

İstanbul Zaim Sabahattin
Üniversitesi

IZU SOSYAL BİLİMLER

LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİ KONGRESİ

04-05 HAZİRAN
2022

YÜZ YÜZE
ve ONLINE

22 MAYIS
2022

ÖZET GÖNDERİMİ
İÇİN SON TARİH

30 MAYIS
2022

KONGRE PROGRAMININ
İLAN EDİLMESİ

ÖZET BİLDİRİ KİTAPÇIĞI

HAZİRAN 2022

III. İZÜ Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Kongresi Özet Bildiri Kitapçığı

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Yayınları: 68

ISBN: 978-625-7558-10-5

Editör:

Doç. Dr. Mustafa ÖZGENEL

Editör Yardımcıları:

Arş. Gör. Bedirhan BÜYÜKDUMAN

Arş. Gör. Ece YAĞCI

Arş. Gör. Gizem DÜZGÜN

Arş. Gör. Safura İNAN

Arş. Gör. Sina Güzin CENGİZ

KONGRE BASKANI

Prof. Dr. Ahmet Cevat ACAR - İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Rektörü

Kongre Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. Metin Toprak

Prof. Dr. Abdulmutalip Arpa

Prof. Dr. İbrahim Güney

Doç. Dr. Erhan İçener

Doç. Dr. Esra Töre

Doç. Dr. Hatice Kadioğlu Ateş

Doç. Dr. Mehmet Öncel

Doç. Dr. Mustafa Özgenel

Doç. Dr. Özgür Kökalan

Dr. Öğr. Üyesi Orkun Osman Bilgivar

Kongre Bilim ve Danışma Kurulu

Prof. Dr. Aytaç Açıkalın (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)

Prof. Dr. Abdulmutalip Arpa (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet Kemal Bayram (Marmara Üniversitesi)

Prof. Dr. Ali Ersoy (Anadolu Üniversitesi)

Prof. Dr. Alim Yılmaz (İst. Medeniyet Üniversitesi)

Prof. Dr. Ayşe Nefise Bahçecik (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)

Prof. Dr. Behiye Akçay (İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Üniversitesi)

Prof. Dr. Cengiz Çağla (Yıldız Teknik Üniversitesi)

Prof. Dr. Cengiz Şahin (Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Prof. Dr. Ertan Aydın (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)

Prof. Dr. Hakan Akçay (Yıldız Teknik Üniversitesi)

Prof. Dr. Hasan Kâmil Yılmaz (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)

Prof. Dr. Hasan Yetim (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)

Prof. Dr. İbrahim Coşkun (Trakya Üniversitesi)
Prof. Dr. İbrahim Güney (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Prof. Dr. İbrahim Güran Yumuşak (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Prof. Dr. İbrahim Yılgör (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Prof. Dr. İzzet Er (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Prof. Dr. Kadir Canatan (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Prof. Dr. Kaya Yıldız (Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet Bulut (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet Emin Köktaş (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Prof. Dr. Midrabi Cihangir Doğan (Marmara Üniversitesi)
Prof. Dr. Munzer Kahf (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Prof. Dr. Murat İskender (Sakarya Üniversitesi)
Prof. Dr. Mustafa Ateş (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Prof. Dr. Mustafa Koç (Düzce Üniversitesi)
Prof. Dr. Nasuh Uslu (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Prof. Dr. Orhan Akınoğlu (Marmara Üniversitesi)
Prof. Dr. Ömer Torlak (İst. Ticaret Üniversitesi)
Prof. Dr. Recep Cici (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Prof. Dr. Sefa Bulut (İbn-i Haldun Üniversitesi)
Prof. Dr. Selahattin Avşaroğlu (Necmettin Erbakan Üniversitesi)
Prof. Dr. Şahin Kesici (Necmettin Erbakan Üniversitesi)
Prof. Dr. Talip Küçükcan (Marmara Üniversitesi)
Prof. Dr. Tuncay Akçadağ (Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi)
Prof. Dr. Tuncay Ayas (Sakarya Üniversitesi)
Prof. Dr. Turan Koç (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Prof. Dr. Yusuf Cerit (Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi)
Prof. Dr. Ziya Kazıcı (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Doç. Dr. Ali Emrah Bozbayındır (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Doç. Dr. Benaouda Bensaid (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Doç. Dr. Beytullah Kaya (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)

Doç. Dr. Bilal Yıldırım (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Doç. Dr. Cevdet Kızıl (İst. Medeniyet Üniversitesi)
Doç. Dr. Demet Zafer Güneş (Kültür Üniversitesi)
Doç. Dr. Dursun Yener (İst. Medeniyet Üniversitesi)
Doç. Dr. Elif Esra Arıkan (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Doç. Dr. Emel Yurtsever (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Doç. Dr. Emine Gül Özenç (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Doç. Dr. Erhan İçener (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Doç. Dr. Esra Töre (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Doç. Dr. Gazanfer Anlı (Bursa Teknik Üniversitesi)
Doç. Dr. Gülşah Bostancı Bozbayındır (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Doç. Dr. Hanife Gülhan Orhan Karsak (Kırklareli Üniversitesi)
Doç. Dr. Hanifi Parlar (İst. Ticaret Üniversitesi)
Doç. Dr. İbrahim Taş (Sakarya Üniversitesi)
Doç. Dr. İsmail Şan (İnönü Üniversitesi)
Doç. Dr. Lütfi Sunar (İst. Medeniyet Üniversitesi)
Doç. Dr. Mehmet Öncel (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Doç. Dr. Mehmet Özenç (Gaziantep Üniversitesi)
Doç. Dr. Mertcan Taşçıoğlu (İst. Medeniyet Üniversitesi)
Doç. Dr. Muhammed Zincirli (Fırat Üniversitesi)
Doç. Dr. Mustafa Özgenel (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Doç. Dr. Okan Bilgin (Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi)
Doç. Dr. Özgür Kökalan (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Doç. Dr. Sayım Aktay (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)
Doç. Dr. Simel Parlak (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Doç. Dr. Sultan Bilge Keskinlilç Kara (Kültür Üniversitesi)
Doç. Dr. Tuğba Seda Çolak (Düzce Üniversitesi)
Doç. Dr. Turgay Şirin (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Doç. Dr. Yasemin Bal (Yıldız Teknik Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Ali Gurbetoğlu (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Besra Taş (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Canser Bilir (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem Demir Çelebi (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Didem Güven (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Faruk Kanger (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Kâmil Arif Kırkıç (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Çetin (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Yaman (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Nuray Ocaklı (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Nüket Afat (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Orkun Osman Bilgivar (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Pınar Mert (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Serhat Anıktar (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Şebnem Yazıcı (FSM Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Yusuf Bilge (İst. Sabahattin Zaim Üniversitesi)
Dr. Ersin Yağın (Milli Eğitim Bakanlığı)
Dr. Fatih Baydar (Milli Eğitim Bakanlığı)
Dr. Serdar Koçak (Milli Eğitim Bakanlığı)

Kongre Sekreteryası

Emrullah Erol (Enstitü Sekreteri)
Arş. Gör. Bedirhan BÜYÜKDUMAN
Arş. Gör. Ece YAĞCI
Arş. Gör. Gizem DÜZGÜN
Arş. Gör. Safura İNAN
Arş. Gör. Sina Güzin CENGİZ

ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ BAĞLILIKLARI İLE EĞİTİM ARAŞTIRMALARINA YÖNELİK TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ^a

Bedriye Yıldız, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, yildiz.bedriye@std.izu.edu.tr

ÖZET

Meslek, belli bir eğitim ile kazanılan, sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş olarak tanımlanmaktadır. Bir ülkenin kalkınmasında, vasıflı ve kaliteli insan gücünün oluşturulmasında, ülkede refah ve toplumsal hoşgörünün oluşmasında, insanların sosyalleşmesine ve sosyal yaşama ayak uydurmasına, cemiyetin adet, gelenek ve göreneklerinin yeni nesillere ulaşmasında öğretmenlik mesleğine büyük görevler düşmektedir. Güçlü bir şekilde bağlı olan bireyin kendini kurumla özdeşleştirmesi, ekibe dâhil olması ve bundan hoşlanması, kuruluşa aitlik hissetmesi de bağlılık olarak tanımlanabilir. Mesleki bağlılık; bireyin bir şeyler ile özdeşleşmesi yani olaya, sürece ve örgüte dâhil olma gücü olarak da ifade edilmektedir. Öğretmenlerin mesleki bağlılıkları, eğitim ve öğretim sürecini olumlu etkilemekte nitelikli kaliteli ve sağlıklı bir eğitim ortamının sağlanmasına katkı sağlamaktadır. Bu anlamda öğretmenlik dinamik ve değişime açık bir meslek olmayı gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda öğretmenlerin gerekli iş performanslarını sergileyebilmeleri için hem ruhsal hem fiziksel hem de mesleğe bağlılık noktasında eğitim araştırmalarına yönelik tutumları çok önemlidir. Buradan hareketle bu araştırmada, Öğretmenlerin Mesleki Bağlılıkları ile Eğitim Araştırmalarına Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmektedir. Araştırmada elde edilen bulguların öğretmenlerin mesleki bağlılıklarının önemi ve rolü anlamalarına yardımcı olacağı, öğretmenlerin eğitim araştırmalarına yönelik tutumları konusunda fikir oluşturulmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırma, nicel araştırma yöntemine ve ilişkisel tarama modeline göre yürütülmüştür. Araştırmanın örneklemini 2021-2022 eğitim-öğretim yılında İstanbul ilinde devlet okullarında (ilkokul, ortaokul, lise) görev yapan 400 öğretmen oluşturmuştur. Araştırmada veri toplamak için “Kişisel Bilgi Formu”, Utkan ve Kırdök (2018) tarafından geliştirilen “Mesleki Bağlılık Ölçeği” ile İlhan, Şekerci, Sözbilir, ve Yıldırım, (2013)) tarafından geliştirilen “Eğitim Araştırmalarına Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma bulguları analiz aşamasında olup, bulgular ve sonuç kısmına daha sonra yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Meslek, Bağlılık, Mesleki Bağlılık, Eğitim, Araştırma, Eğitim Araştırmaları, Araştırmacı Öğretmen

^a Bu çalışma, Bedriye Yıldız'ın, Dr. Öğretim Üyesi Pınar MERT danışmanlığında yürütülen “Öğretmenlerin Mesleki Bağlılıkları İle Eğitim Araştırmalarına Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

OKUL YÖNETİCİLERİNİN ALGILANAN KARANLIK LİDERLİK ÖZELLİKLERİ İLE ÖĞRETMENLERİN TÜKENMİŞLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ^a

Begüm İMREN, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, begum_ant_96@hotmail.com

Doç. Dr. Esra TÖRE

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, esra.tore@izu.edu.tr

ÖZET

Mesleklerinde fazla yüklenen sorumluluklardan dolayı öğretmenlerin mesleki tükenmişlik sendromuna yakın oldukları düşünüldüğü için birçok araştırmaya konu olmuştur. Bu konuyla ilgili literatür araştırması yapıldığında yurtdışında hem tükenmişlik hem de öğretmen tükenmişliği konusunda çok fazla araştırma yapıldığı görülmektedir. Türkiye’de ise bu konuyla ilgili çalışmaların sınırlı olduğu fakat son yıllarda ise arttığı görülmektedir. Çoğu öğretmen mesleğe başladığı ilk yıllarda olumlu duygular hissederken zaman içerisinde çalışma ortamının vermiş olduğu stresle mesleğine karşı olumlu duygularını yitirmekte, tükenmişlik durumu ile karşı karşıya kalmaktadır. Tükenmişlik işle ilgili stres kaynaklarında bir tepki olarak başlayan, çalışanlarında davranış ve alışkanlıklarını olumsuz etkileyen bir süreç tanımlanır. Örgüt içerisinde liderin davranışları ve örgüt üyelerine karşı tutumları örgütün devamlılığı için önemli olduğu bilinmektedir. İşletme yönetimi başta olmak üzere birçok alanda karanlık liderlik davranışlarının çalışanlar üzerindeki etkisine yönelik araştırmalar yapılmıştır. Karanlık liderlik liderin kendisinden beklenen olumlu davranışlar dışında gösterdiği kişilik ve kişiliğindeki olumsuz özellikler bütünüdür olarak tanımlanmaktadır. Yapılan alanyazın taramasında eğitim yönetimi alanında Türkiye’de karanlık liderlik kavramı ile ilgili çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Bu araştırmanın amacı okul yöneticilerinin algılanan karanlık liderlik özellikleri ile öğretmenlerin tükenmişlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini İstanbul ili Küçükçekmece ilçesinde resmi ilkokullarda görev yapan 302 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Ölçüm aracı olarak Karanlık Liderlik ölçeği (KLÖ) ve Maslach Tükenmişlik Envanteri Eğitimci Formu (MTE-EF) ölçeklerinden oluşan çevrimiçi anket kullanılmıştır. Veriler analiz aşamasında olup, bu çalışmada kavramsal çerçeve sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Karanlık Liderlik, Tükenmişlik, Öğretmen

^a Bu çalışma Begüm İMREN’in Doç. Dr. Esra TÖRE danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezi kapsamında hazırlanmıştır.

DERS DIŞI ETKİNLİKLERİN ÖĞRENCİLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: BİR DURUM ÇALIŞMASI

Doç. Dr. Mustafa Özgenel

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, mustafa.ozgenel@izu.edu.tr

Bayram Yılmaz, Doktora Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, yilmaz.bayram@std.izu.edu.tr

ÖZET

Bu araştırmanın amacı; ders dışı etkinliklerin faaliyet alanlarını, yoğunluklarını ve öğrenci üzerindeki çıktılarını belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda öğretmen ve öğrenciler üzerinden aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır (i) Ders dışı etkinlik olarak yapılan çalışmanın (Faaliyet alanı ve adı nedir? Kaç yıldır yapılmaktadır? Haftada kaç gün yapılmaktadır? Faaliyete günlük kaç saat vakit ayrılmaktadır?) (ii) Ders dışı etkinliklerin öğrenci çıktıları nelerdir? Araştırmanın amacını gerçekleştirilebilmek için nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması desenine göre yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örnekleme tekniklerinden biri olan ölçüt örnekleme yoluyla seçilmiştir. Bu araştırmadaki ölçüt, en az bir yıl süreli ders dışı etkinliklere katılan öğrenciler ile bu etkinliklerde görev alan öğretmenler arasından seçilmiş olmasıdır. Araştırmanın çalışma grubunu, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı görev yapan öğretmenler ve farklı sınıflarda eğitim gören lise öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada veriler görüşme yönetimi ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Yapılan görüşmelerden elde edilen veriler; bilişsel, duyuşsal, davranışsal ve sosyal alan olmak üzere dört temada kategorize edilmiştir. Bu temalarda öne çıkan geçici bulgulara göre öğretmenler ders dışı etkinliklerin öğrencilere kazanımlarını bilişsel temada farklı bakış açıları kazanma, kültürel öğrenme, özgür düşünce ve akademik gelişim; duyuşsal temada ahlaki gelişim, sabırlı olma, özgüven, okula aidiyet, özdenetim ve içsel motivasyon; davranışsal temada disiplinli olma, özgün olma, yeteneklerini geliştirme ve nezaketli davranma; sosyal temada kolektif çalışma, kültürel aktarım, olumlu sınıf iklimi, aileyle bütünleşme ve kültürel kazanım şeklinde belirtmişlerdir. Öğrencilere ise bilişsel temada yenilikçi fikir, özgür düşünce ve akademik gelişim; duyuşsal temada mutlu olma, özgür olma, hedef oluşturma, sabırlı olma, özgüven kazanma, okula aidiyet, başarı hissi, kişilik gelişimi ve stres yönetimi; davranışsal temada özgün olma, yeteneklerini fark etme-geliştirme ve sağlıklı yaşam; sosyal temada kolektif çalışma ve sosyalleşme kazanımları edindiklerini ifade etmişlerdir. Araştırmada öğretmenler ve öğrenciler olumsuz çıktılar olarak bilişsel temada akademik başarıda düşüş, davranışsal temada zaman yönetimi sorunu, duyuşsal temada ilginin bölünmesi olduğunu belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Ders Dışı Etkinlik, Sosyal Etkinlik, Etkili Okul

OKUL MÜDÜRLERİNİN DÖNÜŞÜMCÜ LİDERLİK STİLİNİN OKUL MUTLULUĞUNA ETKİSİNDE OKUL KÜLTÜRÜNÜN ARACILIK ROLÜ^a

Tuba Çakır, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, eğitim_tuba@hotmail.com

ÖZET

Bu araştırmada, okul müdürlerinin dönüşümcü liderlik stillerinin okul mutluluğuna etkisinde okul kültürünün aracı rolünün olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. İlişkisel tarama modeline göre gerçekleştirilen araştırmaya, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında İstanbul/Avrupa Yakası'nda kamu okullarında görev yapan ve gönüllü olarak katılan 403 öğretmen oluşturmuştur. Araştırmanın verileri Bilgi Formu, "Dönüşümcü Liderlik Ölçeği" ve "Okul Kültür Ölçeği" ve "Okul Mutluluğu Ölçeği" aracılığıyla toplanmıştır. Veriler normal dağılım gösterdiği için verilerin analizinde t-testi, ANOVA, korelasyon analizi ve regresyon analizleri kullanılmıştır. Ayrıca teorik olarak sunulan model aracılık analizi ile test edilmiştir. Araştırmadan elde edilen geçici bulgulara göre; öğretmenlerin destek kültür, başarı kültür, bürokratik kültür, görev kültürü, dönüşümcü liderlik stili ve okul mutluluğu algıları cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Lisansüstü mezunu olan öğretmenlerin destek kültürü algıları lisans mezunu öğretmenlere göre daha düşüktür. Kıdem, yaş, okulda ve okul müdürü ile çalışma süresi değişkenlerine göre öğretmenlerin dönüşümcü liderlik ve okul mutluluğu algılarında anlamlı farklılık görülmüştür. Genel olarak kıdemi fazla olan ve yaşı büyük olan öğretmenler ile okulda ve okul müdürüyle çalışma süresi fazla olan öğretmenlerin dönüşümcü liderlik stili ve okul mutluluğu algıları diğer öğretmenlere göre daha düşüktür. Okul müdürlerinin dönüşümcü liderlik stili ile destek, başarı ve görev kültürü arasında orta düzeyde ve pozitif ilişkili olduğu; ancak dönüşümcü liderlik stil ile bürokratik kültür arasında çok düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Yine dönüşümcü liderlik stili ile okul mutluluğu arasında orta düzeyde ve pozitif yönde anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Destek, başarı ve görev kültürleri ile okul mutluluğu arasında orta düzeyde ve pozitif yönde; bürokratik kültür ile okul mutluluğu arasında ise çok düşük düzeyde ve pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Yapılan aracılık modeli analizine göre; okul müdürlerinin dönüşümcü liderlik stilinin okul mutluluğuna etkisinde destek kültür ve görev kültür kısmi aracılık etmektedir. Bu bulgu, okul kültürünün okul yaşamındaki önemini bir kez daha kanıtlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Liderlik, Dönüşümcü Liderlik, Okul Kültürü, Okul Mutluluğu

^a Bu çalışma, Tuba Çakır'ın Doç. Dr. Mustafa ÖZGENEL danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

OKUL MÜDÜRLERİNİN DAĞITIMCI VE HİZMETKAR LİDERLİK STİLLERİNİN ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ GELİŞİMİNE ETKİSİ^a

Ferhat Kurt, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ferhatkurt757@hotmail.com

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, öğretmen algısına göre okul müdürlerinin dağıtımci ve hizmetkar liderlik stillerinin öğretmenlerin mesleki gelişimlerine etkisini incelemektir. İlişkisel tarama modelinde yürütülen araştırmanın örneklemini, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında İstanbul ilinde Avcılar ve Küçükçekmece ilçelerinde kamu anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde görev yapmakta olan 437 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri Bilgi Formu, ‘‘Hizmetkar Liderlik Ölçeği’’ ve ‘‘Dağıtılmış Liderlik Ölçeği’’ ve ‘‘Mesleki Gelişime Yönelik Tutum Ölçeği’’ aracılığıyla toplanmıştır. Veriler normal dağılım gösterdiği için verilerin analizinde t-testi, ANOVA, korelasyon analizi ve regresyon analizleri kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre okul müdürlerinin dağıtımci ve hizmetkar liderlik stilleri öğretmenlerin cinsiyetlerine, eğitim ve medeni durumlarına göre anlamlı farklılık göstermezken; öğretmenlerin kıdemlerine, görev yaptıkları okul kademelerine ve yaşlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir. Kıdemi 5 yıl ve altında olan öğretmenlerin hizmetkar liderlik algıları kıdemi 6-10 ve 11-15 olan öğretmenlere göre daha yüksektir. Kıdemi 5 yıl ve altında olan öğretmenlerin dağıtımci liderlik algıları 16-20 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin algılarından daha olumludur. Anaokullarında görev yapan öğretmenlerin hizmetkar liderlik algıları, ilkokul ve ortaokul kademelerinde görev yapan öğretmenlere göre daha yüksektir. Yine anaokullarında görev yapan öğretmenlerin dağıtımci liderlik algıları, ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde görev yapan öğretmenlere göre daha yüksektir. 30 yaş ve altında olan öğretmenler 31-40 yaş aralığında olan öğretmenlere göre okul müdürlerinin dağıtımci ve hizmetkar liderlik davranışlarını anlamlı olarak daha fazla sergilediğini düşünmektedir. Öğretmenlerin mesleki gelişimleri eğitim ve medeni durumlarına göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Kadın öğretmenlerin mesleki gelişime yönelik tutumları erkek öğretmenlerin tutumlarından daha yüksektir. Öğretmenlerin yaşları ve kıdemleri arttıkça mesleki gelişime yönelik tutumları azalmaktadır. Anaokulundaki öğretmenlerin mesleki gelişimleri ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde görev yapan öğretmenlere göre anlamlı olarak daha yüksektir. Okul müdürlerinin dağıtımci ve hizmetkar liderlik stilleri ile öğretmenlerin mesleki gelişimlerine yönelik tutumları arasında pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Son olarak okul müdürlerinin dağıtımci ve hizmetkar liderlik stilleri, öğretmenlerin mesleki gelişimlerine yönelik tutumlarını benzer oranda ve olumlu yönde yordamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Liderlik, Hizmetkar Liderlik, Dağıtımci Liderlik, Mesleki Gelişim.

^a Bu çalışma, Ferhat KURT'un Doç. Dr. Mustafa ÖZGENEL danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

DEMOKRATİK OKUL KÜLTÜRÜ İLE ÖRGÜTSEL BAĞLILIK ARASINDAKİ İLİŞKİ^a

Funda BUDAK, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, budak.funda@std.izu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Ali GURBETOĞLU

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ali.gurbetoglu@std.izu.edu.tr

ÖZET

Demokratik okul kültürü oluşturabilmek için günümüzde her bir okulun kendi içinde öğrencileri, öğretmenleri, yöneticileri, velileri ve toplumu için oluşturulan kültürün için yaşama geçirmesi gerekmektedir. Demokrasi anlayışının gelişmesi için okullar en önemli mihenk taşlarından biridir bu nedenle demokratik okul kültürü öğretmenlerin gözünden değerlendirilmeli ve örgütsel bağlılıkları arasındaki muhtemel ilişki araştırılmalıdır. Örgüt amaçlarına ulaşabildiğinde hem toplumsal işlevini yerine getirerek topluma faydalı olduğu hem de örgütsel işlevini gerçekleştirerek örgütün verimliliğini ve etkililiğini yükselttiği görülmektedir. Bu tezin amacı demokratik okul kültürü ile örgütsel bağlılık arasındaki ilişkiyi araştırma sonucu belirlemektir. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ili Kartal ilçesinde 2021-2022 eğitim öğretim yılında görev yapan 352 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada, kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak, Kişisel Bilgi Formu, veri toplama aracı olarak literatür taramasına dayalı olarak Gözütok (1995), tarafından geliştirilmiş “Demokratik Tutum Ölçeği” ve Dağlı, Elçiçek ve Han (2012) tarafından geliştirilen “Örgütsel bağlılık Ölçeği” ile elde edilmiştir. Verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilerek, parametrik analizler uygulanmıştır. Araştırmada t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), korelasyon ve regresyon analizleri yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, okul müdürlerinin liderlik stilleri ile öğretmen liderliği arasında Pearson Korelasyon analizi ile ilişki tespit edilmiştir. Araştırma verilerinin analizi neticelendiğinde elde edilen bulgular raporlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Okul Kültürü, Demokratik Okul Kültürü, Örgüt, Örgütsel Bağlılık.

^a Bu çalışma Funda Budak’ın, Dr. Öğretim Üyesi Ali Gurbetoğlu danışmanlığında yürütülen “Demokratik Okul Kültürü İle Örgütsel Bağlılık Arasındaki İlişki” adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

ÖĞRETMENLERİN DİJİTAL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİ İLE SINIF YÖNETİMİ BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ^a

Mehmet Sarıaslan, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 520521018@std.izu.edu.tr

ÖZET

Dijital okuryazarlığın önemi birden fazla araştırmaya konu olmuştur. Günlük hayatımızda karşılaştığımız hemen her şey teknoloji ile gelişmekte ve dijitalleşmektedir. Böyle bir ortamda eğitimin dönüştürülmesinde dijital okuryazarlığın etkisi normal bir durumdur. Sınıf yönetimi becerilerini etkileyen pek çok değişken vardır. 21. yüzyıl becerilerinden dijital okuryazarlığın sınıf yönetimini etkileyen değişkenlerden biri olup olmadığı, sınıf yönetimi üzerinde ne derece etkili olduğu merak konusudur. Bu araştırmanın amacı öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeyleri ile sınıf yönetim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu çalışmanın; öğretmenlerin dijital okumalarının sınıf yönetimi becerilerine ne derece yansıdığını ortaya koymak açısından özel bir öneme sahip olduğu söylenilebilir. Sınıf yönetimi ile dijital okuryazarlığı ilişkilendiren bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmada öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeyleri ve sınıf yönetim becerileri; cinsiyet, mesleki kıdem, branş ve öğrenim durumu değişkenleri açısından karşılaştırılmıştır. İlişkisel tarama modeli ve kolay ulaşılabilir örneklem kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini İstanbul'da görev yapan ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde 499 öğretmen oluşturmaktadır. Veri toplama araçları olarak, Kişisel Bilgi Formu, Wan Ng(2012) tarafından geliştirilip Uyanık ve arkadaşları(2017) tarafından Türkçeye uyarlanan “Dijital Okuryazarlık Ölçeği” ve Delson(1982) tarafından geliştirilip Türkçeye uyarlanması Yalçınkaya ve Tonbul(2002) tarafından yapılan “Sınıf Yönetimi Becerileri Ölçeği” kullanılmıştır. Yapılan ön analizlerde verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiş olup parametrik testler uygulanmıştır. Araştırmada t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), korelasyon ve regresyon analizleri yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, dijital okuryazarlık ile sınıf yönetimi becerileri arasında Pearson Korelasyon analizi ile ilişki tespit edilmiştir. Araştırma bulguları analiz aşamasında olup, daha sonra rapor edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Okuryazarlık, Sınıf Yönetimi, Öğretmen

^a Bu çalışma, Mehmet Sarıaslan'ın Dr. Öğr. Üyesi Osman Orkun Bilgivar danışmanlığında yürütülen “Öğretmenlerin Dijital Okuryazarlık Düzeyleri ile Sınıf Yönetim Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

THE IMPACT OF USING CRAM ON THE VOCABULARY DEVELOPMENT AND MOTIVATION OF HIGH SCHOOL STUDENTS IN EFL CLASSROOMS^a

Sema Başaran Civan, Master's Degree Student

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, civansema@std.izu.edu.tr

Assoc. Prof. Dr. Emrah Görgülü

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, emrah.gorgulu@izu.edu.tr

ABSTRACT

The main purpose of this thesis is to investigate the impact of the mobile flashcards application tool, Cram, on high school students' vocabulary development and their motivation when applied to English classrooms. The study also attempts to search the students' perceptions about using this mobile tool to learn and practice the target vocabulary in EFL classes. In this regard, 80 Turkish EFL students studying in the tenth grade at a high school in İstanbul, Turkey, were enrolled as participants. They were then nonrandomly allocated as control and experimental groups, each having 40 participants. The control group participants received traditional instruction of vocabulary learning, while the experimental group used Cram for vocabulary instruction and practice. A nonrandomized quasi-experimental research design was conducted to achieve this goal. The data was gathered through three data-gathering instruments: pre-and post-vocabulary test, English lesson pre- and post-attitude scale survey and face to face semi-structured interview.

The findings demonstrated that using Cram for target vocabulary learning had a significant impact on the experimental group students' vocabulary development. It was discovered that Cram increased students' academic performance as well as their motivation to learn the language. Furthermore, according to the survey and face-to-face semi-structured interviews, the experimental group students had positive perceptions of Cram in their vocabulary learning process.

Key Words: Vocabulary Learning, EFL, Student Performance, Cram, MALL, Learner Motivation.

^a Bu alışma, Sema Başaran Civan'ın, Do. Dr. Emrah Görgülü danışmanlığında yürütülen "The Impact of Using CRAM on the Vocabulary Development and Motivation of High School Students in EFL Classrooms" isimli yüksek lisans tezinden retilmiştir.

FOREIGN LANGUAGE ANXIETY IN YOUNG ADOLESCENTS IN A VIRTUAL LEARNING ENVIRONMENT^a

Sena Damla Yeşilyurt, Master's Degree Student

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, yesilyurt.damla@std.izu.edu.tr

Assoc. Prof. Dr. Emrah Görgülü

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, emrah.gorgulu@izu.edu.tr

ABSTRACT

Learning a foreign language is a challenging path to take consisting of multiple steps such as acquisition of the knowledge, comprehension, putting information into practice. However, it also includes feelings and emotions. Foreign language anxiety (FLA) is an utterly important element of this process. FLA research has been a popular subject in academia for many years. However, the majority of the research in literature focuses on formal education and on adult learners (aged 18-25). It is obvious that FLA research can be enriched through the inclusion of different age groups as well as different learning environments. With 2019 pandemic spreading all around the world, virtual education revealed itself as the future of education. Consequently, this study is unique in the sense that it concentrates on middle school students (aged 10-14) and their foreign language anxiety in virtual classrooms. With the online education and virtual foreign language classes, students' level of FLA started to vary. Considering that young learners have a close relationship with and a strong knowledge about the latest technology, this situation affect their FLA levels since they are subjected to a new environment where they feel stronger, safer and more comfortable. The main objective of this study is to identify the effects of virtual classrooms and online materials on young adolescents' FLA and to investigate the reasons of these potential changes in these students' anxiety levels by using a sample group of English as foreign language learners in middle school. Besides, this study aims to pave a way for further research involving young learners with FLA. To collect data, a questionnaire and semi-structured interviews are conducted. The collected data have presented the estimates of students' FLA levels in real classrooms as well as in virtual classes. In view of the gathered data, it was found out that virtual education has a positive effect on the decrease of young learners' FLA levels. On the other hand, disadvantages and challenges of foreign language education in virtual classrooms have come in sight. This research serves as an important means to provide an insight on FLA's effects on young adolescents on virtual class environment.

Key Words: Foreign Language Anxiety, Young Adolescents, Middle School, Virtual Learning, Virtual Classroom, Anxiety Level of Young Learners, English as Foreign Language

^a Bu çalışma, Sena Damla Yeşilyurt'un, Doç. Dr. Emrah Görgülü danışmanlığında yürütülen "Foreign Language Anxiety in Young Adolescents in a Virtual Learning Environment" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN GEOMETRİ TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Şaziye Tatlı Uluşık, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, saziyetatl@gmail.com

Doç. Dr. Elif Esra ARIKAN

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, elif.arikan@izu.edu.tr

ÖZET

Uluslararası sınavlar ile Türkiye'nin gündemine yerleşen yeni nesil sorularla beraber matematik dersi daha da önem kazanmıştır. Geometri alanı matematik disiplinin bir öğrenme alanı olduğu için geometri öğrenme alanına gösterilen tutum matematik başarısını da etkilemektedir.

Bu çalışmanın amacı ortaokul öğrencilerinin geometri tutum puanlarının arasında cinsiyet, sınıf düzeyi, en son aldıkları matematik notu, bir küpün açınımı ve 3 boyutlu cismin 2 boyutlu çizimi değişkenlerine göre anlamlı fark olup olmadığını incelemektir. Dolayısıyla çalışma İstanbul İlinde özel bir okulda öğrenim gören 132 ortaokul öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli ile yapılmıştır. Veriler online bir anket uygulaması üzerinden toplanmıştır. Veri toplama aracı 17 maddeden oluşan 3 faktörlü ve 7 ters madde içeren bir geometri tutum ölçeğidir. Ölçek 2002 yılında Bulut, Ekici, İşeri ve Helvacı tarafından geliştirildiğinde hoşlanma alt faktörü için, yarar alt faktörü için, kaygı alt faktörü için ve toplam ölçek için güvenilirlik katsayıları, ,57 ile ,93 arasında değişmektedir. Bu çalışmada güvenilirlik katsayıları hoşlanma alt boyutunda ,932, yarar alt boyutunda ,723 ve kaygı alt boyutunda ,745 çıkmıştır. Geometri tutum ölçeğinden alınan toplam puanları güvenilirlik katsayısı ise ,925 çıkmıştır. Veriler normal dağıldığı için bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Bulgulara göre; cinsiyet değişkenine göre kaygı boyutunda, sınıf düzeyine göre hoşlanmada, alınan son matematik sınav notuna göre hem alt boyutlarda hem de geometri tutum ölçeğinde, kübün açık halini çizme değişkenine göre yarar boyutu hariç tüm alt boyutlarda ve geometri tutum ölçeğinde, üç boyutlu cismin iki boyutlu çiziminde yarar alt boyutu hariç tüm alt boyutlarda ve geometri tutum ölçeğinde anlamlı fark bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Ortaokul öğrencileri, geometri, geometri tutum, geometri tutum ölçeği.

MANEVİ DANIŞMANLIK VE HÜMANİST PSİKOTERAPİ^a

Ayşe Nural, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ayseenural@gmail.com

Doç. Dr. Ülkü Tosun

İstanbul Medipol Üniversitesi, utosun@medipol.edu.tr

ÖZET

Manevi danışmanlık, psikolojik kuramların teolojik bilgiler ışığında yeniden yorumlanması ile ortaya çıkmıştır. Uzun zaman insanlığı etkileyen manevi danışmanlık, son yıllarda bilim ışığında incelenmeye başlanmıştır. Manevi danışmanlık gibi insanları anlamada ve yardım etmede etkili bir yaklaşım olan hümanistik psikoloji, felsefeden ilham alan bir ekoldür. Hümanistik yaklaşımın temelinde varoluşsal kaygılar ve insanın anlam arayışı yer almaktadır. Bu çalışmanın amacı manevi danışmanlık ve hümanistik psikoloji yaklaşımlarının incelenmesi, benzerlik ve farklılıklarının karşılaştırılmasıdır. Bu amaçla yapılan çalışmada literatür taraması modeli tercih edilmiştir. Elde edilen kaynakların kavramlara yönelik yeterli bilgiyi yansıttığı varsayılmıştır. Literatür incelemesi sonucunda iki kavramın farklılaştığı noktalar; tarihsel arka plan, özgür iradeye ve sorumluluk kavramlarına bakış açıları ve insanlığın iyilik ve kötülüğüne dair ön kabullerinin farklı olduğu görülmüştür. Ancak iki yaklaşım; insan doğasının anlaşılması, anlam arayışına çözümler sunma, insana yardım etme amacı, yaklaşım tarzları bağlamında benzerlikler göstermektedir. Sonuç olarak iki kavramın birbirinden farklı yönleri olduğu kadar birbirlerini etkilediği ve beslediği yönleri de görülmektedir. Bu çalışmadaki verilere dayalı olarak, iki yaklaşımın harmanlandığı danışma sürecinin, 'hümanistik manevi danışmanlık' kavramı ile ifade edilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: *Din Psikolojisi, Maneviyat, Manevi Danışmanlık, Hümanistik Psikoloji*

^a Bu çalışma, Ayşe NURAL'ın Doç. Dr. Ülkü TOSUN danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

EVLİ BİREYLERİN İLETİŞİM BECERİLERİNİN EVLİLİK YAŞAM DOYUMU VE AİLE YILMAZLIĞINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ^a

Vasfiye Nur Yenel, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ynur@hotmail.com

Doç. Dr. Durmuş Ümmet

Marmara Üniversitesi, dummet@marmara.edu.tr

ÖZET

Toplumun temel yapı taşı olan aile, evlilik birliğinin kurulmasıyla oluşmaktadır. Kişinin evlilik yaşamını da içine alan tüm yaşamı, kurduğu iletişim deseniyle şekillenir. Evlilik sonucu kurulan yakın ilişkide en temelde eş yer alıyor olsa da evlilik yaşamından alınan doyum ve nitelikli bir evlilik ilişkisinin en kahraman üyesi iletişimdir. İletişim, bireylerin kendilerini ifade etmek, kendilerini ifade eden kişileri anlamak ve tanımak için kullandıkları bir kavramdır. En yakın iletişim kurduğumuz kişiler olarak aileyi düşündüğümüzde ise iletişim becerilerinin güçlü olmasının, aile birliğini devam ettirme, daha güçlü ve sağlıklı bir aile olma kavramları üzerinde önemli bir etken olduğu bilinmektedir. Evlilik, kişinin ihtiyaçlarını en doğal biçimde karşılaması, kişisel ve sosyal sorumluluklarını uyum içerisinde yerine getirmesi ve hem maddi hem de manevi doyuma ulaşmasında çok önemli bir etkidir. Evlilik yaşam doyumu, süregelen sağlıklı ve başarılı bir evlilikte, evliliğin devamı için tatmin sağlayan önemli bir süreçtir. Bununla birlikte evlilik hayatında her zaman güzellikler yoktur ve bazen karşımıza uyum sağlamamızı gerektiren yeni olaylar ve zorluklar çıkabilmektedir. Aile yılmazlığı kavramı ise bu zorluklar karşısında ailenin güçlü kalma durumunu açıklamak üzerine kullanılan bir kavram olmaktadır. Bu anlamda araştırmanın amacı, evli bireylerin iletişim becerilerinin, evlilik uyumu ve hayat doyumu ile alakalı çok önemli bir kavram olan evlilik yaşam doyumu ve evliliğin sürdürülebilirliğindeki diğer önemli bir kavram olan aile yılmazlığına etkisinin incelenmesidir. Çalışma, amacına hizmet edecek şekilde nicel araştırma yöntemlerinden “ilişkisel tarama modeli” kullanılarak yapılmaktadır. Araştırmanın evrenini ise İstanbul’da yaşayan evli bireyler oluşturmaktadır. Araştırmanın bulgularına göre iletişim becerileri ile evlilik yaşam doyumu puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde, iletişim becerileri ile aile yılmazlığı puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde, evlilik yaşamı doyumu ve aile yılmazlığı puanları arasında da pozitif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Cinsiyetler arasında iletişim becerileri, evlilik yaşamı doyumu ve aile yılmazlığı değişkenleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: İletişim Becerisi, Evli Bireylerin İletişim Becerisi, Evlilik Doyumu, Aile Yılmazlığı

^a Bu çalışma, Vasfiye Nur YENEL’in Doç. Dr. Durmuş ÜMMET danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

TÜRKİYE VE BREZİLYA EĞİTİM SİSTEMLERİ KARŞILAŞTIRMASI^a

Meltem ÇER , Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, keskeemeltem@gmail.com

Prof. Dr. Kaya Yıldız

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, kaya.yildiz@izu.edu.tr

ÖZET

Eğitimin konusu insandır. İnsan söz konusu ise deneme-yanılma yöntemleri ile zamandan ya da kişilerden kayıp söz konusu dahi edilemeyecektir. Ülkeler eğitim de yaşadıkları sorunların üstesinden en kısa şekilde gelebilmek için başka ülkelerin usul ve yöntemlerine takip ederler. Eğitim programlarını ,stratejilerini, eğitim programlarının uygulanma aşmasında karşılaşacakları sorunları belirlerken ve tespit ederken farklı ülkelerin eğitim sistemlerinden yararlanırlar. Karşılaştırmalı eğitim ülkelerin eğitim sistemine yeni bakış açısı kazandıran mevcut sorunları çözme yöntemleri sunan , olumlu yönlerin ülkeler arasında paylaşılmasına olanak tanıyan bir disiplindir. Araştırmada Latin Amerika ülkesi olan Brezilya Eğitim Sisteminin amacı, dayandığı esaslar , eğitim planlaması ve kademeleri , milyonlarca öğrencinin her yıl girdiği yüksek öğretime giriş sınavı olan Enem ve öğretmen yetiştirme gibi konuların ortaya konulması amaçlanmıştır.

Araştırmada literatür taraması güvenilir dergilerde yayınlanan makalelerden , kitaplardan yararlanılmıştır. Her İki ülkenin eğitim bakanlıklarının elektronik sayfaları taranmış ve OECD, EURYDICE, UNİCEF, UNESCO, Dünya Bankası vb. güncel kaynaklardan da faydalanılmıştır. Nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilen araştırmada tarama modeli ile bilgilene edinilmiştir.

Brezilya Eğitiminin amacı her yurttaşa parasız, eşit eğitim imkânı sağlamaktır. Brezilya da 2009 yılında eğitim Anayasal bir kararla 9 yıl zorunlu hale getirilmiştir. Türkiye’de ise eğitim 12 yıl zorunlu yapılmaktadır. Her iki ülkede de eğitim devlet okullarında parasız olup özel okullarda devlet okullarında uygulanan programlara uyarak eğitim vermektedirler. Türkiye’ de eğitim 4+4+4 , Brezilya ‘da ise 5+4+3 şeklinde kademelere ayrılmıştır. Her iki ülkede’ de okul öncesi eğitim zorunlu değildir. Brezilya da ve Türkiye’de her yıl yükseköğretime girmek için merkezi bir sınav yapılmaktadır. Enem sınavında Türkiye’den farklı olarak açık uçlu soru da sorulmaktadır. Brezilya ‘da ENCCEJA adında kalite güvencesi sağlayan eğitimini tamamlama imkânı elde edememiş öğrenciler ve yurt dışından gelenler için sınav yapılmakta olup , zorunlu ve parasızdır. Brezilya’da hem çalışıp hem okuyan öğrenciler için akşam-sabah okulları olup çalışmak zorunda olan öğrenciler genelde akşam eğitim veren özel üniversiteleri tercih etmektedir. Çünkü Brezilya’ da devlet üniversiteleri genelde gündüz eğitim vermektedir. Türkiye’ de üniversiteler ikinci öğretim adı altında akşamları öğrencilerine eğitim imkânı sunmaktadır.

Anahtar kelimeler: Karşılaştırmalı eğitim, Brezilya Eğitim sistemi, Türk eğitim sistemi

^a Bu çalışma, Meltem ÇER ’in Prof.Dr. Kaya YILDIZ danışmanlığında yürütülen sunumundan üretilmiştir

ÖĞRETMENLERİN POLİTİK BECERİLERİ İLE ÖRGÜTSEL SESSİZLİK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ^a

Nurdan DANIŞMAZ, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, danismaz.nurdan@std.izu.edu.tr

ÖZET

Okul, eğitsel amaçların planlı etkinlikler yoluyla başarılmaya çalışıldığı bir örgüttür. Okulun, önceden belirlenmiş eğitsel hedefleri etkili şekilde başarması birçok etmene bağlıdır. Bu etmenlerden biri politik davranışlardır. Okullarda örgütsel yaşamın bir parçasını oluşturan politik davranışların, amaçladığı sonuca ulaşması ise büyük oranda yönetici ve öğretmenlerin politik becerilere sahip olmasına bağlıdır. Politik beceri “bir çalışanın diğer çalışanlar hakkındaki bilgisini kullanarak onları, kendisinin ya da örgütün amaçları doğrultusunda davranmaları yönünde etkileme yeteneği” olarak tanımlanmaktadır. Öte yandan, okullar toplumun önde gelen sosyal örgütlerindedir. Okul ortamlarında öğretmenlerin okulun amaç ve işlevleri ile ilgili görüşlerini demokratik bir şekilde dile getirmesi, başka bir deyişle örgütsel sessizliği kırması beklenir. Sorunlarını rahatlıkla ifade edemeyen öğretmenlerin, yüksek düzeyde performans göstermesi ve bundan dolayı, okul amaçlarının yeterli düzeyde gerçekleşmemesi söz konusu olabilir. Bu bağlamda düşünüldüğünde karşımıza örgütsel sessizlik kavramı çıkmaktadır. Düşük seviyede sergilenen politik becerilerin ise öğretmenlerde örgütsel sessizliğe sebep olacağı düşünülmektedir. Bu iki değişkenin ulusal alanyazında beraber çalışıldığı lisansüstü araştırmanın bulunmaması araştırmanın önemini ifade etmektedir. Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin politik becerileri ile örgütsel sessizlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, İstanbul ili genelinde 2021-2022 eğitim öğretim yılında ilkökul, ortaokul ve lise kademelerinde görev yapan 400 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma, kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Veri toplama araçları olarak, Özdemir, M. ve Gören, S. Ç. (2015) tarafından Türkçeye uyarlanan “Politik Beceriler Ölçeği” ve Kahveci, G. ve Demirtaş Z. (2013) tarafından geliştirilen “Örgütsel Sessizlik Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilerek, parametrik testler uygulanmıştır. Araştırmada t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), korelasyon analizleri yapılmıştır. Yapılan ilk analiz sonuçlarına göre, öğretmenlerin politik becerileri ile örgütsel sessizlik düzeyleri arasında ilişki tespit edilmiştir. Araştırma bulguları hala analiz aşamasında olup, daha sonra ayrıntılı olarak rapor edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Politik Beceri, Öğretmen, Örgütsel Sessizlik, Okul

^a Bu çalışma Nurdan Danışmaz’ın, Dr. Öğretim Üyesi Orkun Osman Bilgivar danışmanlığında yürütülen “Öğretmenlerin Politik Becerileri ile Örgütsel Sessizlik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir

YENİ ZELANDA VE TÜRK EĞİTİM SİSTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Süleyman MERAL, Yüksek lisans öğrencisi

İstanbul Sebahattin Zaim Üniversitesi, 520521056@std.izu.edu.tr

Prof. Dr. Kaya Yıldız

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, kaya_yıldız@hotmail.com

ÖZET

Yaşadığımız çağın önemli özelliklerinden biri değişimin süreklilik kazanmasıdır. Ülkelerin değişen şartlara göre eğitim sistemlerini güncellemesi zorunludur. Planlı ve stratejik bir şekilde yenilenmek ve sorunların çözebilmek için farklı ülkelerin eğitim sistemlerinin incelenmesi gereklilik haline gelmiştir. Karşılaştırmalı eğitim, farklı ülkelerde yürütülen eğitim çalışmalarının incelenmesi ve bu ülkelerde reformların uygulamaya koyulmasında kullanılan stratejilerin analizine yönelik çalışmalar yürütür. Bu çalışmaların daha etkili ve başarılı bir eğitim sistemi geliştirme fırsatı sunması, karşılaştırmalı eğitimi ön plana çıkarmıştır. Araştırmada, PISA sınavlarında ilk on ülke arasında yer alan Yeni Zelanda'nın eğitim sistemi incelenmiştir. Yeni Zelanda öğretmen yetiştirme sistemi, eğitim yönetimi, denetimi ve finansman yapısı açıklanmış ve Türk eğitim sistemi ile karşılaştırılmıştır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu araştırmada, genel tarama modellerinden karşılaştırmalı tarama yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmada Eğitim sistemleri ile ilgili literatür taraması yapılmış, akademik dergilerde yayınlanmış makaleler, kitaplar gibi bilimsel kaynaklar incelenmiştir. Ayrıca, iki ülkenin eğitim bakanlıklarının elektronik sayfaları taranmış ve uluslararası tanınırlığı olan ve geçerli güvenilir kabul edilen eğitim sitelerindeki güncel kaynaklardan da faydalanılmıştır. Verilerin toplanmasında nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırmada Yeni Zelanda eğitim sisteminde okul öncesi eğitimin zorunlu olmadığı, ilk eğitimin 8 yıl, ortaöğretimin ise 5 yıl olup, toplamda 13 yıl zorunlu eğitim olduğu tespit edilmiştir. Yükseköğretime giriş için ortaöğretimin son üç senesinde yeterliliklere yönelik değerlendirme yapıldığı görülmektedir. Türk eğitim sisteminde ilkokul, ortaokul ve lise öğrenimi 4+4+4 olmak üzere 12 yıllık zorunlu eğitim kapsamındadır. Türk eğitim sisteminde lise ve yükseköğretime giriş için tek sınav uygulaması vardır. Yeni Zelanda eğitim sistemi okullarda yerleşme politikaları ile yetkileri küçük birimlere devretmiştir, Türk eğitim sisteminde ise merkezi yönetim yapısı mevcuttur. Yeni Zelanda eğitim sisteminde okul müdürleri yerel yönetim birimlerinin ortak kararı ile atanırken, Türk eğitim sisteminde merkezden atama yapılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Karşılaştırmalı Eğitim, Yeni Zelanda Eğitim Sistemi, Türk Eğitim Sistemi

OKUL MÜDÜRLERİNİN ÖĞRETİMSEL LİDERLİK DAVRANIŞLARININ ÖĞRETMENLERİN OKUL ETKİLİLİK ALGILARINA ETKİSİ^a

Büşra Elif Fenerci, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, fenerci.busra@std.izu.edu.tr

ÖZET

Okullarda öğretimsel liderlik yaklaşımlarının uygulanması, etkili bir okul ortamının oluşturulması için yapılan araştırmalara birçok kez konu olmuştur. Öğretimsel liderlik yaklaşımlarının amacı, eğitimin kalitesini arttırarak üretken ve etkili bir okul çevresi kurabilmektir. Öğretmenlerin eğitim paydaşlarını eşit bir şekilde kullanması ve etkili eğitim yöntemleri üretmesi son derece önemlidir. Bu nedenle, okul etkililiğinin oluşması adına öğretimsel liderlik davranışı sergileyen okul müdürünün öğretmenlere rehberlik yapması ve model olması beklenmektedir. Okul müdürlerinin öğretimsel liderlik davranışlarının öğretmenlerin okul etkililik algılarını ne düzeyde etkilediği merak edilmektedir. Bu araştırmanın amacı, okul müdürlerinin öğretimsel liderlik davranışlarının, öğretmenlerin okul etkililik algılarına etkisini ortaya koymaktır. Araştırma da nicel araştırma deseni içinde ilişkisel tarama yöntemi ve kolayda örnekleme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, İstanbul ili genelinde 2021-2022 yılında ortaokul ve liselerde görev yapan 400 öğretmen oluşturmaktadır. Veri toplama araçları olarak, Şişman, M. (2016) tarafından geliştirilen “Öğretim Liderliği Davranışları Ölçeği” ve Yıldırım, İ. (2015) tarafından Türkçeye uyarlanan “Algılanan Okul Etkililiği Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilerek parametrik testler uygulanmıştır. Araştırmada t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), korelasyon ve regresyon analizleri yapılmıştır. Araştırma sonucunda okul müdürlerinin öğretimsel liderlik yaklaşımları ile öğretmenlerin okul etkililik algıları arasında, Pearson Korelasyon analizi ile ilişki tespit edilmiştir. Araştırma verileri analiz aşamasında olup, çalışmanın nihayetinde bulgular ayrıntılı olarak rapor edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Öğretimsel Liderlik, Okul Etkililiği, Okul Müdürleri

^a Bu çalışma Büşra Elif Fenerci'nin, Dr. Öğretim Üyesi Orkun Osman Bilgivar danışmanlığında yürütülen “Okul Müdürlerinin Öğretimsel Liderlik Davranışlarının Öğretmenlerin Okul Etkililik Algılarına Etkisi” adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLERİNİN ÖRGÜTSEL BAĞLILIKLARI İLE SINIF YÖNETİMİ BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ^a

Celil OLGUN, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, celil_olgun40@hotmail.com

ÖZET

Bu çalışmada, özel eğitim öğretmenlerinin örgütsel bağlılıkları ile sınıf yönetimi becerileri arasındaki ilişkinin hangi türde ve ne düzeyde olduğu araştırılmaktadır. Bağlılık herhangi bir bireye, herhangi bir düşünceye, herhangi bir kuruma veya bireyin kendinden yaş olarak büyük görmüş olduğu bir kişiye karşı göstermiş olduğu davranışları ve yerine getirmesi gereken yükümlülükleri ifade etmektedir. Örgütsel bağlılık kavramı ise bireylerin örgütlerin amaçlarını ve hedeflerini gönülden benimsemelerini, içinde bulunmuş oldukları örgütlerini daha iyi bir seviye gelebilmesi için uğraşlarını ve örgüt içerisinde varlıklarını sürdürülebilmek istemelerini de içine alan geniş bir kavramdır. Endüstri devrimi sonrasında ortaya çıkan verimliliğin artırılması ve hizmetlerin kaliteli olması gibi hususlar son dönemlerde örgütsel bağlılık kavramına duyulan ilgiyi ve önemi daha da artırmıştır. Aynı durum eğitim alanında da önemle yerini almıştır. Örgütüne bağlı öğretmenlerin, bir çok konuda göstermiş olduğu başarılar araştırmalara da konu olmuştur. Öğretmenler, sınıf içerisinde hem rehberlik hem de yönlendirme yapan rolündedir. Sınıflar, aslında öğrencilerin belli bir zamanı donanım kazanabilmek için birlikte vakit geçirdikleri yerlerdir. Sınıf yöneticisi olan öğretmenlerin aynı yaş grubunda bulunan öğrencileri en iyi şekilde yönetebilmesi eğitimin niteliği açısından son derece önemlidir. Kaliteli eğitimin verilebilmesinin öncü koşullarından biri de nitelikli sınıf yönetimidir. Örgütsel bağlılık ile sınıf yönetimi becerileri arasında olumlu bir ilişki olduğu düşünülmektedir. Örgütsel bağlılığı yüksek olan öğretmenlerin sınıf yönetiminin daha verimli ve faydalı olacağı öngörülmektedir. Özel eğitim öğretmenlerinin örgütsel bağlılıkları ile sınıf yönetimi becerileri arasındaki ilişkiyi araştırmaya dönük olarak yapılmış bu araştırma da genel tarama modeli içerisinde kabul edilen betimsel nitelikte ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu çalışmanın çalışma grubunu Kocaeli ilinin Darıca ve Gebze ilçelerinde özel eğitim öğretmeni olarak görev yapmakta olan kadrolu öğretmenler oluşturmaktadır. İlçelerde görev yapan tüm kadrolu özel eğitim öğretmenlerine tek tek ulaşılarak hazırlanan örgütsel bağlılık ölçeği ve sınıf yönetim becerileri ölçeği uygulanması planlanmaktadır. Çalışmada elde edilen bilgilerin öncelikle Excell uygulaması aracılığıyla tabloya aktarılıp, SPSS 22.0 programı eşliğinde analiz yapılması amaçlanmaktadır. Çalışma analiz aşamasındadır.

Anahtar Kelimeler: Örgüt, Örgütsel Bağlılık, Sınıf Yönetimi, Sınıf Yönetim Becerisi

^a Bu çalışma, Celil OLGUN'un Dr. Öğretim Üyesi Pınar MERT danışmanlığında yürütülen "Özel Eğitim Öğretmenlerinin Örgütsel Bağlılıkları İle Sınıf Yönetimi Becerileri Arasındaki İlişki" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

ÖZEL OKUL YÖNETİCİLERİNİN ÖRGÜTSEL MARKA DEĞERİNİN GELİŞTİRİLMESİ ÜZERİNE GÖRÜŞLERİ^a

Emel Saraçoğlu, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, emelsaracoglu1@gmail.com

Dr. Öğretim Üyesi Pınar Mert

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, pinar.mert@izu.edu.tr

ÖZET

Marka içeriği bakımından bir ürün ya da hizmeti rakiplerinden ayırmaya yarayan hem mali hem de prestij bakımından sahiplerine kazanç ve başarı duygusu yaşatan, kökü insanlık tarihi kadar eski bir kavramdır. Marka değeri ise o markayı oluşturan bileşenlerin en temel, en öz, en olmazsa olmaz kısımlarının oluşturduğu, satın alınan hizmet ya da ürün kadar anlamlı olan fayda demektir. Yapılan bazı çalışmalar göstermiştir ki özel okulların marka değeri, onları satın alacak aileler ve hizmet edecekleri çocuklar bakımından tercih sebebi olacaktır. Her ne kadar bu beklentiyi karşılamak kurumun tüm birimlerinin görevi olsa da asıl görev marka ve markanın dinamiklerini belirleyecek ve geliştirecek olan okul yöneticileridir. Özel okul yöneticilerinin okullarının markalarını kurgulamaları, sahip olduğu vizyon ve eğitsel misyonla markanın eğitsel tanımını yapmaları, bu felsefeyi birlikte hayata geçireceği eğitim kadrosunu oluşturmaları ve bu doğrultuda birlikte hareket edeceği paydaşlarını seçerek, kurumun fiziksel koşullarını sağlamaları büyük önem arz etmektedir. Bu çalışmada uzman görüşlerine başvuru özel okul yöneticilerinin örgütsel marka değerinin geliştirilmesi konusundaki verilerinden faydalanılmıştır. Bu amaçla İstanbul ili özel okullarında görevli 20 okul yöneticisi ile yüz yüze yapılan görüşme kayıtları, veri tabanı oluşturulmaktadır. Halihazırdaki bilgiler ve ilgili literatür taraması sonucunda görülmektedir ki; özel okul yöneticilerinin marka değeri bilincini anlamak, okullarının markaları hakkında da fikir sahibi olmamızı sağlamaktadır. Bu nedenle; bu çalışma ile Türkiye’de özel okul yöneticilerinin örgütsel marka değerinin geliştirilmesi hakkındaki görüşlerinin alınması hedeflenmiştir. Verilerin toplanmasında yüzyüze görüşmeler yapılmıştır. Elde edilen bulgularla yöneticilerin marka değeri bileşenlerinin neler olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Marka, Marka Değeri, Özel Okul Yöneticisi

^a Bu çalışma, Emel Saraçoğlu’nun Dr. Öğretim Üyesi Pınar Mert danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

YETİŞKİNLERDE KİŞİLER ARASI BAĞIMLILIK DÜZEYİ VE YALNIZLIK ALGISININ KARDEŞ SIRALAMASI İLE ÇOCUKLUKTA AİLEYLE OYNANAN OYUN İLİŞKİSİ

Uzm. Kl. Psk Sümeyye AYDIN, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

ÖZET

Amaç: Bu çalışmada çocukluk çağındaki aile içi iletişimin yetişkin yaşantısındaki yalnızlık algısı ve kişiler arası bağımlılık düzeyine yansımaları anlaşılmaya çalışılmıştır. Burada aile içi iletişimin kavranabilmesi için aileyle oyun oynama ve kardeş sayısı odağa alınmıştır. Bu bağlamda oyun oynama ve kardeş sayısının ilgili değişkenlerle ilişkisi olup olmadığı incelenmiştir. **Yöntem:** Çalışma kapsamında 255 katılımcıya ulaşılmış olup katılımcılar 158 kadın (%62) ve 97 erkekten (%38) oluşmaktadır. Çocukluk döneminde ailenin oyuna katılımı, oyunun grupla yahut bireysel oynanması veya hiç oynanması, kardeş sayısı ve kardeş sıralamasına ek olarak cinsiyet ve ekonomik düzeyi kapsayan “Demografik Bilgi Formu” ve “UCLA Yalnızlık Ölçeği” ile “Kişilik İnanç Ölçeği” kapsamında toplanan veriler SPSS-25 ile analiz edilmiştir. Burada tüm formlar internet ortamına aktarılmış olup Google Forms araç olarak kullanılmıştır. **Sonuç:** Elde edilen sonuçlara göre algılanan yalnızlık düzeyi ile kişiler arası bağımlılık düzeyi arasında pozitif yönlü anlamlı bir korelasyon bulunmuştur. Yapılan bir diğer analizde çocukluk çağında ailesiyle oyun oynamayanların, oynayanlara göre istatistiksel açıdan anlamlı olarak daha yalnız hissettiği bulunmuştur. Burada aileyle oynanan oyunlar; grup oyunları ve bireysel oyunlar olarak ayrıştırılmıştır. Yapılan çalışmada ailesiyle grup oyunları oynayanların ailesiyle hiç oyun oynamayanlara göre istatistiksel açıdan anlamlı olarak daha az yalnızlık algısı olduğu bulunmuştur. Öte yandan aileyle oyun oynayan ve oynamayan gruplar arasında kişiler arası bağımlılık düzeyi puanı anlamlı olarak farklılaşmamaktadır. Son olarak Kardeş sayısının yalnızlık algısı ve kişiler arası bağımlılık düzeyi ile ilişkisine bakılmış olup; 1-3 kardeş olanlara göre 4-5 kardeş olanların yalnızlık algısı anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca 1-3 kardeş olanların bağımlılık düzeyleri, 4 kardeş ve daha fazla olanlara göre istatistiksel açıdan anlamlı olarak daha düşüktür. Kardeş sıralamanın ise bağımlılık düzeyi yahut yalnızlık algısı ile anlamlı bir ilişkisi bulunamamıştır.

Anahtar Kavramlar: Kişiler Arası Bağımlılık Düzeyi, Kardeş Sıralaması, Aileyle Oyun Oynama ve Oynanan Oyun Türü

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN YAŞAM DOYUMU İLE SOSYAL BECERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Sinan Kalkışım, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, sinank1461@gmail.com

ÖZET

Araştırma, ortaokul öğrencilerinin yaşam doyumu ile sosyal becerileri arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla gerçekleştirildi.

Ortaokul öğrencilerinin yaşam doyumu ile sosyal beceri arasındaki ilişkinin demografik değerler açısından ortaya konduğu çalışmada ilişkisel model kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2020/2021 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Bahçelievler ilçesinde öğrenim gören üç resmi ortaokulun öğrencileri (N=2208) oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme yöntemi olarak seçilen, gönüllülük esasına göre çalışmaya katılıp tüm sorulara eksiksiz cevap veren 534 öğrenci oluşturmaktadır. Veriler, 2021 yılı Nisan-Mayıs ayları içerisinde, Sosyal Beceri Ölçeği (SBÖ), Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ) ve araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu tarafından elde edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %67,3'ünü kız, %32,7'sini erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrencilerin %33,1'i 5.Sınıf, %17,5'i 6.Sınıf, %39'u 7.Sınıf ve %10,4'ünü de 8.Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Öğrencilerin %5,8'ini boşanmış aileler, %94,2'sini birlikte yaşayan aileler oluşturmaktadır. Örneklem grubu için ölçeklerin Cronbach alphası sırasıyla; YDÖ (,81) ve SBÖ (,85) olarak belirlendi. Elde edilen değerlerin cronbach alfa güvenilirlik katsayısı açısından yüksek derecede güvenilir olduğu belirlenmiştir. Elde edilen veriler ortalama, yüzdelik dağılım ve spearman korelasyon ile analiz edildi.

Öğrencilerin %33,3'ü ideallerine yakın bir yaşantı sürdürdüğünü, %56,3'ünün yaşamından memnun olduğunu, %56,1'inin ilgi duyduğu alanlardaki sosyal faaliyetlere katıldığını, %64,9'unun doğru bildiklerini her yerde savunduğunu ifade etmiştir.

Sonuç olarak, Yaşam Doyum Ölçeği toplam puanı ve Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanı arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlendi ($p<,01$, $p=,00$). Yaşam doyumu ölçeği puanı yüksek olan öğrencilerin, sosyal beceri düzeylerinin de yüksek olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ortaokul Öğrencileri, Yaşam Doyumu, Sosyal Beceri,

ERGENLERDE EBEVEYNLE ÇATIŞMANIN YORDAYICILARI: DERS ÇALIŞMAYA MOTİVE OLMA VE ÖZNEL İYİ OLUŞU ARTIRMA STRATEJİLERİ^a

Tarık Koç, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, tarik_07@hotmail.com

Prof. Dr. Ali ERYILMAZ

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, erali76@hotmail.com

ÖZET

Bu çalışma, Ergenlerde Ebeveynle Çatışmanın Yordayıcıları: Ders Çalışmaya Motive Olma ve Öznel İyi Oluşu Artırma Stratejilerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmada “Demografik Bilgi Formu”, “Ergenler İçin Öznel İyi Oluşu Artırma Stratejileri Ölçeği” ile “Ders Çalışmaya Motive Olma Ölçeği” ve “Ergen-Ebeveyn Çatışma Ölçeğinin” kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre; Cinsiyet ile ergen ebeveyn çatışma ölçeği toplam puanı olan çatışma ile aralarında görülmediği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin anne ve baba eğitim düzeyleri, anne baba birliktelik, anne baba sağ-vefat durumu ile ergen ebeveyn çatışma ölçeği alt boyutu olan çatışma ile aralarında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Ergen ebeveyn çatışma ölçeği alt boyutu olan çatışma ile Öznel İyi Oluşu Artırma Stratejileri’nin alt boyutu olan Çevreye Pozitif Tepki Vermek ile Çevreye Pozitif Tepki almak, Dini İnançların Gereklerini Yerine getirmek, Mental Kontrol, Ders Çalışmaya Motive Olmanın alt boyutları olan İçsel Motivasyon ve Dışsal Motivasyon ile aralarında negatif yönde bulunmuştur. Öznel İyi Oluşu Artırma Stratejileri’nin alt boyutu olan Çevreden pozitif tepki almak ile ebeveynle çatışma arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmamıştır. Ergen ebeveyn çatışma ölçeği alt boyutu olan çatışma ile Öznel İyi Oluşu Artırma Stratejileri’nin alt boyutu olan istekleri doyurmak anlamlı şekilde yordayıcılık özelliği gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ergen ebeveyn çatışma ölçeği alt boyutu olan çatışma ile Ders Çalışmaya Motive Olmanın alt boyutlarıyla anlamlı şekilde yordayıcılık özelliği gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. İçsel motivasyon ve amotivasyon çatışmayı pozitif yönde etkilediği görülmektedir. Dışsal motive olma düzeylerinin ergen-ebeveyn çatışmasını anlamlı olduğu sonucuna varılmıştır. Katılımcıların amotivasyon düzeylerinin ergen-ebeveyn çatışmasını anlamlı olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çatışma, Motivasyon, İyi oluş, Öznel İyi Oluş.

^a Bu çalışma, Tarık Koç’un Prof. Dr. Ali ERYILMAZ danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

OKUL ÖNCESİ EĞİTİME DEVAM EDEN 48-72 AYLIK ÇOCUKLARIN EBEVEYNLERİNİN MEDYA ARACILIKLARININ BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ^a

Gülden Erdoğan, Yüksek Lisans Öğrencisi

Gazi Üniversitesi, guldenayaz@gmail.com

Prof. Dr. Ayşe Belgin Aksoy

Gazi Üniversitesi, aksoya@gazi.edu.tr

ÖZET

Günümüzde medya araçları toplumun vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Medyanın gelişmesinden ve yaygın bir hale gelmesinden sadece yetişkinler değil çocuklar da etkilenmektedir. Çocuklar medya araçları ile daha erken yaşlarda tanışmakta ve bu araçlara daha fazla vakit ayırmaktadır. Çocukların medya araçlarını kullanımlarını anlamak oldukça önemlidir çünkü bu dönem içerisinde yer alan çocukların gelişimleri ve büyümeleri hem çok kritiktir hem de ileriki yaşlarının temelini oluşturmaktadır. Çocuklar bilişsel olarak gelişimlerini tamamlamamış oldukları için medya araçlarıyla yaşadıkları deneyimlerinden ortaya çıkabilecek risklere karşı savunmasızdırlar. Çocukların medyanın getirmiş olduğu risk faktörlerine karşı korunabilmelerinin yollarından biri de ebeveynlerinin medya aracılık konusunda bilgilendirilmesidir. Bu araştırmanın amacı, okul öncesi eğitime devam eden 48-72 aylık çocukların ebeveynlerinin medya aracılıklarını cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, çocuğun cinsiyeti, kardeş sayısı ve çocuğun doğum sırası değişkenlerine göre incelenmesidir. Bu çalışma nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modelindedir. Araştırmanın çalışma grubunu Kayseri ili İncesu ilçesinde ikamet eden 455 ebeveyn oluşturmaktadır. Veriler ‘Demografik Bilgi Formu’ ve ‘Erken Çocukluk Ebeveyn Medya Aracılık Ölçeği’ kullanılarak elde edilmiştir. Erken Çocukluk Medya Aracılık Ölçeği alt boyutlarının bağımsız değişkenlere göre analizleri Bağımsız Örneklem T Testi ve ANOVA Tek Yönlü Varyans Analizi ile değerlendirilmiştir. Bulgular incelendiğinde ebeveyn cinsiyet değişkenine göre aktif-destekleyici, aktif-yorumlayıcı, kısıtlayıcı-engelleyici ve aktif-sınırlayıcı alt boyutlarında anlamlı bir farklılık tespit edilememiş; kısıtlayıcı-destekleyici ve kısıtlayıcı-sınırlayıcı alt boyutlarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Yaş değişkenine göre kısıtlayıcı-destekleyici ve aktif-sınırlayıcı alt boyutlarında anlamlı bir farklılık elde edilmiş; aktif-destekleyici, kısıtlayıcı-sınırlayıcı, aktif-yorumlayıcı ve kısıtlayıcı-engelleyici alt boyutlarında anlamlı bir farklılık elde edilememiştir. Öğrenim durumuna göre aktif-sınırlayıcı alt boyutunda anlamlı bir farklılık elde edilmiş; aktif-destekleyici, kısıtlayıcı-destekleyici, kısıtlayıcı-sınırlayıcı, aktif-yorumlayıcı ve kısıtlayıcı-engelleyici alt boyutlarında anlamlı bir farklılık elde edilememiştir. Çocuğun cinsiyetine göre sadece aktif-sınırlayıcı alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Kardeş sayısına göre, aktif-destekleyici, kısıtlayıcı-destekleyici, kısıtlayıcı-sınırlayıcı, aktif-yorumlayıcı, kısıtlayıcı-engelleyici ve aktif-sınırlayıcı alt boyutlarında anlamlı bir farklılık elde edilememiştir. Çocuğun doğum sırasına göre, aktif-destekleyici ve kısıtlayıcı-destekleyici alt boyutlarında anlamlı bir farklılık elde edilmiş; kısıtlayıcı-sınırlayıcı, aktif-yorumlayıcı, kısıtlayıcı-engelleyici ve aktif-sınırlayıcı alt boyutlarında anlamlı bir farklılık elde edilememiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Dönem, Ebeveyn Medya Aracılığı, Çocuğun Medya Araçlarını Kullanımı.

^a Bu çalışma, Gülden ERDOĞAN’ın Prof. Dr. Ayşe Belgin AKSOY danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

ÖĞRENCİLERİN SOSYAL BECERİLERİYLE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Metin Borahan, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, metinborahanpdr@gmail.com

ÖZET

İnsan biyo-kültürel ve psiko-sosyal bir varlık olarak tarif edilir. Kültürel kodlar içinde kurduğumuz ve kuracağımız sosyal ilişkiler; parçası olduğumuz toplumun, kültürün ve kişinin yapısını etkilemektedir. Sosyal beceri toplum içerisinde özgüveni yüksek, sorumluluk duygusu taşıyan, yaratıcı, hissettiğini ve düşündüğünü hür bir biçimde ortaya koyan, paylaşan, işbirliği yapma gibi özellikleri olarak belirtilebilir. Sosyal olarak uyumlanma çabası içerisinde olan insan için beceri düzeylerini geliştirmesi önemli bir kavramdır. Psikolojik sağlık, bireyi yaşamında karşılaşılabileceği stresli yaşam olaylarından ve bu olayların kişinin bütünlüğünü bozacak çeşitli olumsuz sonuçlarından koruyan, bireyin maruz kalabileceği etkilerin şiddetini azaltmaya yarayan bir kişilik özelliğidir. Biyo-psiko-sosyal bir varlık olan insanın ne zaman ve ne şekilde psikolojik bütünlüğünü zorlayacak bir yaşantıyla karşılaşacağı belli değildir. Kimin travma yaşayacağını önceden kestirmek mümkün olmayacağından psikolojik sağlık kavramı her bireyin yaşamı için konuşulabilir. Psikolojik sağlık ve sosyal beceri önemi giderek artan kavramlar olarak karşımızda durmaktadır. Literatüre incelendiğinde psikolojik sağlık ve sosyal beceri düzeyleri yüksek olan bireylerin yaşamda karşılaşılabilecekleri çeşitli problemlerle baş etmede daha başarılı oldukları bilinen bir husustur. Bu çalışmada amaçlanan sosyal beceri düzeyinin psikolojik sağlık ile ilişkisini incelemektir. Sosyal beceri düzeyi yüksek olan ortaokul öğrencilerinin psikolojik sağlıklarını saptamaya çalışmak, anlamlı bir ilişki bulunursa öğrencilere ve öğretmenlere sosyal beceri eğitimleri vererek öğrencilerin psikolojik sağlık düzeylerine olumlu katkı yaparak yaşamda karşılabilecekleri problem durumlarla daha etkili baş etmelerine olanak sağlamaktır. Araştırmada kızların sosyal beceri düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek, kardeş sayısının sosyal beceri üzerinde etkisinin bulunduğu genel başarı durumu ile sınıf düzeylerinin sosyal beceri ve psikolojik sağlığı etkilediği sonuçları elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik Sağlık, Sosyal Beceri, Ortaokul, Öğrenci, Problem

EBEVEYN ÇOCUK İLİŞKİSİ İLE EBEVEYNLERİN YETERSİZLİK DUYGUSU VE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ^a

Ayşenur MARAŞLIOĞLU, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, aysenurmaraslioglu@hotmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem DEMİR ÇELEBİ

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, cigdem.celebi@izu.edu.tr

ÖZET

Bu araştırmada ebeveynlerde toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve ebeveyn çocuk ilişkisinin yetersizlik duygusu ile ilişkisi olup olmadığının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu temel amaç çerçevesinde ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu, ebeveyn çocuk ilişkisi ve yetersizlik duygularının çeşitli değişkenlere göre aralarındaki anlamlı farklılık araştırılmıştır. Araştırmada tarama modellerinden ilişkişel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma grubunu İstanbul ilinde yaşayan 3 ile 15 yaş arasında çocuğu olan 406 ebeveyn oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak anket tekniğı ile Kişisel Bilgi Formu, Yetersizlik Duygusu Ölçeğı, Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeğı ve Ebeveyn- Çocuk İlişkisi Ölçeğı kullanılmıştır. Yapılan çarpıklık basıklık analizleri sonucunda verilerin normal dağılım gösterdiği saptanmış ve parametrik analiz yöntemlerinin kullanılması uygun görülmüştür. Verilerin çözümlenmesi için frekans analizi, bağımsız gruplar t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), pearson korelasyon analizi ve regresyon analizi yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları yaş ve aile türü değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermezken; cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, çalışma durumu, gelir durumu ve çocuk sayısına göre anlamlı farklılık göstermektedir. Ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkisi düzeyleri cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, çalışma durumu, gelir durumu, aile türü değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermezken; yaş ve çocuk sayısı değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Ebeveynlerin yetersizlik duygusu düzeyleri tüm değişkenlerle ele alındığında anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Korelasyon analizleri sonucunda, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve yetersizlik duygusu arasında anlamlı, pozitif yönde ve düşük düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Yapılan regresyon analizine göre ise, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu envanterinden alınan puanların yetersizlik duygusunu %2,8 oranında anlamlı şekilde yordadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet Roller Tutumu, Yetersizlik Duygusu, Ebeveyn Çocuk İlişkisi.

^a Bu çalışma, Ayşenur Maraşlıoğlu'nun Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem DEMİR ÇELEBİ danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN MANEVİYATI İLE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK VE SALDIRGANLIK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ^a

Kıymet Şahin, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, kymt.shn44@gmail.com

Prof. Doç. Dr. Hakan Akçay

Yıldız Teknik Üniversitesi, hakanakcay@gmail.com

ÖZET

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin maneviyatı ile psikolojik sağlamlık ve saldırganlık arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini İstanbul’da farklı üniversitelerde okuyan 414 öğrenci oluşturmaktadır. Bu araştırma, nicel araştırmalarda kullanılan genel tarama modelinin bir alt türü olan ilişkisel model ile yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak “Maneviyat Ölçeği”, “Yetişkin Psikolojik Sağlamlık Ölçeği”, “Buss-Pery Saldırganlık Ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

Çalışma grubunun seçiminde, kolayda örnekleme modeli kullanılmıştır. Çalışma grubundan toplanan tüm nicel veriler SPSS 25 ve Anova istatistik programları kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın değişkenleri arasındaki ilişki dizilerini ve yordayıcılıklarını belirlemek için basit doğrusal regresyon analizi modeli kullanılmıştır. Ayrıca değişkenler arasındaki ilişkiler için Pearson Korelasyonu kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda, maneviyat ile psikolojik sağlamlık arasında pozitif yönlü yüksek düzey bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Saldırganlık ile hem maneviyat hem psikolojik sağlamlık arasında negatif yönlü zayıf bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla yapılan analizler doğrultusunda maneviyatın psikolojik sağlamlığı anlamlı düzeyde yordadığı ve maneviyat ile psikolojik sağlamlık arasında doğrusal bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik Sağlamlık, Maneviyat, Saldırganlık, Üniversite Öğrencileri

^a Bu çalışma, Kıymet ŞAHİN’in Prof. Doç. Dr. Hakan AKÇAY danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

AİLE AİDİYETİNİN, YAŞAM DOYUMU VE BİREYİN EVLİLİKTEN BEKLENTİSİ ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ^a

Merve MANTAŞ, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, mervemantas@gmail.com

Prof. Dr. Hakan AKÇAY

Yıldız Teknik Üniversitesi, hakanakcay@gmail.com

ÖZET

İşlevsel aile ideal olan aile olarak nitelendirilebilir. Aile içinde bireylerin fikirlerine saygı gösterilmesi, dayanışma ve aidiyet duygusu ile geleceğe daha sağlıklı ve umutla koşan bireylerin yetişmesi sağlanır. Aidiyet duygusu ile bireyin artan işlevselliği ailenin bütün olarak işlevselliğini de olumlu etkiler. Sonuçta böyle bir ailede üyelerin suça ve olumsuz davranışlara yönelme riskinin daha az olduğu söylenebilir. Ebeveynlerin doğumdan itibaren çocuğun sosyalleşmesi ve temel güven duygusunu kazanmasındaki yeri ve önemi başka hiçbir kurum ya da unsur tarafından yerine getirilemeyen bir fonksiyondur. Ebeveynlerin çocukla olan diyalogu, sıcaklık ve güven ilişkisi çocuğun gelişiminde çok önemli ve değerlidir. Aile kavramı günümüzde büyük bir değişim içerisindedir ve bireyin ihtiyaçlarını karşılamada bazı güçlükler yaşamaktadır. Birey günümüzde, sosyal ve bağıllık bağlamından kopup tüketim ve sanal ilişmelerle birlikteliğe ve paylaşımaya yönelmiştir. Bu durum bireylerin zorluklara dayanma gücünü azaltmıştır. İşte bu noktada aile birlikteliklerinin zorluklara ve yaşama dayanma gücünü arttırdığı göz ardı edilmemelidir. Bireyselliğin, zaman zaman içinde bulunduğu çevreden ve ilişki bağlamından kopukluğunu engelleyebilen dinamik unsurun parçalarından birisi de aidiyet olabilir. Bu araştırmanın amacı, aile aidiyet düzeyi yüksek bireylerin, yaşam doyumu ve evlilik beklentisi üzerinde bir etkiye sahip olup olmadığının araştırılmasıdır. Çalışmanın örneklemini 17-35 yaş arası rastgele seçilmiş 200 kadın ve erkek katılımcıdan oluşmaktadır. Tarama modeli kullanılarak üç farklı ölçek uygulanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre bireylerin aile aidiyetleri ile yaşam doyumları aynı zamanda evlilik beklentileri arasında olumlu yönde ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca aile aidiyetinin cinsiyet, yaş, medeni durum, öğrenim durumu değişkenliklerine göre farklılıklar oluşturduğu tespit edilmiştir. Yaşam doyumu, belli bir alanla ilgili olmayıp, hayatın tümünün olumlu olarak değerlendirilmesi olarak tanımlanabilir ve dolayısıyla bireyin sadece yaşamının belli bir alanında memnun olması tüm hayatından memnun olduğu anlamına gelmez. Belirli bir alanda yaşanan memnuniyet yaşam memnuniyetini arttırabilir ama onun yerine geçmez. Yaşam memnuniyetinin objesi yaşamın bütün alanlarıdır. Evliliğe yönelik beklentiler, geçmiş yaşantılara dayalı olarak ilişkiler hakkında bilişsel bir şemayı oluşturur. Kişiler evlilik yaşamı hakkındaki beklentilerini bir partnerle kişisel ilişkileri aracılığıyla, kendi ebeveynlerini gözlemleyerek ya da evlilik sürecinde olan diğer kişileri gözlemleyerek biçimlendirebilirler.

Anahtar Kelimeler: Yetişkin Bireyin Yaşam Doyumu, Aidiyet duygusu, Evlilik beklentisi.

^a Bu çalışma, Merve MANTAŞ'ın Prof. Dr. Hakan AKÇAY danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

EVLİ BİREYLERİN KULLANDIKLARI SAVUNMA BİÇİMLERİ İLE EVLİLİK UYUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ¹

Selma Sahar, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, selmasahar@hotmail.com

Doç. Dr. Durmuş Ümmet

Marmara Üniversitesi, dummet@marmara.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmada; evli bireylerin kullandıkları savunma biçimleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini; 309'u kadın 52'si erkek toplam 361 evli birey oluşturmaktadır. Veriler; Tutarel-Kışlak tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Evlilik Uyumu Ölçeği", Yılmaz, Gençöz, ve Ak. (2007) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Savunma Biçimleri Testi" ve "Demografik Bilgi Formu" ile toplanmıştır. Araştırmada ilişki tarama modeli kullanılıp, korelasyon türü ilişki araştırılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 26 kullanılmış, %95 güven düzeyinde çalışılmıştır. Demografik değişkenlerin savunma biçimleri ve evlilik uyumu ile alt boyutları açısından farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t test ve ANOVA ile yapılmıştır. Savunma Biçimleri ve alt boyutları olan Olgun, Nevrotik, İmmatür değişkenleri ile Evlilik Uyum arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla "Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi"; evlilik uyumunun, savunma biçimleri tarafından yordanmasına ilişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi; evlilik uyumunun, savunma biçimleri alt boyutları tarafından yordanmasına ilişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi yapılmıştır. Evli bireylerin savunma biçimleri ile evlilik uyumları arasında düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = .11, p \leq 0.05$). Olgun alt boyut ile evlilik uyumu arasında düşük düzeyde negatif anlamlı bir ilişki ($r = -.13, p \leq 0.05$); İmmatür alt boyutu ile evlilik uyumu arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r = .19, p \leq 0.01$). Katılımcıların savunma biçimleri evlilik uyumunun düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı bir yordayıcısı olduğu; bu regresyon modeline göre Savunma Biçimleri toplam varyansın % 1'ini açıkladığı bulunmuştur ($r^2 = .01; F_{(1,359)} = 136.85; p \leq .05$). Çoklu regresyon analizinde; anlamlı bir regresyon modeli ($F_{(3,357)} = 9.868; p \leq .01$) bulunmuş, alt boyutlar birlikte ele alındığında evlilik uyumu toplam varyansının %8'ini açıklamaktadır ($r^2 = .08$). Buna göre alt boyutlar açısından evlilik uyumu; Olgun, negatif ve anlamlı; İmmatür, pozitif ve anlamlı yordarken; Nevrotik ise anlamlı bir yordayıcısı olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Evlilik Uyumu, Evlilik, Savunma Biçimleri, Savunma Mekanizmaları.

ADLİYE ÇALIŞANLARININ EVLİLİK VE İŞ DOYUMLARI İLE EVLİLİKTE UYUM VE AİLE İŞLEVLERİNİN İNCELENMESİ

Büşra Kazan Yüksel, Yüksek Lisans Öğrencisi

Prof. Dr. Hakan Akçay

ÖZET

Araştırmada, adliyelerde çalışan personelin evlilik doyumu, iş doyumu, evlilikte uyum ve aile işlevlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Adliye personelinin içinde bulunduğu ortam nedeniyle bu şekilde bir araştırma yapma ihtiyacı duyulmuştur. Araştırmanın örneklemini 200 adliye personelinden oluşmaktadır. Araştırmanın evrenini ise İstanbul ili ve İstanbul Adalet Sarayı'nda çalışan adliye çalışanları oluşturmuştur. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Bu amaç doğrultusunda veri toplama aracı olarak İş Doymu Ölçeği, Evlilik Doymu Ölçeği ile birlikte Evlilikte Uyum ve Aile İşlevleri Ölçeği eş zamanlı olarak uygulanmıştır. Ayrıca karşılaştırma yapmak için katılımcıların ölçeklerle birlikte Demografik Bilgi Formu cevaplamaları sağlanmıştır. Elde edilen veriler IBM SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) programı kullanılarak analiz edilmiştir. Ölçeklerin puanlarının incelenmesinde betimleyici istatistik, güvenilirlik düzeyinin belirlenmesinde iç tutarlılık analizi, kişi ve yüzde dağılımının incelenmesinde frekans analizi, üç ve daha fazla kategori için ortalamalar arası farkın incelenmesinde Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), ölçek puanları arasındaki ilişkilerin incelenmesinde Pearson Korelasyon Analizi, iki kategori için ortalamalar arası farkın incelenmesinde T-Testi kullanılmıştır. Çalışmada demografik değişkenlerde kullanılmıştır. Demografik değişkenler açısından (yaş, cinsiyet, çalışma süresi, meslek, evlilik süresi, çocuk sayısı) sonuçların farklılık gösterdiği görülmüştür. Araştırmada anlamlılık düzeyi $p=0,05$ üzerinden değerlendirilmiştir. Yapılan araştırma sonucunda adliye personellerinin evlilik doyumu, iş doyumu, evlilikte uyum ve aile işlevleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Evlilik Doymu, İş Doymu, Evlilikte Uyum, Aile İşlevleri

EVLİ BİREYLERDE MANEVİYAT İLE ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ^a

Tuğba Öncü, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, tugbaoncum@gmail.com

Doç. Dr. Turgay Şirin

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, turgay.sirin@izu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışma evli bireylerde maneviyat ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacı ile yapılmıştır. Bu araştırmada 362 (%75,7) kadın, 116 (%24,3) erkek evli birey yer almıştır. Araştırmada İlişkisel Tarama Modeli kullanılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak ‘Maneviyat Ölçeği’, ‘Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği’ ve demografik bilgi elde etmek için hazırlanmış olan ‘Kişisel Bilgi Formu’ kullanılmıştır. Araştırmada verilerin analizi için Maneviyat Ölçeği ve Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği (ABTÖ) puanları demografik özelliklere göre incelenirken fark testlerinde Mann Whitney U Testi, Bağımsız Gruplar t-Testi, ANOVA ve Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Varyansların homojenliği varsayımı Levene testi ile incelenmiştir. Post hoc için ikili karşılaştırmalarda parametrik testler için Scheffe ve Tamhane t’2 testi ve Mann Whitney U Testi kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkilerde ise Pearson Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Verilerin analizi SPSS (Statistical Package Programme For Social Sciences) 22 paket programı ile gerçekleştirilmiştir.

Bu tezin temel problem cümlesi olan bilimsel çalışmamızda yer alan “Evli bireylerin maneviyatı ile çocuk yetiştirme tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna ilişkin elde edilen bulgular incelendiğinde çıkan sonuç evli bireylerde maneviyat ile çocuk yetiştirme tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar olduğu yönündedir. Demografik değişkenler açısından incelediğimizde iki ölçekte de anlamlı farklılıklar olduğu gözlenmiştir. Maneviyat Ölçeği ve Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeğinin alt boyutları arasındaki ilişkiyi incelediğimizde bazı alt boyutlar arasında anlamlı ilişkiler bulunmuş iken bazılarında ise bu durum anlamsız ilişkiler olması yönünde bir sonuca ulaşılmıştır. Araştırma bulguları literatür çerçevesinde incelenip tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Maneviyat, Çocuk Yetiştirme Tutumları, Evli Bireyler, Maneviyat ve Çocuk Yetiştirme Tutumları

^a Bu çalışma, Tuğba ÖNCÜ’nün Doç. Dr. Turgay ŞİRİN danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

EVLİ KADINLARDA EVLİLİK VE YAŞAM DOYUMU İLE ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ^a

Zeynep Kılıçlı, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, kiliclizynp@gmail.com

ÖZET

Çalışmanın amacı evli kadınlarda evlilik ve yaşam doyumu ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Söz konusu ilişkinin incelenmesi amacıyla nicel desenli yöntemlerden biri olan tarama modeline başvurulmuştur. Çalışmada tarama modeli doğrultusunda, değişkenler arasındaki ilişkinin ortaya konması noktasında veri toplama tekniklerinden anket yöntemine başvurulmuştur. Anket içerisinde katılımcıların evlilik doyumlarının incelenmesi için Evlilik Doyum Ölçeği; yaşam doyum düzeylerinin ortaya konması için Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeği ve son olarak çocuk yetiştirme tutumlarının ortaya konması için Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği kullanılmıştır. Anket uygulaması sonucunda, Yetişkin Yaşam Doyum Ölçek toplam puanı ile Evlilik Doyum Ölçeği ve Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği toplam puanı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada evli kadınların kişisel özelliklerinden yaş ve evlilik yılı ile Yetişkin Yaşam Doyumu Ölçeği toplam puanı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, evlilik yaşı ile negatif yönde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yaş ile Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği toplam puanı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak, evli kadınların çalışma durumları ile Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeği toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu, Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği ve Evlilik Doyumu Ölçeği toplam puanı arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Evlilik Doyumu, Yaşam Doyumu, Çocuk Yetiştirme

^a Bu çalışma, Zeynep KILIÇLI'nın Prof. Dr. Hakan AKÇA danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

OKUL MÜDÜRLERİNİN LİDERLİK STİLLERİNİN ÖĞRETMENLERİN SINIF YÖNETİMİ BECERİLERİNE ETKİSİ^a

Gülnur ÖNER, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, oner.gulnur@std.izu.edu.tr

ÖZET

Organizasyonlarda süregelen geleneksel yönetim anlayışı günümüzde yerini modern liderlik tarzlarına bırakmıştır. Bu değişimle okul müdürleri, çalışanlarının performansını ve organizasyonun başarısını arttıracak farklı yönetim anlayışlarını benimseme yoluna gitmişlerdir. Öğretmenler, sınıf içerisinde gerçekleşen her türlü eğitsel ve yönetsel durumdan sorumludurlar. Plan, program, öğretim yöntem ve teknikleri öğretmen tarafından nitelikli bir şekilde uygulanması ve yürütülmesi gereken sorumluluklardandır. Bu da etkin sınıf yönetimi becerilerini beraberinde getirmektedir. Bu araştırmanın amacı okul müdürlerinin liderlik stillerinin öğretmenlerin sınıf yönetimi becerileri üzerine etkisini belirlemektir. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ili Kartal ilçesinde 2021-2022 eğitim öğretim yılında görev yapan 354 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada, kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak, Kişisel Bilgi Formu, Akan, Yıldırım ve Yalçın (2014) tarafından geliştirilen “Okul Müdürlerinin Liderlik Stilleri Ölçeği” ve Ergen, Y. (2016) tarafından geliştirilen “Sınıf Yönetimi Becerileri Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilerek, parametrik analizler uygulanmıştır. Araştırmada t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), korelasyon ve regresyon analizleri yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, okul müdürlerinin liderlik stilleri ile öğretmen liderliği arasında Pearson Korelasyon analizi ile ilişki tespit edilmiştir. Araştırma verilerinin analizi neticelendiğinde elde edilen bulgular raporlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Müdür, Liderlik, Liderlik Stilleri, Sınıf Yönetimi

^a Bu çalışma Gülnur ÖNER’in, Dr. Öğretim Üyesi Orkun Osman BİLGİVAR danışmanlığında yürütülen “Okul Müdürlerinin Liderlik Stillерinin Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Becerilerine Etkisi” adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

KÜBA EĞİTİM SİSTEMİ İLE TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN KARŞILAŞTIRILMASI^a

Kübra Talay, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, kubra_acer_66@hotmail.com

ÖZET

Karşılaştırmalı eğitim uygulamaları, ülkelerde yaşanan eğitim problemlerini ve bu problemlere nasıl çözümler bulunduğunu inceleme fırsatı tanımaktadır. Eğitimde uygulanan programların çözümlerin diğer ülkelerin takip edebilmesi, örnek alabilmesi, uyarlama yapabilmesi mümkün olmaktadır. Araştırmada, Latin Amerika ülkeleri arasında eğitimiyle önemli yer almış olan Küba eğitim sistemi incelenmiş, ardından Küba öğretmen yetiştirme sistemi, eğitim yönetimi, denetimi ve finansman yapısı açıklanarak, Türk Eğitim Sistemi ile karşılaştırılmış, bu iki sistemin benzer ve farklı yönlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu araştırmada, genel tarama modellerinden karşılaştırmalı tarama yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmada Eğitim sistemleri ile ilgili literatür taraması yapılmış, akademik dergilerde yayınlanmış, makaleler, kitaplar gibi bilimsel kaynaklar incelenmiştir. Ayrıca, iki ülkenin eğitim bakanlıklarının elektronik sayfaları taranmış ve uluslararası tanınırlığı olan ve geçerli, güvenilir kabul edilen eğitim sitelerindeki (OECD, UNESCO ve Dünya Bankası vb.) güncel kaynaklardan da faydalanılmıştır. Verilerin toplanmasında nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırmada Küba eğitim sisteminde okulöncesi eğitimin zorunlu olmamasına rağmen katılım çok yüksek olduğu, ilkökul ve ortaokul eğitiminin (4+2 yıl) ve ortaöğretimin (3 yıl) toplamda 9 yıl eğitimin zorunlu olduğu tespit edilmiştir. Küba’da eğitim sisteminde yapılan yasalar ile ilköğretim okullaşma oranlarını %100’ e çıkarmayı başardıkları görülmüştür. Türk eğitim sistemine bakıldığında okullaşma oranı %96 tespit edilmiştir. Küba’da yükseköğretime geçiş için genel merkezi sınavlar bulunmadığı Türk eğitim sisteminde yükseköğrenim için merkezi sınav yapıldığı tespit edilmiştir. Küba’da öğretmen yetiştirme “Yüksek Pedagoji Enstitülerinde 5 yıl eğitim sistemiyle düzenlenirken Türk eğitim sisteminde eğitim fakültelerinde 4 yıl eğitim ile öğretmen adayları yetiştirilmekte olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Karşılaştırmalı eğitim, Küba eğitim sistemi, Türk eğitim sistemi

^a Bu çalışma, Kübra TALAY’IN Prof. Dr. Kaya YILDIZ danışmanlığında yürütülen yüksek lisans projesinden üretilmiştir.

EDUCATIONAL GAP IN THE AREAS OF NORTHERN SYRIA AND THE ROLE OF NGOs (SCHOOLS OF AL-BUNYAN AL-MARSOUS ORGANIZATION) AS A MODEL^a

LOUAI HEBOUS, MBA Student

Istanbul Sabahattin Zaim University, hebous.louai@std.izu.edu.tr

ABSTRACT

In the war zones, the northern Syrian regions suffer from large gaps in the field of education at all educational levels as a result of the weakness of local educational institutions, weak funding, the absence of central administration, and the varying efforts made by Humanitarian organizations in this field and As a result of the lack of research conducted in this area. This research measures the degree of satisfaction of faculty members and parents of students with the performance of non-profit organizations in the educational sector, through a realistic case study of the schools of the Al Bunyan Al-Marsous Humanitarian Organization. This paper used a cross-sectional design and data were collected using quantitative research methods, as two questionnaires related to this field were made. The first survey included the families of students, and the second included teachers in the schools of the Al-Bunyan Al Marsous Humanitarian Organization After analyzing the data of the two surveys through graphs and tables, the most important results showed the satisfaction of parents of students and educational workers with the management of Al-Bunyan Al-Marsous Foundation in the educational field And They expressed their desire to continue this support. This research also clarified the most important difficulties that hinder the education process in the regions of northern Syria, and points to several possible solutions to develop the current educational process and make maximum use of the support operations received by non-profit organizations.

Keywords: Education, NGOs, Syrian revolution, War zones, Empact of war, satisfaction

^a This study was submitted as a project for Research Methods course conducted by LOUAI HEBOUS under the supervision of Asst. Prof. Dr. RUSLAN NAGAYEV

OKUL YÖNETİCİLERİNİN OTANTİK LİDERLİK DAVRANIŞLARI İLE ÖĞRETMENLERİN DUYGUSAL EMEK DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ^a

Mehmet Akif KÖSE, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 520521012@std.izu.edu.tr

Doç. Dr. Esra TÖRE

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, esra.tore@izu.edu.tr

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, okul yöneticilerinin otantik liderlik davranışları ile öğretmenlerin duygusal emek davranışları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Lider; bir grup insanı belirli amaçlar etrafında toplayarak, harekete geçiren kişidir. İzleyicilerine doğal olarak davranan, başkalarına ve kendine karşı dürüst olan, sözlerine ve davranışlarına güvenebilen otantik liderlikler son dönemlerde izleyicileri etkiler hale gelmiştir. Otantiklik kavramı kişinin deneyim, düşünce, duygu, gereksinim veya inançları ile bağlantılı bir biçimde kendini bilmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Otantik lider; kendini bilen, gerçek benliği ile uyumlu davranan ve kendinin kişisel duygu ve düşüncelerine de uygun olarak davranan kişidir. Duygusal emek ise, çalışanın karşısındakileri anlayabilme çabası ve onların duygularını kendi duyguları imiş gibi hissedebilme olarak ifade edilmiştir. Öğretmenler, öğrenciler, yöneticiler, veliler ve diğer çalışanlar ile kurmuş oldukları yoğun iletişim; okulun hedefleri, okul yönetiminin beklentileri, mesleki normlar, çevresel ve kültürel beklentiler gibi faktörler nedeni ile en fazla duygusal emek sergileyen çalışan grupları arasında yer almaktadırlar. Okulların hedeflerini gerçekleştirmesi öğretmenlerin zihinsel ve bedensel çabalarının yanında duygusal emek davranışlarının da bir karşılığı olarak görülmektedir. Bu nedenle okul yöneticilerinin liderlik özellikleri öğretmenlerin duygusal emek davranışlarını sergilemeleri ve sürdürmelerinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu araştırmanın amacı, okul yöneticilerinin otantik liderlik davranışları ile öğretmenlerin duygusal emek davranışları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu araştırmanın evrenini İstanbul ilinin Tuzla ilçesindeki okullarda görev yapmakta olan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, Otantik Liderlik Ölçeği ve Duygusal Emek Ölçeği kullanılacaktır. Veriler hazır istatistik paket programı yolu ile analiz edilecek, bulgular çerçevesinde tartışma sonuç ve önerilere yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Otantik Liderlik, Duygusal Emek, Öğretmen.

^a Bu çalışma, Mehmet Akif KÖSE'nin Doç. Dr. Esra TÖRE danışmanlığında yürütülen "Okul Yöneticilerinin Otantik Liderlik Davranışları İle Öğretmenlerin Duygusal Emek Davranışları Arasındaki İlişki" isimli yüksek lisans tezinin ön çalışmasını içermektedir.

OKUL MÜDÜRLERİNİN LİDERLİK STİLLERİNİN ÖĞRETMEN LİDERLİĞİ ÜZERİNE ETKİSİ^a

Ayşe İnci Yılmaz, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, yilmaz.inci@std.izu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Orkun Osman BİLGİVAR

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, osman.bilgivar@std.izu.edu.tr

ÖZET

Okullarda liderliğin önemi birden fazla araştırmaya konu olmuştur. Okul müdürleri ve öğretmenler okul içerisinde liderlik konumunda bulunan iki ayrı gruptur. Okul müdürleri farklı liderlik stillerini benimseyerek okullarda etkin konumda bulunmaktadır. Öğretmenler ise gerek sınıf içine gerek sınıf dışında liderlik vasfını taşıyarak iletişim kurmaktadırlar. Sağlıklı bir okul ortamı oluşabilmesi için okul müdürleri ve öğretmenlerin birbirlerine karşı tutumları çok önemlidir. Okul müdürlerinin benimsedikleri liderlik stillerinin, öğretmenler üzerinde ne gibi etkilerinin olduğu ve öğretmen liderliğini ne yönde etkilediği merak konusudur. Bu araştırmanın amacı okul müdürlerinin liderlik stillerinin öğretmen liderliği üzerine etkisini belirlemektir. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ili Kağıthane ilçesinde 2021-2022 eğitim öğretim yılında görev yapan 370 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma, kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Veri toplama aracı, Kişisel Bilgi Formu, Akan, Yıldırım ve Yalçın (2014) tarafından geliştirilen “Okul Müdürlerinin Liderlik Stilleri Ölçeği” ve Beycioğlu ve Aslan (2010) tarafından geliştirilen “Öğretmen Liderliği Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilerek, parametrik testler uygulanmıştır. Araştırmada t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), korelasyon ve regresyon analizleri yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, okul müdürlerinin liderlik stilleri ile öğretmen liderliği arasında Pearson Korelasyon analizi ile ilişki tespit edilmiştir. Araştırma bulguları hala analiz aşamasında olup, daha sonra rapor edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Müdür, Liderlik Stilleri, Öğretmen Liderliği

^{a a} Bu çalışma Ayşe İnci YILMAZ’ın, Dr. Öğretim Üyesi Orkun Osman BİLGİVAR danışmanlığında yürütülen “Okul Müdürlerinin Liderlik Stilleri Öğretmen Liderliği Üzerine Etkisi” adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

AZERBAJCAN'DA EGİTİM YÖNETİCİSİ YETİŞTİRME POLİTİKALARI

Metanet GURBANOVA, Doktora Öğrencisi

Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı, m.qurbanova@arti.edu.az

Prof. Dr. Hümevir AHMEDOV,

Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı, a.humeyir@arti.edu.az

ÖZET

Eğitim yönetimi, bilimleşme sürecine yönetim biliminin kuramsal temellerinin eğitime uygulanması ile dahil olmuştur ve kendine özgü sınırlarını oluşturmak yolunda mücadele içerisinde. Diğer sosyal bilimlere (mes. psikoloji, sosyoloji) göre daha yeni ve kendi gelişim sürecinin başında olan eğitim yönetiminde de bilimleşme düzeyinde görülecek temel işlerin araştırmalara dayalı olduğu bir gerçektir. Eğitim yönetimi araştırmalarında öncelik ve ağırlığın uygulamalı araştırmalara verilmesinden ziyade bilimsel bir çalışma alanı olarak akademik düzeyde çalışmalar yapılmalıdır. Araştırmaların esasen akademisyen adayları tarafından yapılarak, kısa yoldan sonuca götüren araştırma desen ve yaklaşımların tercih edilmesi eğitim yönetiminin bilimleşme sürecini tamamlamaya imkan vermeyecektir. Alanın bilim insanlarının araştırma deneyimi ve yeterliliği artırılmalı, üniversite ve ya araştırma birimleri temel araştırmalara ağırlık vermelidir ki, bu da başarılı politikaların ayarlanması ve uygulanmasına yol verecektir.

Araştırmanın amacı eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesi politikaları, yüksek lisans, doktora programlarının yenilenmesi, unifikasyonu, müfredatın güncellenmesini, talep ve arz durumunu tespit etmektir. Yapılan çalışma, amacına hizmet edecek şekilde tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu çoğunluk eğitim yöneticiliği alanında eğitim gören yüksek lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Yüksek lisans öğrencileri ile yüz yüze yapılan nitel görüşmeler esasında olarak belirlenmiştir.

Eğitim yöneticisi yetiştirmede gelecek eğitim yöneticilerinin örgütsel amaçlarının gerçekleştirilmesini sağlayan bir eğitim lideri olarak kabul edilmesi, bu alanın uzmanlık gerektirdiğinin bilinmesi, eğitim yöneticiliğinin meslek haline getirilmesi yolunda hangi politikalar uygulandığı sonucuna ulaşılmıştır

Anahtar Kelimeler: eğitim yönetimi, eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesi, eğitim yönetiminde bilimleşme, eğitim politikaları

9. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN MATEMATİKSEL YETERLİKLERİNİN PROBLEM ÇÖZME İLE BELİRLENMESİ

Ayça Kurs, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, aycakurs@gmail.com

Doç. Dr. Elif Esra Arıkan

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, elif.arikan@izu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışma 9. sınıf öğrencilerinin matematiksel yeterliklerinin problem çözme ile belirlenmesine yöneliktir. Matematikte yeterlik, bir kimsenin gündelik hayatta karşılaştığı problemi çözebilmesi için gerekli matematiksel düşünceyi geliştirmesi ve uygulamasıdır. Matematik yeterlik temelde dört bileşenden oluşmaktadır. Bu bileşenler; matematiği anlama, akıcı bir şekilde hesap yapma, problemleri çözmek için kavramları uygulamaya koyma, mantıksal akıl yürütme ve matematiği mantıklı, yararlı ve yapılabılır görerek matematikle ilgilenme. Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Bu çalışmada öğrencilerin matematiksel yeterliklerinin cinsiyet, kitap okuma alışkanlıkları, anne baba eğitim durumları değişkenleri ile ilişkisini incelemektedir. Yüz yirmi dokuz öğrenciye Google Form üzerinden ulaşılmış olup çalışma için veriler toplanılmıştır. Öğrencilere matematiksel yeterlik bileşenlerine işlemsel akıcılık, kavramsal anlama, stratejik yetkinlik, mantıksal düşünme bileşenlerine uygun her bileşenden birer problem olmak üzere dört tane problem sorulmuştur. Problemlere doğru cevap veren öğrencilere bir, yanlış cevap veren öğrencilere ise sıfır şeklinde kodlama yaparak ki kare testi ile çalışmada veri analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgular SPSS programı yardımı ile analiz edilerek bağımsız değişkenlerle matematiksel yeterlik bileşenleri arasındaki ilişki belirlenmiştir. Ki-kare testi ile analizler yapılmıştır. Çalışmanın verileri incelendiğinde cinsiyet ve baba eğitim durumu değişkenlerinin matematiksel yeterlikleri bileşenlerinden bazıları ile ilişkili oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Matematiksel Yeterlik, Problem Çözme, İşlemsel Akıcılık, Kavramsal Anlama, Stratejik Yetkinlik, Mantıksal Düşünme

9. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ÇEMBER VE DAİRE KONUSUNDA PROBLEM KURMA ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ^a

Ezgi Ünalı, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ezgiunalli441@gmail.com

ÖZET

Problem çözme; kişinin kurduğu problem cümlesini anlaması, çözüm için en uygun planı tercih etmesi, planı uygulamasından sonra cevabın yeterli olup olmadığını kontrol etmesinden doğan bilişsel bir süreçtir. Problem kurma ise; matematiksel tecrübeye dayanan, öğrencinin somut olaylara kişisel yorumlarını katarak anlamlı matematik problemi oluşturmasını içeren bir süreç olarak tanımlanabilir. Matematik eğitiminin mihenk taşlarından biri olan problem çözme ve kurma öğrencilerin matematiksel ifadeleri kavramaları, aralarındaki ilişkiyi anlamayı ve yeni durumlara uygulamaları açısından önemli kavramlardır. Yapılan araştırmalardan elde edilen bulgulara göre öğrencilerin problem çözme becerilerini artırmanın yollarından birinin, problem kurma becerilerinin artırılması olduğuna yer verilmiştir. Literatürde problem kurma çalışmalarına bakıldığında bazı araştırmacıların problem kurma durumlarını sınıfladığı görülmektedir. Problem kurma durumlarının sınıflandırıldığı çalışmaların yanı sıra literatürde öğrencilerin problem kurma becerisini, problem çözme ve kurma başarıları arasındaki durumu, öğrencilerin alan bilgisinin problem kurma başarıları üzerinde etkisini, öğrencilerin problem kurarken kullandıkları teknikler ile ilgili uluslararası ve ulusal çalışmaların olduğu görülmektedir. İlgili alan yazın incelendiğinde incelendiğin de 9. sınıfları içeren çember ve daire konusuna yönelik problem kurmalarını içeren bir çalışmaya rastlanmadığı görülmektedir. Bu çalışmanın, ilgili araştırmacıların gelecek çalışmalarına ışık tutacağı düşünülmektedir. Buradan hareketle, bu çalışmada 9.sınıf öğrencilerinin çember ve daire konusundaki problem kurma çalışmaları ve kurdukları problemlerin matematiksel nitelik bakımından değerlendirilmesi amaçlandığından nitel araştırma yöntemden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler sınıflama ve nitelik bakımından ele alınarak incelenmiştir. Araştırmanın sonuçları öğrencilerin çember ve daire konusunda problem kurma çalışmaları hakkında bilgi vermiş ve belirli ölçütler ile değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Matematik, Problem Kurma, Problem Çözme Stratejileri, Çember ve Daire

^a Bu çalışma Doç. Dr. Elif Esra Arıkan danışmanlığında gerçekleştirilmiştir.

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN MATEMATİK UMUTSUZLUK DURUMLARININ İNCELENMESİ^a

Fevziye Dağ, Öğretmen

Milli Eğitim Bakanlığı, fevziyeda@gmail.com

Fatma Yaşar, Öğretmen

Milli Eğitim Bakanlığı, ftm.yasar@hotmail.com

Orhan Beyaz, Öğretmen

Milli Eğitim Bakanlığı, orhan_byz@hotmail.com

ÖZET

Bu çalışmanın amacı lise öğrencilerinin matematik dersine yönelik umutsuzluklarını incelemektir. Bu amaç doğrultusunda, Batman, Muş, İzmir, Denizli Muğla, Tekirdağ ve İstanbul illerinden kolay ulaşılabilir örneklem yöntemiyle lise öğrencileri çalışmaya katılmıştır. Her ilden yeterli sayı toplanamadığı için Batman ve Muş; İzmir, Denizli ve Muğla; İstanbul ve Tekirdağ illeri tek grup altında toplanmıştır. Çalışmaya 660 öğrenci katılmış ancak cevaplarındaki eksik bilgilerden dolayı 146 öğrencinin yanıtları elenmiş ve geriye 514 öğrencinin verileri kalmıştır. Matematik umutsuzluk ölçeği Çetin, Bars ve Bars tarafından 2015 yılında geliştirilen iki faktörlü bir ölçektir. Faktörler; “geleceğe yönelik karamsarlık ve umutsuzluk” (19 madde) ve “geleceğe yönelik olumlu beklentiler” (14 madde) şeklindedir. Geleceğe yönelik beklentiler alt faktöründeki tüm maddeler ters kodlanmıştır. Çalışma nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın bağımsız değişkenleri; cinsiyet, sınıf düzeyi ve öğrenim gördüğü il şeklinde belirlenmiştir. Sonuçlar incelendiğinde, cinsiyete göre matematik umutsuzluk ölçeğinden ve alt faktörlerinden alınan puanlar arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Matematik umutsuzluk ölçeğinden ve alt faktörlerinden alınan puanlar sınıf düzeyine göre kıyaslandığında 11. Sınıf ile 12. Sınıf arasında anlamlı fark tespit edilmiştir. İstanbul-Tekirdağ ve İzmir-Denizli-Muğla illerinde öğrenim gören öğrencilerin “geleceğe yönelik karamsarlık ve umutsuzluk” puanları ve “geleceğe yönelik olumlu beklentiler” puanları Batman-Muş illerinde öğrenim gören öğrencilerin puanları ile kıyaslandığında daha umutsuz olduğu ve aynı zamanda gelecekte beklenen beklentilerinin daha yüksek olduğu dikkat çeken sonuçlardır. Sonuç olarak, İstanbul-Tekirdağ ve İzmir-Denizli-Muğla illerinde öğrenim gören öğrencilerin matematik umutsuzluk ölçeğinden aldıkları puanlar ile Batman-Muş illerinde öğrenim gören öğrencilerin matematik umutsuzluk ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı fark tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Matematik, matematik umutsuzluk ölçeği, lise öğrencileri, geleceğe yönelik karamsarlık ve umutsuzluk, geleceğe yönelik olumlu beklentiler.

^a Bu çalışma Doç. Dr. Elif Esra Arıkan danışmanlığında gerçekleştirilmiştir.

ÜSTÜN ZEKALİ ÖĞRENCİLERİN MATEMATİK PROBLEMLERİNİ ÇÖZERKEN DERSTE KARŞILAŞTIKLARI GÜÇLÜKLER^a

Özlem ÖZCAN, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ozlemomeremir@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmanın amacı üstün zekalı öğrencilerin problem çözerken karşılaştıkları sorunların incelenmesini, problemi üstün zekalı öğrencilerin matematik problemlerini çözerken derste karşılaştıkları güçlüklerin incelemesini amaçlamaktadır. Veri toplama aracı olarak Küçükçekmece’de yaşayan 6 üstün zekalı öğrenciyle yarı yapılandırılmış görüşme formu anket çalışmaları kullanılarak nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz yaklaşımından yararlanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre üstün zekalı öğrencilerin akıldan hızlı problem çözmeye çalışarak işlemleri yazmadan hızlıca sonuca ulaştıkları görülmektedir. Bu da onların hatalı sonuçlar bulabilmelerine, sınavdan düşük puan almalarına, öğretmen ya da akran tepkileri almalarına, sınıf ortamında karşılaştıkları sorunlarda kendilerini ifade edememelerine, çok dikkat çekmelerine hatta sınav kağıtlarının değerlendirilmesinde sorunlara sebep olmuştur. Halbuki üstün zekalı öğrenciler; meraklı, zeki, motivasyonlu ve başarıya odaklı bilinmektedir. Onların hızlı düşünüp sonuca çabuk ulaşmaları çözüm basamaklarını yazmayı dikkate almamaları, direk sonucu yazmaları başarı ölçek değerlendirmelerinde yetersizlikler doğurmuştur. Üstün zekalı öğrencilerin problemleri, problem tipini sevip sevmemelerine ve sahip oldukları içerik bilgisindeki eksikliklerine göre değerlendirdikleri; doğru çözme konusunda kendilerine büyük ölçüde güvendikleri belirlenmiştir. Özellikle akıldan işlem yapma, işlem basamaklarını yazmama, problemin sonucunu çabuk ve sesli söyleme, akran ile öğretmen müdahalesine maruz kalmaları tüm bu güçlükleri doğurmaktadır. Üstün yetenekli öğrencilerin matematik problemi çözme tutumuna ve süreçlerine yönelik algı ve davranışlarının incelenmesi sonucunda aşağıdaki öneriler geliştirilebilir: Üstün yetenekli öğrencilerin matematik problemi çözerken sonuca odaklı olmayıp işlem basamaklarında daha dikkatli bir tutum geliştirme sebepleri belirlenerek önlemler alınabilir; matematik problemi çözme tutumuna ve süreçlerine yönelik algı ve davranışlarının incelenerek, onlara akran ve öğretmenlerin uygun davranışlar sergilemesi sağlanabilir. Öğretmenler, üstün yetenekli öğrencilerin hızlı sonuca ulaştıklarını ve problemleri çözme çabasını, bu sebeple de not tutma alışkanlıklarının zayıf olduklarını bildiklerinde onların hak ettikleri sonuçları alabilmesini sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Üstün Zekalı Öğrenciler, Problem Çözme, Üstün Zekalı Öğrencilerin Sorunları.

^a Bu çalışma Doç. Dr. Elif Esra Arıkan danışmanlığında gerçekleştirilmiştir.

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN YENİ NESİL SORULARI ÇÖZME BECERİLERİNDE KİTAP OKUMANIN ETKİSİ^a

Sefer Murat Arslan, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, sefermuratarслан@gmail.com

ÖZET

Yapılandırmacı eğitim ile birlikte çağın gerektirdiği bilgi ve beceriyi edinmiş, ezberleyerek değil kavrayarak ve içselleştirerek öğrenen, eleştirel düşünen, araştırıp sorgulayan, bilgiye ulaşma yollarını öğrenen, kendi bilgisini zihninde yapılandıran, edindiği bilgileri yeni durumlarda kullanabilen, bir konuda edindiği bir bilgiyi başka bir konuya transfer edebilen, mantıklı ve analitik düşünen, keşif yeteneğine sahip bireyler yetiştirmek eğitim sisteminin hedefi haline gelmiştir. Eğitim sisteminin bu şekilde evrilmesiyle sınavlarda sorulan sorular da değişim geçirmiş ve beceri temelli sorular veya yeni nesil sorular olarak adlandırılan kurgusal temelli ve gerçek hayat durumlarını esas alan soru tarzları gündeme gelmiştir. Bu duruma paralel olarak merkezi sınavlarda sorulan sorular da bu kriterler göz önünde tutularak daha çok gerçek hayat problemlerini içeren sorular haline gelmeye başlamıştır. Bu soruları çözmeye hangi etkenlerin pay sahibi olduğu sorusu gündeme gelmiş ve literatürde bir çok araştırmaya konu olmuştur. Tüm bunlar çerçevesinde çalışmanın amacı, lise öğrencilerinin yeni nesil sorularını çözme becerilerinde kitap okumanın etkisini araştırmaktır. Çalışma, amacına uygun şekilde nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılarak hazırlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul Pendik’te bir devlet okulunda öğrenim gören 11. ve 12. sınıftan 250 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan öğrenciler basit tesadüfi örneklem tekniği ile rastgele seçilmiştir. Öğrencilere 6 adet yeni nesil soru, ne tür kitaplar okudukları, ne sıklıkla kitap okudukları gibi sorular sorulmuş ve SPSS analiz programı ile verilen cevaplar arasındaki ilişki incelenmiştir. Sorulan 6 adet sorunun güvenilirliği 67 olarak hesaplanmış ve sorulardan biri ayırt ediciliği düşük olması sebebiyle testten çıkarılmıştır. Çalışma geri kalan 5 soru üzerinden devam etmiştir. SPSS sonuçlarına bakılacak olursa Two-Tailed Test sonucu 0.918 gelmiş ve cinsiyet ile beceri temelli soruların çözülmesi arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Çalışmanın çarpıklık değeri 1.136 ve basıklık değeri -0.967 ölçülmüştür. Sonuç olarak, çalışma normal dağılıma sahiptir. One-Way-Anova test değeri 0.67 olarak tespit edilmiş ve kitap okuma sıklığı ile beceri temelli soruları çözme arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir.

Anahtar Kelimeler: yeni nesil soru, kitap okuma, beceri temelli soru

^a Bu çalışma Doç. Dr. Elif Esra Arıkan danışmanlığında gerçekleştirilmiştir.

FACTORS INFLUENCING EFL UNIVERSITY INSTRUCTORS' PERCEPTIONS TOWARD ELF-ORIENTED PEDAGOGY^a

Alaa Kalagy, Master's Student

Assoc. Prof. Dr. Hidayet Sarandi, Supervisor

Istanbul Sabahattin Zaim University, kalagy.alaa@std.izu.edu.tr

ABSTRACT

The growing interest in English as a lingua franca (ELF) has brought about a new scope of empirical research into the inclusion of ELF into ELT practice. This study aims to explore the perceptions of EFL university instructors in Turkey on different aspects of ELF-oriented pedagogy. In addition, the study pursues to investigate whether the two factors of teaching experience and background degrees have a potential effect on these attitudes. To achieve the aims of the study, quantitative and qualitative data were collected by employing an online survey consisting of an ELF-awareness Questionnaire adopted from Bayyurt, et al. (2019) and open-ended questions. The study sampled 50 instructors in three Turkish universities with ELF settings. Descriptive and inferential statistics via SPSS (Statistical Package of Social Sciences) were utilized to analyze the quantitative data and content analysis for the qualitative data. The results of the study indicated that EFL university instructors were theoretically aware of different aspects of ELF, yet they were in a quandary as to how they can practically apply their ELF awareness in the process of ELT. The findings also revealed the participants' belief in the supremacy of Standard English (SE) norms in terms of culture, varieties and speakers, Native English Speaker Teachers (NESTs), lexico-grammatical features as well as materials. Furthermore, it was also found out that the effect teaching experience has on EFL university instructors varies depending on the different aspects of ELF in question. In a sense, novice instructors showed more positive attitude toward implementation of ELF in ELT practice. Finally, the findings showed that there are no significant differences between the participants' perceptions toward ELF with regard to different background degrees.

Keywords: English as a Lingua Franca, ELF-oriented Pedagogy, English Language Teaching, Native English Speaker Teachers (NESTs), Standard English (SE)

^a This paper is produced from my master thesis supervised by Dr. Hidayet Sarandi.

ORAL CORRECTIVE FEEDBACK IN HIGHER EDUCATION: THE RELATIONSHIP BETWEEN BELIEFS AND PRACTICES OF ENGLISH LANGUAGE INSTRUCTORS^a

Ayşe Nur Kapcı, Graduate Student

Istanbul Sabahattin Zaim University, kapci.ayse@std.izu.edu.tr

Assoc. Prof. Dr. Hidayet Sarandi

Istanbul Sabahattin Zaim University, hidayet.sarandi@izu.edu.tr

ABSTRACT

Oral Corrective Feedback (OCF) substantially impacts language learning as a mode of Corrective Feedback (CF). The study mainly agrees that OCF facilitates learning by pushing learners to notice and reformulate errors. It also maintains that teachers are prime feedback providers in class beyond learners themselves or their peers. It keynotes the significance of teachers' perception of OCF, remarking on differences between their beliefs and practices in class. In the light of these statements, the study aims to investigate language instructors' general perception of OCF as well as their beliefs about how, when, how often to appeal these moves, which CF types to prefer, what kinds of errors to correct; and to find out potential matches/mismatches between their beliefs and practices. The mixed-methods research was favored as the research methodology; by extension, the data collection process comprised two stages. In the first stage, the recorded online classes of six instructors were observed for three periods (45' each). Their CF moves, including the errors they ignored, were transcribed verbatim for quantitative data. In the second stage, a questionnaire with open-ended and close-ended questions catering to qualitative and quantitative data was applied to 51 instructors, extending to six previously observed participants. The results revealed that 72.74% of instructors (n=51), the vast majority, highly believe in the CF effectiveness. The average claimed OCF frequency for errors was 58.23%, which almost matched the observation findings (61.9%, n=6). Both beliefs and practices proved recast to be the significant type provided. Even so, the observations illustrated that the recast provision was 69.76%, while teachers claimed to employ it with a percentage of 50.4%, displaying a mismatch in numbers. Regarding timing, immediate feedback was claimed to be preferred by 55.29% (n=51), whereas the rate of actual practice was 95.7% (n=6), the most remarkable mismatch between beliefs and practices.

Keywords: Errors, Oral Corrective Feedback, Teacher Beliefs, Classroom Practices, Mismatches.

^{a a} This study was generated from the master's thesis titled "Oral Corrective Feedback in Higher Education: The Relationship between Beliefs and Practices of English Language Instructors," conducted by Ayşe Nur KAPCI under the supervision of Assoc. Prof. Dr. Hidayet Sarandi.

ANALYSIS OF “*GENDER REPRESENTATION*” IN “*ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE (EFL) TEXTBOOKS*” AT A TURKISH SECONDARY PUBLIC SCHOOL^a

Hafsa Ilyassa, Graduate Student

İstanbul Sabahattin Zaim University, ilyassa.hafsa@std.izu.edu.tr

Assist. Prof. Dr. Özlem ZABİTGİL GÜLSEREN

İstanbul Sabahattin Zaim University, ozlem.gulseren@izu.edu.tr

ABSTRACT

The textbook is the primary material teachers use at Turkish public schools to teach any subject area, especially English foreign language classes. However, there is an unrevealed curriculum through which a community's tacit beliefs, such as stereotypical gender representations, are transmitted indirectly, influencing students' lives in many ways. Analyzing the contents of EFL textbooks is essential to shedding light on gender dynamics. No research has been discovered in Turkey that investigates the dimensions of gender representation and how they affect Turkish students in their learning journey at the public secondary school level. Indeed, the primary source for this research is a 7th Grade EFL textbook designed by the National Ministry of Education and used in different Secondary public schools in Turkey's 2021-2022 academic year. The data used qualitative content analysis to see if there is a lack of equality between the genders. The study looked at seven different forms of gender discrimination to describe and analyze the textbook's purport such as the amount of talk of each gender, the distribution of home activities, and the adjectives employed to characterize gender figures. The findings revealed that typical gender representations remain present with some slight improvement in certain content analysis categories.

Keywords: Gender Representation, EFL Textbooks, Secondary School, Turkey

^a This study was produced from the master's thesis titled ANALYSIS OF “*GENDER REPRESENTATION*” IN “*ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE (EFL) TEXTBOOKS*” AT A TURKISH SECONDARY PUBLIC SCHOOL,” which is conducted by Hafsa Ilyassa under the supervision of Assist. Prof. Dr. Özlem ZABİTGİL GÜLSEREN.

PRESENTATION OF CULTURE IN FOREIGN ORIGIN AND TURKISH ORIGIN EFL TEXTBOOKS USED IN TURKISH SECONDARY PUBLIC SCHOOLS^a

Senanur Çalışkan, MA Student

Istanbul Sabahattin Zaim University, senanuurclskn@hotmail.com

Assoc. Prof. Dr. Hidayet Sarandi

Istanbul Sabahattin Zaim University, hidayet.sarandi@izu.edu.tr

ABSTRACT

The fact that language and culture are closely interwoven makes their relationship a prominent area of research in the field of second language learning. The rapid growth of English in global use necessitates up-to-date practices in ELT. Nowadays, English takes place within multilingual and multicultural contexts. This global use of English, as a result, calls for revision of some of the traditional practices. One of the main focuses of EIL/ELF is the integration of learners' local cultures into the foreign language classes so that the cultural content is not restricted to natives. Since EIL/ELF is not associated with a particular society, the inclusion of non-native cultures is of vital importance. Against this background, the integration of culture into EFL textbooks has become a widely accepted phenomenon. Teachers generally benefit from textbooks as the main source of teaching materials; thus, textbooks can reflect culture in many ways. The first objective of this study is to explore the implications of EIL/ELF on textbooks regarding the presentation of culture. It also aims to compare a globally published series and a locally published series in terms of the presentation and distribution of their cultural content to discover to what extent they vary. Cambridge Think series as foreign origin EFL textbooks used in Turkish secondary public schools and Turkish origin EFL textbooks written by the Ministry of National Education (MoNE) for secondary education were compared to each other with respect to the cultural elements they exhibit. The second objective of this study is to inquire into students' attitudes, opinions, and preferences about restricting the cultural content to the target culture or integrating culturally localized materials and international cultures. To this end, an interview was conducted on Turkish high school students.

Key Words: English as an International Language (EIL), English as a Lingua Franca (ELF), Cultural Information, Cultural Aspects, Textbook Analysis

^a This study is based on Senanur ÇALIŞKAN's MA thesis under the supervision of Assoc. Prof. Dr. Hidayet SARANDI.

DENETİM MODELLERİ İLE ÖĞRETMEN PERFORMANSI VE OKUL ETKİLİLİĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİ^a

Emrah Polat, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, emrahpolat04@gmail.com

ÖZET

Denetim ve performans, eğitim sistemlerinin amaçlarına ulaşmasında, iyileştirilmesinde ve geliştirilmesinde önemli rol oynar ve okul etkililiğinin ayrılmaz unsurlarıdır. Yönetim biliminin gelişmesine paralel olarak bilimsel, klinik, gelişimsel, farklılaştırılmış ve sanatsal denetim modelleri ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada, bilimsel, klinik, gelişimsel, farklılaştırılmış, sanatsal denetim modelleri ile öğretmen performansı ve okul etkililiği arasında ilişki olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma, ilişkisel tarama desenine göre tasarlanmıştır. Çalışmanın örneklemini, 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Ağrı ilinde kamu okullarında görev yapan 400 öğretmen oluşturmuştur. Veriler, Bilgi Formu, Öğretmen Performans Değerlendirme Ölçeği, Denetim Modelleri Ölçeği ve Algılanan Okul Etkililiği Ölçeği aracılığıyla toplanmıştır. Veriler normal dağılım göstermediği için verilerin çözümlenmesinde parametrik olmayan Mann Whitney U, Kruskal Wallis H ve Spearman's Korelasyon analizleri yapılmıştır. Araştırmada ulaşılan geçici bulgular; öğretmenlerin denetim modellerine (bilimsel, klinik, gelişimsel, farklılaştırılmış, sanatsal) ve okul etkililiğine yönelik algıları ile performans düzeyleri cinsiyetlerine, yaşlarına, kıdemlerine, görev yaptıkları okul kademelerine ve eğitim seviyelerine göre anlamlı farklılık göstermediğini ortaya koymuştur. Öğretmen performansı ile okul etkililiği arasında pozitif yönde ve düşük düzeyde anlamlı tespit edilmiştir. Yine öğretmen performansı ile bilimsel, klinik, gelişimsel, farklılaştırılmış ve sanatsal denetim modelleri arasında pozitif yönde ancak farklı düzeylerde anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Öğretmen performansı ile sanatsal denetim model en yüksek ilişkiye sahipken; öğretmen performansı ile gelişimsel denetim en düşük ilişkiye sahiptir. Bilimsel denetim ile okul etkililiği arasında pozitif yönde ve düşük düzeyde anlamlı ilişki tespit edilirken; klinik, gelişimsel, farklılaştırılmış ve sanatsal denetim modelleri ile okul etkililiği arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır. Ulaşılan sonuçlardan hareketle bilimsel, klinik, gelişimsel, farklılaştırılmış ve sanatsal denetim modelleri ile okul etkililiği arasındaki ilişkiye yönelik daha fazla çalışma yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Denetim, Denetim Modelleri, Okul Etkililiği, Etkili Okul, Performans.

^a Bu çalışma, Emrah Polat'ın Doç. Dr. Mustafa ÖZGENEL danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

OKUL YÖNETİCİLERİNİN PSİKOLOJİK SÖZLEŞME ALGILARI İLE ÖĞRETMENLERİN ÖRGÜTSEL ADALET ALGILARI ARASINDAKİ YORDAYICI İLİŞKİNİN İNCELENMESİ^a

Engin Erdoğan, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, engin6230@gmail.com

Doç. Dr. Bilal Yıldırım

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi bilal.yildirim@izu.edu.tr

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, okul yöneticilerinin psikolojik sözleşme algıları ile öğretmenlerin örgütsel adalet algıları arasındaki yordayıcı ilişkinin incelenmesidir. Bir örgüt olan okulda da yöneticiler ile örgüt arasındaki yasal sözleşmelerin yanında psikolojik sözleşmeler de örgüt ve birey açısından önem arz etmektedir. Yöneticinin örgüte sağlayacağı katkı oranında psikolojik sözleşme algısı da güçlenecektir. Bu durumda örgütte öğretmen ve yöneticilerin psikolojik sözleşme algısının güçlülüğü öğrencilere sağlayacağı katkı ve eğitim kalitesinin artmasına yol açabilmektedir. Öğretmenlerin örgütsel adalet algısının yüksek olması okulda başarı sağlayacaktır. Düşük olması durumunda da okulda eğitim öğretim faaliyetlerinin, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerinin önünde bir engel oluşturacaktır. Birey örgütten elde ettiği kazanımı diğer bireylerin kazanımları ile kıyaslayarak hakkaniyete uygunluğunu değerlendirecek ve bu değerlendirme sonucunda örgüt ve yöneticisinin adil olup olmadığına karar verecektir. Bu da örgüt içindeki adaletin aslında bir algı meselesi olduğunu ve bireylerin bakış açısına göre değişebileceğini desteklemektedir. Çalışanlar da kendi bakış açısıyla yöneticisinin adil olup olmadığı ile ilgili bir algı oluşturacak ve bu algı doğrultusunda bir kanaate varacaktır. Bu nedenle okul yöneticilerinin psikolojik sözleşme algılarının öğretmenlerin örgütsel adalet algıları üzerinde etkili olacağı düşünülmektedir. Okul yöneticilerinin psikolojik sözleşme algıları ile öğretmenlerin örgütsel adalet algıları arasındaki ilişkinin hangi değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak açısından bu araştırmanın özel bir öneme sahip olduğu söylenilebilir. Bu araştırmanın yöntemi ilişkisel tarama modelidir. Araştırmanın evreni İstanbul ili Pendik ilçesindeki 3 anaokulu, 49 ilkokul, 64 ortaokul ve 47 lise olmak üzere toplam 163 okul ve 7.644 öğretmenden oluşmaktadır. Veriler yöneticilerin Psikolojik Sözleşme Algıları Ölçeği ve öğretmenlerin Örgütsel Adalet Ölçeği ile Eylül 2022 döneminde öğretmenlerden toplanacaktır. Veriler t-test, one way Anova, Pearson Correlation ve Regresyon analizi yapılarak analiz edilecektir. Analiz sonuçları ve bulgular araştırma sonlandığında yazılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Örgüt, Yönetici, Psikolojik Sözleşme, Öğretmen, Örgütsel Adalet

^a Bu çalışma, Engin ERDOĞAN'ın Doç.Dr. Bilal YILDIRIM danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

OKUL YÖNETİCİLERİNİN DUYGUSAL ZEKA ALGILARININ OKUL SİNERJİ DÜZEYİNE ETKİSİ^a

Ergün TOPAL, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, topal.ergun@std.izu.edu.tr

ÖZET

Sinerji kavramı; iki artı ikinin dörtten büyük olduğunu ifade etmektedir. Örgütlerde sinerji ise çalışanların bireysel çabalarının yanı sıra örgüte de katkı sunmalarıdır. Örgütün tamamının zekası bireylerin zekasından daha fazladır. Bireyler zekaları, enerji ve duyguları ile iş tanımlarının gerektirdiği bilgi ve tecrübeyi de kullanarak içinde bulunduğu ekibe destek olmalıdır. Böylece her personelin enerjisi, duygusu, zekası birleşerek bir bütün haline alabilir. Sinerjiyi de en kısa tanımıyla bütün parçaların toplamından daha büyüktür, ifadesiyle açıklayabiliriz. Örgüt içinde sinerjinin oluşabilmesi için ise ekip üyeleri arasında uyum, iş birliği ve üyelerin örgüte karşı olumlu duyguları önemlidir. Çalışanların hem kendi arasındaki uyumun hem de örgüte karşı besledikleri duygularının gelişiminde yöneticilerin tepkileri önemlidir. Örgütte sinerji oluşturabilmek için dostluk, empati, iş birliği, yeterlilikler ve uygun pozisyonlar önem arz etmektedir. Dostluk, empati, iş birliği gibi sinerjinin oluşumunda etkili olan; örgüt üyelerinin birlikte çalışarak örgütün amaçları ve kendi amaçlarını birleştirerek küçük parçalardan kocaman bir bütün elde edebilmesi için örgütü ortak paydada toplayabilen, örgüt üyelerini motive edebilen dolayısıyla kendini tanıyan ve başkalarını da anlayabilen, duygusal zeka seviyesi yüksek okul yöneticilerinin okul ortamında sinerji oluşturabileceği düşünülmektedir. Bu sebeple araştırmanın amacı “Okul Yöneticilerinin Duygusal Zeka Algılarının Okul Sinerji Düzeyine Etkisini belirlemektir. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Pendik ilçesinde görev yapan okul yöneticileri oluşturmaktadır. Araştırma, kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Veri toplama araçları olarak, Kişisel Bilgi Formu, “Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zeka Ölçeği” ve “Örgütsel Sinerji Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilerek, parametrik testler uygulanmıştır. Araştırmada t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), korelasyon ve regresyon analizleri yapılmıştır. Analizlerden elde edilen geçici bulgulara göre, okul yöneticilerinin duygusal zeka algıları ile okul sinerji düzeyi arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Araştırma bulguları hala analiz aşamasında olup, daha sonra rapor edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Duygusal Zeka, Sinerji, Örgütsel Sinerji,

^a Bu çalışma, Ergün TOPAL'ın Dr. Öğretim Üyesi Orkun Osman BİLGİVAR danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

OKUL MÜDÜRLERİNİN ETİK LİDERLİK DAVRANIŞLARININ ÖĞRETMENLERİN OKUL MUTLULUĞU ALGISINA ETKİSİ^a

Ersin TAYYAR, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, tayyar.ersin@std.izu.edu.tr

ÖZET

Etik liderler adil, tarafsız, çalışanların ihtiyaçlarını dikkate alan, önyargısız, bireysel haklara saygılı, etik davranış sergileyen ve çalışanlara kendilerini güvende hissedecekleri ortam oluşturan liderdir. Etik lider astları ile iki yönlü açık bir iletişim kurar. Bu açık iletişim astların kendisini güvende hissetmesini sağlar. Güven ise bir örgütteki mutluluğun mihenk taşıdır. Mutluluk bütün özlemlere eksiksiz ve sürekli olarak ulaşılmaktan duyulan kıvanç durumu, mut, olgunluk, kut, saadet, bahtiyarlık olarak tanımlayabiliriz. Mutlu okul çalışanları ise okul faaliyetlerini verimli bir şekilde yerine getirirler. Bu araştırmanın amacı okul müdürlerinin etik liderlik davranışları ile öğretmenlerce algılanan okul mutluluğu arasında ilişki olup olmadığını tespit etmektir. Araştırmada ilişkisel tarama yöntemi ve kolayda örnekleme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, İstanbul ili Pendik ilçesinde 2021-2022 yılı eğitim öğretim yılı içerisinde anaokulu, ilkokul ve ortaokulda görev yapmakta olan 400 öğretmen oluşturmaktadır. Tezin veri toplama sürecinde Etik Liderlik Ölçeği (ELÖ) ve Örgütsel Mutluluk Ölçeği (ÖMÖ) kullanılmıştır. Veriler normal dağılım gösterdiği için parametrik testler uygulanmıştır. Araştırmada t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), korelasyon ve regresyon analizleri yapılmıştır. Araştırma sonucunda okul müdürlerinin öğretimsel liderlik yaklaşımları ile öğretmenlerin okul etkililik algıları arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Araştırma verileri analiz aşamasında olup, çalışmanın nihayetinde bulgular ayrıntılı olarak rapor edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Etik Liderlik, Okul Mutluluğu, Okul Müdürleri

^a Bu çalışma, Ersin TAYYAR'ın, Dr. Öğretim Üyesi Orkun Osman Bilgivar danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

OKUL MÜDÜRLERİNİN ÇATIŞMA ÇÖZME STRATEJİLERİ İLE ÖĞRETMEN PERFORMANSI VE OKUL MUTLULUĞU ARASINDAKİ İLİŞKİ^a

Ersöz Alkan, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ersozalkan78@gmail.com

ÖZET

Çatışma, bireylerin kendisinden ve çevresinden kaynaklanabilen; çıkarlarını, gereksinimlerini, davranışlarını, benliklerini zorlayan ve tehdit eden tüm etkilere karşı koyma isteğidir. Bireyleri ve içinde buldukları grupları farklı davranmaya itebilen çatışma süreci duygu, istek, düşünce ve amaçlardaki farklılıklardan kaynaklanabilmektedir. Doğru şekilde idare edilen ve sonuçlandırılan çatışmaların örgütlere getiriler kazandıracığı, iyi yönetilmeyen çatışmaların ise örgütlerde negatif hava yaratacağı söylenebilir. Performans ise bireylerin hem kendi hem de örgüt yararına sağladığı katkı seviyesini ortaya koyan, olumlu ve olumsuz çıktılar bütünüdür. Bir örgütü ifade eden okullarda verilen eğitim açısından öğretmenlerin göstereceği performansları ve kendilerini iyi hissetmeleri önemlidir. Bu bağlamda, amacına uygun yönetilmeyen çatışmalar okul atmosferine, öğretmenlerin mutluluğuna ve dolayısıyla da performanslarına negatif yönde etki edebilir. Tüm bunlar ışığında araştırmanın amacı, okul yöneticilerinin çatışma çözme stratejileri ile öğretmen performansı ve okul mutluluğu arasında ilişki olup olmadığını belirlemektir. İlişkisel tarama modelinde yürütülen araştırmanın örneklemini, 2021-2022 Eğitim-Öğretim yılında İstanbul ilinde Bayrampaşa, Gaziosmanpaşa, Sultangazi ve Bahçelievler ilçelerinde kamu anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde görev yapmakta olan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri “Bilgi Formu”, “Okul Mutluluğu Ölçeği” ve “Rahim Örgütsel Çatışma Anketi” ve “Öğretmen Performans Değerlendirme Ölçeği” aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın geçici bulgularına göre, öğretmenlerin okul mutluluk algıları ile performansları arasında orta düzeyde ve pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Ayrıca okul müdürlerinin kullandıkları tümleştirme, uzlaşma, ödün verme ve kaçınmacı çatışma çözme stratejileri ile öğretmenlerin okul mutluluk algıları arasında pozitif yönde ve farklı düzeylerde ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin okul mutluluk algıları ile okul öğrenci mevcudu, sınıf öğrenci mevcudu ve okulda görev yapan öğretmen sayısı arasında negatif yönde ve farklı düzeylerde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Son olarak, okul müdürlerinin kullandıkları tümleştirme, uzlaşma, ödün verme ve kaçınmacı çatışma çözme stratejileri ile öğretmenlerin performansları arasında pozitif yönde ve farklı düzeylerde anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Araştırmada verilerin analizi devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çatışma, Örgütsel Mutluluk, Okul Mutluluğu, Performans, Öğretmen Performansı.

^{a a} Bu çalışma, Ersöz ALKAN'ın Doç. Dr. Mustafa ÖZGENEL danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

ESTONYA VE TÜRK EĞİTİM SİSTEMİ^a

Esra Betül Meriç, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ebsancaktar@icloud.com

ÖZET

Eğitim tüm dünya ülkelerinin kalkınma ve gelişmesinde önemli yer tutan bir konudur. Bu nedenle tüm ülkeler eğitim sistemlerinde değiştirme, geliştirme ve sorunların çözülmesi için çaba sarf eder. Bu konuda ülkelerin başka ülkelerin eğitim sistemlerini kaynak olarak kullanması karşılaştırmalı eğitim araştırmalarının önemini artırır. Karşılaştırmalı eğitim araştırmalarıyla ülkeler başka ülkelerin eğitim sistemlerini doğrudan kopyalamak yerine kendi değer ve kültürlerine uygun bir şekilde uyarlamaya çalışırlar. Bu şekilde eğitim sistemlerinde var olan sorunların çözümünü sağlayabilir, gelişen dünya düzenine uygun eğitim sistemleri geliştirilebilir. Araştırmada, PISA sınavlarında ilk on ülke arasında yer alan Estonya eğitim sistemi incelenmiş, ardından Estonya öğretmen yetiştirme sistemi, Türk Eğitim Sistemi ile karşılaştırılmış, bu iki sistemin benzer ve farklı yönlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Aynı zamanda araştırmada Estonya'nın PISA sınavında en başarılı ders alanının Fen Bilimleri olduğu gözlenmiştir. Bu sebeple Estonya ve Türkiye'nin Fen Bilimleri programları da araştırmada karşılaştırılmıştır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu araştırmada, genel tarama modellerinden karşılaştırmalı tarama yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmada Eğitim sistemleri ile ilgili literatür taraması yapılmış, akademik dergilerde yayınlanmış makaleler, ilgili kitaplar, doktora ve yüksek lisans tezleri gibi bilimsel kaynaklar incelenmiştir. Ayrıca, 2009-2018 yıllarına ait PISA sonuçları ve OECD kaynaklarından da faydalanılmıştır. Verilerin toplanmasında nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırmada Estonya eğitim sisteminde okul öncesi eğitimin zorunlu olmadığı, ilkokul ve ortaokul eğitiminin temel eğitim olarak adlandırıldığı (3+6 yıl) zorunlu olduğu, ortaöğretimin ise 3 yıl olup zorunlu olmadığı tespit edilmiştir. Temel okuldan mezun olmanın şartının müfredatı yeterli bir şekilde bitirmek ve Estonya, ikinci dil olarak Estonya, matematik ve öğrencinin kendi seçtiği bir dersten oluşan üç temel sınavı geçmek ve yaratıcılık gerektiren bir bitirme ödevi yapmak olduğu belirlenmiştir. Türk eğitim sisteminde ise ilkokul, ortaokul ve lise öğrenimi (4+4+4) zorunlu eğitim kapsamındadır. Türk eğitim sisteminde liseye ve yükseköğretime giriş sınavı bulunmaktadır. Estonya'da öğretmen adayları üniversiteye alınırken, mesleğe girerken ve ilerlerken mülakata alınmakta, Türkiye'de ise öğretmen adayları yazılı bir sınavdan sonra mülakat yapılarak öğretmenliğe atanmaktadır.

Anahtar kelimeler: Karşılaştırmalı eğitim, Estonya Eğitim sistemi, Türk eğitim sistemi

^a Bu çalışma Prof. Dr. Kaya Yıldız'ın danışmanlığında gerçekleştirilmiştir.

OKUL MÜDÜRLERİNİN ÇEVİK LİDERLİK ÖZELLİKLERİNİN OKUL KÜLTÜRÜNE ETKİSİ^a

Burcu Çakır, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, cakir.b@std.izu.edu.tr

ÖZET

Kültür, tüm toplum tarafından benimsenen normlar, inanışlar, ortak fikir ve kurallar bütünüdür. Okul kültürü; okulu var eden, okul üyelerinin çalışmalarını ve davranışlarını etkileyen inançlar, değerler, kurallar gibi öğelerin tamamıdır. Günümüzde örgütlerde ansızın oluşan değişimle birlikte öngörülemeyen gelişmeler, belirsizlikler ve karmaşık durumlar oluşmuştur. Eğitim kurumlarının da iş dünyası gibi karmaşık, belirsiz ve zorlu koşullarla nasıl baş edebileceğini öğrenmesi aynı zamanda karşısına çıkan fırsatları nasıl değerlendireceğini bilmesi gerekmektedir. Bu donanımına sahip olması gereken kişilerin başında eğitim sisteminin uygulama birimleri olan okullara liderlik yapan okul idarecileri yer almaktadır. Liderlik, günümüzde örgütlerde ve toplumlarda değişimi başlatma, sürdürme ve sonuç alma sürecidir. Çevik liderlik, küreselleşme sonucunda ortaya çıkan zorlu rekabet şartlarına, belirsizliğe ve ani değişimlere karşı uyum sağlayamama sorununa cevap olmuş bir kavramdır. Okul müdürlerinin sergiledikleri liderlik davranışları, okul kültürünün oluşturulmasında, yönetiminde ve değiştirilmesinde önem arz etmektedir. Buradan hareketle bu çalışmada, öğretmenlerin okul müdürlerinin çevik liderlik düzeylerini algılama ve bu algılama düzeyinin okul kültürüne etkisi belirlenecektir. Araştırmada elde edilen bulguların okul yöneticilerinin okul kültürü üzerinde sahip oldukları önemi ve rolü anlamalarına yardımcı olacağı, okul kültürü için çevik liderliğin önemi konusunda fikir oluşturulmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırma, nicel araştırma yöntemine ve ilişkisel tarama modeline göre yürütülmüştür. Araştırma örneklemini 2021-2022 eğitim- öğretim yılında İstanbul ilinde devlet okullarında farklı kademelerde (ilkokul- ortaokul- lise) görev yapan 389 öğretmen oluşturmuştur. Araştırmada veri toplamak için “Kişisel Bilgi Formu”, Özgenel ve Yazıcı (2020) tarafından geliştirilen “Marmara Çevik Liderlik Ölçeği” ve Terzi (2005) tarafından geliştirilen “Okul Kültürü Ölçeği” kullanılmıştır. Elde edilen bulgular, okul müdürlerinin çevik liderlik özelliklerinin okul kültürünü pozitif yönde ve anlamlı olarak etkilediğini göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Okul Kültürü, Liderlik, Çevik Liderlik

^a Bu çalışma, Burcu ÇAKIR’ ın, Dr. Öğretim Üyesi Orkun Osman BİLGİVAR danışmanlığında yürütülen “Okul Müdürlerinin Çevik Liderlik Özelliklerinin Okul Kültürüne Etkisi” isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

İSPANYA EĞİTİM SİSTEMİ^a

Abdulcebar Aydoğdu, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, aydogdu.abdulcebar@std.izu.edu.tr

ÖZET

Bir ülkeyi ayakta tutan ve ülkenin gelişip ilerlemesini mümkün kılan kurumların başında eğitim kurumları gelmektedir. Ülkelerin sosyal, ekonomik, kültürel ve diğer özellikleri birbirinden farklıdır. Ülkelerin bu özelliklere göre şekillenen ihtiyaçları eğitim kurumlarının yapısını ve eğitim sistemlerini birbirinden farklı kılmaktadır. Ülkeler sahip oldukları özelliklere göre yapılandırdıkları eğitim sistemlerini eğitimsel sorunlarla karşılaştıklarında güncelleme yoluna gitmektedirler. İşte burada diğer ülkelerin eğitimden kaynaklı problemlerini nasıl çözdüklerini araştırmaya başlarlar. Bu şekilde ülkeler eğitim sistemlerini karşılaştırarak eğitimsel sorunların çözümünde farklı strateji ve uygulamaları analiz etme imkânına sahip olabilmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken konu karşılaştırmalı eğitimde farklı sorun çözme uygulamaları aynen alınmayıp uluslar arası güncel bilgi ve birikimin ulusal yorumlarla şekillenmesidir.

Araştırmada İspanya eğitim sistemi incelenmiş. İspanya'nın tarihsel geçmişi, idari yapısı, göçmen politikası ve Avrupa Birliği üyesi olması dolayısıyla eğitim sisteminin araştırılması için belirleyici etkenler olmuştur. Araştırmada İspanya eğitim sistemi tüm boyutları ile incelenmiş ve Türk eğitim sistemi ile karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmada okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim, mesleki eğitim ve üst öğrenim incelenmiştir. Eğitim sisteminde atama, yönetim, denetim uygulamaları üzerinde durulmuştur. Böylece Türk Eğitim Sistemi ve İspanya Eğitim Sistemi arasındaki benzerlikler ve farklılıklar tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmada nitel araştırma yönteminde karşılaştırmalı tarama modeli tercih edilmiş olup veriler doküman incelenmesi yoluyla elde edilmiştir. Konu ile ilgili literatür taramasında güncel kabul edilen verilerden ve güvenilir kabul edilen eğitim sitelerindeki (OECD, EURYDICE, UNICEF, UNESCO, vb.) güncel kaynaklardan da faydalanılmıştır.

Araştırmada İspanya eğitim sisteminde okul öncesi eğitimin zorunlu olmadığı, ilkökul ve ortaokul eğitiminin birlikte yapılandırıldığı ve 6 yıl (2+2+2) kademeli olarak zorunlu olduğu, ortaöğretimin ise 6 yıl olup 1.devresi 4 yıl olarak zorunlu olduğu 2.devresi ise 2 yıl olup zorunlu olmadığı tespit edilmiştir. Yükseköğretime girişte sınav bulunmaktadır. Türk eğitim sisteminde ise 12 yıl zorunlu eğitim bulunmakta olup ilkökul, ortaokul ve lise öğrenimi (4+4+4) eğitimi şeklindedir. Türk eğitim sisteminde hem ortaöğretime hem yükseköğretime giriş için sınav yapılmaktadır. İspanya Eğitim Sistemi Merkez, Bölge ve yerel otoriteler sistemi şeklinde teşkilatlanırken, Türk eğitim sisteminde merkezi ve taşra yapılanması şeklinde bir yapıya gidilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Karşılaştırmalı eğitim, İspanya Eğitim Sistemi, Türk Eğitim Sistemi

^a Bu çalışma Prof. Dr. Kaya Yıldız'ın danışmanlığında gerçekleştirilmiştir.

ALLOSTERİK ÖĞRENME MODELİNİ BENİMSEYEN ÇALIŞMALARA YÖNELİK BİR TEMATİK İÇERİK ANALİZİ

Muhammet Peksöz, Yüksek Lisans Öğrencisi

Kocaeli Üniversitesi, muhammetpeksoz4125@outlook.com

ÖZET

Eğitim alanında pek çok kuram, model ve yaklaşım uygulanmıştır. Uygulanan her kuramda öğrenmeyi kendi prensipleri çerçevesinde ele almıştır. Zamanla teknolojinin gelişmesi ve toplumun hedeflediği insan tipinin değişmesiyle birlikte eğitimde kullanılan kuram ve modellerde bazı eksiklik ve yetersizlikler görülmüştür. Bu eksiklik ve yetersizlikleri gidermek için yeni kuram ve modeller geliştirilmiştir. Allosterik öğrenme modeli de bu eksiklikleri giderebilmek için geliştirilmiş bir öğrenme modelidir. Allosterik öğrenme modelinin geliştirilmesinde, bulunduğu çevre koşullarına göre biçimini ve işlevini değiştirebilen, allosterik enzimler esin kaynağı olmuştur. Allosterik öğrenme modeli, öğrenmenin gerçekleşmesinde büyük öneme sahip olan öğrenen, öğrenme çevresi ve bilgiler olmak üzere üç temel ögesi olan bir öğrenme modelidir. Verilen bilgilerden hareketle bu araştırmanın amacı Türkiye’de 2022 yılına kadar yayımlanmış, Allosterik öğrenme modeli ekseninde sürdürülen çalışmaları tematik içerik analizi yöntemiyle incelemektir. Bu amaç doğrultusunda veri tabanı taramasıyla Türkiye’de 2022 yılına kadar Allosterik öğrenme modeline yönelik, 4 tez, 9 makale ve 1 bildiri olmak üzere toplam 14 çalışmaya ulaşılmıştır. Bu çalışmalardan 2 tanesi tezdin üretilmiş olması nedeniyle araştırmanın kapsamına alınmamış ve araştırma diğer 12 çalışma ile yürütülmüştür. Çalışmalar; yayın yılı, yayın türü, uygulandığı ders, uygulandığı sınıf düzeyi, amaç, yöntem, veri toplama aracı, sonuç ve öneri temalarına göre içerik analizi yapılmıştır. Araştırma sonucunda Allosterik öğrenme modeline yönelik yapılan çalışmaların göreceli olarak az sayıda olduğu, yayın türü olarak en çok makale olduğu, nitel araştırma türünün çoğunlukla tercih edildiği ve veri toplama aracı olarak ölçeklerin çoğunluğu oluşturduğu görülmüştür. Ayrıca deneysel çalışmalarda bu model kullanılarak yapılan öğrenme ortamı tasarımının öğrencinin akademik başarısı ve tutumunu olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Bu doğrultuda, Allosterik öğrenme modelinin öğrencinin akademik başarı, güdü, tutum ve problem çözme becerileri gibi değişkenler üzerinde etkisini araştırarak nicel çalışmaların artırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Allosterik Öğrenme Modeli, Eğitim Araştırmaları, Tematik İçerik Analizi.

TÜRKİYE İLE GANA, SOMALİ VE NİJERYA’NIN EĞİTİM SİSTEMİ VE ÖĞRETMEN YETİŞTİRME SİSTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI^a

Murat SARI, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, sari.murat@std.izu.edu.tr

ÖZET

Hızla küreselleşen dünyaya uyum sağlamak isteyen ülkeler eğitim sistemlerini geliştirmek durumundadır. Bu nedenle diğer ülkelerin sistemlerini inceleyerek yaşanan sorunlara çözüm arayışına girmektedirler. Diğer ülkelerin eğitim sistemlerini inceleyerek krizlere yeni çözümler getirebiliyor olması son yıllarda karşılaştırmalı eğitim araştırmalarını geliştirmiştir. Karşılaştırmalı eğitim diğer ülkelerin eğitim sistemlerini alarak doğrudan uygulamak için olmayıp, ülkeler için doğru uygulamaları inceleyerek strateji oluşturma çalışmalarıdır. Bu araştırmada farklı demografik özellikler gösteren Somali, Gana ve Nijerya eğitim sistemleri incelenerek öğretmen yetiştirme sistemleri açıklanmış ve Türkiye öğretmen yetiştirme sistemi ile karşılaştırılmış, bu iki sistemin benzer ve farklı yönlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmada genel tarama modellerinden karşılaştırmalı tarama yöntemi tercih edilerek Türkiye, Gana, Somali ve Nijerya’nın eğitim sistemleri ile ilgili literatür taraması yapılmış, akademik dergilerde yayınlanmış makaleler, kitaplar gibi bilimsel kaynaklar incelenmiştir. Ayrıca ülkelerin eğitim bakanlıklarının elektronik sayfaları taranmış ve verilerin toplanmasında nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi kullanılmıştır.

Araştırılan ülkelerde zorunlu ve isteğe bağlı kademeler (okul öncesi eğitimi, temel eğitim, ortaöğretim, yükseköğretim), her kademenin süresi ve müfredatı, öğretmenlik programı ve öğretmenlik uygulaması (staj) süreleri, göreve başlama şartlarındaki benzerlik ve farklılıklar, gözlemlenmiştir. Bulgularla Türk eğitim sistemi karşılaştırılmış ve bu karşılaştırma doğrultusunda ülkelere ait eğitim sistemi ve öğretmen yetiştirme sistemlerinin söz konusu ülkelerin sosyal, politik ve ekonomik şartlarına göre yapılandığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Karşılaştırmalı Eğitim, Gana Eğitim Sistemi, Türk Eğitim Sistemi, Öğretmen Yetiştirme, Somali Eğitim Sistemi, Nijerya Eğitim Sistemi.

^a Bu çalışma Prof. Dr. Kaya Yıldız’ın danışmanlığında gerçekleştirilmiştir.

OKUL MÜDÜRLERİNİN HİZMETKÂR LİDERLİK DAVRANIŞLARI İLE ÇATIŞMA YÖNETME STİLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ^a

Mustafa Reşit Topal, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, topal.mustafa@std.izu.edu.tr

ÖZET

21. yy. bilgi toplumunda insanların ilgi ve ihtiyaçlarına cevap verebilecek eğitim kurumlarıdır. Okul yönetimi, okulun eğitsel, örgütsel ve yönetsel amaçlarının planlanan şekilde gerçekleşmesini sağlar. Okul müdürünün liderlik tarzı ile uyguladığı çatışma yönetim stilleri, okul ortamını ve çalışanlarını etkilemektedir. Yeni liderlik yaklaşımı olan hizmetkâr liderliğin, çalışanların mutluluğunu ve motivasyonunu öncelediğinden okul ortamı ve öğretmenler için olumlu olacağı söylenebilir. Okul müdürünün hizmetkâr liderlik davranışı, okul iklimine, motivasyonuna, aidiyet duygusuna, çatışma durumlarının daha iyi yönetebilmesine, çalışanlar arasında bağlılığı kuvvetlendireceğine, katkı sağlayabileceği düşünüldüğünden “hizmetkâr liderlik davranışları” ve “çatışma yönetme stilleri” kavramları üzerinde durulmaya değer bir problem olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda araştırmada, okul müdürlerinin hizmetkâr liderlik davranışları ile çatışma yönetme stillerinin incelenmesi ve ikisi arasındaki ilişkinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, İstanbul İlinde 2021-2022 eğitim öğretim yılında resmi ve özel okullarda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile 1627 öğretmene ulaşılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kılıç ve Aydın (2016) tarafından Türkçe’ye uyarlanan “Hizmetkâr Liderlik Ölçeği” ve Gümüşeli (1994) tarafından Türkçe’ye uyarlanan “Çatışma Yönetimi Stilleri Ölçeği” kullanılmıştır. Okul müdürlerinin hizmetkâr liderlik davranışları ile Tümlleştirme, Ödün Verme ve Uzlaşma alt boyutlarında pozitif yönlü ve Hükmetme ile Kaçınma alt boyutlarıyla negatif yönlü ilişki tespit edilmiştir. Araştırmanın analiz işlemleri neticelendiğinde bulgular, tartışma, sonuç ve öneriler yazılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Liderlik, Hizmetkâr Liderlik, Çatışma, Çatışma Çözme Stilleri

^a Bu çalışma, Mustafa Reşit Topal’ın Dr. Öğretim Üyesi Orkun Osman Bilgivar danışmanlığında yürütülen “Okul Müdürlerinin Hizmetkâr Liderlik Davranışları İle Çatışma Yönetme Stilleri Arasındaki İlişki” isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

TÜRKİYE’DE EĞİTİM ALANINDA YAPILMIŞ ÇEVİKLİKLE İLGİLİ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN BETİMSEL ANALİZİ

Mustafa TAKTAK, Doktora Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, mstafataktak@gmail.com

ÖZET

Küresel ölçekte sürekli olarak değişen, teknik, politik ve ekonomik zorluklarla mücadele eden bir dünyada yaşıyoruz. Günümüzde teknolojik ve küresel gelişmelere bağlı olan örgütlerin ise hizmet üretmesi hatta varlığını sürdürmesi bile oldukça güçleşmiştir. Bu sebeple özelde insanları genelde örgütleri ataletten, belirsizlikten, karmaşadan kurtaran çevik paradigma zorunluluk haline gelmiştir. Çünkü çevik özelliklere sahip örgütler, gerekli bilgi ve tecrübe donanımına sahip olarak fırsatları önceden görüp rekabet edebilecek adımlar atarak ve alternatif hizmetler üreterek varlığını sürdürme imkânı bulmaktadırlar. Bu etkenler nedeniyle birçok alanda olduğu gibi eğitim örgütlerinin de çeviklik ihtiyacı artmaktadır. Tüm bunlar ışığında araştırmanın amacı, Türkiye’de eğitim alanında çeviklik bağlamında yapılmış lisansüstü tezlerin incelenerek eğilimleri ve genel perspektifi analiz etmektir. Araştırma, 2000-2021 yılları arasında Türkiye’de eğitim alanında çeviklikle ilgili yapılmış toplam 11 adet lisansüstü tezi kapsamaktadır. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre, Türkiye’de eğitim alanında çeviklikle ilgili 7 farklı üniversitede lisansüstü tez çalışması yapılmıştır. Çalışılan tezlerin 7’sinde nicel yöntem 4’ünde de karma yöntem kullanılmıştır. Araştırma neticesinde Türk eğitim sistemine uygun çevik teori ve uygulamaların yapılması ve geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Çevik, Lisansüstü Tez, Betimsel Analiz

İLKÖĞRETİM KURUMLARINDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN DİJİTAL OKURYAZARLIĞI İLE ÖĞRETMEN LİDERLİĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ^a

Mustafa TETİK, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, tetik.mustafa@std.izu.edu.tr

ÖZET

Eğitim örgütlerinde öğretmenlerin dijital okuryazarlığı ve öğretmen liderliği fonksiyonları üzerinde durulması gereken önemli değişkenlerden biridir. Öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeyinin öğretmen liderliğini etkileyebileceği gibi örgüt amaçlarına ulaşılmasını da olumlu ya da olumsuz olarak etkileyeceği düşünülmektedir. Okulun en önemli unsurlarından biri olan öğretmenin günümüz dünyasında teknolojiye karşı olan ilgisi ve dijital okuryazarlığı örgütün başarısına olumlu olarak etki edeceğinden öğretmen liderliği açısından kurum içinde varlığı kaçınılmaz bir gereklilik olarak düşünülebilir. Bu çalışmanın konusu “*ilköğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin dijital okuryazarlığı ile öğretmen liderliği arasındaki ilişkinin incelenmesi*” üzerine çalışmaktır. Araştırmanın çalışma grubunu öğretmenler oluşturmaktadır. Yerine getirilecek görevler bakımından öğretmenlerin bir lider olarak teknolojik dünyaya yönelik edindikleri bilgi birikimini ve bu bilgi birikimin öğrenciye ve meslektaşlarına rehberlik etmede kullanmanın okul örgütünün hedeflerine ulaşılmasının sağlanması açısından önem düzeyi tespit edilmesi planlanmıştır. Çalışmada, ilköğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin dijital okuryazarlığı ile öğretmen liderliği arasındaki ilişkinin düzeyini belirleyerek ve bu iki değişken arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bunun yanında, öğretmenlerin dijital okuryazarlık ve öğretmen liderliğine ilişkin değişkenlerini çeşitli değişkenler (branşı, cinsiyeti, medeni durumu, yaşı, eğitim durumu, meslek kıdemi, kurum türü gibi) açısından incelemek de amaçları arasındadır. Bu çalışma, araştırmanın amacına hizmet edecek şekilde “*nicel araştırmanın ilişkisel tarama modeli*” yöntemi üzerine tasarlanmıştır. Veri toplama aracında katılımcı öğretmenlere ilişkin demografik bilgiler, “Dijital Okuryazarlık Ölçeği” ve “Öğretmen Liderliği Ölçeği” yer almaktadır. Bu çalışmayla ilgili bulgular analiz aşamasındadır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Okuryazarlık, Öğretmen Liderliği, Liderlik.

^{a a} Bu çalışma, Mustafa TETİK’in Dr. Öğretim Üyesi Pınar MERT danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

FİNLANDİYA, ABD, SİNGAPUR VE TÜRKİYE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM SİSTEMLERİ^a

Müge Özer, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, mugemiozer@gmail.com

ÖZET

Karşılaştırmalı eğitim, örnek uygulamaları inceleme ve kendi ülkesi için strateji oluşturma çalışmalarıdır. Araştırmada, PISA sınavlarında üst sıralarda yer alan Finlandiya, ABD, Singapur Okul Öncesi Eğitim Sistemi incelenmiş, Türk Okul Öncesi Eğitim Sistemi ile karşılaştırılmış, bu dört sistemin benzer ve farklı yönlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu araştırmada, genel tarama modellerinden karşılaştırmalı tarama yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmada Eğitim sistemleri ile ilgili literatür taraması yapılmış, akademik dergilerde yayınlanmış makaleler, kitaplar gibi bilimsel kaynaklar incelenmiştir. Ayrıca, Dört ülkenin eğitim bakanlıklarının elektronik sayfaları taranmış, güncel kaynaklardan da faydalanılmıştır. Verilerin toplanmasında nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırmada Finlandiya okul öncesi eğitimin sistemi yapı bakımından incelendiğinde ulusal düzeyde çerçeve niteliğinde bir program olduğu, merkezi bir programın bulunmadığı, belediyelerin yerel ihtiyaçlar üzerine kendi eğitim programlarını oluşturduğu görülmektedir. ABD okul öncesi eğitim sistemi yapı bakımından incelendiğinde katı bir çerçeve ve felsefi yaklaşımdan oluşmayan “Gelişimsel Olarak Uygun Uygulama” kavramı etrafında çocuk gelişimi ve bireysel öğrenme yollarına vurgu yapmaktadır. Singapur Okul öncesi eğitim sistemi yapı bakımından incelendiğinde HI-Light Programının uygulandığı, çocuklar altı öğrenme alanında (Estetik ve Yaratıcı İfade, Dünyanın Keşfi, Dil ve Okuryazarlık, Motor Becerileri Geliştirme, Aritmetik, Sosyal ve Duygusal Gelişim) bütünsel olarak beslendiği görülmektedir. Türk okul öncesi eğitim sistemi yapı bakımından incelendiğinde merkezi, gelişimsel, sarmal, oyun merkezli, esnek, eklektik ve öğrenci merkezli olduğu ifade edilen program bilişsel, dil, sosyal ve duygusal, öz bakım ve motor gelişim alanları üzerine yapılandırıldığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Karşılaştırma, Finlandiya, ABD, Singapur, Türkiye

^a Bu çalışma Prof. Dr. Kaya Yıldız’ın danışmanlığında gerçekleştirilmiştir.

ENGELLİ ÇOCUĞU OLAN VE OLMAYAN EBEVEYNLERİN YAŞAM DOYUMLARI İLE ÇOCUK SEVME DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Nalan Güler Ceylan, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, gulernalanguler@gmail.com

Doç. Dr. Mustafa Özgenel

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, mustafa.ozgenel@izu.edu.tr

Nuray Özbosnalioğlu, Uzman Psikolojik Danışman

Kadıköy Rehberlik ve Araştırma Merkezi, nryozb@gmail.com

ÖZET

Bireylerin anne-baba olacaklarını öğrendikleri andan itibaren tüm beklentileri çocuklarının sağlıklı olacağı yönündedir. Sağlıkla ilgili yaşanabilecek tüm olumsuz ihtimallere karşı tedbirler almaya çalışmakta ancak bazen bu süreçte beklenmeyen durumlarla karşı karşıya kalabilmektedirler. Çocuğun doğuştan veya ilerleyen yıllarda engelli olması ebeveynlerin hayatlarını birçok yönden etkileyen ve değiştiren bir durumdur. Yaşam doyumu bu değişimlerden etkilenen değişkenlerden biridir. Bireyin hayattan beklentileri ile elde ettiklerinin karşılaştırılmasından ortaya çıkan sonuç yaşam doyumdur. Bu kavram ebeveyn olma açısından ele alındığında çocuğun normal gelişmesi beklentilerin karşılandığı, çocuğun engelli olması ise beklentilerin karşılanmadığı bir durum ortaya çıkarmaktadır. Buradan hareketle bu araştırmanın amacı engelli çocuğu olan ve olmayan ebeveynlerin yaşam doyumu ve çocuk sevme düzeylerinin ne olduğunu, bunların çeşitli demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini ve yaşam doyumu ile çocuk sevme arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemektir. Araştırmanın evreni, 2018-2019 eğitim öğretim yılında İstanbul ili Kadıköy ilçesi kamu okullarında eğitim görmekte olan engelli çocukların ebeveynleri ile normal gelişim gösteren çocukların ebeveynleridir. Bu evrenden tabakalı örnekleme yöntemi ile belirlenen engelli çocuğu olan 190 ve normal gelişim gösteren çocuğu olan 295 ebeveyn olmak üzere toplam 485 ebeveyn araştırmaya gönüllü olarak katılmıştır. Veriler, Bilgi Formu, “Yetişkin Yaşam Doyumu Ölçeği” ve “Barnett Çocuk Sevme Ölçeği” ile toplanmıştır. Araştırmada ulaşılan geçici bulgulara göre; engelli çocuğu olan ve olmayan ebeveynlerin çocuk sevme düzeyleri anlamlı farklılık göstermezken; engelli çocuğu olmayan ebeveynlerin yaşam doyumları, engelli çocuğu olan ebeveynlerin yaşam doyumlarından anlamlı olarak daha yüksektir. Engelli çocuğu olmayan erkek ebeveynlerin çocuk sevme düzeyleri, kadın ebeveynlere göre anlamlı olarak daha yüksektir. Engelli çocuğu olan geliri asgari ücretin altındaki ebeveynlerin yaşam doyumları, engelli çocuğu olan geliri asgari ücretin üstündeki ebeveynlerin yaşam doyumlarından anlamlı olarak daha düşüktür. Engelli çocuğu olmayan ebeveynlerin yaşam doyumları ile çocuk sevme düzeyleri arasında pozitif yöndeki anlamlı ilişki ($r=.241$), engelli çocuğu olan ebeveynlerin yaşam doyumları ile çocuk sevme düzeyleri arasındaki ilişkiden ($r=.160$) daha yüksektir.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn, Çocuk Sevme, Yaşam Doyumu, Engelli Çocuk

COVID-19 SÜRECİNDE ÇOCUKLARDA İNTERNET KULLANIMI VE ETKİLERİ

Merve GÜNGÖR, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, gungormerve779@gmail.com

ÖZET

COVID-19 pandemisinin tüm dünyayı etkisi altına aldığı günümüzde karantina uygulamalarına bağlı olarak başta evlerde geçen vaktin artması, İnternet kullanım sürelerinin uzaması, online eğitime geçilmesi gibi birtakım değişiklikler yaşanmıştır. Bu çalışmada da günlük hayatta birçok değişikliğe sebep olan pandemi sürecinde çocukların İnternet kullanım durumlarını annelerden alınan bilgiler doğrultusunda değerlendirmek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmacı tarafından oluşturulmuş yarı yapılandırılmış form eşliğinde ilköğretim ikinci kademede yer alan her seviyeden bir çocuğun annesi olmak üzere toplam 4 katılımcı ile gizlilik ilkesi esas alınarak görüşmeler yapılmış ve görüşmelerden elde edilen veriler nitel araştırmada veri analizi basamakları izlenerek analiz edilmiştir. Analizler sonucunda çocukların İnternet ile tanışması, pandemi öncesi ve sonrasında çocukların İnternet kullanım süreleri ve İnternet aracılığı ile ulaştıkları siteler, annelerin bakış açısından İnternet'in fayda ve zararları, İnternet riskleri ve Güvenli İnternet Hizmeti temaları oluşturulmuştur. Annelerden alınan bilgiler çocukların yaklaşık ilköğretim başlangıcında İnternet ile tanıştığını ve İnternet kullanımlarının ebeveyn kontrolünde olduğunu göstermiştir. Yapılan bu araştırmada çocukların İnternet kullanım sürelerinin pandemi sürecine bağlı olarak arttığı görülürken İnternet aracılığı ile eriştikleri sitelerin de eğlence içerikli sitelere ağırlık verecek şekilde değişime uğradığı sonucuna varılmıştır. Araştırmada katılımcıların İnternet kullanımı söz konusu olduğunda gelebilecek zararları göz önünde bulundurarak korunmak gerektiğini ancak İnternet'in özellikle de eğitime destek konusundaki faydalarından da istifadelenilmesi gerektiğini ifade ettiği görülmüştür. Yapılan bu araştırmanın sonucunda annelerin pandemi sürecinde çocuklarının İnternet kullanımında yaşanan değişime ve artan İnternet kullanımına bağlı olarak oluşabilecek risklere karşı İnternet'i güvenli kullanma yollarından olan filtreleme uygulamaları, ebeveyn eşliği gibi birtakım önlemler aldığı da görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Pandemi, İnternet, Riskler, Önlemler

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERDE EBEVEYN FARKINDALIKLARININ İNCELENMESİ

Hüseyin Fındık, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, findik.huseyin@std.izu.edu.tr

ÖZET

BİLSEM Yönergesine göre; yaşlarına göre daha hızlı öğrenen, yaratıcılık, sanat, liderliğe ilişkin kapasitede önde olan, özel akademik yeteneğe sahip, soyut fikirleri anlayabilen, ilgi alanlarında bağımsız hareket etmeyi seven ve yüksek düzeyde performans gösterenlere özel yetenekli birey denir. Akranlarına göre asenkron bir gelişim gösteren özel yetenekli çocukların günlük hayatlarında karşılaştıkları problemler de farklılaşmaktadır. Bu farklılaşmaya bağlı olarak aileler bu çocukların sosyal, duygusal ve psikolojik desteği sağlamada diğer ailelere göre bazen olumlu bazen de olumsuz farklı görevler üstlendikleri görülmektedir. Özel yetenekli bir çocuğa sahip olan ebeveynin farkındalık düzeyi, çocuklarının işlevsel olmayan davranışları fark etmeleri ve doğru desteklemeleri açısından değerlidir. Çalışmanın amacı, ebeveyn farkındalıklarının yaş, cinsiyet, eğitim, çocuğun tanılama yılı ve meslek gibi demografik özellikler açısından irdelemek, demografik özelliklerin ebeveyn farkındalıklarını ne derece etkilediğini, farklılık olasılıklarını sorgulamaktır.

Özel yetenekli çocukların ailelerinin farkındalıkları demografik özelliklere göre incelenen araştırmanın evrenini 2021-2022 eğitim-öğretim yılı İstanbul ili Esenler, Bağcılar, Bahçelievler, Bayrampaşa ve Güngören ilçelerinde eğitim-öğretime devam eden özel yetenekli öğrencilerin (N=425) ebeveynleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise rastgele örnekleme yöntemi kullanılarak seçilen, gönüllülük esasına göre çalışmaya katılıp tüm sorulara eksiksiz cevap veren 256 ebeveyn oluşturmaktadır. Veriler Üstün Zekâlı Çocuğu Olan Ebeveynlerin Farkındalıkları Ölçeği (EFÖ) ve araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgiler Formu tarafından elde edilmiştir.

Ölçeğin normallik değeri için Kolmogrov-Smirnov değerlerine bakıldığında verilerin parametrik olduğu anlaşılmaktadır ($p>.05$). Bu durumda parametrik testlerden t-testi ve ANOVA testi uygulanmıştır. Ölçeğin güvenirlik katsayısını tespit etmek için Cronbach Alfa uygulanmış ve .78 olarak tespit edilmiştir.

Elde edilen verilere göre araştırmaya katılan ebeveynlerin farkındalıkları ile öğrencilerinin sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir fark görülmemiştir ($p=.454$, $p<.005$). Araştırmaya katılan ebeveynlerin farkındalıkları ile tanılama yılı arasında anlamlı bir fark görülmemiştir ($p=.150$, $p<.005$). Araştırmaya katılan ebeveyn farkındalıkları ile öğrencilerin cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark görülmemiştir ($p=.096$, $p<.005$). Araştırmaya katılan ebeveynlerin farkındalıkları ile ebeveynlerin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark görülmemiştir ($p=.931$, $p<.005$).

Anahtar Kelimeler: Özel Yetenekli Çocuklar, Ebeveyn Farkındalığı, BİLSEM

POLONYA ve TÜRK EĞİTİM SİSTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI^a

Ümit Atıcı, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sebahattin Zaim Üniversitesi, 520521042@std.izu.edu.tr

ÖZET

Bir ülkenin gelecekte ne durumda olacağını belirleyen en önemli faktör eğitimidir. Küreselleşmenin etkilerinin daha yoğun yaşandığı günümüz koşullarında bu faktör farklı eğitim sistemlerinin politikaları, yapıları, amaçları ve süreç boyutları arasında benzeşen veya farklılaşan noktaların önem kazanmasını sağlamıştır. Karşılaştırmalı eğitim çalışmaları bu sayede önemini artırmıştır. Karşılaştırmalı eğitimin etkin kullanımı, toplumun eğitime bakış açısını zenginleştirmiş ve geçmişini analiz edip daha iyi anlamasına katkı sağlamıştır. PISA sınavlarında geçmiş yıllara kıyasla başarısını artıran ülkeler incelendiğinde Polonya dikkat çekmektedir. Bu yüzden PISA sınavlarında 2018 verilerine göre ilk on ülke arasında yer alan Polonya eğitim sistemi, Türk eğitim sistemi ile karşılaştırılmış, bu iki sistemin benzer ve farklı yönlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada, genel tarama modellerinden karşılaştırmalı tarama yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmada Eğitim sistemleri ile ilgili literatür taraması yapılmış, akademik dergilerde yayınlanmış, makaleler, kitaplar gibi bilimsel kaynaklar incelenmiştir. Ayrıca, iki ülkenin eğitim bakanlıklarının elektronik sayfaları taranmış ve uluslararası tanınırlığı olan ve geçerli, güvenilir kabul edilen eğitim sitelerindeki (OECD, EURYDICE, UNİCEF, UNESCO, Dünya Bankası vb.) güncel kaynaklardan da faydalanılmıştır. Verilerin toplanmasında nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırmada Polonya eğitim sisteminde okul öncesi eğitimin 5-6 yaş arasında zorunlu olduğu, ilköğretim ve ortaöğretim eğitiminin 7-16 yaş arası kapsadığı; ilköğretimin 6 yıl ortaöğretimin ise 3 yıl olup zorunlu olduğu tespit edilmiştir. Ortaöğretime girişte bölge sınav kurulları tarafından hazırlanan sınavlara girilmekte, yükseköğretime girişte ise olgunluk sınavı sertifikası istenmektedir. Türk eğitim sisteminde ise ilkokul, ortaokul ve lise öğrenimi (4+4+4) zorunlu eğitim kapsamındadır. Polonya Eğitim ve Bilim Bakanlığı genel, bölgesel, okul bölgesi ve yerel olmak üzere dört düzeyde yapılanma bulunmaktayken Türk eğitim sisteminde ise merkez ve taşra teşkilatları şeklinde iki çeşit yapılanma mevcuttur. Polonya’da okul yöneticileri beş yıllık süre için okul çalışanları tarafından seçilirken Türkiye’de ise sınav ve atama usulü ile görevlendirilirler.

Anahtar kelimeler: Karşılaştırmalı eğitim, Polonya eğitim sistemi, Türk eğitim sistemi

^a Bu çalışma Prof. Dr. Kaya Yıldız’ın danışmanlığında gerçekleştirilmiştir.

OKUL MÜDÜRLERİNİN VİZYONER LİDERLİK ÖZELLİKLERİ İLE OKUL ETKİLİLİĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ^a

Zeynep Uçak, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ucak.zeynep@std.izu.edu.tr

ÖZET

Bu araştırmanın amacı okul müdürlerinin vizyoner liderlik özellikleri ile okul etkililiği arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Eğitim örgütlerinin belirlenen hedeflere ulaşabilmesi için bir liderde olması gereken davranış özelliklerinin önemi birden fazla araştırmaya konu olmuştur. Okullar bazında yapılan araştırmalarda, okul etkililik düzeylerinin de liderlik özellikleri ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda yapılan alan yazın incelemelerinde okul müdürlerinin sergilediği vizyoner liderlik davranışlarının, okul etkililik düzeyini etkileyebileceği görülmektedir. Etkili okul araştırmalarına göre, okul yöneticisi okulun etkililiğinde anahtar bir rol oynamaktadır. Etkili okulu oluşturma, yönetme ve sürdürmede, okul yöneticisinin bir lider olarak önemli bir yeri olduğu, birçok araştırmacının üzerinde birleştiği bir konudur. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini İstanbul ilinde 2021-2022 eğitim öğretim yılında görev yapan 400 civarında öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma, kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Veri toplama araçları olarak, Kişisel Bilgi Formu, Çınar ve Kaban (2012) tarafından geliştirilen “Vizyoner Liderlik Ölçeği” ve Hoy’un (2009) geliştirdiği, Yıldırım (2018) tarafından Türkçeye uyarlanan “Okul Etkililiği Ölçeği” kullanılmıştır. Yapılan ön analizlerde verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilerek, parametrik testler uygulanmıştır. Araştırmada t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), Pearson korelasyon analizleri yapılmıştır. Ön analiz sonuçlarına göre, öğretmenlerce algılanan okul müdürlerinin vizyoner liderlik düzeyleri ile okul etkililiği düzeyi arasında pozitif yönlü ve orta seviyede ilişki tespit edilmiştir. Araştırma bulguları hala analiz aşamasında olup , nihai bulgular çalışmanın tamamlanmasını müteakip ayrıntılı olarak rapor edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Müdür, Vizyoner Liderlik , Okul Etkililiği

^a Bu çalışma Dr. Öğr. Üyesi Orkun Osman Bilgivar danışmanlığında gerçekleştirilmiştir.

ÖZEL EĞİTİM İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALARIN MEVZUAT ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ

Hatice Nurçin Sağlam, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, sağlam.hatice@std.izu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Didem Güven

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, didem.guven@izu.edu.tr

ÖZET

Özel eğitim kapsamında yürütülen tüm eğitim-öğretim faaliyetleri, yasa ve yönetmeliklere bağlı olarak gerçekleştirilmektedir. Benzer şekilde bilimsel çalışmaların bu konudaki sınırlarını da ilgili yasa ve yönetmelikler çizmektedir. Bu noktada gerçekleştirilen bilimsel araştırmalarda, başta özel eğitim alanına ilişkin terimlerin kullanımından konuların belirlenmesine kadar araştırılan her bir başlığın, mevzuata bağlılığı önem kazanmaktadır. Bu çalışmada da özel eğitim ve eğitim yönetimini kapsayan çalışmaların mevzuata uygunluk düzeyinin araştırılması amaçlanmıştır. Bu nedenle tek durum çalışması yöntem olarak belirlenmiştir. Belirlenen amaç doğrultusunda, 1995-2022 yılları aralığında 22 tez, dokuz makale ve bir proje çalışması araştırmaya dahil edilmiştir. İncelenen tezlerin bir tanesi İşletme alanında, yedi tanesi Özel Eğitim alanında, 13 tanesi Eğitim Bilimleri alanında, bir tanesi ise Çocuk Gelişimi alanında yapılmıştır. Özel eğitim hizmetleri, kaynaştırma uygulamaları gibi kavramların okul yöneticileri ile bir arada bulunduğu çalışmalara son beş yılda ağırlık verildiği görülmektedir. Mevzuat çerçevesinde incelenen bu araştırmalarda, mevzuatta yer almayan ifadelerin kullanıldığı görülmüştür. Özel eğitim alanı dışında farklı alanlardaki çalışmaların, mevzuatta yeri olmayan kaynaştırma öğrencisi, kaynaştırma çocukları, BEP'li çocuklar, engelli öğrenci gibi ifadelerle sıklıkla yer verdikleri ortaya çıkmıştır. Kullanılan bu terimlerin, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı tezlerinin neredeyse tamamında olması dikkat çekici bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Mevzuatta yer alan terimlerin bilimsel çalışmalarda ve sonrasında okul ortamlarında doğru kullanımı, özel gereksinimli bireyin etiketlenmemesi ve ayrımcılığa uğramaması adına önemlidir. Bu alanda yapılan çalışmalarda, özel eğitim alanından bilim insanlarıyla iş birliği yapılarak bilimsel çalışma yürütmenin önemli olduğu bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim, Kaynaştırma Uygulamaları, Okul Yöneticileri, Eğitim Bilimleri

ORTAOKULDA ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİN PSİKOLOJİK TACİZ VE ÖRGÜTSEL SESSİZLİK ALGILARINDA ÖĞRETMEN GÜVENİNİN DÜZENLEYİCİ ETKİSİ

Gökhan Çelik, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, celikgokhan13@gmail.com

Dr. Öğr. Pınar MERT

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, pinar.mert@izu.edu.tr

ÖZET

Psikolojik taciz; çalışma ortamlarında bir ya da birden fazla çalışanın, bir kişi veya daha fazla çalışan kişi tarafından her zaman ve bir süre arayla planlı, kasıtlı ve istemli olarak duygusal bakımdan yıpratıcı davranışlara maruz bırakılmasıdır. Örgütsel sessizlik ise, çalışan insanların çalıştıkları ortamların iyi duruma gelmesi için çalışma şartları ve çalışma ortamı ile ilgili duygularını, fikirlerini, görüşlerini, endişelerini bu duruma uygun davranışta ve eylemde bulunabilecek insanlarla paylaşmasıdır. Bu bağlamda güven ise bir insanın eylemlerindeki farklılıkları ve değişimleri başlatmadan önce çevresindeki insanı kabul ettiğini, kabul edilen insanın ya da insanların bütün benliklerine ve varlıklarına saygılı davrandığı, belli oranda çıkar ilişkisinden öteye ilgi ve alaka gösterdiğine dair geçerli sebeplere ve kanıtlara dayanır. Psikolojik taciz, örgütsel yönetim stratejisi bağlamında düşünüldüğünde genellikle tanımlanmamakta, göz ardı edilmekte, çalışanların örgütsel bağlılığını zayıflatmakta, işten çıkmalarını hızlandırmakta ya da örgütsel sessizlik yoluyla örgütün başarısında düşme yaşanmaktadır. İnsan kaynaklarının etkili iletişime destek vermediği örgütlerde, örgüt çalışanlarının birbirleri arasındaki memnuniyetsizlik, tükenmişlik ve insanların kendini anlatmaktan çekindikleri örgütsel sessizlik gibi örgütsel sorunlar kaçınılmazdır. Örgütsel sessizlik okullardaki bireyler arasında güveni de zedelemektedir. Güven kavramının birey açısından taşıdığı önem geçmişten beri bilinmektedir. Bu konularda çalışma yapan araştırmacılar toplumdaki güvenin iş birliğini olumlu yönde etkilediğini söylemişlerdir. Bu sebeple okul örgütünün içinde kendiliğinden var olan güvenin psikolojik taciz ve örgütsel sessizlik üzerinde ne gibi etkileri olduğunu tespit edebilmek oldukça mühimdir. Bu araştırmanın amacı, ortaokulda çalışan öğretmenlerin psikolojik taciz ve örgütsel sessizlik algılarında öğretmen güveninin düzenleyici etkisini ortaya koymaktır. Bu çalışmada nicel yöntem araştırma modellerinden biri olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Yapılan bu araştırma 2021 – 2022 eğitim öğretim yılı çerçevesinde görevde olan öğretmenlerle yapılmıştır. Bu çalışmada küme örnekleme yöntemi kullanılarak 495 kişilik örneklem grubuyla çalışılmıştır. Bu araştırma İstanbul ili Bağcılar ilçesindeki resmi ortaokullar ile sınırlı kalacaktır. Bu araştırmanın veri analiz süreci devam etmektedir. Analiz sonuçları ve bulgular araştırma sonlandırıldığında yazılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik Taciz, Örgütsel Sessizlik, Güven, Nicel Araştırma.

ERİŞKİN BİREYLERDE MANEVİYAT VE MANEVİYATA İLİŞKİN FAKTÖRLER

Ayşe ASRİ, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, aysedilek.kilic@gmail.com

Prof. Dr. Rukiye PINAR BÖLÜKTAŞ

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, rukiypinar@gmail.com

ÖZET

İyi bir yaşam her insanın arzuladığı bir durumdur. Çünkü insanın iyi oluşu, onun tüm yaşam alanına olumlu bir şekilde yansiyabilir. Bu sebeple insanın yaşamını iyi bir şekilde değerlendirebilmesinde ve yaşamında iyi oluş elde edebilmesinde ve yaşamda anlam bulmasına ne gibi faktörlerin etkili olduğunun araştırılarak ortaya koyulması özelde bireyin, genelde toplumun, evrenselde ise insanlığın geleceği için önemli bir konudur. Maneviyat, bireyin varoluşunun temel yönüdür ve bireye yaşamı boyunca karşılaştığı zorluklar karşısında güç ve enerji verir. Bu çalışmanın amacı maneviyat ve maneviyata etki eden faktörleri saptamaktır. İlişkisel desende planlanan bu çalışmanın örneklemini 1865 yaş arasında 2120 erişkin oluşturmuştur. Yapılan çalışmada kişisel bilgi formu ile Maneviyat Ölçeği, OK Dini tutum Ölçeği, Yaşamın Anlamı Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Mental Sağlık Ölçeği uygulanmıştır. Yapılan çalışmaların sonucunda; Cinsiyet değişkenine bağlı olarak, kadınlar maneviyat, aranan anlam, dini tutum ve ruhsal sağlık (anksiyete, depresyon ve psikosomatik belirti) erkeklerden daha yüksek puanlar alırken; erkeklerin psikolojik iyi oluşları kadınlardan daha yüksektir. Diğer bir sonuç ise, yaş arttıkça maneviyat, var olan anlam arama, psikolojik iyi oluş, dini tutum puanlarının arttığını; aranan anlam ile anksiyete, depresyon ve psikosomatik belirtilerin azaldığını göstermektedir. Yapılan çalışmada maneviyat ölçeğinde ilkökul ve ortaokul gruplarının lise ve üniversite gruplarından daha yüksek puanlar aldıkları tespit edilmiştir. Diğer bir sonuç ise, maneviyat ölçeğinde çekirdek ve geniş aile gruplarının parçalanmış aile grubundan daha yüksek puanlar aldıkları tespit edilmiştir. Yapılan çalışmada, maneviyat ölçeğinde Düşük-Orta gelir düzeyine sahip grubun, Orta ve Orta-Yüksek gelir düzeyine sahip gruplardan daha düşük puanlar aldıkları tespit edilmiştir. Katılımcıların maneviyat düzeyleri ile psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişki incelendiğinde pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır. Aynı zamanda bireylerin maneviyat düzeyleri ile var olan anlam arasında pozitif bir ilişki olduğu, fakat aranan anlam ile bireylerin maneviyatları arasında önemli bir ilişki olmadığı bulunmuştur. Katılımcıların maneviyat düzeyleri ile dini tutumları arasında pozitif bir ilişki bulunurken, sağlık değişkenleri arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Maneviyat, Psikolojik İyi Oluş, Yaşamın Anlamı, Dini Tutum. .

MANEVİ DANIŞMANLIK TEKNİĞİ OLARAK “TEVEKKÜL”

Esra Aktürk, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, esrakturk@outlook.com

ÖZET

Tevekkül için, kişinin bir işi yapma sürecinde maddi manevi emek gösterdikten sonra sonucu, Allah’a havale ederek takdirine rıza gösterme ahlakıdır diyebiliriz. Tevekkül, bünyesinde; kabul etme, boyun eğme, dayanma, güvenme gibi bilişsel dinamikler barındırmaktadır. İnsanın ilkel doğasında herşeye hükmetme ve kontrol etme arzusu bulunmaktadır. Fakat insan gerçekte bu güce ve potansiyele sahip bir varlık değildir. Buna rağmen, herşeye hükmetme ve kontrol etmeye yönelik çaba sarfederken kendi aciziyetiyle tanışan insanda; hükmedememenin ve kontrol edememenin getirdiği bir gerilim, korku ve kaygı gibi duygudurumlar ortaya çıkmaktadır. Kişi, negatif duygudurumlarını “tevekkül” ile dengeleyemediğinde ise psikolojik rahatsızlıklara davetiye oluşturmaktadır. Bu araştırmamızda, manevi danışma oturumlarında olumsuz duygudurumlarıyla başa çıkmada etkili olacağına inandığımız dini tekniklerden biri olarak uygulanabilecek tevekkülün, insan psikolojisine olası pozitif etkilerini hem dini kaynaklardan hem de yapılan alan çalışmalarından hareketle ele almaya çalışacağız. Dolayısıyla araştırmamız literatür tarama yöntemine dayanmaktadır. Araştırmamızda insanın tevekküle olan ihtiyacını, tevekkül etmenin bilişsel, duygusal, davranışsal alt kazanımlarını ve insan psikolojisine yansımaları ile iyi oluşa katkılarını incelemeyi amaçlıyoruz. Araştırmamızda, manevi danışmanlık oturumlarında tevekkülün olumsuz duygudurumlarıyla dini başa çıkmadaki önemini ve sağlayacağı etkileri ortaya koymaya çalışarak, manevi danışmanlık yapacak uzmanlara tevekkül tekniğinin uygulanabilirliğini ve yararlılığını göstermeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Tevekkül, Sabır, Maneviyat, Manevi Danışma, Dini Teknikler.

NAMAZDAKİ HUŞU VE DEVAMLILIĞIN BİREYLERDEKİ DÖNÜŞTÜRÜCÜ ROLÜ

Ferhan İmdat, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ferhanimdat@gmail.com

ÖZET

İnsan hangi dine, inanca mensup olursa olsun bir yaratıcıya, sesini duyan, onu kötülüklerden koruyan, ihtiyacı anında yardımına yetişen manevi bir güce ihtiyaç duyar. Müslümanlara miraç hediyesi olarak verilen namaz, kişinin dünya karmaşası ve dertlerinden sıyrılması, kendini bütün insanlardan daha iyi bilen ve her türlü sorunu halletme yetkisi mutlak kendinde olan yaratıcı ile muvakkat olarak randevulaşma, ferahlama, deşarj olma ve hatta şarj olma programıdır.

Kalp, zihin, ve beden aynı anda Rabbi ile buluştuğunda huşu hâsıl olur ve ”(Rasülüm!) Sana vahyedilen Kitab’ı oku ve namaz kıl. Muhakkak ki, namaz, hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar. Allah’ı anmak elbette (ibadetlerin) en büyüğüdür. Allah yaptıklarınızı bilir.” Ankebut 29:45 buyrulduğu gibi namaz sebebi ile insanda bir dönüşme meydana gelir. Bu dönüşüm için huşu ile birlikte devamlılık olması elzemdir. Nasıl tedavi amaçlı ilacın vakitli ve düzenli alınması gerekiyorsa Mearic 22-23’de buyrulduğu gibi bu değişim namazlarına devam edenlere mahsustur.

Günümüzde bireylerin teknolojiye bağımlı olarak yalnızlaşması, sosyal düzene uyamaması, sosyal ve öz disiplini yitirmesi, aşkın ile bağlantısında eksiklikleri, geçim problemleri, iletişim sorunları buhrana sürükleyen gerçeklikler olarak apaçık ortadadır. Bu sebeplerle manevi boşluklar doğruyu ararken yanlış sapmaları meydana getirmektedir. Namaz, bireyin gönül boşluğunu doldururken “Kalpler ancak Allah’ı anmakla huzur bulur” Ra’d 13:28, günün başında sonunda gün ortasında 5 defa düzenli ibadet ile nefis muhakemesi, iç huzuru, öz disiplin, görev bilinci, sosyal ortama adapte olma, abdest ile akupunktur noktalarının uyarılması, namaz esnasında fiziksel hareketler ile enerji akışının düzenlenmesi ve ahlaki düzelmeler ile olumlu dönüşümler sağlamaktadır.

Bizim çalışmamızdaki amacımız, huşu ve devamlılık ilkesiyle çalışan dönüşümün sosyolojik, psikolojik, fizyolojik etkilerini, manevi gelişim ve ahlaki olgunlaşmadaki rolünü tespit etmektir.

Çalışmamızda nitel araştırma türlerinden literatür taraması kullanılmış olup, elde edilen bilgiler doğrultusunda amacımıza uygun yazın olarak ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Namaz, Huşu, Namazın Devamlılığı

HZ. PEYGAMBER'İN SAHABEYLE OLAN İLETİŞİMİNİN MANEVİ DANIŞMANLIK VE REHBERLİK PERSPEKTİFİNDEN ANALİZİ

Gülsüm Terzioğlu, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, terzioglu.gulsum@std.izu.edu.tr

ÖZET

İnsanoğlu zayıf yaratılmış bir varlıktır ve hayatta karşılaştığı ya da karşılaşması muhtemel olan birçok sorunla ilgili kendisine rehberlik edecek kişilere ihtiyaç duyar. Bu sorunlar duygusal gelgitlere neden olan krizler, hayal kırıklıkları, çevresiyle ve kendisiyle uyum sağlayamama durumlarından kaynaklanıyorsa profesyonel kişiler tarafından destek alması psikolojik danışmanlık; bireylerin din ve maneviyatla ilişkilendirdiği sorunların modern psikolojik tekniklerin kullanılması ile birlikte dini ve manevi tekniklerin kullanılması manevi danışmanlık ve rehberlik olarak adlandırılır. Müslümanlar tarafından Hz. Muhammed (as)'in İslam dinini insanlara tebliğ etmekle görevli son peygamber ve önemli bir rol model olmakla birlikte insanların din ve dünyayla ilişkili her türlü problemlerine yardımcı olup rehberlik edecek yetkinlikte bir şahsiyet olduğu kabul edilir. Hz. Muhammed'in bu danışmanlık ve rehberlik sürecinde bugünün bilim dünyasının yeni keşfettiği birçok metodu ve davranışı uyguladığı görülür. Bunlar Kur'an'ın öğrettiği ve Hz. Muhammed'in kendi şahsına ait prensiplere dayalı metotlar ve davranışlardır. İyi bir dinleyici olmak, muhatabını zorlamamak, hedef belirlemek, danışana ödev vermek ve sürecin takibini sağlamak, koşulsuz kabul ve saygı göstermek, ilişkinin şimdi ve buradanlığı ,onu motive etmek ya da güvende hissetmesini temin etmek, ve mahremiyetini korumak, empatiyle yaklaşmak Hz. Peygamber'in insan ilişkilerinde ve rehberlikte gösterdiği örnek davranışlardır. Bunlarla birlikte, psikanalitiğin tekniklerinden olan rüyaların yorumuna zaman zaman yer vermiş, davranışçı terapi tekniği olan ölümden korkan kişiye ölüm tefekkürü ile sistematik duyarsızlaştırma, yeniden dirilmeyi kabul etmeyen kişilerin bilişsel çarpıtmalarını BDT tekniği olan sokratik sorgulama, hayatın anlam arayışında olan bireylere zaman zaman varoluşsal terapi tekniği ile yaklaştığını görmekteyiz. Bu danışmanlık sürecinde dini ve manevi teknikleri sıkça kullanarak danışanın içinde bulunduğu psikolojik sorunlara göre Kur'an okumayı, ölümü tefekkür etmeyi, dua etmeyi, tevbe ve zikri tavsiye etmiştir. Bu çalışmamızda Hz. Peygamber'in ashabıyla yürüttüğü danışmanlık örneklerini içeren hadisler üzerinden literatür taraması yöntemiyle manevi danışmanlık metotları modern psikolojik terapi modelleri ile beraber değerlendirilmeye çalışılacaktır. Çalışmamızın din psikolojisi ve manevi danışmanlık alanlarında çalışma yapan kişilere yeni bir bakış açısı kazandıracığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Manevi Danışmanlık, Psikoloji, Terapi Modelleri, Hz. Muhammed

KUR'AN-I KERİM'DE İNSAN

Hatice EKŞİ, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, eksi.hatice@std.izu.edu.tr

ÖZET

İnsan, eşref-i mahlukat ve emanetin asıl sahibi olarak yaratılmıştır. İnsana akıl nimetinin verilmesi sebebiyle de sorumluluk yüklenmiştir. Kur'an-ı Kerim insanın yaratılışını ve bunun amacını, emanetin mahiyetini anlatarak onun dünyaya boş bir gaye ile gönderilmediğini vurgulamıştır. Nefs ve ruhun teşekkülünden yaratılan insan aynı zamanda 'Ona ruhumdan üfledim' ayetinde bildirildiği üzere ilahi yardıma da muhatap kılınmıştır. Kur'an-ı Kerim'deki ifadeyle dünya hayatına imtihan gayesi ile gönderilen insana, bu imtihanda olması gereken konum da çok net bir şekilde emredilmiştir. 'Biz insanı en güzel biçimde yarattık' ayeti kerimesinde de belirtildiği üzere en güzel biçimde yaratılan insan; esfeli safilin ve eşrefi mahlukat arasındaki konumunu belirlerken, içinden geçeceği fiziksel ve mental pek çok imtihan konusunda; kendisini yaratan ve dolayısı ile en iyi şekilde tanıyan Allah-u Teâlâ tarafından pek çok ayetle yardıma mazhar kılınmış, adeta bu imtihanda sorularla tek başına bırakılmamıştır. Bu bağlamda çalışmamızın konusu ve amacı insana Kur'an gözüyle bakmaktır. İnsanın hangi amaç için yaratıldığı, yaratılış süreçleri, Allah ve alem ile olan ilişkisi ve insanın menfi temayülleri çalışmamızda incelenecektir. Çalışma yöntemimiz nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizidir. Çalışmamızın referans noktası Kur'an-ı Kerim'dir. Ayrıca çeşitli tefsir kaynaklarından da istifade edilecektir. Sonuç olarak insanın Kur'an-ı Kerim rehberliğinde kendisini tanımasına yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kur'an-ı Kerim, İnsan, Nefs, Ruh.

TAYVAN VE TÜRK EĞİTİM SİSTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI^a

Dilek Gülgönül, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, gulgonuldilek@gmail.com

ÖZET

Ülkelerin gelişmişlik düzeyi, gücü ve geleceği, eğitim sisteminin niteliğine bağlıdır. Eğitim sorunlarına çözüm arayan ülkeler, teknolojik gelişmelerin ve küreselleşmenin etkisiyle, başka ülkelerin deneyimlerinden faydalanabilmek için, çeşitli ülkelerde eğitimle ilgili olguları ve yapıları incelemektedirler. Dünyada hızlı bir değişim süreci yaşanırken, karşılaştırmalı eğitim çalışmalarının farklı ülkelerdeki mevcut eğitim sorunlarını ve nedenlerini, benzer etkenleri dikkate alarak tespit etmesi ve yorumlaması, Türkiye’de özellikle son yıllarda karşılaştırmalı eğitim alanının gelişimini, gerekli kılmakta ve bu alandaki çalışmalar, önem arz etmektedir. Karşılaştırmalı eğitim, bir ülkenin eğitim sisteminin aynen alınıp başka ülkede uygulanması değil; eğitim alanında benzer sorunların çözümünde daha önce denenmiş uygulamaların geniş bir çerçevede incelenerek, toplumun (hedef kitlenin) sosyal ve kültürel özellikleri de dikkate alınarak uyarılma, strateji oluşturma çalışmalarıdır. Araştırmada, PISA sınavlarında ilk on ülke arasında yer alan Tayvan eğitim sistemi incelenmiş, ardından Tayvan öğretmen yetiştirme sistemi, eğitim yönetimi, denetimi ve finansman yapısı açıklanarak, Türk Eğitim Sistemi ile karşılaştırılmış, bu iki sistemin benzer ve farklı yönlerini ortaya koyma amaçlanmıştır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu araştırmada, genel tarama modellerinden karşılaştırmalı tarama yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmada Eğitim sistemleri ile ilgili literatür taraması yapılmış, akademik dergilerde yayınlanmış makaleler gibi bilimsel kaynaklar incelenmiştir. Ayrıca, iki ülkenin eğitim bakanlıklarının elektronik sayfaları taranmış, ve uluslararası tanınırlığı olan ve geçerli, güvenilir kabul edilen eğitim sitelerindeki (OECD, EURYDICE, UNICEF, UNESCO, Dünya Bankası vb.) güncel kaynaklardan da faydalanılmıştır. Verilerin toplanmasında nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırmada Tayvan eğitim sisteminde okul öncesi eğitimin zorunlu olmadığı, ilkökul ve ortaokul eğitiminin (6+3 yıl) zorunlu olduğu, ortaöğretimin ise 3 yıl olup zorunlu olmadığı tespit edilmiştir. Hem ortaöğretim hem de yükseköğretime girişte bir sınavın olduğu görülmektedir. Türk eğitim sisteminde ise ilkökul, ortaokul ve lise öğrenimi (4+4+4) zorunlu eğitim kapsamındadır. Türk eğitim sisteminde de Tayvan’da olduğu gibi liseye ve yükseköğretime giriş sınavı bulunmaktadır. Tayvan Eğitim Bakanlığı merkez ve taşra, Türk Eğitim Bakanlığı ise merkez, taşra ve yurt dışı örgütü şeklinde bir örgütlenme yapısına sahiptir. Tayvan’da eğitim, yerel yönetimin -merkezi yönetimin taşra teşkilatı da bulunmak üzere- sorumluluğunda iken, Türkiye’de eğitim, merkezi yapılanmaya sahiptir. Tayvan’da lise ve üstü eğitim kurumlarında disiplin, askeri okul memurları tarafından sağlanırken, Türkiye’de disiplin, okul müdürü ve disiplin kurulu tarafından sağlanır. Tayvan’da okul müdürü, okul idare kurulu tarafından 4 yıllık seçimle göreve getirilir, öğretmenler ise merkezi sınav sistemiyle atandıktan sonra ilk atamada 1 yıl, ikinci ve üçüncü atamada 2 yıl, sonrasında en uzun 7 yıl için atanır. Türk eğitim sisteminde ise, öğretmenler de müdürler de merkezi sınav sistemiyle atanır ve öğretmenler emekliliğe kadar, çalışma hakkına sahiptir.

Anahtar kelimeler: Karşılaştırmalı eğitim, Tayvan Eğitim sistemi, Türk eğitim sistemi

^a Bu çalışma Prof. Dr. Kaya Yıldız’ın danışmanlığında gerçekleştirilmiştir.

ÖĞRETMENLERİN BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ KULLANIM DÜZEYLERİ İLE UZAKTAN EĞİTİM İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN KARŞILATIRILMASI^a

Eyyub Ensar Bingöl, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ensar.bingol@hotmail.com

Doç. Dr. Bilal Yıldırım

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, bilal.yildirim@izu.edu.tr

ÖZET

Teknoloji, insanların günlük hayatta karşılaştıkları problemleri hızlı bir şekilde çözerek yaşamlarını kolaylaştırmada önemli bir araçtır. Teknolojideki gelişmeler her alanda olduğu gibi eğitim alanında da toplumu etkilemektedir. Dijital teknolojilerin öğrenim ortamlarındaki kullanımı gün geçtikçe artmaktadır ve bu ortamlarda teknolojik materyaller sürekli yaygınlaşmaktadır. Akıllı tahtalar, bilgisayar laboratuvarları, internet ağları ve tabletler kapsamlı eğitim projeleriyle beraber günümüzde eğitim ortamlarıyla entegre edilmektedir. Bununla beraber eğitim ortamlarında teknolojik araçların yaygınlaşması ve öğretmenlere bu imkanların oluşturulması eğitimde teknoloji kullanımı için yeterli olduğu kadar eğitime teknolojinin uyumlu bir şekilde çalışması için yeterli değildir. Derslerdeki teknoloji kullanımını sadece teknoloji ile ilgili derslerde yerine aynı zamanda pedagojik alan bilgisi teknikleriyle entegre edilmiş teknoloji kullanımını destekleyen programlar önerilmektedir. Birçok olumsuz sebepler neticesinde örgün eğitim sistemi içerisinde bulunamayan bireylerin çeşitli türdeki basılı, görsel, işitsel, elektronik araç gereçlerin yardımıyla eğitim sistemi içerisine dahil olmalarını sağlayan bir eğitim yöntemine ihtiyaç duymaktadırlar, bu da uzaktan eğitimidir. Geleneksel eğitimin sınırlılıkları dolayısıyla yüz yüze eğitimin uygulanamayacağı durumlarda, öğrencilerin iletişimde kalması ve kazanımlardan mahrum olmaması için gerçekleştirilen ders anlatımları ve etkinliklerin farklı yöntemler izlenerek tek bir merkezden uzaktan eğitim yöntemi uygulanır. Uzaktan eğitim, fiziksel olarak öğrenen ve öğreticinin farklı mekanlarda olsalar dahi öğrenenin kendi sorumluluklarının bilincinde olarak eğitim ihtiyaçlarını giderebildiği alternatif çözüm sunan bir sistemdir. Mekanlar arası ulaşım problemlerinin göz ardı edilmesiyle ve eğitime fırsat eşitliği sunmasıyla beraber uzaktan eğitim, farklı sebeplerle eğitim alamayan ya da eğitimi kesintiye uğrayan bireylere de eğitim görme şansı vermektedir. Eğitime ihtiyaç duyan bireylerin yaşam seyrini değiştirmemeleri ve bireysel eğitim imkanına da sahip olmaları uzaktan eğitim sisteminin gün geçtikçe cazibesini daha da artırmakta ve bu sistemi geliştirmektedir.

Bu araştırmanın amacı öğretmenlerin bilişim teknolojileri kullanım düzeyleri ile uzaktan eğitime ilişkin görüşleri arasındaki ilişkinin belirlenebilmesidir. İstanbul ili Avrupa yakasındaki okul öncesi kurumlarda, ilkokullarda, ortaokullarda ve liselerde görev yapan öğretmenlerden gönüllülük ve ulaşılabilirlik tekniğiyle veriler toplanmıştır. Veriler analiz aşamasında olup bu çalışmada kavramsal çerçeve sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji, Bilişim teknolojileri, Teknoloji Kullanımı, Uzaktan Eğitim.

^aBu çalışma, Eyyub Ensar BİNGÖL'ün Doç. Dr. Bilal YILDIRIM danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

OKUL MÜDÜRLERİNİN OTANTİK LİDERLİK DAVRANIŞLARININ ÖĞRETMENLERİN ÖRGÜTSEL SİNERJİ DÜZEYLERİNE ETKİSİ^a

Kartal AĞAR, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, kartalagarr@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, okul müdürlerinin otantik liderlik davranışlarını ile öğretmenlerin örgütsel sinerji düzeyleri arasındaki ilişkileri incelemektir. Sosyal bir varlık olarak bireyler açısından liderlik olgusu hayatın ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilebilir. İnsanlığın ilk dönemlerinden itibaren önemini hep koruyan bir kavram olarak liderlik konusunda birçok sayıda araştırmalar gerçekleştirilmiş ve liderlik konusu çok farklı yönleriyle tanımlanmıştır. Bu tanımlamalardan biri de şöyledir: Lider; bir grup insanı belirli amaçlar etrafında toplayarak harekete geçiren kişidir. Otantiklik kavramı kendi gibi olabilmek ya da olduğu gibi görünebilmek anlamlarını ihtiva etmektedir. Günümüz dünyasında değişen iş ve hayat şartları birçok farklı liderlik türünün ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ortaya çıkan bu liderlik türlerinden biri de otantik liderliktir. Otantik liderler; kim olduklarını ve neye inandıklarını bilen, öz farkındalıkları olan, değer ve düşüncelerini birleştirebilen, etik muhakeme ve tutumları ile hem tutarlı hem uyumlu olabilen, iş arkadaşları ile güven gibi olumlu ilişkiler geliştirebilmeye çaba sarf eden, iyimserlik ve esneklik davranışlarının sonuçlarını değerlendirebilen kişilerdir. Sinerji, bireylerin kendi kendilerine meydana getirebileceklerinin toplamından çok daha fazlasını üretebilmektir. Örgütsel sinerji küreselleşmenin ve dijitalleşmenin iş yaşamına etkileri ile birlikte farklı işler gerçekleştiren örgütlerin, kendi işleri içerisinde yaratıcılık, yeni ürün geliştirme veya örgüt içerisinde herhangi bir süreci kolaylaştırabilme gibi örgütsel faaliyetleri gerçekleştirebilmek adına yapmış oldukları ortaklıkları ifade edebilmek için kullanılmış olan bir kavramdır. Sinerjik örgütlerde, iş görenlerin enerjileri birbirlerine geçmekte ve herkes birbirini esin kaynağı olarak görmektedir. Bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırmanın evrenini İstanbul ilinin Bağcılar ilçesindeki okullarda görev yapmakta olan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, Otantik Liderlik Ölçeği ve Örgütsel Sinerji Ölçeği kullanılacaktır. Veriler SPSS 22,0 ile analiz edilecek, bulgular çerçevesinde tartışma sonuç ve önerilere yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Otantik Liderlik, Örgütsel Sinerji, Öğretmen

^a Bu çalışma, Kartal AĞAR'ın Dr. Öğr. Üyesi Pınar MERT danışmanlığında yürütülen “Okul Müdürlerinin Otantik Liderlik Davranışlarının Öğretmenlerin Örgütsel Sinerji Düzeylerine Etkisi” isimli yüksek lisans.

ÖĞRETMENLERİN EĞİTİM ARAŞTIRMALARINA YÖNELİK TUTUM VE GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ: KARMA ARAŞTIRMA^a

Hilal Günyel, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, [gunyel.hilal@std.izu.edu.tr](mailto:gunnyel.hilal@std.izu.edu.tr)

Dr. Öğr. Üyesi Orkun Osman Bilgivar

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, osman.bilgivar@izu.edu.tr

ÖZET

Eğitim araştırmaları, bilimsel yöntemlerin yardımıyla eğitim sorunlarının detaylıca incelenmesi ve doğru çözümlerin üretilmesidir. Uzmanlar tarafından gerçekleştirilen bu araştırmalar, eğitimi nitelikli hale getirme gayesi taşımaktadır. Eğitimin stratejik ögesi olan öğretmenlerden beklenen ise değişen çağa uyum sağlamaları adına yenilikçi, gelişmelere açık ve araştırmacı tutuma sahip olmalarıdır. Bu tutuma sahip öğretmenler, eğitim araştırmalarından faydalanarak öğrencilerinin öğrenme faaliyetini etkin şekilde gerçekleştirmesine rehberlik edecek ve süreçlere karşı farkındalığı artacaktır. Bu araştırma, öğretmenlerin eğitim araştırmalarına yönelik bilimsel tutum geliştirmeleri, öğretim süreçlerini bu veriler ışığında planlayabilmeleri ve eğitim araştırmalarından beklentilerinin belirlenmesi açısından oldukça önemlidir. Araştırmanın temel amacı, öğretmenlerin eğitim araştırmalarına yönelik tutum ve görüşlerinin karma desende incelenmesidir. Araştırmada açılımlı sıralı desen kullanılmıştır. 2021-2022 Eğitim-Öğretim yılında İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı resmi okullarda görev yapan öğretmenler, araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Nicel örneklem, kolayda örnekleme ile tespit edilerek dönüt yapan 532 öğretmenden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak "Eğitim Araştırmalarına Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Analizlerde tanımlayıcı istatistikler, normal dağılıma gösteren verilerin ikili karşılaştırmaları için t-Testi, çoklu karşılaştırmalar için ANOVA testi yapılmıştır. Nitel aşamada, nicel örneklem içerisinden maksimum çeşitlilik yöntemi kullanılarak belirlenen 20 öğretmenden veri toplanmıştır. Verilerin toplanmasında "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" kullanılmıştır. Verilerin analizi içerik analizi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Nicel analizler sonrasında eğitim araştırmalarına yönelik öğretmen tutum ölçeği puan ortalaması "*yüksek düzeyde*" olduğu tespit edilmiştir. Nitel veriler ışığında ise öğretmenlerin çoğunun uygulamalarında bu araştırmalardan faydalandıkları tespit edilmiştir. Öğretmenler, eğitim araştırmalarının kendi mesleki gelişimlerine ve öğrencilerin akademik başarısına katkı sağladığına inanmaktadır ve bu amaçla görüşme sürecinde belirttikleri kavramların araştırılmasını önemli görmektedir. Ayrıca öğretmenler eğitim araştırmalarına gereken değerin verilmesi ve uygulamaya alınması için önerilerde bulunmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Araştırmaları, Öğretmen, Tutum

^a Bu çalışma, Hilal GÜNYEL'in, Dr. Öğretim Üyesi Orkun Osman BİLGİVAR danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

TÜRKİYE ÖĞRETMENLİK MESLEK KANUNUNUN ÇEŞİTLİ ÜLKELER İLE KARŞILAŞTIRILMASI^a

Gülden Harmandal, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, guldenharmandall@hotmail.com

ÖZET

Kanun, geçerli olan ve herkesin uymak zorunda olduğu yazılı kurallardır. Bu yazılı kural eğer belirli bir meslek alanındaki meslek çalışanlarının haklarını ya da o meslek grubunun verdiği hizmetlerden yararlananların haklarını korumak üzere, hükümetler düzeyinde onaylanan düzenlemeleri ve yaptırımları içeren resmi kararlar ise meslek kanunu olarak adlandırılır. Yol gösterici olması, hakların korunması, mesleğin yasal statüye kavuşması, mesleğin itibarının artması ve birlik beraberliğin korunması adına meslek kanunları ülkeler ve meslek çalışanları için önemlidir. Ülkemizde doktorların, turist rehberlerinin, dış hekimlerinin, Türk silahlı kuvvetlerinin, hakim ve savcılarının mesleklerinin kanunlaşmasından sonra öğretmenlik mesleğinin de kanunlaştırılmasına 2023 Eğitim Vizyonunda değinilmiş ve 14 Şubat 2022 itibarıyla ise 7354 sayılı *Öğretmenlik Meslek Kanunu* Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Araştırmada, öğretmenlik meslek kanunu bulunan ülkeler incelenmiş ardından İngiltere, Almanya, Kanada ve Çin’deki öğretmenlik meslek kanunları ile Türkiye’deki öğretmenlik meslek kanunu karşılaştırılarak benzer ve farklı yönlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu araştırmada, genel tarama modellerinden karşılaştırmalı tarama yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmada Eğitim sistemleri ile ilgili literatür taraması yapılmış, akademik dergilerde yayımlanmış makaleler araştırılmış, 2023 Eğitim Vizyonu Hakkında Eğitim Yöneticilerinin Görüşleri incelenmiş, ülkelerdeki öğretmenlerin özlük hakları ile ilgili bilimsel kaynaklar incelenmiştir. Ayrıca, Türkiye Öğretmenlik Meslek Kanunu ile ilgili yayımlanmış veriler incelenip, değerlendirilmesi yapılan bilimsel kaynaklar taranmıştır. Verilerin toplanmasında nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırmada İngiltere-Almanya da kariyer yapısında yerleşmenin önemli olduğu görülürken Türkiye de merkeziyetçiliği hakim olduğu, Kanada’da farklı unvanlardaki öğretmenlerin görev ve sorumlulukları açıkça belirlenmişken Türkiye’de net olarak belirlenmediği, Çin’de öğretmenlerin başarısında katılmış oldukları MG(mesleki gelişim) faaliyetlerinin önemli bir yeri olduğu ve katılımın zorunlu olduğu gözlemlenirken, Türkiye’de öğretmen başarısında bir kriter olarak MG faaliyetleri göz önüne alınmadığı fakat Çin’den örnek alınarak geliştirilip zorunlu hale getirilmeye çalışıldığı anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Meslek Kanunu, Öğretmenlik Meslek Kanunu, İngiltere-Almanya, Kanada, Çin Öğretmenlik Meslek Kanunları

^a Bu çalışma, Gülden Harmandal’ın Prof. Dr. Kaya Yıldız danışmanlığında yürütülen Karşılaştırmalı Eğitim Dersi kapsamında hazırlanan bir araştırmadan üretilmiştir.

ÖZEL EĞİTİM KURUMLARINDA ÖRGÜTSEL SESSİZLİĞİN MESLEKİ TÜKENMİŞLİKLE OLAN İLİŞKİSİ (ELAZIĞ İLİ ÖRNEĞİ)^a

Esra SARAÇ, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, esrsaracc@gmail.com

ÖZET

“Örgütsel sessizlik” ve “mesleki tükenmişlik” kavramları günümüzde çalışanların insan ilişkilerinde sıkça dile getirilen ve üzerine araştırma yapılması gereken konulardan biri olmuştur. Tükenmişlik ve örgütsel sessizlik olguları birbirini karşılıklı olarak etkilediği gibi tek tek bakıldığında da örgütün yapısı içindeki bağlılık, aidiyet, iş tatmini gibi kavramları da etkileyebilmektedir. Örgütler, kendi içyapısında bulunan işleyişi sağlıklı bir biçimde gerçekleştirmek istiyorsa ve kendilerini geliştirmek için göz ardı etmemeleri gereken bu iki kavrama önem vermeleri gerekir. Örgütlerin rekabet etme konusunda ve organizasyonlarını geliştirebilme konusunda yönetsel ve personel alanında en yüksek seviyede verimliliği sağlamaları önemli olacaktır. Tükenmişlik olgusu hem örgütsel hem de kişisel hayatta büyük problemler yaratması sebebiyle araştırmacıların önemle üstünde durmuş olduğu hususlardan birisidir. Tükenmişlikten kaynaklanan sorunların belirlenmesi ve bu sorunlara çözüm önerilerinin getirilmesi günümüz çağında oldukça mühim bir meseleye dönüşmüştür. Çalışanların performansını, iş tatmini ve motivasyonel takım çalışmasını etkileyen unsurların belirlenerek iyi yönetilmesi çalışan başarısı ve iş tatmini yanında kurumsal başarıyı da getirecektir. Araştırmada değişkenler arasında tespit edilen etki ve bu etkilerin dağılımı kurumsal kaynak planlaması ve kurumsal reorganizasyon açısından önemlidir. Kurumların başarısı, çalışanların bağlılığına, performansına ve iş yerindeki psikolojik durumlarına bağlıdır. Kurumlar, hem rekabet şartlarında olan değişimlerin getirmiş olduğu ekonomik arayışlar hem de toplumda oluşan yeni yaklaşımlar ve beklentiler sebebi ile insan ve ilişkilerinin yaratmış olduğu sosyal alanı incelemek ve bu alana dair faktörleri yönetim sürecinin unsurlarına değişken şeklinde eklemek mecburiyeti hissetmişlerdir. Araştırmamızın amacı Elazığ’da özel eğitim kurumlarında görev yapan iki yüz çalışanın örgütsel sessizlik ve örgütsel tükenmişlik seviyelerini açıklamaya çalışmaktır. Bu kapsamda likert tipi örgütsel sessizlik ve örgütsel tükenmişlik ölçeği olan Maslach tükenmişlik ölçeği kullanılarak nicel araştırma yönteminden ilişkisel tarama modeli kullanılması; anket çalışması yapıldıktan sonra araştırmada elde edilen bilgiler öncelikle Excel uygulaması aracılığıyla tabloya aktarılıp SPSS 22.0 programı eşliğinde analiz yapılması; analiz sonuçları ve bulguların da araştırma sonlandırıldığında yazılması planlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Örgütsel Sessizlik, Mesleki Tükenmişlik, Özel Eğitim Kurumları.

^a Bu çalışma, Esra SARAÇ’ın Dr. Öğr. Üyesi. Pınar MERT danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

İLKOKUL ÖĞRETMENLERİNİN ÖRGÜTSEL SINİZM TUTUMLARI VE ÖRGÜTSEL VATANDAŞLIK DAVRANIŞI ARASINDAKİ İLİŞKİ^a

Hilal Ünal Reis, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, reis.hilal@std.izu.edu.tr

Dr. Öğretim Üyesi Ertuğrul Oral

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ertugrul.oral@izu.edu.tr

ÖZET

Örgütler çalışanların örgütsel amaçlar doğrultusunda istekli ve coşkulu çalıştıklarında amaçlarına ulaşabilirler. Çalışanların tutum ve davranışlarını etkileyen en önemli etkenlerden birisi de kurum yöneticilerinin çalışanlara yönelik tutum ve davranışlarıdır. Çalışanlar motive edilirse, takdir edilirse, değerli ve önemli olduklarını hissederlerse istekli ve verimli olabilirler. Bu durumda örgütlerine karşı olumlu tutum geliştirebilir, kendisini örgütün önemli bir parçası olarak görerek olumlu örgütsel davranışlar sergileyebilirler. Aksi durumlarda ise örgütüne karşı ilgisizlik hatta karşıtlık tutum ve davranışı bile geliştirebilirler. Bireyin çalıştığı örgüte yönelik geliştirdiği negatif tutuma sinizm denmektedir. İlkokul öğretmenlerinin örgütsel sinizm tutumlarının ne düzeyde olduğunun ortaya çıkarılması, örgütsel vatandaşlık davranışları düzeylerinin belirlenmesi ve aralarında anlamlı bir ilişki olup olmadığının belirlenmesi ve bunlara göre farklı araştırmalarla geliştirme ve önleme çalışmalarının ortaya konması hem nesillerin aldıkları eğitimin etkililiği ve kalitesi açısından hem de ilkokul öğretmenlerinin refahı açısından önem taşımaktadır. Bu nedenlere bağlı olarak, bu araştırma ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel sinizm tutumları ile örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişkiyi belirlemeyi hedeflediğinden önemli bulunmaktadır. Örgütsel sinizm ölçeği toplamında ilkokul öğretmenlerinin örgütsel sinizm düzeyleri orta düzeydedir. İlkokul öğretmenlerinin örgütsel vatandaşlık davranışı yardımlaşma alt boyutunda yüksek düzeyde, centilmenlik alt boyutunda düşük düzeyde, vicdanlılık alt boyutunda ve sivil erdem alt boyutunda düşük düzeyde ve örgütsel vatandaşlık davranışı toplamında yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlkokul öğretmenlerinin örgütsel sinizm tutumlarının yaş, medeni durum ve eğitim düzeyi değişkenlerinde anlamlı farklılık göstermediği, yaşa göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışlarının cinsiyet, medeni durum ve eğitim düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği, ancak yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği anlaşılmıştır. Ayrıca örgütsel sinizm bilişsel, duyuşsal ve davranışsal alt boyutları ile örgütsel vatandaşlık davranışı vicdanlılık, sivil erdem, yardımlaşma ve centilmenlik alt boyutları arasında ilişki olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Örgüt, Örgütsel Sinizm, Örgütsel Vatandaşlık Davranışı.

^a Bu çalışma, Hilal Ünal Reis'in Dr. Öğretim Üyesi Ertuğrul Oral danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM YÖNETİMİ ALANINDA YAPILMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ (2014-2020): BİR DURUM ÇALIŞMASI^a

İsmail Pektaş, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ipektas@hotmail.com

ÖZET

Türkiye’de eğitim yönetimi alanında yapılan tezler artmaktadır. Bu tezlerin bilimsel ölçütler doğrultusunda farklı açılardan ele alınıp incelenmesi hem var olan durumun resmini ortaya koyar hem de gelecek araştırmalara ışık tutar. Buradan hareketle araştırmada, 2014-2020 yılları arasında İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi Bilim Dalı’nda yapılmış lisansüstü tezleri tematik ve metodolojik olarak incelenmiştir. Lisansüstü tezlerin incelenmesinde nitel araştırma modellerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmada 2014-2020 yılları arasında İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi’nde eğitim yönetimi alanında yapılmış olan 302 adet lisansüstü tez örnekleme dahil edilmiştir. Lisansüstü tezlere Yükseköğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi veri tabanına girilerek ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında incelenmiş lisansüstü tezlerin tematik dağılımlarının ve metodolojilerinin belirlenmesinde frekans ve yüzde dağılımlar kullanılmıştır. Analizler devam etmekle birlikte, geçici bulgulara göre tezlerin %95,4’ü yüksek lisans ve %4,6’sı doktora düzeyinde yapılmıştır. Tezlerin %69,9’una Dr. Öğretim Üyesi akademisyenler danışmanlık yapmıştır. Yapılan tezlerin %79,8’i nicel, %15,2’si nitel ve %5’i karma araştırma yöntemlerine ve %66,2’si ilişkisel tarama desenine göre yürütülmüştür. Yine tezlerin %69,2’sinde öğretmenlerden veri toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak en çok ölçek kullanılmış olup (%85,4), veriler en çok t-testi (%69,2), Anova (%66,6), korelasyon (%60,3) ve regresyon (%36,8) teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. İncelenen lisansüstü tezlerin %39,7’sinde güvenilirlik testi yapılmıştır. En çok “örgütsel davranış” temalı kavramlar araştırılmış olmakla birlikte, liderlik, eğitim yönetimi ve eğitim sistemi temaları da yoğun olarak incelenmiştir. Ulaşılan sonuçlara göre eğitim yönetimi alanında tez çalışması yapacak araştırmacıların teorik ve metodoloji olarak dikkate alması gereken önemli hususlar önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Yönetimi, Eğitim Denetimi, Lisansüstü tezler.

^a Bu çalışma, İsmail Pektaş’ın Doç. Dr. Mustafa ÖZGENEL danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

MANEVİ DANIŞMANLIK VE REHBERLİKTE KUR'AN KISSALARI VE DİNİ HİKÂYE ANLATMA TEKNİĞİ

Muazzez Can, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, can.muazzez@std.izu.edu.tr

ÖZET

Kıssa ve dini hikayeler, insanlık tarihi açısından en eski kaynaklardandır. Anlatımı etkili ve kalıcı hale getirmek, öğrenmeyi kolaylaştırmak ve eğitim metodu olması yönüyle danışmanlık açısından büyük bir öneme sahiptir. İslami gelenekte Kur'an'ı Kerim ve hadis kitapları başta olmak üzere tasavvufi eserler ve birçok alanda dini ve ahlaki konuların anlaşılması ve insanın manevi ve ruhsal eğitimi düşünüldüğünde kıssalar ve dini hikayelerin önemi açık bir şekilde anlaşılacaktır. Bu makalenin amacı, Kur'an kıssalarından hareketle anlatım tekniği olarak kıssalar ve hikayelerin manevi danışmanlıkta önemini araştırmaktır. Kuramlar açısından hikâye kullanım teknikleri ve dini hikayelerin manevi danışmanlıkta bir teknik olarak kullanılmasının önemine değinilecektir. Ayrıca bu çalışmada, manevi danışmanlıkta hangi hikayeler nasıl kullanılmalı, sorusunun cevabı aranırken hikayelerin, dini, eğitsel ve psikolojik yönü değerlendirilecektir. Çalışmanın yöntemi tarama yöntemi kullanılarak konu ile ilgili teorik bilgilerin araştırılması şeklinde planlanmıştır. Manevi danışmanlıkta Kur'an kıssa ve dini hikayelerin uygun yöntem ve ilkeler ile kullanıldığında danışmanlık açısından daha etkili ve kalıcı çözümler bulunmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Kıssalar veya dini hikâye anlatımı, manevi danışmanlıkta önemli bir yer tutar. Çünkü hikayelere duygular yansır. Yani umut, sevgi, korkunun yanısıra örnek oluşturacak durumlar hikayeler aracılığıyla dinleyiciye aktarılır. Manevi danışman dini hikayeleri doğru ve etkili bir şekilde kullandığında danışanın yaşadıklarını gözden geçirerek hayatını yeniden yorumlamasına olanak sağlar. Ayrıca hikayeler konuya olan ilgiyi arttırırken zor konuların anlaşılmasını da kolaylaştırır. Manevi danışmanlıkta hikayelerin ve kıssaların kullanılması belirli plan ve yöntemler dikkate alınarak kullanıldığında verimli ve etkili sonuçlar almak mümkün olacaktır. Bu teknikten yararlanmak için kıssaların ve dini hikayelerin önemini ve yararının iyi bilinmesi gerekir. Soyut kavramların anlaşılması, muğlak konuların daha kolay ve etkili bir şekilde açıklığa kavuşması ve duyguları yönetme konusunda kıssalar ve dini hikayelerden faydalanmak kolaylık sağlayacaktır. Kıssaların kullanılmasında Kur'a'nda geçtiği şekliyle bilmek, özellikleri yönüyle konuya hâkim olmak ve bilinçli bir şekilde uygulamak önemlidir. Kıssaların seçimi danışanın yaşamındaki konuyla ve danışanın eğitim ve anlayış seviyesine uygun olması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Manevi Danışmanlık, Hikâye, Kıssa, Dini teknik

BİR TERAPİ TEKNİĞİ OLARAK AFFETME

Yüstra Nur Aytar, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, aytar.yusra@std.izu.edu.tr

ÖZET

Bu araştırmanın amacı; psikolojik danışmanlıkta kullanılan tekniklerden biri olarak kabul edilen “affetme” tekniğinin kapsamlı bir şekilde incelenmesi ve manevi danışmanlık hizmetlerinde affetme tekniğinin uygulanış biçiminin belirlenmesidir. Araştırma yöntemlerinden literatür tarama yöntemi çalışmanın amacına uygun görülmüştür. Seçilen araştırma yöntemine uygun olarak veri tabanındaki birçok tez, makale, kitap gibi kaynaklar ve dokümanlar tespit edilerek toplanmış, bu kaynaklardan affetme tekniğinin bütün boyutları detaylı incelenmiştir. Kullanılan kaynaklar sentezlenerek detaylı bir analiz yapılmıştır. Araştırmada; affetmek ile ilgili kavramsal açıklamalar, affetmek kavramına dini yaklaşımlar ve psikolojide affetme şeklinde üç ana başlık bulunmaktadır. Bu ana başlıkların alt boyutlarında ise affetmenin boyutları, affetmeyi etkileyen unsurlar, affetmeye kuramsal bakış, affetme modelleri, affetmenin fiziksel ve psikolojik etkileri ve affetme üzerine yapılan araştırmalar konularına yer verilmiştir.

Araştırmanın bulgularına bakıldığında görülmektedir ki; psikolojik danışmanlığın temel amacı olan iyileştiricilik unsuru için en gerekli tekniklerden birisi duruma bağlı olarak kişinin bir başkasını veya kendisini veya bir olayı affetmesidir. Affetme tekniğinin danışmanlık hizmetlerinde uygun bir şekilde kullanılması bireyin işlevselliğini bütünüyle ve olumlu yönde etkilemektedir.

Araştırmanın sonuçlarına göre affetme tekniği danışmanlık hizmetlerinin temel tekniklerinden biridir. Bununla birlikte bu teknik temel boyut ve unsurlarında kişinin din ve maneviyat ile olan bağlantılarını içermesi sebebiyle; kişinin din ve maneviyatıyla ilgili problemlerinin çözümünde bireylere danışmanlık ve rehberlik hizmetleri sunmak amacıyla ortaya çıkan manevi danışmanlık ve rehberlik alanı için de mühim ve elzem bir tekniktir. Yine araştırma sonuçları göstermektedir ki; affetme tekniği, manevi danışmanlık uygulamalarında iyi oluşu artıracak ve destekleyecek tekniklerle beraber kullanılmaya uygun bir tekniktir. Bu tekniğin manevi danışmanlık teknikleriyle bütünleştirilerek ihtiyaç duyulduğunda danışanlara uygun bir yöntem eşliğinde uygulanması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Affetmek, Teknik, Maneviyat, Danışmanlık

OKUL ÖNCESİNDEKİ SOSYAL BECERİLER VE BAĞIMSIZ ÖĞRENME DAVRANIŞLARI

Prof. Dr. Hülya GÜLAY OGELMAN

Sinop Üniversitesi, ogelman@sinop.edu.tr

Dr. Öğr. Seda SARAÇ,

Bahçeşir Üniversitesi, sedabiryan@gmail.com

Ali Emre ÖZBİLEN, Yüksek Lisans Öğrencisi

Sinop Üniversitesi, ozbilenaliemre@gmail.com

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönem çocuklarının sosyal becerilerinin bağımsız öğrenme davranışlarını yordayıcı etkilerinin incelenmesidir. Çalışmanın örneklem grubunda, Sinop'un merkez ilçesinde okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş grubundan 130 çocuk (65 kız, 65 erkek) yer almaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olarak Kişisel Bilgi Formu, Kişisel Bilgi Formu ve Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (4-6 Yaş) ile Bağımsız Öğrenme Davranışları Ölçeği (3-5) kullanılmıştır. Ölçme araçları, öğretmenler tarafından her çocuk için ayrı ayrı doldurulmuştur. Veriler normal dağıldığı için parametrik tekniklerden Basit Doğrusal Regresyon Analizi ile bulgular değerlendirilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre okul öncesi dönem çocuklarının sosyal becerileri (kişilerarası becerileri, kızgınlık kontrolü ve değişikliklere uyum becerileri, akran baskısıyla başa çıkma, sözel açıklama becerileri, kendini kontrol becerileri, amaç oluşturma becerileri, dinleme becerileri, görevleri tamamlama becerileri, sonuçları kabul etme becerileri) ile bağımsız öğrenme davranışlarını arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde ilişki vardır. Ayrıca sosyal beceriler, küçük çocukların bağımsız öğrenme davranışlarını istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yordamaktadır.

Anahtar kelimeler: Sosyal beceri, bağımsız öğrenme davranışları, okul öncesi dönem.

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARINA YÖNELİK YAYINLANAN TELEVİZYON PROGRAMLARININ TOPLUMSAL CİNSİYET KALIP YARGILARI AÇISINDAN İNCELENMESİ (TRT ÇOCUK KANALI ÖRNEĞİ)^a

Hamide Baltacı, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Okan Üniversitesi, hamidee.98@outlook.com

Işıl Taş, Doktor Öğretim Üyesi

İstanbul Biruni Üniversitesi, isiltass@gmail.com

ÖZET

Kadın ve erkeklere atfedilen toplumsal cinsiyet kalıp yargıları erken çocukluk döneminde kazanılmaktadır. Bu dönemde kalıp yargıların oluşmasında rol alan farklı etmenler vardır. Bunlardan en önemlisi, çocukların sıklıkla maruz kaldıkları çocuklara yönelik yayın yapan televizyon programlarıdır. Bu nedenle çocuk yayınları cinsiyet kalıp yargıları bakımından değerlendirilmelidir. Çalışmanın amacı, çocuk televizyonları yayınlarında toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının ele alınış biçimlerinin incelenmesidir. En fazla reyting alan çocuk televizyonu olan TRT Çocuk'ta yayınlanan, en çok izlenen program olduğu belirlenen Rafadan Tayfa, 2014/2018 ve 2021 olmak üzere farklı yıllarda oynanan oyunlar, eylemler, meslekler, kişilik özellikleri ve dış görünüş temaları doğrultusunda incelenmiş ve yayın yılları süresince uğradıkları değişimler saptanmıştır. Çalışma, temel nitel araştırma niteliğindedir. Çalışmanın modeli, durum çalışmasıdır. Verilerin analizinde kategorisel içerik analizi kullanılmıştır. Çalışma grubu, 3-6 yaş aralığında çocuğu olan 351 ebeveyndir. Yayında, karakterlerin cinsiyet kalıp yargılarını destekleyecek şekilde oluşturuldukları saptanmıştır. Eylemlerin cinsiyete göre farklılaştığı görülmüştür. Kadınlar mutfak işlerinde, ev içi eylemlerde ve çocuk bakımı kategorilerinde görülürken, erkekler tamir işleri, ekonomik gelir sağlama, tekerlekli vasıta kullanımında görülmektedir. Karakterlerin dış görünüşleri cinsiyet kalıp yargılarına göre şekillendirilmiştir. Karakterlerde renklerin kullanımı, erkeklerde mavi/lacivert-siyah/beyaz, kadınlarda kırmızı/bordo ve pembe ağırlıklıdır. Kullanılan giysi türlerinde elbise/şort yalnız kadınlarda, tulum/önlük ise yalnız erkeklerde görülmüştür. Aksesuarlar ve diğer dış görünüş öğelerinde toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına uygun olarak, cinsiyetlere göre değişim gösterildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Erkekler, kadınlardan daha fazla meslek grubunda görülmekte, kadınlara yalnız 2014'te spiker/sunucu ve seyyar çalışan mesleklerinde rastlanırken diğer mesleklerde rastlanmamaktadır. Erkek karakterler, kasiyer/esnaf, tamir/onarım gibi toplum nezdinde eril meslekler olarak benimsenen mesleklerde saptanmıştır. Kişilik özelliklerinde cinsiyetlere göre eşit dağılım gözlenmektedir. Erkeklerde, otoriter/lider/girişken, akıllı/mantıklı/çalışkan/bilgili ve rekabeti seven özellikleri görülürken, kadınlarda erkek karakterler ile dengeli olarak otoriter/lider/girişken, akıllı/mantıklı/çalışkan/bilgili özellikleri sıkça kullanılmaktadır. Çocuk oyunlarının karakterlerin cinsiyetlerince farklılaştığı görülmektedir. Erkekler en çok top oyunlarında olarak yaklaşık her oyunda, kadınların sadece ip oyunlarında oynadıkları belirlenmiştir. Toplumsal cinsiyet yargılarının ilgili cinsiyetlerde kullanımında yıllar içerisinde önemli bir değişim gösterilmediği bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi, Çizgi Film, Toplumsal Cinsiyet, Cinsiyet Roller.

^a Bu çalışma, Hamide Baltacı'nın, Dr. Işıl Taş danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

KÜÇÜK ÇOCUKLARDA OYUN DAVRANIŞLARI VE SOSYAL KONUM

Prof. Dr. Hülya GÜLAY OGELMAN

Sinop Üniversitesi, ogelman@sinop.edu.tr

Selay AKDOĞAN, Yüksek Lisans Öğrencisi

Sinop Üniversitesi, selay.akdogan@hotmail.com

Döne KAHVECİ, Yüksek Lisans Öğrencisi

Sinop Üniversitesi, denizkhvc027@gmail.com

Yrd. Doç. Dr. Dervişe AMCA TOKLU

Yakın Doğu Üniversitesi, dervise.amca@neu.edu.tr

ÖZET

Araştırmanın amacı, küçük çocukların sosyal konumlarının oyun davranışları açısından incelenmesidir. Çalışmanın örneklem grubunda, 5-6 yaş grubundan 144 çocuk yer almaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Seçime Dayalı Sosyometri Tekniği ile Oyun Davranış Ölçeği kullanılmıştır. Kişisel Bilgi Formu ve Oyun Davranışları Ölçeği, öğretmenler tarafından her çocuk için ayrı ayrı doldurulmuştur. Seçime Dayalı Sosyometri Tekniği, çocuklara bireysel olarak uygulanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre okul öncesi dönem çocuklarının sosyal oyun ve sessiz oyun davranışları, akranları tarafından sevilme düzeyini istatistiksel açıdan anlamlı biçimde yordamaktadır. Yalnız pasif, itiş kakış ve yalnız aktif oyun davranışları, akranları tarafından sevilme düzeyini anlamlı biçimde yordamamaktadır. Sosyal oyun, itiş kakış, sessiz oyun davranışları akranları tarafından sevilme düzeyini anlamlı biçimde yordamaktadır. Yalnız pasif ve yalnız aktif oyun davranışları akranları tarafından sevilme düzeyini anlamlı biçimde yordamamaktadır. Sosyal oyun, itiş kakış, sessiz oyun davranışları sosyal tercih düzeyini anlamlı biçimde yordamaktadır. Küçük çocukların yalnız pasif ve yalnız aktif oyun davranışları sosyal tercih düzeyini anlamlı biçimde yordamamaktadır. İtiş kakış oyun davranışları sosyal etki düzeyini anlamlı biçimde yordamaktadır. Küçük çocukların sosyal, yalnız pasif, sessiz ve yalnız aktif oyun davranışları sosyal etki düzeyini anlamlı biçimde yordamamaktadır. Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal oyun, itiş-kakış oyun, sessiz oyun ve yalnız aktif oyun davranışları popüler, reddedilen, dışlanan ve tartışmalı konumlarına göre farklılık göstermektedir. Yalnız pasif oyun davranışları sosyal konumlara göre farklılık göstermemektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Konum, Oyun Davranışları, Okul Öncesi Dönem.

ÖĞRETMENLERDE BİLİŞSEL ÇARPITMALARIN BELİRLENMESİ

Büşra CANTÜRK ÖÇAL, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, canturkbusraa@gmail.com

Fatmatüzzehra TÜRKÖĞLU, Yüksek Lisans Öğrencisi

Yıldız Teknik Üniversitesi

ÖZET

Yapılan birçok tanım arasından Neisser'a göre biliş; bireyin duyuları ile topladığı verileri yapılandırdığı, evirdiği, yeniden kurguladığı, stokladığı ve gerektiğinde yeniden kullandığı aşamaların tamamıdır. Bireyin hem kendini hem de çevresini algılamasında reel temeli bulunmayan değerlendirmeleri, duygularında, düşüncelerinde meydana gelen soruları ve otomatik düşünceler bilişsel çarpıtma olarak tanımlanır (Fair, 1986). Bireyin yaşantısını algılaması, değerlendirmesi ve bu sürecin sonucunda düşünce, duygu ve davranış geliştirmesi düzeneğini bilişsel çarpıtmaların etkilemesi söz konusudur. Bireyin bilinçli farkındalıkla bu zihinsel süreci yönetebilmesi için bilişsel çarpıtmaları tanıyor ve biliyor olması önem arz etmektedir. Bu her yaş ve her meslek grubu için önemli bir farkındalıktır. Özellikle eğitim öğretim sürecinde bireyin hayatında iz bırakan temel figür olan öğretmenlerin kişinin kendini tanıması ve ifade edebilmesi noktasında önemli rol alır. Öğretmen hem karşısındaki bireyi doğru anlamayı hem de onun kendisini doğru ifade etmesine yardımcı olmayı başarabilirse hem bireylerin gelişimsel süreçleri olumlu yönde ilerleyecek hem de bireyler arasındaki iletişim kazaları azalabilecektir. Bilişsel çarpıtmaların iletişimi zayıflatığı belirtilmektedir (Dönmez ve Tunç, 2019; Oğurlu, 2021). Bu bilgiler ışığında, öğretmenlerde yer alan bilişsel çarpıtma türlerinin incelenmesi ve bunların azaltılmasına yönelik çözüm önerileri, öğrencilerle daha sağlıklı iletişim kurmaya, olası iletişim kazalarını engellemeye, öğrencilerin hayatına dokunan, onlarda olumlu iz bırakan öğretmenlerin sayısını arttırmaya yardımcı olacaktır. Tüm bunlar ışığında araştırmanın amacı bilişsel çarpıtmaların öğretmenler üzerinde incelenmesidir. Araştırmada özellikle lise kademesi öğretmenleri tercih edilmiştir. İnsan yetiştirme sanatı olan öğretmenlik ve iletişimin en zor olduğu yaşam evresi ergenlik dönemindeki gençlerin iletişiminde eğitimcilerin bilişsel farkındalıklarının gözlemlenmesi ve bu alanda yaptıkları çarpıtmaların ne düzeyde olduğunun belirlenmesi önem arz etmektedir. Çalışma, amacına hizmet edecek şekilde nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniği uygulanarak elde edilmiştir. Anket formu, Covin ve Dozois (2011) tarafından geliştirilen "Düşünme Türleri Ölçeği (Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği)"nden oluşmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunun evrenini lise öğretmenleri oluşturmaktadır. Bu çalışmada, Covin ve Dozois (2011) tarafından geliştirilen Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği kullanılmış ve farklı branşlarda lise kademesinde derse giren öğretmenlerin cinsiyet ve mesleki yılları ile bilişsel çarpıtmaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı incelenmiştir.

Çalışmamızda Düşünme Türleri Ölçeği (Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği) Uygulandığı örnekleme cinsiyetler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Soru bazında bakıldığında kişiselleştirme ($P < 0,17$) ve olumluyu azımsama ($P < 0,07$) sorularının t-testi sonuçları kadın ve erkek arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Kişiselleştirme sorusunda erkeklerin kadınlardan bilişsel çarpıtmaya daha yatkın olduğu, olumluyu azımsama sorusunda kadınların erkeklerden bilişsel çarpıtmaya daha yatkın olduğu görülmektedir. Çalışmamızda Düşünme Türleri Ölçeği (Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği) Uygulandığı örnekleme mesleki yıl ve bilişsel çarpıtma arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Soru bazında bakıldığında zorunluluk ifadeleri ($P < 0,01$) t-testi sonuçları mesleki yıl ile bilişsel çarpıtmalar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Zorunluluk ifadeleri sorusunda mesleki yılı 20-25 yıl arasındaki öğretmenlerin bilişsel

arpıtmaya daha yatkın olduğu 5-10 yıl arasında olan retmenlerde daha az bilişsel çarpıtma olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Biliş, bilişsel çarpıtma, retmenler

OKUL MÜDÜRLERİNİN PATERNALİST LİDERLİK DAVRANIŞLARININ ÖĞRETMENLERİN ÖRGÜTSEL YARATICILIK DÜZEYLERİNE ETKİSİ^a

Ruken Üzman, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, uzman.ruken@std.izu.edu.tr

ÖZET

Eğitim örgütlerinde amaçlanan hedeflere ulaşılması için bir liderin olmasının gerekliliği alanyazında yapılan farklı araştırmalar ile ortaya konulmuştur. Okullar ölçeğinde incelenen örgütsel yaratıcılık düzeyinin de liderlik süreciyle ilişkisi olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda yapılan alanyazın incelemelerinde okul müdürlerinin sergilediği liderlik davranışlarının öğretmenlerin algıladığı örgütsel yaratıcılık düzeyini etkileyebileceği belirtilmektedir. Bu merak ile araştırmanın konusu, “Okul Müdürlerinin Paternalist Liderlik Davranışlarının Öğretmenlerin Örgütsel Yaratıcılık Düzeylerine Etkisi” olarak belirlenmiştir. Bu konu ile ilgili literatürde sınırlı sayıda çalışmaya ulaşılması, çalışmanın önemini ve özgünlüğünü arttırmaktadır. Bu araştırmada ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, İstanbul İli Avcılar, Başakşehir, Küçükçekmece ve Esenyurt ilçelerindeki 2021-2022 Eğitim Öğretim yılında görev yapan 20.213 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme, kolayda örnekleme yöntemine göre belirlenen 420 öğretmen oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında Saylık (2017) tarafından geliştirilen ‘Paternalist (Babacan) Yönetici Davranışları Ölçeği’ ile Balay (2010) tarafından geliştirilen “Örgütsel Yaratıcılık Ölçeği” kendilerinden gerekli izin alınarak kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla çarpıklık ve basıklık değerleri tespit edilmiştir. Analizler; tanımlayıcı istatistikler, normal dağılıma uygun olan verilerin ikili karşılaştırmaları için t-Testi, çoklu karşılaştırmalar için ANOVA; ilişki testleri için korelasyon testi yapılmıştır. Değişkenlerin etkisini incelemek üzere regresyon testleri yapılmıştır. Normal dağılım göstermeyen veriler için non-parametrik testler (Kruskall-Wallis, Mann Whitney U) uygulanmıştır. Araştırma sınıcunda öğretmenler tarafından algılanan okul müdürlerinin paternalist liderlik davranışlarının öğretmenlerin örgütsel yaratıcılık düzeyini pozitif ve anlamlı olarak etkilediği sonucu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Müdür, Paternalist Liderlik, Öğretmen, Örgütsel Yaratıcılık

^a Bu çalışma, Ruken Üzman’ın Dr. Öğretim Üyesi Orkun Osman Bilgivar danışmanlığında yürütülen “okul müdürlerinin paternalist liderlik davranışlarının öğretmenlerin örgütsel yaratıcılık düzeylerine etkisi” isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

UGANDA EĞİTİM SİSTEMİ^a

Ahmet Ali Gündoğdu, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ahmethocam@gmail.com

ÖZET

Bir ülkenin eğitim sistemindeki sorunlarını çözebilmek veya eğitim sistemini geliştirebilmek için diğer ülkelerin eğitim sistemleriyle bütünü veya birkaç yönünü karşılaştırarak, ortak ve farklı yönlerini tespit ederek kendi eğitim politikasında bilimsel olarak planlamasında ve reformlarında uygulamaya çalışan bilim dalıdır. Karşılaştırmalı eğitim bilim dalının, diğer ülkelerdeki eğitim sistemleri, yaşadıkları problemleri ve çözüm uygulamaları hakkında bilgi edinmek, eğitimi olumlu veya olumsuz etkileyen unsurların diğer ülkelerdeki yansımalarına bakarak, kendi eğitim sistemini kurgulamasında değişik bakış açılarına sahip olmak ve ayrıca eğitimcilerin değişik ülkelerdeki eğitim uygulamaları hakkındaki kültürlerini arttırmak ve alternatif çözüm yollarını üretebilmelerini sağlamak gibi amaçları vardır.

Araştırmada, Ülkemizde ve dünyada çok fazla incelenmemiş, sınırlı kaynakları olan Uganda ülkesinin eğitim sistemi incelenmiştir. Uganda'nın, öğretmen yetiştirme sistemi, eğitim yönetimi, denetimi ve finansman yapısı açıklanarak, Türk Eğitim Sistemi ile karşılaştırılmış, bu iki sistemin benzer ve farklı yönlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu araştırmada, genel tarama modellerinden karşılaştırmalı tarama yöntemi tercih edilmiştir.

Araştırmada Eğitim sistemleri ile ilgili literatür taraması yapılmış, akademik dergilerde yayınlanmış makaleler, kitaplar gibi bilimsel kaynaklar incelenmiştir. Ayrıca, iki ülkenin eğitim bakanlıklarının elektronik sayfaları taranmış ve uluslararası tanınırlığı olan ve geçerli, güvenilir kabul edilen eğitim sitelerindeki (OECD, EURYDICE, UNİCEF, UNESCO, Dünya Bankası vb.) güncel kaynaklardan da faydalanılmıştır. Verilerin toplanmasında nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi kullanılmıştır.

Araştırmada Uganda eğitim sisteminde okul öncesi eğitimin zorunlu olmadığı, ilköğretim eğitiminin (7 yıl) zorunlu olduğu, ortaöğretimin ise 6 yıl olup zorunlu olmadığı tespit edilmiştir. Hem ortaöğretim hem de yükseköğretime girişte bir sınavın olduğu görülmektedir. Türk eğitim sisteminde ise ilkokul, ortaokul ve lise öğrenimi (4+4+4) zorunlu eğitim kapsamındadır. Türk eğitim sisteminde de Uganda'da olduğu gibi liseye ve yükseköğretime giriş sınavı bulunmaktadır. Uganda Eğitim ve Spor Bakanlığı merkez, taşra ve eyalet, Türk eğitim sisteminde ise merkez, taşra ve yurt dışı örgütü şeklinde bir örgütlenme yapısı mevcuttur.

Anahtar kelimeler: Karşılaştırmalı eğitim, Uganda eğitim sistemi, Türk eğitim sistemi

^a Bu çalışma Prof. Dr. Kaya Yıldız'ın danışmanlığında gerçekleştirilmiştir.

ÇOCUK REFAHINA YÖNELİK TÜRKİYE’DE MEVCUT SOSYAL POLİTİKALARIN ANALİZ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Ayşegül Şentürk, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, aysegulsenturk3434@gmail.com

ÖZET

Çocuğun ‘minyatür yetişkin’ olarak görülme algısı Orta Çağ ile başlayarak 20. yy’a kadar bu şekilde devam etmiştir. Çocukların gelişim özelliklerine uygun olmayan işlerde çalıştırılmaları, eğitim hayatından yoksun bırakılmaları, sağlıklı gelişim gösterememeleri ve çocuk ölümleri sayısındaki artışla birlikte 20 Kasım 1989 tarihi bu durumların önlenmesi adına bir dönüm noktası olmuştur. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinin kabul edilmesiyle; 18 yaş altında kalan herkesin çocuk olduğu, çeşitli farklılıklarından ötürü hiçbir ayrıma uğramamaları adına önlemlerin alındığı ve çocukla ilgili gerçekleştirilen her türlü işlemde ‘çocuğun üstün yararı’ ilkesinin gözetilmesi gerektiği sözleşmenin ilk üç maddesiyle açıklanmıştır. Bu bağlamda çocukların yetişkinlerden farklı muameleye tabi tutulmaları gerektiğine dair düşünce geliştirilmiştir. Refah kavramı bağlamında çocuğun; fiziksel, ruhsal, bilişsel ve sosyal olarak bütüncül yaklaşımla bakılarak iyilik halinin sağlanması, haklarından yararlandırılması esas alınmıştır. Çocuğun doğum sonrasında korunmasının yanında doğum öncesinde de korunması gerektiği hatırlanarak çocuklara yönelik koruyucu-önleyici sosyal politikaların geliştirilmesi adına mevzuatlar sosyal politikaların temelini oluşturmuştur. Bu kapsamda çocukların yoksulluk içerisinde kaybolmaları, suça sürüklenmeleri gibi riskli durumların önüne geçilebilmesi, çocuğun eğitim hakkından yararlandırılması, sağlık koşullarının iyileştirilmesi, sosyo-ekonomik desteklerin sağlanması ve aile şefkati içerisinde gelişimlerini tamamlayabilmeleri adına Türkiye’de gerçekleştirilen sosyal politikaların mevcut durumu ve analizi çalışma konusu olarak belirlenmiştir. İçerik analizi yapılarak elde edilen araştırma sonuçları ve istatistik veriler değerlendirildiğinde çocuk evleri sayısındaki yetersizlik, koruyucu aile ve evlat edindirme hizmetlerinin bilinirliğinin yaygın olmaması ve uygulamada yaşanan birtakım sorunların olduğu değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Sosyal Politika, Çocuk Hakları Sözleşmesi, Çocuk Refahı

ÇOCUK EVLERİ HİZMET MODELİNDE PSİKOSOSYAL DESTEK HİZMETLERİ

Beyza Nur Yıldız, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, yildiz.n@std.izu.edu.tr

ÖZET

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, korunma ihtiyacı olan çocukların yurt ve yuvalar yerine çocuk evlerinde bakılmasına yönelik bir irade ortaya koyarak Çocuk Evleri Hizmet Modeli'ni geliştirmiştir. Bu sayede yatılı koruma ve bakım hizmetleri daha küçük birimler halinde çocuk evlerinde sağlanmaya başlanmıştır. Bu süreçte Sivil Toplum Kuruluşları (STK) ile yapılan iş birliği protokolleri sayesinde bu projenin hızlandırılması sağlanarak STK'ların çocuk evi açmasının önü açılmıştır. STK'lar, devlet koruması altındaki 2-18 yaş arası çocuklar için çocuk evleri açarak, kimsesiz ve korunmaya ihtiyaç duyan çocukları her açıdan rehabilite etmeyi ve topluma kazandırmayı hedeflemektedir.

STK'lar, çocukları korumaktan sonra en büyük sorumluluk olarak çocukların psikososyal açıdan rehabilite edilmeleri gerektiğini düşünmektedir. Bu minvalde, dezavantajlı çocukların yaşadıkları travmalardan sıyrılmaları ve iyileştirilerek yaşam kalitelerini yükseltmeye yönelik psikoterapi faaliyetlerini sürdüreceği alanında uzman psikologlar istihdam etmektedir. Psikologlar, ölçme ve değerlendirme araçları ile çocukların; ruhsal, zihinsel, gelişimsel durumunu tespit etmekte, değerlendirme sonucunda oyun terapisi, sanat terapisi, bireysel terapi ve psikodrama yöntemlerini uygulamaktadır. Çocuklar ihtiyaç halinde psikiyatrik destek için uzmanlara yönlendirilmektedir.

Terapi süreçleri devam eden çocukların yanında çocuk evlerinde kalan çocuklarla da çalışan psikolog ve sosyal çalışmacılar bulunmaktadır. Bu kişiler, çocuk evlerindeki çocukları düzenli olarak ziyaret ederek onlara rol-model olmakta, okul ve akademik takip, özel eğitim ve Rehberlik Araştırma Merkezi (RAM) takibi, öz aile görüşmeleri, psikiyatrist ve terapist ile görüşülmesi ve bilgilendirme çalışmalarının yapılmasını sağlamaktadır. Çocukların akademik açıdan desteklenmesi ya da yetenek ve becerileri konusunda yönlendirilmesinin gerekli olduğu durumlarda ise yerel düzeyde eğitim merkezleri, kurs, bilgi evi vb. kurumlarla işbirliği yapılarak çocukların yönlendirilmesi ve takibi yapılır. Sosyal çalışmacı ve psikologlar çocuk evlerinde çıkan kriz durumlarında da kriz yönetimi ve acil müdahaleyi gerçekleştirir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Hizmet, Çocuk Evleri, Psikososyal Destek, Sivil Toplum Kuruluşu

SOSYAL HİZMET ÖĞRENCİLERİNİN "SOSYAL SORUN ÇÖZME" VE "RUHSAL İYİLEŞMEYE" İLİŞKİN BİLİNÇLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Esranur Özer, Doktora Öğrencisi

Istanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, esranurozer@gmail.com

ÖZET

Çalışmada, sosyal hizmet bölümü lisans öğrencilerinin "ruhsal iyileşim" kavramına bakış açılarını ve bireysel iyi oluşlarına ilişkin önemli bir parametre olan "sosyal sorun çözme becerilerini" değerlendirmek amaçlanmıştır. Çalışmanın evrenini bir vakıf üniversitesinin ön lisans programına kayıtlı 2. sınıf öğrencileri ve lisans programına kayıtlı 3. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. İnternet tabanlı anket uygulama tekniği kullanılarak veriler toplanmıştır. Araştırmanın örneklemi 90 öğrencidir. Çalışmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgileri ve ruhsal iyileşim kavramını içeren anket soruları, güvenilirlik ve geçerliliği onaylanmış Sosyal Sorun Çözme Ölçeği kullanılmıştır. Çalışma kapsamında geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmış, hipotez testleri analizi uygulanmıştır. Araştırmada ana kütle ile çalışılmış, toplanan veri kümesinin geçerli ve güvenilir olduğu saptanmıştır. Sorun yönelimi ve sorun çözme skoru hesaplanmıştır. Uygulanan Mann-Whitney U testi neticesinde; yükseköğretim programına göre sorun yönelimi, sorun çözme ve sorunu tanılama açısından fark olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırma neticesinde, sosyal hizmet ön lisans ve lisans öğrencilerinin ruhsal iyileşim, bireysel iyi olma, içsel süreçlere ilişkin farkındalıklarının düşük olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Bu bağlamda, sosyal hizmet sunucusu ve uygulayıcısı olacak meslek elemanlarının, sosyal sorun çözme becerileri, bireysel yaşamlarındaki motivasyonları değerlendirilmiş, ön lisans ve lisans programları arasında farklar belirlenmiştir. Çalışmada, öğrencilerin tamamının sorun yönelimi ve sorun çözümü kriterlerinde orta düzeyde puanlandığı, kendi içsel süreçleri ve motivasyonlarına ilişkin bilinçli farkındalıklarının orta düzeyde olduğu izlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ruhsal İyileşim, Sosyal Sorun Çözme, Sosyal Hizmet, Sosyal Hizmet Eğitimi, Sosyal Hizmet Uzmanı.

ENDÜSTRİYEL SOSYAL HİZMET PERSPEKTİFİNDEN İŞLETMELERDE KARIYER YÖNETİMİ SİSTEMİ VE KARIYER DANIŞMANLIĞI MODELLERİ

Esranur ÖZER, Doktora Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, esranurozer@gmail.com

ÖZET

20. yüzyılda, endüstriyel alanda çalışan refahını önceleyen yaklaşımların ağırlık kazanması ile birlikte; endüstriyel psikoloji, endüstriyel sosyoloji, kariyer rehberliği ve danışmanlığı, endüstriyel sosyal hizmet gibi alanlar ortaya çıkmıştır. İş yaşamında sürekli değişen ekonomik ve teknolojik koşullar, verimlilik ve kalite kavramlarının gündeme gelmesi, çalışanların sosyal durumları hakkında yeni planlamalar ve çalışan refahını kapsayan modeller geliştirilmesini teşvik etmiştir. Bu bağlamda endüstriyel sosyal hizmet alanı da çalışan memnuniyeti sağlanması ve endüstriyel ilişkilerin, çalışanların psikososyal ve sosyoekonomik ihtiyaçlarına cevap verebilmesine katkı vermek adına gelişim sürecine girmiştir. Endüstriyel sosyal hizmet, bireylere ve gruplara iş durumuna daha iyi uyum sağlama ve iş doyumunu güçlendirme açısından yardım etmenin sistematik bir yolu olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir tanımla endüstriyel sosyal hizmet, birey ve iş çevresi arasında optimal uyumu teşvik etmeyi amaçlayan çeşitli müdahaleler yoluyla çalışma topluluğunun insani ve sosyal ihtiyaçlarını karşılayan özel bir sosyal hizmet uygulamasını ifade eder.

Çalışanlar, gün içerisinde en aktif zamanlarını iş yerinde geçirmektedir. Bu nedenle çalışanların işyeri ile ilgili kişisel istekleri, hedefleri ve kariyer planlarının keşfedilmesi çalışan memnuniyeti açısından önem arz etmektedir. 20. yüzyılda sosyal bilimlerin endüstriyel alanlara entegre olması ile birlikte, kariyer kavramı, işletme ve psikolojik danışmanlık bilim dallarının ortak konusu olmuştur. İşletmelerin, çalışanların bireysel kariyer planlarını önemsediklerinde iş doyumunu ve motivasyonun arttığı bilinmektedir. Bu durumun çalışan memnuniyetini arttırırken, işletme performansını da doğru orantılı olarak arttırdığı izlenmektedir. Bireylerin ve işletmelerin, ortak kazanım alanı olarak görülen kariyer geliştirme evrelerinin, kariyer olgunluğuna ulaşıncaya kadar endüstriyel sosyal hizmet ve kariyer danışmanlığı ile desteklenmesi bu amaca ulaşmada önemli katkı sunacaktır.

İşletmelerde kurumsal performansın, temsilin ve kapasitenin güçlendirilmesi bağlamında, çalışanların bireysel kariyer gelişiminin desteklenmesi, çalışanlara psikososyal destek verilerek kişisel gelişimin güçlendirilmesi gerekmektedir. Çalışma yaşamında, iş doyumunu ve kariyer seçimini etkileyen kişisel ve kurumsal faktörleri, işletme ve psikolojik danışmanlık kuramları ile birlikte, endüstriyel sosyal hizmetin eklektik bilgisi ile tartışmak alana ilişkin geliştirici olacaktır. Çalışanların haklarına bireysel değer ilkesi ve hümanist perspektif ile bakılarak, kariyer danışmanlığı alanına ilişkin bir endüstriyel sosyal hizmet modellemesine ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Çalışmada kariyer geliştirme kavramı, endüstriyel sosyal hizmet perspektifinden tartışılarak, model önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Endüstriyel Sosyal Hizmet, Kariyer, Kariyer Danışmanlığı, Kariyer Gelişimi, İşletme, Çalışan.

SOSYAL HİZMET VE SOSYAL POLİTİKA BAĞLAMINDA ENGELLİLERE YÖNELİK UYGULANAN HAK TEMELLİ YAKLAŞIMLAR

Hülya ALPHAYTA, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, hulyaalphayta@gmail.com

ÖZET

Engelliliğe yönelik yaklaşımlara bakıldığında yakın zamana kadar birçok yaklaşım engellinin sosyal yaşama katılımında toplumun sorumluluğunu göz ardı etmiş, engelliliği çözülmesi gereken bir problem, bireysel bir sorun olarak görmüştür. Bu bağlamda engellilere yönelik uygulamalar, lütuf temelinde sunularak sadece engelli ve ailesine yönelik uygulamalar ve çalışmalar yapılmıştır. İnsanlığın var olduğu dönemden itibaren engelliliğin cezalandırması gereken bir durum olduğu düşüncesiyle toplum dışına itilmişlerdir. Bu süreç Orta Çağ'da da devam etmiş, Orta Çağ'ın karanlık düşünce yapısıyla Batı toplumlarında özellikle zihinsel engellilerin yaşama hakkına bile izin verilmemiştir. Ucuz işgücüne ihtiyaç olan Sanayi Devriminde bile kadınlar, çocuklar çalıştırılmış, engelliler ise iş gücüne burada da katılamamış ve dilencilik yapmak zorunda kalmışlardır.

Sanayi devriminden sonra başlayan engelli hareketleri engellilerin ve kadınların işgücündeki katılımını sorgulanmış, sonrasında 2. Dünya savaşı ve bu yine dönemde ortaya çıkan diğer çatışmaların etkisiyle engelli sayısında artış yaşanmıştır. Yine dünya nüfusunun giderek yaşlanması, yaşlılığın da engelli olarak değerlendirilmesi engellik olgusunu görünür kılmıştır. 1945 sonrasındaki engellilere yönelik iyileştirme çalışmaları, engelliliğin tedavi edilmesi gereken bir sorun olarak görünmesi sonucunda engelli bireylere yönelik medikal model anlayışı odağında yaklaşımlar sunulmuştur.

Engelliliği bir kusur olarak gören medikal yaklaşım anlayışında engelli, yeti yitimi düzeltilemediği sürece yaşantısını tam anlamıyla sürdüremeyecek olan bir hasta gözüyle görülmektedir. 1960'lardan itibaren başlayan engellilik hareketi engelliliğe yönelik akademik çalışmalarının da başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Engelli hakları hareketi engellilerin durumunun görünür hale getirilmesini sağlamak, dışlanmalarının ve ötekileştirilmelerinin arkasında yatan sebepleri araştırmak ve ortadan kaldırmak, engelli haklarını savunmak amacıyla başlamış ve 1980'lerden sonra ABD ve İngiltere'den sonra bütün dünyada hızla yayılmıştır. Engellilerin toplum dışına itilmesini ve ötekileştirilmesini toplumsal, kültürel, siyasal ve ekonomik açıdan değerlendirerek engelliliğe toplumsal bakış açısı ile bakılması, sosyal model için zemin oluşturmuştur. Sosyal model engellilik ile yeti yitimi arasındaki farkın tanımlanarak engellinin toplumsal yaşama tam anlamıyla katılamamasının yeti yitimi nedeniyle değil, toplumsal ve çevresel engellerden kaynaklandığını ortaya koymaktadır.

Medikal modelden sosyal modele geçiş hak temelli yaklaşımların da temelini oluşturmaktadır. Birleşmiş Milletler ve engelli hakları savunucuları günümüzde engelli haklarının kazanılması ve korunmasında sosyal modelden yola çıkarak ilerlemişlerdir.

Anahtar Sözcükler: Engelli, Engelli Hakları, Sosyal Hizmet, Sosyal Politika.

TÜRKİYE’DE AİLEYE YÖNELİK SOSYAL POLİTİKALAR

Nur Sena YILMAZ, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, yilmaz.sena@std.izu.edu.tr

ÖZET

Sosyal politika bilimi, sosyal hizmet disiplini kapsamakta ve önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Öncelikle dezavantajlı gruptaki bireylerin işlevselliğini artırmayı amaçlayan sosyal politika; güçlendirici, koruyucu, adaleti ve eşitliği sağlayıcı işlevleri bulunmaktadır. Aile politikaları ise sosyal politikadan farklı olarak öncelikle aileye ve aile bireylere yönelik hizmet ve uygulamaları içermektedir. Bu bağlamda kadın, çocuk, engelli ve yaşlılara yönelik olan sosyal politikalar da aileye yönelik sosyal politikalar olarak değerlendirilmektedir. Aileye yönelik olan politikalar, birey ve ailenin gelişimini ve sosyal fonksiyonlarını artırmayı hedeflediğinden oldukça önem taşımaktadır. Bu politikalar eğitim, sağlık, ekonomik politikaları ve sosyal hizmetleri kapsamaktadır. Aile planlaması da aileye yönelik sosyal politikalarındandır. Ülkemizde ailenin çok önemli bir kurum olduğu vurgulanmasına karşın, aile konusundaki politika ve hizmetlerin yeterli olmadığı, konuyu bir bütün olarak ele almadığı, bireysel algılamalara ve toplumsal cinsiyet rollerine duyarlı olmadığı, son dönemlerde yasalarda ciddi ilerlemeler olmasına karşın uygulamadaki eksikliklerin sürdüğü görülmektedir. Sosyal hizmet, aileyi bir bütün olarak ve çevresindeki diğer sistemlerle ilişkisini de dikkate alarak ele alması nedeniyle aileye ilişkin sorunların çözümünde ve aile ihtiyaçlarının karşılanmasında son derece önemli bir yapı taşıdır. Ancak, ülkemizde, politikalarla da bağlantılı olarak, aile sosyal hizmeti uygulamaları istenilen düzeyde değildir. Bu durum ise en temelde ailelerin yaşam kalitesini ve dolayısıyla toplumun sağlıklı bireylerden oluşmasını olumsuz yönde etkilemektedir. Çalışmanın temel amacı, Türkiye’de uygulanan güncel sosyal politikaları analiz ederek değerlendirmektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışma güncel sosyal politikalar için bütünleştirici olacağından literatüre katkı sunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Politika, Politika, Aile Politikası, Aile, Sosyal Hizmet.

OKUL GÜVENLİĞİ VE OKUL SOSYAL HİZMETİ

Onur Zeki Anılğan, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, onuraniłgan@gmail.com

ÖZET

Okul güvenliği gerek ülkemizde gerek dünyada her geçen gün önemini arttıran bir konudur. Okul güvenliği temelde öğrencilerin, öğretmenlerin ve okul personelinin kendilerini okul ortamında fiziksel, psikolojik ve duygusal açıdan özgür ve güvende hissetmeleri anlamına gelmektedir. Aynı zamanda okul güvenliği öğrencilerin okula gidiş-geliş sürecinde de kendilerini güvende hissetmelerini kapsamaktadır. Okul bireylerin karakterinin temelini atıldığı, geleceğe ışık tutan en önemli kurumdur.

Okul güvenliğini anlayabilmenin en temel yollarından biri okul iklimidir. Okul iklimi, okul yönetiminin izlediği politika, öğretim personellerinin yeterliliği ve kalitesi, öğrencilerin kültürü gibi pek çok etmeden oluşmaktadır. Okul ikliminin öğrencilere eğitimi sevdirebilecek ve sağlıklı bireyler yetiştirebilecek düzeyde olmasını sağlamak okul sosyal hizmeti ile pek tabii mümkündür.

Özellikle yurtdışında suçun başlangıcı veya suça sürüklenmenin en büyük evresi okul olarak görülmektedir. Okullarda okul güvenliği ve okul iklimini tehdit eden çok çeşitli suçlar işlenmektedir. Bunlardan bazıları cinsel zorbalık, taciz, ihmal ve istismar, madde kullanımı gibi çocukların gelişimine temelden zarar veren suçlardır.

Okul sosyal hizmeti okul güvenliği için polis ile eş zamanlı çalışabilmektedir. Özellikle okul içerisinde ezici üstünlüğu olan çetelerle başa çıkmada ya da bunların suçlarının önüne geçmede birlikte hareket edebilirler. Sosyal hizmet uzmanları hem meslekleri gereği hem de okul iklimine hâkim olmalarından dolayı polisle okul güvenliğini sağlayacak bilgileri paylaşabilir. Bu hizmet karakollarda bulunan ve bir bölgedeki tüm okullara hizmet verebilecek yeni bir birim oluşturularak sağlanabilir. Aynı zamanda bu birlikte çalışma olanağı okul personelinin güvenliğini sağlayabilmektedir.

Bu çalışmanın amacı okullarda sosyal hizmet ve polis ilişkisinin okul iklimini hangi yönleriyle olumlu etkileyebileceğini ve çocukların yaşadığı sorunların hangi yollarla çözülebileceğine dair bir bakış açısı geliştirmektir. Çalışma meta-analiz yöntemiyle yapılmıştır.

Veriler çocukların okul yaşantısında pek çok suçla karşılaştığı ve hatta suça sürüklendiğini göstermektedir. Bunun önüne geçilmesi için okullarda kurulacak sosyal servisler ve bu servislerin polis ile iş birliğinde bulunması çok büyük önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul Güvenliği, Okul İklimi, Okul Polisi

KÖPEK GİBİ BÜYÜTÜLMÜŞ ÇOCUK KİTABINDAKİ “KENDİ İYİLİĞİN İÇİN” İSİMLİ VAKANIN SOSYAL HİZMET AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Öykü Selen Yücecam, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, selenoyku98@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmada Dr. Bruce Perry ile Maia Szalavitz'in ortak yazdığı *Köpek Gibi Büyütülmüş Çocuk* kitabında yer alan *Kendi İyiliğın İçin* adlı kitap bölümü incelenmektedir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmaktadır. Dr. Bruce Perry, Amerika'da görev alan bir çocuk psikiyatristidir. Kitapta travma geçmişı olan çocuklarla gerçekleştirdiğı gerçek terapi deneyimleri aktarılmaktadır. Kitap oniki bölümden oluşmaktadır ve her bölümde çocukların maruz kaldığı ihmal, istismar ve travmanın, çocukları aşırı stres yaratan durumlara nasıl soktuğı, bunun beyin üzerindeki etkileri ve çocukların sağılığının nasıl iyileştiğı kanıta dayalı verilerle de desteklenerek anlatılmaktadır. Kitapta “*Kendi İyiliğın İçin*” başlıklı bölümde anlatılan vakada dört yaşındaki Sandy, annesinin cinsel saldırıya uğramasından sonra öldürülmesine tanıklık etmiş ve aynı zamanda kendisi de fail tarafından fiziksel saldırıya uğrayarak ölüme terk edilmiştir. Bu vakada Dr. Perry, Sandy'nin terapi sürecini anlatırken, vaka ile ilgili olan diğerkurum ve meslek elemanlarının müdahalelerini de eleştirel bir bakış açısı ile aktarmaktadır. Bu bildirinin amacı ise, bu eleştirel bakış açısından da yararlanarak Sandy vakası ve benzerlerinde adalet, sosyal hizmetler ve çocuk koruma sisteminin ve sosyal hizmet uzmanının yerine getirmesi gereken görev ve sorumlulukların açığa çıkarılmasıdır. Bu amaca ulaşmak için önce vaka özeti verilecek ve vaka ile ilgili kurum ve kişilerin müdahaleleri değerlendirildikten sonra, çocuk koruma sistemi ve sosyal hizmet uzmanının görev ve sorumlulukları açısından çocuk ve aileye sağılanması gereken hizmetlere, sistemlerin işleyişine dair önerilerde bulunmaktadır. Multidisipliner çalışmanın önemine vurgu yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Köpek Gibi Büyütülmüş Çocuk, Kendi İyiliğın İçin, Sosyal Hizmet, Sosyal Hizmet Müdahalesi, Sosyal Hizmet Uzmanı.

PSİKİYATRİK SOSYAL HİZMET KAPSAMINDA YAKIN DUYGUSAL İLİŞKİLERDE YAŞANAN ŞİDDETİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ^a

Özge Eşgin, Doktora Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, esginozg@gmail.com

Doç. Dr. Reyhan Saydam

İstanbul Üniversitesi – Cerrahpaşa Sağlık Bilimleri Fakültesi, reyhansaydam@gmail.com

ÖZET

Psikiyatrik sosyal hizmet, sosyal hizmetin ayrı bir uzmanlık ve ihtisaslaşma alanı olup, 1920'lerde vaka çalışmalarının tarihsel öncülüğünü başlatmıştır. Psikiyatrik sosyal hizmet uzmanlarına yönelik ilk eğitim S. College tarafından 1918 yılında, askeri personel ve aileleri odağında başlamış ve kısa zamanda çocuklarla psikososyal hizmetler kapsamında yaygınlaşmıştır. Psikiyatrik sosyal hizmet ve mesleğin uygulayıcıları olan sosyal hizmet uzmanları, psikiyatri ekibiyle elde edilen bilgileri paylaşarak bireyin bütüncül olarak ele alınmasına ve tedavi sürecine katkı sunmaktadır. Psikiyatrik sosyal hizmet, sağlık ve sosyal refahın birçok alanında birey, aile, gruplara danışmanlık ve terapi desteğiyle danışanın işlevselliğine, makro boyutta toplum sağlığına müdahalelere odaklanır. Yakın Duygusal İlişkilerde Şiddet (YDİŞ) mevcut ve eski eş/partnerin, bir süre boyunca sıklığı, şiddet türü (duygusal, fiziksel, ekonomik, cinsel) farklılık gösterebilen, bir partnerin ötekine güç ve kontrol altında tuttuğu davranışlardır. Araştırmanın yöntemi; korelasyonel ve karşılaştırmalı olmak üzere ilişkisel tarama modelidir. Araştırma sonucunda; psikolojik şiddet boyutu puanı fiziksel, ekonomik ve cinsel şiddet boyut puanlarına göre daha fazla olduğu ayrıca, katılımcıların psikolojik şiddete farkındalığının düşük olduğu ortaya konmuştur. (YDİŞ)'i yaşayan bireylerin anne/babalarının kontrol boyutu, kabul/ilgi boyutundan daha fazla görülmüştür. Anne-babası arasında şiddete tanık olan katılımcıların şiddet boyutu puanlarının, tanık olmayan katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Yakın duygusal ilişkilerde yaşanan şiddet birey, aile ve makro boyutta toplum ruh sağlığında bozulmalara, sosyal, ekonomik yaşamda kayıplara neden olabilmektedir. Dünya Sağlık Örgütü (2021), tarafından yapılan araştırmalarda salgın ve afet dönemlerinde (YDİŞ)'nin farklı boyutlarda dünya genelinde arttığı ve toplumda ruh sağlığına yönelik hizmetlerin önemine dikkat çekilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri Covid-19 sürecinde ülkede yaşanan stres, finansal belirsizliklerin ve zor koşulların, yakın duygusal ilişkilerde şiddeti arttırdığı yönünde bildiri yayınlamıştır. (YDİŞ)'nin ülkelerin ortak evrensel sorunu olduğu kabul edilmektedir. Bu kapsamda psikiyatrik sosyal hizmete duyulan ihtiyaç (YDİŞ)'ne uğrayan bireylere koruyucu-önleyici hizmetler odağında psikoterapi, güçlendirme ve damgalama ile mücadelede her geçen gün önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yakın Duygusal İlişkilerde Şiddet, Ruh Sağlığı, Damgalanma, Psikiyatrik Sosyal Hizmet.

^a Bu çalışma, Özge Eşgin'in Doç. Dr. Reyhan SAYDAM danışmanlığında yürütülen doktora tezinden üretilmiştir

LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN ÇOCUK İSTİSMAR VE İHMALİNE FARKINDALIĞI

Özge Eşgin, Doktora Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, esginozg@gmail.com

ÖZET

Günümüzde toplumların ortak küresel sorunu olan çocuk ihmal ve istismarı sürekli artmakta olan vaka oranları ile toplumları makro boyutta etkilediği kabul edilmektedir. Bu kapsamda her araştırma ayrı bir önem taşımaktadır. Araştırmanın amacı, İstanbul'da bir vakıf üniversitesinde farklı lisans eğitimleri devam eden öğrencinin meslek yaşamları öncesinde çocuk ihmal ve istismarına farkındalık düzeylerinin artırılması hedeflenmektedir. Bu çalışmada nicel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırma tesadüfi örnekleme yöntemlerinden zümrelere göre örnekleme yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Çalışma İstanbul'da bir vakıf üniversitesinin farklı bölümlerinde eğitimi devam eden 506 kişiden oluşmaktadır. Hemşirelik lisans bölümünden 110, sosyal hizmet lisans bölümünden 119, PDR lisans bölümünden 140 ve okul öncesi öğretmenliği bölümünden 137 öğrenci olup, toplamda 506 kişiye ulaşılmıştır. Uysal (1998) tarafından geliştirilen, 67 madde ve altı boyuttan oluşan "Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanmasına Yönelik Ölçek"ten yararlanılmıştır. Bu ölçeğin iç tutarlılık kapsamında elde edilen Cronbach Alpha katsayısı 0,9240; çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri, çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler boyutu, ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri, istismar ve ihmale yatkın ebeveynlerin özellikleri, istismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri ile çocuk istismarı ve ihmali ailesel özellikler boyutları alt boyutlarına ilişkin Cronbach Alpha katsayıları ise sırasıyla 0,8653; 0,8310; 0,8072; 0,8920; 0,5960 ve 0,8552'dir. Üniversite öğrencilerinin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılamadaki bilgi puan ortalamalarının bölümlere göre karşılaştırması sonucunda sadece hemşirelik bölümünde okuyan öğrencilerin yeterli puan aldıkları, diğer bölümlerde okuyan öğrencilerin ise yeterli düzeyde puan alamadıkları belirlenmiştir. Ayrıca, bu çalışmada katılımcıların %21'inin üniversitede eğitim süreci boyunca çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi aldıkları, diğer katılımcıların %79'luk oranı çocuk istismarı ve ihmali konusunda eğitim almadıklarını ifade etmiştir. Öğrencilerin henüz mezun olmadıklarından farkındalık düzeylerin yetersiz olduğu görülür. Teorik derslerin içeriğinde konu ile ilgili daha detaylı bilgi verilerek öğrencilerin konuya yönelik farkındalıkların artırılması sağlana bilir. Meslekte aktif görev alan uzmanların öğrencilerin eğitim süreçlerinde çocuk ihmal ve istismarına yönelik konferans, seminer gibi etkinlikler düzenlenmesi önemli görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Çocuk İstismarı, İhmal, Farkındalık.

HIRİSTİYAN GELENEĞİNDE VAFTİZCİ YAHYA VE TEBLİĞ METODU

Arife Yılmaz, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, yilmaz.arife@std.izu.edu.tr

ÖZET

Yahya (as), Eski Ahit ve Yeni Ahit metinlerinde kendisinden sıkça bahsedilen bir Benî İsrail peygamberidir. Kur'an-ı Kerimde ise mucizevi doğumu ve Allah'ın kendisine verdiği hikmetli öğütlerle zikredilmiştir. Kaynaklarda kendisi gibi Allah'ın elçisi olan İsa peygamberi (as) tasdik etmiş ve onu vaftiz ederek Hıristiyan toplumunda "Vaftizci Yahya" lakabıyla ön plana çıkmıştır. O, tıpkı babası Zekeriya (as) gibi Yahudi cemaatini bir olan Allah'a davet etmiş, onları yaklaşan son konusunda uyarmıştır. Yahya (as) ve İsa (as) diğer İsrailî peygamberler gibi mabet görevinde bulunmamış, küçük topluluklara vaaz etmişlerdir. Çağdaş iki peygamberin de doğum hikâyesi Yahudi toplumunda yankı uyandırmış ve beklenen Mesih olup olmadıkları gündeme gelmiştir. Kanonik Yeni Ahit metinlerinde Yahya (as) Mesih olan İsa'yı (as) müjdelemiş ve vaftiz etmek suretiyle onun gerçek Mesih olduğunu kanıtlamıştır.

Kur'an-ı Kerim'de bahsi geçmeyen vaftiz meselesi, Yeni Ahit metinlerinde Hz. Yahya'nın (as) en önemli özelliği olarak ön plana çıkarılmaktadır. Yahya (as) İsrailoğulları içerisinde manevi olarak kirlerden arınmayı ifade eden bu vaftiz uygulamasını Tevrat'ın hükümlerine göre yeniden inşa etmek istemiştir.

Bu çalışmada Hz. Yahya'nın (as) Yahudi toplumundaki konumu ve Hz. İsa'dan (as) önceki süreçte insanlara çağrısı ele alınacaktır. Öncelikle kutsal kitaplarda yer alan Hz. Yahya ile ilgili bölümler ve yazılan eserler incelenecektir. Bu çalışmada bilimsel araştırma teknikleri kapsamında kaynak tarama ve literatür analizi yöntemleri kullanılmış, bulgular yapılan incelemeler sonucunda elde edilmiştir. Makalenin amacı Yahya Peygamberin (as) mesajını kendi bütünlüğü içerisinde doğru bir şekilde anlamak ve bu alanda yazılmış olan kaynakları karşılaştırmalı olarak değerlendiren bir sonuca ulaşmaktır. Ayrıca vaftiz uygulamasının başlatıcısı olarak Yahya'nın (as) bu ritüele yüklediği anlama ve bu ritüelin zamanla Hıristiyan toplumunun önemli bir sakramenti hâline gelmesine değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Yahya (as), İsa (as), Kanonik Yeni Metinleri, Tevrat, İsrailoğulları, Hıristiyanlar, Vaftiz

YENİ DİNİ HAREKETLERDE KIYAMET SENARYOLARI

Ayşe Nur Şen, Yüksek Lisans Öğrencisi

Selçuk Üniversitesi, aysenursen1996@gmail.com

Prof. Dr. Hüseyin Yılmaz

Selçuk Üniversitesi, huseyin.yilmaz@selcuk.edu.tr

ÖZET

Yeni dinî hareketler, 20. yüzyılın kendine özgü yönelimlerine bağlı olarak geleneksel dinlerin yanında veya bu dinlerden ayrılarak ortaya çıkmıştır. Yeni dinî hareket olgusunun özellikle sekülerliğin dinî alana yansıyan etkilerine bağlı olarak ortaya çıktığı kabul edilmektedir. Yeni dinî hareketlerin ilham aldığı ve çağdaş bir tezahürü olmaya çalıştığı geleneksel inançların birçoğunda kıyamet ve ahiret gibi insanın ölümden sonrasında ne ile karşılaşacağına yönelik inançlarda ciddi bir tartışma alanının gündeme geldiği görülmektedir. Nitekim geleneksel dinî inançların içinden ortaya çıkmış bu hareketlerde de kıyamet, ahiret, ölümden sonraki hayat, Mehdi ve Mesih gibi konuları merkeze alan bir eğilim dikkat çekmektedir. Bu bakımdan yeni dinî hareketlerde özellikle kıyamet ve ahiret ilgili konuların temel inanç sistemleri arasında yer aldığı görülmektedir. Çalışmanın amacı yeni dinî hareketlerin üzerinde yoğunlaştığı temel konular olan ahiret, kurtuluş ve kıyamet gibi alanlarda geleneksel dinlerden farklı olarak ortaya koydukları yaklaşımları irdelemektir. Bütün bu hareketlerdeki eskatolojik temaların ortak paydalarını tespit edebilmek ise çalışmamızın sonuçlarından birini oluşturacaktır. Bu hareketlerin ahiret hayatı ve kıyamet hakkında oluşturdukları mitoloji, senaryolar ve geleneksel dinlerle benzerlik ve farklılıkları, kıyametin öne alınması için çabalama nedenleri ile kıyamete bağlı olarak kurtarıcı inancına yönelik temel yaklaşımları bu bildirinin temel konuları arasında yer alacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yeni Dinî Hareketler, Eskatoloji, Kıyamet, Ahiret, Mehdi, Mesih.

ENGEL“SİZSİNİZ”: YAHUDİLİK, HİRİSTİYANLIK VE İSLAMİYET’İN ENGELLİLİĞE BAKIŞI

Ayşegül Pir Soylu, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 520621032@std.izu.edu.tr

ÖZET

Engellilik hâli insanların genetik yolla düçar olabileceği bir dezavantaj olduğu gibi sonradan da başa gelebilecek kaza geçirme, hastalık atlatma vb. olaylarla her daim ihtimal dâhilindedir. Tarih boyunca insanlar engelli bireylerle bir arada yaşarken onlara olan yaklaşımlarında farklı duygulara sahip olmuşlardır. Beslenen bu duyguların referansları arasında dinî inancın da önemli bir etkisi olmuştur. Benimsenen bazı dinî inanışlar, engelli bireylere karşı olumlu yaklaşımlar sunarken bazı diğer yaklaşımlar da onları toplum dışına itecek birtakım olumsuz davranışlara da sebep olmuştur.

Bu çalışmanın amacı engelli bireylerin karşılaştıkları sorunları aşmada etkin bir rehber olan diyanet ile etkileşimlerini genel bir perspektiften incelemektir. Bu incelemeyi yaparken odak noktamızda İslamiyet, Hıristiyanlık ve Yahudilik dinleri bulunmaktadır. İslamiyet’in, Hıristiyanlığın ve Yahudiliğin engellilere olan bakışları birbirleriyle mukayese edilmeden yansıtılmaktadır. Yehova’nın, engelli insanların toplum yaşamında öncelikli haklara sahip olması gerektiğini tavsiye ettiği, buna karşın kendisi ile ilgili özel ayinlerde kusursuz bir insan aradığı görülmektedir. Hıristiyanlığın ise kendisinden önceki dinî inanışların yaklaşımını miras alıp, engelli bireylere lanetlenmiş insanlara bakış olarak değiştirdiği görülmektedir. İslamiyet ise; insanları engelli ve sağlıklı olarak ayırt etmeksizin insanın takvası ölçüsünde değer aldığına vurgu yapmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Engellilik, Yahudilik, Hıristiyanlık, İslamiyet

SİGMUND FREUD VE İSLAM DİNİ BAĞLAMINDA RÜYALARIN KAYNAĞI

Büşra Genç, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 520621020@std.izu.edu.tr

ÖZET

Bedenin ruhen ve psikolojik açıdan dinlenebilmesi için kişi, kendini dış dünyadan soyutlamak suretiyle uyku gibi fizyolojik bir şeye ihtiyaç duymaktadır. Uyku sırasında zihnimizin gün içerisinde yaşanan iyi veya kötü tecrübeler, ifade edemediğimiz duygularımızı, bastırma mekanizmamız yoluyla bilinçdışımıza atmamız; günlük yaşantımız, yaşadığımız çevre ve kültür faktörlerimiz doğrultusunda (ilahî bir lütufla) birtakım uyarılar almamız rüyalar vasıtasıyla ortaya çıkmaktadır. Tarihöncesi dönemlerden beri rüyalara anlamlar yüklenmiş ve onun, geleceğin habercisi olarak nitelendirilmesine yol açmıştır.

Bir psikanalist olan Freud, Yahudi bir ateist olmanın verdiği düşünce yapısıyla rüyaların kehanetini reddetmekle birlikte onun yalnızca bilinçdışına atılmış olan bastırılmış duygulardan meydana geldiğini savunmaktadır. Günlük yaşantıda karşılaşılan meselelerin rüyada kılık değiştirmek suretiyle ortaya çıktığını savunmuştur ki buna, rüya sansürü ve çarpıtma demektir. Kişinin ifade edemediği duyguları sansür yoluyla birtakım sembollerin arkasına gizlenmekle tatmin duygusunun elde edilmesinden söz etmektedir. Verdiği örnekler ve ele aldığı hastalarla konuya açıklık getirmeye çalışsa da bütün olayları aynı şekilde değerlendirerek kişinin yaşamını göz ardı etmesi bilimsel bir çalışma yapmasının önünde engel teşkil etmektedir. İslam dini rüyaları sadık, nefsanî ve şeytanî olarak üçe ayırmaktadır. Freud'un rüya kuramı nefsanî ve şeytanî dediğimiz kâzib rüyalar kategorisine girer ki bu noktada onun dayandırdığı temeller büyük oranda İslam düşünce yapısıyla uyumaktadır. Fakat bütün rüyaların temelini cinsel isteklerin tatminine dayandırma noktasında katı bir tutum sergilemiştir. Bu bağlamda İslam geleneğinde Hz. Yusuf'un rüya yorum metodu, rüyaların ne şekilde yorumlanması gerektiğine dair örneklik teşkil etmekle birlikte o, kişinin yaşam tarzı ve imkanlarını göz önünde bulundurarak rüyaları yorumlamıştır.

Makalede, İslam dininde rüyaya yüklenen anlam ile Freud'un rüya kuramı, nefsanî ve şeytanî rüya olgusu üzerinde durulmuştur. Çalışacak olduğumuz başlıklar, belirli bir oranda birleşse de Freud'un sadık rüyanın varlığını inkâr etmesi ve bütün rüyaların temelinde cinsel arzuların bulunduğunu savunması noktasında ayrıldığı gözler önüne serilecektir. Bulgular, bilimsel araştırma tekniklerinden kaynak tarama ve literatür analizi yöntemleri kullanılarak yapılan incelemeler neticesinde elde edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Freud, İslam'da Rüya, Düş, Rüyanın Kaynağı, Sembol, Bilinçdışı

MUSTAFA ABDURRÂZİK'A GÖRE İSLAM FELSEFESİNİN TEMELLERİ VE ÖZGÜNLÜĞÜ^a

Davuthan Alataş, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, yakamoz_alatas@hotmail.com

Dr. Abuzer Dişkaya

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, abuzerdiszkaya@izu.edu.tr

ÖZET

İslam felsefesi bir düşünce geleneği olarak genel düşünce tarihi içinde eşsiz bir yere sahiptir. Zira ortaya çıkış şartları, dayandığı temel kaynaklar, akıl-nakil arasında var ettiği uyum ve sahip olduğu pek çok karakter ve nitelik bunu haklı çıkarmaktadır. Günümüzde İslam felsefesinin güzel günlerini yaşadığını söylemek mümkün değilse de hala canlı bir gelenek olarak karşımızda durduğunu söyleyebiliriz. Zira hayatın her şubesinde duraklama ve gerileme sürecine giren İslam coğrafyasında bundan en büyük payı alan İslam düşüncesi özelde de İslam felsefesi olmuştur. Ancak 18. yüzyılla birlikte aşağı doğru inen ivme tersine dönmüş belli başlı islam şehirlerinde İslam felsefesi yeniden ele alınmaya başlanır hale gelmiştir. İslam felsefesinin bu atılımda oryantalistlerin payı azımsanmayacak düzeydedir. Ne var ki Oryantalistler, kendine has bir yapısı bulunan bu düşünce geleneğini batılı bir nazarla, objektiflikten uzak parametrelerle okumaktaydılar. İslam felsefesinin özgün bir felsefe olmadığını, başta Yunancadan yapılan tercüme hareketiyle Yunan felsefesinden, Hind ve İran felsefelerinden alınan iktibaslardan ibaret olduğu iddia etmişlerdir. Mısırlı mütefekkir ve alim Mustafa Abdurrâzık, doğu ve batı geleneklerine vakıf biri olarak bu iddiaları reddetmekte ve aksini ortaya koymaya çalışmaktadır. İslam felsefesinin mezkûr geleneklerden etkilenmiş olabileceğini kabullenmiş ancak bu felsefeyi ayakta tutan temellerin Kur'an ve sünnetten alındığını ısrarla dile getirmektedir. Kur'an'ın hikmeti övdüğünü, düşünmeye sevk ettiğini ve akla önem verdiğini söylemekte, Hz. Peygamberin risaleti boyunca akılla hükmettiğini ve şeriatının akıl şeriatı olduğunu savunmaktadır. Ondan bunu miras alan sahabenin de karşılaştıkları yeni ve hakkında nas bulunmayan meselelerde içtihat, kıyas, istinsah gibi akli yöntemleri kullanmışlardır. Mustafa Abdurrâzık'a göre islam felsefesinin temeli işte Yunan düşüncesinden en az etkilenen bu içtihat sistemidir. Bu açıdan İçtihadın kronolojik olarak incelenmesi islam felsefesinin asıl temellerinin öğrenilmesi açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Mustafa Abdurrâzık, İslam felsefesi, İçtihat.

^a Bu çalışma, Davuthan Alataş'ın Dr. Abuzer DİŞKAYA danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

HİNDUİZM VE İSLAM İNANCINDA KADINLARA VERİLEN DEĞERİN KARŞILAŞTIRMASI

Gizem Elif Elmas Ceylan, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ceylan.gizem@std.izu.edu.tr

ÖZET

Geçmişten günümüze değin dinler, insanların yaşamlarını yönlendirme noktasında oldukça etkili olmuştur. İnançlı insanlar dinlerinin buyruklarını yerine getirmek için çaba göstermişler, bu buyrukları hayatlarına da yansıtmaya çalışmışlardır. Kadınlar ve erkekler inandıkları dinler tarafından muhatap alınmış ve toplumdaki görevleri belirtilmiştir. Dinler aynı zamanda kadınlara ve erkeklere muhtelif değerler atamış, toplumdaki yerlerinin sistemli bir şekilde oluşmasını ve günümüze değin devam etmesini sağlamıştır. Bu dinlerden bir tanesi de Hinduizm'dir. Hinduizm gerek kutsal metinler gerekse sözlü olarak aktarılan destanlar üzerinden hem erkeğe hem kadına çeşitli görevler yüklemiştir. İslam ise Cahiliye Dönemi toplumundaki kadına yaklaşımı farklı boyutlara taşımıştır. Kız çocuklarına değer verilmemesi, kadının söz hakkının bulunmamasına karşılık İslam, kadının maddi ve manevi bakımlardan korunması amacıyla yeni hükümler getirmiştir. Cahiliye Dönemi'nde kadınlara yönelik gerçekleştirilen birçok uygulamaya bakıldığında, bunların Hinduizm'in dinî metinlerindeki kadınlarla ilgili emirlere yakın bir yere düştüğü gözlemlenmiştir. Buradan hareketle, Hinduizm inancındaki kuralların hitap edilen topluluğu etkilemesi ve bu kuralların Cahiliye Dönemi âdetleriyle benzerlik göstermesi, İslamiyet'in ise Cahiliye Dönemi'nde uygulanan âdetleri kaldırması ve yerlerine yeni âdetler getirmesi dikkat çekicidir. Bu araştırmanın odaklandığı husus, Hinduizm inancının kadına verdiği değer ile birlikte aynı zamanda İslam inancını da dikkate alarak bu iki dinin kadına verdiği önemi mukayeseli olarak tahlil etmektir. Araştırmada incelenen soruna dair öncelikli olarak kutsal sayılan kaynaklar, alanla alakalı makaleler, tezler, kitaplar ve medya haberlerinden faydalanılmıştır. Literatürde yer alan akademik araştırmalarda, kadının bu iki dindeki durumunun karşılaştırılmadığı, evlilik, ibadet, sosyal hayat vb. başlıklar altında tek yönlü biçimde irdelendiği görülmüştür. Bu çalışmanın farkı Hinduizm ve İslam dinlerini karşılaştırmalı bir şekilde inceleyerek mevcut inançların kadının hayatında farklı olgulara ve gerçekliklere sebep olabildiğini göstermektir. Bunun sebebi, bir inancın kişinin tüm hayatını etkilemesi, ölene kadar hatta ölümünden sonra da onu takip etmesidir. Bu nedenle, bu iki dinin kadınları etkilediği noktalar farklılıklar arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hinduizm, İslam, Hindistan, Cahiliye, Kadın

HÂRİS EL MUHASİBÎ'NİN PSİKOLOJİYE DAİR GÖRÜŞLERİ VE MODERN PSİKOLOJİ KURAMLARINA ETKİSİ

Gizem Elif Elmas Ceylan, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ceylan.gizem@std.izu.edu.tr

ÖZET

İslam psikolojisinin ilk temsilcilerinden biri olarak kabul edilen Hâris El Muhasibî, kullanmış olduğu iç gözlem metoduyla Modern psikoloji kuramlarını etkilemiştir. Nefs ve nefsin temelleri üzerine detaylı tahliller yapması neticesinde kendisine “Muhasibî” denmiştir. Yazmış olduğu eserlerin sayısı iki yüze yakın olmakla birlikte ön plana çıkan “Er Riaye Li Hukukillah” adlı eseri olmuştur. Müellif, bu eserinde nefsi tanımlamış ve riya kavramı üzerinde durmuştur. Bunun yanında müellifin görüşlerini, Modern psikoloji kuramcılarının düşünceleriyle bağdaştırabilmek adına “Allah’ı Arayış”, “Ahlak ve Arınma”, “Farzet Ki Öldün” şeklinde Türkçeye kazandırılan eserleri de incelenmiştir. Araştırmamızda Muhasibî’nin yazmış olduğu eserlerin yanı sıra Modern psikoloji alanına dair kitaplara, Muhasibî’nin hayatı ve eserlerini konu edinen doktora ve yüksek lisans tezlerine başvurulmuştur. Makalemizde Hâris El Muhasibî’nin insana dair yapmış olduğu tanımlamaların günümüz Modern psikoloji kuramlarında farklı şekillerde yer edindiği anlatılmaya çalışılmıştır. Makalemizde incelenen başlıklar, Hâris El Muhasibî’nin insanın biyolojik, psikolojik, sosyolojik ve spiritüel yönüne dair yapmış olduğu yorumların derlenmesiyle meydana getirilmiştir. Ayrıca konuyla ilgili Modern psikoloji kuramcılarında Sigmund Freud, B.F.Skinner ve Gordon Allport’un düşüncelerine yer verilmiştir. Bahsedilen kuramcılarının psikolojiye yönelik yorumlarının, onlardan uzun zaman önce yaşayan Hâris El Muhasibî’nin düşünceleriyle benzerlik gösterdiği düşünülmüştür. Hâris El Muhasibî’nin “Nefs” tanımı ile Sigmund Freud’un kuramında geçen “İd” kavramının benzerliği ve Muhasibî’nin eserlerinde değindiği “Ümit” ile “Korku” kavramlarının Skinner’ın kuramındaki “I. Tip Ceza” ve “Olumlu Pekiştirme” kavramlarıyla eşdeğer olduğu düşünülmüştür. Yine Muhasibî’nin “Riya” kavramına atfettiği tanım ile Gordon Allport’un “İç Güdümlü - Dış Güdümlü Dindarlık” kuramına atfettiği tanımların da benzerlik arz ettiği anlaşılmıştır. Bu analizlerden hareketle makalemizin temel amacı Hâris El Muhasibî’nin görüşlerinin, günümüz Modern psikoloji kuramlarıyla benzerliğini yansıtmaya çalışmaktır.

Anahtar Kelimeler: Psikoloji, Modern Psikoloji, Freud, Skinner, Allport, Muhasibî, Nefs.

FÂRÂBÎ'NİN BİYO-PSİKO-SOSYO VE SPİRİTÜEL VARLIK OLARAK İNSAN TANIMI VE MODERN PSİKOLOJİ İLE BAĞDAŞIMI

Halil İbrahim Dizman, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, dizman.halil@std.izu.edu.tr

Doç. Dr. Turgay ŞİRİN

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, turgay.sirin@izu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmada Fârâbî'nin insana bakışı modern psikoloji bakış açısı ile incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada yöntem olarak Fârâbî'nin eserleri incelenerek, bilimsel araştırma tekniklerinden literatür analizi modeli kullanılmıştır.

Fârâbî, Batı ve İslam felsefesini yakınlaştırmaya çalışan ilk filozoftur. Fârâbî, bu alanla çokça ilgilenmiş ve ortaya çıkardığı bilgiler ışığında İslam düşünce tarihinde büyük bir yol açmıştır. Yaptığı çalışmalar ve oluşturmuş olduğu düşünce sistemlerinin Modern ve Pozitif psikoloji ile bağdaşan yönleri de vardır. Fârâbî, insan psikolojisini değerlendirirken öncelikle onun birleşik yapısının madde ve suretten meydana geldiğinden bahsetmektedir. Ayrıca insanın oluş-bozuluş kanununa bağlı olarak ölümlü oluşu, düşünmesi ve mükemmelleşme yeteneğini bilkuve kendisinde bulundurması yönleriyle de değerlendirmiştir. Bunun yanında modern bilim ise insanı farklı dönemlerde farklı şekillerde tarif etmiştir. Bir dönem “insan biyolojik bir varlık”, bir dönem “insan sosyal bir varlık” ve bir dönem de “insan biyopsikososyal bir varlık” olarak tanımlanmıştır. En son aşamada ise “biyo-psiko-sosyo-spiritüel bir varlık” biçiminde tanımlanmıştır. Bilimde insanın spiritüel yönü yakın zamanda literatüre kazandırılırken, Fârâbî'nin felsefi bakışında; insanın biyolojik, sosyolojik, psikolojik ve manevi yönü açıklanmıştır. Bu çalışmada da modern düşüncenin yakın zamanda sistemleştirdiği insan tasavvurunun, 10.yy'da Fârâbî'nin insanı, biyo-psiko-sosyo ve spiritüel bir varlık olarak nasıl tanımladığını ele almaktadır. Makalenin amacı da buradan hareketle modern çağda başkaları tarafından sahiplenilen bilgilerin aslında İslam Düşünce Tarihinin temellerinde bulunduğunu göstermektir.

Çalışma sonucunda, Fârâbî'nin insanı; öz, ruh, kalp, akıl, madde, beden şeklinde bir bütün olarak tasavvur ettiği söylenebilir. Ona göre eğitim sistemleri ancak insan doğasına ait tüm bu unsurlara bütüncül bir sorumluluk geliştirebildiği ölçüde başarılı olabilir. İlgili literatürde Fârâbî ve onun gibi İslam düşünürleri ile ilgili çalışmaların arttığı görülse de son dönem çalışmalarında bir bilgi karmaşası bulunduğu da söylenebilir. Fârâbî'ye parça parça bakmak yerine, toplu ve eklektik şekilde bakılıp günümüzle ilişkisini tesis etme bakış açısıyla çalışmalar yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Fârâbî, Psikoloji, Din Psikolojisi, İnsan Tasavvuru

TEVRAT'TA ZİKREDİLEN KRAL SAUL, KRAL DAVUD VE KRAL SÜLEYMAN'IN, JUNG'UN KİŞİLİK TİPOLOJİ KURAMINA GÖRE İNCELENMESİ

Halil İbrahim Dizman, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, dizman.halil@std.izu.edu.tr

Doç. Dr. Turgay Şirin

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, turgay.sirin@izu.edu.tr

ÖZET

Bu araştırmada, Tevrat'ta zikredilen Kral Saul, Kral Davud ve Kral Süleyman'ın, Jung'un kişilik tipoloji kuramına göre incelenmesi amaçlanmıştır. Yahudilik anlayışına göre *Tevrat*'tan ve *Talmut*'tan yararlanarak, Yahudi tarihinde iz bırakmış bu üç büyük kralın, bilimsel olarak kabul görmüş Jung'un kişilik tipoloji kuramına göre tahlil edilmiş ve bunları hangi kişilik kategorisine ait olduğunun tespit edilmiştir.

Araştırmada, öncelikle Yahudilik tarihi, Tevrat ekseninde kısaca anlatılmış, Jung'ın kişilik tipolojileri tanımlanmış ve uygun görülen Jung kişilik tipoloji modellerinden bahsedilmiştir. Ardından başlıkta ismi geçen kralların sırasıyla, kişilikleri öne çıkacak şekilde hayatları anlatılmış, sonrasında Tevrat'tan seçilmiş olan bölümlerden alıntılar yapılarak analizler yapılmış ve her kral için bir kategori seçilmiştir. Kategorilere yerleştirilen kralların, seçilen kişilik tipolojisinin kendisi için neye göre belirlendiği açıklanmış ve bu üç kral için de aynı sistem uygulanmıştır. Çalışma, *Kitabı Mukaddes Yayınları*'nın hazırlayıp basmış olduğu "*Kutsal Kitap (Tevrat, Zebur, İncil)*" isimli nüsha üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bulgular, bilimsel araştırma tekniklerinden kaynak tarama ve literatür analizi yöntemleri kullanılarak yapılan incelemeler neticesinde elde edilmiştir. Bahsedilen bu üç kral, farklı kaynaklarda (*Kur'an-ı Kerim*), farklı şekillerde bahsedildiği ve değerlendirildiği için kişilik analizleri yapılırken sadece Tevrat'tan istifade edilmiştir.

Sonuç olarak elde edilen bulgular yorumlanarak raporlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kişilik Tipolojisi, Krallar, Tevrat, Jung, Kişilik.

TÜRKİYE’DE İSLAMCI KADININ KAMUSAL ALAN TECRÜBESİ

Mahmut Çeliker, Yüksek Lisans Mezunu

Bursa Uludağ Üniversitesi, mahmutceliker13@gmail.com

ÖZET

Türkiye’de kadın olgusu ve özelde İslamcı kadınlar erken Cumhuriyet Döneminden bu yana tartışıla gelen bir konudur. Erken Cumhuriyet Döneminde modernleşmenin önemli bir sembolü olarak görülen kadının kamusal görünümü arttırılmaya çalışılmıştır. O dönemden beri “çağdaş Türkiye’nin” ilerlemeci anlayışının dışında kalan ve geleneksel toplum algısından sıyrılmaya çalışan, İslamcı imajıyla kamusal alanda var olma mücadelesi veren İslamcı kadın olgusu cereyan etmiştir. İslamcılığın erkek egemen bir söylem altında üretilmesi ve İslamcı kadınların kamusallaşma tartışmalarına dahil olması, İslamcı kadın olgusunu gündemin hep önemli bir aktörü haline getirmiştir. Özellikle İslamcı kadınların sembolü haline gelen başörtüsü tartışması İslamcı kadınların kamusallaşma mücadeleleri için bir bayrak hüviyetinde değerlendirilmektedir. Bu çalışmada Türkiye’deki İslamcı kadınların kamusal alan tecrübelerini konu edinmektedir. İslamcı kadınların erken Cumhuriyet dönemindeki modernleşme süreciyle yaşadığı gerilimli hata mercek tutulmakta; günümüzün post-modernizm ve dijitalleşme deneyimleri karşısındaki tutumlarına eğilmektedir. Böylece İslamcı kadının habitusundaki farklılıklara; kamusal ve özel alandaki geçişliliğe dikkat çekilmektedir. Dolayısıyla bu çalışma İslamcı kadının küresel uzamdaki kamusallaşma tecrübesini irdelemeyi ve deneyimlerini tartışmaya açmayı amaçlamaktadır. Çalışmada, İslamcı kadınların kamusal alan ve özel alan arasındaki sınırların silikleştiği ve dijitalleşmeyle birlikte daha liberal bir söylem geliştirdikleri sonucuna varılmaktadır. Makalede literatür taraması ve söylem analizi yöntemleri kullanılmaktadır. Literatürde Alev Erkilet, Cihan Aktaş, Birsen Banu Okutan ve Nilüfer Göle gibi düşünürlerin çalışmalarından yararlanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İslamcılık, İslamcı Kadın, Kamusal Alan, Özel Alan.

YAHUDİLİK’TE ÇOCUK

Melike Demir, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 520621016@std.izu.edu.tr

ÖZET

İnsanın hayatı doğum ile başlar, peş peşe çeşitli dönemlerden geçtikten sonra ölüm ile son bulmaktadır. Sözü edilen gelişim evrelerine ilişkin çeşitli sınıflandırmalar mevcut olmakla birlikte bu dönemler çocukluk, ergenlik, yetişkinlik ve yaşlılık şeklinde ifade edilmektedir. Araştırmanın ana konusunu oluşturan Yahudilik’ te çocukluk ve ergenliğe geçiş dönemi, bireyin hayatında diğer dönemlerin şekillenmesinde ve anlamlandırılmasında büyük önem taşımaktadır. Çalışmada, Yahudilik’ in emir ve yasaklarına göre ebeveyn ve çocuğun birbirlerine karşı sorumluluklarının neler olması gerektiğinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Yahudi inancına göre yeryüzünde çoğalmak için çocuk sahibi olmak dini bir emir olarak kabul edilmektedir. Çocuk değerli bir varlık olarak görülmekte ve yetiştirilmesinde ebeveynlerin büyük bir rolü olduğu ifade edilmektedir. Aynı şekilde çocuğunda ebeveynlerine karşı birtakım sorumlulukları bulunmaktadır. Tanrı tarafından seçilmiş olma ve bunun akabinde seçilmiş milletin çoğalması Yahudi bireyler için büyük önem ifade etmekte ve bu bilinç nesiller boyunca canlı olarak tutulmaya çalışılmaktadır. Yüzyıllar boyunca sürgün hayatı yaşayan Yahudiler, farklı etnik kültürlere sahip toplumlar arasında varlıklarını korumaya çalışmışlardır. Bu devamlılığın sırrını küçük yaştan itibaren çocuklarına, Tevrat ve Talmud merkezli dini eğitim çerçevesinde büyütme şekline açıklık getirilmektedir. Yahudilik’ te aile kavramının mahiyetine değinerek yuva kurup çocuk sahibi olmanın ehemmiyeti dile getirilmektedir.

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan mevcut durumu var olduğu şekliyle ortaya koyan, literatür tarama yöntemi kullanılmıştır. Yahudilik alan çalışmaları ile ilgili batı dillerinde çok fazla literatür bulunmaktadır. Fakat ülkemizde Yahudi geleneklerine göre çocuk eğitimi, din eğitimi konularına dair çok fazla kaynak bulunmamaktadır. Yapılmış olan çalışmada, alandaki eksikliklerin giderilmesi ve cevaplandırılması nihai amacı oluşturmaktadır. Yahudilik’ te çocuk ile ilgili meseleler çeşitli başlıklar altında incelenmektedir. Bu inanca göre çocuğun nasıl yetiştirilmesi gerektiği üzerinde durularak alana ışık tutması hedeflenmektedir. Bahsettiğimiz konular Yahudilik dininin kutsal kitabında yer alan emirlere göre açıklanarak konunun daha iyi anlaşılması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yahudilik, Aile, Çocuk, Eğitim, Din Eğitimi

ALEVÎ-BEKTAŞÎ YAZILI KAYNAKLARINDA DÖRT KAPI KIRK MAKAM^a

Merve Kaynar, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, mrveozturk1516@gmail.com.tr

Dr. Abuzer Dişkaya

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi abuzer.diskaya@izu.edu.tr

ÖZET

Alevi-Bektâşî geleneği, son derece zengin ve dinamiktir. Sosyolojik olarak yaşayan bu gelenek, yazılı ve sözlü kültürle canlılığını sürdürmektedir. Gelenek, Dört kapı kırk makam anlayışına dayanır. Bu anlayış birçok Alevî-Bektâşî yazılı kaynağında yer alsa da, bu konuda ilk sistematığı oluşturan kişi, Türk mutasavvıf Ahmet Yesevi (v.562/1167)'dir. Ahmet Yesevi dört kapı kırk makam anlayışını Hz. Ali'ye dayandırmaktadır. Yesevi'nin bu düşünce yapısı, çağdaşı olmamasına rağmen, Lokman Pârende vasıtasıyla Hacı Bektâş Velî'ye geçmiştir. Alevî yazılı kaynaklarında yer alan dört kapı kırk makam anlayışını kısaca ifade etmek gerekirse; imandan başlayıp Allah'a ulaşmaya kadar devam eden kulluğun ve kemale erişim manevi mertebeleridir. Bunlar bir tarikat mensubunun geçeceği maddî ve manevi aşamalardır. Çalışmamda Alevilikteki bahsi geçen dört kapı kırk makam anlayışı, bu anlayışı nasıl yorumladıkları ve ne derece riayet ettikleri konuları üzerinde durulmuştur. Yazılı kaynaklarda dört kapı kırk makam, her talibin bilmesi ve gereklerini yerine getirmesi istenen hususlardır. Bu anlayış çerçevesinde ibadetlere de sıklıkla atıflar yapılmıştır. Fakat günümüz Alevî camiasının durumu farklılıklar göstermektedir. Bu anlayışın dayandığı yazılı kaynaklarda da ifade edilmesine rağmen bazı Alevî-Bektâşî yazarlar, anlama ve yorumlama tarzlarıyla adeta dört kapı kırk makamı, ibadetlere karşı ilgisizliğin referans alanı olarak sunmuşlardır. Oysa kaynaklarda yer alan dört kapı kırk makam, birbirini tamamlayan unsurlardır. Bunların birinin eksikliği diğerini de eksik kılar. Hacı Bektaş, şeriata bağlılığı mükemmel olmayan kimseye tarikat, marifet ve hakikat mertebelerinin de kapalı olacağını ifade etmiştir. Kaldı ki İslam düşünce ekollerinden hiç biri İslam'ın ibadet boyutuyla ilgili kendine özgü bir tasarrufta bulunamaz. Bu konuda yetki, Hz. Peygamber'indir. Zaten namaz, oruç, hac ve zekât gibi başlıca ibadetler, mezhepler ve tarikatlar ortaya çıkmadan önce Hz. Peygamber döneminde kurumsallaşmış, İslam'ın mezhepler ve tarikatlar üstü boyutuyla ilgili hususlardır. Yerine getirmek konusunda dindarlık düzeyleri farklı olmakla birlikte, İslam mezheplerinin hepsinde ibadetlerin varlığı kabul edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Alevi, Dört Kapı, Kırk Makam, Anlayış, Kültür

^a Bu çalışma, Merve Kaynar'ın Dr. Abuzer Dişkaya danışmanlığında yürüttüğü makale çalışmasından üretilmiştir.

SAVAŞ MAĞDURU ÇOCUKLARIN DİN ALGISINA ETKİ EDEN FAKTÖRLER ÜZERİNE BİR İNCELEME

Muhammed Halis İnal, Yüksek Lisans Öğrencisi

Selçuk Üniversitesi, muhammed.inal@izu.edu.tr

Doç. Dr. Sümeyra Bilecik

Selçuk Üniversitesi, sumeyra.bilecik@selcuk.edu.tr

ÖZET

İnsanlar hayatları boyunca birçok zorlukla karşılaşmaktadır. Bireylerin karşılaştığı zorluk dereceleri ise birbirinden oldukça farklıdır. İnsanoğlunun karşılaştığı bu durumların bireylere yansımaları da aynı şekilde farklılık arz etmektedir. Kimi bireyler karşılaştığı durumların etkisini kolayca atlatabilirken, kimileri ise yaşadığı olayların üstesinden kolaylıkla gelemeyebilir. Bu durum travmatik süreçleri beraberinde getirir. Bu faktörler ise bireyin hayata karşı tutumu, algısı ve bakış açısı üzerinde önemli rol oynamaktadır. Özellikle yaşanan olaylar henüz hayata karşı psikolojik ve fiziksel olarak savunmasız ve hazırlıksız olan çocuklar üzerinde etkisini güçlü ve çabucak göstermektedir. Çocukların henüz kavrayamadığı ve tam olarak anlamlandıramadığı ‘din’ kavramı da bu etkilere maruz kalarak onların gözünde farklı boyutlara taşınmaktadır. Yaşamlarının çocukluk yıllarını kapsayan süreçte acı bir gerçek olan savaş olgusuyla tanışan çocuklar onun getirdiği birçok etkenle karşılaşarak hayatları boyunca etkilenecekleri bir süreçle karşı karşıya gelmişlerdir. Son yıllarda savaşların insanları özellikle de çocukları psikolojik, fizyolojik olduğu gibi birçok boyutta etkilediği bir gerçektir. Suriye gibi dünyanın birçok yerinde çıkan savaşlar sonucunda ülkesini bırakıp başka ülkelere sığınmak durumunda kalan sığınmacılar, yakınlarından uzak ve kayıp bir şekilde yaşama, sosyal çevrelerinden ayrılma, kötü muamele, yerinden edilme, ekonomik sıkıntılar gibi pek çok travmatik durumla karşı karşıya kalmıştır. Dolayısıyla, savaş öncesi, savaş dönemi ve savaş sonrasında çocuklar da belirsiz yaşam durumlarının oluşturduğu travmatik olaylarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu durum, onların ruh sağlığı üzerinde önemli derecede risk oluşturmaktadır. Bu çalışmada, savaş ve göç sürecinden olumsuz yönde en çok etkilenen dezavantajlı grubun sığınmacı çocuklar olması sebebiyle yaşadıkları bu savaş ve göç durumuyla maruz kaldıkları travmatik durumların “din” algılarına etkisini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu mağduriyetlerin çocukların din eğitimine olan etki derecesi çalışmada incelenen konular arasındadır. Bu konu ile ilgili çeşitli kitap ve makalelerden yararlanılarak literatür taraması yöntemi kullanılmıştır. Araştırma grubunu 0-12 yaş grubu mülteci çocuklar oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Din, Savaş, Sığınmacı, Din algısı.

DİJİTAL DÜNYA VE DÖNÜŞEN DİN ALGISI^a

Neslihan Hocaoğlu, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, neslihan.hocaoglul@diyanet.gov.tr

Prof. Dr. İsmail Demirezen

İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, demirezen@istanbul.edu.tr

ÖZET

Modernleşme ve küreselleşmenin yaşandığı 21. yüzyıl dijital medya araçlarının gelişmesi, çeşitlenmesi ve yaygınlaşması ile büyük bir ivme kazanmıştır. İnternet ve iletişim teknolojilerinin doğuşu ile geleneksel medyanın ortaya çıkardığı toplumsallaşma yapısında birtakım kırılmalar meydana gelmiştir. Matbaanın icadıyla başlayıp sanayileşme ile devam eden süreç bilim ve teknik alanındaki gelişmelerin artması ve ardından hızla yükselen kitle iletişim araçları teknolojik bir devrim yaşatmıştır. Yeni medya teknolojileri günümüzde tartışılmakta olup, olumlu ve olumsuz yanları pek çok araştırmaya konu olmuştur. Dijital medya bilginin hem üreticisi hem tüketicisi olan insan için dijital artık yaşamımızın bir parçası haline gelmiştir. Fiziksel medya araçları yerine tercih edilen dijital medya, teknolojik gelişimin yanı sıra toplumsal ve kültürel değişimin iç içe geçtiği bir dönüşüm yaşatmaktadır. Bunun sonucunda medyanın hayatın her alanına dâhil olması onu toplumların zihin dünyasına hükmeden bir konuma getirmiştir. Adeta çağın merkezinde yer alan iletişim teknolojileri ile yaşanan bu değişim küresel ölçekte kıtalar arası haberleşme imkânı sağlayarak toplumların yaşam biçimlerini dünyanın dört bir tarafındaki insanlara aktarmaktadır. Dijital medya araçlarında aktif yayılım göstermeye başlayan dini içeriklerde yeni bir dini yapı ve anlayışı temsil etmektedir. Medya toplumları eğitmesi, bilgilendirmesi, geleneğe nazaran evrensel bir kültür geliştirmesi ile bireylerin sosyal, kültürel, siyasi ve dini hayatına nüfuz etmiştir. Dinsel öğretinin aktarımının sanal bir mecraya çekilmesi, medyanın bireyi şekillendirmesine, dini konularda ön yargılı tutum ve davranış sergilemesine neden olabilmektedir. Özellikle de dini argümanların fazlaca yayılabilir hale gelmesi ile din algısında sıklıkla meydana gelen değişim ve dönüşüm emareleri bugün artık önü alınmaz bir hal almıştır. Toplumun genelindeki bu dönüşümün net tespitlerle ortaya konması gerekmektedir. Bu çalışmada dijital çağda dinin kendisini gelenekselden daha farklı bir biçimde yeniden üretmesi ile dini anlayışın dönüşümü ele alınmaktadır. Günümüzde kitle iletişim araçlarının gelişmesine paralel olarak toplumların din anlayışında birtakım değişimler meydana getirdiği birçok araştırmaya konu olmuştur. Araştırmada amacımız dijital çağda dinin alacağı yeni şekilden kaynaklı toplumun değişen din anlayışı, dini bilgiye erişim tercihleri, dijital medyada yer alan dine ait içeriklerin güvenilirliğinin sorgulanması ve dijital gerçekliğin dini kuşatarak gelenekselden farklı bir tarzda görünürlük oluşturması ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Medya, Dijital Din, Din Algısı

^a Bu çalışma Neslihan Hocaoğlu'nun Prof. Dr. İsmail DEMİREZEN danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

HİNT DİNLERİNİN PLATON'A ETKİSİ

Nurcan Doğan, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Nurcandogan353@gmail.com

ÖZET

Felsefe tarihinin önemli isimlerinden biri olan Platon'un, hocası Sokrates'in infazından sonra bir yolculuğa çıktığı tarihsel bir veri olarak bilinen bir gerçektir. Platon'un kendi döneminin bilgisi dışına çıkarak karşılaştığı zihinlerin fikirleriyle kendi fikirlerini karşılaştırıp temellendirmesinde, bakışının genişliği ve kendi döneminde var olan hâkim düşüncenin aksine sabit fikirlerin dışına çıkabiliyor oluşunu okuyabiliyoruz. Çıktığı bu yolculuklar sürecinde Hint dini geleneğinden etkilenmiş olabileceği de ihtimaller dahilindedir.

Ünlü düşünür Platon'un Hint düşüncesinden etkilendiğini öne sürdüğümüz yazında konuların doğru temellendirilebilmiş olabilmesi için filozofun eserleri ve söz konusu dini düşüncenin öğretileri karşılaştırma yapılarak ele alınmıştır. Karşılıklı olarak ele alınan konular filozofun eserlerinin büyük çoğunluğunda varlığı bilinen ve öz felsefesinin temelini oluşturan konulardır.

İlk olarak tarihsel ve coğrafi açıdan iki öğretinin yakınlığı araştırmaya konu olacak, ardından ruhun ölmeliği, Hint dini geleneği içinde özel bir tanımlaması olan samsara ve karma, toplumsal sınıf ayrımı, bilgelik ve son olarak kadının konumu konuları ele alınmıştır.

Araştırma boyunca tekraren dile getirilen önemli bir diğer konu ise araştırmaya konu olan iki düşüncenin sosyal bilimler temelinde incelenecek olup öne sürülen hiçbir iddiada kesinlik aranmaması gerektiğidir.

Anahtar Kelimeler: Hint Dinleri, Platon, Dini Düşünce, Ruhun Ölmeliği, Toplumsal Sınıflar, Bilgelik

ORTOPEDİK ENGELLİ ÇOCUKLARIN EBEVEYNLERİNİN OKULDAKİ DKAB DERSLERİNİN İNANÇ EĞİTİMİNE KATKISI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ (İSTANBUL AVRUPA YAKASI ÖRNEĞİ)^a

Nurhan Can, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, can.nurhan@std.izu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Faruk Kanger

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, faruk.kanger@izu.edu.tr

ÖZET

Ortopedik engelli bir çocuk; yaşadığı engel sebebiyle moral ve motivasyon açısından sorun yaşayabilir, kendi ve çevresiyle barışık olamayabilir, engeliyle de başa çıkamayabilir. Bu sorunların kalkması ya da en az düzeye inebilmesi için fitrattan gelen bir inanma ihtiyacı içinde olan ancak yaşadığı ortopedik engelinden dolayı inanç problemi yaşayabilecek çocuğa, gelişim düzeyleri göz önünde bulundurularak doğru bir din ve inanç eğitimi verilmesi önemlidir. Bu çalışmada; ortopedik engelli çocukların ebeveynlerinin, okuldaki Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinin çocuklarının inanç gelişimine nasıl bir katkısı olduğu hususundaki görüşlerini araştırmak ve tespit etmek amaçlanmaktadır. Araştırmamızın çalışma grubunu; 11-15 yaş arası ortopedik engelli çocuğu bulunan 26 ebeveyn oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak; uzmanların görüşleri alınıp oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmeler; katılımcıların çoğuyla çeşitli rehabilitasyon merkezlerine gidilerek yüz yüze, diğer katılımcılarla ise Covid-19 tedbirlerinden dolayı telefon görüşmesi şeklinde gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların vermiş oldukları cevapları kodladığımızda 11 kişi DKAB derslerinin olumlu katkısı olduğunu söylemiştir. Bu görüşte olan ebeveynlerin 9'u bunun öğretmen faktöründen kaynaklandığını; öğretmenin söylediklerinin çocuğa kendi sözlerinden daha çok etki ettiğini, o ödev verince çocukların sorumluluklarını daha hızlı yerine getirdiğini, derste öğretmenlerinden dinlediklerini eve gelip anlattıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılarımızdan 6 ebeveyn okuldaki DKAB derslerinin yetersizliğinden bahsetmiştir. Bu fikre sahip olan ebeveynlerin 4'ü bunun ders saatinin azlığından kaynaklandığını söylerken, 2 ebeveyn ise bu durumun ders kitapları ve müfredatla alakalı olabileceği hususunda durmuşlardır. İkişer ebeveyn okuldaki eğitimin evdeki eğitime destek olduğunu, kendilerini din eğitimi hususunda yeterli görmedikleri için çocuklarının din eğitimini daha çok okuldan aldığını, DKAB derslerinin hiçbir şekilde katkısının olmadığını, öğretmen tutumunun önemli olduğunu belirtirken, 1 kişi ise DKAB derslerinin nota döküldüğünü ifade etmiştir.

Ebeveynlerin din eğitimiyle alakalı açıklamaları onların inanç boyutundan daha çok ibadet ve ahlak boyutuna dikkat ettiklerini göstermiştir. Ayrıca okuldaki DKAB derslerinin yetersiz ya da hiçbir şekilde katkısı olmadığını ifade eden ebeveynlerin çocuklarının çoğunun 14-15 yaş aralığında olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ortopedik Engelli Çocuklar, Din Eğitimi, İnanç Eğitimi, DKAB Dersleri

^a Bu çalışma, Nurhan CAN'ın Dr. Öğr. Üyesi Faruk KANGER'in danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

İBN RÜŞD'ÜN PSİKOLOJİK GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Safiye Başdan, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, stb.3406@gmail.com

ÖZET

İslam dünyasında dine, insana dair ilimlerle ilgilenen birçok âlim mevcuttur. Yaşamları boyunca düşünce ve bilim dünyasından uzak olmayan bu âlimler binlerce eser vermiş ve sadece İslam dünyasında değil tüm dünyada görüşleriyle, teorileriyle tesir etmişlerdir. Bu isimlerden birisi olan İbn Rüşd ise özellikle felsefe alanında kendisinden önceki tarihsel bilgi birikimini yaşadığı döneme taşımış, felsefe alanında otorite kabul edilen isimlerden Aristoteles'in eserlerine yaptığı şerhlerle gerek çağdaşlarına gerekse günümüze ışık tutacak çok önemli çalışmalar kaleme almıştır. İbn Rüşd kullandığı te'vil metoduyla, dini felsefeyle harmanlamış ve kendi özgün üslubuyla dini yorumlara katkı sağlamıştır. İnsan yaşamına değer veren, insanı sorumlu ve özgür bir varlık olarak değerlendiren filozof, psikoloji alanında da yazdığı eserlerinde insana etki eden unsurları tek tek ele almış, bunların birbirleriyle uyumunun nasıl olduğunu ifade etmiş ve fizyolojiden metafiziğe kadar uzanan süreçte psikolojinin kapsamına girebilecek teoriler geliştirmiştir. Teorilerini âlem insan ilişkisinde temellendiren ve insanın akıllı bir varlık olarak bilgi edinme süreçlerini tanımlayan filozof felsefeyi insanın düşünce sisteminin temeline yerleştirmeyi esas almıştır. İbn Rüşd'e göre insan aktif, sorumlu, yetenekleri olan etkin bir varlıktır. İnsanın içerisinde potansiyel olarak bulunan istek güçleri olan idrak, şehvet, şevk ve gazap güçlerinden birinin tercih edilmesiyle oluşan özgürlük, insanın akli vasıtasıyla heves, tutku, gazap ve takıntılarının gölgesinden kurtulmasıyla gerçekleşecektir. İbn Rüşd'e göre insanlar çocukluk dönemlerinde iyi bir eğitim almalı ve yetişkinlik dönemlerindeki sorunların kaynağı ergenlik öncesinde aranmalıdır. Günümüzde gelişim psikolojisi adıyla bilinen kuramın öncüllerinden olan Erik H. Erikson tarafından geliştirilen Psikososyal kurama göre kişiliğin gelişimi hayat boyu devam etmektedir. Bu kuramı yıllar öncesinden kullanan İbn Rüşd için, insanın yetişkinlik ve ergenlik dönemlerinde yaşanan çatışmaları çözmek ve başarılı bir hayat yaşamak için ergenlik öncesi çatışmaların çözülmesi gerekmektedir. İbn Rüşd'ün görüşlerinin tanıtımını amaçlayan bu bildiri literatür taraması yöntemiyle filozofun yaşamı psikolojik ve sosyolojik düşünceleri açıdan ele alınmıştır. Psikoloji bağlamında konuyu daralttığımız filozofumuzun görüşleri günümüz psikoloji çalışmalarına da ışık tutacak niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: İbn Rüşd, Psikoloji, Sosyoloji, Biyoloji, Maneviyat

DİNDARLIĞIN BİYOLOJİK KAYNAKLARI

Savaş Aktaş, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, savas_aktas44@hotmail.com

ÖZET

İnanma eğilimi, dini kabiliyet, dini yönelim gibi insanı doğuştan bir inanca sevkeden ruhsal faktörlerin varlığının kabulünde din psikologlarının neredeyse tamamına yakınında bir görüş birliği vardır. Ancak bunun biyolojik olması açısından değerlendirildiğimizde çalışmaların yeni olduğu görülmektedir. Dolayısıyla inancın kalıtımsal bir eğiliminin insanda bulunup bulunmadığı düşüncesi insanların zihinlerini kurcalayan temel bir problem olarak araştırılmaktadır. Bu anlayış çerçevesinde ortaya çıkan nörobiyolojik yaklaşım, insanın psikolojisini nörolojik süreçlerle açıklamaya çalışırken diğer taraftan eylemlerinin kalıtsal yapılardan ve genetik özelliklerden ortaya çıktığı iddia eder. Bilim insanları bu iddiaların bilimsel temellerine ulaşmak adına beyin görüntülüne teknikleri ve genler üzerinde çalışmış ve bu gayretlerin neticesinde insanların olumlu veyahut olumsuz bir durumu deneyimledikleri zaman beynin bazı kısımlarının tepkiler verdiğini ortaya koymuştur. Sunacağımız bildirinin amacı da inancın kalıtımsal bir yönünün olduğunu açığa çıkarmak olmuştur. Bununla beraber bildiride inancın kalıtımsal eğilimlerini ortaya koymak adına çalışmalar yapan uzmanların görüşlerine ve yaptıkları deneylere yer verilmiştir. Bu görüşler ve deneylerden hareket ederek inancın ve tutumların beyin ile olan bir diğer ifadeyle kalıtımsal yönden bağlantısı ortaya koyulmuştur. Tüm bu bulguların neticesinde dini yaşantılar, bireyin kutsal olanla iletişimi (dua), mistik deneyimler vb. kutsal olana ulaşmayı amaçlayan yaşantılar esnasında beynin belirli olan kısımlarında aydınlanmalar ve değişimlerin ortaya çıktığı bilimsel bir sonuç olarak tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İnanma Eğilimi, Dini Kabiliyet, Nörobiyoloji, Kalıtım

GÜNÜMÜZ TÜRKİYESİ'NDE İLKOKUL'DA DİN EĞİTİMİ PROBLEMLERİ VE ÇÖZÜM YAKLAŞIMLARI

Savaş Aktaş, Yüksek Lisans Öğrencisi,

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, savas_aktas44@hotmail.com

ÖZET

İlkokulda din eğitimi ve öğretimi problemleriyle ilgili çalışmalar oldukça artmış, din eğitiminin bilimsel manada gelişimine yönelik ilerleme kaydedilmiştir. Çocuğa özellikle ilkokul evresinde etkili ve sağlıklı bir dini eğitim ve öğretim süreci oluşturabilmek için onun gelişim özelliklerini iyi manada bilmek çok önemlidir. Bu bildirinin amacı da ilkokulda din eğitimi ve öğretimi problemlerini ve bu problemlere dair yapılan araştırmalar sonucu ortaya konan yaklaşımları ele alarak ilkokulda etkili ve sağlıklı bir din eğitimi ve öğretimi faaliyetinin çerçevesini çizebilmektir. Bu perspektif doğrultusunda öncelikle ilkokul çağındaki çocukların sahip olduğu gelişim özelliklerine değinilmiş ardından gelişim özellikleri doğrultusunda çözüm önerileri sunulmaya gayret edilmiştir. Çocuğun içinde bulunduğu bu dönemde aile, okul, öğretmen ve akran grubunun yanında kitle iletişim araçlarının rolüne vurgu yapılmıştır. Çocuğun kişiliğini şekillendirmede büyük paya sahip olan ve din eğitimi açısından bu dönemin olmazsa olmaz en önemli unsurlarından birisi olan aile kurumuna değinilmiş ve ilkokulda karşılaşılan problemlerde ailenin etkisi ve rolü açığa çıkarılmış, çözüm önerileri sunulmuştur. Ayrıca öğretilen duaların ve çocuğun içinde bulunduğu akran grubunun içinde bulunduğu döneme ve ilerleyen yaşamına tesir ettiği açığa çıkarılmıştır. Yine bu dönemde çocukların kitle iletişim araçlarından da olumlu ve olumsuz açıdan etkilendiği tespit edilmiş ve nihayetinde ilkokul döneminde aile, okul, öğretmen ve akran grubunun yanında dua ve kitle iletişim araçlarının dini eğitiminde önemli bir unsur olarak öne çıktığı bilimsel bir vakıa olarak ortaya koyulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Dini Eğitim, Gelişim Özellikleri, Gelişim Dönemleri

İSLAM TASAVVURUNDA ZAMAN KAVRAMI

Sevil Güngör, Yüksek Lisans ğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim niversitesi, sevilgungor@hotmail.de

Dr. Abuzer Dişkaya

İstanbul Sabahattin Zaim niversitesi, abuzer.diskaya@izu.edu.tr

ÖZET

Zaman'ın bir problem olarak ortaya çıkışı, insanın varlığıyla aynı döneme kadar uzanmaktadır. İlahi metinlerde ilk insanla şeytan arasındaki ilişki sonsuzluk ağacı etrafında şekillenmektedir. Kur'an'da şeytanın, sonsuzluğu kazandıracak ağacın varlığıyla Adem'e yaklaşması, insanoğlunun zaman kavramıyla ne zaman tanıştığını göstermesi açısından önemlidir. Bununla beraber insanın zamanı adlandırması, onu çeşitli vasıtalarla ölçmeye çalışması ve varlık içerisinde zamanla bu kadar münasebet halinde bulunan başka bir varlık olmaması, zamanla ilgili çeşitli soruların ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. İnsanoğlunun tarih boyunca bütün kültürlerde ele aldığı zaman meselesi, zamanın var olup olmadığı, sonsuzluk, ölüm sonrası zaman, alemin ne zaman yaratıldığı, zamanın nasıl oluştuğ, zamanın var olma açısından sebep-sonuç ilişkisi içinde olduğ olgular gibi soruları akla getirmiştir. Bu sorular ilkçağ felsefecilerinden günümüze, İslam kelamcılarında, İslam felsefecilerine kadar her dönemden ve düşünceden kişi tarafından cevaplandırılmaya çalışılmıştır. Bu sebeple makalemizin ilk bölümünde zaman kavramının tanımına ve filozofların zaman kavramına getirmiş oldukları tanımlara yer verilmiştir. Ayrıca zaman kavramıyla ilişkili gördüğümüz "dehr", "süre" ve "an" kavramlarını incelemeye çalışacağız. İkinci blmde Kur'an'da yer alan bazı kavram ve ayetler ışığında zaman meselesini ele almaya gayret gösterip, son blmde ise ilkçağ filozoflarının görüşleriyle beraber daha çok İslam filozoflarının yukarıda bahsi geçen sorulara getirmiş oldukları düşüncelerine yer vermeye çalışacağız. Bu makaleyi yazmaktaki amacımız; zaman meselesinin tarih boyunca hem ilkçağ filozofları hem de İslam filozofları tarafından ele alındığını ortaya koymak ve Kuran bağlamında zaman kavramına günümüzün bakış açısıyla bir anlam kazandırmaktır.

Anahtar Kelimeler: Zaman, Dehr, İslam, Kuran, Aristo, Kant.

NİHAK KEKLİK'İN MANTIK ANLAYIŞI

Sulhi Ceylan, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, sulhiceylan@gmail.com

Dr. Abuzer Dişkaya

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, abuzer.diskaya@izu.edu.tr

ÖZET

2017 yılında aramızdan ayrılan, Türk-İslam düşünce geleneğinin gelişmesine özgün fikirleriyle katkı sağlayan İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Nihat Keklik, yazdığı mantık ilmine dair kitap ve makaleleriyle de Türkiye’de mantık ilminin gelişimine hizmet etmiştir.

Geliştirdiği “Hikmet Binası Teorisi” ile benzetmelerden yararlanarak felsefi metinleri, kavramları ve mantık ilminin anlaşılır kılmıştır. Bu teoride hikmet büyük bir binayı, akıl binanın kurulması gereken arsayı, tefekkür binanın planını, mantık binanın temelini, kavramlar duvarlardaki tuğlaları, bilgi tuğlalarla örülen duvarı, ilim duvarların bitişmesiyle oluşan odaları ve felsefe ise binanın çatısını simgelemektedir. Görüldüğü üzere mantık ilmine son derece önem veren Keklik; aklın doğru ve hakikati bulabilmesi için bir misdak hüviyetinde olan mantık ilminin tahsil edilmesinin zorunlu olduğunu söyler.

Hikmet binasının ise dört kat olup birinci katın İlkçağ felsefesi, ikinci katın Ortaçağ felsefesi, üçüncü katın İslam felsefesi ve dördüncü katın ise Yeniçağ felsefesi olduğunu söyler ve çağ değişecek olursa beşinci bir katın inşa edilebileceğini belirterek kendinden sonra gelecek ilim adamlarına adeta bir misyon da yükler: Türk-İslam felsefesinin geliştirilip çağa ses olması.

Mantık ilmini sarrafların kullandığı mihenk taşına benzediğini söyleyen Nihat Keklik; mantık ilmini tahsil etmenin en büyük faydasının zanlardan ve dogmatik bilgilerden korunmak ve böylece hakikati bizzat bulmak olduğunu belirtir. Farabi’nin “Mantık, dairelerin yuvarlaklığını idrak etmekte duyularımızın yanılıp yanılmadığından emin olmadığımız zaman kullandığımız pergele benzer” metaforuna atıf yapan Keklik, insan bilgisinin yanlış esaslara dayandığını bu sebeple aklın hakikati değil zevahiri idrak ettiğini ve kâinatı dolduran nesnelere de oldukları gibi değil göründükleri gibi algılayabildiği için mantık ilminin elzem olduğunu ve de doğru bilgi ve hükümleri keşfedebilmek için elimizde sadece mantık ilminin bulunduğunu söyler.

Anahtar Kelimeler: Nihat Keklik, Mantık, Akıl, Düşünmenin Yasaları.

HACCIN SOSYAL ETKİSİ

Yasemin Aysan, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, aysanyasemin34@gmail.com

Prof. Dr. İzzet Er

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, izzet.er@izu.edu.tr

ÖZET

Hac kelime olarak dönmek, dolanmak, terim olarak maddi manevi anlamda özel imkânlarla sahip olan Müslümanların belirli süre içinde Kâbe'yi tavaf etmeleri, Arafat ve Müzdelife'de vakfe yapmaları, Mina bölgesinde şeytan taşlamaları anlamına gelmektedir. Bu çalışmanın amacı, hacın toplum üzerindeki etkilerine geçmiş zamanlardan günümüze değişen ve gelişen dünyadaki tesirlerine değinmektir. Bu çalışmada hac kavramına kısaca değinilerek, cahiliye dönemi ve günümüzdeki hac uygulaması anlatıldı. Sonrasında hacın toplumsal etkilerinden bahsedilerek korona salgını öncesi ve sonrasında hac ibadetinin nasıl yapıldığına da ayrıca yer verildi. Hacın gerek kavram gerek fihhi gerekse uygulama boyutu ile çok geniş bir ibadet olduğu bilinen bir gerçektir. Bedeni ve mali bir ibadet olması yönüyle de toplum üzerinde zihni, ruhi ve davranış yönünden çeşitli tesirleri bulunmaktadır. Bu sebeple hac ritüel olarak belli zaman ve mekândan ibaret olsa da sosyal ve psikolojik manada toplumda çok çeşitli etkileri bulunan bir ibadettir. Bu etkiler bir ömür boyu da sürebilmektedir. Hac ibadetindeki asıl maksat Allah'ın rızasına ulaşmak bunun yanı sıra duygu ve uygulama anlamında çeşitli kazanımlar elde etmektir. Psikolojik olarak çok büyük bir etki söz konusu olsa da biz bu çalışma da hacın daha çok sosyal yönü üzerinde duracağız. Bu çalışma, DİA (Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi), TDV yayımlarına ait hac kitaplığı serisine özel hazırlanan kaynaklardan ve çeşitli çalışmalardan tarama ve literatür analizi yapılarak gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hac, İbadet, Sosyoloji, Uygulama

MUSTAFA KUTLU’NUN HİKÂYELERİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ^a

Yasemin Kacır, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, kacir.yasemin@std.izu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi. Esra Türk

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, esra.turk@izu.edu.tr

ÖZET

Değer, toplum yapısının var olması, bir olması ve devamlı olabilmesi için gerekli kabul edilen, uygun bulunan ve teşvik edilen aynı zamanda muhafaza edilmeye çalışılan inanışlardır. Değer kavramı, birçok disiplinde yerini bulmuş ve yüzyıllardır araştırmalara konu olmuştur. Bu sebepten farklı birçok tanımı yapılmış ve sınıflandırılmıştır. Değerler eğitimi ise bir toplumun elzem olarak gördüğü idealleri öğrenme ve öğretme sürecidir. Bu değerler öğrenenlerin davranış ve tutumlarını belirlenen yön doğrultusunda etkiler. Hikâyeler bireyin zihninde kalıcı olması ve anlatımı da kolaylaştırdığı için eğitimde kullanılan önemli yöntemlerden biridir. Özellikle soyut olguların somutlaştırılması ve manası kapalı olan konuların açıklığa kavuşturulması gibi amaçlarla kullanılmıştır. Ayrıca teoriyle pratiği yakınlaştıran ve bilgilerin yaşamdaki karşılığını gösteren bir yapıdadır. Etkili ve kalıcı olması yönüyle bütün öğretim ortamlarında kullanılan hikâyeler, değerler eğitimi açısından farklı bir öneme sahiptir. Zira soyut kavramların anlatılmasında hikâyelerin önemli bir yeri vardır. Ayrıca insanın duygularına hitap etmeyi ve duyguların eğitilmesini hedefleyen bir din öğretimi faaliyetinde hikâyelere başvurulması gerektiği bir gerçektir. Tüm bunlar ışığında araştırmanın amacı Mustafa Kutlu’nun hikâyelerinin değerler eğitimi açısından incelenmesidir. Araştırmada eserler değerler eğitimi esas alınarak içerik çözümlemesine tabi tutulmuştur. Bu sebepten araştırma hikâyelerdeki daha çok değer ifade eden kavramlar kapsamında ele alınmıştır. Eserlerdeki değer kavramları tespit edildikten sonra hikâyelerdeki değer ifadeleri sunulmuş ve değerler eğitimi açısından incelenmiştir. Nitel araştırma tekniğiyle yazılan bu çalışmanın kapsamını Mustafa Kutlu’nun 1970-2016 tarihleri arasında yazmış olduğu yirmi beş adet hikâye oluşturmaktadır. Bu hikâyelerde ‘Adalet’, ‘Sevgi’, ‘Saygı’, ‘Allah İnancı’, ‘Cesaret’, ‘Cömertlik’, ‘Çalışkanlık’, ‘Dürüstlük’, ‘Empati’, ‘Fedakârlık’, ‘Hoşgörü’, ‘İyilik’, ‘Merhamet’, ‘Misafirperverlik’, ‘Sabır’, ‘Şükür’, ‘Tevazu’, ‘Ümit’, ‘Vatanseverlik’, ‘Yardımseverlik’ başlıklarıyla yirmi temel değer tespit edilip incelenerek eserlerden alıntılar yapılmak suretiyle yorumlanmıştır. Mustafa Kutlu’nun öykülerindeki değer kavramları ve değerler eğitimine olan katkıları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Değer, Değerler Eğitimi, Hikâye

^a Bu çalışma, Yasemin Kacır’ın Dr. Öğr. Üyesi. Esra TÜRK danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

YAHUDİLİK, HRİSTİYANLIK VE İSLAMİYET AÇISINDAN KUDÜS VE GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU

Safiye Başdan, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, stb.3406@gmail.com

ÖZET

Din, insanlık tarihi boyunca yol gösterici ve toplum kimliğini belirleyici vasıfta olmuştur. Dinî bakımdan saygı duyulan, dokunulmaz olan, karşı çıkılmayan ve Tanrı ile yakınlığı olan unsurlar kutsal olarak adlandırılmış ve bunlara yüksek değerler verilmiştir. Kutsal olarak düşünebileceğimiz birçok unsurun yanında mekân kutsallığı da insan hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Mekân insan hayatı için ne kadar önemli olabilir, onun hayatına nasıl yön verir, insanları nesiller boyunca bir ideale nasıl sürükler sorularının cevabı; Yahudilik, Hristiyanlık ve İslam bakımından Kudüs'e verilen değer bağlamında fazlasıyla doyurucu bir tarzda karşımıza çıkmaktadır. Kudüs öyle bir bölgedir ki milattan önceki zamanlardan itibaren dinlerin odak noktası, inanların sevdası, ideali ve uğrunda canını verdiği kutsal bir mekân olmuştur. Burası birçoklarına göre Tanrı'ya en yakın bulunan, hürmete şayan, maddi ve manevi dünyanın merkezidir. Kudüs Tanrı'ya yakınlığıyla birlikte nice peygamberin bulunduğu, yaşadığı, uğruna savaştığı belde olarak tüm insanlığa bırakılan yegâne mirastır. Bir şehir ki bilinen tarih öncesinden itibaren nice devletler bu kutsal topraklarda bulunmak istemiş ve burada kendilerinden bir iz bırakmışlardır. Kudüs'te tarihten miras kalan bu izler, medeniyetler, devletler, kültürler, inançlar, iç içe geçmiş bir hâlde bulunmaktadır. Müslümanlara, Hristiyanlara ve Yahudilere ait kabirler birbirine komşuluk yapmakta, örneğin Hristiyanlara ait Kıyama Kilisesi içerisinde İslam eğitimi veren bir Osmanlı medresesi bulunmaktadır. Hristiyan hac yolu olarak bilinen Çile Yolu ile Mevlevi Tekkesi, Afgan Zaviyesi, Hindu Tekkesi, Özbekler Tekkesi ve Müslümanlara ait nice yapılar Kudüs'te bir arada bulunmaktadır. Kudüs'ün milattan önceki dönemlerinden itibaren günümüze gelinceye kadar olan tarihini kısaca ele aldığımız bu bildiride İslamiyet, Hristiyanlık ve Yahudilik olarak bilinen üç büyük dinin Kudüs yorumu yapmış olduğumuz literatür taraması yöntemiyle tarihsel boyutta kutsallık bağlamında ele alınmıştır. Her bir din açısından kutsal kabul edilen hadiselerin yaşandığı mekân tarihsel süreçler göze alındığında bahsi geçen dinler açısından önemli ve değerlidir. Muhtelif dinlerin yeşerdiği topraklar olan Kudüs toprakları şimdiye kadar paylaşılammış ve her dönem tazeliğini koruyacak olan çekişmelerin ışığında yakın bir zamanda paylaşılabilir gibi görünmemektedir.

Anahtar Kelimeler: Kudüs, Yahudilik, Hristiyanlık, İslamiyet, Kutsallık, Mescidi Aksa

GEBELİK DÖNEMİNDEKİ KADINLARIN ALGILANAN SOSYAL DESTEK VE İLİŞKİ DOYUMUNUN KAYGI DÜZEYLERİ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Berivan Gündüz, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, gunduz.berivan@std.izu.edu.tr

Dr. Öğretim Üyesi Fatima Elif Ergüney Okumuş

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, elif.okumus@izu.edu.tr

ÖZET

Gebelik dönemi kadınların yaşamlarında önemli fizyolojik, psikolojik ve sosyal değişimler yaşadığı bir dönemdir ve bu değişimler anne adaylarının kaygı düzeylerinin artması açısından büyük bir risk faktörüdür. Dolayısıyla gebelik dönemindeki bireylerle çalışmanın toplum ve ruh sağlığı açısından oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Bu dönemde kaygı düzeyi ile ilişkili olduğu düşünülen algılanan sosyal destek ve ilişki doyumu değişkenleri de göz önünde bulundurulduğunda, gebelik dönemindeki kadınların algılanan sosyal destek ve ilişki doyumlarının, kaygı düzeyi ile ilişkisinin incelenmesi mevcut araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini halihazırda gebelik döneminde olan 19-43 yaş aralığında 110 kadın katılımcı oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında, Demografik Bilgi Formu, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (MSPSS), İlişki Doyumu Ölçeği (İDÖ) ve Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği (DASS-21) kullanılmış, toplanan veriler Pearson Korelasyon Analizi ve Çoklu Regresyon Analizi yöntemleri ile incelenmiştir. Uygulanan korelasyon analizi sonucunda, gebelik dönemindeki kadınların ailelerinden, arkadaşlarından ve özel bir kişiden algıladıkları sosyal destek düzeyleri arttıkça ilişki doyumlarının da arttığı görülmektedir. Bununla birlikte bireylerin algıladıkları sosyal destek düzeyleri ile kaygı düzeylerinin negatif yönde ilişkili olduğu, algılanan sosyal destek düzeyleri düştükçe kaygı düzeylerinin arttığı söylenebilmektedir. Bireylerin ilişki doyumları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde ise, bireylerin ilişki doyumları azaldıkça kaygı düzeylerinin arttığı görülmektedir. Son olarak gebelik dönemindeki kadınların algılanan sosyal destek ve ilişki doyumlarının kaygı düzeyini ne derece yordadığını incelemek amacıyla uygulanan regresyon analizi sonucunda, bu değişkenlerin birlikte kaygı düzeyini istatistiksel açıdan anlamlı olarak yordadığı söylenebilmektedir. Özetle, bu çalışma sosyal destek, ilişki doyumu ve kaygı düzeylerinin birbirleriyle ilişkisi ile ilgili pek çok bilgi sunmakta ve alana katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Algılanan Sosyal Destek, Gebelik, İlişki Doyumu, Kaygı

COVID-19 PANDEMİSİNDE YETİŞKİNLERDEKİ DEPRESYON VE TRAVMA BELİRTİLERİNİN ALEKSİTİMİ İLE İLİŞKİSİ^a

Emine Cansu Albaş, Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, emine.albas@std.izu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Fatima Elif Ergüney Okumuş

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, elif.okumus@izu.edu.tr

ÖZET

Covid-19 salgını çok kısa bir süre içerisinde Çin sınırlarını aşarak tüm dünyaya yayılmıştır. Virüsün hızlı bir şekilde çok geniş coğrafyalara yayılması sebebiyle Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi olarak ilan edilmiştir. Buna bağlı olarak getirilen kısıtlamalar, karantina uygulamaları gibi Covid-19 ile gündeme gelen ve günlük rutinde yaşanan pek çok değişiklik kişilerin ruh sağlığını olumsuz anlamda etkilemektedir. İnsanlar gerek virüse gerek sürece dair yeterli miktarda bilgi sahibi olmadıkları için pek çok psikolojik belirti çıkartmışlardır. Salgınla gündeme gelen yeni yaşam tarzına uyum sağlamak insanlar üzerinde stres yaratarak bununla birlikte depresif belirtiler sergilemelerine neden olmuştur. Öte yandan aniden gelişmesi, ölüm tehdidi barındırıyor olması gibi pek çok sebepten dolayı bu salgın travmatik olay olarak değerlendirilmekte ve kişiler üzerinde travmatik etki oluşturduğu söylenebilmektedir. Duyguların tanımlanması ve ifade edilmesi kişilerin ruh sağlığı üzerinde oldukça önemli bir etkiye sahiptir. Duyguları ifade edebiliyor olmak travmatik olayların çözülmesi, ruhsal sıkıntının hafiflemesi dolayısıyla da iyileşme sürecine katkı sağlaması sebebiyle önemlidir. Kişilerin duygularını tanımakta ve sözel olarak ifade etmekte yaşadıkları güçlük anlamına gelen aleksitiminin travma ve depresyon ile ilişki olduğu bilinmektedir. Covid-19 pandemisinin travmatik bir deneyim olduğu düşünüldüğünde meydana gelen ruh sağlığı problemlerinde aleksitiminin rolünün bilinmesi önem arz etmektedir. Dolayısıyla bu çalışmanın amacı yetişkinlerdeki depresyon ve travma belirtileri ile aleksitimi arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Örneklem, bulabildiğini örnekleme yoluyla çalışmaya dahil olan 18-65 yaş arasındaki 150 katılımcıdan oluşmaktadır. Veriler Demografik Bilgi Formu, Beck Depresyon Envanteri, Toronto Aleksitimi Ölçeği ve Olayların Etkisi Ölçeği-R aracılığıyla toplanmış olup Pearson Korelasyon Analizi kullanılarak incelenmiştir. Uygulanan korelasyon analizine göre depresyon ve travma, aleksitimi ile ilişkili bulunmuştur. Travmatik etkileri olan bu salgınla beraber virüse karşı duyulan korku sebebiyle kişilerin sosyal açıdan geri çekilerek depresif belirtiler sergilemeleri beklenen bir durumdur. Travmatik deneyim olan Covid-19 pandemisi sonucunda aleksitimi meydana gelmiş veya şiddetlenmiş olabilmektedir. Elde edilen bu sonuçlar literatür ile uyum içerisinde.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Pandemi, Aleksitimi, Depresyon, Travma.

^a Bu çalışma Emine Cansu Albaş'ın Dr. Öğr. Üyesi Fatima Elif ERGÜNEY OKUMUŞ danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

THE EFFECT OF EPISODIC COUNTERFACTUAL THINKING ON EMOTION REGULATION^a

Emine Şeyma Çağlar Kurtulmuş, Yüksek Lisans Öğrencisi

Kadir Has University, ekurtulmus@stu.khas.edu.tr

Asst. Prof. Sezin Öner Yaman

Kadir Has University, sezin.oner@khas.edu.tr

ABSTRACT

When individuals think about events, they generally produce different alternative scenarios about how these actual events might have turned out differently. Remembering past events and thinking about different results of these events is called counterfactual thinking in the literature. This type of thinking is a mental representation of past reality, and they take the form of "if only" (e.g., If I had studied a little harder, I could have passed the class). Counterfactual thinking is a field that has been studied in hypothetical scenarios for a long time. However, counterfactual thinking as produced in an episodic context, i.e., the production of counterfactuals from autobiographical memory, has only been studied recently. There are very few studies on episodic counterfactual thinking and its functions in an emotional context. Therefore, this study aims to explain the effect of the phenomenological features of episodic counterfactual thoughts, namely emotional intensity, reliving, and valence, on the emotion regulation skills of individuals. Participants wrote down a negative autobiographical memory and counterfactual thoughts about their memory in the study. They rated the phenomenological features in both their memory and counterfactual thoughts. As a result, the phenomenological features of episodic counterfactual thinking mediated the relationship between the phenomenological features of the negative memory and the mood. While the direct effect of phenomenological features of autobiographical memory on mood was not significant, indirect effects through phenomenological features of episodic counterfactual thinking were significant. Individuals recalling events with high emotional intensity and reliving tend to experience the high emotional intensity and reliving for their episodic counterfactual thinking, which enhances their mood. This study indicates that counterfactual thinking can be a type of reappraisal, and it has a function that can repair people's emotions. The mood regulation aspect of counterfactuals helps eliminate unfavorable feelings stemming from negative memory.

Anahtar Kelimeler: Autobiographical memory, Episodic counterfactual thinking, Emotion regulation.

^a Bu çalışma, Şeyma ÇAĞLAR KURTULMUŞ'un Dr. Sezin ÖNER YAMAN danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

TRANSMISSION OF TRAUMA ACROSS GENERATIONS

EVALUATION IN TERMS OF PARENTING STYLES

Esra Uludağ, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi,
esraguneriuludag@gmail.com <mailto:srknnyuksel@outlook.com>

ABSTRACT

Trauma is severe experience in people's lives which have lasting effects on the person who experienced the event. These experiences might not be limited within the person because of the permanent changes shaped by the event. According to transmission of trauma across generations, the effects of traumatic experiences experienced by a family member can also be seen in the younger family member. In order for this effect to occur, the young family member does not have to be directly exposed to the trauma, also may even be born after the traumatic experience ends. Parenting style is an environmental factor to develop symptoms or disorders related with parent's traumatic experiences. The most efficient style of parenting is known as authoritative parenting because this type values responsibility, respect, support, control and communication in an appropriate ways; so that authoritative parenting has positive effects on transmission of trauma, while authoritarian and permissive parenting have negative effects. Also, some kinds of traumatic events have impacts on parenting style. Moreover, parenting styles influence the symptoms that children could have. If the effects of traumatic experience continue in family members, then parenting style can cause symptoms to progress. This study investigates the effects of parenting styles in transmission of trauma, and the severity of child's symptoms. Parenting styles can be protective or causative factor for transmission of trauma across generations so that this topic needs to be explain in detail.

Key Words: Trauma, Generations, Parenting Styles, Transmission

BİR TERAPİ YÖNTEMİ OLARAK DOĞA: DOĞA VE PSİKOLOJİK SAĞLIK İLİŞKİSİNİN DÜNÜ, BUGÜNÜ VE YARINI

Fatma Saliha Atabay Gazioğlu, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, salihaatabay@gmail.com

ÖZET

İnsanlık tarihinden beri birey, doğa ile uyumlu bir şekilde varlığını sürdürmekteyken son yüzyıla gelindiğinde bireyin doğa ile uyumlu yaşamının değiştiği görülmektedir. Birleşmiş Milletler, 2007 yılından itibaren kentsel nüfusun kırsal nüfusu geçtiğini belirtmiştir, bu durum insanlık tarihi boyunca rastlanılmamış bir durumdur. Veriler yaşanan alanların fazla değişiklik göstermediğini ancak yaşanan alanlardaki doğal alanların azaldığına işaret etmektedir. Bu durum bireyin doğa ile temasının git gide azalmasına sebep olmaktadır. Dünya genelinde yapılan birçok çalışma bireylerin doğa ile temasının azalmasının ve kentleşmenin bireyin psikolojik sağlığının üzerindeki olumsuz etkilerini ortaya koymaktadır. Ancak insanlık tarihi boyunca doğa ile iç içe yaşamış olan bireyin doğayla temasa ihtiyacı devam etmektedir. Yapılan araştırmalar, bireyin doğa ile temasının, psikolojik sağlığı koruma ve arttırma sürecine de katkı sağladığını göstermektedir. Su, orman, aromatik kokular gibi doğa unsurları bu amaçla eski çağlardan beri kullanılmaktadır. Günümüze gelindiğinde doğa ve unsurlarının, psikolojik sağlığı koruma ve arttırmada kullanılan bir terapi yöntemi haline geldiği görülmektedir. Ülkemizde doğa ve psikolojik sağlık alanında yapılan çalışmaların daha çok doğanın psikolojik sağlık üzerindeki olumlu etkileri ile ilgili olduğu görülmektedir. Doğa unsurlarının psikolojik sağlığı arttırmada bir terapi yöntemi olarak kullanımına dair ise ulusal alan yazında sınırlı olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmanın amacı doğanın bireyin psikolojik sağlığı üzerindeki etkileri ve psikolojik sağlığın artırılmasında kullanılan doğa temelli terapiler konusunda yapılan çalışmaları derlemektir. Çalışmada doğa ve bireyin geçmişten günümüze olan ilişkisine ve günümüzdeki durumuna yer verilmiştir. Çalışmanın ülkemizde, doğa ve psikolojik sağlık arasındaki ilişkisi ve doğanın bir terapi yöntemi olarak kullanılması konusunda alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Doğa, Psikolojik Sağlık, Terapi, Doğa Terapi.

KRONİK HASTALIĞA SAHİP BİREYLERDE BELİRSİZLİĞE TAHAMMÜLSÜZLÜK VE UYUMSUZ BİLİŞSEL DUYGU DÜZENLEME STRATEJİLERİNİN SÜREKLİ KAYGI ÜZERİNDEKİ YORDAYICI ROLÜ^a

Furkan Gök, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, gok.furkan@std.izu.edu.tr

Doç. Dr. Fatima Elif Ergüney Okumuş

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, elif.okumus@izu.edu.tr

ÖZET

Her ne kadar günümüzde modern tıbbın gelişmesi ile birlikte insan ömrü uzasa da bu gelişmeler ilerleyen yaşlarda çıkma eğilimi gösteren kronik hastalıkların yaygınlaşmasına da yol açmaktadır. İstatistiklere göre her on yetiştinden altısında görülen kronik hastalıklar, radikal bir tedavi yöntemlerinin bulunmaması, yaşam boyu tedavi, kontrol ve bakım hizmeti gerektirmeleri, yüksek maliyetlere yol açmaları, tedavi uyumu gerektirmeleri ve en önemlisi de yüksek ölüm oranları sebebiyle hastaları önemli belirsizliklerle mücadele etmek zorunda bırakmaktadır. Bu durum hayat boyunca gerçekleşen veya gerçekleşebilecek tüm durumların tehdit edici olarak algılanması sebebiyle bir tür hazır bulunuşluk eğilimi olarak kabul edilen sürekli kaygının birçok kronik hastalık türünde yaygın bir şekilde görülmesine sebep olmaktadır. Dolayısıyla hastaların belirsizliğe tahammül seviyelerinin belirlenmesi ve ayrıca bu süreçte kullandıkları uyumsuz bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin tespit edilmesinin sürekli kaygının azaltılması yönünde geliştirilecek olan çalışmalar için önemli olduğu düşünülmektedir. Tüm bunlar ışığında bu araştırmanın amacı belirsizliğe tahammülsüzlük ve uyumsuz bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin sürekli kaygı üzerindeki yordayıcı etkisinin belirlenmesidir. Bu doğrultuda çevrim içi anket aracılığıyla hastalık türü ayırt edilmeden 156 kronik hastaya ulaşılmıştır. Yapılan korelasyon analizleri sonucunda belirsizliğe tahammülsüzlük ve uyumsuz bilişsel duygu düzenleme stratejilerinden olan kendini suçlama, başkalarını suçlama, ruminasyon ve felaketleştirmenin sürekli kaygı ile pozitif bir ilişki içerisinde olduğu görülmüştür. Sürekli kaygı üzerindeki yordayıcılığa yönelik yapılan basit regresyon analizlerinde ise bütün değişkenlerin yordayıcılığa sahip olurken belirsizliğe tahammülsüzlüğün %37 ve felaketleştirmenin ise %28 oranı ile sürekli kaygıya dair varyansı açıklamada en güçlü iki değişken olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda kronik hastalarda belirsizliğe tahammülsüzlük ve başta felaketleştirme olmak üzere uyumsuz bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin azaltılmasına yönelik geliştirilen klinik çalışmaların hastalardaki kaygı seviyesini azaltabileceği ön görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kronik Hastalık, Sürekli Kaygı, Belirsizliğe Tahammülsüzlük, Uyumsuz Bilişsel Duygu Düzenleme Stratejileri

^a Bu çalışma, Furkan GÖK'ün Dr. Öğr. Üyesi. Fatima Elif ERGÜNEY OKUMUŞ danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

YAS SÜRECİNDE CENAZE TÖRENLERİNİN ÖNEMİ^a

Merve Kocaoğlan, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, pskmerveyldz@gmail.com

Prof.Dr. Mustafa Bilici

Marmara Üniversitesi, mustafa.bilici@marmara.edu.tr

ÖZET

Sevilen bir yakının kaybı baş etmesi zor bir deneyimdir. Kayıptan sonra bu yeni duruma adapte olabilmek için yas tutmaya ihtiyaç duyarız. Yas kaybın arkasından gelişen doğal ve sağlıklı bir süreçtir. Yas sürecini etkileyen birçok faktör vardır. Bunlardan bazıları yas sürecini zorlaştırır, yası daha karmaşık ve doğal sürecinden uzun hale getirir; bazıları ise yas sürecinin doğal seyrini kolaylaştırır, duyguların daha kolay çözülmesine yardımcı olur. Bu araştırmada yas sürecinde cenaze törenlerinin önemi üzerinde durulacaktır. Cenaze törenleri hem sevilen kişiye son kez veda etme hem de son görevleri yerine getirme fırsatı sağlayarak yas sürecine geçişte önemli bir rol oynar. Bu araştırmanın amacı sevilen birinin kaybından sonra cenaze törenine katılıp katılmamanın, ölüyü toprağa verirken görüp görmemenin yas şiddetinde anlamlı bir farklılık yaratıp yaratmadığını tespit etmektir. Nicel araştırma yöntemlerinden karşılaştırma çalışması olan bu araştırmada cenaze törenine katılan ve katılmayan, ölüyü toprağa verirken gören ve görmeyen olmak üzere ikişer grup olacaktır. Bu amaçla son 1 yıl içerisinde herhangi bir nedenle bir yakını kaybeden 18-65 yaş arası 239 katılımcıya kartopu ve ölçüt örnekleme yöntemiyle ulaşılmıştır. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan ve onam formunu onaylayan katılımcılara “Demografik Bilgi Formu” ve “Yas Ölçeği” online olarak uygulanmıştır. Yapılan istatistiksel analize göre cenaze törenine katılan ve ölüyü toprağa verilirken gören katılımcıların yas ölçeğinden aldıkları puanların istatistiksel açıdan anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmüş ve bulgular literatür çerçevesinde tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ölüm, Kayıp, Yas, Cenaze Törenleri.

^a Bu çalışma Prof.Dr. Mustafa Bilici danışmanlığında Merve Kocaoğlan tarafından yürütölen “Koronavirüs Nedeniyle ve Diğer Nedenlerle Yakınlarını Kaybedenlerin Yas ve Bitmemiş İşler Değişkenleri Açısından Karşılaştırılması” konulu ve hala devam etmekte olan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

BEYOND THE BORDERS OF LIBERAL FEMINISM: THE CASE OF ISLAMIC FEMINISM IN TURKEY^a

Cemile Rüveyda zmen, Graduate Student

Istanbul Sabahattin Zaim University, rzvlsz@hotmail.com

ABSTRACT

Women's rights discourses challenge patriarchy which is considered a social system associated with governance structures and practices that maintain the dominance of men and the oppression of women. This paper aims to analyze the marginalization of Muslim women in Turkey as a result of Kemalist modernization and its putative emancipatory project against tradition. States in the Muslim world often define women's identity and rights in a hegemonic approach reinforcing patriarchal societies through their decisions, discourses, and norms. In the Turkish context, the radical breaking points in recent years attest to the state's paternalist position about women: the 1997 Turkish military memorandum, the gender policies of the AKP government, and Turkey's withdrawal from the Istanbul Convention. In this context, this paper identifies the *hijab* (headscarf) ban in the February 28 process as an intrusion by the intervention in women's bodily practices and basic rights. The paper also evaluates the notion of 'multiple modernities' as a conceptual framework for understanding contemporary Muslim women's public articulations as an alternative to laicist and traditionalist accounts of womanhood in Turkey. The research is anchored in a set of qualitative methods which includes an interview. Through the carrying out and analysis of a semi-structured interview with Ayla Kerimoglu who is the founder of HAZAR, a conservative feminist women group, I aim to contribute to the existing literature on Muslim feminists' positions.

Keywords: Feminism, Islamic feminism, Multiple modernities, Paternalism

^a This study was produced from the master's thesis titled "Beyond The Borders of Liberal Feminism: The Case of Islamic Feminism in Turkey" that is conducted by Cemile Rüveyda zmen under the supervision of Asst. Prof. Dr. Ravza Altuntaş Çakır.

DEVLET AKTÖRLERİNİN VEKÂLET SAVAŞLARIYLA DEVLET DIŞI AKTÖRLERİ MEŐRULAŐTIRMA İKİLEMİ: ABD-YPG ÖRNEĞİ^a

Fatih Yıldız, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 1fatihyildiz@gmail.com

ÖZET

Terör örgütleri farklı yapılanmalara, farklı yöntemlere, çeşitli kapasitelere ve değişkenlik gösteren motivasyonlara sahip örgütlerdir. Bu örgütler gerçekleştirdikleri eylemler (bombalı saldırı, silahlı saldırı, baksın, adam kaçırma vs.) ile ulusal ve uluslararası güvenliğe yönelik ciddi tehditler getirmektedir. Terör sorunu özellikle 11 Eylül saldırılarının ardından hızla küresel güvenlik meselesi haline gelmiştir. Terör örgütlerinin kullandığı eylemlere ve kendi yapılanmasına bakıldığında meşruluğunun olmadığı görülmektedir. Bunun yanı sıra bir devlet için terör örgütü sayılan bir örgüt, bir başka devlet için terör örgütü olarak kabul edilmeyebilir. Bu durumun temel sebebi devletlerin politikaları ile açıklanabileceği gibi, bu örgütlerin ‘özgürlük savaşçısı mı’ yoksa ‘terörist mi’ olduğu sorunsalı üzerinden de ele alınabilir. Türkiye, ABD ve YPG üçgeninde yaşanan olaylar da bu duruma örnek olarak sunulabilmektedir. Türkiye’de PKK olarak terör eylemlerinde bulunan ve Suriye’de kendine YPG diyen örgüt, Türkiye için terör örgütü olarak görülürken ABD için rejim muhalifi olarak tanınmaktadır. Hatta ABD ile YPG arasında sahada stratejik ortaklık bulunmaktadır. ABD, YPG arasındaki bu durum Türkiye ile ilişkilerde de kendine geniş bir kriz alanı oluşturmaktadır. ABD’nin YPG’yi terör örgütü olarak görmemesi ve meşru bir güç olarak Suriye’de destek vermesi bize ayrıca bir başka önemli konuyu göstermektedir; devlet dışı aktörlerin devlet aktörleri tarafından meşrulaştırılması. ABD-YPG örneğinde bu durum incelendiğinde ABD’nin YPG’yi, bir vekil aktör olarak Suriye iç savaşında kullandığı görülmektedir. ABD politikası ile YPG’nin Suriye’deki eylemleri arasındaki paralellik ve ABD’nin büyük maliyetli silah yardımları ve askeri eğitimleri bu durumu daha net şekilde ortaya koymaktadır. PYD, Türkiye tarafından net bir şekilde terör örgütü olarak görülmektedir. ABD ise Suriye iç savaşında PYD’yi kendine vekil aktör olarak meşrulaştırması devlet dışı silahlı aktörlerin devlet aktörleri tarafından nasıl meşrulaştırıldığının örneğini ortaya koymaktadır. Bu çalışmanın devlet dışı örgütlerin devlet aktörleri tarafından meşrulaştırılması konusu ABD’nin PYD’yi meşrulaştırması üzerinden ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Devlet Dış Aktörler, Terör, Meşruluk, ABD, PYD

^a Bu çalışma, Fatih Yıldız’ın Dr. Murat Aslan danışmanlığında yürütölen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

ÖJENİ, TASARIM BEBEK VE İNSAN KLONLAMA GİBİ POZİTİF ÖJENİ YÖNTEMLERİ VE İNSAN HAKLARI KAPSAMINDAKİ TARTIŞMALAR

Hüseyin Ali Uğur, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, haliugur@yahoo.com

Dr. Muzaffer Şenel

Ankara Medipol Üniversitesi, muzaffer.senel@ankaramedipol.edu.tr

ÖZET

Öjeni, insanı doğal sınırlarının ötesinde bir biyolojik gelişmişliğe ulaştırmayı amaçlayan veya hastalıklardan arınmış insan ırkı yaratma çabalarının sürdürüldüğü bir alandır. Bu kapsamda iki farklı öjeni yöntemleri bulunmaktadır. Birinci yöntemler negatif ve olumsuz öjenik çalışmalara dayanmaktadır. Eliminasyona dayalı kısırlaştırma ve öldürme gibi bu yöntemler çok eski tarihlerden beri uygulanmaktadır. Genetik biliminin DNA'nın çift sarmal yapısını keşfetmesinden ve bakterilere DNA transferinin başarıya ulaşmasından sonra eski yöntemlerle birlikte yeni yöntemler de uygulanmaya başlanmıştır. Yeni pozitif ve olumlu öjeni olarak adlandırılan bu çalışmalar genetik mühendisliği kapsamında yapılmaktadır. Birinci yöntem, tasarım bebek çalışmalarıdır. Tasarım bebek, genetik müdahalelerle bazı özelliklere sahip olması sağlanan veya engellenen bebek anlamına gelmektedir. İkincisi ise klonlama yöntemidir. Klonlama işlemi, somatik hücre ve döllenmemiş yumurtanın çekirdeklerinin değişimi ile yapılmaktadır. Pozitif ve olumlu öjenik çalışmaları düzenlemek amacıyla UNESCO nezdinde iki önemli bildirme (1997'de İnsan Genomu ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve 2005'te Biyoetik ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi) yayınlanmıştır. Bu iki bildiride bireyin sağlığı ve özgürlüğü için genetik araştırmalar desteklenmekte ve tasarıma uğrayan bebekler onay verme yetkinliği bulunmayan bireyler kapsamında değerlendirilmektedir. İnsan hakları açısından ilk tartışma genetik modifikasyon ve seleksiyon teknolojilerinin yeniliği ve belirsizliğinden kaynaklanmaktadır. Bu teknolojilerin insanın ruhsal bütünlüğüne nasıl bir etki bırakacağı kestirilememektedir. Ayrıca diğer bir tartışma devletlerin ve ebeveynlerin bebekler üzerinde tamamen kontrol sahibi olması bireylerin özgürlüğünün ve özgünlüğünün kaybolmasına sebebiyet verebilecek olmasıdır. Bir diğer önemli tartışma bazı devlet veya grupların bu yöntemleri mükemmel insan değil de mükemmel askerler yetiştirmek için kullanması durumunda nasıl bir sonuç ortaya çıkacağı hakkındadır. İkinci yöntem olan insan klonlamaya her iki bildiride insan onuruna aykırılıktan karşı çıkılmaktadır. 2005 yılında, UNESCO "İnsan Klonlama" adıyla bir kitapçık yayınlamış ve bu konudaki etik tartışmalar ortaya konmuştur. Birincisi, teknik ve medikal güvenlik konusunda çekinceler mevcuttur. İkinci olarak üreme ve aile kavramlarının önemi zedelenmektedir. Üçüncü olarak da klonlama ile insanın özgünlüğü ortadan kalkmakta ve insan onuruna zarar verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öjeni, Tasarım Bebekler, İnsan Klonlama, İnsan Hakları İnsan Genom Projesi (HUGO),

2002 – 2022 DÖNEMİ TÜRKİYE – RUSYA İLİŞKİLERİNİN ÇOK KUTUPLULUK VE ÇATIŞMA İŞ BİRLİĞİ KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ: DOĞU AKDENİZ VE ENERJİ GÜVENLİĞİ

Kadir Turan, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, kdtrn84@gmail.com

ÖZET

Çok kutuplu dünya sistemiyle birlikte dış politikalarında daha otonom bir yapıya bürünen özellikle orta büyüklükteki devletler, kendi çıkarlarını maksimum kılmak için ikili ve çoklu bölgesel ittifakların içerisinde yer almaya başlamıştır. Küreselleşmeyle birlikte artan karşılıklı ekonomik bağımlılık da bu ittifak ve iş birliği faaliyetlerinin çatışma ve rekabet koşullarında dahi sürdürülmesinin mümkün olduğunu göstermiştir.

Türkiye – Rusya ilişkileri, iki önemli devlet aktörünün söz sahibi olduğu 2002 – 2022 dönemlerini kapsayacak şekilde Doğu Akdeniz ve Enerji Güvenliği başlıkları altında, bu iki devletin aynı anda nasıl hem iş birliği hem rekabet hem de çatışma halinde olabildikleri sorusuna cevap vermek amacıyla örnek olay yöntemi kullanılarak analize tabi tutulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çok Kutupluluk, Çatışma, İş birliği, Rekabet, Rusya, Türkiye, Doğu Akdeniz, Suriye, Libya, Enerji Güvenliği

AN ANALYSIS OF SELF-DETERMINATION MOVEMENT'S DISCOURSE ON KOSOVO-SERBIA DIALOGUE^a

Majlinda Hyseni, Graduate Student

Istanbul Sabahattin Zaim University, hyseni.majlinda@student.izu.edu.tr

ABSTRACT

A newly established republic with democratic values and institutional practices enshrined in its constitution, Kosovo holds EU integration as one of its main foreign policy objectives. Its unilateral declaration of independence in 2008 is a matter of dispute to Serbia which still considers the former as part of its own territory. EU integration of both countries is a stability-ensuring-scheme in the Western Balkans region. The aim of this study is to address one of Kosovo political parties, the Self-Determination Movement's (herein LVV) political discourse on Brussels Agreement 2013, as one of the high points in the long process of EU-mediated dialogue between Kosovo and Serbia. This paper analyzes the political discourse of LVV for the designated agreement by applying Critical Discourse Analysis (CDA). LVV is a center – left party, formerly a staunch critic of UNMIK mission famously known through the slogan "No Negotiations, Self-determination!". LVV is also the movement turned into the biggest political party in Kosovo, a case in point whose political language is deserving of academic attention for the Brussels Agreement 2013. The objective is exploring LVV's stances over Brussels Agreement of 2013 by analyzing collected data comprising of LVV speeches, declarations and other relevant texts. This paper problematizes how LVV's discourse on EU integration develops within the context of Brussels Agreement 2013. It addresses the question of how does LVV's discourse about Brussels Agreement 2013 on normalization of relations with Serbia affect LVV's discourse and positioning about Kosovo's integration in the EU. It argues that a certain positioning regarding Brussels Agreement does not affect LVV's positioning over Kosovo's integration in the EU.

Keywords: LVV, EU Integration, Dialogue, Normalization of Relations, Kosovo, Serbia, Brussels Agreement.

^a This study is produced from the master's thesis titled " An Analysis of Self-Determination Movement's Discourse on Kosovo-Serbia Dialogue " that is being conducted by Majlinda Hyseni under the supervision of Prof. Dr. Melek Saral.

RUSYA FEDERASYONU'NUN YENİ TEHDİT ALGILAMALARINA YÖNELİK HİBRİT SAVAŞ DOKTRİNİ VE GÜRCİSTAN KRİZİ^a

Meram Tatlı, Doktora Öğrencisi

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, tatlimeram@gmail.com

ÖZET

Tarihi geçmişiyle birlikte zamansal olarak değişim ve gelişim gösteren savaş olgusu, hedeflenen amaca ulaşmak için en uygun yol olarak görülmüştür. Bu olgu zamansal olarak yeni anlam ve boyut kazanarak değişim göstermiştir. Yeni alan ve boyut kazanan kavramlardan biri olan hibrit savaş, nispeten zayıf rakiplerin (Taliban, El Kaide veya Hizbullah gibi devlet dışı aktörlerin) teknolojik ve sayısal olarak üstün askerlere karşı başarısını gösteren bir olgudur. Bir savaşı hibrit yapan şey, sinerjik etkilere ulaşmak için hem askeri (güç kullanımı) hem de askeri olmayan (düzensiz taktikler, ceza bozukluğu, terör eylemleri, vb.) farklı savaş türlerinin koordineli kullanılmasıdır. Askerî olmayan araçların kullanımının özellikle önemli görüldüğü Rusya-Gürcistan savaşında Rusların bölgede izlediği politikalarından sonra, kavram bu operasyonda Rus askeri başarısını açıklamaya yardımcı olabilecek analitik bir araç olarak hızla önem kazanmıştır.

Rusya, hibrit stratejileri etkin bir şekilde kullanarak aynı anda birden fazla savaş koordine eden bir ülkedir. Son yirmi yılda Rusya tarafından komşu ülkelerde büyük ve asimetrik ölçekte hibrit savaş yürütülmektedir. Bu farklı araçların birleşimi olarak tanımlanan hibrit savaş, doğrusal olmayan savaş ya da yeni nesil savaş adlandırılmasıyla ilk defa 2013'te Rusya Federasyonu Genelkurmay Başkanı General Valery Gerasimov tarafından yayımlanan ve akabinde Gerasimov Doktrini olarak bilinen makalesinde bahsedilmiştir. Doktrin, genellikle lineer ve lineer olmayan savaşları milli güç araçlarıyla birleştiren yeni bir Rus savaş türünden bahsetmektedir. Kimi zaman doğrusal olmayan savaş olarak da bahsedilen Rus yaklaşımı, hemen hemen birbirinin yerine kullanılabilir biçimde hibrit savaş olarak tanımlanmaktadır.

Bu çalışma, Rusya'nın Gürcistan krizi sırasında izlediği politikaları ve stratejileri inceleyerek hibrit savaşın genel niteliklerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışmamda Gürcistan krizi ele alınmış ve bu olay üzerinden Rus hibrit savaş taktiklerinin etkisi sorgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hibrit Savaş, Gürcistan Krizi, Rusya.

^a Bu çalışma, Meram TATLI'nın Prof. Dr. M. Serkan TAFLIOĞLU danışmanlığında yürütülen doktora tezinden üretilmiştir.

THE KEY FACTORS INFLUENCING INDONESIAN STUDENTS CHOICE TO STUDY IN TURKEY: THE CASE OF TURKEY’S PUBLIC DIPLOMACY IN INDONESIA

Muhammad Sultan Zakaria, Graduate Student

Istanbul Sabahattin Zaim University, zakaria.muhammad@std.izu.edu.tr

ABSTRACT

Indonesian students studying in Turkey is a recent phenomenon. The number of Indonesian students in Turkey has witnessed a significant increase since 2014 and this upward trend continues every year. This phenomenon cannot be separated from the involvement of Turkish public diplomacy carried out by government and non-government actors to the Indonesian people. The instability of the country caused by both domestic political turmoil that made Turkey's public diplomacy ineffective in the past does not have much impact on the Indonesian public in the present, especially for Indonesian students to study in Turkey. Public perception can be formed and controlled by conducting public diplomacy through a cultural approach that is soft power. Having a common characteristic as a country where the majority of the population are Muslims, Turkey has a good image in the hearts of the Indonesian people. The main objective of the research is to identify how Turkish public diplomacy influences the motivations of Indonesian students to choose to study in Turkey. In this study, I used a descriptive method to explain how something happened or accurately describing the existing data. I will explain the theory of cultural diplomacy as part of public diplomacy and how Turkey implements its public diplomacy towards Indonesia. The results of this study answer the question of the key factors why many Indonesian students are eager to study in Turkey shaped by Turkish public diplomacy through various instruments: education, media, fashion, culture, and others.

Key Words: Turkish Public Diplomacy, Indonesian Students, Soft Power, Cultural Diplomacy

TÜRKİYE-AVRUPA BİRLİĞİ MÜZAKERE SÜRECİNİN TÜRKİYE'DEKİ İFADE ÖZGÜRLÜĞÜNE ETKİLERİ

Muhammet Mustafa Tuna, Graduate Student

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, mustafa.tuna@izu.edu.tr

ÖZET

İfade özgürlüğü, bireyin özgür olarak kendi iradesiyle düşünce, duygu, davranış, kanaat ve inançlarını herhangi bir şiddete başvurmaksızın yazılı ya da sözlü olarak farklı araçlarla ortaya çıkarması ve bunları serbestçe yayabilme hakkıdır. İnsan hakları çok geniş bir alana etki etmektedir; bundan dolayı insan hakları içerisinde yer alan salt ifade özgürlüğü boyutuyla Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerinde Avrupa Birliği müzakere sürecinin Türkiye'deki ifade özgürlüğüne etkileri çalışmanın ana temasını oluşturmaktadır. Bu çalışmadaki odak nokta ise temel olarak ilişkilerin Türkiye'deki ifade özgürlüğüne etkileridir. Buna ek olarak, Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerinde ifade özgürlüğü boyutunun; Türkiye'deki insan haklarının gelişimine avantaj veya dezavantaj sağlamaya yönelik etkisi ve ilişkilerdeki temel dinamikler üzerindeki katkısı üzerinde durulmaktadır. Ayrıca, ilişki süreçlerinin etkisinde Türkiye'deki ifade özgürlüğü boyutunun sonuçlarının tartışılması üzerinde durulmasına da yer verilmektedir. Çalışmada, ilk başta ifade özgürlüğü hakkının tanımı ve kısaca tarihçesi hakkında bahsedilmektedir. Sonrasında Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerindeki süreçlerin Avrupa Birliği'nin insan hakları alanında yer alan ifade özgürlüğü için Türkiye'den neler talep ettiği ve Türkiye'nin bu bağlamda insan hakları çerçevesinde ifade özgürlüğü alanında neler yapmış olduğu açıklanmaktadır. Bu amaçla, nitel araştırma yöntemlerinden tarihsel araştırma yöntemi ve literatür tarama tercih edilmektedir. Bu çalışma sonucunda, Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerinde ifade özgürlüğü boyutunun incelenmesi ve elde edilen verilerle, Türkiye'nin bu ilişkilerin etkisinde yapmış olduğu çalışmaların Avrupa Birliği katılım müzakerelerine etkisi ve Türkiye'deki değişiminin gözlemlenmesi amaçlanmıştır. Bu çerçevede çalışma, Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerinin tarihsel gelişimini, insan hakları alanındaki ifade özgürlüğüyle ilgili Avrupa Birliği'nin normatif yapısını, müzakere sürecini, Avrupa Birliği müzakere sürecinde insan hakları içerisinde yer alan ifade özgürlüğünün Türkiye üzerindeki etkisini karşılaştırmalı olarak ele almakta ve ifade özgürlüğü üzerinden çıkarımlara yer verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye – Avrupa Birliği İlişkileri, İfade Özgürlüğü, İnsan Hakları

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ’NİN OBAMA VE TRUMP DÖNEMİ GÜNEY KAFKASYA POLİTİKASINDA GÜVENLİK FAKTÖRÜ^a

Museyib Shiraliyev, Doktora Öğrencisi

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, msirliyev@mail.ru

ÖZET

Bu makalede, Güney Kafkasya’ya yönelik Barack Obama ve Donald Trump dönemi Amerikan dış politikasının güvenlik boyutu sistematik olarak gözden geçirilmektedir. Araştırma, bu politikanın temel itici güçlerinin tartışılmasıyla başlamakta ve ABD’nin bölgedeki politikasının tutarsız olduğunu, ideolojik mülahazaları, ekonomik çıkarları ve kendine özgü liderlik tercihlerini yansıttığını savunmaktadır. Bu amalgam, stratejik itici güçlerin zayıflığını, özellikle de Rusya’nın bölgedeki hegemonik özelemlerine göre hareket edememesini yansıtmıştır.

2016’dan beri Gürcistan ile askeri iş birliğini güçlendiren Amerika, Trump’ın başkanlığı sırasında da benzer bir yol izlemiş ve Obama döneminin aksine, Güney Kafkasya’da Rusya ile rekabet daha agresif hale gelmiştir. Bu eylemler, ABD ile Rusya arasındaki ilişkilerin kademeli olarak tırmanmasına ve Güney Kafkasya’daki durumun istikrarsızlaşmasına sebep olmaktadır. Bu doğrultuda, Amerika Birleşik Devletleri, Kafkasya’daki çatışmaları, özellikle de Dağlık Karabağ sorununun çözüm yolunda kararlı adımlar atmaktan çekinmiştir. Aynı zamanda, Moskova’yı Kafkasya’ya yönelik yapıcı bir aktör olarak gören Washington, yeni bir Rus egemenliğini veya yeni bir savaşı önlemeye yardımcı olmak için kendi başına hareket etmeyi reddetmiş ve İkinci Karabağ Savaşı’nın arka planında, Batı ve Rusya bölgedeki çatışmaları çözmeye odaklanmıştır. Rusya’nın gücü ve Güney Kafkasya’daki etkisini yeniden inşa etme çabaları arttıkça, ABD politikasının stratejik çerçevesinin de güçlenmesi beklenebilir. Bölgenin İran ve Türkiye’ye yakınlığı da ABD’nin güvenlik çıkarlarında önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda çalışma, Obama ve Trump yönetimlerinin Güney Kafkasya’ya uzanan güvenlik rotasındaki jeopolitik çıkarları ve jeoekonomik fırsatları yorumlamayı, Güney Kafkasya ülkeleri, özellikle Azerbaycan ile ikili ilişkiler bağlamında bölgesel çatışmalara yönelik Amerikan dış politikasını incelemeyi ve İkinci Karabağ Savaşı’nın ABD’nin bölgedeki konumuna etkilerini değerlendirmeyi hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Güney Kafkasya, ABD, Azerbaycan, Gürcistan, Ermenistan

^a Bu çalışma, Museyib SHIRALIYEV’in Azerbaycan Diller Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı’nda savunulan “Modern Aşamada ABD’nin Güney Kafkasya Politikası” başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

BARIŞ İNŞASINDA SİVİL TOPLUMUN ROLÜ:
FİLİPİNLER (MORO) BARIŞINDA İHH İNSANİ YARDIM VAKFI
ÖRNEĞİ^a

Ömer Faruk Koçyiğit, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, kocyiigit.omer@std.izu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmada Filipinler'in güneyinde bulunan Müslüman toplulukların sosyal ve siyasi özgürlük ve bağımsızlık mücadelesinin zaman içindeki gelişimi, Filipinler'in Güneyinde İslami bir devlet kurma çabaları, Müslüman-Hristiyan rekabeti, Filipinler Cumhuriyeti'nin Müslümanlara karşı uyguladığı ve azınlık haklarını ihlal eden politikaları çerçevesinde çatışma süreci ile birlikte çatışmanın çözümü için yapılan girişimler, geline nokta arabulucuların pozisyonları ve barışın inşasında sivil toplum kuruluşlarının varlığı ele alınacaktır.

Öncelikle Filipinler'deki çatışmanın arka planı ve sebepleri araştırılacak, sonrasında barışın inşası çalışmaları ve bu süreçte sivil toplum kuruluşlarının varlığı öne çıkarılacaktır. Ayrıca bu çalışmada 'çatışma çözümlerinde bir diğer adıyla barışın inşasında sivil toplum kuruluşlarının insani diplomasi çalışmalarının bir etkisi var mıdır?' sorusunun cevabı aranacak, cevabın 'evet' olduğu yaklaşım Filipinler özelinde İHH örneği üzerinden değerlendirilecektir.

Bir taraftan Filipinli Müslümanların geçmişi, kökleri ve siyasi etkileri araştırılmış, ülkenin etnik, sosyal, kültürel ve demografik özellikleri incelenmiş olacak, Müslüman Moro ahalisinin bağımsızlık mücadelesi sürecine değinilmiş olacak, diğer taraftan karmaşık ve çok etkenli çatışma bölgelerinde sivil toplum kuruluşlarının insani yardım ve insani diplomasi faaliyetleri ve bu faaliyetlerin barışın inşasında etkili olup olmayacakları tartışılacaktır. Türkiye'nin en önemli insani yardım kuruluşlarından biri olan İHH İnsani Yardım Vakfı'nın bölgedeki çalışmaları somut bir örnek olarak kamuoyu ve gözlemcilerin önünde durmaktadır. İHH İnsani Yardım Vakfı odağındaki barış arayışları, barış sürecine sivil toplumun katılımı, Türkiye'nin sahada yaptığı çalışmalar, İHH'nin alanda yaptığı insani yardım ve barış çalışmaları incelenecektir. Türkiye ve Dünya kamuoyundaki İHH algısı olumlu ve olumsuz taraflarıyla irdelenecek, bu algının sahaya yansımaları üzerinde durulacak, İHH'nin barış müzakerelerindeki etkinliği ve barışın inşasındaki rolü somut örneklerle ortaya konmaya çalışılacak, BM'nin sivil girişimleri resmi hale getirmesinin haklılığı da bu örnek olay üzerinden araştırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Filipinler Cumhuriyeti, Moro, Barışın İnşası, Sivil Toplum, Çatışma Çözümü, İHH.

^a Bu bildiri, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı öğrencisi Ömer Faruk Koçyiğit'in Prof. Dr. Ertan Aydın'ın danışmanlığında yürüttüğü 'Barış İnşasında Sivil Toplumun Rolü: Filipinler (Moro) Barışında İhh İnsani Yardım Vakfı Örneği' isimli tez çalışmasından üretilmiştir.

A RESEARCH ON CHALLENGES TO THE REGIONAL INTEGRATION IN CENTRAL ASIA WITH A FOCUS ON PLUTOCRACY AND MULTI-VECTOR FOREIGN POLICY^a

Takhmina Dzhenishbekova, Graduate Student

Istanbul Sabahattin Zaim University, dzhenishbekova.t@std.izu.edu.tr
<mailto:elifyafez@gmail.com>

ABSTRACT

This study investigates the regional integration attempts in the region of Central Asia between Kazakhstan, Kyrgyzstan, Uzbekistan, Turkmenistan, and Tajikistan since their independence from the Soviet Union in 1991. In particular, it evaluates the aspects of multi-vector foreign policy implemented by five republics and the Russian plutocratic structures set over the region. Multi-vectorism is a strategy of foreign policy that implies the equal development of friendly relations with various centers of power like China, the European Union, the United States, Turkey, Iran, and Russia. This foreign policy was first proposed as a counterbalance to the Russian influence in the region. On the other hand, plutocracy implies a system where the wealthiest actors are in power, making decisions for the rest of the participants. The qualitative method of data collection and analysis is used to better explain the connection between multi-vectorism and plutocracy. An analysis of the multi-vector foreign policy reveals its shortcomings, such as its virtual nature. The study advocates that countries are tied to one vector of power – Russia. By giving space for Russia to play the role of the regional plutocrat, the multi-vector strategy does not follow its purpose, i.e. acquires a virtual nature. Thus, this work analyzes the foreign policies of the five republics and Russian intentions towards them. The result of the study is that plutocratic Russia exerts a sort of diplomatic coercion over the region and thus keeps its authority in the regional structures.

Keywords: Central Asia, Regional Integration, Multi-Vectorism, Plutocracy

^a This study was produced from the master's thesis titled "Plutocracy vs. Multi-Vector Foreign Policy: Challenges to the Regional Integration in Central Asia" that is conducted by Takhmina Dzhenishbekova under the supervision of Asst. Prof. Dr. Hakan Erdagöz.

ALİ FUAT BAŞGİL VE NURETTİN TOPÇU’NUN ESERLERİNDE DEMOKRASİ VE SİYASAL KÜLTÜR İLİŞKİSİ^a

Zeliha Yıldız, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, yildiz.zeliha@std.izu.edu.tr

ÖZET

İstikrarlı bir demokrasinin nasıl bir siyasal kültürü gerektirdiği siyaset bilimi literatüründe ve Türkiye kamuoyunda öteden beri tartışılmaktadır. Bu çalışma bu tartışmaya katkıda bulunmak amacıyla, Türkiye’de bu alanda eserler vermiş Ali Fuat Başgil ve Nurettin Topçu’nun fikirlerini analiz etmektedir. Nurettin Topçu, demokrasi kalitesi için meselenin manevi boyutunu öne çıkarmaktadır. Zira Topçu’ya göre; siyasal kültürün oluşmasında irade sahibi ahlaklı, olgun, faziletli münevver bir zümrenin yetişmesi gerekmektedir. Böylece toplumda demokrasi mekanizmasının sağlıklı işleyebilmesi adına arzu edilen siyasal kültür yerleşmiş olacaktır. Aksi durumda tüm bu vasıflardan beri ve olgunlaşmamış halk zümresinin elinde demokrasi beklenen kalitede işlemeyecektir. Topçu’nun siyasal kültür anlayışına benzer olarak Başgil, belli bir siyasal kültüre sahip olmayan demokrasilerin maddecilikten öteye geçemeyeceğini ve bunun demokrasinin ruhuna aykırı olduğunu belirtir. Zira her rejimin kendisini oluşturan kişilerin siyasal kültüründen bağımsız değildir. Başgil, de Topçu gibi siyasal kültürün oluşmasında münevver bir zümreye işaret eder. Bu kapsamda oluşacak irade, terbiye ve zihniyetin demokrasinin istikrarı için önemli olduğunu ifade etmektedir. Topçu demokrasi ilgili eleştiriler getirirken, Başgil ise demokrasinin olması gereken en makul yönetim anlayışındadır. Ancak Topçu ve Başgil’in demokrasi ile ilgili farklı fikirlere sahip olmalarına rağmen, her iki düşünür de demokrasinin istikrarlı olması ve sağlıklı işleyebilmesi için belirli değerlerin toplum tarafından içselleştirilmesinin gerekliliğine vurgu yapmaktadır. Bu anlamda bu bildiri Başgil ve Topçu’nun Türkiye’de siyasal kültür ve demokrasi ilişkisi tartışmasında ele alınabilecek fikirler geliştirdiklerini ileri sürmektedir. Demokrasinin istikrarında siyasal kültür yeri konusunda ortak bir görüş sergilemeleri çalışmanın amacına uygun niteliktedir. Çalışmada nitel araştırma yordamıyla Nurettin Topçu ve Ali Fuat Başgil ‘in demokraside siyasal kültür ile ilgili eserleri incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Demokrasi, Siyasal Kültür, Ali Fuat Başgil, Nurettin Topçu.

^a Bu çalışma Zeliha YILDIZ’ın Yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

ÇALIKUŞU ROMANINDA DİNİ VE TOPLUMSAL SÖYLEMLER^a

Kerime Firdevs Efe, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, efe.kerime@std.izu.edu.tr

Prof. Dr. İzzet Er

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, izzet.er@izu.edu.tr

ÖZET

Söylem, ağızdan çıkararak söylenen sözden ziyade yaşanan kültür, grup, sosyal çevre, eğitim, sınıfsal konum ve dini anlayış gibi meseleler üzerindeki bakış açısını yansıtan bir alandır. Söylem ile anlatılmak istenene odaklanarak, muhatap olunan insanların özellikleri ve içinde bulunulan sosyal ortamı baz alarak analiz yapma amaçlanır. Söylem analizi edebiyatta roman alanında sıklıkla kendini gösterir. Karakterlerin söylemlerini değerlendirmek için belli bir olay örgüsüne, zamana ve şartlara değinmek önemlidir. Bu açıdan bakıldığında dini ve toplumsal söylemlerin açıklanması önemli görülür. Çalığışu romanı Reşat Nuri Güntekin'in meşhur bir eseridir. Romanın içeriğinde devrin tesettür anlayışı, savaşın etkileri, ölüm konusu, geleneksel ve dini ifadeler, dualar, toplumdaki kötü hasletler, evlat edinme, küçük yaşta evlilik, dini eğitimin yansıması, toplum baskısı, devlet işlerinde memuriyet zihniyeti, dinselleştirilmiş ritüeller ve ekonominin hayata tesiri gibi dini ve toplumsal meseleler yer almaktadır. Roman, devrinin sosyal problemlerini, yaşanan bireysel ve toplumsal sorunları ve karakterler üzerinden dini algılamaya biçimlerini ele alır. Bu açıdan incelemeler yapmak din sosyolojisi literatürüne katkı sağlayacaktır. Literatür taramalarında görüldüğü kadarıyla; yazar ile ilgili bilgi edinmek, Türkiye'nin değişen dini ve toplumsal dinamiğini kavramak açısından bu çalışmalar önemlidir. Türkiye'de bu minvalde araştırmalar mevcut olup Çalığışu romanı üzerinde çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışma ile 1900'lü yıllarda Türkiye'deki insanlarla değişen topluma bakış ve din algısını analiz etmek hedeflenir. Literatür taraması ve içerik analizinden faydalanılan bu çalışmada romandaki karakterlerin dini yaşayış ve algılayışının nasıl olduğu ile Osmanlı'nın son dönemlerinde cereyan eden olayların topluma etkisi tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çalığışu, Reşat Nuri Güntekin, Roman, Dini Söylemler, Toplumsal Söylemler

^a Bu çalışma, Kerime Firdevs EFE'nin Prof. Dr. İzzet ER danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

BERGEN FİLMİNDE BİR ŞİDDET TEMSİLİ OLARAK KADIN

Kübra Erbayrakçı, Yüksek Lisans Mezun Öğrenci

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, kubraerbayrak.16@gmail.com

ÖZET

Türk toplumunda kadın şiddete maruz kalan cinsiyet olurken, şiddet temsili olarak sinemada hayatımıza giren cinsiyet kod da olmaktadır. Sinema, insanların algılarını, bilinçlerini etkileyen Kitle İletişim Araçlarındandır. Sinema, toplumu etkilediği kadar toplumun yapısından yola çıkarak bir şeyler anlatma çabası içerisine de girmektedir. Toplumda olduğu gibi kadın-erkek temsiliyetlerini toplumun yapısına göre uyarlamaktadır. Toplumdaki erkek egemen yapı sinemada erkek üzerinden gösteriye dönüşürken, kadın şiddet temsili olarak simgelenmektedir. Erkek, iktidar sahibidir ve güçlü olarak konumlandırılmaktadır. Sinemada karakterler üzerinden kadın-erkek yapıları sunulmaktadır. Şiddet, bireyin psikolojik, cinsel, sözlü, fiziksel ve ekonomik olarak görmüş olduğu davranış biçimi olarak tanımlanırken, toplumda kadın üzerinden şiddetin sunumu sinemada beyaz perdeye yansıyan konuların başında gelmektedir. Kadının şiddet temsili olarak gösterildiği Bergen filminin ele alındığı çalışmada, toplumdaki Bergen'in sinemada nasıl yansıtıldığını ortaya koymak araştırmanın ön amacını oluşturmaktadır. Çalışmanın yöntem kısmında göstergebilimsel metin analizi uygulanmıştır. Filmdeki kadın-erkek ve anne-kız arasındaki çatışma incelendikten sonra şiddet öğeleri içeren diyaloglar da incelenerek bulgular ortaya konulmuştur.

Çalışma da örneklem olarak alınan Bergen filmde kadının şiddet temsili olarak nasıl sunulduğunu ortaya koymak amacıyla yapılan çalışmada, toplumdaki kadını simgeleyen Bergen'in hayatından esinlenen filmde, kadının fiziksel gücünden söz etmek mümkün olmamıştır. Toplumsal cinsiyet bağlamında bakıldığında kadın, güçsüzlüğü simgelerken, erkek, güç ve iktidarı simgelemiştir. Erkeğin fiziksel ve biyolojik güçlülüğünden dolayı iktidar sahibi olduğu kanısına varılmaktadır. Sinemada toplumsal gerçek kadın-erkek üzerinden gösteriye dönüşmektedir. Toplumun kadın-erkek algısı sinema üzerinden değiştirilebilirken, toplumun algısı da sinemayı etkileyen unsurlar arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Şiddet, Kadın Temsili

COVID-19 PANDEMİSİNİN ÇORUM İLİ HİZMET SEKTÖRÜNDE ORTAYA ÇIKARDIĞI ETKİLER^a

Muhammet Can ÇALIŞ, Yüksek Lisans Öğrencisi

Balıkesir Üniversitesi, mcancalis98@gmail.com

Doç. Dr. Alper UZUN

Balıkesir Üniversitesi, auzun@balikesir.edu.tr

ÖZET

Pandemi süreci 2019 yılının son zamanlarında başlayıp 2020’de şiddetini artırarak devam etmiştir. Çalışmanın konusu pandemi döneminin Çorum ili hizmet faaliyetleri üzerinde yarattığı etkilerin veriler yardımıyla analiz edilmesi ve yorumlanmasıdır. Çalışma, pandeminin başlangıç ve süreç yıllarında hizmet sektörüne olan etkilerini Çorum ili özelinde açıklamayı hedeflemektedir. Çalışmadaki veriler, başta TÜİK olmak üzere resmi kurumlardan temin edilmiş, bu nicel veriler karşılaştırmalı analiz yöntemiyle analize tabi tutulmuştur. Çalışmanın odaklandığı yıllar 2019 ve 2020 yıllarıdır. Her iki yıl Çorum ilindeki hizmet sektörüne ilişkin ana ve alt faaliyet grupları olmak üzere incelenmiştir. Çalışmada Avrupa Ekonomik Faaliyet Sınıflandırmasına göre hizmet sektörünün alt faaliyetlerinden elde edilen veriler kullanılmıştır. Hizmet sektörü sınıflarına göre ticaret sektörünün en bilinçsiz davranılan ve en büyük kayıp yaşayan alt faaliyet alanı olduğu tespit edilmiştir. Hibelere/yardımlara güvenerek küçük işletme kuran bireylerin süreci yönetememe ve işletmelerini kapatmaları da açılan/ kapanan işletmeler tablosundan anlaşılmaktadır. Konaklama hizmetlerinde beklendiği üzere sektörel daralma yaşanmış ve bireylerin seyahat açısından otel vb. gibi yerleri tercih etmek yerine aile/akraba ziyaretlerine daha fazla yöneldiği saptanmıştır. Kültürel faaliyetler açısından seyirci ve işletme koltuk sayılarına göre yine sektörel kayıplar 2020 yılında beklendiği gibi daha fazladır. Tüm bulgular ışığında hizmet sektöründe pandeminin başlangıç yılına göre süreç yılında her alt faaliyet gruplarında daralmalar ve kayıplar yaşadığı sonucuna varılmıştır. Buna yönelik sektöre dair genel ve alt faaliyetlere yönelik özel analizlerin yapılması, gereken sektörel maddi desteğin sağlanması, faaliyetlerin denetlenerek kısıtlamaların akıbetine rastgele değil analizler yoluyla karar verilmesi gerektiği düşünülmüştür.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Hizmet Sektörü, Karşılaştırmalı Analiz, Çorum İli, Ekonomi.

^a Bu çalışma, Muhammet Can ÇALIŞ’ın Doç. Dr. Alper UZUN’un danışmanlığında yürütülen bitirme çalışmasından üretilmiştir.

GÖÇ ENTEGRASYONUNDA DİN, KÜLTÜR VE EĞİTİMİN ROLÜ: TÜRKİYE BAĞLAMINDA BİR DEĞERLENDİRME

Murat Karson, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, muratkaron@hotmail.com

ÖZET

Din, toplumların kültürünü oluşturmada ana unsur olma özelliğini korumakta olup, insanın değer yargılarının, sosyal ilişkilerinin ve ahlâki boyutlarının oluşmasında işlevini sürdürmektedir. İnsanlık ile yaşıt sayılabilecek göç olgusu, tarih sahnesine çıktığı andan günümüze kadar olan süreçte uluslararası bir boyut kazanarak gerek dünyada gerekse Türkiye özelinde üzerine araştırmalar yapılarak her geçen gün yeni bir ivme kazanmıştır. Bu bağlamda insanlık göç olgusu, bireylerin bir toplumdan diğer topluma geçişlerinde söz konusu dinamiklerle hareket etmesinde önemli bir yapıdır. Dolayısıyla din olgusu göçmenlerin buldukları ülkeye uyum sağlamada önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu araştırmanın temel amacı, sığınmacıların göç etikleri ülkelere uyum sağlamalarında önemli birer faktör olan din, kültür ve eğitimin rolünün incelenmesidir. Bu bağlamda bu araştırmada savaş sonrası göç etmek zorunda kalan Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye uyum yapılarının değerlendirilmesi temel alınmıştır. Buradan hareketle eleştirel literatür taraması yardımıyla göç olgusunda din, kültür ve eğitimin rolü değerlendirilerek yorumsamacı bir yapıda nitel bir bakış açısıyla temellendirilmiştir. Türkiye bağlamı dikkate alınarak yapılan değerlendirmede Suriyeli sığınmacılar örneğinden hareket edilmiştir. Bu çalışma din olgusunun göçmenlerin buldukları ülkeye uyum sağlamadaki temel rolünü değerlendirdiğinden ve göç olgusunun ele alınmasında, dinin kültür ve eğitim faktörleriyle birlikte de değerlendirilmemiş olmasından dolayı önem arz etmektedir. Kavramsal bir yapıda ele alınan bu çalışmada yapılan değerlendirmede Suriye'den gelen sığınmacılara uygulanan göç politikasının kandaş olma şartı aranmadan kardeşlik nosyonu bağlamında soy kütüğüne mensubiyetinin esas olduğu yönündedir. Bu değerlendirme İbn Haldun'un Mukaddime eserinde yer alan Asabiyet Teorisi'ne uygun bir durumu ifade etmektedir. Bunun temel nedeni ise İbn Haldun'a göre asabiyetin temel görevi, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı sürdürebilmesidir. Fakat hayatın güçlüklerine karşı yardımlaşma ve dayanışmayı oluşturan asabiyetin somut bir gerçekliği bulunmamaktadır. Asabiyetin gerçekliği, üslendiği görev, sosyal yardımlaşma ve dayanışma duygu, düşünce ve tatbikinden ibarettir. Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye entegrasyonunda bu durumun gerçekleşmesi bu teoriyi destekleyen bir durumdur.

Anahtar Kelimeler: Göç, Göç Entegrasyonu, Din Sosyolojisi Din, Kültür, Eğitim

ŞULE YÜKSEL ŞENLER AND THE ROLE OF *SEHER VAKTİ* JOURNAL IN THE ISLAMIC WOMEN MOVEMENT IN TURKEY

Nesibe Demir, Ph.D Student

Ibn Haldun University, nsbdmr42@gmail.com

ABSTRACT

When it comes to Islamic movements in Turkey, male names are generally at the forefront. The role of women in this movement is considered as secondary. However, especially at a time when religious women are identified with their domestic roles, the contribution of women to this movement deserves much more attention. In this sense, it is seen that the works, efforts of the pioneering name Şule Yüksel Şenler and her contributions have not been studied academically enough. By using discourse analysis method this study reveals and discusses the role of Şenler's *Seher Vakti* Journal in the Islamic movement, especially through her fearless editorials and their titles. Şenler's writings are a powerful expression of her Islamic ideology and through these articles and "ideal" youth emphasis she tries to mobilize the youth and to give hope to the religious people. Although her ideal youth profile seems ambiguous and utopian, this is constantly emphasized for the collectivity in the Islamic movement. It is also discussed that whether the authentic attitude and encouragement towards the production of clothing and headscarf models that are suitable for the Islamic lifestyle presented in the journal can be evaluated within today's consumption-oriented fashion understanding or not.

Keywords: Islamic Movements, Şule Yüksel Şenler, *Seher Vakti*, Ideal Youth, Hope, Turkey.

TÜRK AİLESİNDE MODERNLİK

Serhat AKÇAY, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, akcay.serhat@std.izu.edu.tr

ÖZET

17. yüzyılda Avrupa'da başlayarak bütün dünyayı saran ve bir değişim süreci olan Modernleşme farklı coğrafya ve toplumlara göre farklılık göstermektedir. Toplumda meydana gelen bu değişim sadece yapı ve işlevlerinde değil, kültürel değerleri ile normlarda da olmaktadır. Modern toplumlar da görülen Anne-Baba ve çocuklardan oluşan çekirdek ya da modern aile tüketici özelliği ile öne çıkarak toplumsal yapıyı oluşturan kurumlardan birisi olmuştur. Modernleşme sürecinde toplumsal yapıyı oluşturan kurumlardaki değişim aile kurumunda da her alanda kendisini göstermiştir. Geleneksel ailenin birçok işlev ve değerleri de bu değişimden etkilenmiştir. Üretimin evden ayrışması ve aileyi oluşturan kişilerin ev dışındaki çalışma ortamlarında üstlendikleri roller ve edindikleri çevre ile ilişki biçimleri ailenin geçmişte üslendiği birçok işlevin boşa çıkmasına sebep olmuş, aile bireyleri arasında rol farklılıkları keskinleşerek toplumsal iş bölümü aileye de yansımıştır. Bu durum çekirdek aileye geçişi hızlandırmıştır. Sonuçları itibari ile modernleşmenin ailedeki değişimlerinin ele alındığı bu çalışmada birçok konuya değinilmiştir. Kırsaldan kente göç ile hızlanan ailenin değişimi kentin imkanlarından istifade etmek isteyen ebeveynler çocukları için daha iyi gelecek kaygısı ile hareket etmeleri, ailenin diğer bireylerinin kolektif yaşam tarzından giderek bireyselleşmeleri, hanede başlayan değişim evin bölümlerinden, geleneksel ailenin birçok alandaki köklü geçmişe sahip değerlerinin de değişimine sebep olmuştur. Ailede evlilik, doğum, sünnet, dini ritüeller, giyim kuşam, kadın, çocuk yetiştirme vb. birçok konudaki değişim ile modern Türk ailesi çalışmanın içeriğini oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Modernizm, Aile, Modern aile.

TÜKETİM OLGUSU BAĞLAMINDA YENİ ORTA SINIF: TEMA İSTANBUL ÖRNEĞİ

Simge Şabanfakı, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, simge.sabanfaki@gmail.com

ÖZET

Yeni orta sınıf, günümüz post-fordist toplumunda tüketim merkezli yaşam tarzıyla öne çıkan bir toplumsal tabakadır. Küresel çaptaki neo-liberal dönüşümler ve refah devletinin çöküşünün etkisi ile beraber bir bütünlük arz etmeyen orta sınıf içerisinde bahsedilen yaşam tarzı dikkat çekmektedir. Söz konusu sınıfı orta sınıfın diğer katmanlarından ayıran en mühim özelliği bu tüketimci yaşam tarzıdır. Bu yönüyle yeni orta sınıfın araştırılması gerektiği düşüncesi çalışmanın yapılmasındaki itici güç olmuştur. Sağladığı birçok olanakla yeni orta sınıfa hitap eden güvenli kapalı siteler yeni orta sınıfın ikamet için tercih ettiği mekanlardır. Bu sebeple çalışma, 16.000 kişinin ikamet ettiği Tema İstanbul isimli kapalı sitede gözlem ve 18 katılımcı ile gerçekleştirilen birebir görüşmeler yolu ile yürütülmüştür. Yapılan görüşmeler vesilesiyle yeni orta sınıfın kapalı site içerisindeki gündelik yaşamına ışık tutulması hedeflenmiştir. Ayrıca çalışmada tüketim pratiklerinin aktörler tarafından nasıl anlamlandırıldığı, toplumun diğer kesimlerinden nasıl ve ne ölçüde farklılaştığı ve ayrıştığı ortaya konmuş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yeni Orta Sınıf, Tüketim, Yaşam Tarzı, Kapalı Site

NAKŞI ALİ KİRMÂNİ'NİN GAVRİYYE MESNEVÎSİ İLE DEDE KORKUT KİTABINDA BAZI KADIN VE ERKEK TİPLERİ

Öğr.Gör. Ahsen Adıbeş, Doktora Öğrencisi

Marmara Üniversitesi, ahsen.adibes@izu.edu.tr

Öğr.Gör. Merve Günaltay Başak, Doktora Öğrencisi

Yıldız Teknik Üniversitesi, merve.basak@izu.edu.tr

ÖZET

Kadın ve erkekler rollerini yaratılıştan itibaren yaşam şartlarının zorluklarına karşı birlikte daima bir mücadele içinde sürdürmüş; toplumdan topluma, dönemden döneme, kültürden kültüre bu roller değişmiş ve şekillenmiştir. İslâmiyet öncesi göçebelik dönemi ile İslamiyet'e geçiş döneminin kaynaklarında özellikle Türk kadını; evin direği, ailede ve devlet yönetiminde söz sahibi, kahraman, fedakâr bir eş ve annedir. Dede Korkut anlatılarında evlat, eş, anne ya da baba olarak farklı özelliklerde kadın ve erkek tipleri görmek mümkündür. Ayrıca Dede Korkut Kitabı mukaddimesinin son kısmında üçü olumsuz biri olumlu dört kadın tipinden bahsedilmektedir. Ancak karşımıza çıkan kadın tipleri ile boylarda yer alan kadın tipleri arasında bir ilişki kurmak mümkün görünmez. Boylar üzerinden bakıldığında kadın aksine yüceltilir ve nitelikleri bakımından yer yer erkeğe eşit hatta üstün konumdadır.

XIII. Yüzyılın sonlarından XIX. yüzyılın ikinci yarısına kadar süren ve yerleşik medeniyet ile İslâm kültürünün etkisinde gelişen Türk toplumunda ise erkek kadar eşit haklara ve hayatın içinde aktif role, toplumun her tabakasında değerli ve saygın bir konuma sahip olan kadının konumu değişmiş ve bu durum edebî eserlere de yansımıştır. Temsilcilerinin çoğu erkek olan klasik edebiyatta ortaya konan edebî eserlerde de kadınların ikinci derecede, erkeğin hayatı içinde ona verdiği değere göre rol bulduğu görülmüştür. Ancak Nakşi Ali Kirmâni Gavriyye Mesnevîsi'nde kadın ve erkek rollerine farklı bir bakış açısı ile yaklaşmıştır. Şair mesnevîdeki bazı beyitlerde kadınların sözlerine ve kendilerine itibar edilmemesi konusundaki yaygın görüşlerin aksine yetenekli, becerikli, zeki ve imanlı bir kadının erkekten daha üstün olabileceğini belirtmiştir.

Bu bağlamda çalışmamızda Dede Korkut kitabı Dresden nüshasındaki boylarda geçen kadın ve erkek tipleri ile Nakşi Ali Kirmâni'nin Gavriyye Mesnevîsi'ndeki kadın ve erkek tipleri örnekler üzerinden karşılaştırılmış ve özellikle kadınların konumu hakkındaki düşünceler tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mesnevi, Gavriyye, Dede Korkut, Kadın, Erkek.

DİVAN ŞİİRİNDE YER ALAN BELLİ BAŞLI İÇECEKLER

Pınar Bardakcı, Yüksek Lisans Öğrencisi

Kırklareli Üniversitesi, pnr.pnr.1@outlook.com

ÖZET

Klasik Türk Edebiyatı, Türk edebiyatının önemli dönemlerinden biridir. Bu dönem, 600 yıl hüküm sürmüş Osmanlı hakkında bilgiler içermekle birlikte sarayın nasıl sanatın içine dahil olduğunu, dönemin zihniyetinin eserlere nasıl aksettiğini göstermektedir. Edebi zevkin yanı sıra dönemin siyasi, sosyal, kültürel olayları hakkında birer belge gibidirler. Çünkü dönemin eserleri barındırdıkları dil özellikleri ve çeşitli ifadeler ile yazıldıkları dönem hakkında okuyucuya bilgi vermektedirler. Şairler ve yazarlar bunu bilinçli olarak yapmasalar da içinde buldukları dönemden, dönemin toplumsal, siyasi, ekonomik vs. özelliklerinden etkilenirler. Yine bu şiirlerin içinde dönemin yiyecek ve içecek kültürü hakkında birçok unsuru görmek mümkündür. Ele alınan içecekler farklı manalarda ve şekillerde eserlerde yerini bulur. Kimi zaman bilgi verir, kimi zaman sevgilinin özellikleriyle bağdaştırılır, kimi zaman âşğın çektiği acılar bağlamında ele alınır, kimi zaman da faydalarının, zararlarının anlatıldığı bir reçete olduğu görülür. Zaman zaman sarayın ve halkın bu yiyecek ve içecekleri ne kadar benimsediği de söz konusu olur. Buna bağlı olarak halk deyişleri, atasözleri ve deyimlerde oluşmuş, şiirlerde yerini almıştır. Yasaklanan ürünlerin halk üzerinde ne kadar etkili olduğu hususunda da yararlanılabilecek birer kaynaktırlar. Yine bu ürünlerin getirileri ile oluşan çeşitli kültürleri ve bu kültürler doğrultusunda halkın nasıl sosyalleştiği hususunda da okuyucuya bilgiler sunmaktadırlar. Bu çalışmada ise, Divan şiirinde yer bulan bu içeceklerin çoğunlukla gerçek anlamından ziyade sembolik olarak kullanıldığı şairlerin şiirlerinden hareketle saptanmıştır. Çoğu özelliğın ise günümüze kadar ulaştığı görülmektedir. Bu doğrultuda şiirlerinde döneminin birçok özelliğini yansıtan ve yine dönemine damga vuran Divan şairlerinin tüketilen belli başlı içecekleri nasıl ele aldıkları, sosyal hayat unsurlarının yanı sıra içecek kültürünün nasıl olduğu, yine şairlerin şiirlerinde içecekleri hangi manalarda kullandıkları, tüketilen içecekleri hangi açıdan değerlendirdikleri ve bu içeceklerin Divan edebiyatının tamamına nasıl yansıdığı, günümüze olan etkileri verilen beyit örnekleri çerçevesinde ortaya koyulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Divan Şiiri, İçecek, Kültür.

ENDÜLÜS MEDENİYETİ'NİN AVRUPA MEDENİYETİ'NE ETKİSİ

Alkan Bektaş, Doktora Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, bektas.alkan@std.izu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışma, Endülüs medeniyetinin, Avrupa medeniyetine kültürde, sanatta ve teknikte etkilerini ve katkılarını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme şeklinde yapılmıştır.

İber Yarımadası'ndaki yaklaşık sekiz yüz yıllık Müslüman varlığı farklı dinden ve milletlerden olan insanların bir arada yaşama kültürü kazanmasına neden olmuştur. Böylece Endülüs'te İslam kültürü ve Avrupa kültürünün kaynaşması için ortak bir zemin ortaya çıkmış bu zemin burada yeni bir ilim havzasının doğmasına ve bilgi birikiminin oluşmasına sebep olmuştur. Bu bilginin Avrupa'ya yayılmasının en önemli aşaması Tuleytula (Toledo)'nın 1085 yılında Kastilya-Leon Krallığı'nın eline geçmesinden sonra gerçekleşmiştir. Bu olaydan sonra Hristiyanlar burada Toledo Tercüme Okulu'nu kurarak Avrupa'nın muhtelif yerlerinden gelen bilim insanlarına ev sahipliği yapmıştır. Okulda Müslüman bilginlerin eserleri Arapçadan Latinceye çevrilmiştir. Toledo Tercüme Okulu gibi merkezler Bağdat'taki Beytü'l-Hikme gibi sadece tercüme merkezi değil aynı zamanda ilmi faaliyetlerin yürütüldüğü bir yer olmuştur. Müslüman, Hristiyan ve Yahudi mütercimler tarafından felsefe, astronomi, matematik, tıp, kimya, tarih, coğrafya ve edebiyat alanındaki Arapça eserler burada Latinceye çevrilmiştir. Bu tercüme okulunun benzerleri de 13.yüzyılda Mürsiye ve Sevilla'da açılmıştır. Endülüs medeniyetinin kurucu unsuru olan Arapların, Semerkant'ta Türklerden öğrendikleri kâğıt üretimini ve matbaayı kullanmayı Endülüs'e taşımaları bilginin doğudan batıya taşınmasına önemli katkı sağlamıştır. Endülüs Araplarının, İber Yarımadası'na yerleşmesi ile de Avrupa medeniyeti, Endülüs medeniyetinin yarımadaaya getirmiş olduğu unsurlardan faydalanmıştır.

Elde edilen bulgular ışığında Endülüs medeniyetinin, Avrupa medeniyetine kültürde, sanatta ve teknikte etkilerinin ve katkılarının yer aldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak, Batı medeniyetinin, Endülüs medeniyetinden devşirdiği unsurlar ile sağlamış olduğu üstünlük süreci göz önüne alındığında, İslam medeniyetinin, Avrupa medeniyeti ile arasında köprü görevi gören Endülüs medeniyeti, bilim, teknoloji ve sanat alanlarında sahip olduğu gelişmeler ile Modern Batı medeniyetinin oluşumuna etki ettiği ve bu etkinin göz ardı edilemeyecek derecede kalıcı ve sürekli olduğu sonucuna ulaşılabilir. Bu itibarla Endülüs medeniyetinin, Avrupa medeniyetine etkisi yadsınamayacak kadar önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Endülüs Medeniyeti, Avrupa Medeniyeti, Bilim, Sanat, Felsefe.

YETİŞKİNLERDEKİ OBSESİF KOMPULSİF BOZUKLUK BELİRTİLERİNİN ÜSTBİLİŞLERLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ^a

Ayşe Hilal Özmen, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ozmen.ayse@std.izu.edu.tr

Doç. Dr. Ahmet Öztürk

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ozturk.ahmet@izu.edu.tr

ÖZET

Obsesif Kompulsif Bozukluk (OKB), işlevsellikte önemli bozulmalarla giden, toplumda yaygın görülen ve diğer psikolojik bozukluklarla da eş tanı alabilen bir ruh sağlığı sorunudur. Dolayısıyla, OKB belirtileriyle çalışmanın da toplumun ruh sağlığı açısından önemli bir konu olduğu düşünülmektedir. Konunun önemine dayanarak; klinik açıdan OKB tanısı almamış 18-64 yaş aralığındaki bireylerdeki OKB belirtileriyle ilişkisi olabileceği düşünülen patolojik üstbilişlerin, OKB belirtileriyle olan ilişkisini incelemek mevcut araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemi, 112'si (%33,7) erkek ve 220'si (%66,3) kadın olmak üzere 18-64 yaş aralığındaki OKB tanısı almamış 332 yetişkin bireyden oluşmaktadır. Araştırma verilerinin toplanması amacıyla, katılımcılardan Bilgilendirilmiş Onam Formu, araştırmacı tarafından oluşturulan Demografik Bilgi Formu, Maudsley Obsesif Kompulsif Soru Listesi (MOKSL) ve Üstbiliş Ölçeği-30'un (ÜBÖ-30) doldurulması istenmiştir. Elde edilen veriler, Pearson Korelasyon Analizi ve Regresyon Analizi yöntemleriyle incelenmiştir. Korelasyon analizinin sonucunda; OKB belirtilerine ilişkin toplam puanlar ve alt boyut puanları ile patolojik üstbilişlere ve patolojik üstbilişlerin alt boyutları olan endişeye dair olumlu inançlar, düşüncenin kontrol edilemezliği ve tehlikeli oluşu, bilişsel güvensizlik, düşünceleri kontrol ihtiyacı ve bilişsel farkındalık puanları arasında pozitif yönlü ilişki olduğu görülmektedir. Patolojik üstbilişlerin OKB belirtilerini yordama düzeyini incelemek amacıyla yapılan regresyon analizi sonucunda ise; patolojik üstbilişlerin, OKB belirti düzeyini istatistiksel açıdan anlamlı olarak yordadığı ve OKB belirti düzeyine ait varyansın %39'unu açıkladığı söylenebilmektedir. Sonuç olarak bu çalışma, yetişkinlerdeki OKB belirtileri ve üstbilişlerin ilişkisiyle ilgili sunduğu veriler aracılığıyla alana katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Belirtiler, Obsesif Kompulsif Bozukluk, Patolojik Üstbilişler.

^a Bu çalışma, Ayşe Hilal Özmen'in Doç. Dr. Ahmet ÖZTÜRK danışmanlığında yürütülmekte olan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

BİR HAYIR MÜESSESESİ OLARAK DARÜLACEZE'DEKİ MÜSLİM VE GAYRİMÜSLİM TEBAAYA SAĞLANAN DİNİ OLANAKLAR

Betül Nur Semiz, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, betulnursemiz@hotmail.com

ÖZET

II.Abdülhamid döneminde 1877-1878 Osmanlı Rus Savaşından sonra başta Balkanlar olmak üzere kitleler halinde halk Osmanlı topraklarına göç etmişti. Bu yoğun göç dalgası sonucunda kent yaşam düzeni bozulmuş, sokaklar evsiz barksız, hastalar, sakatlar ve kimsesiz çocuklar ile dolmuştu. II.Abdülhamid bu yardıma muhtaç Müslim ve Gayrimüslim aceze için Darülaceze adında din ve milliyet farkı gözetmeyen bir yardım müessesesi kurmaya karar vermişti. Bu çalışma, Darülacezede barınan Müslim ve Gayrimüslim muhtaçların bakımı ve kendilerine sağlanan dini imkân ve kolaylıkları anlatmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda başta Darülacezede inşa edilen ibadethanelerin örnekleri incelenecek olup, ibadethanelerle birlikte Müslim ve Gayrimüslim tebaanın kutsal günlerine gösterilen özen de ele alınacaktır. Ayrıca bu tebaanın çeşitli mesleklerde ve sanatlarda eğitilmelerine de değinilecektir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi ve fotoğraflama tekniği kullanılacaktır. Bu konuyla ilgili olarak Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi ve İstanbul Üniversitesi Abdülhamid Arşivleri incelenecektir. Ayrıca Darülaceze kurumunda fotoğraf çekimi yapılacak olup, ibadethanelerin eski ve günümüz hali fotoğraflar üzerinden karşılaştırılacaktır. Elde edilen bulgular ile, Darülaceze kurumu üzerinden, Osmanlı Devleti'nin her dinden ve mezhepten insanlara karşı hoşgörüsü ve dini serbestlik sağlamasının analizi ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: II.Abdülhamid, Darülaceze, Müslim, Gayrimüslim, İbadethane

MİLLİ MÜCADELE'DE HALİDE EDİP ADIVAR'IN ROLÜ

Burcu Başaran, Doktora Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, basaran.burcu@std.izu.edu.tr

ÖZET

Halide Edip, 1882 – 1964 yılları arasında yaşamış, Osmanlı Devleti'nin son dönemleri ve Cumhuriyet'in kurulmasına tanık olmuş gerek edebi eserleri gerekse Millî Mücadele için yapmış olduğu çalışmalarla tanınmış yazardır. Kadınların siyaset ve sosyal hayatta ön planda olmadığı bir dönemde cesur ve girişken kişiliği ile pek çok alanda faaliyet göstermiştir. Genelde edebiyatçı kimliği ile tanınan Halide Edip'in bunun yanında kadın hakları ve Millî Mücadele'ye yapmış olduğu katkıları da mevcuttur.

Bu çalışmada, Halide Edip'in Anadolu'nun işgal edilmesi üzerine memleketi kurtarmak için yapmış olduğu faaliyetler incelenmiştir. Bu kapsamda, meydanlardaki miting konuşmalarının genel özellikleri, vatani uğruna gizli örgütlerle çalışarak Kurtuluş Savaşı sırasında yaptığı faaliyetler ve Türk toplumuna katkıları incelenmiştir. 19 Mayıs 1919'da İzmir'in işgali sonrası İstanbul Fatih Meydanı'nda düzenlenen miting konuşması, 22 Mayıs 1919'da Kadıköy Meydanı'nda gerçekleşen miting konuşması, 23 Mayıs 1919'da Sultanahmet Meydanı'nda gerçekleşen miting konuşması, gizli örgütlerle yaptığı çalışmaları ve Batı cephesinde Onbaşı kimliği ile yapmış olduğu askeri çalışmaları incelenmiştir. Miting konuşmalarında genellikle Türklük şuurundan ve Müslümanlığın öneminden, milli birlik oluşturma gerekliliğinden, bağımsızlık için umutsuzluğa kapılmadan mücadele etmek gerektiğinden ve bu uğurda Türk kadınlarına düşen görevlerden bahsetmiştir. Bu mitinglerde halkın duygularını yoğunlaştırıcı konuşmalar yapmış ve kendisi de bu duygu yoğunluğuna kapılmıştır. Miting konuşmalarının yanı sıra onbaşı rütbesi ile askeri alanda Kurtuluş Savaşı'nın sonuna kadar raporlama görevini icra etmiştir.

Bu bulgular ışığı altında, iyi bir eğitim almış ve kendini yetiştirmiş olan Halide Edip, Osmanlı Devleti'nin işgallerden kurtulmasına yönelik yaptığı bu çalışmalar sayesinde birçok Osmanlı kadınına örnek teşkil etmiştir.

Anahtar Kelimeler; Halide Edip Adıvar, Millî Mücadele, Miting Konuşmaları.

ALGI VE KİTLE YÖNETİM ARACI ÖRNEĞİ OLARAK HZ. MUHAMMED (s.a.v.) DÖNEMİ ŞİİR ANLAYIŞI

Bürhan Mustafa Büyükarşlan, Doktora Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, buyukarslan.burhan@std.izu.edu.tr

ÖZET

Hız. Muhammed (s.a.v.) döneminde şiir, Arap toplumlarının en önemli yönlerinden biriydi. Şairler şiiri, kültür, örf ve âdet aktarımında bir sanat, şereflerini ve üstünlüklerini duyurmada bir rekabet aracı ve algıları şekillendirerek, kitleleri yönlendirme konusunda o gün adeta bir sosyal medya aracı gibi kullanmışlardır.

Bu çalışmanın amacı, Hız. Muhammed (s.a.v.) döneminde Müslümanların ve müşriklerin, kişileri ve kitleleri yönlendirmek gayesiyle şiiri, algı ve kitle yönetim aracı olarak kullanma faaliyetlerini, İslâm Tarihi kaynaklarından yola çıkarak, bütüncül bir bakış açısıyla incelemektir. Yapılan bu çalışma nitel araştırma tekniklerinden doküman inceleme yöntemiyle gerçekleştirilmiştir.

Elde edilen bulgular ışığında İslam Tarihi kaynaklarında Hız. Muhammed (s.a.v.) döneminde Müslümanların ve müşriklerin, kişileri ve kitleleri yönlendirmek amacıyla şiiri, algı ve kitle yönetim aracı olarak kullandıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Hız. Muhammed (s.a.v.) Medine’de İslâm Devleti’ni kurduğunda, Medineli bir Yahudi olan Ka’b b. Eşref, Mekke’ye, Medine İslâm Devleti’ne karşı ordu toplamak amacıyla gitmiş ve orada şiirleri ile Mekkeli Müşrikleri örgütlemeye çalışmıştır. Bu örgütlenme faaliyetleri esnasında misafir olarak birtakım kişilerin evlerinde kalmıştır. Hız. Muhammed de kendi şairi Hassân b. Sâbit’e, Ka’b’ı misafir eden ev sahiplerini hicvederek ayıplarını ifşa etmesini emretmiştir. Hassân’ın şiirleri, Mekke’ye ulaşınca, ev sahipleri Ka’b’ı evinden kovmuş, Ka’b her kimin evinde kalırsa, Hassân, o ev sahibi için bir şiir yazmıştır. En sonunda Ka’b, kalacak yer bulamamış ve Medine’ye geri dönmek zorunda kalmıştır. Geri döndüğünde ise Hız. Muhammed, Ka’b’ın mümin kadınları taciz içeren şiirler yazması ve mevcut meşru otoriteyi yıkmak için iç isyan teşviki ve dış destek arama faaliyetleri nedeni ile Ka’b’a suikast yaptırmıştır.

Sonuç olarak Hız. Muhammed (s.a.v.) döneminde Müslümanların ve müşriklerin, bireyleri ve kitleleri yönlendirmek amacıyla şiiri, algı ve kitle yönetim aracı olarak kullandıkları sonucuna ulaşılabilir. Bundan dolayı algı ve kitle yönetim aracı örneği olarak Hız. Muhammed (s.a.v.) dönemi şiir anlayışı yadsınamayacak kadar önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Hız. Muhammed, Algı Yönetimi, Kitle Yönetimi, Şiir.

OSMANLI DEVLETİNDE DARÜSSAADE AĞALARININ SİYASİ ROLLERİ

Faten Mohamed, Doktora öğrenci

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 6211721012@std.izu.edu.tr

ÖZET

Osmanlı Devleti merkezi yönetimi saray teşkilatı aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Saray üç kısmından oluşmaktadır: *Birun* adı verilen dış kısım, *Enderun* adı verilen iç kısım, Padişah ailesinin üyelerine ve onlara saray içerisinde hizmet edenlere ya da saray dışında onları koruyanlara ait bir kısım olan *Harem-i hümayun*. Haremin iç hizmetleri, kadın çalışanlara daha yakın olan cariyeler olarak bilinen bir grup hizmetçi tarafından gerçekleştirilmektedir. Koruma ve dış hizmetleri ise "ağalar" olarak bilinen kişiler tarafından yürütülmektedir. Osmanlı sarayında bu üç teşkilatına göre ağalar; Enderun ağaları, Birun ağaları ve Harem ağaları olmak üzere üç gruba ayrıldığı bilinmektedir. Bu çalışmada, haremde çalışan ağalardan olan Darüssaade ağalarının siyasi rolü ele alınmıştır.

Bu çalışma, Darüssaade ağalarının siyasi rollerini, konuyla ilgili Osmanlı kaynak ve belgelerinin yanı sıra sarayda yaşayan veya çalışmış olanların yazdıkları hatıraları ile birlikte incelemeyi amaçlamaktadır. Bu ağaların çalıştığı yerin önemi, bu kategorinin Osmanlı İmparatorluğu'ndaki siyasi rollerini göstermesi bakımından önem teşkil etmektedir. Çalışmada araştırmacı, incelenen bilimsel materyalin gerektirdiği şekilde bu olaylara bir açıklama getirmek için olayları izleme, düzenleme ve analiz etmede tarihsel yöntemini izlemiştir. Çalışma ayrıca Osmanlı Saray teşkilatı ile ilgili Osmanlı kaynaklarına, Arapça ve Türkçe yazılmış bir dizin referans kaynağa dayanmaktadır.

Darüssaade ağalığı, Osmanlı İmparatorluğu'nun yönetim sistemlerinde, özellikle Saray sistemlerinde, Haremin içindeki ve dışındaki görevleri ve bu konumu elinde tutan kişilerin Padişah ile olan yakın ilişkisi nedeniyle büyük bir yer edinmiştir. 17. yüzyılda Darüssaade ağalığının etkisinin arttığı görülmektedir. Osmanlı protokolündeki konumları bu dönemde yükselmiştir. Bazı Darüssaade ağaları, özellikle padişah gençken, sadrazamla kıyaslanabilir bir etkiye sahip olduğu anlaşılmaktadır. Onların devlet işlerine karışmak için konumlarından, padişah ve çevresine yakınlıklarından yararlandıkları bilinmektedir. Bunun en belirgin örnekleri olarak Sultan I. Ahmet (1012H- 1026H/ 1603-1617) döneminde Darüssaade makamında bulunan Hacı Mustafa Ağa ve Sultan III. Ahmet (1115H-1143H/ 1703-1731) ve I. Mahmut (1143H-11668H/ 1731-1754) dönemlerinde bulunan Beşir Ağa gösterilebilmektedir. Darüssaade ağalarının siyasi etkisinin 19. Yüzyıla kadar devam ettiği anlaşılmaktadır. Ancak 19. Yüzyılın başlangıcı, tüm Osmanlı sisteminde bir dönüm noktası olarak değerlendirilmektedir. Bu yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu tarihinde yeni bir dönem, Tanzimat dönemi başlamıştır. Osmanlı Devleti'nin idaresinde Avrupa sistemini benimsemesinden sonra, bu durum saray sistemlerindeki mevkilerin düzeyine ve ağaların statüsüne yansımıştır. Darüssaade ağalarının konumu 19. yüzyılda ve 20. yüzyılın başlarında azalmaya başlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Darüssaade Ağaları, Darüssaade Ağaları Siyasi Roller, Osmanlı Sarayı, Harem

ŞEYHOĞLU MUSTAFA'NIN *KENZÜ'L KÜBERA* İSİMLİ SİYASETNAMEİNDE İDEAL HÜKÜMDAR TASVİRİ^a

Fatma Saçmalı, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, fatmasacmali@gmail.com

ÖZET

Bu bildiri Şeyhoğlu Mustafa'nın (ö. 1414[?]) *Kenzü'l-Kübera ve Mehekkü'l-Ulema* isimli siyasetname eserinde ideal hükümdar tasviri ele alınacaktır. Şeyhoğlu Mustafa bu eseri, Necmeddin-i Daye'nin Farsça olarak telif ettiği *Mirsadü'l-İbad Mine'l-Mebdei İle'l-Mead* eserini esas alarak Türkçe'ye kendi katkılarını da ekleyerek tercüme etmiştir. Gerek *Mirsad'ül İbad* gerek *Kenzü'l Kübera* İslam siyaset düşüncesi geleneğinin önemli eserleri olmuşlardır. Şeyhoğlu'nun *Kenzü'l Kübera*'sını ayrıca önemli kılan bir husus, Osmanlı Devleti'nin kuruluş döneminde yazılan bir siyasetname olması ve Osmanlı siyaset düşüncesinin oluşumuna dair kıymetli bir kaynaklık teşkil etmesidir.

Dört bâbdan oluşan Şeyhoğlu'nun eserinin ilk iki bâbı hükümdara dair, diğer iki bâbı ise vezirler, devlet adamları ve ulema sınıfına dairdir. Bu bildiri Şeyhoğlu'nun ideal hükümdar tasviri ilk iki bâb esas alınarak incelenecektir. *Kenzü'l Kübera*'da ideal hükümdar, “mecazi” padişahlığın karşısına konumlandırılan, “hakiki” padişahlık olarak zikredilmektedir. Şeyhoğlu Mustafa her iki padişahlık türünün özelliklerini belirtmekte ve “hakiki” padişahlığın gereklerini teorik ve pratik olarak ortaya koymaktadır. İslam siyaset düşüncesinin diğer eserlerine benzer şekilde *Kenzü'l Kübera*, ideal hükümdarı adaleti sağlayan, şeriati tatbik eden, Allah'a kulluk görevini yerine getiren, “halifetullah” ve “zıllullah” olmak itibarıyla devlet idaresinde Allah'ın ahlakıyla ahlaklanan üstün bir konuma yerleştirir. Mevzubahis bu gerekler, bu bildiri, hükümdarlık çeşitleri, hükümdarlık-kulluk ilişkisi, hükümdarlık ve adalet, hükümdarlık ve ahlak alt başlıklarında ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Şeyhoğlu Mustafa, Siyasetname, İdeal Hükümdar, Adalet.

^a Bu çalışma, Fatma SAÇMALI'nın Dr. Öğr. Üy. Hilmi KAÇAR danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

MİLLİ MÜCADELE DÖNEMİNDE YÜZELLİLİKLER MESELESİ

Halime Nur Bahçe, Yüksek Lisans Öğrencisi
Üsküdar Üniversitesi, bahce.halime@std.izu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmada incelen konu, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bir sene sonra, 1924 yılında çıkartılan af kanunudur. 1 Haziran 1924 tarihinde Recep Peker Dahiliye Nezaretine atanarak Ferit Paşa'nın imzalamadığı kanunu imzalamıştır. Mondros Antlaşmasından sonra çıkartılan bu af kanunundan devlet erkânı, gazeteci, yazar, asker vb. meslek gruplarından oluşan ve tarihe yüzellilikler meselesi olarak geçen kişiler yararlanamamıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisi Gizli Celse Zabıtları'nda görüldüğü üzere bu yüzellilikler meselesi konuşulurken ilk başta 600 kişilik bir listenin yapıldığı ancak bu listenin 350 ve daha sonra 150'ye indirilmesine karar verilmiştir. Yüzellilikler tanımı ise, Kurtuluş Mücadelesinden sonra düşman ile gizli ittifaklar yaparak devlete zarar vermeye çalışan, devletin çeşitli makamlarında görev yapmış kişilere Türkiye Cumhuriyeti tarafından verilen addır. 1938'de, 15 yıl aradan sonra çıkartılan yeni bir af kanunu ile ülkeye giriş yasakları kaldırılmıştır. Bazıları bu af kanunu çıkmadan hayatını kaybetmiş, bazıları ülkesine dönmüş ve bazıları ise ülkesine dönmeyi reddetmiştir. Çalışma nitel araştırma metodunun tarihsel araştırma yöntemine göre yazılmıştır. Yapılan bu çalışmada yüzellilikler fikrinin ortaya atılışından itibaren tarihsel süreç içerisinde nasıl geliştiği, kimlerin hangi sebepten dolayı bu listeye dâhil edildiği ve sürecin nasıl sonuçlandığı gibi sorulara cevap aranmıştır. Sonuç olarak yeni kurulan bir devletin çıkardığı af kanunu içerisinde kendisini güvence altına almak için yeni tehlikeler oluşturmamak adına zarar verecek kişileri bir listede toplamıştır.

Anahtar Kelimeler: Yüzellilikler, Sürgün, Antlaşmalar, Af kanunu.

ULUSLARARASI İLAHİYAT PROGRAMI'NIN KÜLTÜRLEŞME TEORİSİ VE MEDENİYET DEĞERLERİ ÜZERİNDEN İNCELENMESİ^a

Hilal Pala, Doktora Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, hilalpala@hotmail.com

Prof. Dr. Ömer Sadettin Ökten

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, sadettinokten@hotmail.com

ÖZET

Günümüzde tüm dünyada Uluslararası Öğrenci Hareketliliği olarak nitelendirilen, dışarıdan öğrenci getirme ve eğitim sonrasında geri gönderme çalışmaları 20. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren daha hızlanmış ve farklı boyutlara evrilmiştir. Uluslararası öğrenciler dünya genelinde özellikle kolonyal devletler tarafından “kültür taşıyıcısı” veya “yumuşak güç” olarak adlandırılmakta ve kültür diplomasisi sayesinde farklı toplumlarla iletişimi arttırarak yaşamsal öneme sahip ilişki ağları oluşturmaktadırlar. Tarihi boyunca uluslararası eğitim hareketliliğine ev sahipliği yapmış Türkiye’de son on yılda yüksek oranda bir artış olmuştur. Türkiye’de 2000’li yıllarda hız kazanan eğitim hareketliliği farklı bir uluslararası öğrenci projesi ortaya çıkarmıştır. Diyanet işleri başkanlığı 2006 yılında YÖK ile koordineli olarak Uluslararası İlahiyat Programı (UIP) başlığı altında bir uluslararası öğrenci hareketliliği programı geliştirmiştir. Türkiye’de eşine az rastlanır bir program olan Uluslararası İlahiyat Programı ile yurtdışında yaşayan Türk toplumunun ikinci, üçüncü ve hatta günümüzde dördüncü kuşak gençlerine yönelik dinî yükseköğrenim imkânı oluşturulmuştur. Uluslararası İlahiyat hem Türkiye’de hem de uluslararası düzeyde yüksek bir ilgi ve yankı uyandırmıştır. Bu sebeple Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından başlatılan ve Türkiye Diyanet Vakfı (TDV) gibi kurumlarla organizesini yürüttüğü “Uluslararası İlahiyat Programı Projesi” ana inceleme konusunu oluşturmaktadır. “Uluslararası İlahiyat Programı” projesinin çıkış sebepleri, gelişim süreci ve sonuçları, yapılan diğer akademik çalışmalar ve çeşitli inceleme yazılarından farklı bir şekilde “acculturation” Kültürleşme teorisi bağlamında ele alınmaktadır. Göç, Sosyo-Kültürel Uyum, Din ve Sosyal Kimlik vb. gibi kavramlar üzerinden incelenmektedir. Konuda öğrenciler ve bu programı tercih sebeplerini, mevcut kitlenin muhatap olduğu Köken ülke ve Ev sahibi ülke’nin sahip olduğu miras medeniyet değerleri ilişkisinin yönlendirdiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Kültürleşme, Uluslararası Öğrenciler

^a Bu çalışma, Hilal Pala’nın Prof. Dr. Ömer Sadettin Ökten danışmanlığında yürütülen doktora tezinden üretilmiştir.

AVUSTURYA DEVLET ÜNİVERSİTELERİNDE GİYİM- KUŞAM KONUSUNDA HAZIRLANMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLER ÜZERİNE BİBLİYOGRAFİK ÇALIŞMA^a

Hilal Pala, Doktora Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, hilalpala@hotmail.com

ÖZET

Genel olarak Giyim- Kuşam söz konusu olduğunda; üzerine çok düşünülmez ve insanın en temel ihtiyaçlarından biridir denilir. Ancak giyim- kuşam temel ihtiyaç olmaktan ziyade her dönem kendi içinde birçok anlam barındırmıştır. Günümüzde de “moda” ya da “trend” gibi kavramlar verilerek insanların hayatları hem kıyafet değişimleri hem de akımların etkisi ile şekillendirilmektedir. Öyleki bir medeniyete mensup olan toplumların sosyo-kültürel karakterini; giyim kuşam olgusuna bakış açısından, tarzından, kullandığı aksesuar ve renklerden çıkarmak gayet mümkündür. Bu çalışma kültür ve medeniyet kodları adına önem teşkil eden giyim kuşam konusu hakkında farklı medeniyet havzası olan Avrupa Habsburg hanedanlığının da uzun süre varlığını sürdürdüğü Avusturya'nın, devlet üniversitelerinde çalışılan lisansüstü tezlerle ilgili bir durum tespiti denemesidir. Çalışmada, Avusturya Üniversite Kütüphaneleri Konsorsiyumu (OBV-Österreichischer Bibliothekenverbund) Tez Merkezi'nde bulunan tezler “Giyim- Kuşam”, anahtar kelimeleri ile taranmıştır. Taramamız Avusturya'da faaliyet gösteren üç devlet üniversitesi olan Viyana Üniversitesi, Karl-Franzens Graz Üniversitesi ve Salzburg Üniversitesi Tez Merkezleri temel alınarak yapılmıştır. Yapılan araştırmada erişime açık (ikibinaltıyüzyetmişüç) yüksek lisans ve doktora tezine ulaşılmıştır. Bu tezler, araştırma yapılan Üniversitelerin, Filoloji ve Kültür Araştırmaları Fakültesi, Felsefe ve Eğitim Bilimleri Fakültesi, Sosyal Bilimler Fakültesi Kültür Araştırmaları, Beşerî Bilimler Fakültesi ve Katolik İlahiyat Fakültesi bölümlerinde “Giyim-Kuşam” konu başlığı altında yaptırılmış ve ağırlıklı olarak yüksek lisans tezlerinden oluşmaktadır. Bu çalışmanın amacı; Başta Viyana Üniversitesi olmak üzere Avusturya devlet üniversitelerinin farklı fakültelerinde giyim-kuşam üzerine yapılmış tezleri tasnif edip içeriklerine de kısaca değinerek ülkemizde bu konu dâhilinde çalışma yapmak isteyen araştırmacılar için kaynak teşkil edecek bir bibliyografya çalışması hazırlamaktır.

Anahtar Kelimeler: Giyim, Kuşam, Avusturya Habsburg, Wiener Kongress

^a Bu çalışma, Hilal Pala'nın Dr. Özlem Güneş ve Dr. Nuray Ocaklı hanımefendilerin tensipleri doğrultusunda ortaya çıkardığı bir çalışmadır.

OSMANLI'DAN CUMHURİYET'E İŞLEYEN ELLER: KADIN İŞÇİLER

Melek OLCAY, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, olcay.melek@std.izu.edu.tr

ÖZET

İşçiler, bir toplumun gelişip kalkınması ve üretimde devamlılığı sağlaması açısından önem arz etmektedir. Osmanlı Devleti kadın işçileri de bu doğrultuda hareket etmiş, emek işçisi olarak uzun yıllar varlığını sürdürmüştür. Yoksul kadın, çalışarak ihtiyacını karşılarken kentlerde bulunan kadınlar sahip oldukları miras ve gayrimenkullerle para kazanmışlardır. Hizmetçilikten çiçek yetiştiriciliğine, ticaretten gülsuyu imalatına kadar birçok alanda üretim sağlamışlardır. Başta dokumacılık olmak üzere İstanbul dâhil pek çok merkezde ipek üretimi sağlanmıştır. Kadın işçiler önce atölyelerde, daha sonra imalat birimlerinde ipeğin elde edilmesinden perdahlama yöntemine kadar birçok aşamada görev almıştır. Sanayi Devrimi'nin ucuz işgücüne ihtiyacı arttırması sonucunda ücret karşılığı çalışmaya başlayan kadın, dönemin siyasi sorunları nedeniyle erkeklerin iş açığını doldurmuştur. Devlet teşviki ve özel teşebbüs ile açılan fabrikalarda çalışma oranlarında ciddi artış gözlemlenmiş; siyasi, sosyal, eğitim vb. birçok alanda çalışma imkânı bulmuşlardır. Balkan Harbiyle birlikte savaşlarda erkek nüfusunda ciddi kayıpların yaşanması ilk kadın işçilerin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Fes ve Yünlü Kumaş Fabrikası, Cibali Tütün Fabrikası ve Bursa İpek Fabrikası gibi merkezlerde çalıştıkları ve sayılarının erkeklerden daha fazla olduğuna dair bulgulara rastlanılmıştır. Az maliyetle fazla iş gücünün sağlanması kadın işçi istihdamını arttırmış, erkeklerle aynı çalışma koşullarına sahip olmalarına rağmen daha az ücretle çalıştıkları belirlenmiştir. Cumhuriyet Dönemine kadar geçen süreçte kadınların çalışma şartları, maaşları ve hukuksal statülerinde düzenlemelere gidildiği ve iyileştirmelerin yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda Osmanlı kadın işçilerinin sosyal hayatın merkezinde bulunduğu, toplumun yüklerini omuzlarında taşıdığı fakat emek piyasasında varlıklarının vurgulanmadığı sonucuna varılmıştır. Bu çalışmada diğer çalışmalardan farklı olarak Osmanlı kadınının evdeki iş statüsünden emeğinin karşılığını alan işçi statüsüne geçişi ele alınmış, sanayi ve ticarete varlığı bilinmeyen kadınların sosyal yaşamının iş gücüne etkisini incelemek amaçlanmıştır. Osmanlı Devleti'nde işçilik kavramının ortaya çıkışı açıklanarak, Cumhuriyet dönemine kadar kadın işçilik anlayışının değişimi gözlemlenmiştir. Osmanlıdan Cumhuriyet'e değişen yapıda kadın işçi haklarının durumu belirtilerek benzer ve farklı yönleri ortaya konulmuştur. Nitel araştırma yöntemi kullanılan çalışmada tarihsel metot ve doküman incelemesi yapılarak kaynaklar aktarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti'nde İşçi, Kadın İşçi, Emek

MEDENİYETİMİZDE PEYGAMBER TASAVVURU

Meliha Aydın, Doktora Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, melihaydinli@hotmail.com

ÖZET

Peygamberler tebliğ ile yükümlü oldukları ilahi mesajları; başta içtimai bir toplum düzenin inşası için gönderildikleri çağın insanına, daha sonra da cihanşümul oluşları ve çağlar ötesine de hitap etme hususiyetleri itibariyle, bu yüce nidayı kendine söylenmiş kabul eden tüm uygarlıklara iletmişlerdir. Kutsal menşei olması itibariyle ayrı bir anlam kazanan bu bilgiler, hayatın tüm alanında bir meşale olarak insanoğlu tarafından vücuda getirilecek değerlerin önünü aydınlatmış, belirli bir kültürün oluşmasında ufuk açmış ve bilvesile medeniyete ulaştıran zengin bir kültür birikimi oluşturmuştur. Bu anlamda; peygamber insan ve medeniyet üçlüsü, birbirinden ayrılmaz ve kopmaz bağlarla bağlı bir bütünlük arz etmektedir. İnsanlık tarihinde bin yılı aşan zaman dilimiyle Türk tarih ve medeniyeti, kadim bir geçmişe sahiptir ve bütünlük bir anlam ile “İslam” kavramı yanına eklenmeden son derece nakıs kabul edilebilecek bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkler, bu dinin indirildiği Arabistan Yarımadasından daha çok ses getiren bir in’ikas ile, adeta kodlarına yerleştirilmişçesine cemiyetin tüm alanlarına sirayet edecek bir bütünlükle kuşanmış; vecd ve iştiyak içinde yaşanmış bir hayatın merkezine kitabını, peygamberini yerleştirmiş ve böylece tüm evrelerine anlam ve mana kazandırılmış köklü bir medeniyetin sahibi olmuşlardır. Edebiyat, sanat, musiki, tıp, mimari vs. tüm alanlarda Hz. Peygamber’in mevcudiyeti yoğun ve derin bir şekilde hissedilmektedir. Başta Osmanlı ve Selçuklu olmak üzere diğer tüm Türk İslam devletlerinde Hz. Peygamber’in kültür ve medeniyet oluşumuna etkisi ve katkısı birincildir. Osmanlı-Selçuklu kültür ve medeniyetinin inşasında “peygamber mefhumu” diğer kültürlerden çok daha fazladır ve sanki ezelden aşına ve sanki O’nunla (sav) doğmuş gibi kadim bir etkiyle, yabancı yazarların da teyid ettiği üzere, hayatın her alanında içkin ve aşkın bir şekilde hissedilmektedir. Bir kılavuz, bir rehber ve bir delil olarak Türk İslam Medeniyetinin inşasında ve merkezinde peygamber vardır ve bu konu, burada ana hatlarıyla ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler- Peygamber, Sünnet, Osmanlı, Medeniyet.

CEVAT RIFAT ATILHAN'IN ESERLERİNDE OSMANLI DEVLETİ'NİN YIKILIŞINDA YAHUDİ ZÜMRENİN ROLÜ

Muhammed Furkan Günaydın, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, gunaydin.muhammed@std.izu.edu.tr

ÖZET

Cevat Rifat Atilhan, Osmanlı Devleti'nin yıkılış sürecinde girdiği Birinci Balkan Harbi ve Birinci Cihan Harbinde görev yapmış bir Osmanlı subayıdır. Görev yaptığı cephelerde, yaşadıkları ve gördüklerinden sonra, Osmanlı tebaasından Yahudi zümre aleyhine düşüncelerde ve eylemlerde bulunmuştur. Bu düşünce ve eylemler hayatının büyük bir bölümü kapsamakla beraber Atilhan'ın askerlik, ticaret, siyaset ve yazarlık yaptığı süreçlerde de devam etmiştir. Özellikle yazarlık yaptığı dönemde yayınladığı eserler gerek yurt içinde gerekse yurt dışında büyük ilgi görmüş ve mücadelesi uluslararası bir boyut kazanmıştır.

Bu çalışma, Cevat Rifat Atilhan'ın eserlerinde Osmanlı Devleti'nin yıkılışında Yahudi zümrenin nasıl bir rolü olduğunu açıklamayı amaçlamaktadır. Atilhan'ın görev yaptığı cephelerde Yahudi zümre ile neler yaşadığı, eserlerinde Yahudi zümre ile ilgili hangi isnatlarda bulunduğu ve Cevat Rifat Atilhan'ın Yahudi zümrenin Osmanlı Devleti'nin yıkılışında nasıl bir rol oynadığı sorularına cevap aranacaktır. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden monografi yoluyla gerçekleştirilmiştir.

Atilhan'ın eserlerinde anlattıklarına göre; Yahudiler, kendilerini üstün ırk olarak görmekte ve tüm dünyanın onlara hizmet etmesi gerektiği inancına sahiptirler. Hristiyanlığın önde gelen memleketlerinde kurdukları ekonomik ve siyasi lobiler sayesinde Hristiyanları kontrollerine almışlardır. Müslümanlara karşı ise kin ve nefretle yaklaşan Yahudilerin yegâne amacının İslam'ın en büyük temsilcisi olan Osmanlı Devleti'ni yıkarak "kendilerine vaat edilmiş topraklarda İsrail Devleti'ni kurmak" olduğunu belirtmiştir. Bu amaç doğrultusunda dahili ve harici çalışmaları yapmış, bu çalışmaların neticesinde Osmanlı Devleti yıkılarak Yahudiler vaat edilmiş topraklarda bir devlet kurduklarını iddia etmiştir. Eserlerinde Yahudi, Farmason, Mason ve İsrail gibi kavramları sıklıkla kullanmakta ve olumsuz atıflarda bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Cevat Rifat, Atilhan, Osmanlı Yıkılışı, Yahudi, İsrail, Farmason, Mason, Siyonist

POST-KOLONYAL TEORİ, TARİHÇİLİK VE ALİ ŞERİATİ

Mustafa Aydın, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, musay.aydin@gmail.com

ÖZET

Bu çalışma, İslam felsefesi düşüncesine kolonyal etkileri ve post-kolonyal yazımın İslam felsefesi ve tarihini şekillendirmesine İran'da doğmuş ve lisans sonrası akademik eğitimini Paris'te tamamlayan, doğal olarak hem doğu hem de Batı kültürüne hâkim olan Ali Şeriati'nin perspektifini ele almaya çalışmaktadır. Kolonyal tarih yazımının Avrupa merkezci kültürel egemenlik ile sömürge devletlerinin tarihselliklerine etkilerini incelerken aynı zamanda post kolonyalist söylemin ortaya çıkışını ve post kolonyalist tarih yazımının imkanlarını ele almaya çalıştık. Ali Şeriati'nin Doğulu ve aynı zamanda bir İslam düşünürü olarak modern tarih yazımına dair fikirlerini ele aldık. Ali Şeriati, yaşadığı zaman diliminde, dönemin Müslümanlarının İslam dininden uzaklaştırılmaya ve pasif bir İslam yaşama tarzına yönlendirildiğini dile getirmekte ve buna itiraz etmektedir. Din üzerinden yapılan toplumsal ötekileştirmenin siyasi bir argüman olarak kullanıldığına dikkat çekmeye çalışmaktadır. Kolonyal söylem, Batılı kültür ve medeniyetin sürdürebilir hegemonik kültürünü üretirken, Doğulu ülkeler kültürel hegemonya altında sömürülmeye devam etmektedir. Şeriati, Batılı Avrupa merkezci yazımın sömürge sonrası ülkelerde, hegemonyasını edebiyat, felsefe sosyoloji ve sanat alanında devam ettirmeye çalışmalarına karşı çıkmaktadır. Fikirlerinde, modern İslam toplumu ve Şia toplumu üzerine kolonyal tarih yazımına dair yorumlarını ve sosyolojisini inceledik. Doğulu, bireyin modernite ve Avrupa merkezci söylem karşısında edineceği tutumları, kendi kültür ve medeniyetine, tarihine ait bir kimliğe sahip çıkabilmesinin olanaklarını Şeriati'nin fikirlerinden ele almaya çalıştık.

Anahtar Kelimeler: Post Kolonyal Teori, Ali Şeriati, Tarihçilik, Sosyoloji, Kültürel Hegomanya

SIRP MİLLİYETÇİLİĞİNİN TEMELLENDİRİLİŞİNDE KOSOVA SAVAŞININ EHEMMİYETİ

Naim Samet TAYFUR, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 523121020@std.izu.edu.tr

ÖZET

Balkanlar, adını 1353 yılından itibaren bu coğrafya da varlık gösteren ve sahip olduğu ormanlık ve sarp sıradağlar nedeniyle “Balkan” koyan Osmanlı Devleti ile jeo-stratejik önemi bir kat daha artmış bir coğrafyadır. Günümüzde çok sayıda Türk ve Müslüman nüfusu barındıran Balkan Yarımadası’na Türkler, Osmanlılardan önce de gelmiş, Balkan tarihini etkileyerek, şekil vermiş ve onun bir parçası olmuşlardır. Nitekim Osmanlı Devleti’nin uzun süre istikrarlı bir şekilde hükmettiği Balkanlarda, otoritesinin zayıflamaya başlaması neticesinde Avrupalı devletler ve gelişmekte olan Rusya, bölgede hâkimiyet elde etmek için mücadeleye başlamıştır. 19. yüzyıl sonu itibariyle siyasi ve ekonomik olumsuzluklar, Fransız İhtilalinin de etkisiyle Balkan milliyetçiliğini ortaya çıkarmış; her millet kendi millî devletini kurmak için mücadeleye girişmiştir.

Balkan toplulukları arasında Osmanlı İmparatorluğu’nun egemenliğine ilk başkaldırı, Sırlar tarafından gerçekleştirilmiştir. 28 Haziran 1389 Kosova Ovası’ndaki mağlubiyetlerinin ardından Sırlar, Türklere kin duymaya başlamış ve intikam arzusuyla beş yüz yıl sonra ortaya çıkan fırsatları değerlendirerek, Birinci Sırp Ayaklanması (1804-1813) ile başlayan ve 1878 Berlin Kongresi’yle sonuçlanan dönemde Sırbistan’ı yeniden kurmuşlardır.

Bu çalışmada, Kosova Savaşı sonrasındaki döneme ait Türk-Sırp ilişkileri incelenerek, genel kanının aksine Kosova mağlubiyeti sonrasında Sırlar nezdinde antitürk bir ruhun oluşmadığı, hatta 1395 Niğbolu ve 1402 Ankara Savaşlarında Osmanlı Devleti saflarında birlikte mücadele ettikleri görülmüştür. Sırp milliyetçiliğinin ilk olarak, 1683-1699 Osmanlı-Avusturya Savaşı sırasında ve nihai olarak Rusya’nın bölgede büyük Slav devleti kurma idealiyle yürüttüğü Panslavist politikaların sonucu olarak ayaklanma hareketlerinin oluşum ve gelişim sürecini analitik bir surette anlatılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Balkanlar, Sırp Milliyetçiliği, Panslavizm, Kosova Savaşı.

NATURAL AND IMAGINARY FORMS IN KHAYYAM'S QUATRAINS AS REPRESENTATIONS OF DEATH AND LIFE^a

Nayeb Ghodrat Gojar, Doktora Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, nayeb.gojar@std.izu.edu.tr

Doç. Dr. Metin Boşnak

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, metin.bosnak@izu.edu.tr

ABSTRACT

The quatrains of Khayyam hold a unique place in world literature as a source of intellectual and philosophical growth. The core preoccupation of Khayyam, life, and death has been questioned via poetry. He employed the prevailing principles of nature to describe the process of death and life better, resulting in a fundamental movement in poetry that later became a model for others. Khayyam's poetry is known as the era of nature poetry focusing more on natural conceptions. In the poem's diction, Khayyam created a form of rotation, giving it an inner esoteric and intellectual dough. The 11th and 12th centuries, the poetic period of "the image for the image" terms after the common trait of "imaginary forms" in Persian poetry. Although Khayyam's images may not achieve the same degree of intrigue as the finest images of this and past periods, his imaginations have prepared the path for us to move beyond the emotions and reflections of the human mind. Therefore, subjects that didn't fit in the previous eras' poetry flourished in his photorealistic rendering in the quatrains of Khayyam. In contrast to simplistic and nihilistic readings of quatrains, Khayyam invites the readers to think about and focus on death as the most revolutionary event in everyone's life. On the other hand, according to Khayyam, the world's changeability does not indicate the absence of God and the presence of anarchy, nor does it make him an atheist. As a result, when Khayyam encourages man to enjoy the moments of life, it is more of a psychological appeal than a direct encouragement to intoxication and daytime recklessness, which is unethical in educational disciplines, and no enlightened thinker welcomes one to such a trifling way of life.

Key Words: Omar Khayyam, Quatrains, Imaginary Forms, Death and Life

^a Bu çalışma, Nayeb Ghodrat Gojar'ın Doç. Dr. Metin Boşnak danışmanlığında yürütülen "Omar Khayyam Shattered Truth: His Influence on Western Literature and Culture" isimli doktora tezinden üretilmiştir.

XIX. YÜZYIL OSMANLI ARŞİV BELGELERİNDE OSMANLI- KANADA İLİŞKİLERİ

Oğuzhan AVLİ – Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 523121012@std.izu.edu.tr

ÖZET

Osmanlı Devleti ile Kanada Devleti'nin ilişkileri XIX. yüzyılda başlamaktadır. Bu ilişkiler geçici elçiliklerin kurulması ile başlamış, zamanla ekonomik ve sosyal açıdan gelişerek daimî elçiliklerin kurulması ile devam etmiştir. Bunun yanında Kanada Devleti'nin; tarihsel süreci, coğrafi yapısı, demografik yapısı, sosyal ve kültürel bağlamdaki konular incelenmiştir. Kanada, Kuzey Amerika'da bir ülkedir ve on eyaletten ve üç bölgeden oluşmaktadır. Büyük Okyanus'tan Atlas Okyanusu'na ve kuzeyde Arktik Okyanusu'na kadar 9, 98 milyon km² bir alana sahiptir. Bu özelliğiyle ile yüz ölçümü bakımından Rusya'dan sonra dünyanın ikinci büyük ülkesidir.

Bu çalışmanın amacı, Kanada ülkesinin Ontario Eyaleti'nin sosyal, iktisadi ve beşeri yönlerini, Osmanlı arşiv belgeleri üzerinden incelemektir.

Yapılan bu çalışma, nitel araştırma tekniklerinden doküman inceleme yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Çalışma, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri Tahrirat-ı Ecnebiye ve Mabeyn Mütercimliği Alt Fonu'ndaki belgeler transkripsiyon yapılmış ve bu yöndeki değerlendirmeler esas alınarak hazırlanmıştır.

Osmanlı Devleti Lale Devri'yle Batının üstünlüğünü kabul ederek ilk “Geçici Elçilikleri” oluşturmuştur. Bu kararlar ilk olarak Osmanlı Devleti, Yirmisekiz Çelebi Mehmet'i Fransa'ya elçi olarak 1721 yılında göndermiştir. III. Selim'in gayretleriyle ilk defa daimi elçi tayin edilmiştir. Kanada'da Osmanlıların varlığı ilk defa 1871'deki nüfus sayımında ortaya çıkmış ve toplam sayılarının 12 olduğu tespit edilmiştir. XX. yüzyılın başında 1911 yılında 797'ye çıkan bu sayı 1921 yılında 478'e düşmüş, 1931 yılında tekrar yükselerek 645'i, II. Dünya Savaşı'nın başlarında bu sayı yaklaşık 1000'i bulmuştur. İki devlet arasında artan ilişkiler sonucunda deri ticareti, balıkçılık ve diğer ticari faaliyetler güçlenmiştir.

Sonuç olarak, Osmanlı Devleti ile Kanada Devleti ilişkileri zamanla eğitim, spor, sosyal ve kültürel bağlamda devam etmiştir. Ayrıca bu konuyu seçmemizin ana nedeni, konunun araştırmacılar tarafından gerekli ilgiyi görmemesi ve bu konuda yapılan araştırmaların çok kısıtlı ve az sayıda olmasından dolayıdır.

Anahtar Kelimeler: Kanada, Osmanlı Devleti, Ontario, Arşiv Belgeleri, Şehbenderlik

EBELİĞİN ETİMOLOJİSİ, OSMANLI'DA EBELİK VE FORMAL (ŞEHADETNAMELİ) EBELİĞE GEÇİŞ

Remziye Küsdül, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 527821006@std.izu.edu.tr

ÖZET

Ebelik kavramı tarihsel süreç içerisinde farklı kültürlerde farklı anlamlarda kullanılmıştır. Osmanlı'da ise kabile kavramı, sanatkâr, yetenekli anlamlarına gelerek ebelik yerine kullanılmıştır. Ebeler Osmanlı'da sıcak, samimi, kabiliyetli kişiler olarak tanımlanırken Avrupa'da ebelerin tipolojisi genellikle cadı silüetine benzetilerek kullanılmıştır. Bu çalışmada ebelik kavramının etimolojisi, tipolojisi, viladethanenin önemi, Osmanlı'da geleneksel ebelikten formal ebeliğe geçiş süreci ve sebepleri incelenmiştir. Çalışmada dönemin kaynak eserlerinden faydalanılmış, Literatür taraması yapılmış ve Cumhurbaşkanlığı arşiv belgeleri incelenmiştir.

Geleneksel ebelikte ebeler, ananelerinden aldıkları sanatı yürüten veya geçimlerini sağlamak için bunu meslek olarak icra eden kadınlardan oluşmaktadır. Osmanlı Devleti'nde, Tanzimat Fermanı'nın ilanından sonra, nüfus artışını sağlamak, anne çocuk sağlığını korumak, ıskatı ceninin önüne geçmek için geleneksel ebelikten formal ebeliğe geçilmiştir. Geleneksel ebelikten formal ebeliğe geçiş sürecinde Mektebi Tıbbiyeyi Şahaneye bağlı kabile mektepleri açılmıştır. Ebelik eğitimi Dersadet'te verildiği gibi Osmanlı Devleti'nin çeşitli vilayetlerinde de verilmiştir. Kabile mekteplerinden şehadetname almaya hak kazananlar çeşitli vilayetlerde ve farklı kurumlarda görevlendirilmişlerdir. Formal ebeliğe geçildikten sonra Devlet tarafından şehadetnamesiz ebelik yapılmasına izin verilmemiştir. Viladethanelerde, doğum sırasında karşılaşılan problemler, hekimlerin acil müdahalesi ile giderilmiş ve sağlıklı doğumların gerçekleştirilmesi sağlamıştır. Osmanlı'da ilk etapta viladethanelerin açılmasında tereddüt edilmesine rağmen, Besim Ömer Akalın'ın öncülüğünde viladethanelerin yapmış olduğu hizmetlerin neticesinde açılmasına izin verilip teşvik edilmiştir. Bu çalışmalar sonunda Osmanlı Devleti'nde geleneksel ebelik önem kaybederken onun yerini diplomalı ve mektepli ebeler almıştır.

Anahtar Kelimeler: Ebeliğin Etimolojisi, Ebeliğin Tipolojisi, Formal ebelik, Geleneksel ebelik, Kabile, Şehadetname,

KAZIM KARABEKİR'İN İSTİKLÂL HARBİMİZ ESERİ ÜZERİNDEN KURTULUŞ MEFKÛRESİ (1920- 1922)

Şeyma ÇETİN, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, cerin.seyma@std.izu.edu.tr

ÖZET

I. Dünya Savaşı'ndan yenik çıkması sonucunda işgallere maruz kalan Osmanlı toprakları Türk milletinin Mustafa Kemal, Kazım Karabekir vd. paşaların önderliğinde başlatmış olduğu Kurtuluş Savaşı 1919 – 1922 yılları arasında vuku bulmuştur. Türk milletinin topyekûn girdiği ve sonucunda bağımsızlığını kazandığı, dönem kaynakları ve sonrasında pek çok yönden işlenmiş ve gelecek nesillere aktarılmıştır. Türk kurtuluş savaşının önemli simalarından biri olan Kazım Karabekir 15. Kolordu Kumandanlığı görevi süresince bu mücadelenin ana merkezinde yer almıştır. Karabekir tamim ve emirleriyle gerçekleşen işgallere karşı halkını ve emrindeki ordusunu yönlendirmiştir. Çalışmanın da ana kaynağı olan “İstiklâl Harbimiz” adlı eserde Kurtuluş Savaşı'nı, öncesini ve sonrasını ele alarak yazmıştır. Yazılan bu eserin ilk baskısı dönemin gerekçeleri ön planda tutularak toplatılmış olsa da 1960 yılında tüm içeriğine bağlı kalınarak basılmıştır.

Bu çalışmanın amacı Kazım Karabekir'in, “İstiklâl Harbimiz” adlı eserinde Türk kurtuluş mücadelesi nasıl işlediğini incelemektir. Çalışma nitel araştırma yönteminin monografi metoduna uygun olarak yazılmıştır. Çalışmada elde edilen bulgular sonucunda Kazım Karabekir kurtuluşa giden süreci tetikleyen olayların 31 Mart vakası ile başladığını belirtmiştir. 16 Mart 1920 tarihinde gerçekleşen İstanbul'un işgalinin nasıl ve neden önlenemediğini eleştirmiş ve akabinde bu işgalin Türk mücadelesini hızlandıran bir olay olarak yorumlamıştır. Kurtuluş Savaşı hazırlık süreci hakkında ise kurtuluşun Anadolu'dan başlayabileceğini iddia ederek şarka intikal etmiştir. Başta kongreler olmak üzere halkın örgütlenmesinde ve şark bölgesinde başlayacak mücadele için zemin hazırlanmasında stratejik kararlar almıştır. Bu kararlardan birisi Bolşevik İhtilâlidir. İhtilali kullanan Kazım Karabekir'in bu fikr-i beyanını Mustafa Kemal de benimsemiştir. Kurtuluş Savaşı sürecinde ise şark bölgesindeki askeri rolü olmakla birlikte üzerinde durduğumuz siyasi fikir dünyası ile de başarılarla imza atmıştır. Bunun sonucu olarak ortaya konan İstiklâl Harbimiz adlı eserinde olayları siyasi, askeri, toplumsal ve de şahsi fikirleri ile harmanlayarak kaleme almıştır.

Anahtar Kelimeler: İstanbul'un İşgali, Kurtuluş Savaşı, İstiklâl Harbimiz, Kazım Karabekir.

SIYASİ KÜLTÜR VE JEOPOLİTİK KAVRAMLARININ İNCELENMESİ

Şeyma Dinç, Yüksek Lisans Öğrencisi

Ege Üniversitesi, symdnscsym@gmail.com

ÖZET

Yüzyıllar boyunca siyasi kültür kavramı için çeşitli tanımlar yapılmış ve bu tanımlar farklı pencereler üzerinden ele alınarak aktarılmıştır. 16. yüzyılda Montesquieu siyasi kültürü tanımlarken anayasanın ahlak ile bağlantılı olduğunu vurgulamıştır. Medeniyetlerin doğuşu ile birlikte oluşmaya başlayan bir kavram olan siyasi kültür milletin inanış, ahlak, yönetim ve jeopolitiği ile doğrudan bağlantılıdır. Bir ülkenin yüzyıllar boyunca biriktirdiği tarih, diğer devletler ile olan ilişkileri, imza altına aldığı antlaşmalar siyasi kültürünün yapı taşlarıdır. Gabriel Almond siyasi kültürü açıklarken çevrenin önemine vurgu yapmıştır. G. Almond ve S. Verba ele aldıkları bir çalışmada siyasi kültürü üç başlık altında toplamıştır. Bunlar; yerel anlamda siyasi kültür, yurttaşlık siyasi kültürü ve paydaşlık siyasi kültürüdür. Konuyu yorumsamacı pencereden değerlendirdiğimizde, antropoloji ve jeopolitik alanlarının da bağlantılı olduğu görülmektedir. Dolayısıyla; jeopolitik siyasi kültürün temelinde yer alan kavramlardır ve coğrafya temelli olması sebebiyle tarihi gelişmelerin seyrini etkileyen bir unsur olmuştur. Jeopolitiğin elemanları arasında; değişkenlik gösteren unsurlar, coğrafya unsuru ve bunların yanında zaman unsuru yer almaktadır. Siyasi kültür temelinde jeopolitiği ele alırken belirtilmesi gereken önemli bir nokta da jeopolitik kod kavramıdır. Buna göre; içinde bulunulan çevre, aynı sınırı paylaşan ülkelerin birbirleri hakkındaki pozitif veya negatif tüm değerlendirmeleri bu kavramın bir parçasıdır. Jeopolitik kod ile birlikte güç unsurları, siyasi stratejiler gibi konularda bilgi sahibi olmak mümkün olur. Ünlü İslam bilgini İbn-i Haldun ülkeler için en mühim unsurların güvenlik, işbirliği ve üretim olduğunu; jeopolitiğin tarih ve yaşanan toprak ile beraber ele alınması gerektiğini vurgulamıştır. Tüm bu bilgiler doğrultusunda, jeopolitiğin güvenlik, işbirliği ve üretim konuları ile doğrudan bağlantılı olduğu görülmektedir. Başka bir ifadeyle siyasi kültür ve jeopolitik, bir milletin hem sosyokültürel hem de ekonomik geçmişiyle bağlantılıdır. Bir ülkenin, topluluğun sahip olduğu gelenek, davranış biçimi, değer yargılarının tümü siyasi kültürün ve aslında jeopolitiğin bir parçasıdır. Bu çalışmada siyasi kültür ve jeopolitik kavramları tanımlanacak ve aralarındaki bağlantı açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Jeopolitik Kod, Jeopolitik, Siyasi Kültür.

ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASININ TEMEL ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Şeyma Dinç, Yüksek Lisans Öğrencisi

Ege Üniversitesi, symdnscsym@gmail.com

ÖZET

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Mustafa Kemal Atatürk'ün sağlam temeller üzerine inşa ettiği bir devlettir. Mustafa Kemal Atatürk Türk dış politikasını değerlendirip, şekillendirirken akılcı bir yöntem uygulamış ve ülkesinin sahip olduğu jeopolitik değerler doğrultusunda hareket etmiştir. Bu durumun en belirgin örneği, Türkiye'nin Boğazlar'ı konusunda gösterdiği tutumdur. Boğazlar'ın birçok ülke için bağlantı noktası olması aynı zamanda Türkiye adına bir tehdit unsuru da oluşturmuştur. Fakat; Atatürk esas aldığı akılcılık, ulusçuluk ve barışçılık ilkeleri doğrultusunda ilerlemiş ve içinde bulunduğu jeopolitik konumu çoğu zaman avantaja dönüştürmüştür. Devletin kuruluş sürecinde güvenlik stratejileri de uygulanmış özellikle halifeliğin kaldırılması sonrasında yaşanan tüm sıkıntılar böylelikle giderilmiştir. Atatürk Türk dış politikasında attığı adımlarda, hem I. Dünya Savaşı'nın hem de Mondros Sözleşmesi'nin yıkıcı sonuçlarını telafi edebilmek adına mücadele vermiştir. İngiltere ile yaşanan Musul sorununda, Fransa ile yaşanan Hatay'ın ülke topraklarına katılması konusunda, barışçı tavrını mümkün mertebe sürdürmüş ve ülkesinin güvenlik ihtiyacını zora sokmadan, ulusçuluk ilkesi temelinde ve Batılı Devletler'in mensubu olduğu Milletler Cemiyeti'ne üye olmanın önemini vurgulayarak ilerlemiştir. Tüm bu ilkeler temelinde, Atatürk Dönemi'nde milletler arası anlaşmaların da milletin menfaatleri yönünde ele alındığı ve Atatürk öncesinde taviz verilen birçok konunun, Atatürk Dönemi'nde daha önemle irdelenerek ele alındığı da bir gerçektir. Özellikle Lozan Barış Görüşmeleri'nde İsmet İnönü'nün milli birliği ve ülke bütünlüğünü bozmamak adına harcadığı çabanın ve Atatürk'ün İngiltere'nin ısrarcı tutumuna karşı İsmet Paşa'ya verdiği desteğin İtilaf Devletleri'nin isteklerini kabul ettirmesine fırsat vermediği görülmüştür. Çalışmanın ana amacı, Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası incelenirken yaşanan gelişmelerin, devletler arası gelişmeler ele alınırken Mustafa Kemal Atatürk'ün izlediği tutumun Atatürk ilkeleri ve milliyetçiliği doğrultusunda laik bir görüş ile gerçekleştiğini örnekler ile açıklayabilmek ve aktarabilmektir. Çalışmada, Mustafa Kemal Atatürk'ün planlı ve sistemli bir politika sürdürdüğü, Kurtuluş mücadelesi öncesinde tahakküm altında olan milletini kurtarabilmek adına düşüncelerini yönetebildiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası, Atatürk İlkeleri ve Dış Politika, Atatürk'ün Uluslararası Stratejisi.

KLASİK DÖNEM OSMANLI İLMİYE TEŞKİLÂTINDA ŞEYHÜLİSLÂM ZENBİLLİ ALİ CEMÂLİ EFENDİ’NİN YERİ^a

Turan Değirmenci, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, t.degirmenci@yahoo.com.tr

ÖZET

Şeyhülislâmlık, Osmanlı Devleti’nde fetva kurumunun başındaki en yetkili unvanı temsil eden makamdır. 1425’ten itibaren bu müessesenin devlet teşkilâtı içerisinde yer edindiği bilinmektedir. XVI. asır başlarında Zenbilli Ali Cemâli Efendi’nin II. Bayezid, I. Selim ve I. Süleyman dönemlerindeki yirmi üç yıllık (1503-1526) görevi, şeyhülislâmın yetki ve sorumlulukları açısından bir dönüm noktasıdır. Önemli açılımların gerçekleştiği bu devirde şeyhülislâmlar bazı yeni sorumluluklar yüklenmiştir. Şeyhülislâmlık makamının etkili bir konum kazanmasıyla ilgili rivayetlerde Zenbilli Ali Cemâli Efendi öne çıkarılmıştır. Onun ilmî meselelerde tâviz vermediği, I. Selim’in bazı idarî ve siyasî kararlarını onaylamayıp sert tepki gösterdiği, padişahların hem dinlerini hem dünyalarını gözetmenin şeyhülislâmın başlıca vazifesi olduğunu belirttiği kaydedilmiştir. Görevlilere hukukî kaideler kapsamında ceza verileceğini, padişahın emriyle katledilemeyeceklerini, idamın mahkeme kararından sonra müftünün fetvasıyla mümkün olabileceğini çekinmeden padişaha söylediği ve padişahın bazı şahsî uygulamalarının önüne geçtiği, padişahın yetkisinin sınırlarını da belirlediği ileri sürülür. Kaynaklarda bu durum şeyhülislâmlık açısından yeni bir anlayışın ve değişimin habercisi şeklinde yorumlanmıştır. Zenbilli Ali Cemâli Efendi’den sonra şeyhülislâmlık yapan Kemalpaşazâde ve Sâdî Çelebi de dönemin çok yoğun geçen olaylarına fetvalarıyla, önerileriyle yeni açılımlar sağlayıp şeyhülislâmlığın itibarını arttırmışlardır. Çalışmada, Sultan I. Selim devrinin sonuna kadar klasik dönem Osmanlı ilmiye teşkilatlanmasında şeyhülislâmlık makamının yeri ve önemi, şeyhülislâmın Sultan I. Selim dönemindeki faaliyetleri ve sultan ile olan münâsebetleri incelenmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Zenbilli Ali Cemali Efendi, Şeyhülislâmlık, İlmiye.

^a Bu çalışma, Turan DEĞİRMENCİ’nin Dr. Abdullah TOK danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

TANZİMAT DÖNEMİNDEKİ AYDINLARIN BATILILAŞMA ÇABALARINA DAİR FİKİRLERİ

Volkan Ulutaş, Doktora Öğrencisi

İstanbul Sebahattin Zaim Üniversitesi, 6211721010@std.izu.edu.tr

ÖZET

Tanzimat Dönemi önceki dönemlerden farklı olarak Osmanlı'nın batılılaşmasında hızlı bir ivme kazandığı, batılı tarzda yeniliklerin diğer dönemlerden farklı olarak algılanıp ortaya konulduğu bir dönemdir. Tanzimat'tan önceki yenilik girişimleri doğrudan padişah'tan geldiği halde, Tanzimat reformları Batı etkisiyle yetişen bürokratik-aydın sınıf tarafından yönlendirilmiştir. Bu dönemde sadece askeri ve dar alanda ıslahat ve düzenlemeler yapılmamış toplumun geniş kesimlerini de içeren daha kapsamlı düzenlemelere gidilmiştir. Dönemde özellikle yetişen devlet adamlarının ve aydınların ön plana çıkması devletin içinde bulunduğu çıkmazdan kurtulma çabalarını göstermesi açısından önemlidir.

Çalışmanın amacı Tanzimat Dönemi aydınlarının batılılaşma çabalarına dair görüşlerini incelemektir. Çalışmada yöntem olarak aydınların Osmanlı Devleti'ndeki gerilemenin durdurulup gelişmeye geçilebilmesi için ortaya koydukları siyasal, toplumsal ve sosyal alanlardaki yaklaşımları ile Batı'daki gelişmelerin nasıl ve ne kadarını almak gerektiğinin gündeme getirme çabalarının açıklanıp birbirleriyle karşılaştırılmasına gidilmeye çalışılmıştır.

Tanzimat Dönemi reformcuları, yaptıkları yeniliklerde merkezi siyasi otoritenin güçlenmesini ön planda tutuyorlardı. Fakat bu dönemde yetişen aydınlar, Batı uygarlığının üstünlüğünü halkın sahip olduğu geniş hürriyetlere ve parlamentolu demokratik siyasi rejime bağlıyorlardı. Merkezi yönetime karşı sistematik bir muhalefet havasına bürünen bu tepkilerin öncüleri şair ve yazarlardı.

Çalışmanın bulgularından Tanzimat Döneminde hızlanan batılılaşma çabalarında aydınların rolünün gittikçe arttığı, aydınların kafasında nizamın yerini terakki almaya başladığı görülmektedir. Çünkü o dönemde Batı toplumu, gelişen ve ilerleyen bir toplumdur. Tanzimat Döneminde batılılaşma yaklaşımına yönelik üç farklı anlayış geliştiği anlaşılmaktadır. Bunlardan Kısmi Batıcıların dile getirdiği Batı'dan manevi kültür unsurlarının değil sadece bilim ve teknolojinin alınmasına dair görüşleri benimseyenler kendi aralarında ikiye ayrılır, ilki İslam'ın kurucu değerlerine geri dönülebilirse gelişmenin olabileceğini savunan İslamcı anlayış, ikincisi ise Türk Milletinin öz değerlerine vurgu yapıp ilerlemenin ancak bu değerlerden kopmadan gerçekleşebileceğini ileri süren Milliyetçi anlayıştır. Üçüncü bir anlayış ise Tam Batıcıların savunduğu bilim ve teknolojiyle birlikte Batı'dan topyekûn maddi ve manevi kültür öğelerinin alınmasını savunan anlayıştır. Bu bulgulardan Tanzimat Döneminde ortak bir batılılaşma anlayışının olmadığı sonucuna ulaşılabilir.

Anahtar Kelimeler; Tanzimat Dönemi, Batı, Osmanlı Devleti, Aydınlar

SAĞLIK KURUMLARINDA YETENEK YÖNETİMİNİN ÖNEMİ

Eda Nur Ağırbaş, Zeynep İrem Diken, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, edaagirbass@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Gülay Ekinci

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, gulay.ekinci@izu.edu.tr

ÖZET

Yetenek yönetimi, organizasyonların mükemmelliği açısından doğru zamanlama, doğru mekân seçimi ve doğru kişilerden oluşan entegre bir süreçtir. İşletmeler, gelecekte yaşanacak risklerden kendilerini korumak ve bu risklere karşı hazırlıklı olabilmek açısından kariyer planlamasına önem vermekte, bu mihvalde çalışanların bilgi ve becerilerini geliştirmeye odaklanmaktadır. Sağlık kurumlarında önemli bir stratejik rekabet üstünlüğü olan yeteneklerin yönetimi günümüzde önem verilen konular arasındadır. Bu çalışmanın amacı sağlık çalışanlarında yetenek yönetiminin belirlenmesine yönelik uygulamaları değerlendirmektir. Araştırma kesitsel tipte tanımlayıcı olarak tasarlanmıştır. Çalışmada araştırmanın amacına hizmet edecek şekilde karma bir "literatür taraması" ve "anket" çalışması olarak "Yetenek Yönetimi Uygulamaları Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS programı kullanılmıştır. Anket formu çevrimiçi olarak sağlık çalışanlarına gönderilerek veriler toplanmıştır. Araştırmanın evrenini İstanbul ilinde sağlık kurumlarında çalışan personeller oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde kartopu örnekleme yöntemleri kullanılmıştır. Anket formu çevrimiçi olarak sağlık çalışanlarına gönderilerek veriler toplanmıştır. Kullanılan yöntem ile belirlenen örneklem sayısı 384 bireyden oluşmaktadır. Çalışmanın sonuçlarına göre yetenek yönetimi alt boyutları arasında anlamlı farklılıklar saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yetenek yönetimi, Sağlık kurumları, Kariyer geliştirme

YAŞAMIN ANLAMINI VE SOSYAL DESTEK ALGISİNİN PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ ÜZERİNDE ETKİSİNİN BELİRLENMESİ: KRONİK HASTALIĞA SAHİP COVID-19 TANILI BİREYLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA^a

Mehmet Sıddık Alkış, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, mehmetsddkalkis@gmail.com

Prof. Dr. Rukiye Pınar Bölüktaş

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, rukiye.boluktas@izu.edu.tr

ÖZET

Amaç: Bu araştırmanın amacı kronik hastalığı olan hasta bireylerde yaşama yüklediği kişisel anlamın belirlenmesi için yapılan bir çalışmadır. **Yöntem:** Tanımlayıcı ve karşılaştırmalı tipteki bu çalışma kronik hastalığa sahip olan, tedavisi devam eden, iletişim kurulabilen, kronik hastalığı olan ve araştırmaya katılmaya gönüllü Covid-19 hastalığına yakalanan 210 hasta ile yapıldı. Veriler; tanıtıcı anket formu ile yaşam kalitesi, psikolojik iyi oluş ve sosyal destek algısı ölçekleri kullanarak online olarak toplanmıştır. **Bulgular:** Çalışmaya katılan kronik hastalığı olup Covid-19 tedavisi alan hastaların tamamının Covid-19 geçirdiği ve Covid-19 tedavisi aldığı ve en az bir kronik hastalığı olduğu belirlenmiştir. Analizlerden eğitim durumuna göre kadınların erkeklere göre hayata bakış açıları daha olumludur. Ailesiyle beraber yaşayanların yaşamın anlamı daha anlamlı çıkmıştır. Kişilerin mesleklerine göre yaşamın anlamı değişmektedir. Ekonomik düzeyi iyi olan mesleklerdeki yaşama bakış açıları daha olumludur. Zor mesleklerdeki çalışanlarda sig. değeri 0.05'ten küçük ve anlamsızdır. Covid-19 geçirme durumuna göre yapılan bazı analizlerde fark yokken bazı sorulardan kaynaklı olan analizlerde fark bulunmuştur. SF-36'ya göre genel olarak yaşamınız hakkında ne söylersiniz hususu anlamlıdır. Hastaların genel olarak neredeyse tüm analizlerde geçen dört hafta sorusu anlamsız çıkmıştır. **Sonuç:** Çalışmamız sonucunda yaşamın anlamı, psikolojik iyi oluşu anlamlı ve olumlu yönde etkilemekte olduğu, mevcut yaşamın anlamı, psikolojik iyi oluşu anlamlı ve olumlu yönde etkilediği, aranan yaşamın anlamı, psikolojik iyi oluşu anlamlı ve olumlu yönde etkilediği, sosyal destek algısının, aile desteği, arkadaş desteği ve özel birisinin desteğinin psikolojik iyi oluşu anlamlı ve olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Mevcut yaşamın anlamı, psikolojik iyi oluşu anlamlı ve olumlu yönde etkilediği, aranan yaşamın anlamı, psikolojik iyi oluşu anlamlı ve olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Kronik hastalık, Yaşamın Anlamı.

^a Bu çalışma, Mehmet Sıddık ALKIŞ'ın Prof. Dr. Rukiye Pınar BÖLÜKTAŞ danışmanlığında yürütülen yüksek lisans seminer dersi kapsamında üretilmiştir.

ÖLÜM KONUSUNDA KAYGI VE DEPRESYON: HEMŞİRELER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA^a

Mehmet Sıddık Alkış, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, mehmetsddkalkis@gmail.com

Prof. Dr. Rukiye Pınar Bölüktaş

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, rukiye.boluktas@izu.edu.tr

ÖZET

Ölüm, tüm canlılar tarafından paylaşılan evrensel gerçeklik olup, birey de ölümün kaçınılmaz olduğunun farkındadır. Ölüm korkulan ve konuşulmasından kaçınılan bir kavram haline gelmiştir. Bakım vermede yüksek rollere sahip, fiziksel, zihinsel ve sosyal çalışma ortamlarında çeşitli stres faktörlerine maruz kalan hemşireler, yoğun işgücü ve ölümcül hastalarla çalışma, hastalara ve bakım verenlere duygusal destek sağlamak gibi durumlarda ruhsal sıkıntıya neden olmaktadır. Araştırmalar hemşirelerin iş yükünün fazla olması, hasta, aileleri ve diğer sağlık ekipleriyle iletişim sorunları ve çeşitli problemler gibi zorluklara neden olan faktörlerin verdikleri bakımın kalitesini ve yaşam doyumlarını etkilediğini göstermektedir. Hemşirelik, birey yaşamları ile ilgili algı ve değerlendirmelerini yansıtabilen hayatın anlamlı doyumunun önemli olduğu meslek gruplarından biridir. Ölüm, doğal yaşam süresince bir aşama olup aynı zamanda insanın varoluş halinin ayrılmaz bir gerçeği olarak kabul edilirken, yaşam üzerinde de büyük etkileri mevcuttur. Ölümcül bir hastaya bakmak ve ölüm anında hastanın yanında olmak sağlık çalışanları için en zor deneyimlerden olup, hemşirelerin kendi ölüm kaygılarının artmasına aynı zamanda anksiyete ve depresyona neden olabilmektedir. Ayrıca hemşirelerin zorlanma, üzüntü, suçlama çaresizlik, öfke ve sıkıntı gibi duygular yaşadıkları bilinir. Yetersiz kalma endişesi nedeniyle ölümcül hastaların bulunmadığı birimlerde çalışmak istedikleri belirtilmektedir. Bu sebeple hemşireler ölüm hakkında konuşabilmeli, ölüm hakkında bilgi sahibi olabilmeli, ölüme yaklaşan bireyin ruhsal durumunun farkında olabilmeli, ölümcül hasta ve ailesinin ihtiyaçlarının farkında olmalı ve kendisini buna göre geliştirebilmelidir. Hemşirelik eğitim aşamasında ve tüm sağlık bakım durumlarında hasta ve yakınlarıyla iletişime, yaşam sonu bakımına ve iyi bir ölüm aşamasına önem verilmesi önerilebilir. Bu imkanlar dahilinde hemşireye fırsat verilmeli zira; hastaların yaşama yönelik tutumları, ölüme yönelik tutumlarıyla önemli ölçüde ilişkilidir. Dolayısıyla yaşamda anlamlı ve amaçlı olmak yaşamın doyumunu artırmakta, ölüme yönelik kaygı ve olumsuz tutumları önlemektedir.

Anahtar Kelimeler: Depresyon, Hemşire, Kaygı, Ölüm.

^a Bu çalışma, Mehmet Sıddık ALKIŞ'ın Prof. Dr. Rukiye Pınar BÖLÜKTAŞ danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

SOSYAL MEDYA FENOMENLERİNİN PAZARLAMA YÖNTEMLERİ İLE SATIŞ STRATEJİSİNİN TÜKETİCİ KARARINA ETKİSİ, MEGA-INFLUENCER İLE MİKRO-INFLUENCER'IN KARŞILAŞTIRILMASI^a

Necat Ögüt, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, necat.ogut@hotmail.com

Dr. Tuğçenur Ekinci Furtana

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, tugcenur.furtana@izu.edu.tr

ÖZET

Gelişen teknoloji ile etkin haberleşme sayesinde internet, karşılıklı etkileşimde önemli bir faktör haline gelmiştir. İnternete erişimin artması insanlarda daha farklı arayışları da beraberinde getirmiştir. Sosyal medya olgusu da bunlardan biridir. Sosyal medya, tüketiciler ve markalar arası iletişimin boyutunu pozitif yönde değiştirmiştir. Mevcut ya da yeni markalar tüketiciye ulaşmak için sosyal medyayı etkin bir şekilde kullanmaya başlamıştır. Şirketler tutundurma faaliyetlerini burada arttırmış, reklam ve tanıtımı “Influencer” aracılığıyla şekillendirmeye başlamıştır. Influencer etkileyen kişi anlamına gelmektedir ve dilimize Fransızcadan geçmiştir. Influencer pazarlama faaliyetini icra eden kişi olarak tanımlanmaktadır. Bu pazarlama faaliyeti literatürde “Influencer Marketing” olarak da bilinmektedir. Sosyal medyada takipçi sayısı göz önünde bulundurulduğunda Influencer türleri üç ayrı grupta toplanmaktadır ve sosyal mecraada Mega-Influencer’lar, Makro-Influencer’lar ve Mikro-Influencer’lar şeklinde sınıflandırılmaktadır. Bu araştırma “Sosyal Medya Fenomenlerinin Pazarlama Yöntemleri ile Satış Stratejisinin Tüketici Kararına etkisi, Mega Influencer ile Mikro Influencer’ın Karşılaştırılması” amacıyla hazırlanmıştır. Bu kapsamda yapılan çalışmada tüketici kararını etkilemede mega- mikro Influencer karşılaştırılması yapılmış ve hangisinin daha etkili olduğu sonucuna varılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla iki farklı Influencer’ın youtube’da yaptığı paylaşımlar araştırmanın veri toplama aracında kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak oluşturulan anket, Google Formlar üzerinden İstanbul ilindeki 327 katılımcıya gönderilmiştir. Alınan cevaplar SPSS 22’ye aktarılarak kodlanmıştır. Tanıtım A Mega Influencer ve Tanıtım B Mikro Influencer’a ait olan paylaşımların karşılaştırılması yapılmıştır. Karşılaştırmada Tanımlayıcı İstatistikler ve Kikare testi kullanılmıştır. Yapılan karşılaştırmada Mikro Influencer’a ait paylaşım olan Tanıtım B’nin ‘Y’ kuşağı tüketicilerin, Makro-Influencer’a ait paylaşımın ise ‘Z’ kuşağı satın alma davranışına daha fazla etki sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Influencer, Sosyal Medya, Influencer Marketing, Tüketici Kararı

^a Bu çalışma Necat ÖĞÜT’ün Dr. Tuğçe Ekinci Furtana danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

ASSESSING QUALITY RELIABILITY AND QUALITY RESPONSIVENESS OF A PARTICIPATION BANK IN TURKEY FROM THE VIEW OF FOREIGN EXPATRIATES^a

Saleh Zeer, Graduate Student

Istanbul Sabahattin Zaim University, salehzeer@yahoo.com

Associate Prof. Dr. Mohammad Ghaith Mahaini

Istanbul Sabahattin Zaim University, mohammad.mahaini@izu.edu.tr

ABSTRACT

Everything is a service, and all businesses are services. No one would argue that reputed banks like Ziraat Katılım and Kuveyt Türk are service companies – service is the core of their business, and service excellence is key to their success.

The main objective of this study is to assess the quality reliability and quality responsiveness of a participating bank in Turkey from the point of view of foreign expatriates. Expatriates in Turkey recorded a foreign direct investment inflow of 1.3 billion in December 2020 (The Investment Office of the Presidency of the Republic of Turkey, 2021). This measurement will help the participating banks' managers understand foreign consumer behavior to improve a bank's competitive position. This study used a modified service quality model (SERVQUAL), which is based on a widely accepted SERVQUAL model, to assess the quality reliability and quality responsiveness in participating banks in Turkey. A questionnaire survey was conducted with 189 respondents in Istanbul and Adana in Turkey. The method taken by the study is assessing and measuring the gap between customer expectations and customer perceptions; the study has assessed customer satisfaction and service quality in a participating bank. The finding on the quality service reliability assessment is above average. However, to enhance reliability, participating banks need to offer or persuade their customers about the legality of their financial products. Quality responsiveness needs to be enhanced mainly on these two factors. Employees need to have more Shariiaa background to answer prompt Shariiaa questions related to the financial products. And employees in a participating bank need more power to solve a problem raised with a customer on normal business days.

Keywords: Islamic Banks, Service Quality, Customer Satisfaction, Reliability Quality, Responsiveness Quality.

^a This study was produced from the master's thesis titled " ASSESSING THE QUALITY RELIABILITY AND QUALITY RESPONSIVENESS OF A PARTICIPATION BANK IN TURKEY FROM THE VIEW OF FOREIGN EXPATRIATES "that Saleh Zeer conducts under the supervision of Asst. Prof. Dr. Mohammad Ghaith Mahaini

E-MANAGEMENT: TOOLS AND TECHNIQUES FOR LEADERSHIP IN ONLINE VOLUNTEER WORK MANAGEMENT IN NON-PROFIT ORGANIZATIONS

Ela Abdulkadir, Graduate Student

Istanbul Sabahattin Zaim University, ala.khader@std.izu.edu.tr

ABSTRACT

A project is an effort to obtain a specific product or service with clearly defined activities, with This paper analyzed the management system of non-profit organizations and shed the light on the effective instruments and procedures that help managers to lead volunteers online in a sustainable strategy. Due to the prominent role that NGOs play in the development sector; it was necessary to talk about this issue that face volunteers' managers. The descriptive research used a cross-sectional design, and the data was collected using qualitative research method. There were conducted 5 online interviews with 5 top managers in different NGOs that located in Lebanon, Spain, Qatar, Turkey. The results approved the research hypothesis of the efficacy of democratic leadership style with volunteers' teams online. Furthermore, social media impact, communication, engagement, and skills development with volunteers lead to plenty of achievement in terms of work through efficient virtual management.

Keywords: Volunteer, Management, Online, Leadership, NGO

ROLE OF ISLAMIC FINANCE IN SUSTAINABLE AND GREEN TRANSITION^a

Ubedahmed Moulvi

Istanbul Sabahattin Zaim University, moulvi.ubedahmed@std.izu.edu.tr.com

Prof Dr. Tariqullah Khan

Istanbul Sabahattin Zaim University, khan.tariqullah@izu.edu.tr

ABSTRACT

In recent years, the severe impact of human activities on future sustainability has boosted the debate about the environment. Hence, the international financial architecture and infrastructure have started transforming drastically in terms of responsibility and going green to cope with this global climate change risk. Green economic transition (GET) is defined in the study as achieving high human development within the one earth's ecological capacity, and it is argued that this should be the axis of the emerging climate policy landscape. Since the SDGs' environmental and ecological aspects conflict with their economic and social aspects, therefore, it is imperative to align and remove this conflict by adapting a robust policy. The whole Islamic financial system is based on ethical values and principles of Islamic Shariah, and it has substantial potential to cope with this conflict and can play a vital role in green economic transition. Islamic financial instruments like Sukuk and Waqf can contribute to sustainable green finance and can make the world a better place. Even though theoretically Islamic Economics and Finance has great potential to support the sustainable and green transformation but in practice it still follows the conventional finance, so there is a gap, this study, therefore provides a framework for the evolution of a coherent climate policy landscape in Islamic finance to remove this gap and explores the possible opportunities of Islamic sustainable green financing, looking at the successful case studies to get a better insight and provide recommendations to build a standard ecosystem for worldwide Islamic green and sustainable finance. Furthermore, this study will also discuss how Islamic finance can help the world for greener and sustainable project and what tools are available to use.

Keywords: Climate Change, Sustainability, Green Economic Transition, Islamic Finance

^a This study was produced from the master's thesis titled " Role of Islamic Finance in Sustainable and Green Transition" that is conducted by Ubedahmed Moulvi under the supervision of Prof. Dr. Tariqullah Khan.

DAVRANIŞSAL FİNANS, YATIRIMCI PROFİLİ VE RİSK İLİŞKİSİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ^a

Rıdvan Kurt, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, rkurt0904@gmail.com

Doç. Dr. Rumeysa Bilgin

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, rumeysa.bilgin@izu.edu.tr

ÖZET

Davranışsal finans, yatırımcıların yatırım kararlarını verirken hangi etmenlerden etkilendiklerini anlamayı hedefleyen nispeten yeni bir çalışma alanıdır. Bu alandaki çalışmaların çıkış noktasını finansal varlıkların değerlemesini merkezine alan sistematik yöntemler bütünü olarak ifade edilebilecek geleneksel finans yaklaşımı oluşturur. Bu yaklaşım yatırımcıların varlık fiyatlarını belirleme sürecinde topladıkları tüm verileri sistematik bir şekilde işleyerek kararlar aldıklarını öne sürer. Bu süreçte yatırımcılar rasyonel, duygudan arınmış ve kendi çıkarlarına uygun bir şekilde hareket eden bir ‘Homo Economicus’ veya ‘Ekonomik İnsan’ olarak varsayılır. Gerçekte ise yatırımcılar bilişsel olarak tamamen tarafsız kalamayıp din, sosyal çevre, önyargılar, bilişsel kısa yollar gibi kavramlardan karar alma sürecinde etkilenebilmektedir. Bu sebeple geleneksel finans yaklaşımının göz ardı ettiği çok sayıda etken yatırımcıların, yatırım tercihlerini şekillendirebilmekte ve varlık fiyatlarına etki edebilmektedir. Yatırımcıların tamamen tarafsız kalmadıkları ve dolayısıyla her zaman kendi çıkarlarını maksimize edecek tercihlerde bulunmayabilecekleri anlaşıldığında bu kavramların etkilerinin hangi düzeyde olduğu ölçülmeye çalışılmış ve böylece Davranışsal Finans adı verilen bir araştırma alanı ortaya çıkmıştır. Bu yeni alan insanı doğası ile birlikte merkezine aldığından Matematiğin yanı sıra Psikoloji, Sosyoloji gibi toplum bilimlerini de Ekonomi ve Finans bilim alanı içerisinde kullanmaya başlamıştır. Davranışsal Finansın savunucuları, yatırım kararlarını etkileyen insan davranışlarını anlamamanın ve bunların etki düzeylerini ölçmenin yatırım tercihlerini anlamakta önemli olduğunu savunmuşlardır. Bu çalışmada farklı kaynaklardan derlenen ölçekler yardımıyla detaylı bir yatırımcı profili ve risk alma davranışı analizi yapılacaktır. Araştırma tam anlamıyla bütüncül bir model kurgulama amacıyla farklı eğitim seviyeleri, sosyal sınıf, gelir sınıfı ve yatırım tercihlerine sahip insanları örneklemine dâhil edecek şekilde tasarlanmıştır. Yapılan çalışmanın eğitim seviyesi, gelir düzeyi, kişilik özellikleri, bilişsel kavrama yeteneği, bilişsel yanlılıklar, gibi kavramların risk alma düzeyi üzerinde etkisi olduğunu öne süren önceki çalışmaları destekler nitelikte sonuçlar ortaya koyması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Davranışsal Finans, Kişilik, Bilişsel Yanlılıklar, Risk

^a Bu çalışma, Rıdvan KURT’un Doç. Dr. Rumeysa BİLGİN danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

BEHAVIORAL FINANCE, RELATION OF INVESTOR PROFILE AND RISK:TURKEY CASE^a

Rıdvan Kurt, MBA Student

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, rkurt0904@gmail.com

Assoc. Dr. Rümeysa Bilgin

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, rumeysa.bilgin@izu.edu.tr

ABSTRACT

Behavioral finance is a relatively new field of study that aims to understand what factors affect investors when making investment decisions. The basis of the studies in this field is actually a systematic approach called 'Traditional finance', which aims to find a price determination method for a systematic financial assets. This approach suggests that traders make decisions by collecting all the data for price determination, then processing it in a specific way. In this process, investors are assumed to be a 'Homo Economicus' or 'Economic Human' who are rational, unemotional and act in their own self-interest. In real life, this process does not work in this way, and people cannot remain completely cognitively neutral and may be affected in the decision-making process by concepts such as religion, social environment, prejudices, and cognitive shortcuts. For this reason, these and other concepts like this can shape the investment preferences of investors and thus affect the prices of assets. When it was understood that investors did not remain completely neutral and therefore may not always make choices that would maximize their own interests, the extent of the effects of these concepts was tried to be measured, and thus the field called Behavioral Finance began to attract the attention of researchers. Since this new field puts people in the center with their nature, social sciences such as Psychology and Sociology, as well as Mathematics, have begun to be used within the field of economics. When we take all these into account, the importance of understanding human behaviors that affect investment decisions and measuring how much they affect investment decisions can be understood. The study was created in order to create a detailed investor profile with the help of a survey study compiled from different sources. The research was designed to collect random data from people with different education levels, social class, income class and investment preferences in order to construct a fully holistic model. The study revealed results that support previous studies suggesting that concepts such as education level, income level, personality traits, cognitive comprehension ability, cognitive misconceptions have an impact on the level of risk taking.

Keywords: Behavioral Finance, Personality, Cognitive Biasses, Risk

^aThis study was conducted from the master's thesis of Rıdvan KURT, under the supervision of Assoc. Dr. Rümeysa BİLGİN

RELATIONSHIP OF BURNOUT AND BIG FIVE PERSONALITY TRAITS OF EMPLOYEES WORKING IN THE SERVICE INDUSTRY: A SYSTEMATICAL REVIEW

Salma Salimah, Graduate Student

Istanbul Sabahattin Zaim University, salimahsalma@gmail.com

ABSTRACT

Burnout is a reaction to chronic occupational stress. The three core dimensions of this reaction are emotional exhaustion, depersonalization and diminished personal achievement. Personality is the way one think and feel as well as the way one react and behave to those around him/her. Employees working in the service industry encounter a great deal of emotional exhaustion since they have to provide service and care to customers. Their job require continuous interaction with customers and that kind of work condition is acknowledged as difficult and frustrating for the employees working in the service industry. Several studies have investigated the relationship of job burnout and personality in different industry with significant findings. They concluded that personality traits take a big part in predicting burnout. This study presents a systematic review of existing studies related to burnout and personality. The main objective of this study is to examine the relationship between burnout and big five personality traits (agreeableness, conscientiousness, extraversion, neuroticism and openness to experience) of employees working in the service industry. This study was motivated by the following research questions; (1) according to the big five personality traits, which traits predict burnout?, (2) according to the big five personality traits, which traits are associated with a lower likelihood of burnout?, and (3) which personality traits an employee must have to work well in the sevice industry?. In the literature section, burnout and its dimensions as well as big five personality traits are explained in detail. The steps of systematical review according to EPPI-Centre (2007) are explained one by one in the methodology section. Discussion of findings section will be followed by limitations. Lastly, the recommendation and conclusion section will sum up this study.

Keywords: Burnout, Personality, Big Five, Service Industry

PANDEMİ SÜRECİNİN KATILIM BANKALARI DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ^a

Bahadır Çatalbaş, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, bahadircatalbas@outlook.com

Doç. Dr. Haşmet Gökırmak

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, hasmet.gokirmak@izu.edu.tr

ÖZET

2019 yılı sonlarında dünya gündemine giren ve kısa sürede bir insani kriz haline gelen Covid-19 salgını küresel ekonomiyi derinden etkilemiştir. Tedarik zincirinin bozulması, taşımacılık sektöründeki kısıtlamalar ve artan maliyetler nedeniyle dış ticaret işlemleri de salgından ciddi şekilde etkilenmiştir. Ülkemiz finans sektörünün önemli oyuncularından olan katılım bankaları bu dönemde bir dizi önlemler almak durumunda kalmıştır. Esnek çalışma modelleri, dijital kanalların bankacılık hizmetlerindeki payının artırılması, uzaktan müşteri edinimleri konuları önem kazanmıştır. Katılım bankalarının dijitalleşme ve teknoloji odaklı çalışmalarının dış ticaret işlemleri açısından da önem arz ettiği anlaşılmıştır. Hizmet ihracatının küresel ticaretin önemli bir parçasını teşkil edeceği ve 2030 yılına kadar toplam ticaretin dörtte birinden fazlasını oluşturacağı tahmini katılım bankaları açısından dış ticaret hizmetinin önemini arttırmaktadır. Çalışmanın amacı Covid-19'un katılım bankaları dış ticaret işlemleri üzerindeki etkilerini nitel bir yöntem olan mülakat yöntemi ile ele almaktır. Katılım bankaları dış ticaret birim yöneticileri ile yapılan görüşmeler sonrasında değerlendirme yapmaya imkân sağlayan bilgiler elde edilmiştir. Sürecin ortaya çıkardığı olumsuzlukların başında işlem hacimlerinde kısa süreli düşüşler yaşanması, vesaik işlemlerinin fiziki olarak yürütülmesinin zorlaşması, personellerin eğitim ve adaptasyon sürelerinin uzaması gelmektedir. Olumlu etkilerin başında ise uzaktan çalışma altyapısının sağlıklı bir şekilde işlemesi, operasyonel anlamda verimlilik kaybı yaşanmamış olması ve dijitalleşme çalışmalarının hızlanması gelmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda özellikle finans sektöründeki teknolojik gelişmeler ve dijitalleşme konularının katılım bankaları dış ticaret işlemlerinin geleceği ve sürdürülebilirliği açısından önemli unsurlar olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu noktada sektör paydaşlarına büyük görevler düşmektedir. Başta Uluslararası Ticaret Odası (ICC) Türkiye temsilciği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, katılım bankalarının üst yönetimi olmak üzere karar mercilerinin sektörün değişimi, dönüşümü, dijitalleşmesi ve sürdürülebilirliği konusunda ortak hareket etmeleri gerekmektedir. Bütün paydaşların fikirlerini beyan ettiği ve stratejik kararların hızlı şekilde alınabildiği ortak bir platform kurulması sektörün geleceği adına önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dış ticaret, Covid-19, Katılım Bankası, Dijitalleşme

^a Bu çalışma, Bahadır Çatalbaş'ın Doç. Dr. Haşmet Gökırmak danışmanlığında yürütülen "Katılım Bankaları Dış Ticaret İşlemleri Üzerinde Covid-19 un Etkileri" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

SUPPLIER-SIDE TRANSACTION-BASED MUSHARAKAH

Ender Tosun, PhD Student

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, tosun.ender@std.izu.edu.tr

ABSTRACT

In this study, I propose a new Islamic financial instrument which incorporates the real strengths of Islamic finance in accordance with its principles and which has the potential to replace banking murabaha to a large extent. This new instrument is called “supplier-side transaction-based musharakah” (STM). Banking murabaha is difficult and too costly to practice by Islamic financial institutions (IFIs) appropriately in accordance with the Shari’a requirements of a sale contract as seller and buyer; hence, it forces the IFIs to overlook some of these requirements; consequently, the financing offered by the IFIs becomes more costly to their clients. It raises some concerns such as appearing like an instrument which is made artificially look like a sale. However, STM is straightforward, easy to practice, and does not have these negative aspects of banking murabaha. The study examines the related *modus ponens*, charts, and examples in order to explain how the elements, principles, and the processes of STM work. STM is entirely based on real transactions, as opposed to transactions which are performed in order to comply with certain Shari’ah requirements as in certain types of *tawarruq*. STM has the potential to enhance the cooperation between all economic actors while giving them more flexibility and many advantages compared to certain conventional and Islamic financial instruments. The study explains 11 important benefits of STM such as high economies of scale, efficient risk management, marketing advantages specific to IFIs, improved competition, lower cost of funding, higher customer satisfaction related to Islamic financing, better environment for competition, better participation of the economic actors in the economic decisions.

Keywords: Islamic Finance, Financial Instrument, Interest, Musharakah, Mudharabah.

TÜRKİYE’NİN SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMASI İÇİN OPTİMAL YENİLENEBİLİR ENERJİ YATIRIMININ BELİRLENMESİ

Muhammed Emrullah Güven, Araştırma Görevlisi

İstanbul Medipol Üniversitesi, meguven@medipol.edu.tr

Doç. Dr. Serhat Yüksel

İstanbul Medipol Üniversitesi, serhatyüksel@medipol.edu.tr

ÖZET

Ekonomik kalkınmanın sürdürülebilir olabilmesi için bu süreçte çevresel hususların dikkate alınması gerekmektedir. Başka bir ifadeyle, ülkenin ekonomisini büyütürken doğal kaynakların bilinçsizce tüketilmemesi gerekmektedir. Sürdürülebilir ekonomik kalkınmada temiz enerji üretimi hayati bir öneme sahiptir. Bunun en temel sebebi enerji üretiminde fosil yakıtların kullanılması sonucunda önemli ölçüde çevre kirliliği meydana gelmesidir. Bundan dolayı, ülkelerin enerji üretimi ihtiyacının sağlanmasında yenilenebilir enerji alternatiflerine önem verilmesi gerekmektedir. Türkiye de enerji ihtiyacının çok önemli bir kısmını yurt dışından ithal eden bir ülkedir. Bu yüzden, enerji üretim sürecinde temiz enerji kaynaklarından faydalanılabilmesi gerekmektedir. Bu çalışmada Türkiye'nin sürdürülebilir kalkınması için yapılması gereken optimal yenilenebilir enerji yatırımlarının belirlenmesi hedeflenmektedir. Bu bağlamda, analiz sürecinde iki farklı aşama belirlenmiştir. Çalışmanın ilk aşamasında, yenilenebilir enerji yatırımlarının performansını etkileyen 4 farklı faktör tespit edilmiştir. Gerçekleştirilen geniş çaplı literatür taraması sonucunda, müşteri memnuniyeti, teknolojik alt yapı, personel kalitesi ve finansal analiz kriteri olarak belirlenmiştir. Çalışmanın ikinci aşamasında ise TOPSIS yöntemi kullanılarak 5 farklı yenilenebilir enerji alternatifi (rüzgar, güneş, biokütle, hidroelektrik ve jeotermal) arasından hangisinin Türkiye için en optimal olduğu tespit edilmiştir. Bu süreçte, kriter setindeki 4 farklı faktörün de aynı önem ağırlığına sahip olduğu kabul edilmiştir. Sonuç olarak, güneş enerjisinin Türkiye için en optimal yenilenebilir enerji alternatifi olduğu anlaşılmıştır. Bu kapsamda, Türkiye’de güneş enerji yatırımları için gerekli olan devlet teşviklerinin verilmesi gerekmektedir. Ek olarak, güneş enerjisi teknolojilerine yönelik de gerekli araştırma ve geliştirme çalışmalarının yapılması yerinde olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Kalkınma, Yenilenebilir Enerji, TOPSIS

HEDEF KİTLE VE MÜZİK SEÇİMİ İLE REKLAMCILIK

Alpay Savad, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Medeniyet Üniversitesi, alpaysavad@gmail.com

Doç. Dr. Mertcan Taşcıoğlu

İstanbul Medeniyet Üniversitesi, mertcan.tascioglu@medeniyet.edu.tr

ÖZET

Reklamlar, herhangi bir sektör de ki şirketin ürün veya hizmetlerinin kalitesini, belirli bir tema ile net bir şekilde insanlara iletmekle ilgili bir tanıtım aracıdır. Reklamın öncelikli amacı, ürünü kullanıcının zihnine yerleştirmek ve satışlarını arttırmaktır. Reklam, bir ürün için, ürün veya hizmetin nereden ve nasıl temin edileceği, amacı ve içeriği hakkında bilgi veren bir araç olmuştur. Öte yandan reklamda müzik, duygulara ilham verebildiğinden reklamcılık sektöründe önemli bir yere sahiptir. Reklamlar insanların duygularını geliştirebilmektedir. Müzikler bir yandan reklamların beğenilmesini sağlarken, aynı zamanda markanın elde tutulmasına da yardımcı olur. Reklamın gelişimi açısından hem kitlesine bağlı içeriği ve bununla birlikte reklamın destek unsurlarından olan müziğin seçiminin etkisinin detaylı şekilde incelenip uygulanması reklam açısından son derece önemlidir. Bu çalışmanın amacı reklamların kitle ve müzik seçimi ile iletişiminin izleyicisi üzerindeki etkisini, literatürdeki makaleleri inceleyerek analizini yapmaktır. Yapılan önceki araştırmalar reklamın gençler ve yaşlılar olmak üzere kitleler üzerindeki etkisini araştırmaktadır. Yapılan bu araştırmaların neticesinde reklamların toplumsal etkisi ve kötü amaçlı reklamların önlenmesinin amaçlanıp araştırılmasındaki eksiklikler saptanmıştır. Bu araştırmada da bu eksiklikler üzerine çalışma ve öneriler oluşturmaya çalışılmıştır. Bu çalışma gelecek de oluşturulacak olan reklamların uygun şekilde düzenlenip, yayınlanması açısından önem taşımaktadır. Araştırma literatür tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler mukayese ve analiz edilerek metne yansıtılmıştır. Bu çalışmada reklamların her insan gurubu içerisinde farklı etkiler bıraktığı ve reklamın içeriğinin müzikle olan bağlantısı ele alarak, müziğinde reklam için önemli bir unsur olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Ayrıca bu konunun gelişmesinde kötü amaçlı reklam yazılımlarının önlenmesi adına ve reklamların toplumsal etkisiyle birlikte, global firmaların başka ülkeler üzerindeki reklamlarının işlevliğinin incelenip geliştirilmesi dikkate alınmalıdır. Yapılan araştırmaların neticesinde belirlenen reklamların içindeki görselin ve müziğin kullanım şeklindeki hatalardan dolayı, bu reklamların yararlı görseller olmasının yanı sıra oluşturabilecekleri zararları ve yan etkilerinin araştırılması önem arz etmektedir. Reklamların gelecek nesilleri etkileme konusunda ne tür ve hangi şekilde hazırlanıp ilgi çekebileceği, reklamlar üzerindeki gelişmeler neticesinde oluşabilecek toplumsal sorunların ne şekilde düzeltilip veya oluşacak bu sorunun reklamcılık alanı üzerindeki etkisiyle gelecekteki reklamların oluşumundaki sorunlar üzerine çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Reklam, Müzik, Kitle, İletişim

TOPLUMSAL UYUM BAĞLAMINDA TÜRKİYE’DEKİ ARAP KADIN DİASPORASI: İSTANBUL ÖRNEĞİ^a

Hiba Nur Karadağ, Doktora Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, hibanurkaradag@gmail.com

ÖZET

Göç, insanlık tarihi kadar eski bir vakadır ve tarihin her döneminde insanlar bireysel, gruplar ve kitleler halinde dünya coğrafyasının değişik noktalarından farklı yerlere göç etmişlerdir. Son dönemde Türkiye’nin yaşadığı göç dalgası, Arap Baharı olarak adlandırılan sürecin sonucunda yaşanmaktadır. 2010 yılında Tunus’ta başlayan sürecin diğer ülkelere yayılması ile, Türkiye göç alan ülkeler içinde 12. sıraya yükselirken, en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülke konumuna gelmiştir. Özellikle Suriye’de yaşanan iç savaş ile birlikte, dünyanın en büyük ikinci göç koridoru rotası Türkiye olmuştur. Bu çalışma İstanbul’daki Arap Kadın diasporasının toplumsal uyum bağlamında araştırılması amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda Arap Baharı’nın yaşandığı üç farklı ülke, Mısır, Tunus ve Suriye seçilmiştir. Bu üç ülkenin seçilmesinde farklı gerekçelendirmeler bulunmaktadır. Arap Baharı sürecinden en fazla etkilenen ülkeler olması ve Türkiye’deki en fazla göç eden kadın nüfusuna sahip ülkeler olması, başlıca nedenlerini oluşturmuştur. Bir diğer gerekçelendirme ise, ülkelerin bağımsızlık sonrası devlet kurma süreçlerindeki yapısal ve tarihsel farklılıklarına göre belirlenmiştir. Seçilen ülkelerden göç eden kişilerin zamanla, kamp dışında kendi yaşamlarını kurduğu, ailelerini de yanlarına getirdiği ve ikinci kuşak göçmenlerin varlığı sonucu Arap diasporası oluştuğu gözlemlenmiştir. Bu amaçla İstanbul’da farklı bölgelerde yaşayan kadınlarla yarı denetimli mülakatlar gerçekleştirilerek, Arap ve kadın olmaktan kaynaklı, göç ve sığınma deneyimleri, ülkelerine ve Türkiye’ye yönelik bakış açıları sorularak, diaspora bilinci, kolektif kimliğin oluşumu ve uyum süreci araştırılmıştır. Çalışmamızda, kadınların uyum sürecini etkileyen ekonomik, sosyal ve kültürel faktörlerin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma hayatı içerisinde olan kadınların uyum süreci ve gelecek beklentilerinin daha olumlu olduğu gözlenirken, herhangi bir sosyal faaliyet ve istihdam alanı olmayan kadınların uyum sürecinin zorlaştığı görülmektedir. Bununla birlikte, ülkelerin siyasi ve sosyal alandaki farklılıkları kadınların uyum sürecine etki etmektedir. Tunus’ta, sivil toplum bilincinin daha fazla olması ve demokrasiye geçişte daha ılımlı bir yaklaşımın benimsenmesi, kadınların göç ettikleri ülkede sosyal hayata daha aktif katılım göstermesinde önemli bir etkidir. Ancak iç savaşın devam ettiği Suriye’den göç eden kadınlarda, savaş travması ve otoriteye karşı korkunun devam etmesi uyum sürecine yönelik endişeli bakış açısına neden olmuştur. Aynı zamanda bulgulara göre, zorunlu göç sonucu kadınların maruz kaldıkları olumsuz şartlar uyum sürecini etkileyen bir diğer faktördür. Göç ettikleri ülkenin dilini bilmemeleri, sosyal dışlanmaya maruz kalmaları, istihdam alanında kayıt dışı ve düşük ücretlere çalışmaları karşılaştıkları temel sorunlar olarak göze çarpmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Diaspora, Kadın, Toplumsal Uyum.

^a Bu çalışma Hiba Nur Karadağ’ın doktora tezinden üretilmiştir.

DÖNÜŞTÜRÜCÜ LİDERLİK İLE İŞ TATMİNİ ARASINDAKİ İLİŞKİ: BİR ARAŞTIRMA

Basma Ahmed Elsayed Ahmed Sharaf, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, sharaf.basma@std.izu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Ensari Yücel

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ensari.yucel@izu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışma, İstanbul ilinde bulunan Amer Turizm inşaat otomotiv sanayi ve Ticaret Limited Şirketi üzerinde yapılmıştır. Çalışmanın amacı, şirketinin çalışanları açısından dönüştürücü liderlik ile iş tatmini arasındaki ilişkiyi belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma, ilişkisel tarama modeline göre yürütülmüştür. Çalışma evreni, şirketin tüm çalışanlarını kapsamaktadır. Çalışma evrenin küçük olması nedeniyle, tam sayım yöntemi seçilmiştir. Çalışma deseni bakımından nicel ve betimleyici bir araştırmadır. Araştırma kapsamında 56 şirket çalışanından anket aracılığıyla veri toplanmıştır. Anketler yüz yüze tekniği ile elde edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Dönüştürücü Liderlik Ölçeği ve İş Tatmini Ölçeği kullanılmıştır. Dönüştürücü Liderlik Ölçeği dört boyut ve 20 maddeden oluşmaktadır. İş Tatmini Ölçeği tek boyut ve 5 maddeden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında toplanan veriler SPSS programı ile analiz edilerek, değişkenler arasındaki ilişki ve bulgular tespit edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, şirket çalışanlarının dönüştürücü liderlik algılarının yüksek düzeyde ve iş tatmini algılarının da yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre dönüştürücü liderlik ve dönüştürücü liderliğin alt boyutları “ideal etki boyutu, zihinsel teşvik boyutu, ilham verici boyutu, motivasyon ve bireysel ilgi boyutu” ile iş tatmini arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bulgular incelediğinde şirket çalışanlarının demografik faktörlerden cinsiyet, yaş, medeni durum, maddi durumu ve çalışma deneyimi incelendiğinde dönüştürücü liderlik ve iş tatmini açısından anlamlı farklılıklar tespit edilmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Dönüştürücü Liderlik, Liderlik, İş Tatmini.

MISIR VE TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Basma Ahmed Elsayed Ahmed Sharaf, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, sharaf.basma@std.izu.edu.tr

ÖZET

Günümüzde küreselleşme sonucunda uluslararası alanda faaliyet gösteren işletmelerin sayısı artmıştır. Her alanı etkileyen küreselleşme, muhasebe ve finans alanlarını da etkilemiştir. Küreselleşmenin bir sonucu olarak ülkelerin muhasebe sistemleri arasında birtakım farklılıklar meydana gelmiştir. Muhasebe ve muhasebe tabanlı finansal bilgi ihtiyacı ulusal boyutları aşarak uluslararası boyutlara ulaşmıştır. Pek çok farklı ülkede faaliyet gösteren işletmelerin finansal tablolarının anlaşılması açısından ülkelerin muhasebe sistemleri önem kazanmaktadır. Bu nedenle ülkeler Uluslararası Standartlara dayanarak kendi ulusal standartlarını oluşturmaktadır. Türkiye’de muhasebe standartlarının gelişimi devlet öncülüğünde gerçekleşmiş, ekonomik ve siyasi olarak ilişkilerimizin yoğun olduğu ülkeler örnek alınarak aktarılan yasalar ile bu ülke uygulamalarının etkileri görülmüştür. Muhasebe uygulamalarında önce Fransız mevzuatı ve yayınlarının daha sonra da Alman mevzuatı ve yayınlarının etkisi olmuştur. Küreselleşme ile birlikte dünyada çok uluslu şirketlerin de yaygınlaşması Türkiye’de uluslararası muhasebe standartlarını zorunlu hale getirmiştir. 2005 yılında Türkiye, Uluslararası Muhasebe Standartlarının uygulanmasına uyum sağlamıştır. Günümüzde Mısır’daki muhasebe standartlarını düzenleme ve değiştirme sorumluluğu Eski Ekonomi Bakanlığı’ndan Yatırım Bakanlığı ile Mısır Muhasebeciler ve Denetçiler Derneği’ne geçmiştir. 1992 yılından önce, Mısır yasalarına göre, borsaya kote tüm şirketlerin uluslararası muhasebe standartlarını uygulaması zorunluydu, ayrıca 1992 tarihli 95 sayılı Mısır Para Piyasası Kanunu borsada kote olan tüm şirketlerin Mısır muhasebe standartlarını uygulamasını şart koşmuştur. Bu tarihte Mısır Muhasebe Standartları temelde Uluslararası Muhasebe Standartlarının Arapça versiyonudur ve bazı küçük farklar içermektedir. Bu çalışmada, Mısır ve Türkiye Muhasebe standartları incelenerek karşılaştırma yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Muhasebe Standartları, Mısır Muhasebe Standartları, Vergi Usul Kanunu, Uluslararası Muhasebe Standartları.

TRUMAN DOKTRİNİ VE MARSHALL PLANININ TÜRKİYE VE YUNANİSTAN'A OLAN ETKİLERİ

Buğra SIZAN, Doktora Öğrencisi

Ankara Üniversitesi, sizan@ankara.edu.tr

ÖZET

Bu makalede Truman Doktrini ve Marshall Planının Türkiye'ye etkileri anlatılacaktır. İkinci Dünya Savaşını tarafsız olarak geçiren ve Birleşmiş Milletlere üye olabilmek için Türkiye savaşa dahil olmuştur. Savaş sonrasında Türkiye, 1945-1947 yılları arasında diplomatik olarak yalnız kaldığı bir dönem geçirmiştir. 1939-1945 yılları arasında Türkiye, ordusunu olası bir işgale karşı hazır tutmak zorunda kalmıştır. Savaşa aktif olarak katılmasa da Türkiye, savaşın ekonomik olarak yıkıcı etkilerinden büyük bir yara almıştır. Türkiye, Sovyetler Birliği tehlikesine karşı ülke bütünlüğünü korumak, ekonomik ve askeri açıdan geriye kalmışlığını gidermek için ABD ile iyi ilişkiler geliştirmek istemiştir. 1947 yılı Türk-Amerikan ilişkileri için bir milat olmuş, Türkiye ile ABD arasında iş birliği ve yardım anlaşması imzalanmıştır. Türkiye, Truman Doktrini ile Sovyetler Birliğine karşı yalnız kalmayacağını gösteriyordu. Ekonomik açıdan savaş sonrası büyük bir çöküntü altında kalan Avrupa ülkelerine ABD, Marshall Planı uygulamaya karar vermiştir. Yunanistan, Alman işgalinin yıkıcı sonuçlarıyla uğraşırken, ülkede çıkan Yunan İç Savaşı ile Yunanistan'da milyonlarca insan ölmüş ve Yunanistan, siyasi istikrarsızlık, ekonomik darboğaz içine girmiştir. Türkiye ile Yunanistan, Truman Doktrini ve Marshall Yardımı programından yararlanmıştır. Truman Doktrini ile Sovyetler Birliğine karşı Amerikan desteği, Marshall Planı ile ekonomik destek alınmıştır. Türkiye ve Yunanistan'ın NATO üyeliği ile beraber ABD ile her alanda uyumlu ilişkiler başlamıştır. Marshall Yardımlarının etkilerinin Türkiye ile Yunanistan'da benzer etkilerinin olduğu görülmektedir. İki ülkede de komünizm karşıtı propagandalar artmış, Amerikan yardımları tarım alanında yoğunlaşmıştır. Amerikan tarzı yaşam tarzı Türkiye ve Yunanistan'da etkisini göstermeye başlamıştır. Amerikan filmleri ve Hollywood ile ABD'nin refahı, zenginliğine olan hayranlık artmıştır. Marshall Yardımları ile Amerikan mal ve ürünleri Türkiye ve Yunanistan'da rakipsiz bir hale gelmiştir. Amerikan ürünleri halk tarafından birinci tercih olmaya başlamıştır. ABD'nin yaptığı Marshall Planı ile Türkiye ve Yunanistan büyük bir değişim ve dönüşümün içine girmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, ABD, Yunanistan, Truman Doktrini, Marshall Planı

ŞİRKETLER İÇİN MARKA YÖNETİMİNİN ROLÜ VE ÖNEMİ

Burak Özmen, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Medeniyet Üniversitesi, ozmen.burak@outlook.com

ÖZET

Marka kavramı için, üretici veya satıcıların malını tanıtan, onu başkalarının mallarından ayırmaya yarayan isim, terim, sembol veya şekillerdir, tanımı yapılabilir. Markalar isimleriyle, logolarıyla, temsil ettikleri değerle, vaatleriyle, arkalarında yer alan şirketlerle bir bütündür. Bu nedenle şirketler markalarını oluştururken hedeflerini, markanın vaatlerini ve ayırt edici niteliklerinin neler olacağını özenli bir çalışma ile elde etmelidir.

Markaların şirketler için ürettikleri faydalar ise; ürünlerde fiyat artırımını yapabilme, pazarda rekabetçi olma, piyasalarda güçlü bir konum elde edebilme ve şirketin imajını oluşturmaya verilen katkılar şeklinde sıralayabiliriz. Markanın şirket vizyonu doğrultusunda belirlenen hedeflere ulaşabilmesi için de markalaşma sürecinin başarıyla tamamlanması gerekir. Bu nedenle marka adı ve logosu belirlendikten sonra odaklanılması gereken konu markalaşma faaliyetleri olmalıdır. Bunun yanı sıra marka kavramı şirketler için, ayırt ediciliği sağlama, reklam mesajını iletme, kökten belirtme ve garanti işlevlerini ifade etmektedir.

Şirketlerin, vizyonları doğrultusunda güçlü bir markaya sahip olabilmeleri için marka yönetimi konusunda uzmanlaşmaları gerekmektedir. Marka yönetimi ise kısaca, marka kalıcılığının sağlanması, şirketlerin hedefledikleri değere ulaşabilmesini, markanın geniş kitlelere ulaşabilmesini, ürünlerden en fazlanın faydanın sağlanması ve bu doğrultuda da tüketicilerle iletişimin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi faaliyetlerinin bütünüdür şeklinde tanımlanabilir.

Özetle, günümüzde şirketlerin çoğunluğu belirlemiş oldukları hedeflerine ulaşabilmek için başarılı bir markaya sahip olmalıdır. Bu zorunluluğun doğal bir sonucu olarak da şirketler, markalarının ortaya çıkarıldığı ilk andan tüketicilere ulaştığı son ana kadar ki süreç boyunca uzmanlaşma ihtiyacı hissetmektedirler. Dolayısıyla literatürde marka yönetimi olarak adlandırılan bu sürecin şirketler için rolü ve önemi büyük önem arz etmektedir. Bu çalışmanın yapılma amacı da literatürde yer alan bilgiler doğrultusunda, markanın kavramsal olarak ele alınarak marka yönetiminin şirketler için ne derece önemli olduğunu belirleyebilmektir. Bu doğrultuda öncelikle marka kavramıyla beraber markalaşma incelenecektir. Sonrasında ise marka yönetimi ele alınacak ve şirketler için önemi açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Marka, Marka Yönetimi, Markalaşma.

TEKNOLOJİK ATIKLARIN EKONOMİYE KAZANDIRILMASI^a

Hüsrev Kastacı, Doktora Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, husrev.kastaci@std.izu.edu.tr

Prof. Dr. Turan Erol, Öğretim Üyesi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, turan.erol@izu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışma, teknolojik gelişmelerin endüstri ve ekonomilerde meydana getirdiği hızlı değişimler sonucu mevcut ürün kullanım döngülerinde, teknolojik atıkların ekonomiye kazandırılmasında yeni arayış ve araştırmalardan biridir. Teknolojideki hızlı gelişmeler, doğal kaynak ve hammadde kullanımının daha fazla artması, söz konusu ürünlerin maliyet artışları ile ekonomik ulaşılabilirlik zorluklarını da beraberinde getirmiştir. Küresel teknolojik atık üretimi, ekonomiler büyüdükçe ve yeni teknolojiler geliştikçe artması, tüm ülkeler için, ülkenin gayri safi yurtiçi hasılası ile güçlü bir şekilde ilişkilidir. Araştırmada, teknolojik atıkların küresel boyutta 2014-2019 yılları arasında gerçekleşen, 2020-2030 yılları arasında gerçekleşmesi beklenen miktarların incelenmesini, mevcut geri dönüşüm ve yakma sonucu enerji elde edilme metotları ve geri kazanım yaklaşımı ile ekonomiye kazandırılma olanakları incelenmiştir. Araştırma sonucunda sahadan elde edilen teknolojik atıkların geri kazanım yaklaşımına oranla mevcut hammadde geri dönüşüm, yakma ve bertaraf metotlarından elde edilen veriler, ekonomik kazanımlar açısından karşılaştırılmıştır. Karşılaştırılan verilerde mevcut geri dönüşüm yaklaşımlarının teknolojik ve ekonomik kayıp ve kazanımları, geri kazanım yaklaşımının teknolojik ve ekonomik kazanımları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji, Atık, Ekonomi, Geri Kazanım.

^a Bu araştırma, sorumlu yazar tarafından Prof. Dr. Turan Erol danışmanlığında çalışılan “Geri Kazanımın Yönetsel ve Teknolojik Boyutu: Türkiye İçin Model Önerisi” doktora tezinden hazırlanmıştır.

ANALYZING THE FARM-TO-RETAIL PRICE SPREAD OF PERISHABLE GOODS IN TURKEY AND DETERMINING THE VARIABLES AFFECTING THEM^a

Büşra Betül Gülhan, Graduate Student

İstanbul Sabahattin Zaim University, gulhan.busra@std.izu.edu.tr

Prof. Dr. Canser Bilir

İstanbul Sabahattin Zaim University, canser.bilir@izu.edu.tr

ABSTRACT

The importance of maintaining stable food prices gains more significance as the price of goods rise each year. The difference between farm prices and market prices is one of the obstacles that makes it difficult for consumers with declining purchasing power to have a balanced diet. Analyzing the farm-to-retail price spread and creating an econometric model to determine the independent factors affecting this ratio may give better insight into the efficiency of marketing channels. The farm-to-retail price spread is defined as “the difference between the retail price and farm value of goods,” and it includes the cost of other services such as transportation, processing, and retailing. This study will use monthly Consumer Price Index and Producer Price Index data obtained from TurkStat for the period between January 2016 to February 2022. The Consumer Price Index will represent the retail or market price, and the Producer Price Index will represent the farm price. The perishable goods that will be analyzed will include a variety of fruits and vegetables. The data will be used to create a farm-to-retail price index which will be evaluated to determine the price changes and asymmetries across the years. In addition, the farm-to-retail price index will be analyzed with independent variables to determine if a relationship exists between them. The independent variable data will be obtained from the World Data Bank and will be tested using a regression model. These independent variables were chosen after conducting a literature review on potential factors that may affect farm or market prices. The results of this study may provide valuable information for agricultural policy reforms in Turkey and may suggest ways of increasing both consumer and farmer welfare.

Keywords: Farm-to-retail, Price spread, Consumer Price Index, Producer Price Index

^a This study was produced from the master's thesis titled "Analyzing the Farm-To-Retail Price Spread of Perishable Goods In Turkey and Determining the Variables Affecting Them" which will be conducted by Busra Betul Gulhan under the supervision of Prof. Dr. Canser Bilir.

THE RELATIONSHIP BETWEEN OVER-EDUCATION, JOB SATISFACTION, AND WAGE PENALTIES IN EDUCATION SECTORS^a

Suad Khilla, Graduate Student

Istanbul Sabahattin Zaim University, suad.khilla@std.izu.edu.tr

Asst. Prof. Dr. Murat İşiker

Istanbul Sabahattin Zaim University, murat.isiker@izu.edu.tr

ABSTRACT

Over-education is the mismatch between an employee's level of education and the level of education required for his/her job requirements. In the past few decades, the expansion of education in most advanced economies has triggered a thriving debate on the over-education phenomenon. It is expected that this phenomenon is going to have a greater worldwide expansion even in developing countries. Studying this phenomenon is considered important as it has been found that over-education has significant positive and negative effects on over-educated employees and their jobs. Even though previous studies examined the relationship between over-education and its outcomes, there was a lack of primary data as most of the previous studies relied on secondary data taken from publicly published statistics and surveys. In this study, we are going to study the relationship between over-education as an independent variable and its two dependent variables; job satisfaction and wage penalties in the education sector in Turkey. The sample is going to be 250 employees working at Istanbul's schools or universities who have masters or Ph.D. certificates. This study is planned to be completed within 8 Months. Quantitative data is going to be collected by distributing self-completed structured online questionnaires to the sample. The people who have to fill out the survey have to have two essential characteristics; to be graduate with a Master's or Ph.D. Certificate, and to have a current education job position in Istanbul's schools or universities. These two conditions for the sample increase the probability that the survey fillers are over-educated employees which we are interested to study. Factor analysis, descriptive statistics, and a one-sample T-test are going to be conducted to reach the results.

Keywords: Over-Education, Job Satisfaction, Wage Penalty.

^a This study is based on the master's thesis titled "The Relationship between Over-Education, Job Satisfaction, and Wage Penalties in Education Sectors" which is going to be conducted by Suad Khilla under the supervision of Asst. Prof. Dr. Murat İşiker.

MAIZE PRODUCTION AND SEED PREFERENCES OF FARMERS IN THE SOUTHERN KAZAKHSTAN^a

Gulmira Samenova, PhD student

Istanbul Sabahattin Zaim University, samenova.gulmira@std.izu.edu.tr

ABSTRACT

Agriculture is the important economic sector in Kazakhstan. Kazakhstan comprises almost 270 million hectares of land, 80% of which are classified as agricultural land. Moreover, Kazakhstan is one of the global food hub with a growing potential to export excess agricultural commodities to the international market. Plant production is a primary sector of agriculture delivering raw products for human consumption, animal production as well as processing. Maize (corn) is the second most grown staple crop in the world. The massive planting of maize in Kazakhstan takes its roots in the soviet era when it was decided to introduce this “American” crop to existing agricultural cultivars. Nowadays, maize is mainly cultivated in the southern regions of the country. Despite the relatively large areas under crop production, the productivity per 1 ha remains lower comparing to many maize growing countries in the world. The primary reason of such lower productivity is weak adoption of modern innovative technologies, including seed. In the study the general profile of modern corn growers in Kazakhstan as well as their maize seed preferences were investigated. 40 % of the maize growers in the research were between 31 and 45 years old and the same percentage belonged to the group of the 46-60 years old. The majority of farmers (44 %) had an university degree. 45 % of the respondents had 5-50 ha of the total planting area and 41 % had more than 50 ha. 56 % of maize growers preferred premium seed hybrids, whereas the remaining 44 % planted cheap species. The choice of premium seed was not related to the technological strength of a farmer. The main five factors affecting farmers’ decision in seed choice were potential yield, price and payment terms, opinion of other farmers, seed quality, and drying speed of the hybrid.

Keywords: Kazakhstan, Maize, Farmers, Seed preferences.

^a This study was produced from the PhD thesis titled "Preferences and Factors Affecting Decision of Agricultural Enterprises in Kazakhstan to Adopt Improved Maize Seeds" that is conducted by Gulmira Samenova under the supervision of Assoc. Prof. Dursun Yener.

THE RELATIONSHIP OF PERCEIVED OVERQUALIFICATION WITH PROACTIVE WORK BEHAVIOR AND OPENNESS TO CHANGE^a

Gülser Narin Sağanda, Graduate Student

Istanbul Sabahattin Zaim University, gnarinsaganda@hotmail.com

Asst. Prof. Merve Büşra Altundere Doğan

Istanbul Sabahattin Zaim University, merve.altundere@izu.edu.tr

ABSTRACT

Employee perceptions have a significant impact on their work performance. One of the perceptions that affect performance is the perception of overqualification. Generally, employees believe they have more qualifications than the job requires in this perception, and the employees define themselves from a subjective point of view. This can be related to the employee's level of education or work experience. There are a lot of studies in the literature on perceived overqualification. In these studies, perceived overqualification was generally perceived as a negative behavior. For this reason, it has been examined with negative concepts. But in recent years, their relationships with positive behaviors, and mediating roles have been examined with the view that perceived overqualification will be a positive perception. Based on recent research, this study aims to examine the relationship between perceived overqualification, proactive work behavior, and openness to change. The sample of the study is composed of public employees in Istanbul. In this study, data is collected by the survey method and is in progress. Surveys are conducted online. The questions in the survey were taken from the scales of perceived overqualification, proactive work behavior, and openness to change scales, and questions for the demographic information are included. According to survey responses' analysis, this study explores whether perceived overqualification, proactive work behavior, and openness to change are related.

Keywords: Perceived Overqualification, Proactive Work Behavior, Openness to Change.

^a This study was produced from the master's thesis is conducted by Gülser Narin SAĞANDA under the supervision of Asst. Prof. Merve Büşra ALTUNDERE DOĞAN.

THE EFFECTS OF CRITICALITY AND CO-CREATION ON CONSUMER FORGIVENESS: A STUDY OF ONLINE SHOPPING SERVICE FAILURE IN PALESTINE^a

Basil Sowaity, Graduate Student

Istanbul Sabahattin Zaim University, baselsweiti97@gmail.com

ABSTRACT

Especially in the past few years, online shopping has experienced great demand by the consumers leading to an increase in the possibility of service failure causing negative effects on consumer behavioral intentions. This paper aims to investigate and provide new knowledge about how the consumer's forgiveness levels are affected by the changes in the criticality of failed service and consumer's co-creation in service recovery in the case of online shopping service failure. In this study, a scenario-based experiment method is conducted by manipulating criticality (high vs. low) and co-creation (with vs. without) with a total of four scenarios to test the effects that criticality and co-creation have on consumer forgiveness. The data was gathered from a total of 280 respondents who are Palestinian university students, and the results were evaluated using SPSS (ANOVA and MANOVA). The findings showed that the main effects of the criticality and co-creation, as well as their two-way interaction, have significant effects on consumer forgiveness in an online shopping service failure. It also shows the highest and lowest levels of consumer forgiveness that are affected by the two-way interaction between criticality and co-creation after experiencing an online shopping service failure. Future limitations are also provided in this study to assist researchers.

Keywords: Online Shopping, Consumer Behavior, Service Failure, Service Recovery, Criticality, Co-creation, Consumer Forgiveness.

^a ^aThis study was produced from a master's thesis under the supervision of Assoc. Prof. Mertcan Taşcıoğlu.

EXPLORING THE FACTORS INFLUENCING THE ONLINE SHOPPING EXPERIENCE IN PAKISTAN

Fariha Naqvi, Graduate Student

Istanbul Sabahattin Zaim University, naqvi.fariha@std.izu.edu.tr

Ubedahmed Moulvi, Graduate Student

Istanbul Sabahattin Zaim University, moulvi.ubedahmed@std.izu.edu.tr

Dr. Ruslan Nagayev

Istanbul Sabahattin Zaim University, ruslan.nagayev@izu.edu.tr

ABSTRACT

The aim of this research is to identify the factors that influence the overall service quality, customer satisfaction, and purchase intentions in online shopping. Addressing the research objective, multivariate regression analysis is employed on primary data collected from 448 online consumers. The findings reveal that reliability, personalization, responsiveness, and trust significantly contribute to total service quality and customer happiness. On the other hand, the website design dimension has little effect on total service quality and client happiness. The findings have important implications for decision-making by online businesses, online sales managers, graphic designers, and online vendors. Understanding multiple dimensions and their influence on consumers' purchase intention would assist them in improving their strategies and increasing cash flows. Also, the study provides a valuable reference to online managers and researchers interested in the field of online marketing and businesses.

Keywords: Electronic Service Quality Excellence, Customer Satisfaction, Purchase Intention

DETERMINANTS OF INFORMATION SHARING AND INFORMATION QUALITY IN SUPPLY CHAINS OF SMES: EVIDENCE FROM KARACHI

Fariha Naqvi, Graduate Student

Istanbul Sabahattin Zaim University, naqvi.fariha@std.izu.edu.tr

Dr. Ruslan Nagayev

Istanbul Sabahattin Zaim University, ruslan.nagayev@izu.edu.tr

ABSTRACT

The study explores the factors that influence the sharing of quality and timely information in the supply chain management of SMEs in Karachi, Pakistan. Multivariate regression analysis is applied to primary data collected from 534 respondents by administering a questionnaire. The results suggest that inter-organizational relationships, trust, upper management assistance, and information technology facilitator are key antecedents of sharing accurate, timely, and complete information. Meanwhile, environmental uncertainties have no significant impact on sharing of information in SCM. Supply chain success depends on timely and accurate information sharing. This research highlights factors that impact the level of information sharing and quality of the information in organizations. Understanding the factors that contribute to the quality and timeliness of information sharing would help supply chain professionals and practitioners in designing the strategies to overcome the obstacles that hinder information sharing and support smooth information flow in supply chains.

Keywords: Information Sharing, Information Quality, Supply Chain Management, SMEs Performance

ÖRGÜTSEL VATANDAŞLIK DAVRANIŞININ İNSAN KAYNAĞI FAKTÖRLERİ İLE İLİŞKİSİ ÜZERİNE LİTERATÜR TARAMASI

Jale Arslan, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Medeniyet Üniversitesi, jale.arslan@medeniyet.edu.tr

ÖZET

Bu çalışma kapsamında örgütsel vatandaşlık davranışı kavramsal çerçevede ele alınmış ve örgütsel vatandaşlık davranışını etkileyen faktörler literatürdeki çalışmalardan elde edilen bilgiler dahilinde incelenmiş ve ilerleyen dönemde örgütsel vatandaşlık davranışı ile ilgili yapılabilecek yeni çalışmalara rehberlik etmesi amaçlanmıştır. Örgütsel vatandaşlık davranışı işletmenin ödül sistemince kabul görmüş, işletmenin verimli çalışmasına katkı sağlayacak davranışlar olarak tanımlanır. Bu davranışlar çalışanların görev ve sorumlulukları arasında olmayan çalışanların gerçekleştirmemesi durumunda bir yaptırıma tabi tutulmadıkları gönüllülük esasına dayanan davranışlardır. Örgütsel vatandaşlık davranışı literatürde özgecilik, nezaket, vicdanlılık, centilmenlik ve sivil erdem olarak beş başlık altında incelenmiştir. Çalışanların kurumsal adalet ve kurumsal güven algısının çalışanların örgütsel vatandaşlık davranışları üzerine olumlu yönlü etkileri olduğu kurumsal güven algısı sağlam kurumların çalışanlarının daha fazla örgütsel vatandaşlık davranışı sergiledikleri yapılan çalışmalarda ortaya çıkmıştır. Çalışanların iş tatmini ve performansını motivasyonları, kurum kültürü ve kurumun liderlik anlayışı etkilemektedir. Çalışanların iş tatminini artırmak için çalışan motivasyonunu, liderlik anlayışını ve kurum kültürünü geliştirmek gerekmektedir. Gelişimsel insan kaynakları uygulamaları da çalışanlarda iş tatmini sağlamakta, iş tatmini hisseden çalışanlar daha çok örgütsel vatandaşlık davranışı sergilemektedirler. Örgütsel vatandaşlık davranışını etkileyen kurumsal bağlılık ve çalışma ortamı da çalışmalarda ele alınmış, çalışma ortamı ve kurumsal bağlılığın örgütsel vatandaşlık davranışını olumlu etkilediği sonucuna varılmıştır. Literatürde hali hazırda mevcut çalışmalar örgütsel vatandaşlık davranışının çalışanların iş tatminini ve kuruma bağlılığını artırdığını; kuruma bağlılığın da çalışan performansını ve böylece işletme performansını olumlu etkilediğini göstermiştir. Bundan sonraki çalışmalarda işletme performansını artıracak diğer etkenlerin neler olduğu ve bu etkenlerin örgütsel vatandaşlık davranışları ile olan ilişkileri üzerine odaklanılabilir. Ayrıca kurum çalışanlarının örgütsel vatandaşlık davranışı sergilemesine katkı sağlayacak gelişimsel insan kaynakları uygulamalarının, kurum özelliklerinin ve sektörler bazında uygulanan yönetim sistemlerinin neler olabileceği ve katkılarının boyutunu belirlemeye yönelik çalışmalar da literatüre katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Örgütsel Vatandaşlık Davranışı, Çalışan Performansı, İş Tatmini, Kuruma Bağlılık

LİDER ÜYE İLİŞKİSİNİN MERHAMETLİ LİDERLİK VE İŞ TATMİNİ ARASINDAKİ DÜZENLEYİCİ ETKİSİ

Selçuk Mahir, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, selcukmahir17@gmail.com

ÖZET

Küreselleşmenin etkisi, toplumsal farkındalığın artması ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte işletmelerde liderlik, iş tatmini, performans ve verimlilik gibi kavramlar önemli hale gelmiştir. Bir işletmede sürekliliğin devamı, çalışan performansının yükselmesi ve verimliliğin artması için aidiyet duygusunun gelişmesi, iş tatmininin olması lider-üye ilişkisinin pozitif yönlü gerçekleşmesi gerekmektedir. Çalışanların yönetici olan liderler ile iletişiminin kopuk olması iş tatminsizliği, örgütsel sessizliği ve performans düşüklüğünü meydana getirmektedir, pozitif bir yönde olan iletişimde ise iş aidiyeti ve yüksek performans görülmektedir. İşletmede iletişimi pozitif yönde geliştirmek için üyelerin istek ve ihtiyaçlarına karşı duyarlı olunması, üye lider arasındaki olumlu etkileşimler gerçekleştirilmeli ve çalışma şartlarının iyileştirilmesi gibi etkenlerin dikkate alınması gerekmektedir. Bu çalışmada lider-üye ilişkisinin merhametli liderlik ve iş tatmini arasındaki düzenleyici etkisi konusu incelenmiştir. Çalışmanın hedefi; lider-üye ilişkisinin iş tatmini üzerine olan etkisinin belirlenmesi ve merhametli liderlik kavramının iş tatmini ile arasındaki düzenleyici etkisinin araştırılmasıdır. Araştırma genel olarak iki kısımdan meydana gelmektedir. Araştırmanın birinci kısmında lider kavramı, liderliğini özellikleri, liderlik türleri, lider üye etkileşimi, merhametli liderlik etkisi konuları incelenmiştir. Çalışmanın ikinci kısmında iş tatmini, iş tatminini etkileyen faktörler, iş tatmininin sonuçları, merhametli liderlik ve iş tatmini ilişkisi ile ilgili genel bilgiler okuyucuya sunulmuştur. Bu araştırma liderlik üye ilişkisi ve iş tatmini ile ilgili benzer literatür araştırmalarından elde edilerek meydana gelmiştir. Bu çalışmanın lider-üye ilişkisinin merhametli liderlik ve iş tatmini ile ilgili benzer araştırmalara rehberlik etmesi beklenmektedir

Anahtar kelimeler: Lider, Merhametli Liderlik, İş Tatmini, Lider-Üye Etkileşimi

KRİPTO PARA BİRİMİ OLAN BITCOİN'İN ENERJİ VE EMTİA PİYASALARI İLE İLİŞKİSİNİN ANALİZİ^a

Dr. Öğr. Üyesi Murat Kaya

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi mkaya@mehmetakif.edu.tr

Derya Bolu, Yüksek Lisans Öğrencisi

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi deryabolu1997@gmail.com

ÖZET

Kripto paralar günümüzde güvenilir bir yatırım aracı olarak görünmese de ülkeler arasında yaşanan politik sorunlar ve buna bağlı olarak ulusal paralarda meydana gelen değer düşüklüğü gibi faktörler yatırımcıları Kripto paraya yönlendirmiş ve yaşanan bu olumsuzluklardan ötürü bu para birimine olan güven artmıştır. Bu bağlamda Kripto paranın hemen hemen her alanda kullanımının artması beklenmektedir. Bu çalışmada önde gelen Kripto para birimi olan Bitcoin' in emtia ve enerji piyasalarında meydana gelen fiyat değişikliklerine verdiği tepkiler analiz edilmiştir. Bu bağlamda 15.04.2018-10.04.2022 yılları arasında toplam 210 haftalık kapanış fiyatları temel alınarak Bitcoin, altın, platin, bakır, Brent Petrol ve doğalgaz logaritmik verileri kullanılarak VAR modeli kurulmuş ve Etki-Tepki analizi, Varyans Ayrıştırma ve Granger Nedensellik testi uygulanmıştır. Etki-Tepki analiz sonuçları incelendiğinde altın, platin, bakır, doğalgaz, Brent Petrolde meydana gelen şoklara Bitcoin tepki vermekte olup tepkinin şiddeti tüm değişkenlerde benzerlik göstermektedir. Bitcoin her dört değişkende meydana gelen şoklara önce azalış yönünde sonrasında ise artış yönünde tepkiler vermektedir. Bitcoin, bu değişkenlere yaklaşık 2-4 hafta arası azalış gösterdikten sonra tepkisinin yönü artışa geçmektedir. Bitcoin'nin platinden gelen şoklara iki hafta süresince artış yönünde tepki gösterdiği sonrasında azalışa geçtiği gözlemlenmiştir. Varyans Ayrıştırma testi bulgularına göre, ilk haftada Bitcoin' de meydana gelen değişimin %100'ü kendi geçmişi tarafından açıklandığı görülmektedir. İkinci haftada ise Bitcoin 'de ki değişimin %94,81'i kendi geçmiş fiyatları tarafından açıklanırken geri kalan %1,68' i Brent Petrol, %0,97'si bakır, %1,076' sı altın, %0,39' u doğalgaz ve %1,66' sı ise platinin geçmiş fiyatları tarafından açıklanmaktadır. Son olarak Granger Nedensellik testi analizine göre, Bitcoin'nin bağımlı değişken olduğu durumda olasılık değeri tüm değişkenlerde büyüktür. Bu durumda Brent Petrol, bakır, altın, doğalgaz, platin Bitcoin'nin Granger nedeni değildir boş hipotezi reddedilememiştir. Yani değişkenlerdeki getirilerden Bitcoin getirisine 'Granger Nedensellik' yoktur.

Anahtar Kelimeler: Bitcoin, Emtia, Enerji, Etki Tepki, Varyans Ayrıştırma.

^a Bu çalışma, Derya Bolu'nun Dr. Öğr. Üyesi Murat Kaya danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

SÜRDÜRÜLEBİLİR SANAYİNİN SAĞLANABİLMESİ İÇİN STRATEJİ ÖNERİLERİ

Ahmet Murat Ermiş, Araştırma Görevlisi

İstanbul Medipol Üniversitesi, mermis@medipol.edu.tr

Prof. Dr. Hasan Dinçer

İstanbul Medipol Üniversitesi, hdincer@medipol.edu.tr

ÖZET

Sürdürülebilir sanayi üretim sürecinde doğal kaynakların daha az tüketilmesini amaçlamaktadır. Bu sayede, üretim gerçekleştirilirken, daha az enerji kullanılacaktır. Bu durum da çevre kirliliğinin minimize edilebilmesine katkı sağlayacaktır. Bu amaca ulaşabilmek için bazı hususlara öncelik verilmesi gerekmektedir. Örnek olarak, teknolojik yenilikler bu bağlamda oldukça önemli bir role sahiptir. Gelişen teknoloji sayesinde, daha az enerji tüketimi mümkün olabilecektir. Böylece enerji verimliliği hedeflerine daha kolay ulaşılacaktır. Belirtilen hususlara ek olarak, teknolojik gelişmeler ayrıca temiz enerji kullanımındaki maliyetlerin de azaltılabilmesine katkı sağlayacaktır. Bu sayede, yenilenebilir enerji türleri yatırımcılar tarafında daha fazla tercih edilebilecektir. Bu durum da sürdürülebilir sanayinin sağlanabilmesine yardımcı olacaktır. Bu çalışmada da sürdürülebilir sanayinin sağlanabilmesi için strateji önerilerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu çerçevede, dengeli skorkart yaklaşımı dikkate alınarak 4 farklı kriter (finansal analiz, müşteri beklentileri, teknolojik gelişim ve kalifiye personel) belirlenmiştir. Kriter seçiminde dengeli skorkart yaklaşımının tercih edilmesinin bazı avantajlarından bahsedebilmek mümkündür. Öncelikli olarak, bu metot sayesinde, kriter seçiminde hem finansal hem de finansal olmayan hususlar dikkate alınabilmiştir. Bu kriterler arasında en fazla önemli olanın tespit edilebilmesi için DEMATEL yöntemiyle bir analiz gerçekleştirilmiştir. Bu yöntem sayesinde, kriterlerin önem ağırlıklarının belirlenebilmesi mümkün olabilmektedir. Netice itibarıyla, teknolojik yatırımların sürdürülebilir sanayi için en kritik role sahip olduğu anlaşılmıştır. Dolayısıyla, ülke yönetimlerinin araştırma ve geliştirme faaliyetleri için gerekli teşvikleri vermelerinin yerinde olacağı düşünülmektedir. Bu sayede, geliştirilen yeni teknolojiler sayesinde, yenilenebilir enerjiyi daha düşük maliyetle üretebilmek mümkün olacaktır. Bunun etkisiyle de sanayi üretiminde sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi çok daha kolay olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Sanayi, Temiz Enerji, DEMATEL

MODERNİZM VE POSTMODERNİZMİN PAZARLAMAYA ETKİSİ

Marzieh Besharati, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Medeniyet Üniversitesi, marzieh.besharati@gmail.com

ÖZET

Postmodernizm kavramının tanımlanmasında tek bir fikir birliği yoktur, ancak günümüz modern dünyasındaki bu tutum, çeşitli alanlarda birçok değişikliğe neden olmuştur. Postmodernizmin faydaları bu pazarlama yaklaşımına yol açmıştır. Pazarlama, kâr elde ederken hedef pazarın ihtiyaçlarını karşılamak için değer keşfetme, yaratma ve sunma sanatı ve bilgisidir. Modernite, geçmişin gelenekçi çerçevesinin başarısızlığının bir sonucu olarak ortaya çıkan, şimdiki zamanın yenilik ve yeniliğinin durumunun ve özelliğinin yorumlanmasıdır. Postmodernizm, modernizmin devamı olarak değerlendirilebileceği gibi, modernizme aykırı bir kavram olarak da değerlendirilebilir. Dolayısıyla bu iki okul birbirinden ayrılamaz. Modern pazarlama, şirketin hizmetlerini ve ürünlerini tüketicilere geliştirmek için genel olarak interneti, sosyal ağları ve yeni araçları ve teknolojileri kullanır. Geçmişte sadece sanat ve mimariyi içine alan postmodern tavır, artık bilimin ve ticaretin her dalına girmiş ve geleneksel bakış açısına meydan okumuştur. Pazarlama ve reklamcılık alanı bu kuralın bir istisnası değildir ve bu okulla ilgilenenlerin bu alanda çeşitli araştırmalarına tanık olduk. Bugün kültürümüz postmodern kültürden bahsediyor, üreticilerimiz post-Fordist, ekonomimiz post-endüstriyel, cinsiyet ilişkilerimiz post-feminist ve eski modeller çalışmıyor. Pazarlama, modern iş ilişkilerinin temel taşı olarak ortaya çıkmıştır. Bu başarının nedeni, pazarlamanın modern kültürün en değerli kurumu olan demokrasiyi benimsemesidir. Modern pazarlamanın amacı, tüketicilerin ihtiyaçlarını karşılamaları ve insan refahı için hizmet etmektir. Bu çalışmada 25 makaleye odaklanarak postmodernizm kavramını ve pazarlama kültürüne etkisini açıklamaya çalışıyoruz. Bütün bu çalışmalarda ele alınmayan şey tüketici psikolojisidir. Postmodern bakış açısının ele aldığı konulardan biri de reklamlarda bolca gördüğümüz toplumsal yapılarda erkeklerin kadınlar üzerindeki egemenliğidir. Bu nedenle postmodernizmin temel ilkelerinden biri olan cinsiyetçiliğin tüketici psikolojisi üzerindeki etkisinin incelenmesi gerekmektedir. Ayrıca modernizmin birey ve toplum kimliğinin değişimini ve istikrarsızlığını ilkelerinden saydığı ve postmodernizmin toplumu her türlü düşünceden menettiği vurgusu da dikkate alındığında, modern ve postmodern pazarlamanın Tüketici psikolojisi üzerine etkisi de dikkate alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Modernizm, Postmodernizm, Pazarlama

KUR KORUMALI VADELİ MEVDUAT HESAPLARININ BANKACILIK SEKTÖRÜ, TL TEVDİAT HESAPLARI VE KUR ÜZERİNE ETKİLERİ: 2022/1.ÇEYREK İTİBARI İLE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ

Ömer Faruk Güneşer, Doktora Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, farukguneser@gmail.com

ÖZET

Kovid-19 pandemisi sonrası yaşanan ekonomik yavaşlama ve tedarik zinciri sıkıntısı emtia fiyatlarında ve enflasyonda artışlara neden olmuş, tüm dünyada hükümetleri çeşitli tedbirler almaya yöneltmiştir. Ülkemizde de hükümet tarafından bu minvalde bir dizi tedbirler alınmış ve yeni ekonomi paketi kapsamında çeşitli ekonomik enstrümanlar devreye alınmıştır. Hiç kuşkusuz bu tedbirlerin en çok konuşulan ve tartışılanlarından bir tanesi de kur ataklarını ve dolarizasyonu önlemek amacıyla ortaya çıkarılan kur korumalı mevduat hesaplarıdır. Önce yurtiçi yerleşik gerçek kişileri kapsayan bu hesaplar daha sonra tüm yurtiçi yurt dışı gerçek ve tüzel kişileri kapsamıştır. Dönüşüm destekli ve kur korumalı hesapların genel mantığı; TL cinsinden mevduatı ya da USD, EUR ve Altın cinsinden olup merkez bankasının belirlemiş olduğu kurdan TL ye çevirmek suretiyle, bankalarda 3-12 ay vadeli hesap açmak ve vade sonunda alınan faiz/kar payına rağmen kur karşısında değer kaybı yaşanması durumunda devlet tarafından bu kaybın nakden telafi edilmesi suretiyle TL mevduatın kur karşısında değer kaybını önlemektir. Hane halkı ve tüzel kişiler tarafından oldukça rağbet gören bu hesaplar ülke ekonomisini çeşitli yönlerden etkilemiştir. Bu çalışmada Yuvam hesap, Kur Korumalı TL mevduat hesabı ve Dönüşüm Destekli Mevduat Hesabı gibi çeşitleri bulunan vadeli mevduat hesapları incelenmiş ve 2022/1. Çeyrek itibari ile Bankacılık sektörüne, USD-EUR-Altın kuruna ve TL-Döviz vadeli tevdiat hesaplarındaki değişime olumlu olumsuz etkileri karşılaştırmalı analiz edilerek incelenmiştir. İncelenen dönem içerisinde yapılan analiz neticesinde Hazineye ilave yük getirmesine rağmen Bankacılık sektörünün mevduat/kredi vadesi açısından olumlu etkilendiği, kur ataklarının kısmi olarak yavaşladığı ve bankalardaki TL vadeli tevdiat hesaplarının ise önceki yıllara kıyasla hızlı bir şekilde arttığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Yuvam Hesap, Kur Korumalı Hesaplar, Dönüşüm Destekli Hesaplar, Yeni Ekonomi Modeli

HAVACILIK SEKTÖRÜNDE DURUM DEĞERLENDİRMESİ-SWOT ANALİZİ-ÇKVV YAKLAŞIMI

Mehmet Güdelek, Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, gudelek.mehmet@std.izu.edu.tr

Melike Güney, Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, guney.melike@std.izu.edu.tr

Sema Güney, Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, guney.sema@std.izu.edu.tr

Erva Nur Çelik, Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, celik.erva@std.izu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Emine Elif Nebati

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, emine.nebati@izu.edu.tr

ÖZET

Havacılık sektöründe her geçen gün hızla artan rekabet, teknolojik gelişmeler, pazardaki hızlı değişim süreci, organizasyonların dış ve iç çevre koşullarına uyum sağlaması hususunda daha da fazla çaba sarf etmeleri gerektirdiğini göstermektedir. İşletmelerin uzun dönemli sürdürülebilir stratejik üstünlük sağlamaları için, doğru stratejik kararlar almalıdırlar. Bu süreçte işletmeler çeşitli analiz teknikleri kullanmaktadır. En sık kullanılan tekniklerden biri de SWOT analizidir. Bu çalışmada havacılık sektörünün diğer sektörlerle göre durum değerlendirilmesinin yapılması amacıyla stratejik analiz tekniği olan SWOT Analizi kullanılmıştır. Yapılan analiz ile havacılık sektörünün güçlü ve zayıf yönleri ile sektörü dışarıdan etkileyen fırsat ve tehdit kriterleri ve 12 alt kriter belirlenmiştir. Belirlenen kriterlerin önem ağırlıkları BWM yöntemi ile analiz edilmiştir. 2.adımda, güçlü yönler-fırsatlar (GF Stratejisi), güçlü yönler-tehditler (GT Stratejisi) ve zayıf yönler-fırsatlar (ZF Stratejisi), zayıf yönler-tehditler (ZT Stratejisi) kriterleri birbirleriyle ilişkili olarak değerlendirilmiş ve 8 strateji oluşturulmuştur. Belirlenen stratejilerden, uzman görüşleri eşliğinde öncelikli olan 4 strateji değerlendirmeye alınmış ve CODAS tekniği ile sıralanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre en önemli kriter güçlü yönlerde “Diğer ulaşım modlarına göre hızlı ve konforlu olması” iken en önemli strateji ise, “Diğer ulaşım modlarına göre hızlı ve konforlu olması ile alternatif ulaşım türlerine göre daha sık tercih edilmesi” olarak ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Havacılık Sektörü, SWOT, BWM, CODAS

INVESTIGATION OF THE EFFECTS OF SPIRITUAL INTELLIGENCE ON PEOPLE-ORIENTED AND TASK-ORIENTED LEADERSHIP STYLE^a

Rouhollah Mohammadgholizadeh, Graduate Student

İstanbul Sabahattin Zaim University, gholizadeh.rouhollah@std.izu.edu.tr

Asst. Prof. Dr. Mehmet Çetin

İstanbul Sabahattin Zaim University, mehmet.cetin@izu.edu.tr

ABSTRACT

For several decades, the study of leadership has been an important part of the management and organizational behavior literature. In fact, no other issue has received as much attention as the issue of organizational leadership (Schwandt & Marquardt, 2000). Leadership in organizations is important because it acts as a link between employees, programs and the organization's vision. The purpose of this study is to create a link between the level of spiritual intelligence of managers and their success in advancing the management goals of the organization. In other words, the final purpose of this study is to investigate the effect of managers' spiritual intelligence on people-oriented and task-oriented leadership styles. To achieve this goal, related theories have been used to build tools for measuring and final analysis of findings. The results of the present study will also provide valid evidence to evaluate the claim that spiritual intelligence is a type of human intelligence and is related to human performance in the organization. In the present study, a descriptive quantitative methodological approach has been used to collect information and test research hypotheses. In this approach, by implementing the mental and abstract concepts of research using existing measurement tools, we try to provide the possibility of measuring and measuring them in an objective and quantifiable way. The statistical population of the study consists of employees and managers working in Tabriz Municipality, 200 of whom will be selected by random sampling. The selection of samples will be in such a way that the desired number will be selected through a list of employees of different departments using a table of random numbers. In this study, data collection tool for leadership style variable of The Leadership Style Questionnaire was developed by Bardens and Metzkas (1969). The King Questionnaire (2008) was used to collect information about the spiritual intelligence variable.

Keywords: Spiritual Intelligence, Leadership Style, People Oriented, Task Oriented

^a This study was produced from the master's thesis titled "Investigation of the effects of Spiritual Intelligence on People-Oriented and Task-Oriented Leadership Styles in Iran" that is conducted by Rouhollah Mohammadgholizadeh under the supervision of Asst. Prof. Dr. Mehmet Çetin.

US-CHINA GEOPOLITICS: ELEMENTS OF CONTAINMENT

Omar Fili, Master Student

Istanbul Sabahattin Zaim University, omar.fili@std.izu.edu.tr

ABSTRACT

The American Unipolar moment ended with Obama's decision to "Pivot to Asia", it was when the reality of China's meteoric rise had cemented itself. Global terrorism gave way to great power competition as the prime national security threat, as both China and the US eye each other with suspicion and fear. The most probable projection of both countries' relations is competitiveness, Neither would be willing to give up what they see as their inherent right. Simply put, the US is not willing to accept peer competitors at all, and China will not give up its self-proclaimed rightful place among the stars. A cold war style confrontation is expected to increasingly take place, as both players gear up for one another. The US is rallying its allies to curb the Chinese, while the latter are speeding their catch-up game both economically and technologically in order to force a reality where China is the master of its house. China has been successful thus far in its advancements, feeding American fears as a result. Its head-start in G5 technology, economic rise via the BRI project, advanced military reforms and cyber capabilities are eroding the US and its allies' regional influence. China has become more assertive as its recent successes have piled, and so too did American fears have piled as well. The cold war atmosphere is more prominent with major shifts in the global order after the Russian invasion of Ukraine, alliances and geoeconomic are a major factor in making the future global system. Though both powers are adamant not to enter into a military confrontation, it doesn't mean that they will not wrestle in other fields, especially economy and technology. Ultimately, there will be a decades-long geopolitical game in east Asia and beyond.

Keywords: Containment, Geoeconomics, Alliances, Hegemony, National Security.

DIFFICULTIES AND CULTURAL DIFFERENCES BETWEEN NIGERIAN AND TURKISH WOMEN WITH SMALL AND MEDIUM BUSINESSES

Yusuf Muhammad Yahya, Masters Student

Istanbul Sabahattin Zaim University, littlehalu8@gmail.com

Ass. Prof. Dr. Murat Işiker

Istanbul Sabahattin Zaim University, murat.isiker@izu.edu.tr

ABSTRACT

Over the last three decades there has been a growing literature on the shift away from planned and managed economies and the hegemony wielded by large transnational firms towards an entrepreneurial economy where small to medium firms or entrepreneurs play greater economic roles (Mordi *et al.*, 2010). The entrepreneurship literature has increasingly acknowledged the desire by women to be economically independent and their role and contribution as female entrepreneurs in shaping the labor market (Kalemci Tuzun and Araz Takay, 2017). This growing affirmation of the significance of female entrepreneurship has covered a variety of themes which include but are not limited to studies examining the management practices of successful This study seeks to address this research gap by exploring the challenges that female entrepreneurs face in the specific context of Nigeria. As a developing country where women are often under-utilized, self-employment is sought as a means to alleviate poverty, unemployment and gender based occupational segregation (Anyango, 2015). female entrepreneurs (Anyango, 2015), In this respect, there is no doubt that women are contributing significantly to entrepreneurial development. For example, it is estimated that globally women account for 25 percent to 33 percent of all businesses (National Foundation for Business Owners, 1998:2). While in the US and the UK they account for 33% and 26% of business start-ups respectively (Carter, 2000), in Sub-Saharan Africa the figure is higher at 80 percent (Kitching & Woldie, 2004). However, despite this contribution, for a long time women were not considered as entrepreneurs. However, despite this contribution, for a long time women were not considered as entrepreneurs. Although there are significant changes in the perception of the female entrepreneur, many women in Sub-Saharan African countries are still marginalized as a result of their gender (Atabarut *et al.*, 2017). From the above it appears imperative to explore the challenges that female entrepreneurs in Nigeria face in order to facilitate their development.

Keywords: Women, Entrepreneur, Business

THE IMPACT OF DIGITAL MARKETING STRATEGIES ON THE PERFORMANCE OF THE EMERGING ENTERPRISES: CASE STUDY OF “FOREIGN EMERGING COMPANIES IN TURKEY”

Mohammed Hamzah, Master Student

Istanbul Sabahattin Zaim University, mohammed.hamzah@std.izu.edu.tr

Dr. Nicoleta Isac

Istanbul Sabahattin Zaim University, nicoleta.isac@izu.edu.tr

ABSTRACT

Digital marketing can be defined as marketing practices that are carried out using digital channels such as the Internet, mobile phones, and interactive platforms. With its distinct features, it provides both a cost advantage and a competitive advantage to companies. New industries which bring new developments to the economy, such as new products and concepts, are called emerging industries. There are many challenges that an emerging industry faces when entering the market, such as high costs, uncertainty, complexity, and instability. Traditional marketing may not be effective enough to meet these challenges in these industries due to the ongoing transformation of technology and digital marketing. This is expected to provide more beneficial and effective results. We can determine which strategy is better than the other for the emerging enterprises to succeed in their marketing and to reach their targeted customers. We learned about the effectiveness of digital marketing strategies on emerging enterprises' marketing performance and how to optimize that from the point of view of the consumer respondents. We find that the big problem is that most of the customers do not want to buy or obtain any product from emerging or new enterprises, because they cannot find a person who has experience with it. So, they tend to buy the product that has been experienced before by other people. New enterprises can make their strategies more attractive and more creative to the customers who come to their company. There are some strategies more important than others. Digital marketing methods have also had a direct influence on profit margins and a company's capacity to grow. A brand's capacity to succeed is severely limited if this type of advertising is not integrated into a larger message effort. A company that does not use digital marketing methods limits its growth prospects.

Keywords: Digital Marketing, Strategies, Emerging Enterprises, Performance

EVALUATING THE EXTENT OF TOTAL QUALITY MANAGEMENT STANDARDS FOR NON-PROFIT ORGANIZATION –THE JORDAN’S CASE^a

Safaa Koddo, Master Student

İstanbul Sabahattin Zaim University, safaakoddo@gmail.com

Asst. Prof. Dr. Murat Işiker

İstanbul Sabahattin Zaim University, murat.isiker@izu.edu.tr

ABSTRACT

The goal of this research is to shed light on Jordan's nonprofit sector, which is based on the European model of excellence in research. To obtain data from primary sources, the study used a questionnaire designed specifically for this purpose. One of the most important results of the questionnaire is the concept of applying the dimensions of total quality management standards, which comes with a high degree of agreement. Measuring the efficiency of employees in the organization dimension come and empowering the Organization's Workers by high agreement degree and the highest means was for item "Teamwork in the team contributes to the benefit and exchange of experiences among team members. Training and Development in the organization dimension come by medium agreement degree around 3.57 of five. Relationships and Quality of Services variable and policies and leadership variable in the organization dimension come by high agreement degree, and the highest means was for item "The organization is keen to achieve a strong relationship with the donors based on trust and credibility" by high agreement degree. The main conclusion of the study is that the European Model of Excellence (EFQM) was applicable to NGOs or non-profit organizations.

Keywords: Organizations, Questionnaire, Workers, Donors

^a This study was produced from the master's thesis titled "Evaluating the Extent of Total Quality Management Standards for Non-profit Organization –The Jordan's Case." that is conducted by Safaa Koddo under the supervision of Asst. Prof. Dr. Murat Işiker.

THE IMPACT OF E- COMMERCE WEBSITE QUALITY ON CUSTOMER BEHAVIOR - A LITERATURE REVIEW

Nur Sena Sarıcı, Graduate Student

İstanbul Medeniyet University, nursenasrc@gmail.com

ABSTRACT

With the development of information technologies and the internet, the use of e-commerce sites has gradually increased. The increase in the use of e-commerce sites has increased the competition between e-commerce sites and increased customer expectations. For this reason, companies try to improve the quality of the website they offer in order to provide a competitive advantage and create value for their customers. E-commerce sites that offer a good service quality ensure customer satisfaction and customer loyalty. Thus, customers visit the e-commerce sites they are satisfied with again later. In this study, a comprehensive literature review was conducted on how the quality of e-commerce sites affects customer behavior. This research aims to examine the structures used in the study of website quality in the scientific literature, identify existing gaps, and to guide future research. 110 articles about the effect of e-commerce sites on consumer behavior were examined. This study mainly focuses on 35 articles that specifically examine the impact of website quality on customer behavior. Finally, in line with the reviewed articles on the impact of the website on customer behavior in e-commerce, this study is intended to assist future studies by highlighting gaps. It has been observed that the differences between cultures and the brand personality factor have not been adequately examined. It is also assumed that the characteristics of the website users are the same. Therefore, future studies can focus on comparing e-commerce sites with different cultural characteristics from different countries, considering brand personality in addition to website personality, and comparing the differences between frequent website users and infrequent website visitors.

Keywords: E-Commerce, Website Quality, Customer Behavior

GLOCALIZATION CONCEPT WITH ITS DIFFERENT DIMENSIONS

Burhan Devran, Graduate Student

İstanbul Medeniyet University, burhandevran29@gmail.com

ABSTRACT

With the developments in the field of telephone, computer and satellite technology, the transition from an industrial society to an information society has transformed the world into a global village and many national companies have gained a global character. Companies that try to increase mass production with factoring in industrial society have faced the reality of discovering new markets with globalization and marketing their products to individuals living in different geographies and having different values, tastes, tastes, cultures, beliefs and habits. This process is more complex than it seems. Because products produced by considering national values and habits may not attract attention in local markets and even some resistance may be encountered. Therefore, companies need a new concept and new strategies. Glocal is a new concept produced by combining the concepts of global and national, and expresses the intertwining and complementarity of the global and the local. According to this concept, companies make some updates and adaptations in their products according to the beliefs, cultural differences, economic characteristics and tastes of the region in order to be able to take place in the local markets. The aim of the research is to examine the product, service and advertising strategies of global companies within the scope of localization activities in different markets and to discuss how they should be applied in different sectors. In this study, the experiences related to glocalization and the literature developed in this sense are included. Although glocalization has come to the fore in some sectors, it is useful to conduct comprehensive studies on what new areas can be and to pave the way for the growth of companies. It is hoped that the study will be illuminating for organizations that want to follow a glocalization strategy and organizations that conduct academic studies on this subject.

Keywords: Glocalization, Glocal Marketing, Glocal Product, Glocal Advertising

X, Y VE Z KUŞAĞININ SOSYAL GÜVENLİK ALGISI VE TAMAMLAYICI SAĞLIK SİSTEMİ İLE İLGİLİ ALAN ARAŞTIRMASI^a

Medet Bulut, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, medetbulut0579@gmail.com

Dr. Tuğçenur Ekinci Furtana

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, tugcenur.furtana@izu.edu.tr

ÖZET

Sosyal güvenlik; insanların birlikte ve bireysel olarak geleceği ile ilgili belirsizlik ve risklere karşı korunma isteğinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Sosyal güvenlik kavramı, endüstri devrimi ile birlikte ortaya çıkan işçi sınıfının o günlerde yaşadıkları acı ve sıkıntıların bir sonucu olarak doğmuştur. Bu nedenle sosyal güvenlik unsurunun çalışma hayatından bağımsız olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Gerek yerel gerekse ulusal boyutta sosyal güvenlik unsuru; içinde bulunulan zamanın sosyal ve ekonomik özelliklerine, çalışma ilişkisine ve gelir dağılımına bağlıdır. Bu dönemde sosyal güvenlik unsurunun geleceği ile ilgili belirsizlik ve risklerin, daha açık bir ifadeyle sosyal güvenlik hakkının sürdürülebilir olması ile ilgili problemlerin varlığı göz ardı edilemez. Bu araştırma, yukarıda açıklanan problemlerden yola çıkarak sosyal güvenlik unsurunun geleceğiyle ilgili öngörülebilir bulunabilmek için dünden bugüne çalışma hayatını, ekonomik ve sosyal yapıyı, sosyal güvenlik üzerinde etkisi olan faktörleri incelemek ve bu faktörlerin sosyal güvenlik sistemine ne kadar etki ettiğini tespit etmek, X, Y ve Z kuşağının sosyal güvenlik bilinci ve algısını, aynı zamanda tamamlayıcı sağlık sisteminin bilinirlik seviyesini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak oluşturulan ankete, Google formlar üzerinden Türkiye genelinde 1209 kişi katılım sağlamıştır. Alınan cevaplar SPSS 22'ye aktarılarak kodlanmıştır. X, Y ve Z kuşaklarından gelen cevapların karşılaştırılması yapılmıştır. Karşılaştırmada Tanımlayıcı İstatistikler ve Kikare testi kullanılmıştır. Yapılan ön incelemede X, Y ve Z kuşağı eskiden yeniye doğru sıralandığında Sosyal Güvenlik bilinci ve algısının zayıfladığı, Tamamlayıcı Sağlık Sisteminin bilinirliğinin azaldığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler; Sosyal Güvenlik Algısı, Sosyal Güvenlik Sistemleri, Sosyal Hizmetler, X Kuşağı, Y Kuşağı, Z Kuşağı, Tamamlayıcı Sağlık

^a Bu çalışma Medet Bulut'un Dr. Tuğçenur Ekinci Furtana danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

ÖĞRENEN ÖRGÜT OLARAK ÜNİVERSİTELER

Mehmet Emin Acun, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, mehmet.acun@izu.edu.tr

ÖZET

Günümüzde çabuk değişen rekabet koşulları örgütlerin ayakta kalmalarını güçleştirmiştir. Bu koşullarda örgütlerin varlıklarını sürdürmeleri, içinde yer aldıkları rekabet koşullarına uyum sağlamaları ve çevre şartlarını iyi anlamaları ile olanaklıdır. Bu şartlarda bilgi ve öğrenme örgütlerin en değerli silahı olmuştur. Örgütlerin yalnızca bireysel öğrenmeyi elde etmesi yeterli olmamakta bunun beraberinde bütün bireylerin katılımıyla oluşan örgütsel öğrenmeyi elde etmesi gerekmektedir. İçinde yer alınan rekabet ortamında yalnız bu biçimde farklılaşma sağlanabilir. Öğrenen örgüt felsefesinin temelini devamlı öğrenme ve gelişme oluşturmaktadır. Bireysel ve kurumsal başarı, fertlerin ve kurumların dönüşüme yön verme ve değişen çevre koşullarını takip etme maharetlerine bağlıdır. Son senelerdeki teknolojik ve ekonomik alanlardaki seri ve yoğun gelişmeler, yükseköğretim kuruluşlarının verimliliğini ve etkinliğini çok yönlü olarak etkilemektedir. Bu tesir başta eğitim örgütleri olmak üzere bütün sistemleri değişime ayak uydurmaya zorlamaktadır. Değişimin gerçekleşmesi için öğrenme şarttır. Yükseköğretim kuruluşlarında ise öğrenme, en üstteki akademik yöneticiden başlayarak en alt derecedeki idari personeli de içine alan devamlı değişen, gelişen ve öğrenen bir örgüt kültürü meydana getirmektedir. Yükseköğretim kuruluşlarında öğrenme, kesintisiz ve devamlı olmalıdır. Üniversitelerin fiziki ve beşeri yapısında oluşan değişimler, üniversite yönetiminin geleneksel yönetim zihniyetini değiştirmeye zorlamaktadır. Üniversite idarecileri ve öğretim elemanları, üniversitelerin öğrenen örgütlere dönüşmesinde aktif rol sahibidir. Topluma karşı büyük mesuliyetleri bulunan üniversitelerin, bu mesuliyeti gerçekleştirebilmek için öğrenen birer örgüt kültürüne sahip olmaları icap eder.

Anahtar Kelimeler: Örgüt, Öğrenme, Örgütsel Öğrenme, Öğrenen Örgütler, Üniversiteler

OTTOMAN CONSULS IN THE UK: AN ANALYSIS OF DISPERSION AND ETHNICITY (1851-1861)^a

Muhammed Said Kardaş, Graduate Student

Muğla Sıtkı Koçman University, muhammedsaid.kardas@bakircay.edu.tr

ABSTRACT

First diplomatic contact between Ottoman and England was established in the 16th century during Elizabeth I reign. Seeking to lessen the influence of the Papacy and Spain in England, Elizabeth needed an ally outside the Catholic world. Since Ottoman was enemy of Spain, forming an alliance seemed perfect for both side and first correspondences took place in 1578 and 1579 amongst to Murad III and Elizabeth. The first British permanent ambassador to Istanbul was appointed in 1582. Due to the Russian threat of the Ottoman Empire especially in the last quarter of the 18th century, England turned to a policy of maintaining the Ottoman Empire which was seen as its important market and keeper of colonial route. Ottoman, which was started the process of modernization and westernization in order to get rid of this threat, appointed its first permanent ambassador, Yusuf Agâh Efendi, to London in 1793. In the 19th century, the British influence on the Ottoman Government was great. British Ambassadors, as Stratford Canning, guided the policies of the Porte, and had enough effect to compel Ottoman to dismiss Foreign Ministers and even Grand Viziers in case of disagreement. During this period British consulates were established all over the Ottoman Empire and engaged in both political and commercial activities. The requirement for market and raw supply caused by the increased production activities in the 19th century with the Industrial Revolution, is one of the important reasons for the opening of consulates. Ottomans had representatives abroad as well. Although many Ottoman consulates were formed in the United Kingdom, there is no comprehensive study of their numbers or activities. In this study, we will deal with the Ottoman consulates located all over the UK between 1851-1861 by tables and maps, then, determine the geographical distribution on the UK and ethnicity rates data of the Ottoman representatives based on Almanach Gotha. The why of choosing this time range is that 1851 is the appointment date of Kostaki Musurus Pasha, who was Ottoman ambassador to London for 35 years and was an important policymaker in Ottoman-British relationship during the 19th century, and 1861 is the date of decease of Sultan Abdulmejid I and is Musurus' 10th year at the embassy.

Keywords: Diplomacy, Ottoman Representatives Abroad, Ottoman-British Relations, Consulate, Nineteenth Century.

^a This study was created by expanding a section of the master's thesis titled "Londra Sefaret-i Seniyyesi (1853-1856)", which currently conducting under the supervision of Doctoral Lecturer Serdal Soyler.

KATILIM BANKACILIĞI FİNANSMAN ÜRÜNLERİ BİLİNİRLİĞİNİN KATILIM BANKACILIĞI TERCİHİNE ETKİSİ: KÜÇÜK VE ORTA BOY İŞLETMELERE (KOBİ) YÖNELİK BİR UYGULAMA^a

Muhammed Taha Yazıcı, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, taha.yazici.94@hotmail.com

ÖZET

Günümüzde KOBİ'ler ülke ekonomilerinin lokomotifi konumundadır. Türkiye'de ticari işletmelerinin büyük bir kısmı KOBİ'lerden oluşmaktadır. Ülke ekonomisi için önemli olan bu işletmeler faizsiz bankacılık ilkeleri ile faaliyet gösteren katılım bankaları için önemli bir hedef kitledir. Bankacılık sektöründeki pazar payı içerisinde henüz istediği düzeye ulaşamayan katılım bankaları bu alanda istedikleri düzeye ulaşmak için müşterilerine birçok ürün ve hizmet sunmakta ve yeni ürün ve hizmetlerin gelişimi için gayret göstermektedir. Katılım bankaları KOBİ'lerin finansman ihtiyacını giderebilmeleri için faizsiz bankacılık ilkelerine uygun finansman ürünleri sunmaktadır. Katılım bankaları işletmelerin ihtiyacı olan bir malın veya hizmetin finansmanını sağlayabilmekte olup nakit kredi işlemlerini finanse edememektedir. Araştırmamızda katılım bankalarının KOBİ'lere sunmuş olduğu finansman ürünlerinin KOBİ'ler tarafından bilinirliğinin katılım bankası tercihlerine etkisi araştırılmıştır. Katılım bankaları KOBİ'lerin birçok finansman ihtiyacına cevap verebildiği halde finansman ürünlerinin bilinirlik durumu ve bunun katılım bankacılığı tercihine ne derece etki ettiği sorusuna cevap aranmıştır. Anket çalışmasına Aralık 2021 tarihinde başlanmış olup Mart 2022 tarihinde tamamlanmıştır. Anket çalışması Türkiye'de faaliyet gösteren bankalarının KOBİ müşterileri ile yapılmıştır. Yapılan ankette toplam 100 anket formu toplanmış olup, anket online olarak işletmelere dağıtılmıştır. Yapılan anketin sonuçlanmasının ardından sektör çalışanları ile yapılan yüz yüze görüşmelerle de konu değerlendirilmiş olup, sektör çalışanlarının konu hakkında düşünceleri alınmıştır. Sektör çalışanları finansman ürünlerin bilinirliğinin fazla olmasının katılım bankalarının pazar paylarının artmasında etkili olacağını ifade etmişlerdir. Çalışma neticesinde araştırmaya katılan KOBİ'ler katılım bankacılığı finansman ürünlerine hâkim olunması durumunda bu durumun katılım bankacılığı tercihlerini olumlu yönde etkileyeceğini belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: KOBİ, Katılım Bankacılığı, Finansman Ürünleri

^a Bu çalışma Muhammed Taha Yazıcı'nın Doç. Dr. Gülçin Kazan danışmanlığında yürütülen "Katılım Bankacılığı Finansman Ürünleri Bilinirliğinin Katılım Bankacılığı Tercihine Etkisi: Küçük ve Orta Boy İşletmelere (KOBİ) Yönelik Bir Uygulama" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

360 DERECE PERFORMANS DEĞERLENDİRME YÖNETİMİNE DAİR BİR ÇALIŞMA^a

Musa Şuayip Çataklı, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, cataklimusasuayip@gmail.com

Doç. Dr. Rumeysa Bilgin

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, rumeysa.bilgin@izu.edu.tr

ÖZET

İşletme yönetiminde performans, çalışanların icra etmesi gereken işlerin karşılanma durumudur. İşletmelerin verimliliği maksimize etmek adına performans yönetimi sürecini en iyi şekilde yönetmek adına performans yönetimi planlaması yapılır, bu planlama doğrultusunda performans değerlendirme yapılır ve bu değerlendirmenin sonuçlarının analizi ile performans yönetiminin geliştirilmesi beklenmektedir. Kişisel, takımsal ve kurumsal performans olarak üç ana boyutta ele alınan performans kavramı işletme veya yöneticiler tarafından belirlenen kriterler çerçevesinde yine işletme veya yöneticiler tarafından belirlenmiş olan performans değerlendirme yöntemi ile uygulanarak çalışanların ve işletmenin durumu değerlendirilmektedir. İşletmeler performans değerlendirme süreçlerinden elde ettikleri bilgilerle işletmeye ait kısa ve uzun vadeli stratejilerini belirleyebilmekte çalışanlar hakkında karar verebilmektedir. Performans değerlendirme kavramı üzerine sanayi devrimi ile tezler üretilmiş, tam netice almak için farklı yöntemler geliştirilmiştir ve geliştirilmeye devam edilmektedir. 20. yüzyılda teknolojinin, iletişimin ve ulaşımın gelişmesi ile globalleşen dünyada işletmelerin rekabeti de artmıştır. Bu artan rekabet işletmeler için verimliliğin önemini dolayısı ile performans yönetiminin önemini arttırmıştır. İşletmeler azami verimlilik için performansı en doğru şekilde ölçmenin yollarını aramaya devam etmektedir. Performans değerlendirme yöntemleri işletmenin durumuna, zamana, iş alanına göre değişebilmektedir. Bu yöntemler geleneksel performans değerlendirme yöntemleri modern performans değerlendirme yöntemleri olarak ayrılmaktadır. Modern performans değerlendirme yöntemlerinden biri olan 360 derece performans değerlendirme yöntemi diğer yöntemlerden farklı olarak çok yönlü ve geri bildirim özelliği olan bir değerlendirme yöntemidir. 360 derece performans değerlendirme girdi, süreç ve çıktı aşamalarından oluşmaktadır ve performans değerlendirme üstler, takım arkadaşları, paydaş birimler, müşteriler gibi örgütün tüm öğeleri tarafından gerçekleştirilirken toplanan veriler analiz edilerek değerlendirilen çalışanlar ile paylaşılarak geri bildirim sağlanmaktadır. Son yüzyılda kullanımı yaygınlaşan 360 derece değerlendirme yöntemi üzerine çalışmalar ve geliştirmeler devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Performans Yönetimi, Performans Değerlendirme,

^a Bu çalışma, Musa Şuayip ÇATAKLI'nın Doç. Dr. Rumeysa BİLGİN'in danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

AİLEDE DİNİ İLETİŞİMİN ÇOCUKLARIN DİNİ GELİŞİMLERİ İLE İLİŞKİSİ^a

Emine Oğul, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ogul.emine@std.izu.edu.tr

Dr. Âdem Ergül

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, adem.ergul@izu.edu.tr

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, ailede dini iletişimin çocukların dini gelişiminde ilişkisinin farklı değişkenler yönünden araştırılmasıdır. Araştırma teorik olarak nicel bir araştırmadır. Araştırmada ailenin dini iletişiminin olumlu ve olumsuz yönlerinin çocuğun dini gelişimiyle ilişkisinin teorik araştırması ise nitel yöntemle incelenmiştir. Çocukta mizaç ve alışkanlıkların bir süreç içinde geliştiği bilinen bir husustur. Ancak bu gelişim sürecinde hangi etmenlerin ne oranda etkili olduğu önemli bir araştırma konusudur. Bütün araştırmalarda göz ardı edilemeyen amillerin başında aile gelmektedir. Aile sahip olduğu değerler, gösterdiği ilginin mahiyet ve niteliği nispetinde çocuğu olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir. Bütün değer aktarımlarında iletişimin muhtevası, şekli ve üslûbu önemlidir. Din de bir yönüyle değerlerden ve pratik davranış modüllerinden oluşan bir sistemdir. Bu yönüyle söz konusu değerlerin çocuğa taşınmasında ve onun kişiliğinde yer bulmasında ilgi ve iletişim düzeylerinin ve niteliğinin önemi büyüktür. Çalışmamızda ailede aktarılması gereken dini değer ve davranışların neler olması gerektiği üzerinde durulmuş daha da önemlisi bu değerlerin aktarılmasında nasıl bir iletişime ihtiyaç duyulduğu konusuna ağırlık verilmiştir. Bu doğrultuda konuyla ilgili temel problem ve ara problemler tespit edilmiştir. Konuyu hazırlarken çocuk psikolojisi, çocuk eğitimi, çocuk ve din alanında yapılmış araştırmalar, makaleler, akademik tezler ve kitaplar taranmaya çalışılmış ve değerlendirilmiştir. Araştırmamız kısa bir girişten sonra, ailede çocuğun yeri, iletişimin çerçevesi, ailede iletişimin temelleri ve niteliği, doğru ve yanlış uygulamalar ve nihayet ailede ahlak eğitimi başlıklarından oluşmuştur. Ara başlıklarla da konu detaylandırılmıştır. Alanın uzmanlarına yönelik görüşler üzerinde durulmuş ve konuya dair kendi kanaatlerimizde ilgili başlıkların sonunda belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aile, Din Eğitimi, Çocuk, İletişim, Ahlak.

^a Bu özet, Dr. Âdem Ergül'ün danışmanlığında Enstitü Yüksek Lisans öğrencisi Emine Oğul'un "Ailede Dini İletişimin Çocukların Dini Gelişimleri ile İlişkisi" isimli Bilimsel Araştırma ödevinden Doç. Dr. Turgay Şirin'in Bilimsel Araştırma dersindeki ödevinden istifade edilerek hazırlanmıştır.

ŞEYHÎ'NİN HÜSREV Ü ŞİRİN ADLI ESERİNDE METİN- MİNYATÜR İLİŞKİSİ

Elif Taşdemir, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, tasdemir.e@std.izu.edu.tr

ÖZET

İlk defa Firdevsî'nin Şehnâmesinde siyasi mücadeleler etrafında yer alan Hüsrev ü Şirin'e asıl şeklini veren Nizâmî olmuştur. Nizami'nin Hamse'sinde yer almasıyla eser, İran edebiyatında büyük ses getirmiştir. Türk edebiyatında ismini ilk defa Kutub ile duyduğumuz Hüsrev ü Şirin, daha sonraları Ali Şîr Nevâî, Aydınoglu İsâ Bey, Fahrî, Şeyhî gibi şahsiyetlerle bazı tercümelere savaşa, bazılarında aşka, bazılarında ise kendi yorumlarına ağırlık verilerek karşımıza çıkmıştır. Şeyhî'nin Hüsrev ü Şirin'i ise Türk edebiyatında Türk mesnevi alanında önemli bir basamak olarak kabul edilmekte olup, Türkçe olarak yazılan en güzel ve başarılı mesnevi olarak görülmüştür. 6944 beyitten oluşan bu eser, tarih boyunca en çok neşredilen ve nakkaşlar tarafından tasvir edilen eser niteliği taşımaktadır. Ele alınan eserin minyatürlü yazmalarına ise sınırlı sayıda ulaşılmıştır. Metin And'ın Osmanlı Tasvir Sanatları 1: Minyatür adlı kitabında edindiğimiz bilgiye göre; 1499 yılında yazılan yazmada on beş minyatüre, yazma tarihi belli olmayan bir yazmada on beş minyatüre, 1500 yıllarında yazıldığı tahmin edilen bir yazmada üç minyatüre, 17. Yy'da yazılan bir yazmada ise yedi minyatüre ulaşılmıştır.

Bu çalışmada, Şeyhî'nin eserinde metin-minyatür ilişkisi irdelenmiştir. Bu bağlamda Şeyhî'nin metni göz önünde bulundurularak, minyatürlerin metni anlaşılır kılmadaki görevini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılarak yapılmıştır. Araştırmada Faruk K. Timurtaş'ın incelediği Şeyhî'nin Hüsrev ü Şirin adlı eseri, Türk ve İslam Eserleri Müzesi ve Topkapı Müzesi'ndeki minyatürler örneklem olarak seçilmiştir. Çalışmada Şeyhî'nin metinlerinde kullanılan minyatürlerin, genel itibariyle Hüsrev ü Şirin'i anlamlandırdığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Çalışma sonunda, minyatürlerin genel hatları ile metni anlaşılır kılmada yardımcı bir görevde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Şeyhî, Hüsrev ü Şirin, Minyatür, Tasvir.

16. YÜZYILDA FATİH VE SÜLEYMANİYE MEDRESELERİNDE AKLİ VE POZİTİF İLİMLERİN DURUMU VE DERS İÇERİĞİ

Esat Erbil Baykara, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 521321016@std.izu.edu.tr

ÖZET

Osmanlı İmparatorluğu'nun en önemli eğitim kurumlarından olan Fatih ve Süleymaniye Medreseleri XV. ve XVI. yüzyıllarda kurulmuş, devrinin ve sonrasında en üst eğitim kurumları olmuştur. Bu medreseler, eğitim-öğretim faaliyetlerine 3 Mart 1924'te çıkan Tevhid-i Tedrisat Kanun'a kadar devam etmiş ve faaliyetleri boyunca en üst eğitim kurumları olarak yerlerini korumuşlardır. Medreselerin ders programları ve okutulan ders kitapları hem vakfiyelerce belirlenmiş hem de hocaların inisiyatifine bırakılmıştır. Fatih ve Süleymaniye Medreselerinde okutulan dersler ağırlıklı olarak dini eğitim üzerine olmakla birlikte akli ilimlerin okutulması da ihmal edilmemiştir, akli ve nakli ilimlerin öğretimi birlikte yapılmıştır.

Bu çalışma, Fatih ve Süleymaniye Medreselerinde okutulan akli ilimler ve bu ilimler okutulurken kullanılan ders materyalleri hakkında kapsamlı bir inceleme yapmayı amaçlamaktadır. Yapılan bu çalışma da her iki medresenin kısa tarihçesi nedir, akli ilimler üzerine okutulan ders programı nasıldır, ders kitapları nedir ve bu kitapların içerikleri nasıldır? gibi sorulara cevap aranmıştır. Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden belge incelenmesi tekniği kullanılarak hazırlanmıştır. Yapılan incelemelerde Süleymaniye Medreselerinde okutulan akli ilimler, Daru't-Tıbb gibi akli ilimlerin kullanıldığı ihtisas medresesinin olması ve orada "Riyaziyat ve Tabiiyyat" gibi derslerin ağırlıklı okutulmasından dolayı Fatih Medreselerinden daha fazla akli ilimlerin okutulduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Her iki medresenin genel ders müfredatı incelendiğinde akli ilimlerin müstakil bir ders olarak değil de dini ilimler için okutulan kitapların içerisinde bir konu/alt başlık olarak ele alınmıştır.

Sonuç itibarıyla bu medreselerde okutulan akli ilimlerin temel düzeyde okutulduğu, bu akli ilimlerin Fatih Medreselerinde dini ilimlerin içerisinde yardımcı vazifesinde olduğu ve Süleymaniye Medreselerinde bulunan Daru't-Tıbb'ın akli ilimlere ağırlık vermesi hasebiyle Süleymaniye Medreseleri akli ilimler okutulması açısından daha zengin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Fatih Medresesi, Süleymaniye Medreseleri, Akli ilimler, Osmanlı Eğitim Sistemi.

BADELİ ÂŞIKLARIMIZDAN ÂŞIK FEYMANİ’NİN HAYATI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Hüseyin Kaçar, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 521321020@std.izu.edu.tr

Doç. Dr. Mehmet Öncel

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, mehmet.oncel@izu.edu.tr

ÖZET

Türk kültüründe önemli yere sahip olan geleneklerden bir tanesi de âşıklık geleneğidir. Âşıklık geleneği, yüzyılların deneyimlerinden süzülerek biçimlenmiş, belirli kuralları olan, şiirin kalıcı ve etkileyici özelliğinden yararlanarak kuşaktan kuşağa aktarılan bir değerler bütünüdür. Âşıklar, kendisinin veya başkalarının şiirlerini saz eşliğinde okuyan, aşık edebiyatının oluşmasında önemli katkıda bulunan kimselerdir. Âşık edebiyatı ise âşık veya ozan denilen kişilerin şiirlerinden meydana gelmekte olup kaynağı İslamiyet’in kabulünden önceki “sözlü edebiyata” kadar dayanmaktadır. Bu çalışma, Âşık Feymani’nin yaşam öyküsünü, âşıklık geleneği açısından sanatının incelenmesini amaçlamaktadır. Âşık Feymanî, âşıklık geleneğinin bütün unsurlarına hâkim olması bakımından bu sanatın önemli bir temsilcisi olarak kabul edilmektedir. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelenmesi yoluyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada Osmaniye Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından hazırlanan “Barış Güzeldir” adlı kitap örneklem olarak seçilmiştir. Konuyla ilgili Âşık Feymani ile ilgili yazılmış kitaplar, makaleler, röportajlar araştırılmış ve elde edilen belgeler taranıp incelenmiştir. Yapılan çalışmadan Âşık Feymani’nin, âşıklık geleneğinin bütün unsurlarına hakim olduğu; atışma, deyişme, taşlama, lebdeğmez, muamma, hikayeli türkü söyleme gibi özellikleri sanatında yansıttığı bulgusuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular ışığında Âşık Feymani, âşıklık geleneği içinde halen yaşayan bir değerdir. Âşık Feymani sanatıyla bu alanda birçok çırak yetiştirdiği ve tecrübesinden, saz icrasındaki inceliklerinden yeterince faydalanılmadığı sonucuna ulaşılabilir.

Anahtar Kelime: Âşıklık Geleneği, Âşık Feymani, Badeli Âşıklık, Saz.

BİR TASAVVUF SANATI OLARAK EBRU

Merve Cemile Çayır, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 526221002@std.izu.edu.tr

ÖZET

Sanat, insanoğlunun varoluşundan itibaren beraberinde olan, duygu ve düşüncelerini aktarma aracı olarak kullandığı bir olgudur. Yaratıcının yaratma sanatının bir tezahürü olarak dünyaya gelen insanın bir sanat eseri olduğu düşünüldüğünde, pratik hayatta, geçmişten bugüne sanatla iç içe olduğu bir gerçektir. İslam dini de doğduğu coğrafya ve kurulduğu mekân itibarıyla sanatve edebiyatın merkezinde teşekkül etmiş ve bu bağlamda yüzyıllar boyu bu geleneği sürdürmüştür. Tasavvuf ise, İslam'ı güzel yaşama, kâmil insan olma sanatıdır. Dolayısıyla tasavvuf asırlarca geleneksel sanatlarla iç içe bir varoluş sergilemiştir. Geleneksel terimi, geleneğe ait olan demektir. Geleneksel sanatlar denildiğinde ise, Türk-İslam geleneğinden gelen tezyini sanatlar anlaşılmaktadır. Şüphesiz ki tezyini sanatlar denilince akla ilk gelenlerden biri ebru sanatıdır. Ebru sanatı, doğadan elde edilen kök boyalarla, deniz kadayıfı ve öd gibi doğal içerikli malzemelerle kıvam verilmiş su üzerine yapılan plastik sanatlar kategorisine dahiledilen bir resim sanatıdır.

Bu makale, İslami bezeme sanatlarından olan Ebru sanatı ve İslam'ı en güzel haliyle yaşama sanatı olan tasavvufu birlikte ele alacak olup, ebru sanatının ve tasavvufun birbirlerine etkileri ve benzerlikleri, sufi geleneğinden gelen ebrucular ve yetiştirdikleri talebeleri araştırıp ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yoluyla gerçekleştirilmiştir. Konuya dair birçok kaynak araştırılmış ve elde edilen belgeler taranıp işlenmiştir.

Yapılan çalışmada, tasavvuf kültüründen gelen birçok ismin ebru sanatının gelişmesinde öncülük ettiği, ebru sanatının tasavvuf çizgisi ile şekillenerek müstakil bir sanat kolu haline geldiği bulgusuna ulaşılmıştır. Çalışma sonucunda musiki, edebiyat ve bilumum İslami sanatlarla ortak bir payda da buluşan ve ayrılmaz bir bütün olan tasavvuf geleneğinin, yeni birbakış açısıyla ebru sanatının da var oluşundaki ve gelişimindeki çarpıcı etkisi ortaya konulmuştur.

Anahtar kelimeler: Geleneksel İslam Sanatları, Ebru Sanatı, Tasavvuf.

A.ALİ URAL'IN ‘‘PEYGAMBER'İN AYNALARI’’ ESERİNİN İNCELENMESİ

Muhammet Bayram, Yüksek Lisans Öğrencisi

Istanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, muhammetbayram386@gmail.com

ÖZET

Sahabenin hayatını ele alan birçok kitap bulunmakla birlikte onları edebi bir üslupla kaleme alan yazar sayısı son derece sınırlıdır. Ashabın hayatını günümüz insanıyla buluşturan A. Ali Ural, kendine has üslubuyla bir portre-deneme çalışması olan Peygamber'in Aynaları ile bu boşluğu doldurmaktadır. Eser, yazarın deneme kitaplarından birisidir ve yazarın otuz yıllık hayalinin ürünüdür. Yazar, sahabenin Peygamber'den aldığı ışığı bir ayna misali yansıttığını ifade etmek için kitabın adında ayna kavramını kullanmıştır. Kitap tüm okuyuculara hitap eden bir yapıdadır. Eser, üslup açısından ne teknik bir siyer çalışması ne de duygusal bir sahabe atmosferi oluşturma çabasını içerir. Ali Ural bu ikisi arasındaki dengeyi sağlamaya çalışmıştır. Sahabe eserde ortaya konulurken çoğunlukla İslam'a girmeden önceki dönemden ele alınmıştır. Daha sonra İslam ile tanışma süreçleri aktarılmış ve özellikle Hz. Peygamberle olan ilişkileri ele alınmış ve son olarak da Peygamber'in ölümü sonrasındaki yaşamları aktarılmıştır. Ali Ural sahabe hayatlarını ortaya koyarken onları hayalî bir kahraman veya bir melek olarak yansıtmadığı gibi sıradan bir insan olmadıklarını da göz önünde bulundurmıştır. Onları farklı kimlik ve özellikleriyle yaşadıkları sosyal ortam içerisinde anlatmıştır. Eserde sahabe hem fiziksel hem de ruhsal yönleriyle ele alınmıştır. Eserde sade bir dil yapısı benimsenmiş ve çoğunlukla devrik cümle yapısına başvurulmuştur. Eseri incelerken hem biçim hem de içerik yönünden önemli görülen hususlar aktarılmaya çalışılmıştır. Adı geçen otuz üç sahabenin hayatları teker teker ele alınmamış, biçim ve içerik yönünden uygun olan örnekler seçilerek aktarılmıştır. Bu eseri incelemekteki amacımız, sahabe hayatını didaktik bir üsluptan öte edebi bir bakış açısıyla okura sunması açısından örnek teşkil eden bu eserin tanınmasını sağlamak ve diğer yazarlar için de örnek alınmasına katkı sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Ali Ural, Peygamber, Ayna, Sahabe, Deneme.

İSTANBUL KARACA AHMET MEZARLIĞI'NDA YER ALAN SANATKÂR MEZAR TAŞLARI HAKKINDA BİR DEĞERLENDİRME

Mustafa Genç, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 521321008@std.izu.edu.tr

ÖZET

Maddi kültür varlıkları içerisinde Mezar taşları önemli bir yere sahiptir. Orta Asya'dan bu yana yaşatılmaya devam eden mezar taşı geleneği, gelişimini Anadolu'ya kadar devam ettirmiş ve Anadolu'da bu gelişimin daha estetik örneklerini ortaya çıkarmıştır. Mezar taşları yaşanan döneme ve bölgenin özelliklerine göre değişik formlarda biçimlendiği bilinmektedir. Anadolu'da Ahlatla beraber başlayan mezar taşı geleneği devam etmiş ve Osmanlı Devleti'nde de bu geleneğin en önemli örneklerinden biri olan Karacaahmet Mezarlığı ortaya çıkmıştır. Mezarlıktaki mezar taşı örnekleri, Anadolu örneklerinin dönem içerisinde gelişen süsleme ve teknik özelliklerin farklı bir yansıması olarak ortaya çıkmış ve yetkin örnekler olarak değerlendirilmiştir. Mezar taşlarındaki bu tipolojik gelişimin en karakteristik örnekleri İstanbul'da Eyüp Sultan Haziresi, Beşiktaş Yahya Efendi Haziresi ve Karacaahmet Mezarlığı'dır. Çalışmaya konu olan İstanbul Karacaahmet Mezarlığı'nda bu örneklerden birisidir. Bu çalışma mezarlıkta yer alan sanatkâr mezar taşlarını teknik ve süsleme kompozisyonları, başlık tipi, süsleme özellikleri, sanatkârların hangi tarıkata bağlı olduğu gibi hususları ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu bağlamda incelenen sanatkâr mezar taşlarında bulunan hattat imzaları, süsleme detayları, taş işçiliği, manzum-mensur ayrımı, başlık tipleri ve formları hakkındaki bilgiler istatistik veriler üzerinden değerlendirilmiştir. Bu çalışma bilimsel araştırma tekniklerinden kaynak tarama ve literatür analiz yöntemleriyle gerçekleştirilmiştir. Sonuç itibarıyla Karacaahmet'teki sanatkâr mezar taşları, kompozisyon ve süsleme detayları bakımından Anadolu örneklerinin yansıması ve devamı olduğu tespitine varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Karacaahmet Mezarlığı, Mezarlık, Mezar Taşları, Türk Sanatı.

İBNİ HAZM VE ENDÜLÜS SİYASETİNE ETKİSİ

Talha Akın, Yüksek Lisans Öğrencisi,

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 521321010@std.izu.edu.tr

ÖZET

İspanya topraklarında yaklaşık 650 yıl hüküm süren Endülüs medeniyeti, içerisinde birçok bilgin yetişmiştir. Bunlardan birisi de 994 yılında, Kurtuba'da doğan İbn Hazm'dır. Kaynaklarda Fars veya İspanyol olduğuna dair rivayetler bulunmaktadır. Vezir ve ilim adamı olan babası sayesinde hem ilimle hem de siyasetle erken yaşta tanışmış, çevik zekaya ve sivri dilli yapıya sahip olması sebebiyle dikkatleri üzerine toplamıştır. Endülüs Emevi Devleti'nin son yıllarında yaşamış, Endülüs Emevi Devleti'ni desteklemiştir. Emevi Devleti'nin yeniden kurulması için çok çabalamış, lakin bunu başaramamıştır. Melaiki Tavaif döneminde birçok Melik'e vezirlik yapmış ve Endülüs Emevi Devleti'ni belirli siyasi usullerle geri getirileceğine inanmıştır. Bu çalışmanın amacı Endülüs Emevi Devleti ve Melaiki Tavaif döneminde önemli bir yeri bulunan, İbn Hazm üzerine bir inceleme yapmaktır. Çalışmada İbn Hazm'ın Endülüs siyasetine nasıl bir etkisi olduğu, İbn Hazm'ın düşüncelerinin Endülüs siyasetine nasıl yansıdığı konuları irdelenmeye çalışılmıştır. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yoluyla gerçekleştirilmiştir.

Dinler tarihi, mezhepler tarihi, fıkıh usulü, hadis usulü, felsefe ve edebiyat gibi birçok alanlarda eser yazmış olan İbn Hazm, Irksal ve mezhepsel bağnazlığa eleştirilerde bulunmuştur. Endülüs üzerinde hâkim olan Arap üstünlüğünü ve Maliki mezhebi hakimiyetini yıkmaya çalışmış ve bu çalışmada da nispeten başarılı olmuştur. Sonuç olarak Endülüs'ün siyasi, dini ve kültürel yapısına birçok noktada etki etmiş, İspanya'daki Malikilik ve Arap üstünlüğünü büyük bir oranda azaltmış ve Avrupa ile siyasi ilişkilerde önemli bir rol oynamıştır.

Anahtar kelimeler: Endülüs, İbn Hazm, Siyaset, İspanya, Zahirilik.

MUSİKİDE BİR DERYA: HAFIZ HABIL ÖNDEŞ'İN HAYATI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Yunus Emre İpek, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 521321014@std.izu.edu.tr

Doç. Dr. Mehmet Öncel
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, mehmet.oncel@izu.edu.tr

ÖZET

Fonetik sanatların bir dalı olan mûsikî, duyguların ve düşüncelerin nağmeyle ifadesi anlamlarına gelmektedir. Güzel sanatların bir yelpazesini ve en önemlilerinden olan bu ilim Bazen insanlar üzerine duyguları empoze etmek için, bazen bir fikrin yayılması için kullanılmaktadır. Aynı zamanda mûsikî, dînî amaçlarla bir tebliğ vasıtası olarak kullanılmış ve menşeyini Türk Kültürü ve İslam Mûsikîsinden alarak bugünkü seviyesine gelmiştir. Zaman içerisinde Türk Din Mûsikîsi, musiki dünyası içerisinde kendine önemli bir yer edinmiştir. Türk Din Mûsikîsi, nitelik bakımından cami mûsikîsi ve tekke mûsikîsi olmak üzere iki türde incelenmektedir. Cami Musikisi, Türk Din Mûsikîsinin ilk ve en önemli bölümünü oluşturan türlerinden biri olup câmide ibadet öncesi, ibadet sırasında ve ibadetten sonra icra edilen ses mûsikîsinden ibarettir. Bu musiki türü, ilk zamanlardan başlayarak meşk usulü ile insanlara öğretilmiştir. Bu alanda yetişmiş pek çok musikişinas bulunmaktadır. Bu görevde öncü şahsiyetlerden birisi de udi, bestekâr, Hafız Habil Öndeş'tir. Bu çalışma dini musikinin bir türü olan cami musikisinde önemli hizmetleri olan Hafız Habil Öndeş hakkındadır. Çalışmada Hafız Habil Öndeş'in hayatı, Türk Din Musikisi üzerine yaptığı çalışmaları incelenmiştir. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden döküman incelemesi ve yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışmadan elde edilen veriler ışığında Habil Öndeş'in İstanbul Tavrı makamlara göre ezan üzerine çalışmalar yaptığı ve bu alanda öğrenciler yetiştirdiği bununla birlikte beste çalışmaları da yaparak bu alana olan birkaç önemli beste kazandırdığı bulgusuna ulaşılmıştır. Çalışmanın sonucunda; Habil Öndeş'in, Türk Din Musikinin nitelik bakımından bir türü olan cami musikinde yıllarca hizmet verdiği ve öğreticiliğini yaptığı, bu alanda önemli isimlerinden dersler alarak kendini yetiştirdiği, icralarda tavrı noktasında İstanbul Tavrı'nın hem icracısı hem öğreticisi olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Anahtar Kelimeler: Hafız Habil Öndeş, Musiki, İstanbul Tavrı, Cami Musikisi.

HZ. PEYGAMBER (S.A.V) DÖNEMİ SİDÂNE VE HİCÂBE VAZİFESİ

Yusuf Akbey, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 521321006@std.izu.edu.tr

ÖZET

Sidâne kavramı, Kâbe'nin bakımı, kapısının ve anahtarlarının muhafazası vazifelerini ifade etmek için kullanılmaktadır. Hicâbe kavramı ise Sidâne ile birlikte benzer anlama gelecek şekilde kullanılmaktadır. Bu iki kavram arasındaki farka göre Sidâne vazifesinin Kâbe hizmetlerinin tümünü kapsadığı, Hicâbe görevinin ise yalnızca Kâbe kapısı ile alakalı hizmetler için kullanıldığı söylenmektedir. Fonksiyonel olarak birbirine benzeyen bu vazifeleri deruhte eden görevlilere ise Hâcib ya da Sâdin şeklinde hitap edilmektedir. Bu çalışma, Hz. Muhammed'in (s.a.v) Mekke fethinde teamülden kaldırmadığı vazifeler arasında olan Sidâne ve Hicâbe vazifelerini tevdi etme sürecini ve bu vazifeleri tevdi ettiği kişilerle olan münasebetlerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Çalışma nitel araştırma tekniklerinden doküman inceleme yöntemiyle oluşturulmuştur. Elde edilen bulgular ışığında İslam tarihi kaynaklarında Hz. Muhammed'in Kâbe'nin görevleri olan Sidâne ve Hicâbe görevlerini yakın akrabalarının ısrarla istemesine rağmen liyakat esaslı bir metotla Abdüddaroğulları'na teslim ettiği görülmüş ve bu görevlerin kıyamet gününe kadar bu ailede kalması gerektiğini vurgulamıştır. Hz. Peygamber'in bu fiilini de teyit eden Nisa suresinin 58. ayeti de Kâbe'nin fethi esnasında nazil olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Sidâne vazifesini üstlenen Abdüddaroğulları'nın deruhte ettiği vazifelerin mahiyeti üzerinde durulmuştur. Abdüddaroğulları'nın soyundan gelen ve bu vazifeyi Hz. Peygamber döneminde devam ettiren Osman. b. Talha'nın Mekke coğrafyasında kurmuş olduğu ilişkiler ve faaliyetler incelenmiştir. Mekke'nin fetih süreciyle birlikte bu kabilenin genel durumu hakkında bilgi verilmiş ve kabilenin bu süreçlerde Hz. Peygamber'le olan ilişkileri ve İslamlaşma süreci ele alınmıştır. Çalışmanın neticesinde Hz. Muhammed'in dönemin en prestijli görevlerinden olan bu iki vazifeyi kendi akrabalarına vermeyip daha önce bu işi yapmış olan kabileye tekrar teslim etmesi, yaptığı atamalarda liyakat mefhumuna duyduğu hassasiyeti gözler önüne sermektedir. Bundan dolayı Sidâne ve Hicâbe görevlerinin teslim edilmesi sırasında yaşanan olaylar, Müslümanlar nezdinde büyük bir öneme sahip olduğu görülmektedir.

Anahtar kelimeler: Sidâne, Hicâbe, Osman b. Talha.

İSLAM TARİHİNDEKİ KÂBE KUŞATMALARI

Zehra UĞUR, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 521321012@std.izu.edu.tr

ÖZET

Mekke vadisinin ortasında bulunan ve Müslümanların kiblesi olan Kâbe, İslam inancına göre yeryüzünde yapılan ilk mâbed olma özelliğini taşır. Nitekim Kur'ân-ı Kerim'de, “Şüphesiz âlemlere bereket ve hidâyet kaynağı olarak insanlar için kurulan ilk ev Mekke'deki Kâbe'dir.” buyurulmuştur. Kâbe'nin Hz. Âdem veya ondan önce melekler tarafından inşa edildiğine dair rivayetler olsa da Kur'ân'da “Bir zamanlar İbrâhim'e beytin yerini göstermiş ve şöyle demiştik: “Bana hiçbir şeyi ortak koşma; tavaf eden, kıyamda bulunan, rükû ve secde edenlere evimi temiz tut.” âyeti ile Kâbe'nin Hz. İbrahim tarafından yapıldığı bildirilmekte ve Hz. İbrâhim'den önce ise kimin tarafından inşa edildiğine dair bir bilgi bulunmamaktadır. Kâbe'nin dini konumuyla birlikte, Mekke halkına kazandırdığı ekonomik ve siyasi nedenlerden dolayı Arap kabileleri, Kâbe'nin idaresini ele geçirmek ve böylece hem güçlerini hem de itibarlarını artırmak için tarih boyunca mücadeleler vermişler ve birbirleriyle savaşmışlardır. Bu çalışma Hz. Muhammed (sav)'den sonra Müslümanlar arasındaki Kâbe'ye yönelik saldırıları ve bu saldırıların sebeplerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yoluyla gerçekleştirilmiştir. Raşid halifeler devrinden sonra Emevilerin iktidara gelmesiyle birlikte Yezid b. Muaviye ve Abdülmelik b. Mervan döneminde Kâbe, siyasi nedenlerden dolayı iki defa saldırılara maruz kalmış ve bu saldırılar Kâbe'nin örtüsüne, duvarlarına ve Hacerü'l Esved'e ciddi manada zarar vermiştir. Emevi Devleti'nin yıkılmasından sonra yerine kurulan Abbasi Devleti döneminde de Kâbe, ideolojik ve siyasi nedenlerden ötürü Karmatiler tarafından baskına uğramıştır. Bu baskında Kâbe, ciddi bir şekilde tahrip olmuş ve Hacerü'l Esved taşı yerinden sökülerek kaçırılmıştır. Râşid halifeler döneminden sonra Emeviler ve Abbasiler zamanında yaşanan siyasi münakaşaların Kâbe'yi olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kâbe, Mekke, Hacerü'l Esved, Emeviler, Abbasiler.

İSLAMİYET'LE BİRLİKTE DEĞİŞEN CAHİLİYE ÂDETLERİ: KADIN ÖRNEĞİ

Zeynep Bayrak, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 526221006@std.izu.edu.tr

ÖZET

Cahiliye kavramı genel olarak Arapların İslamiyet öncesi yaşadıkları dönemi ve bu dönemle ilgili bilgisizlik temelli inanç, örf ve âdetlerini ifade etmektedir. Cahiliye kelimesinin sözlük anlamında bulunan bilgisizlik, körü körüne hareket, ciddiyetsizlik, taşkınlık, barbarlık gibi insani özelliklerden uzak davranışlar İslamiyet öncesi dönemde yaşayan Arapların sosyal hayatlarına hâkim olan davranışlar olduğundan bu devir Cahiliye Dönemi olarak adlandırılmaktadır. Çalışmanın amacı cahiliye kavramına yüklenmiş olan bu olumsuz anlamlardan yola çıkarak Cahiliye dönemi Arap kadınları üzerine bir inceleme yapmak ve İslamiyet'in gelmesiyle kadının hem aile içinde hem de toplum içindeki konumunun nasıl değiştiğini incelemektir. Bu çalışma bilimsel araştırma tekniklerinden kaynak tarama ve literatür analiz yöntemleri kullanılarak yapılan incelemeler neticesinde hazırlanmıştır. Yapılan çalışma kapsamında başta cahiliye Arap toplumunda yaygın olan kız çocuklarını diri diri toprağa gömülmesi âdetinin nasıl ortaya çıktığı, hangi kabileler arasında yaygın olduğu, öldürülme şekilleri ve bu hadisenin arka planında yatan ekonomik, sosyolojik, psikolojik sebepler ve nikah türleri üzerinden kadının ve ailenin durumu incelenmiştir. Erkeklerle tanınan sınırsız hakların yanı sıra kadının hiçbir hakkının olmaması toplumun geleneklere göre yönetilmesi, örf ve âdetlerin kanun gibi kabul edilmesi ve hukuk sisteminin olmamasından kaynaklanmaktadır. İslamiyet'in gelmesiyle birlikte kadının hem aile içindeki hem de toplumdaki konumu değişmiş, evlilik, kadın erkek ilişkileri ve miras hukuku gibi konularda haklarında gelişmeler olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Cahiliye Âdetleri, Kadın, Mev'ûde, Nikah Şekilleri.

FUZÛLÎ'NİN TÜRKÇE DÎVANI'NDA NEY MEFHUMU

Durmuş Ali Akkaş, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ali.akkas@izu.edu.tr

ÖZET

Ney çok eski zamanlardan beri kullanılagelmiş nefesli bir müzik aletidir. Çok farklı türde müzikler icra edilirken kullanılsa da özellikle dini musikinin icrasında kullanılması sıklık göstermektedir. Ayrıca bu müzik aleti müzik icrası dışında çeşitli şiirlere de konu olan bir enstrümandır. Özellikle de Hz. Mevlânâ, meşhur eseri *Mesnevî*'nin ilk 18 beytinde neyi mecaz yoluyla zikrederek insan-ı kâmilî anlatmış ve ondan sonra gelen birçok şairi de bu kullanımıyla etkisi altında bırakmıştır. Hz. Mevlânâ'dan sonra gelen birçok Mevlevî şair, ney enstrümanını anlattıkları müstakil şiirler yanında hususiyetle sesinin âşıkların yüreğini dağlaması gibi sembolik kullanımıyla da zikretmiştir. Mevlevîler arasında ayrı bir öneme haiz olan bu enstrüman Mevlevî olmayan başka şairlerin şiirlerinde de zikredilmiştir. Mevlevî olmamasına rağmen aynı şekilde neyi şiirlerinde zikreden şairlerden birisi de gerek yaşadığı dönemde gerekse de sonraki zamanlarda ünü birçok bölgeye yayılmış olan Fuzûlî'dir. Çalışmanın temel amacı da tam bu noktadan hareketle Fuzûlî'nin *Türkçe Dîvanı*'nda ney mefhumunu hangi şekillerde kaleme aldığını belirlemek ve bu mûsikî aletini de ne gibi mecazi anlatımlarla zikrettiğini keşfetmektir.

Bu çalışma, İsmail Parlatır'ın hazırlanmış olduğu ve Akçağ Yayınları tarafından basılan nüsha üzerinde bilimsel araştırma tekniklerinden kaynak tarama ve literatür analizi yöntemleri kullanılarak yapılan incelemeler neticesinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma esnasında ney mefhumunun mezkûr eserde nây ve ney gibi iki farklı şekilde kullanıldığı görülmüş ve toplam 18 yerde zikredildiği tespit edilmiştir. Şair, bu enstrümanı çeşitli terkiplerle birlikte farklı sembolik unsurları ifade etmek, şiirlerine çeşitli mecazi anlamlar yüklemek ve manada derinleşmeyi sağlamak amacıyla ele aldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Fuzûlî, Türkçe, Dîvan, Ney, Nây, Mefhum.

ÖMER NASUHI'İN İMHASINA GÖNLÜ RAZI OLMADIĞI TEK ROMANI “İKİ ŞÜKUFİ-İ TAAŞŞUK” ÜZERİNE BİR İNCELEME

Naciye Meltem Hamidi, Yüksek lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, hamidi.naciye@std.izu.edu.tr

Prof.Dr. Ziya Kazıcı

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ziya.kazici@izu.edu.tr

ÖZET

Türkiye Cumhuriyeti 5. Diyanet İşleri Başkanı olan Ömer Nasuhi Bilmen temsil ettiği bu makamın da işaret ettiği üzere İslami ilimler sahasındaki çalışmaları ve katkılarıyla temayüz etmiş 20. yüzyılın önemli simalarındandır. Ancak Ömer Nasuhi, İslami ilimler sahasındaki çalışmalarının ötesinde birtakım edebi eserler de ortaya koymuş ve adeta kaleminin gücünü gözler önüne sermiştir. Tam da bu noktada ‘İki Aşk Çiçeği’ adlı romanı kendisinin edebi yönüne ışık tutması açısından oldukça değerlidir. 1904 yılında, gençlik döneminde Osmanlıca olarak yazılmış olup, yazıldığı yıllarda Ömer Nasuhi Bilmen’in kitaplığında gizli bir hazine olarak kalmıştır. Ahmed Selim Bilmen bu gizli hazineyi babası Ömer Nasuhi Bilmen’in vefatından sonraki dönemde gün yüzüne çıkartmıştır. Binnur Albayarak ve Ahmet Albayrak tarafından Türkçe olarak 2007 yılında okuyucuya sunulmuştur. Ömer Nasuhi’nin tek romanı olması, edebi yönünü ortaya çıkarması ve döneminin özelliklerini yansıtmaları bakımından incelemeye değer bir yapıttır.

Roman aşkı tatmış, kaybetmeyi tatmış, kader karşısında çaresini yitirdiğini derinden kavramış bir grup insanın hayatını konu edinmektedir. Eserde asıl Hasan Tahsin karakterinin yaşamı hakkında detaylı bilgiler verilip bu karakter üzerinde durulmaktadır. Eser pek çok öğüt içermekle birlikte şiirlere de oldukça yer verilmektedir. Hakiki ve menfaatsiz bir sevdanın tasviri; Hasan Tahsin Bey ile Sabiha Hanım’ın, iki aşk çiçeğinin hikayesidir.

Bu bildiride Ömer Nasuhi’nin kimliğinden ve hayatından söz edildikten sonra 21 bölümden oluşan küçük hacimli fakat büyük tasvirli İki Aşk Çiçeği adlı eser üzerine bir inceleme gerçekleştirilip, eserdeki öğütlere, edebi dile, şiirlere ayrı bir bölüm açılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ömer Nasuhi Bilmen, İki Aşk Çiçeği, İki Şükufe-i Taaşşuk.

SAHRA ALTI AFRIKA ÜLKELERİNDE DIŞ YARDIMLARIN KALKINMAYA ETKİSİ: İSLAM KALKINMA BANKASI ÖRNEĞİ^a

Ahmet Biçer, Doktora Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, bicer.ahmet@std.izu.edu.tr

ÖZET

Dış yardımlar genel itibariyle bir ülke veya uluslararası kuruluş tarafından başka bir ülkeye veya kuruluşa sağlanan kredi, bağış ve iş birliği destekleridir. Söz konusu yardımların ilgili ülkelerin kalkınma süreçlerini teşvik ederek ekonomik ve sosyal gelişimlerine yardımcı olduğu belirtilmektedir. 1970’li yıllardan sonra yoğun bir gündem oluşturan dış yardımlar ile alıcı ülkelerin altyapı yatırımları, yoksulluğun giderilmesi, acil insani müdahaleler, barışın korunması ve borç yükünün hafifletilmesi hedeflenirken; donör ülke ve kuruluşlar açısından insani unsurların dışında ekonomik (pazar yeri), politik (siyasi etkinlik) ve güvenlik konularına dair kazanımlar ön plana çıkmaktadır. Bu sebeple dış yardımlar bir yandan alıcı ülkelerin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik sağlanırken, diğer yandan donör ülke ve kuruluşların kendi amaç ve hedeflerine uygun bir pozisyonda yürütülmektedir. Bu durum ise dış yardımların kalkınmaya yönelik performansını doğrudan etkilemektedir. Çalışmamızda en temelde dış yardım ve kalkınma arasındaki bu ilişki Sahra altı Afrika ülkelerine ait veriler ile İslam Kalkınma Bankası (İKB) yardımları ve diğer dış yardımlar üzerinden tartışılmıştır. Bu kapsamda sabit etkiler yöntemi kullanılarak yapılan panel veri analizinde İKB’ye üye Sahra altı Afrika bölgesinde bulunan 20 ülkenin 29 yıllık 9 bağımsız ve bir bağımlı değişkene ait verileri kullanılmıştır. Ortaya çıkan sonuçlar itibariyle, çalışmaya konu süre içerisinde dış yardımların yoğun bir şekilde yapıldığı, temel ve insani ihtiyaçlara yönelik alanlarda önemli sayılabilecek faaliyetlerin gerçekleştirildiği fakat etkilerinin daha çok yerel düzeyde ve mikro ölçekte kaldığı görülmüştür. Sonuçlar itibariyle İKB yardımlarının daha anlamlı görülmesine rağmen ülkelerin kalkınmasına yönelik makro ölçekte önemli bir ivme sağlayamadıkları ve istenen etkiyi gösteremedikleri sonucuna varılmıştır. Bu sonuçlar bağlamında dış yardımlar ile ilgili bir paradigma değişikliğinin gerekliliği yönündeki iddia desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kalkınma, Dış Yardım, Afrika, İslami Finans, İslam Kalkınma Bankası.

^a Bu çalışma, Ahmet BİÇER’in Dr. Ahmet TIKTIK danışmanlığında yürütülen doktora tezinden üretilmiştir.

KATILIM BANKACILIĞINDA SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK FAALİYETLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA^a

Eyyüp Yakup Gedikli, Doktora Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, eyyupyakup.gedikli@gmail.com

Doç. Dr. Haşmet Gökırmak

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, hasmet.gokirmak@izu.edu.tr

ÖZET

Dünyadaki yoksul insan sayısının artış göstermesi, toplumların yeterli bir seviyedeki eğitim ve sağlık imkanlarından mahrum olması, cinsiyet eşitsizliklerinin oluşması ve küresel ısınmaya bağlı olarak gerçekleşen çevresel sorunların artış göstermesi gibi temel sorunlar, Birleşmiş Milletler çatısı altındaki devletleri ‘Sürdürülebilirlik’ adı altında kalkınma programları oluşturmaya teşvik etmiştir. Bu kapsamda finansal, sosyal ve çevresel hedefler başta olmak üzere, 2030 yılına kadar ulaşılması amaçlanan ‘Sürdürülebilir Kalkınma’ hedefleri belirlenmiştir. Katılım bankacılığı sistemi de sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesinde potansiyel bir role sahip olup, kendi değer ve prensipleri doğrultusunda finansal kapsayıcılığın gelişmesini, toplumsal fayda esaslı finansmanları ve çevre dostu faaliyetleri desteklemektedir. Bu doğrultuda Türkiye’deki katılım bankalarının sürdürülebilirlik faaliyetleri mercek altına alınarak, doküman analizi ve derinlemesine mülakat tekniklerinin de yardımı ile hem sosyal ve çevresel fayda için, hem de katılım bankacılığının gelişmesi için atılması gereken adımlara vurgu yapılmıştır. Özellikle ‘Yeşil Sukuk’ ve ‘Mikro Kredi’ gibi enstrümanlar ile ürün yelpazesinin genişletilmesi, Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) gibi uluslararası kurumlar ile ortaklıklar gerçekleştirilmesi, sosyal sorumluluk projelerinin sistematik bir şekilde yürütülmesi, özkaynak finansmanının ön plana çıkartılması, iklim değişikliğine pozitif etki oluşturmak amacı ile kredi politikalarının revize edilmesi ve müşteri odaklılık ilkesinin baz alınması en önemli sürdürülebilirlik adımları arasında yer almaktadır. Sürdürülebilirlik faaliyetlerini kurum stratejisi olarak benimseyen firmaların, kamuoyu nezdindeki itibar ve prestijlerindeki artışın yanı sıra ürün ve hizmet yelpazesinin genişlemesi ile birlikte işlem karlılıklarının artması da sürdürülebilirlik faaliyetlerinin pozitif çıktıları arasında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Katılım Bankacılığı, Sürdürülebilir Kalkınma.

^a Bu çalışma, Eyyüp Yakup Gedikli’nin Doç. Dr. Haşmet Gökırmak danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

HANEHALKI TASARRUFLARININ GAYRİMENKUL PİYASASI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: FİNANSMAN MODELLERİNİN ÜLKELER ARASI KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Kıvanç Sinan Bardakçı, Doktora Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, kivanc.sinan@gmail.com

ÖZET

Hazırlanma aşamasındaki işbu tezin konusu, gayrimenkul piyasalarının uluslararası seçilen örneklem ülkeler bağlamında hane halkı tasarruf oranlarının etkisini makroekonomik olarak ölçmeye çalışmaktır. Temel insani ihtiyaçlarından birisi de kuşkusuz barınma ihtiyacıdır. Dolayısıyla bu ihtiyacın karşılanması için gerekli iktisadi koşulların bulunması gerekmektedir. Bu koşullar birden fazla ekonomik göstergenin incelenmesini gerektirmektedir. Dolayısıyla, hane halkı tasarruf oranlarıyla birlikte konut ihtiyacının karşılanmasına yönelik diğer makroekonomik göstergelerin de detaylarıyla incelenmesi düşünülmektedir. Zira göstergelerin birbirleriyle olan sebep – sonuç ilişkileri yadsınmamaktadır. Sözelimi; enflasyon, politika faiz oranları, asgari ücret, gelir dağılımı eşitliği (Gini Katsayıları), kur dalgalanmaları, konut arzı, konut finansman modelleri, inşaat maliyet endeksi, konut satış endeksi gibi göstergelerin birlikte ele alınması gerekmektedir. Gayrimenkul piyasası ve inşaat sektörü ekonomiler için büyük bir öneme sahiptirler. Çünkü inşaatlar, konut arzını oluşturmakla birlikte pek çok sanayi, imalat ve perakende kolunun da hareketlenmesini sağlamaktadırlar. Dolayısıyla inşaat sektörünün büyümesiyle birlikte ekonomilerin de büyümesi söz konusu olmaktadır. Tabi konut arzı tek başına bir şey ifade etmemektedir aynı ölçüde konut talebinin de oluşması gerekmektedir. Konut talebinin oluşmasında en büyük etkenlerden biri kuşkusuz tasarruf oranları olmaktadır. Zira, gelir ve harcama arasındaki fark olan tasarrufların küçülmesi halinde yeterli düzeyde konut talebinin oluşması mümkün görünmemektedir. Yeterli tasarrufun oluşmasıyla birlikte enflasyon ve konut değer endekslerinin yüksek olması halinde yine talebin oluşması mümkün olmayabilmektedir. Bu bağlamda çalışmanın konusu uluslararası düzeyde makro ekonomik göstergelerle birlikte hane halkı tasarruf oranlarının etkisini incelemektir. Çalışmanın inceleme alanı, iki farklı disiplin olan ekonomi ve finans bilimlerinin kapsamındadır. Ekonominin temel göstergeleri üzerinden Türkiye, Almanya ve Malezya ülkelerinin geçmişten bu yana analizleri yapılarak genel tespitlerin yapılması gerekmektedir. Bununla birlikte karşılaşılan iktisadi tabloya dayanarak ülkelerde bulunan konut arz ve talepleri, geliştirilen gayrimenkul finansman modelleri ve piyasa içerisindeki payları ele alınmaya çalışılacaktır. Çalışmanın ana vurgusu olarak hane halkı tasarruf oranlarının belirginleştirici etkileri ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Tasarruf, Gayrimenkul, Hanehalkı Tasarrufları.

İSLAM İKTİSADINDA MUDAREBE VE ORTAK GİRİŞİM (JOINT VENTURE) MUKAYESESİ^a

Mehmet Selçuk Kadioğlu, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, kadioglu.mehmet@std.izu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Ensari Yücel

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ensari.yucel@izu.edu.tr

ÖZET

Sözleşmeye dayalı joint venture şirketi hukuki yapısı itibarıyla ortaklıklardan farklı olmamakla birlikte, İngiliz ve Amerikan mahkemeleri kararlarında, kar elde etme amacına ek olarak tek iş unsuru ile ortakların müşterek taahhüt ve risk (borç sorumluluğu) yüklenimi gibi ayırt edici unsurlarıyla öne çıkmaktadır. Mudarebe sözleşmeleri ise terim olarak bir tarafın sermaye koyması, diğer tarafın ise sermayenin işletilmesini üstlenmesiyle kurulan, belli bir oran üzerinden kar paylaşımında bulunmak üzere yapılan anlaşmaları ifade etmektedir. Mudarebe sözleşmeleri İslam erken dönemlerinden itibaren bir yandan ticaretle uğraşan ve yeterli mali gücü bulunmayan kişilerin finansman ihtiyacını karşılama, diğer yandan ilim adamları, yetim çocuklar ve servet sahibi kadınlar gibi tasarruflarını bizzat işletme imkân, kabiliyet ve tecrübesinden mahrum kişilerin paralarını değerlendirdikleri bir araç olma fonksiyonunu üstlenmiştir. Günümüzde katılım bankacılığının hukuki temelini oluşturan mudarebe sözleşmeleri, yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren Amerika’da teknolojik yeniliklere ait projelerin finansmanında kullanılan girişim sermayesi yatırımlarına benzetilmiştir.–Çalışmamızda sözleşmeye dayalı joint venture şirketi temel unsurları ile İslam ticaret hukukunda yer alan şirketler ve özel olarak da mudarebe şirketiyle karşılaştırılmış, benzerlik ve farklılıkları ortaya konmaya çalışılmıştır. Literatürde katılım bankacılığının hukuki temelini oluşturduğu belirtilen mudarebe sözleşmelerinin unsurları esas alınarak katılım bankacılığında katılım fonu uygulamaları test edilmiş, mudarebe sözleşmelerine benzetilen girişim sermayesi yatırım fonları bir model olarak ayrıca incelenmiştir. Çalışmada girişim sermayesi ile mudarebe arasında bazı ortak özellikler tespit edilmiştir. Elinde fon kaynağı olan yatırımcılardan katılma payları karşılığında toplanan nakit para cinsinden sermayeyi, pay sahipleri hesabına vekalet esasları çerçevesinde işletmek amacıyla girişim sermayesi portföy yönetim şirketleri tarafından süreli olarak kurulan girişim sermayesi yatırım fonunda, kaynak sağlayan yatırımcılar limited ortak, oluşturduğu fonların yönetiminden sorumlu olan portföy yönetim şirketi ise genel ortak olarak isimlendirilmektedir. Faaliyetlerini sermaye sahibi yatırımcılardan bağımsız şekilde yürüten portföy yönetim şirketleri hem fonların kurulması hem de yönetiminden sorumlu olmakla mudarebe tanımındaki işleticiye benzemektedir. Çalışmamızda literatür araştırması ve karşılaştırma yöntemi uygulanmıştır. Mudarebe sözleşmeleri, model olarak geniş yatırımcı kitlelerin tasarruflarını ticari girişimlere aktarmada bankacılık uygulamalarına alternatif bir fon aktarım mekanizması olma kapasitesine sahiptir. Bu mekanizma, girişim sermayesi yatırım fonları model alınarak hayata geçirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Şirket, Joint Venture, Akit Şirketi, Emval, Mudarebe, Girişim Sermayesi.

^a Bu çalışma, Mehmet Selçuk Kadioğlu’nun Dr. Ensari YÜCEL danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

MUDÂREBE ORTAKLIĞININ ANONİM ŞİRKETİ ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Muhammed Çıtak, Doktora Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, muhammed.citak@izu.edu.tr

ÖZET

Mudârebe ortaklığı, Hz. Peygamber döneminden günümüze kadar kullanılan ve sermaye konusunda yetersiz kalan tarafın, emeğini ortaya koymasıyla meydana gelen bir ortaklık türüdür. İslam hukukuna kıyasla günümüzde çağdaş ortaklıklar mevcuttur. Bunlardan birisi ve dünya genelinde en çok rağbet göreni anonim şirkettir. Bu tür şirketin en bariz özelliği pay senedi ihraç edebilmesi ve bunların ikincil piyasada işlem görebilmesidir. Ayrıca günümüzde bazı finansman yöntemleri, maddi açıdan yetersiz kalan girişimciye sadece tüzel kişiliğini kazandıktan sonra fon sağlamaktadır. Bu tüzel kişilik ise çoğu zaman anonim şirketi üzerinden gerçekleşmektedir. Bu finansman yöntemleri, girişimcilerin sermaye koymadan da finansman elde etmelerini sağlamaktadır. O halde girişimcinin sermaye koymadan elde ettiği finansmanın dayandığı mudârebe ortaklığı, anonim şirketi üzerinden uygulanması kaçınılmazdır. Yapılan çalışmalara bakıldığında mudârebe ortaklığı ve anonim şirketi konularının her biri müstakil bir şekilde ele alındığı görülmektedir. Bu bakımdan mudârebe ortaklığını anonim şirketi üzerinden inceleyen ve bunların ilişkisini ortaya koyan bir çalışma bulunamamıştır.

Mudârebe ortaklığında, taraflar sermayeye değil oluşacak kâra ortak oldukları düşünüldüğünde, anonim şirketinin ihraç etmiş olduğu pay senetlerin, ortaklara vermiş olduğu hak ve sorumluluklar mudârebe ortaklığına nasıl yansıdığı önemli bir sorudur. Esas itibarıyla ve anonim şirketinin aksine, mudârebe ortaklığında sermaye sadece yatırımcıya (Rabbü'l-mal) aittir. Genel olarak İslam Hukukçuları, fikhin dinamik bir yapıya sahip olduğunu beyan etmektedirler. Buna binaen ve İslam Hukuk tarihinde olduğu gibi, günümüzde de yeni zuhur eden meselelerinin fihhi tahlili önem arz etmektedir. Ayrıca İslam Hukuku bazı durumları istisna olarak kabul eder ve bunların hükmünü örfe göre belirlemektedir. Yine bu bağlamda Mecelle, zamanın değişmesiyle hükümlerinde değişebileceğini ifade etmektedir. Dolayısıyla bu araştırma, İslam Hukukunda yer alan mudârebe ortaklığının hükümleri ile günümüz anonim şirketinin hükümleri karşılaştırmalı olarak inceleyen ve bu alanda literatüre katkı sağlayan bir çalışmadır. Bu incelemeler sonucunda, her iki ortaklık arasında uygun olan unsurlar beyan edilecek ve uygun olmayanlara yönelik önerilerde bulunulacaktır. Netice itibarıyla, mudârebe ortaklığının anonim şirketi üzerinden icra edilmesi konusunda ele alınmış sınırlı ve yetersiz sayıdaki bilimsel birikime katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: İslam Hukuku, Mudârebe, Anonim Şirketi, Pay Senedi.

İSLAMİ FİNANS ÜRÜNÜ OLARAK SELEM AKDİNİN İŞLEYİŞİ VE MUHASEBESİ^a

Muhammet Resuloğlu, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, mco571@hotmail.com

Doç. Dr. Yusuf Dinç

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, yusuf.dinc@izu.edu.tr

ÖZET

Dünyadaki tüm ekonomilerde yatırım yapmak ve bu yatırımları tasarrufa dönüştürmek ve tasarrufları da yatırıma dönüştürmek ortak özelliktir. Tasarruftaki yastık altı ve diğer kayıt dışı kaynakları ekonomiye kazandırmak ve bununla ilgili çalışmalar yapmak ve atıl durumdaki varlıkları ekonomiye çekmek önem arz etmektedir. Yastık altı ve diğer kayıt dışı durumdaki varlıkların ekonomiye çekilmesinde sosyal ve ekonomik sebepler yanında en önemli argümanlardan olan dinin, kültürün ve geleneklerin insanın hayatına etkisi kaçınılmazdır. Dünya ekonomisinde kapitalizme bir alternatif olarak ortaya çıkan ancak pek itibar edilmeyen İslami finans sistemi, insan fitratına en uygun ve en doğal olan modeldir. Bu yönüyle İslami finans sistemi hem dünyada hem de ülkemizde dini hassasiyeti olan ve o doğrultuda yatırım yapmak isteyenleri yatırıma teşvik açısından en önemli argümandır. 21. yüzyılda gelişen İslami finasta yeni ürünlerin ve metotların ortaya çıkması, bunlarla ilgili kuralların ve yeni kaidelerin de oluşmasını sağlamıştır. İslami hukuk prensiplerine göre faizin yasak olması sebebiyle yeni ürünler ve bu ürünleri ortaya koyan faizsiz finans araçları ve kurumları oluşmaya başlamıştır. Faizsiz finans kurumlarının artması, bu finans kurumlarını seçen kişilerin İslam'a uygun yeni alternatifler istemesi sonucunda faizsiz finans kurumları sermayeyi kâr ve zarar ortaklık anlayışı ile bir araya getirip yeni bir sistem kurmuşlardır. Global sermaye ekonomi aracı olarak risksiz faizli (riba) kredi yöntemini kullanırken, İslami finans kurumları satış (bey), kâr-zarar ortaklığı müşareke (sermaye), mudarebe (emeksermaye), murabaha ve kiralamaya yine selem ve istisna gibi yöntemlerini kullanırlar. Faizsiz finans (İslami finans) alternatif ürünlerinden bir tanesi de selemdir. Tezimizde selem, selem muhasebe uygulamaları ve muhasebeleştirilmesine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Finansman, Muhasebe, Selem, İktisat.

^a Bu çalışma, Muhammet Resuloğlu'nun Doç. Dr. Yusuf Dinç danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

YENİ FİNANS SİSTEMİ İSLAMİ FİNTEK MALEZYA ÖRNEĞİ VE TÜRKİYE İÇİN ÖNERİLER

Rümeysa Aydın, Yüksek Lisans Öğrencisi

Sakarya Üniversitesi, rmysaydn.16.61@hotmail.com

ÖZET

Gelişen teknolojiler ve mobilite, yaşamımızda büyük değişikliklere neden olmuş, dijitalleşme tüm kişisel aktivitelerimizde vazgeçilmez hale gelmiştir. Bu büyük değişim ve dijitalleşmeden finans piyasaları da büyük oranda etkilenmiştir. Finansın teknoloji ile birleşiminden meydana gelen finteklerin gelecekte finans piyasasında önemli bir yer elde edeceği düşünülmektedir. Bu çalışmada da finteklerin ve İslami Finteklerin geleneksel finans piyasasına olan etkileri incelenmiştir. Türkiye’de fintek üzerine çalışmalar çokça yapılmıştır ancak literatürde İslami Fintek alanında çok az çalışma bulunmaktadır. Bu çalışma ile İslami Fintek sektöründe öncü ülke kabul edilen Malezya’daki İslami Fintek uygulamaları baz alınarak Türkiye’de bu alanda olan eksikliklere ve gelecekte konuda yapılacak çalışmalara kaynak oluşturulmuştur. Çalışmada Malezya ve Türkiye’deki Fintek ve İslami Fintek üzerine literatür detaylı olarak incelenmiştir. Dolayısıyla bu konuda Türkçe çalışma eksikliği olan literatüre katkı yapılmıştır. Araştırmanın ilk bölümünde Fintek kavramı ve sektördeki iş modelleri incelenmiştir. Malezya, operasyonel faaliyetleri göz önüne alındığında son yıllarda İslami finans teknolojisi için pratikte bir merkez haline gelmiştir. Asya ülkeleri olarak özellikle Türkiye ve Malezya’nın ilerleyen yıllarda İslami Fintek alanında yüksek büyüme potansiyellerini ortaya koyacağı düşünülmektedir. Bu bilgiler ışığında Malezya ve Türkiye’deki İslami Fintekin gelişimi tablolar yardımıyla analiz edilmiştir ve elde edilen bulgularla değerlendirmeler yapılmıştır. Çalışmada nitel yöntemler ve ikincil veriler kullanılmıştır. İkincil kaynakların genelini ise Türkçe kaynakların sınırlılığında dolayı İngilizce kaynaklar oluşturmuştur. Bu konuda yazılan İngilizce ve Türkçe araştırma makalelerine başvurulmuştur. Araştırmanın geçerliliğini korumak adına küresel ölçekte raporlar incelenerek çıkarımlar yapılmıştır. Çalışmanın genelinde ise nitel araştırma metodu olarak analiz ve karşılaştırma metodu uygulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Finans, Fintek, İslami Fintek, Finansal Teknolojiler.

KATILIM BANKALARININ LİKİDİTELERİNİ GENİŞLETMEDE KULLANDIKLARI YÖNTEMLERDEN BİRİ OLARAK ORGANİZE TEVERRUK İŞLEMİNE GENEL BİR BAKIŞ

Şamil Aydın, Yüksek Lisans Öğrencisi

Sakarya Üniversitesi, samil.aydin@ogr.sakarya.edu.tr

ÖZET

Tarih boyunca insanlar nakit ihtiyaçlarını gidermede farklı finansman yöntemlerini kullanmışlardır. Bu finansman yöntemlerinden biri de teverruk işlemidir. Teverruk, nakit elde etmek amacıyla bir malın vadeli olarak alınıp, daha düşük fiyata peşin olarak satılması şeklinde tanımlanan bir işlemdir. Teverrukun bu şekilde basit bir yapıda olması, her bireye bu işlemi kolayca yapabilme imkânı vermektedir. Nakit ihtiyacı karşılama amacıyla yapılan bu işlemin günümüzde kullanılan üç farklı türü vardır: bireysel teverruk, organize teverruk ve ters teverruk. Bireysel teverrukta kişi bir malı vadeli olarak satın alır ve daha sonra aynı malı satıcı dışındaki başka birine peşin olarak satar ve bu sayede nakit elde eder. Kişi, vadeli alırken satıcı tarafından vade farkı ekleneceğinden, aldığı malı satarken bu vade farkını ekleyemeyeceğinden ve peşin satacağından dolayı genelde elde edeceği nakit, ödediği vadelerin toplamından az olacaktır. Organize teverruk işleminde satıcı/banka ile nakit talebinde bulunan kişi anlaşmalı olarak belirli bir sisteme göre düzenlenmiş işlemler gerçekleştirirler. Bu işlemler sonucunda müşteri nakde, banka ise vadelenirilmiş alacağa sahip olur. Ters teverruk işlemi ise mevduat sahibinin parasını belli bir vade ile faizsiz fakat risk ve getiri garantili olarak bankada değerlendirme işlemidir. Diğer bir ifadeyle, bankanın belli bir emtia almak için mevduat sahibinden almış olduğu vekâlet ile müşteri adına peşin bir emtia satın alıp, daha sonra aynı emtiayı müşteriye vekaleten kendisine belirli bir kâr oranıyla vadeli olarak satmasını içeren işlemler zinciridir. Bu işlemler sonucunda ise banka nakde, müşteri ise sabit vadeli bir getiriye sahip olur. Bu işlemde banka, müşterisine anaparası ve kârı hususunda garanti bir getiri sunmaktadır. Ters teverruk işlemi, faizli bankaların sabit faiz getirili mevduat hesaplarına alternatif olarak, katılım bankaları tarafından sunulan bir işlemdir. Ters teverruk işlemi, banka ile müşteriler arasında olduğu gibi bankalar arasında da uygulanmaktadır. Faizsiz bankalar, likiditelerini genişletmek, diğer bir ifadeyle anlık likidite ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kendi aralarında ters teverruk işlemini uygulamaktadırlar. Bildirimizde ters teverruk işleminin bu mahiyeti üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Katılım Bankacılığı, Teverruk, Organize Teverruk, Likidite.

DİNİ-TASAVVUFİ BOYUTTA Mİ'RAC HADİSESİ

Muhammet Maşuk KOSDİK

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, muhammetmasuk@hotmail.com

ÖZET

Mi'rac; Hz.Peygamber'in, Mescid-i Aksa'dan Mescid-i Haram'a bir gecede Burak adlı binek ile gitmesi ve orada Peygamberler ile görüşüp onlara namaz kıldırdıktan sonra Cenab-ı Hakka'nın izni ve kendisine verilen bir mucize olarak göklere yükseltilmesi olayıdır. Kaynaklarda İsrâ ve Necm surelerinde bizlere ulaşması yanında hadis ve sahabe kavillerinde ki rivayetler hadisenin geniş çerçevede değerlendirilmesini mümkün kılmaktadır. Tasavvuf alanında da Mi'rac önemli bir boyut kazanmış, üzerine birçok eser telif edilmiş ve sufiler nazarında yorumlanmasıyla da zengin bir mahiyet kazanmıştır. Hz. Peygamber'in bu yolculuğu tasavvuf yolunda ki sâliğin maksuduna ulaşmasına benzetilmiş ve bu yolda zirveye varması Mi'rac olarak vasıflandırılmıştır. Tasavvufi bağlamda Mi'rac, kulun Cenab-ı Hakk'a olan manevi yolculuğunu ifade etmektedir. Bu yolculuğun maksadına erişmesi için de çeşitli aşamalardan geçmektedir. Bu aşamar: kulun öncelikle kendini bilmesiyle başlayıp, yaratılmasında ki hakikati anlaması ve bu çizgide kötü huy ve vasıflarından arınıp onların yerine iyi huy ve vasıflarla iç alemini donatması olarak ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mi'rac, İsrâ, Tasavvuf

SÛFÎ AKÂİDİ ÖRNEĞİ OLARAK SÜHREVERDÎ'NİN “İ'LAMÜ'L-HÜDÂ VE AKÎDETÜ ERBÂBİ'T-TÜKÂ” ADLI RİSALESİ

Mücahit Akbal, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, mucahitakbal94@gmail.com

Prof. Dr. Hasan Kamil Yılmaz

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, kamil.yilmaz@izu.edu.tr

ÖZET

Kelam ilmi, aklî ve naklî delillerden hareketle sahih itikadî esasları tespit eden ve bu esasları muhalif fırka ve dinlere karşı savunan bir ilimdir. Tasavvuf ise bu inançlar doğrultusunda bireyin yetişmesini, yetiştirilmesini ve ahlakî bir yaşamı amaçlar. Her iki ilmin bu ortak noktası, sûfilerin itikadî konularla ilgilenmelerine neden olmuştur. Bu sebeple bazı sûfiler eserlerinin bir bölümünü ya itikadî meselelere ayırmış ya da müstakil akaid metinleri kaleme almışlardır. Sühreverdî “*İ'lamü'l-Hüdâ ve Akîdetü Erbâbi't-Tükâ*” adlı risalesi de bunlardan bir tanesidir. Kendi döneminin önde gelen sûfilerinden olan Sühreverdî, hac ibadetini yaptığı esnada kendisinden talep edilmesi üzerine bu eseri yazmıştır. Eserini on fasla ayıran Sühreverdî birinci fasılda sahih itikadî ve esaslarını, ikinci fasılda Allah'tan başka ilah olmadığına şahadeti, üçüncü fasılda Allah'ın zâtî sıfatlarını, dördüncü fasılda Allah'ın kudretini ve kulların fiillerinin yaratılmasını, beşinci fasılda Allah'ın kelam sıfatını, altıncı fasılda haberî sıfatları, yedinci fasılda ru'yetullah meselesini, sekizinci fasılda Hz. Muhammed'in peygamberliğini, dokuzuncu fasılda Hz. Peygamber'in ashabını ve son fasılda ise ölüm, sonrası ve kıyameti konu edinmiştir. Sühreverdî en temelde talebelerine ve müntesiplerine sahih itikadî göstermeyi hedeflemiştir. Tartışmalı itikadî meselelere girmekten kaçınan Sühreverdî, özellikle insan aklının idrakten aciz kalacağı konulara girmemiş, bu meseleleri olduğu hal üzere inanmanın en doğru yol olduğuna işaret etmiştir. Ehl-i sünnet çizgisinde olan Sühreverdî, ele aldığı bütün konuları bu doğrultuda değerlendirmiştir. Bu yönüyle eserin, sûfilerin itikadına işaret etmesi bakımından önem taşıdığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Tasavvuf, Kelam, Sûfi, Akâid, Risâle, Sühreverdî

EBÛ HAYYÂN EL-ENDELÛSÎ'NİN *EL-BAHRU'L-MUHÎT* İSİMLİ TEFSİRİNDE SÛRELER ARASI TENÂSÛP^a

Necati Kılıç, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, necatikilic_77@hotmail.com

Doç. Dr. Murat Kaya

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, k.murat@izu.edu.tr

ÖZET

Kur'ân, kendine has yapısıyla günümüze kadar nâzil olduğu şekliyle korunarak gelmiş semâvî kitapların en sonuncusudur. Bu semâvî kitabın mesajını daha iyi anlayabilmek için birçok ilim dalı teşekkül etmiştir. Bunlardan biri de “Münâsebâtü'l-Kur'ân” ilmidir. Kur'ân-ı Kerîm'in âyet ve sûrelerinin arasında, benzeri olmayan bir tenâsüb ve insicam vardır. Âyet ve sûreler arasındaki bu tenâsüb ve insicâm tesâdüfî olmayıp ilâhî bir hikmete müsteniddir. Zira Kur'ân'ın âyetleri gibi sûrelerinin tertîbi de tevkîfidir. Kur'ân'ın sahip olduğu bu tertipteki incelikler Münâsebâtü'l-Kur'ân ilmi ile ortaya konulmuştur. Kur'ân, âyet ve sûreleri arasındaki çok sıkı irtibat, alaka, intizam ve tertib sayesinde adeta ‘tek ve bütün bir kelâm’ gibidir. Bu sebeple münâsebâtü'l-âyât ve's-suver konusunun Nazmu'l-Kur'ân ile yakın ilgisi vardır; fakat “nazım” daha geniş bir ifade olup münâsebeti de içine almaktadır. Hakikatte “Münâsebâtü'l-Kur'ân” hususu, Kur'ân-ı Kerîm'in tilâvet tertîbiyle de yakından ilgilidir. Bu mevzu mevcut mushaf tertîbinin tevkîfî olduğu görüşü kabul edilerek ele alınmaktadır. Âyetler ve sûreler arasında sistematik ilişkiler bulunduğunu savunan görüş, Kur'ân'ın lafzı gibi tertîbinin de mu'ciz olduğunu göstermeyi hedeflediği için “münâsebâtü'l-âyât ve's-suver” mevzusu “Î'câzu'l-Kur'ân” ilmiyle de alakalı olup onun bir alt disiplini kabul edilmektedir. Münâsebâtü'l-Kur'ân ilminin ehemmiyet veren ve tefsirinde sûreler arası münâsebetine değinen müfessirlerden biri de *el-Bahru'l-muhît*'in müellifi Ebû Hayyân el-Endelûsî'dir. Sekizinci tabaka müfessirlerinden olup lakabı Esîrüddin'dir. Ebû Hayyân daha çok nahivci ve diltiliği ile meşhûr olmasına rağmen, kırâat, tefsir ve hadîs gibi dînî ilimlerde de telif ettiği eserlerle kendisini kabul ettirmiştir. Meşhur tefsiri *el-Bahru'l-muhît*, müelliften önce yaşamış âlimlerin, âyetlerin i'râbı ile ilgili görüşlerini içermesi, sarf, nahiv, lugat, belâgat ile ilgili konulara değinmesi, Arap dilinden çokça istişhadda bulunması, kırâat ve lehçeler için bir kaynak olması, ve sûreler arası tenâsübe önem vermesi yönüyle tefsir kitapları arasında önemli bir yere sahiptir. Biz de bu çalışmamızda Münâsebâtü'l-Kur'ân ilminin ve sûreler arası münâsebetin *el-Bahru'l-muhît* isimli tefsirde nasıl işlendiğini incelemeye çalıştık. Bütün sureler ele alınarak Ebû Hayyân'ın sureler arası münâsebet konusundaki yaklaşımlarını ele aldık. Kendinden önceki ulemadan istifade etmesine ve sonrakilere etkisine değindik. Kur'ân'ın tertibindeki uyumu konu edinen bu çalışma, onun baştan sona bütünlük arz eden, tamamen İlâhî Vahiy olarak hiçbir kuşkuyla yer bırakmayan yapısını göstermeye yöneliktir.

Anahtar Kelimeler: Ebû Hayyân, *el-Bahru'l-muhît*, Kur'ân, Tefsîr, Tenâsüb, Münâsebâtü'l-Kur'ân.

^a Bu çalışma, Necati KILIÇ'ın, Doç. Dr. Murat KAYA danışmanlığında yürüttüğü yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

TASAVVUFÎ DÜŞÜNCEDE MURÂKABE VE KİŞİNİN MANEVİ GELİŞİMİNE ETKİLERİ

Nermin Gündüz, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, nermingunduz630@gmail.com

Doç. Dr. Veysel Akkaya

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, veysel.akkaya@izu.edu.tr

ÖZET

Diğer ilmî disiplinlerde olduğu gibi tasavvuf ilminin de kendine özgü kavramları vardır. Bu kavramlardan biri olan murâkabe, mutasavvıfların önemle üzerinde durduğu hususların başında yer almaktadır. Sûfîler bu kavrama içinde buldukları hâl neticesinde, kendilerine özgü üslûplarıyla anlam yüklemişlerdir. Kişinin, Allah tarafından her an gözetildiği, Allah'ın kulunun zâhir ve bâtın sırlarına vâkıf olduğu, kulunun kalbine gelen her duyguyu bildiği, bu sebeple kişinin gönlünü mâsivâdan koruması ve daima Allah'ı yâd etmesi gerektiği vb. hususlar murâkabenin tanımları içinde yer almaktadır. Sûfîler murâkabe hali üzere kalabilmeyi ve murâkabe ile kişiye bilinçli bir kulluk hali kazandırmayı hayatlarının gayesi haline getirmişlerdir. Onlara göre bir kimsenin murâkabe haline ulaşabilmesi için muhasebe halini elde etmesi gerekmektedir. Yani öncelikle muhasebe yoluyla kendisini kötü düşüncelerden, söz ve fiillerden arındırmaya çalışmalıdır. Kişinin kendisini daima muhasebe etmesi ve her an Allah'ı düşünerek murâkabe etmesiyle manevi gelişiminde ve ibadetlerinde olumlu neticeler meydana gelmektedir. İnsanın ruhsal yaşamının farkında olması, iç denetim yapabilme yeteneğinin artması, bilinç düzeyinin yükselmesi, kendisini Allah'a daha yakîn hissetmesi, Allah'ın kullarını gördüğü bilinciyle hayatına yön vermesi, O (c.c)'nun rızası dışında bir davranışta bulunmamaya özen göstermesi, daha fazla ibadet yapabilme isteğinin oluşması, bu vesilelerle gönlünün genişlemesi ve marifet şuuruna ermesi gibi neticeler bunlardan bazılarıdır. Bu çalışmada, ehemmiyetine binaen murâkabe kavramı ele alındı. Kavramın sözcük anlamlarına, Kur'an ve hadislerdeki anlam açılımlarına kısaca değinildi. Ardından sûfîlerin bu kavrama işaret ettikleri manalar ve konuyla ilgili görüşleri klasik eserler ekseninde incelendi. Bununla birlikte, murâkabe hali üzere bir yaşam sürmenin kişiyi ahlâki olgunluğa ulaştırmadaki rolü ve manevi gelişimine etkileri tespit edilmeye çalışıldı.

Anahtar Kelimeler: Tasavvuf, Murâkabe, Sûfî, Manevi Gelişim.

KELAMİ METİNLERİN GÜNCELLEŞTİRİLMESİNDE BİR İMKAN OLARAK “EYLEM TEORİSİ”: KADI ABDÜLCEBBAR ÖRNEĞİ

Nurettin Karaarslan, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi,

nurettin.kar@hotmail.com

Doç. Dr. Veysel Akkaya

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, veysel.akkaya@izu.edu.tr

ÖZET

Köklü bir geleneğe sahip olarak Kelam ilmi, farklı düşünsel zeminlerden geçmiş her seferinde özgün duruşunu koruyabilmiştir. Bu birikimi yeniden okuma, algılama ve anlama yönünde atılacak adımlarda günümüz felsefi problemlerini ele alacağı ve katkı sağlayacağı varsayılabilir. Eylem felsefesi olarak adlandırılan eylem teorisi, “İrade ve eylem nasıl oluşmaktadır?” sorusu ekseninde eylemin doğası, irade ve nedenselliği gibi konularda rasyonel yanıtlar arayan, böylelikle günümüzde oluşan sosyal-felsefi eleştirilerin misyonunu üstlenen tartışmaların genel adıdır. Bu bildiride Kadı Abdülcebbar’ın insan ve eylemi ile ilgili düşüncelerini, konuyu işleme yöntemini ve vurguladığı kavramları eylem teorisi açısından değerlendirmektedir. Eylem teorisinde temel sorun, eylemin ne şekilde gerçekleştiğini tespit ve bunu açıklanabilir hale getirmektir. Bunu rasyonel şekilde açıklayabilmek için eyleyenle eylem arasındaki bağın bütünlük açısından tespit edilmesi gerekir. Eylemin ortaya çıkışı Kadı Abdülcebbar’ın kaynaklarında; el-Hayy olmak, el-Alim olmak, el-Kadir olmak şeklinde sıralanır. El-Hayy yani eylemin dirimsel (yaşamsal) temelleri. İnsanın gündelik eylemlerindeki irade, haz ve istekler. El-Alim ise öznenin eyleyeni eyleme yönlendirmesi yani insanın bilme halidir. El-Kadir olmakta eylemin çoklu gerçekleşim imkanıdır. Bu Allah tarafından yaratılana verilen kudret ve tüm beden bu kudrete hakimdir. Kudret, kadir olmanın illetidir. Tüm bunlardan anlaşılmaktadır ki Kadı Abdülcebbar eylemlerin izahında her tür indirgemecilikten kaçınmış ve insanın bütününe esas alan güç anlayışının temellerinin peşindedir.

Anahtar Kelimeler: Kadı Abdülcebbar, Eylem Teorisi, İrade

İŞÂRÎ TEFSİRLERDE HZ. SÜLEYMAN

Seybetullah Yüce, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, seybetullah@gmail.com

Doç. Dr. Veysel Akkaya

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, veysel.akkaya@izu.edu.tr

ÖZET

İnsanlığın hidayet rehberi olan Kur'ân-ı Kerim'de peygamber kıssalarının önemli bir yeri vardır. Kur'ân-ı Kerim'de kıssaların anlatılmasındaki en temel amaç, ibret ve ders alınmasını sağlamaktır. Bu amaç doğrultusunda iyi-kötü karakter ve olaylar zikredilerek ahlâkî olgunluğa teşvik söz konusudur. Böylece muhatabın yanlışlardan uzak durması ve iyi davranışlara yönelmesi amaçlanmıştır. Sûfiler de Kur'ân kıssalarının bu temel amacını tasavvufî terbiye metodlarında müridin seyr ü sülûkünde rehber edineceği bir takım tasavvufî ilkeleri açıklama ve izah etme hususunda sıkça kullanmışlardır. Peygamberlerin kavimleri ile olan mücadelelerini kişinin nefsi ile mücadelesi bağlamında ele alarak sâlikin karşılaşacağı tehlikeler ve edinmesi gereken ahlâkî yetkinlikleri, kıssalar örneğinde izah etmişlerdir. Sûfiler, peygamber kıssalarından tasavvufî düşünceye dâir birtakım çıkarımlarda bulunmuşlardır. Çıkardıkları işâretler vasıtası ile seyr ü sülûkte gerçekleşen hâl ve makamları peygamberlerin yaşadığı kıssalar ile ilişkilendirmede bir sakınca görmemişlerdir. Bu açıdan peygamberlerin hayatları ile ilgili pek çok konu tasavvuf kültürü içinde detaylı bir şekilde yer almıştır. Kur'ân-ı Kerim'de bahsi geçen Hz. Süleyman'ın kıssası da tasavvuf kültürü açısından önemli bir yere sahiptir. Hz. Süleyman'a peygamberlik vazifesi, rüzgârın emrine amade kılınması, erimiş bakır madenini kullanma, hayvanların konuştuğunu anlama, ilim, hikmet ve hükümdarlık verilmesi, cinlere ve şeytanlara hükmetmesi, insanlardan, cinlerden ve hayvanlardan oluşan ordulara sahip olması gibi birçok nimet verilmiştir. Hz. Süleyman verilen onca nimete karşı rabbine daima şükreden bir kul olmuştur. O, verilen nimetlerin bir imtihan aracı olduğunu anlamış ve buna göre hareket etmiştir. Kendisine verilen bunca nimete rağmen o, nankörlük etmemiş ve nimetin nereden geldiğini bilerek ona göre davranmıştır. Böylelikle mutasavvıflar onun bu nimetler karşısındaki tutumunu zâhidlik ile ilişkilendirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Tasavvuf, İşârî Tefsir, Hz. Süleyman.

GÜNÜMÜZDE HZ. PEYGAMBER'İ DOĞRU ANLAMAK

Sündüs Ballı, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, sundusballi@gmail.com

Doç. Dr. Mustafa Öztürk

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, mustafa.ozturk@izu.edu.tr

ÖZET

İnsanoğlu binlerce yüzyıl önce tarih sahnesine çıkmış, fitratlarında Allah inancı ile dünyaya gönderilmiştir. Allah Teâlâ onlara yine kendi içlerinden ayetlerini okuyacak, kılavuzluk edecek peygamberler göndermiştir. Hz. Muhammed(sav), bu peygamberlerin sonuncusudur.

Hz. Peygamber örneği ve güzel ahlâkıyla her zaman yol gösterici olmuştur. Bu nedenle sahabeden itibaren onun sözleri olan hadislerin doğru anlaşılmasına azami gayret gösterilmiştir. Sonraki nesillerde ise bir yandan hadislerin sıhhatine yönelik çalışmalar yapılırken diğer yandan ise anlamaya yönelik ilmi usuller geliştirilmiştir. Müelliflerin kitaplarında yaptığı tasnifler, bâb başlıklarına gösterdikleri özen ve altlarına düştükleri dipnotlar bu yöndeki çabalarını bize açıkça göstermektedir.

Değişen zaman ve insan algısı bazen hadislerin anlaşılmasına bazen de yanlış anlaşılmasına sebep olmuştur. Bu nedenle günümüzdeki çalışmaların birçoğu hadislerin anlaşılması üzerine yoğunlaşmıştır. Zira, bugün bu çalışmalara ihtiyacın olduğu aşîkârdır. Gelişen teknolojinin imkânlarıyla bilginin kolay ulaşılabilir olması; bilgi kirliliğini de beraberinde getirmektedir. Günümüzdeki asıl problem ise hadisleri anlamaya çalışan bir kesimin sıhhatlerini göz ardı etmesi; bir kesimin de anlama çabalarını salt bir okumaya indirgemesidir. Çalışmamızın amacı, hadis okumaları yaparken sıhhatini tespit ettikten sonra; hadislerin anlaşılma ve yorumlanmasında belirlenen temel metotlara göre hareket etmek ve hangi ilmi disiplinlerden faydalanmak gerektiğini hatırlatmaktır.

Anahtar Kelimeler: Sünnet, Hadis, Metin, Sebeb-i vürud, Tenkid.

MUHAMMED ZARİF TEFSİRİ

Tuersunniyazı Yılımunuer, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, y.tuersunniyazi@std.izu.edu.tr

Dr. Öğr Üyesi, Mustafa Temimi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, mustafa.temimi@izu.edu.tr

ÖZET

Müslümanlar, öteden beri Kur'an'ı anlamak ve atlatmak için bir gayret içinde bulunmuşlardır. Aynı zamanda bu, Kur'an'ın istediği hususlardan biridir. Ayetlerde bu yönde emirler vardır. Müslümanlar bu emrin gereği olarak ilk dönemlerden itibaren Kur'an'ı anlamada ve anlatmada büyük gayret sarf etmişlerdir. Şüphesiz ki Kur'an'ı en iyi anlayan ve anlatan Hz. Peygamberdir. O her ayeti farklı vesilelerle neyin murat edildiğini ahabına açıklamıştır. Sahabeler de aynı şekilde sonraki nesillere anlatmak için büyük gayret göstermişlerdir. Bu yöndeki gayretler sahabeden sonra Tabiîn, Tebeu't-Tabiîn ve diğer nesiller tarafından da sürdürülmüştür. İslam'a yeni giren bölgelerdekiler de bunu devam ettirmişlerdir. Büyük guruplar halinde İslam'a girmiş bulunan Türkler, bu uğurda büyük emek sarf eden toplumlardandır.

Bu çalışmada Doğu Türkistan ulamasından Muhammed Zarifin "Tefsîr-i Zarif" adlı tefsir çalışmasını kısaca tanıtmaya çalışacağız. Müfessir (1872-1958) Özbekistan'ın Taşkent şehrinde bir Özbek ailede doğmuş. 15 yaşında Uygur bölgesine göç etmiştir. Muhammed Zarif Dini bir alim olmakla beraber aynı zamanda politikacı ve devlet adamıdır. Tefsirini 1925 -1955 yılları arasında Çağatay dilinde kaleme almıştır. Doğu Türkistan halkı uzun yıllardan beri ağır baskı altında olduğundan dolayı Kur'an sahasında pek fazla eser verememiş, ya da yazdığı eserler farklı nedenlerden dolayı günümüze ulaşamamıştır. O yüzden Muhammed Zarifin Kur'an sahasındaki bu çalışması oldukça önemlidir. Kaynaklara baktığımızda ilk önce otuzuncu cüzün tefsirini yazdığı anlaşılmaktadır. Geri kalan kısmını bölgede yaşanan sosyal ve siyasi karışıklardan dolayı sonraki zaman diliminde tamamlamıştır. Eser müellifin el yazısından Uygur lehçesine aktarılarak 2018 yılı İstanbul'da "Tefsîr-i Zarif" adında yedi cilt halinde basılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Muhammed Zarif, Tefsîr-i Zarif, Tefsir, Kur'an, Uygur Türkçesi.

TASAVVUF KÜLTÜRÜNDE ZÜHD ÖĞRETİSİ/SUFİ PSİKOLOJİSİ VE XXI. ASIRDA GEREKLİLİĞİ

Yakup Dağeri, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, yakup_0285@hotmail.com

Doç. Dr. Veysel Akkaya

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

ÖZET

Hz. Peygamber'in tedris ve terbiyesinde yetişen sahabe nesli dünyevî nimetler ve şehevî arzular karşısında nefislerini tezkiye etmişlerdir. Aksi durumlarda bizzat ilahî kelâm ve nebevî ikaz ile uyarılmıştır. Ancak Hz. Peygamberin vefatından sonra vahiy ve vahyin rolmodelinden mahrum oluş, taabbüdî ve ahlaki hayatta zayıflamaya neden olmuştur. Ayrıca Müslümanlar arasındaki siyasi çekişmeler ve iç savaş manevi havayı kırılmış, fetihlerle elde edilen ganimet ve bolluk İslâm devletinin dünyevî bir imparatorluğa dönüşmesine neden olmuştur. Bu esnada sufilerce zühd hayatının gerekliliği üzerinde önemle durulmuş; şifahi ve yazılı olarak irşâd faaliyetinde bulunulmuştur. Bu çalışmalar neticesinde “*zühd öğretisi*” kabul görmüş ve toplumsal bir hareket olarak Basra'dan Kûfe'ye, Bağdat'tan Horasan'a kadar yayılmıştır. Böylelikle “*zühd hareketi*” Kur'ân ve sünnet gölgesinde, asr-ı saadete olan hasret ve özlemi bir nebze de olsa gidermiş, “*İdeal insan*” oluşturma çalışmalarıyla eşine ender rastlanan “*manevi rehberlik*” başarısı sağlamıştır. Uygarlıklar gelişirken, kültür ve toplumların çöktüğü, maddi ve manevi buhranların had safhaya ulaştığı XXI. asırda “*zühd öğretisi*” bir çığır açarak asrın sıkıntılarının izalesine katkı sağlayabilir. Râbiatü'l-Adeviyye'nin öncülük ettiği sevgi/muhabbet merkezli zühd öğretisi her türlü megalomanist, narsist ve egosantrist tutumları çözebilecek kabileyette olduğunu düşünmekteyiz. Kûfeli zâhidlerin “*pişmanlık/tevbe*” öğretisi, insanların suç ve hatalardan dönmeleri sağlanabilir, penolojik araştırmalara konu olarakta daimî bir ıslaha zemin hazırlayabilir. Basralı zâhidlerin “*havf ve hüzn*” merkezli zühd öğretisi, insanın bir gözetmenin idaresinde olduğunu hatırlatarak “*ihsan*” makamı ile yaşanılabilir bir dünya var edecektir. Horasanlı zâhidlerin “*tevekkül*” anlayışı ile modern dünya insanı, sosyo-ekonomik ve kültürel sıkıntıların üstesinden gelebilir, intihar ve cinayet gibi birçok sıkıntılara çözüm bulabilir. Saydığımız bu öğretilerin müspet sonuçları ispatlanmış ve “*Tabakat*” kitaplarında örneklendirilmiştir. Bu bildiri, Zühd Öğretisi/Sufi Psikolojisi'nin XXI. asır kaygılarına çözüm, ideal kişilik ve karakter inşasına yardımcı olacağına matuftur.

Anahtar Kelime: XXI. Asır, Sûfi Psikolojisi, Tasavvuf, Zühd, Hz. Muhammed

İBNÜ'L-HÂCİB VE İBN HİŞÂM'IN KELİME TA'RİFİ VE MUKAYESESİ^a

Yaman Sırmabıyıkoglu, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, yamansirma@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Osman Yılmaz

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, osman.yilmaz@izu.edu.tr

ÖZET

Tüm dillerde olduğu gibi Arap dili de insanın kendini ifade edip diğer bireylerle doğru bir şekilde iletişim kurabilmesi için kullandığı kelâmdan (o dilin kelimeleriyle düşüncesini, zihnindeki kavramları sözlü olarak anlatmaktan) ve onu teşkil eden en küçük öğeler olan kelimelerden oluşur. Kelimeler insanın zihnindeki kavramların mana kalıplarına dökülmüş hâlidir. Lafızlarla iletişimin en küçük ögesi olmasının yanında önem itibarıyla birincil konumdadır. Bu yüzden de Arap dili gramerinin bir dalı olan nahiv ilmi eserlerinde genellikle ilk olarak kelime kavramından bahsedilir ve kelimeye dair birçok tanım yapılmıştır. Bu çalışmada eserleri ekol hâline gelmiş h. VII/m. XIII. yüzyılın en önemli dilcilerinden İbnü'l-Hâcib'in (ö. 646/1249) "*el-Kâfiye*"si ile h. VIII/m. XIV. yüzyılın en önemli dilcilerinden olan İbn Hişâm'ın (ö. 761/1360) "*Katru'n-Nedâ ve Bellü's-Sadâ*" adlı eserlerindeki kelime ta'riflerinin karşılaştırmasına değinilmiştir.

Dil âlimleri, bu iki tanımının bazı noktalarında ittifak etmiş, bazı noktalarında da ihtilafa düşmüşler, ittifak ve ihtilaf sebebi olan bu noktaları bu iki tanımdan birini tercih etme sebepleri olarak ön plana çıkarmışlardır. Tabi bu noktalar incelenirken konuya yalnızca gramer perspektifinden değil, incelenen şeyin bir tanım olması sebebiyle mantık ilmi ve lafız-anlam ilişkisini (delaleti) ortaya koymak adına vaz' ilminin perspektiflerinden de bakmışlardır.

Bu noktaları nazarıdikkate alarak genel bir bakış açısıyla iki tanımı da inceleyecek olursak, sözü edilen tanımların her ikisinin de kendine göre tercih edilebilir ve eleştirilebilir yanları vardır. Şöyle ki; kelime kavramını daha iyi ve daha anlaşılabilir şekilde anlatma yönüyle İbnü'l-Hâcib'in tanımı, içinde yer alan öğeleri sayesinde "hadd-i tâm" olması itibarıyla mantık ilmine uygunluğu ve mucez olması bakımından İbn Hişâm'ın tanımı zihinlerde tebellür etmektedir. Eleştirel baktığımızda da İbnü'l-Hâcib'in tâ'rifli bir tanım olması haysiyetiyle "hadd-i tâm" derecesinde bulunmadığından, İbn-i Hişâm'ın tanımı da kısa, öz ve mantık ilmi çerçevesinde avantaj sayılan hadd-i tâm, yani tamamen kelimenin özüne (zâtına) ilişkin temel özellikleri içermesinin yanında, yeri geldiğinde dezavantaja dönüşebilen tanımın bu mucez olma durumu, ne derece muhataba fayda sağladığı tartışma konusu olmuştur.

Anahtar Kelimeler: İbn Hişâm, İbnü'l-Hâcib, Nahiv, kelime, ta'rif.

^a Bu çalışma, Yaman Sırmabıyıkoglu'nun Dr. Öğr. Üyesi Osman YILMAZ danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

KUR'AN'DA İNSAN-I KÂMİL

Zeyneb SEYDA, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, zeynebseyda@icloud.com

ÖZET

İnsan- kâmil konusu Kur'an'da açık bir şekilde söz edilmemekle beraber kâmil bir insanın nasıl olduğu ve olacağı kur'an'da ima edilmektedir. Kur'an da insan-ı kâmile atfen salih insanların ahlakî yaşantısı söz edilmektedir. Allah'ın emir ve yasaklarını hayatlarına yansıtan, Kur'an'ı ve Hz. Peygamber'in hayat yaşantısının ölçülerini ahlakî hedefe oturtmak insan-ı kâmilin bir göstergesidir. Bu açıdan Kur'an da belirtilen salih insanların ahlakları, konuşmaları ve tüm yaşantıları nasıl olması gerektiği belirtilmekte ve kâmil bir olgunluğa yönlendirilen öğretiler söz edilmektedir. İnsan-ı kâmil derecesine ulaşan bir insan Allah'ın bütün isim ve sıfatlarının yansıması olarak bir halife konumunda olup bundan dolayı insan-ı kâmil mertebesine ulaşan kişi maddi ve manevi mertebelerin en üstündedir. Kur'an-ı Kerim de "insanın ahsen-i takvîm üzere yaratıldığı ve o'nun ilâhî emaneti yüklendiği" belirtilmektedir. Örnek teşkil eden bu birkaç ayet ifadeleriyle insan-ı kâmil derecesine ulaşan kişilerden ve bu kişilerin sıfatlarından söz etmek mümkündür. Ayrıca "Hz.Muhammed'in en güzel örnek" ve "âlemlere rahmet" olarak gönderildiğini bildiren ayetler de insân-ı kâmil konusundaki dayanağının Kur'an olduğuna delil olarak gösterilmektedir. İnsan-ı kâmil, ham olan insan ruhunun pişirilip olgunluğa geçen ve bu olgunluğun insan üzerinden tecilli eden Hz. Peygamberin önderliğinde Allah'a en yakın bir hal ile ona ulaşmayı onunla bir olmayı, sevgiliden gelen hüznün, kederin ve acının şirâne olmuş tadıyla tanışmasıdır. Bu şerbet havuzuna dalan insan-ı kâmilin tek derdi Allah ile hemhal olup ruhu ve bedeniyle insanlara 'sevgili'ye ulaşmanın yolunu konuşmasıyla, oturmasıyla, bakışlarıyla, yemesi ve içmesiyle insan-ı kâmilde görülen tüm hasletlerin yaşanmasıdır. İnsan-ı kâmilde yaşanan bu zahiri ve manevi hal olgunluğa ermiş kâmil insanın dilidir. Bu dilin ilk sahibi ve insan-ı kâmilin ilk önderi olan Hz.Muhammed'in ahlakıyla ahlaklanmayı hedefler. Çünkü Allah'ın dostluğunu kazanmak ve razı olduğu bir kul olmanın yolu Muhammedî bir ahlaktan geçmektedir. İnsan-ı kâmil mevkesine ulaşan her kul Allah'ın sıfat ve isimlerinin bir tecellisidir. Bu makam Allah ile dost olmanın en üst seviyesi ve muhattabı olmakla Allah'ın insana verdiği değeri halifelik makamıyla kendisini göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Kur'an, İnsan-ıKâmil Kavramı, Muhammedî ahlak, Halife.

KELAM İLMİNİN TARİHİ SÜRECİ

İLK DÖNEM KELAM İLMİNİN ALİMLERİ PERSPEKTİFİNDEN^a

Abdullah çakar, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, acakarhoca@gmail.com

Doç. Dr. Mustafa Öztürk

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, mustafa.ozturk@izu.edu.tr

ÖZET

Çalışmamızda kelam ilminin Kur'an ve Hz. Muhammed'in öğretisinin hangi ilkelerinden yararlanarak oluşumuna başladığını açıklamaya çalışacağız. I. asırda ihtilaf edilen konuların başında Allah'ın kelamı (ezeli mi- mahluk mu) konusu gelmekte. Bu ilim amele dayanmayıp daha çok akideye dayanması yani söze dayanmasından ve dinin esaslarını akıl yoluyla müdafaa etmesinden dolayı mantığa benzetilmiştir. Bu nedenle mantıkla eş anlamlı kelam sözü tercih edilmiştir. Bu ilmi konuşanlar sözlerine "el Kelamu fi keza..." gibi bir ibareyle başladıklarından bu konuda ortaya konulan delillerin güçlü olmasından dolayı artık söylenen son kelam budur anlamında. Kelam İlmine Duyulan İhtiyaç: Mutekaddimun uleması (ilk alimler) sadece Allah'ın zatından, sıfatlarından, nübüvvet ve sem'iyetten bahsetmekle yetinmişlerdir. Ancak daha sonraları ehli bidat çoğalıp İslam alimleriyle mücadele etmeye ve Müslümanlar arasında çeşitli fitneler sokmaya başlayınca, zamanla bu şüphelerini felsefeden almış oldukları destekle de güçlendirilince Müslümanların akli karışmaya başlamıştır. Bunun üzerine bazı alimler, felsefenin metotlarını kullanarak İslam'ı savunmaya başlamışlardır ve bu şekilde kelam ilmi ortaya çıkmıştır. Kizu.edu.trur'an'ın içeriğinde yer alan; Allah'ın varlığı, birliği, peygamberlere iman, kıyamet ve ba's gibi konular yer almaktadır. Kelam ilminin oluşum sürecinde birçok etken bulunmaktadır. Bu etkenler arasında Kur'an'ın ve sünnetin de rolü olduğu düşünülmektedir. İslam dinini ve İslam dinini doğru anlama ve yorumlama faaliyetlerinin en ciddi anlamıyla Kelam'ın ilk döneminde dinin temel unsurlarını belirleme çabasından dolayı Fıkhu'l-Ekber olarak adlandırılır. Kelam konusu inanç ve eylem olarak belirlenir. Üç ana iman alanı Tanrı, peygamberlik ve ahirettir.

Bu çalışmamızda Kelam ilminin Tarihi sürecini, ortaya çıkış sebeplerini. Allah 'kelamı (ezelimi -mahluk mu) konusunu, İlk dönem Kelam alimleri perspektifinden çalışmamızın kapsam sınırlılıkları içerisinde değerlendirmeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Kelam, Tarih, Süreç, Alim, Perspektif.

^a Bu çalışma Abdullah Çakar'ın Doç. Dr. Mustafa Öztürk'ün Danışmanlığında yürütülen Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir

KURAN'A GÖRE HELAL GIDANIN TEMEL İLKELERİ VE İNSANLARA OLAN ETKİSİ

Abulikemu SALAMU, Yüksek Lisans Öğrencisi
Sabahattin Zaim Üniversitesi, caharbagli@gmail.com

ÖZET

Bir Müslümanın hayatında varlıklarla olan ilişkisinin sınırını belirleyeceği en önemli çizgi helal ve haram ilkesidir. İnsanoğlunun hayatını sağlıklı sürdürmesinde en temel ihtiyaçlardan biri de beslenmektir. Müslümanların farklı kültür ve inançlarla iç içe olduğu, beslenmenin gittikçe dış mekanlarda olmasına alışıldığı, gıdaların fabrikalaşarak markalar tarafından beslenmeye sunulduğu ve hızlı tüketime teşvik edildiği günümüzde, Müslümanların helal – harama gösterdiği özen ya da özensizlik onun dindarlık kalitesini belirlemede oldukça önemlidir. Gıda, insanı sadece sağlık açısından değil, kazanç açısından ibadetlerinin kabulünü, aile hayatı ve dış çevreyle olan sosyal ve Psikolojik hayatını da etkilemektedir. Hayatın her alanına hitap eden Kuran- ı kerim ve hadis-i şerifi incelediğimizde, sadece gıdanın kendisi değil kazanç yolunun da helal olması ile ilgili hassas ilkeler karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı da insanın temel ihtiyacı olan gıdanın İslam fihhına göre temel ilkeleri baz almakla birlikte, insana olan maddi ve manevi etkileri Tıp ve psikoloji alanlarında yapılmış çalışmalar incelenerek, beslenmeyle ilgili yeni bakış açısı ve farkındalık kazandırmaktır. Kuran- ı Kerim'de helal- haram bazen açık şekilde beyan edilmiş ise bazen de sınırlarını net çizmiştir. Açık beyan edilen hükümlere aynen uymak dini bir görevdir. Çerçevesi çizilen konularda içtihat devreye girdiğinden, ulemalar tarafından farklı görüşler meydana gelmektedir. Bu çalışmada ise Hanefi alimlerin görüşleri baz alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Helal, Haram, Beslenme, İnsan Psikolojisi

HADİS USÛLÜNDE SÂLİH HADİS KAVRAMI^a

Ahmet Aktaş, Yüksek Lisans Öğrencisi

Yalova Üniversitesi, aktasahmet024@gmail.com

Doç. Dr. Muhammet Beyler

Yalova Üniversitesi, muhammet.beyler@valova.edu.tr

ÖZET

Hadis âlimleri, sahih ve hasen olarak niteledikleri hadisler için ihticâc ve kabule elverişli olduklarını ifade eden başka ıstılahlar da kullanmışlardır. Bu ıstılahlar arasında zikredilen sâlih hadis, hadis usûlü alanında incelemeyi gerektiren bir mesele olarak karşımıza çıkmaktadır. Sâlih hadisin tam olarak ne anlama geldiğine dair bazı ihtilaflar daha çok *Sünen-i Ebî Dâvud* üzerinde yoğunlaşmaktadır. Mekkeli âlimlerin *Sünen* hakkında yönelttikleri sorulara cevap vermek için bir mektup yazan Ebû Dâvud, burada *Sünen*'de şiddetli zayıf olan rivayetlerin durumunu belirttiğini, haklarında bir şey söylemediği rivayetlerin ise sâlih olduğunu ifade etmiş ancak söz konusu terim ile ne kastettiğini açıklamamıştır. Sâlih hadisin sahih ve hasen hadise şâmil, ihticâca elverişli olan bir ıstılah olmasının yanında zayıf olduğu halde mutâba'ât ve şevâhid yoluyla güçlendirilen, bir anlamda zayıflığı müncebir (onarılmış) olan hadisler için kullanılıp kullanılmadığına dair soruların incelendiği bu çalışmada mesele sadece Ebû Dâvud'un üzerinden değil kronolojik bir sıra takip edilerek diğer âlimlerin kullanımları da incelenmek suretiyle bir bütün olarak ele alınmıştır. Ayrıca Ebû Dâvud'un *Sünen*'inde sükût ettiği, zımnen sâlih olarak gördüğü örnek rivayetler incelenmiş, böylelikle sâlih hadis ile ilgili bilgilerin anlamlı bir bağlama yerleştirilmesine gayret edilmiştir. Netice itibari ile şemsiye bir kavram (umbrella concept) olarak tavsif ettiğimiz sâlih hadis kavramının teorik açıdan ele alınmasının ardından pratikte karşılığını ortaya koymak adına sâlih olarak nitelenen rivayetlerin *Sahîhayn*'da bulunan veya sahih hadis şartlarını ihtiva edenler, hasen li-zâtihi veya âdid ile hasen li-gayrihi seviyesine yükselen hadisler ve son olarak zayıf hadis olduğu düşünülen sâlih hadis, şeklinde dört başlık altında ele alınmıştır. Böylelikle burada örnek olarak verilen sâlih hadisin içerisinde pek çok hadis türünü ihtiva eden bir kavram olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Hadis Usûlü, Sâlih Hadis, Ebû Dâvud, *Sünen*

^a Bu çalışma, Ahmet Aktaş'ın, Doç. Dr. Muhammet Beyler danışmanlığında yürütülen "Hadis Usûlünde Sâlih Hadis Kavramı" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.255

HAYÂLÎ'NİN EL-KASÎDETÜ'N-NÛNİYYE ŞERHİNE ÂYÎNEZÂDE'NİN HÂŞİYESİ

Ahmet Alemdar, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, kalemtutkunu@hotmail.com

Dr. Öğr. Üye. Ahmet Süruri

İbn Haldun Üniversitesi, ahmet.sururi@ihu.edu.tr

ÖZET

Kaynaklarda hakkında yeterli bir bilgi bulunmayan Âyînezâde Muhammed Şemseddin es-Sîrôzî, XVII. yüzyıl Osmanlısı'nda Batı Trakya'da günümüzde ise Yunanistan sınırlarında bulunan Siroz/Serez nahiyesinde ömür sürmüş ve bu nahiyede yaklaşık 1100 (1688) tarihinde vefat etmiştir. Edebiyat, tasavvuf ve kelâm sahalarında eserler vermiştir. Aynı zamanda Halvetî tarikatı şeyhi olan Âyînezâde'nin tasavvuf ve edebiyata dair eserlerine baktığımızda da onun akliyatâ dair birikimini görebilmekteyiz.

Tezimizde tahkik ve incelemesini yaptığımız Âyînezâde'nin Molla Hayâlî'ye ait olan *Şerhu'l-Kasîdeti'n-nûniyye* isimli eserine hâşîye çalışması, hiç şüphesiz gün yüzüne çıkması gereken eserlerdendir. Bu çalışmamızda genel çerçevede söz konusu hâşîyenin müellifi Âyînezâde'nin hayatı hakkında ulaşılabildiğimiz kadarıyla bilgiler verdik. Aynı zamanda çalışmamızla ilintili olduğundan gerek Hızır Bey ve *Nûniyye Kasîdesi* gerek Hayâlî ve şerhi hakkında da hülâsa olarak incelemelerimiz oldu. Hızır Bey'in kelâma dair kaleme aldığı *Kasîde-i Nûniyye*'si bilhassa Osmanlı coğrafyasında mühim bir okuyucu kitlesine ulaşmış ve mütedavil metinlerden olmuştur. Bunun en önemli göstergelerinden birisi üzerine yapılan şerh ve hâşîye çalışmalarının yoğunluğudur. Bu şerh çalışmaları arasında en mühimlerinden birisi de hem kelâm ilmindeki yetkinliğinden hem de bizatihi metin sahibi Hızır Bey'in talebesi olduğundan kaynaklı olarak Molla Hayâlî'nin şerhidir. Bu ehemmiyetine binaen Hayâlî'nin şerhi üzerine de diğer şerh çalışmalarından farklı olarak hâşîyeler kaleme alınmıştır. Hatta bu hâşîye sahiplerinden birisi de yine mühim Osmanlı kelimcilerinden Muhammed Emîn el-Üsküdârî'dir.

Âyînezâde'nin kaleme aldığı hâşîye çalışmasını incelediğimizde yalnızca ibare tahlili vb. şeyler yapmayıp kelâmî izahlarda bulunduğunu ve hatta kimi itirazları serdettiğini, bunlara cevaplar aradığını görürüz. Ayrıca tasavvuf meşrepli bir müellif olarak Âyînezâde'nin bu eseri, Hayâlî'nin şerhine kısmen de olsa tasavvuf karşıtlığı şeklinde tezahür edecek tarzda eleştiriler yöneltten Dâvûd-i Karsî vb. alimlerin eserleri yanında mühim bir yere sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Kelâm, Hızır Bey, *Kasîde-i Nûniyye*, Molla Hayâlî, Âyînezâde Muhammed Şemseddin es-Sîrôzî.

ÂLİM MUHAMMED B. HAMZA AYDINÎ'NİN BAZI FIKİH RİSÂLELERİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRME^a

Ali İnal, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, inal.ali@std.izu.edu.tr.

Prof. Dr. Recep Cici

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, recep.cici@izu.edu.tr

ÖZET

Osmanlı taşra müftüsü olarak tanınan Âlim Muhammed b. Hamza, (22 Zilkâde 1122/12/1711) XVII. yüzyıl sonu ile XVIII. yüzyılın başlarında yaşamış olup Aydın nisbesi ile anılan bir kadı ve fıkıh âlimidir. Dönemin fikhî meselelerini kendine has bir üslupla ele alıp tahlil ve değerlendirmelerde bulunan Âlim Muhammed, kendi döneminde emsalleri içinde özgüveni yüksek dirayetli bir fakih profilini temsil eder. Aydınî bazı risaleleri üsûl-i fıkıh risâlesi olarak ele alır. Konu örneğinde, “*Ennehu yedûmu'l-hukmu mâ bakıyet illetuhu*” isimli risâlesi, diğer fıkıh literatüründe zikredilen muhtevadan farklı bir şekilde ele alır. Zira bu kâide fıkıh literatüründe “*el-Hükmu yedûru me'a illetihi vücûden ve ademen*” şeklinde zikredilmektedir. Onun bu kâideyi lafzen değil taşıdığı anlam açısından değerlendirdiği söylenebilir. İlet hüküm ilişkisini birbirine bağlı olarak zikreden müellif, örnek olarak kadınların mescitlerde cemaatle namaza iştirak etmeleri müstehap olduğu peygamberin tavsiyesiyle sabittir. Ancak ilerleyen dönemlerde fitne ve fesadın çoğalmasıyla peygamber döneminden farklı bir dönem ortaya çıkmıştır. Bunu gören sahabe ve tâbiun âlimleri kadınların camiye gelmelerinin riskli olacağını beyan ederek onların gelmelerine cevaz vermediler. Aydın’i bazen illet ve hüküm arasında istisnâ bir durumun varlığından bahseder. Bu bağlamda illet olmadan hükmün devam edebileceğini örnek olarak Hz. peygamber ve ashâb-ı İslam’ın ilk dönemlerinde kendilerini müşriklere karşı güçlü gösterme illetinden dolayı ıztıbâ yaptılar. Ancak bu uygulama İslam’ın ileriki yıllarında illet zail olmasına rağmen Hz. Peygamber tarafından vedâ haccında tekrar edilmiş daha sonra da sürdürülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Fıkıh, Alim Muhammed b. Hamza, Risâle, Osmanlı,

^a Bu çalışma, Prof. Dr. Recep CİCİ'nin danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

İSLAM HUKUKUNDA MÜLTECİLİK

Burak Batum, Yüksek Lisans Öğrencisi

Selçuk Üniversitesi, burak_mbb@hotmail.com

Doç. Dr. İsmail Yalçın

Selçuk Üniversitesi, isyalcin@gmail.com

ÖZET

Mülteci sözcüğü, bir yere veya birisine sığınan, dayanan, yaşadığı milletten kopup başka bir yere sığınan gibi anlamlara gelir. Geçmiş zamanlarda azınlıktaki veya çoğunluktaki insanlar; savaşlar, zorbalıklar, doğal afetler gibi nedenlerden dolayı yaşadıkları yerleri bırakıp yeni yerlere göç etmişlerdir. Günümüzde de insanlar büyük kitlelerce kendi ülkelerinden zorunlu olarak çıkmak mecburiyetinde kalarak iltica etmek durumuna maruz kalıyorlar. Mülteciliğin İslam Hukukundaki hukuki niteliğini açıklamak için hazırlanan bu bildiriye, göç ve mülteci kavramlarının tahlili yapılarak insanlık kadar eski olan ancak 20. yüzyılda temel insan hakları arasına giren mülteciliğin tarihsel sürecine değinilmiştir. Ayet ve hadisler perspektifinde göç etmek İslami açıdan ilkesel bir önem teşkil eder. Naslarda daha çok Mekke'den Medine'ye hicretten söz edilse de göçle ilgili Kur'an ve sünnette geçen ifadelerin evrensel olduğu ve tüm zamanlara hitap ettiği anlaşılır. Ensar ve muhacir kardeşliğinin gerektirdiği fedakârlık tüm Müslümanlar için örnek oluşturmaktadır. Mülteciliğin İslam Hukukundaki konumu ve benzerlik gösterdiği emân ve muhacirlikle ilişkilendirilse de onlardan farklılıkları da bulunur. Emânda sığınan kişinin sığınma sebebiyle mültecilerin sığınma sebepleri farklılık gösterir. Hicret eden kişiye hicret ettiği ülkenin vatandaşlık hakkı verilirken iltica eden kişiye ise böyle bir hak verilmeyip mültecinin geçici bir mühlet o ülkede kalıp kendi ülkesine döneceği kabul edilir. Türkiye'ye sığınmaları halinde mültecilik hakları Türk hukuk sisteminde de daha sonra düzenlenerek anayasada yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mülteci, İltica, Hicret, Emân.

HASAN HANEFİ’NİN HADİS-SÜNNET ANLAYIŞI -*MIN’EL-NAKL İLE’L-AKL* ADLI ESERİ ÖZELİNDE^a

Büşranur Hıdır, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, hidir.busranur@std.izu.edu.tr

Prof. Dr. Özcan Hıdır

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ozcan.hidir@izu.edu.tr

ÖZET

İslam’ın başlangıcından itibaren gerek sened gerekse metin açısından hadis-sünnete yönelik tenkit çalışmaları yapılmıştır. Ancak hadis-sünnete yönelik bu tenkit, Aydınlanma ve özellikle oryantalistlerin genelde İslami ilimler özelde de hadis ilmine yönelttikleri iddialar ve tenkitlerle farklı bir mahiyet kazanmıştır. Zira oryantalistler temel İslam kaynakları olan Kur’an ve Hz. Peygamber’in hadisleri-sünnetinin güvenilirliğini zedelemek, hadis hakkında tereddütler yaratma amacıyla bunu yapmışlardır. Özellikle Aydınlanma sonrası Batı’nın ve oryantalistlerin İslam kaynaklarına yönelik bu iddialarına İslam alimleri muhtelif yönleriyle cevap vermeye çalışmışlardır ki, İslam modernistleri de bunlardandır. Fakat genelde Batılı paradigma ile hareket ettiklerinden İslam modernistlerinin Batı’ya gereken cevabı vermek yerine, Batı-oryantalizmi eleştireceğiz derken fark etmeden Batı’nın yöntemleriyle paradigmasını kurma durumuna düşmüşlerdir. Söz konusu bu İslam modernistlerinden biri, Türkiye’de de ilahiyat akademiasında tanınan çağdaş İslam düşünürü, kelimcisi ve filozofu olarak niteleyebileceğimiz Mısırlı Hasan Hanefî’dir. Hanefî, İslam medeniyetine ait geleneksel ilimleri yeniden inşa etme girişimi olan “et-Türâs ve’t-tecdîd (Gelenek ve Yenilenme)” veya “İslami Sol” adını verdiği projeleri ve bu minvaldeki çalışmalarıyla çağdaş Arap-İslam dünyasının en önemli temsilcilerinden biri olmuştur. Hanefî’nin 1970-1980’li yıllarda kaleme aldığı eserlerinde vurguladığı konu İslâmî ilimlerin çağın gereksinimlerine uygun güncel yorumlarla yeniden inşa etme amacıdır. Hemen hemen her eserinde rasyonalist yaklaşımının emareleri bulunan Hanefî, marksist düşünce yapısına sahip, laik bir düşünür olduğunu hiç çekinmeden dile getirmektedir. Dolayısıyla bu devrimci duruşuyla Hanefî, çağdaş dönemin sorunlarına cevap veren, ihtiyaçlarını karşılayan yeni bir İslam tasavvuru yaratmak istemektedir. Bu amacını gerçekleştirmek amacıyla geleneksel İslâmî ilimleri yeniden yorumlamaya koyulmuştur. Bu çabalarından biri de hadis-sünnete dairdir. Bu itibarla biz bu çalışmada Hanefî’nin, genel modernist paradigmasını da ele alarak, hadis ilmi hakkında görüşlerini ele aldığı *Min’el-nakl ile’l-akl* adlı kitabı özelinde Hanefî’nin hadis-sünnete dair temel kavramlara, Buhari’nin *Sahîh*’i başta olmak üzere hadis kaynaklarına yönelik görüş ve iddialarını tespit edip mümkün olduğunca değerlendirmeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Hasan Hanefî, Hadis, Hadis Tenkidi, Çağdaş İslam Düşüncesi-Modernizmi, Aydınlanma, Oryantalistler.

^a Bu çalışma, Büşranur HİDİR’in Prof. Dr. Özcan HİDİR’in danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

KUR'AN'DA PEYGAMBERLERE DESTEK VERENLERİN ORTAK ÖZELLİKLERİ: HABÎB EN-NECCÂR ÖRNEĞİ^a

Cafer Eren, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, eren.cafer@std.izu.edu.tr

Dr. Âdem Ergül

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, adem.ergul@izu.edu.tr

ÖZET

İnsanlık tarihinde tevhid mücadelesinin ilk öncüleri şüphesiz peygamberlerdir. Kur'an'daki örneklerle bakıldığında görülmektedir ki, her peygambere bir kişi ya da bir grup *inanmış insan* yardımcı olmuştur.

Şu âyet çok açık bir şekilde bunu ifade etmektedir.

“Nice peygamberler var ki, kendileriyle beraber birçok Allah dostu (ribbiyyûn) çarpıştı da bunlar Allah yolunda başlarına gelenlerden yılmadılar, boyun eğmediler. Allah sabredenleri sever.” (Âl-i İmran, 3/146)

Bu Allah dostlarının bir kısmı canlarını feda edip şehid olurken, kendi toplumlarının da iman etmelerini, dünyada Allah'ın rızasına uygun yaşayıp, âhirette azap görmemelerini arzu etmiştir. Bilinebildiği kadarıyla bu insanların hayatları incelendiğinde, gerçek bir zühd hayatı yaşadıkları görülmektedir.

Bu çalışmamızın amacı, peygamberlerin yanında onların davalarına yardımcı olan bu fedakâr insanların örnekliklerine dikkat çekmektir. Bunu yaparken, Kur'an'daki Hz. İsa'nın *Havarileri* ve Firavunun kavminden olup Hz. Musa'ya *İnanmış Adam* örneklerine dikkat çekilecek ve hususiyetle Hz. İsa'nın Havarilerine Antakya'da yardım ederken şehid edilen *Habib en-Neccar*'ın hayatına ve vasıflarına daha detaylı yer verilecektir.

Havariler: Gerek Hristiyan kaynaklarında gerekse İslami kaynaklarda 12 rakamı üzerinde durulmakla beraber sayıları, isimleri ve meslekleri ile ilgili kesin bir bilgi söz konusu değildir. Hz. İsa'yı düşmanlarına şikâyet eden bir tanesi hariç, hepsinin ortak özelliği tam inanmış, dürüst, cesur, her vesileyle tebliğ yapan, hikmetle iş yapan, zühd sahibi ve temiz bir hayat süren kimseler olmalarıdır.

“Racülün Mü'min: İnanmış adam: Kur'an'da kimliği bildirilmeyen ama Kur'an'da bir Sûreye ismi verilecek kadar kıssası önemli olan bu zatın da tıpkı Havariler ve Habib en-Neccâr gibi özelliklere sahip biri olduğu anlaşılmaktadır.

^a Bu özet, Dr. Adem Ergül'ün danışmanlığında Enstitü yüksek lisans öğrencisi Cafer Eren'in ‘Kur'an'da Meseller ve Habibi Neccar: İnanmış Adam Örneği’ isimli tez çalışmasından istifade edilerek hazırlanmıştır.

Habib en-Neccâr: Mufessirlerimizin ekseriyetinin görüşüne göre Hz. İsa zamanında, Antakya'da Habib en-Neccâr isminde bir zat yaşamış olup oraya tebliğ için gelen havarilere iman etmiş ve bu uğurda şehid olmuştur.

Mufessirlerimiz ve tarihçilerimiz arasında ismi, mesleği, iman edişi ve şehid edilişi hakkında görüş birliği yoktur. Allah'ın dinini tebliğ eden elçileri korumak ve kavmini hidayete çağırarak için çırpınan, ölümlerine bile onlar adına Allah'a dua eden şefkatli bir zat olduğu hususunda ittifak vardır.

Peygamberimize, ashâbına ve Mekke'li Müşriklere örnek verilen Yasin Sûresindeki Karye ashâbı kıssasından, kişilik özellikleri hakkında da bilgiler edindiğimiz bu zatın, Allah'tan başka ilahlar edinmeyi yeren, kavmini, tebliğ için gelen elçilere tabi olmaya çağırarak ve bu uğurda topyekûn bir topluma karşı çıkan bir kahraman olduğu anlaşılmaktadır.

Ayrıca, tebliğ vazifesi karşılığında ücret almamayı ve sözlerle yaşantıların uyumlu olmasını inandırıcılığa delili sayan, kendi elinin emeğiyle geçinen, kazancının yarısını tasadduk eden, huzurlu yaşamak ve ibadet etmek için şehrin dışında yaşamayı tercih eden bir zat olduğu görülmektedir.

Bu özellikleriyle Habibi Neccar, Allah tarafından Peygamberimizin ashâbına örnek Müslüman olarak sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Peygamber, Mü'min, Havari, Habib en-Neccâr.

TASAVVUFTA VAHDET-İ ŞÜHÛD

Fatih Uluköylü, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Mihenk.fatih@gmail.com

ÖZET

Vahdet-i Şühûd'un öncüsü olan İmam-ı Rabbânî, Tevhîd'i söyle izah eder; Sûfiler arasında iki çeşit tevhid vardır: Birincisi, Şühûdî Tevhîd, ikincisi ise Vücûdî Tevhîd'dir. Şühûdî Tevhîd Bir'in (Vahid)'in müşâhedesidir. Yani bu makamda sâlik, Bir'den başka bir şeyi müşâhede etmez. Vücûdî Tevhîd ise, varlığın bir olduğuna ve onun dışındakilerin mevcut olmadığına sâlikin inanmasıdır. İmam-ı Rabbânî tarafından ele alınıp tasavvufî bir disiplin haline getirilen Vahdeti Şühûd, İbn'ul Arabinin öncülüğünü yaptığı Vahdet-i Vücûd görüşüne farklı bir boyut kazandırmıştır. İmâm-ı Rabbânî bunu şu şekilde tasvir eder: Bir kişinin güneşe yakın olduğunu düşünelim. Bu nedenle onun müşâhedesini güneşten başkası değildir. Fakat o, yıldızları görmediği anda bilir ki yıldızlar, ma'dum değil, mevcuttur. Yıldızlar, sadece güneşin güçlü ışıkları arasında yok olmuştur. Söz konusu kişi, bir taraftan müşâhedesinden dolayı yıldızların varlığını inkâr ederken, diğer taraftan böyle bir bilginin vakıaya uygun olmadığını kabul eder. Bu benzetmede, güneşi müşâhede ettiğinde yıldızları görmeyen ama yine de yıldızların güneşten ayrı olarak varlığına hükmeden kişi Şühûdî Tevhîd taraftarıdır. Vücûdî Tevhîd taraftarı ise; müşâhedesini anında yıldızları görmediği için onları yok kabul eden kişi gibidir. Şu hâlde denilebilir ki, Vahdet-i Vücûd müşâhededeki hareket ederek Allah'ın dışındaki varlıkları yok kabul ederken, Vahdet-i Şühûd ise Allah'ın birliğine inanmakla birlikte, Allah'ın dışındaki varlıkların gerçekliğini kabul eder. Buna göre, birincisi monist, ikincisi düalist bir ölçüdür. İlk görüş, mutlak anlamda tek varlığın olduğuna inanırken, ikincisi iki farklı varlık alanını kabul eder. Yani Vahdet-i Vücûd'da birlik bilgide; diğerinde ise bilgide değil, müşâhedededir. Vahdet-i Şühûd temelinde şeriaten zerre kadar ayrılmamayı seyr-i sulukta sâliği en iyi şekilde hazırlamayı hedefler. Bunun temelinde kendisine bazı varidatlar zahir olan kimsenin iddia edeceği manevi tecrübeyi sınırlandırmayı gaye edinir. Bu şekilde kendisine her manevi hal zuhûr eden kimsenin iddia edeceğinin kesin bilgi olduğu inancında olmaması gerektiğini belirtir. Bu da günümüzde tasavvuf erbabı gibi görünüp kendisinde bazı manevi zuhuratların olduğunu iddia edenlerin bir yönüyle önüne set çekecek ve tasavvufun aslı olan şeriatî muhafaza etmiş olacaktır.

Anahtar kelimeler: Vahdet-i şühûd, Vahdet-i Vücûd, Şeriat, İmâm-ı Rabbânî.

HARİRİZÂDE’NİN ‘REŞH-İ SILÂTİ’L-ENVERİYYE FÎ ŞERHİ SALÂTİ’L-EKBERİYYE’ İSİMLİ ESERİNE GÖRE HAKİKAT-İ MUHAMMEDİYYE / NÛR-İ MUHAMMEDÎ^a

Gizem Özgül, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ozgul.gizem@izu.edu.tr

Doç. Dr. Veysel Akkaya

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, veysel.akkaya@izu.edu.tr

ÖZET

Hz. Peygamber, (s.a.) sûfiler nazarında tarihsel bir şahıs olmaktan ziyade varlığın ve âlemin yaratılma sebebi, Hakk’ın âlemdeki nazargâhı, bütün hakîkati ve bilgiyi kendinde toplayan insân-ı kâmindir. Varlık ve âlemlerin yaratılmasında ilk zuhur eden O’nun (s.a) nurudur. Bütün mahlûkat o nurdan yaratılmıştır. Ve her şey O’nun (s.a.) hürmetine yaratılmıştır. Dolayısıyla bu gerçek Hz. Peygamber’in (s.a) manevi şahsiyetinde ‘Hakikat-i Muhammediyye/Nûr-i Muhammedî’ olarak remzedilmiştir.

Tasavvuf’un önemli kavramlarından biri olan ‘Hakikat-i Muhammediyye/Nûr-i Muhammedî’ düşüncesi, Sehl b. Abdullah Tusterî (v.896) ile başlayıp, İbnü’l-Arabî (v. 638) ve Abdülkerîm el-Cîlî (v. 826) ile vücut bulmuştur. Zamanla bu düşünce varlığın kaynağı olması hasebiyle tasavvufî bir varlık nazariyesine, ilahi bilginin kaynağı olması yönüyle de bilgi teorisine konu olmuştur.

İbnü’l-Arabî’nin görüşlerini benimseyen Harîrîzâde Kemaleddin Efendi’nin (v. 1882) eserlerinde de, “Hakikat-i Muhammediyye/Nûr-i Muhammedî” tabirlerini kullandığını görmekteyiz. Osmanlı Türkçesi ile kaleme aldığı ‘Reşh-i Silâti’l-Enveriyye Fî Şerhi Salâti’l-Ekberîyye’ isimli eseri, İbnü’l-Arabî’nin Hz. Peygambere yazdığı ‘Salâtü’l-Fevziyye’ sine dair bir şerhtir. Şerhin medârı “Hakikat-i Muhammediyye/Nûr-i Muhammedî” düşüncesi olarak öne çıkmaktadır. Bu eser bağlamında Harîrîzâde’nin, ‘Nûr-i Muhammedî/Hakikat-ı Muhammedî’ mevzuuna dair görüşleri ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Tasavvuf, Hz. Peygamber, Harîrîzâde, Nûr-i Muhammedî, Hakikat-i Muhammediyye, Salâtü’l-Fevziyye.

^a Bu çalışma, Gizem Özgül’ün Doç. Dr. Veysel Akkaya danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

HAFIZLIKTA YENİ YÖNTEM VE TEKNİKLER: “İZÜ-75 GÜNDE HAFIZLIK UYGULAMASI ÖRNEĞİ”

Gülsüm Arslan, Öğretim Görevlisi, Doktora Adayı

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, gulsum.arslan@izu.edu.tr

ÖZET

Kur’ân-ı Kerîm, sonsuz ilim ve kudret sahibi olan Allah’ın iradesinde insanlara yol göstermesi amacıyla Hz. Peygamber’in şahsında tüm insanlığa bir hikmet olarak gönderilmiştir. Kıyamete kadar hidayet rehberi olan Kur’ân’ı Kerîm “oku” emriyle Hira’da başlayan süreçte Cebrail tarafından Hz. Peygamber’in kalbine ilka-inzal edilerek “kalp hafızası”na alınmış ve daha sonra da Resûlüllah tarafından ümmetine tebliğ edilmiştir. İlk vahyin ve dolayısıyla Kur’an’ın Hz. Peygamber’in kalbine ilka-inzal edilip kalp aklı ve hafızası yoluyla muhafaza edilmesi ve Hz. Peygamber’in rahle-i tedrisinde yetişen “örnek-kurucu nesil” sahabenin yaptığı gibi, İslâm Dini’nde eğitim, esasen “hafızlık” ile başlamıştır dense, yanlış olmayacaktır. Bu itibarla Kur’an ve ona dayalı ilimlerin eğitim-öğretiminde hafızlığın önemi izahtan varestedir. Böylelikle Müslüman, “hafız-muhafız” olarak doğru ve yanlış arasındaki ince çizgiyi ayırt edebilecek kıstasa sahip olabilecektir. Öte yandan on dört asırdır “Hz. Peygamber uygulaması (sünnet)” olarak ümmetin geleneğinde sürgit devam eden hafızlığın önemi kadar ezberinin kolay kılındığı da Kur’an’da vurgulanır. Kamer suresindeki “*Ve andolsun biz Kur’an’ı okumak, öğrenmek, ezberlemek, yaşamak, öğüt almak için kolay kıldık, fakat öğüt alıp düşünen var mı?*” ayeti buna dairdir. Yine “yürüyen Kur’an” olduğu bildirilmesinin yanı sıra “ilk Kur’an hafızı” olan Hz. Peygamber’in Kur’an’ın hızını teşvik etmesi de, bu yönde büyük bir motivasyon kaynağı olmuştur. Buradan hareketle hafızlığın Kur’an’ın muhafazası, anlaşılması ve hayata tatbikinde ve dolayısıyla din (İslâm) eğitimi-öğretiminde önemi haizdir.

Hal böyle olunca asırlardır Kur’an farklı yöntemlerle hıfzedilmiş, ümmetin hafızasında korunmuş; bu bağlamda Müslümanlar Kur’an’ı kolay ezberleme yönünde de muhtelif teknikler ortaya koymuşlardır. Kısaca “75 Günde Hafızlık” olarak bilinen “koro” halinde “musiki makamları”, periyodik kısa süreli tekrarlar ve “mealli” olarak yapılan nitelikli hafızlık eğitimi uygulamamız da bu yöntemler konusunda atılmış-geliştirilmiş bir adımdır. Bu yöntem 2021 yaz döneminde -büyük ölçüde üniversitemiz öğrencileri ile- İZÜ’de uygulanmış; tamamı kız öğrencilerden oluşan, yaşları ve sınıfları birbirinden farklı 34 öğrenci de uygulamamızda esas aldığımız grubu oluşturmaktadır. Öğrencilerin yirmi altısı İZÜ-İslami İlimler Fakültesi, dördü İZÜ-Arapça Öğretmenliği, ikisi Marmara İlahiyat, biri İşletme Fakültesi ve bir tanesi de Kartal İmam-Hatip Lisesi öğrencisidir.

Bu tebliğ-sunumumuz, söz konusu hafızlık projesi ve bu projeye katılan öğrenciler üzerine “yarı yapılandırılmış görüşme formu” ile yaptığımız bir saha araştırmasının bulgularının “içerik analizi” yöntemiyle değerlendirilmesi üzerine olacaktır. Dolayısıyla tarafımızca 75 günde uygulaması yapılan nispeten “yeni-inovatif” hafızlık yönteminin ne tür somut çıktılara-sonuçlara yol açtığı, hafızlık eğitiminde öğrenciye çok yönlü bir gelişim sağlayıp sağlamadığı ve gerçekten hafızlıkta bir inovasyona yol açıp açmadığı -belli ölçüde- tespit edilmiş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hafızlık, Ezber Eğitimi, Nitelikli Hafızlık, Hafızlıkta Yeni Yöntem-Teknikler, İZÜ, İnovasyon.

ÖMER NESEFÎ TEFSİRİNDEN DUHÂN, CÂSİYE VE AHKÂF SÛRELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ^a

Halil İbrahim Eser, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, halilibrahimeser92@gmail.com

Dr. Adem Ergül

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, adem.ergul@izu.edu.tr

ÖZET

Kur'ân-ı Kerim insanlığa rehber olmak, cehalet ve gaybî karanlıkları aydınlatmak için Allah tarafından Cebrail vasıtasıyla son peygamber Hazreti Muhammed'e (s.a.v.) indirilmiş bir kitaptır. Bu kadar âli makamdan inen kitabı her insan elbette aynı düzeyde anlayamayacaktır. Bu itibarla bir açıklayıcıya, bir müfessire, bir âlime her zaman ihtiyaç söz konusu olmuştur. Kur'ân'ın ilk muhatabı aynı zamanda ilk müfessiri Hz. Muhammed (s.a.v.)'dir. Hz. Peygamber (s.a.v.) Efendimiz ile başlayan bu yolculuk zamanla kurumsallaşmış ve branşlaşmaya doğru evrilmiştir. Hz. Peygamber'in vefatından sonra birçok âlim müfessirlik mirasını devam ettirmiş ve birçok eser ortaya koymuştur.

Bu âlimlerden biri de çeşitli ilim dallarında çok sayıda eser veren, VI. yüzyıl Batı Karahanlı âlimlerinden Necmuddîn Ebû Hafs Ömer b. Muhammed b. Ahmed b. İsmail en-Nesefî'dir (ö. 537/1142). Araştırmamızın konusu Nesefî'nin eserleri arasında önemli bir yere sahip olan “*et-Teyşîr fi't-Tefsîr*” adlı tefsirinden Duhân, Câsiye ve Ahkâf sûrelerini tefsir ederken kullanmış olduğu tefsir metotlarını ortaya koymaya çalışmaktır.

Nesefî, sûreleri hem rivâyet yöntemine hem de dirâyet yöntemine uygun bir şekilde tefsir etmiş ve ulûmu'l-kur'ân meselelerine yer yer dikkat çekmiştir. Eserde âyetler kimi yerde pasaj olarak ele alınmış kimi yerde kelime kelime açıklanmıştır. Araştırmamızda Nesefî'nin tefsirinde naklettiği hadislerin ve sahabe, tabiûn ve tebeu't-tâbiîn sözlerinin kaynaklarını tespit etmeye çalıştık.

Bu çalışmanın özellikle tefsir metotlarına yönelik yapılan çalışmalara mütevazı bir katkı sunacağına inancım tamdır.

Anahtar Kelimeler: Ömer Nesefî, et-Teyşîr fi't-Tefsîr, Duhân, Câsiye ve Ahkâf Sûreleri, Metot.

^a Bu çalışma, Halil İbrahim ESER'in Dr. Adem ERGÜL danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

İSLAM AİLE VE CEZA HUKUKUNDAKİ BAZI KAVRAMLARIN ETİMOLOJİK TAHLİLİ

İbrahim ATMACA, Yüksek Lisans Öğrencisi

Kocaeli Üniversitesi, iatmaca585@gmail.com

ÖZET

İstilah, bir topluluğun veya meslek gruplarının bir kelimeyi ilk konulduğu sözlük manasından alıp, farklı bir manada kullanmalarına denir. İstilahın Türkçedeki karşılığı terimdir. Bir kelimeye yüklenen anlamın çoğunlukla alışılmış sözlük anlamından farklı olduğu görülür. Fakat bu farklılık aradaki irtibatın tamamen ortadan kalktığını göstermez. Çünkü dilciler, üzerinde ittifak ettikleri bir kelimenin terim anlamının, bir veya birkaç açıdan sözlük anlamı ile bağlantı halinde olmasını önemsemişlerdir. Sözlükte dua anlamına gelen “salat” ile mutlak olarak tutmak anlamına gelen “savm” kelimeleri daha sonra belli rükünleri bulunan ibadet (namaza ve oruç) manasına nakledilmişlerdir. Aradaki bağlantı, yapılacak olan etimolojik bir araştırma ile öğrenilebilmektedir. Etimoloji, bir kelimenin hangi kökten geldiğini, ilk anlamını ve daha sonra hangi anlamlar kazandığını inceleyen bir bilim dalıdır.

Hiç şüphesiz her ilim dalının kendine has ıstilahî tanımları vardır. Herhangi bir ilim dalıyla ilgilenen bir kimse o ilimle alakalı kavramları, kök manalarını ve kazandıkları anlamları bilmesi gerekmektedir. Bu hususta yapılacak olan etimolojik bir araştırma, o kelimenin manasının doğru bir şekilde zihinlere yerleşmesine yardımcı olacaktır. Biz bu çalışmamızda İslam hukuku özelinde aile ve ceza hukuku ile alakalı seçilmiş hıtb (nişanlanma), nikah, mehir, talâk, liân, zihâr, mut’a, muhsan, erş, gurra, had, kazf, kısas, rüşvet ve kasâme lafızlarının sözlük ve terim anlamları arasındaki bağ ortaya konacaktır.

Anahtar Kelimeler: Etimoloji, Terim, Sözlük, Tahlil, İslam Hukuku

ŞEYHÜLİSLÂM BÂLİZÂDE MUSTAFA EFENDİ’NİN EL-EHÂDİSÜ’L-MERVİYYE AN EBÎ EYYÛB EL-ENSÂRÎ ADLI ESERİNİN TAHKİKLI NEŞRİ^a

İbrahim Deniz, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, brahimdeniz@gmail.com

Doç. Dr. Fahreddin Yıldız

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, fahreddin.yildiz@izu.edu.tr

ÖZET

Osmanlı dönemindeki ilmi çalışmaların, hemen hemen her alanda İslam literatürüne yaptığı katkı tartışılmaz bir gerçektir. XI/XVII. yüzyılda yaşayan ve IV. Mehmed (1648-1687) dönemi şeyhülislamlarından olan Bâlîzâde Mustafa Efendi (ö. 1073/1662) de İslam literatürüne katkı yapmış büyük bir ilim ve devlet adamıdır. Mustafa Efendi, başta fıkıh ve hadis olmak üzere birçok alanda eserler kaleme almıştır. Çalışmamızda, Osmanlı Devleti’nin dînî vazife bakımından en üst mertebesi olan şeyhülislamlık görevinde bulunmuş böylesi bir İslâm âliminin, Ebû Eyyûb el-Ensârî tarafından rivayet edilen hadisleri derlediği *el-Ehâdîsü’l-merviyye ‘an Ebî Eyyûb el-Ensârî* adlı eserinin tahkikli neşri yapılarak literatüre kazandırılması amaçlanmıştır. Böylelikle hem Şeyhülislam Bâlîzâde Mustafa Efendi’nin biyografisine dönük yetersiz ve dağınık çalışmalara katkı sunulması hem de kaleme aldığı bu önemli eserin ilk defa tahkikli neşri vesilesiyle hadis literatürüne katkı sağlanması planlanmıştır. İslâm medeniyetinin “İkinci Klasik Dönemi” olarak adlandırılabilir olan VII/XIII.-XIII/XIX. yüzyılları arasında yapılan çalışmaların, entelektüel birikimin gereği gibi araştırma mevzu edilmemesi ve bu dönemde çalışılması gereken ilmî ve fikrî pek çok eserin varlığı, bu çalışmanın hayata geçirilmesini önemli kılmaktadır. Araştırmanın konusu olması hasebiyle özellikle Hadis alanı başta olmak üzere birçok alanda yazılmış değerli eserler, kütüphanelerin tozlu raflarına mahkûm edilmiştir. Bu eserlerin tahkik edilerek hem eser hakkında hem müellifi hakkında hem de eserin yazıldığı dönemim ilmî ortamının tanınması hakkında bilgiler toplanması, bu alanda araştırmalar yapmak noktasında bir hayli öneme hâizdir. Bu doğrultuda Şeyhülislamlık yapmış bir âlimin, Osmanlı topraklarına kadar ulaşarak buraya defnedilmiş Ebû Eyyûb el-Ensârî (ö. 49/669) gibi önde gelen bir sahâbînin rivayetlerini derlediği bir eser üzerinde çalışarak tahkikli neşrini yapmak bu araştırmanın önemli motivasyon kaynaklarından biridir. Araştırmaya özgün değer katan hususların başında, bu konuda müstakil ve kapsamlı bir yüksek lisans, doktora tezi veya farklı herhangi bir çalışmanın bulunmaması gelmektedir. Zira tespit edilebildiği kadarıyla Bâlîzâde’nin telif ettiği eserlerden hiçbirisi tahkik edilmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Bâlîzâde, Mustafa Efendi, Ebû Eyyûb el-Ensârî, Tahkik.

Bu çalışma, İbrahim Deniz’in Doç. Dr. Fahreddin Yıldız danışmanlığında yürütülen "Şeyhülislam Bâlîzâde ^a Mustafa Efendi’nin El-Ehâdîsü’l-Merviyye An Ebî Eyyûb El-Ensârî Adlı Eserinin Tahkikli Neşri" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

MÜFESSİRLERDE AHLAK NAZARİYESİ (MÂVERDÎ, RÂĞIB EL-İSFAHÂNÎ, FAHREDDİN ER-RÂZÎ ÖZELİNDE)^a

Kübra AYVAZ, Doktora Öğrencisi

Sabahattin Zaim Üniversitesi, hicret.kubra@gmail.com

Doç. Dr. Murat KAYA

Sabahattin Zaim Üniversitesi, k.murat@izu.edu.tr

ÖZET

Kur'ân-ı Kerîm'de tabiat kanunlarından hukukî yaptırımlara, ibadetlerden insan ilişkilerine kadar her şeyin temelinin 'ahlak' olduğu açıktır. Dolayısıyla bütün İslamî ilimlerden muradın, ahlakî bir hayat inşa etme çabası olarak yorumlanması mümkündür. Bu ahlakî temelin modern dönemde sosyolojik, psikolojik tefsirlere yönelişte başlıca etken olduğu düşünülebilir. Bununla beraber bugün gelişmeye devam eden konulu tefsirlerin arka planında da bu ihtiyacın olduğu söylenebilir.

Müstakil eserlerdeki artış dikkate alınarak bir bilim olarak ahlakın Hicrî üçüncü yüzyıldan sonra gelişme dönemine girdiği ifade edilebilir. Bu dönemde Tefsir ilminde de ayrıntılardan uzak, orta hacimli, anlaşılır tefsir yazmaya yönelişte artış gözlenmiştir. Olgunlaşma dönemi olarak isimlendirebileceğimiz altıncı yüzyılda ahlak nazariyesinin kelam ve felsefenin yanında tasavvuf alanında, vücut teorisinde yerini aldığı tespit edilmiştir. Gelişme dönemi için Ragıb el-İsfahânî'nin (ö. 502) *ez-Zeria ila mekarimi 'ş-şeria*, Ebu'l-Hasen el-Maverdî'nin (ö. 450) *Edebü'd-dünya ve'd-dîn* ile olgunlaşma dönemi için Fahreddin er-Râzî'nin (ö. 606) *Kitâbu'n-nefs ve'r-rûh ve şerhu kuvâhumâ* adlı eserleri çalışmamızın temel kaynakları olarak belirlenmiştir.

Çalışmada: Ahlak ilminin gelişim sürecinde müfessirlerin rolü ve konumu nedir? Ahlak ilminin teorileşme sürecinde iç (ayetler) ve dış unsurların (diğer ilimler) etkisi nedir? Bu unsurları sistemlerinde nasıl değerlendirmişlerdir? Ahlak nazariyelerindeki kavramları hangi kriterlere göre tanımlamışlardır? gibi sorulara yanıt aranacaktır.

Adı geçen müfessirlerin ahlak nazariyelerinin temel kavramları, nazariyelerinin çerçevesi ve meselelere bakışları değerlendirilecektir. Genel olarak ahlak, irade, nefis, ruh, adalet gibi kavramlar; yükümlülük, sorumluluk, müeyyide gibi ilkeler; insandaki aklî, gadabî, şehvî kuvvelerle bunların tefekkür, heva, şecaat vb. alt başlıkları çerçevesinde müfessirlerin bunlara dair şemaları kritik edilecektir. İyi-kötü, irade gibi bazı meseleler müfessirlerin görüşlerinden sunularak analiz edilecektir. Netice olarak müfessirlerden hareketle Kur'ân-ı Kerîm merkezli bütüncül bir ahlak nazariyesi şemasının tespiti öngörülmektedir. Bu alimlere paralel olarak bu çalışmanın temel ayağı tefsirde iken diğer taraftan ahlak, felsefe, kelam hatta psikoloji, sosyoloji ilimleriyle ilişkili multidisipliner bir görünüm arzedecektir.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Mâverdî, Râğıb el-İsfahânî, Fahreddin er-Râzî, Ahlak Nazariyesi.

^a Bu çalışma Kübra AYVAZ'ın Doç. Dr. Murat KAYA danışmanlığında yürütülen doktora tezinden üretilmiştir.

İSLAM AİLE HUKUKUNDA HANEFİ, MALİKİ VE ŞAFİİ MEZHEPLERİNİN İHTİLAFA ETMELERİNE SEBEP OLAN KONULARIN TESPİTİ^a

Mehmet Fatih Yılmaz, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, oflumhmt94@gmail.com.tr

Dr. Öğr. Üyesi Ahmed Hamdi Yıldırım

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, hamdi.yildirim@izu.edu.tr

ÖZET

Sözlükte ayrı görüşe sahip olmak, çekişmek, karşı gelmek gibi anlamlara gelen ihtilaf, fihhi meselelerde müctehidlerin farklı etkenlerden ötürü temel kaynaklarının aynı olmasının yanında farklı fetvalar vermesidir. İhtilaf etmek, insan tabiatıyla direkt bağlı olan bir neticedir. Anlayış seviyeleri, meselelere bakış farklılıkları, yetiştiği zaman ve coğrafyanın etkileri insanın hayatı yorumlama şeklini de değiştirmektedir. Bu bizatihi kötü olarak vasıflanması doğru olmayacaktır. Bunun ötesinde büyük insan topluluklarında olayların kolayca üstesinden gelmeye vesile olan yardımcı faktörlerdendir. Bu çalışmamız İslam Hukukunun farklı merkezlerinde neşet etmiş ve günümüzde de varlığını koruyan Hanefi, Maliki ve Şafii mezheplerinin ihtilafa düştükleri noktaları anlamaya dönük, bulunabilecek genel başlıkları tespit etmek için hazırlanmıştır. Bu çalışmada yukarıda zikredilen üç mezhebin fetvalarını tespit etmek için İmam el-Mevsili'nin el-İhtiyar isimli eseri, İbni Rüşd'in el-Bidayetü'l Müctehid isimli eseri ve İmam Nevevi'nin Minhâcü't-tâlibîn isimli eserleri incelenmiştir. Geniş İslam Hukuku konularından biri olan Aile Hukukunda mezheplerin ihtilaf ettikleri konuların bazıları lafızların manalarını daha ön planda tutmasının yanında, diğerinin lafızları daha çok önemseydiği ve nasslarda zikredilen lafızların dışındaki kullanımları geçerli görmeyen konumda olmasıdır. İlki Hanefi mezhebinin durumu, ikincisi ise Şafii mezhebidir. Maliki mezhebinin ise Hanefi mezhebine yakın bir konumda olduğu görülmektedir. Bunun yanında fetvalarda örfün etkisi özellikle hidane gibi bahislerde görülmektedir. İslam Hukuku hidane bahsinde düzenlemeleri tamamen toplumlara bırakmıştır. Bir diğer ihtilaf sebebi hukuki bütünlüğü koruma adına mezheplerin fetvaları yön bulmuştur. Bununla beraber delillerden hareketle de fetvaların değiştiği önemli bir yer tutmaktadır. Sonuç olarak çalışmamıza konu üç mezhebin ihtilafları sadece delil odaklı olmayıp, lafızların delaletleri, hukuki bütünlüğün koruma düşüncesi, örf ve delillerin kabulüne kadar etkilidir.

Anahtar Kelimeler: İhtilaf, Örf, Lafızların Delaleti, Nikah, Fetva.

^a Bu çalışma, Mehmet Fatih Yılmaz'ın Dr. Öğr. Üyesi Ahmed Hamdi YILDIRIM danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

EBÛ MUHAMMED EL-YÂFÎ'Î'NİN MU'TEZİLE ELEŞTİRİSİ^a

Mehmet Veysel Akarsu, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, cadir.mehmet@std.izu.edu.tr

Doç. Dr. Fikret Soyal

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, fikret.soyal@izu.edu.tr

ÖZET

İnsân açısından ilâh tasavvuru, dînî bakımdan hem dünyevî hem uhrevî bir boyuta sâhip olduğundan kelâm ekollerinin büyük çoğunluğunun benimsediği “îmânın kalbî tasdîke dayanması”nın yanı sıra Allah’ın varlığının aklen temellendirilmesi de gerekli görülmekte ve dolayısıyla, kul ile Rabbi arasındaki ilişki büyük bir dikkat ve önem arz etmektedir. İslâm târîhinde i’tikâdî konulara dair çeşitli meseleler tartışılmaya başlanınca farklı inanç grupları ortaya çıkmıştır. Örneğin, Allah’ın (c.c) sıfatları başta olmak üzere pek çok kelâmî mesele akıl yoluyla îzâh edilmeye çalışılmıştır. Mürtekeb-i kebîre tartışmasıyla başlayan i’tikâdî problemlerin çok konuşulduğu hicrî II. Yüzyılda Basra’da ortaya çıkan Mu‘tezile ekolü; var olduğu süreç içerisinde gelişen dînî, târîhî, siyâsî ve ictimâî olayların etkisiyle Müslümanlar arasında derin fikir ayrılıklarına yol açmış ilk i’tikâdî fırka olarak, kelâm ilminin aktörü olmuştur. Ehl-i sünnet kelâmcılarının îmân esâslarını ilâhiyyât, nübüvvât ve sem’iyyât olarak “usûl-i selâse” şeklinde ayırmalarına karşılık, Mu‘tezilî âlimler de “usul-i hamse” dedikleri; tevhid, adâlet, el-va’d ve’l-va’id, el-menzile beyne’l-menzileteyn ve emr-i bi’l-ma’rûf ve’n-nehî ani’l-münker prensipleriyle düşüncelerini sistemli bir hale getirmeye çalışmışlardır. Akıl ile bütünleşen bu yeni ekolün hareketliliği karşısında, taklit yönteminin yetersiz kaldığını fark eden vahiy merkezli Ehl-i sünnet inancı, yeni argümanlarla kendini savunma ve karşı tarafın tezini çürütme ihtiyacını hissetmiştir. Araştırmamız; Mu‘tezile ekolünün mantığına ve sistemine karşı, Sünnî kelâm anlayışını benimseyen ve bu anlamda Mu‘tezile karşıtlığıyla bilinen Ebû Muhammed el-Yâfi’î’nin Mu‘tezile’ye yönelik eleştirilerini konu edinecektir. Mu‘tezile’nin, inanç meselelerinin yorumlanmasında akıl ve irâdeyi öncelik kılmasına karşılık, Sünnî kelâm anlayışının, insân irâdesinin ilâhî kudreti algılayamayacağını savunması ve aklın, dînin anlaşılmasında yararlı bir şekilde kullanılabileceğini kabul etmesi, araştırmamızın iki farklı eleştiri odağı olacaktır. Üç bölümden oluşan araştırmamızın birinci bölümü: Yâfi’î’nin Hayâtı, Eğitimi ve Eserleri; ikinci bölümü: Bir Kelâm Ekolü Olarak Mu‘tezile ile İlgili Genel Bilgiler; üçüncü bölümü: Yâfi’î’nin Akâid düşüncesi ve Mu‘tezile’ye Eleştirileri başlıklarından oluşmaktadır. Çalışmamızda temel kaynak olarak Yâfi’î’nin, *Merhemü’l-İlel*, *Zikrû Mezâhibi’l-Firakisneteyn ve’s-Seb’ine* ve *Şemsü’l-İmân* eserleri kullanılırken, ikincil kaynak olarak ise Mu‘tezile literatüründen yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kelâm, Mu‘tezile, Yâfi’î, Akîde, Eleştiri.

^a Bu çalışma, Mehmet Veysel AKARSU’nun Doç. Dr. Fikret SOYAL danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

TASAVVUFÎ DÜŞÜNCEDE SUFİLERİN KULLANDIĞI ŞATHİYYE MEFHUMUNA GETİRİLEN ELEŞTİRİLER ve YORUMLAR

Merve Koyun, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, mervekyun@gmail.com

Doç. Dr. Murat Kaya

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, k.murat@izu.edu.tr

ÖZET

Diğer ilmî disiplinlerde olduğu gibi tasavvuf ilminde de müstakil kavramları vardır. Bu kavramlardan biri olan Şathiyye sözlükte “hareket etmek, sarsılmak, taşmak” gibi anlamlara gelmektedir. Tasavvuf, “kâl ilmi değil, hâl ilmidir” denir. Sûfiler mâna âleminde yollarını Kur’an-ı Kerim ve Efendimiz (s.a.v)’in hadisi ile aydınlatıp, Sahabenin ve evliyanın izini takip ederek, hikmet denizine ulaşmış, tevhit sırrına varmışlardır. Bu sırlar, sufinin kâlini hâl eyleyip okyanustan taşarak dökülen bir damla inci olmuştur. Yaşanan halin bâtından zâhire taşınmasına şathiyye denmektedir Şathiye, zamanı anda müşahede eden ibnü’l- vakte aittir. Sûfiler, şathiye sözlerinin vecd halinde söylendiğinin üzerine vurgu yaparak, kelimenin anlaşılmasını tecrübeye dayandırmıştır. Hallâc-ı Mansûr, Bâyezîd-i Bistâmî, Sehl et-Tüsterî gibi sufiler ilk dönem tasavvufundan itibaren şathiyyeleri ile duyulmuştur. Günümüzde şathiyye mefhumunun yerine "paradoksal" kelimesinin kullanıldığı da görülmektedir. Şathiyye tasavvuf literatüründe kullanıldığı gibi aynı zaman da Türk edebiyatında da kullanılmıştır. Özellikle sufi şairlerin kıymetli şiir ve şathiyyeleri, şarihler tarafından yorumlanmış olup, akl-ı maaş sahiplerinin anlayacağı seviyeye getirilmiştir. Şathiye içeren şiirler mana âleminde içerisinde derin ifadeler barındıran felsefi şiirlerdir. Tasavvufî edebi bir tür olan Şathiyye “ehline helâl nâehle harâm” sayılan sözlere, şiirlere ve fiillere denmektedir. Bu çalışmada “şathiyye” kavramının lügat ve ıstılah manası, sufilerin şathiyyeye yakın manada kullandıkları kelimeler, şathiyyeleri ile tanınan sûfiler, şathiyye hakkında yazılmış şerhler, şathiyye çeşitleri, şathiyyeler için yapılan eleştiriler ve yorumlar, türk tasavvuf edebiyatında şathiyye örnekleri incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Şathiyye, Şatahat, Şathiye, Şath

NÂSIBÎ OLMAKLA İTHAM EDİLEN HADİS RÂVÎLERİ (HİCRÎ İLK ÜÇ ASIR)^a

Muhammed Mustafa Çamur, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, camur.muhammed@std.izu.edu.tr

Doç. Dr. Mustafa Öztürk

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, mustafa.ozturk@izu.edu.tr

ÖZET

Hz. Peygamber'in vefatı ile başlayan siyasî ve mezhebi olaylar neticesinde muhtelif tutum ve görüşler içerisinde olan ehl-i bid'at fırkaları ortaya çıkmıştır. Bu fırkalardan biri de Nâsibîlikdir. "Nâsibîlik" ehl-i sünnet literatüründe; ehl-i beyte fiilî veya sözel olarak eziyet eden kişileri tanımlayan bir terimken; Şia'nın İmamiyye fırkasına göre, Hz. Ali ve evlatlarına karşı olarak telakki ettikleri zümrelerin tümüne verilen genel bir isimdir. Çeşitli fırkaların doğuşu, hadîs alışverişinin artması ve en önemlisi bazı grupların kendi görüşünü desteklemek için hadîs uydurma faaliyetlerine girişmeleri, temellerinin hicrî birinci asırda isnadın sorulması yoluyla atılmış olan cerh ve ta'dil ilminin gelişmesine sebep olmuştur. Mütihazsıs âlimlerce, râvînin yapmış olduğu rivâyetlerin güvenilir olup olmadığını saptamak amacıyla telif edilmiş olan cerh ve ta'dil eserleri, râvîleri nitelemek ve katagorize etmek için belli kriterlere göre hazırlanmış cerh ve ta'dil lafızları ortaya koymuşlardır. Bu minvalde râvînin bid'at sahibi olması, onun güvenilirliğini zedeleyen yani ta'n sebeplerinden sayılmıştır. Bu çalışmada, hicrî ilk üç asırda yaşayıp Nâsibîlik fırkasına mensup kişilerin kısa biyografilerine ve de cerh ve ta'dil imamlarının onlar hakkındaki sözlerine yer verilmiş olup, Nâsibîliğin gerçekten bir cerh sebebi olup olmadığı, eğer cerh sebebi sayıldıysa hangi durumlarda sayıldığı ve Nâsibî kişilerin rivâyetleri kütüb-i sitte ve diğer hadîs kaynaklarında yer almışsa, hangi kriterlere göre rivâyetlerinin kabul edilmiş olduğu ve bu fırkaya mensubiyeti olan râvîlerin, ta'dil lafızlarıyla bir araya gelip gelmediği araştırılmıştır. Ayrıca Nâsibîlikle anılmalarına sebep olan rivâyetleri ortaya koymaya, ve bu rivâyetlerin, haklarındaki Nâsibîlik ithamını doğrulayıp doğrulamayacağını tespit edilmeye çalışılmış, ilaveten bu kimselerin genellikle hangi bölgelerde bulduklarına belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hadîs, Nâsibîlik, Ehl-i Bid'at, Cerh ve Ta'dil.

^a Bu çalışma, Muhammed Mustafa Çamur'un Doç. Dr. Mustafa ÖZTÜRK danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

İMAM BUHÂRÎ’NİN ARAP DİLİNDEKİ YETKİNLİĞİ^a

Muhammet Erdoğan, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, erdoganmuhammet@hotmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Osman Yılmaz

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, osman.yilmaz@izu.edu.tr

ÖZET

Alimler ve biyografi yazarları Buhârî'nin hayatını yazarken imam olduğu hadis alanına dair bilgilere daha çok önem vermişlerdir. Buhârî'nin Arap Dili alanındaki yetkinliğiyle ilgili özel bilgilere değinilmemiştir. Arapça, dînî kaynaklara ulaşma ve anlama konusunda hayati öneme sahiptir. Dini anlamak, onun kaynaklarının nâzil olduğu dili en iyi şekilde öğrenmekten geçer. Bundan dolayı Buhârî gibi ilmî bir şahsiyetin dil konusunda derin ilim sahibi oluşu dışında bir düşünce yersiz olurdu.

Buhârî'nin dilde yetkinliğini gösteren hususları şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Hadis ilmiyle Dil ilimlerinin birbiriyle sıkı ilişkisinin olması: Hz. Peygamber efendimizin sözleri Arap dili açısından delil teşkil etmektedir. Onun sözleri Arap dilinin korunmasında şüphesiz önemli bir yere sahiptir. Hadis ilmi ve Arap dili, kaynakları açısından nakle dayalı olması hasebiyle aynı yöntemleri kullanmışlardır.

2. Hadis alimlerinin hadisle ilgilenecek kişiye Arapçayı öğrenme şartı koşmaları: Muhaddisler, hadis ilmiyle ilgilenecek kişilerin Arap dilini bütün yönleriyle bilmeden bu alanda uzmanlaşamayacaklarını ifade etmiştir. Zira hadisler: hakikat, mecaz, mutlak, mukayyet, mahzuf, muzmar vb. dil üsluplarından oluşmaktadır. Arap dilini bilmeden hadisleri anlamak mümkün olmayacaktır.

3. Arap dilinin konumu ve ona olan ihtiyaç: Kur'ân ve Sünnetin dili Arapçadır. Bundan dolayı ilim yoluna giren her talibin nasları anlamasına yardımcı olacak alet ilimlerini öğrenmesi şarttır.

4. Buhârî'nin yaşadığı dönem Arapçanın temellerinin atıldığı, Basra ve Kûfe ekollerinin teşekkül ettiği dönemdir: İmam Buhârî hayatının önemli bir kısmını 3. asır olmak üzere hicri 2. ve 3. asırda yaşamıştır. İlimlerin oluşum tarihine bakıldığında bu dönemin çok önemli olduğu görülmektedir. Özellikle Arap dili açısından Basra ve Kûfe ekollerinin temelleri bu dönemde atılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Buhârî, Arap Dil, Hadis.

^a Bu çalışma, Muhammet Erdoğan'ın Dr. Öğr. Üyesi Osman YILMAZ danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

THE IMPACT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON ISLAMIC BANKS IN QATAR

Ahmed Al-Ahmed, Master Student

Istanbul Sabahattin Zaim University, aalahmad09@gmail.com

Abdallah Migdad, Asst. Prof

Istanbul Sabahattin Zaim University, abdallah.migdad@izu.edu.tr

Nimet Barsaku, Master Student

Istanbul Sabahattin Zaim University, nimetbarsaku@hotmail.com

ABSTRACT

COVID-19 has dramatically influenced the world's economy, thereby unexpectedly changing international plans and strategies. Various countries and firms focus on finding a vaccine, developing protocols to treat infected patients, and creating a safe working environment for employees. Considering the facts of rapid human-to-human disease transmission and no vaccine for COVID-19, the world responded by closing public and private institutions, schools, colleges, universities, and local and international business ventures. This study aims to evaluate the effect of COVID-19 on the performance of Islamic banks' profit and Qatar's Economy. Utilizing a descriptive-analytical method, the paper explains the direct impact of the crisis after analyzing the financial statements of Qatari Islamic banks and the economy for the year 2020. The data was then compared with the bank's 2019 financial statements to quantify the impact of the pandemic on Islamic banks. The main findings refer to effective management being the most crucial component of success in times of crisis. Therefore, exchanging experiences between Islamic banks, especially at times of crisis, is highly recommended. Additionally, the Qatari government's generous support to companies listed on the stock exchange was vital to saving the national economy. Finally, the increased digitization of the industry calls for additional investment in employees' digital awareness and online systems.

Keywords: COVID-19 Pandemic; Qatari Banking Sector, Qatari Economy, Risk Management.

SUPPLIER-SIDE TRANSACTION-BASED MUSHARAKAH

Ender Tosun, PhD Student

Istanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, tosun.ender@std.izu.edu.tr

ABSTRACT

In this study, I propose a new Islamic financial instrument which incorporates the real strengths of Islamic finance in accordance with its principles and which has the potential to replace banking murabaha to a large extent. This new instrument is called “supplier-side transaction-based musharakah” (STM). Banking murabaha is difficult and too costly to practice by Islamic financial institutions (IFIs) appropriately in accordance with the Shari’ah requirements of a sale contract as seller and buyer; hence, it forces the IFIs to overlook some of these requirements; consequently, the financing offered by the IFIs becomes more costly to their clients. It raises some concerns such as appearing like an instrument which is made artificially look like a sale. However, STM is straightforward, easy to practice, and does not have these negative aspects of banking murabaha. The study examines the related modus ponens, charts, and examples in order to explain how the elements, principles, and the processes of STM work. STM is entirely based on real transactions, as opposed to transactions which are performed in order to comply with certain Shari’ah requirements as in certain types of tawarruq. STM has the potential to enhance the cooperation between all economic actors while giving them more flexibility and many advantages compared to certain conventional and Islamic financial instruments. The study explains 11 important benefits of STM such as high economies of scale, efficient risk management, marketing advantages specific to IFIs, improved competition, lower cost of funding, higher customer satisfaction related to Islamic financing, better environment for competition, better participation of the economic actors in the economic decisions.

Keywords: Islamic Finance, Financial Instrument, Interest, Musharakah, Mudharabah.

THE IMPACT OF RAMADAN MONTH ON STOCK MARKET RETURNS ANOMALIES IN TURKEY: DOES SHARI'AH COMPLIANCE MATTER?^a

Iliasu Abdallah, Graduate student

Marmara University, abdallahiasu@gmail.com

Prof. Dr. Sadullah Çelik

Marmara University, scelik@marmara.edu.tr

ABSTRACT

This research aimed at looking at the impact of Ramadan on the Turkey stock exchange (BORSA Istanbul), particularly focusing on stock returns and volatility of a Shari'ah based index (KAT30) and a conventional index (BIST30). The OLS, ARCH, and GARCH models were employed in this research to assess the influence of Ramadan on stock returns and volatility, with Ramadan month as a dummy variable. This study's findings suggest that Ramadan month has a noteworthy substantial influence on the stock returns of firms in the above-mentioned indexes, or that an irregularity occurs during Ramadan month. As a result, businesses should strive to maintain consistent performance throughout the year. The results from the research do not reveal any concrete reason to buttress the fact that the high volatility might emanate due to Shari'ah compliance as both indices yield the same result. Additionally, investors may utilize the findings of this research to make investment choices in nations with a Muslim majority. This research also aids in the implementation of rules and policies to govern the conduct of the stock market if an abnormality is discovered at a given moment in order to enhance its efficiency. This research will assist Turkish investors in correctly timing their trade. This research is regarded as one of the first to examine the influence of Ramadan on stock returns comparing both conventional and Shari'ah based indexes in the setting of the Turkish Stock Exchange.

Key words: Ramadan Effect, Anomaly, Stock Returns, Volatility, ARCH, GARCH.

^a This study was produced from the master's thesis titled " An Essay on the Impact of Shariah Compliance on Financial Anomalies: Evidence from Turkish Stock Market " that is conducted by Iliasu Abdallah under the supervision of Prof. Dr. Sadullah Çelik.

AN ASSESSMENT OF ZAKAT AWARENESS FOR THE PEOPLE OF BANGSAMORO PHILIPPINES

Norziana Mantorino Daud, Master's Student

Istanbul Sabahattin Zaim University, daud.norziana@std.izu.edu.tr

ABSTRACT

Despite the importance of Zakat in Islam, the awareness of the Muslim community about it is questionable, especially in less developed economies. This study aims to assess the Zakat awareness of the Bangsamoro in the BARMM Region, Philippines. It also aims to test whether there is a significant difference in awareness between men and women specifically in the BARMM (Bangsamoro Autonomous Region in Muslim Mindanao) region. To that end, the awareness of Zakat is divided into the Awareness of Zakat as an Islamic institution, the awareness of the different types of Zakat as well as the awareness of the different beneficiaries of Zakat. To achieve the objective of this study, a survey questionnaire was organized and distributed randomly and using a purposive sampling technique then expanded by the snowball effect. The total number of respondents reached (224) two hundred and twenty -four. The results show a very high level of knowledge of Zakat in the region. This is despite general poverty and low levels of education. The newly established government in the BARMM region can build on this high awareness by establishing proper institutions to manage the collection and payment of Zakat which is expected to bring more benefit to society in general than to individual efforts.

Keynotes: Awareness, Zakat, Bangsamoro Philippines, Zakatul Maal.

TESTING THE AWARENESS OF WAQF AND ISLAMIC MICROFINANCING IN MINDANAO PHILIPPINES FOR POVERTY ALLEVIATION^a

Salama Lampatan, Graduate Student

Istanbul Sabahattin Zaim University, lampatan.salama@std.izu.edu.tr

ABSTRACT

In general, the Philippines has three divided islands: Luzon, Visayas, and Mindanao. In Mindanao, Philippines, poverty has been a serious problem for many Filipinos and their governments. Waqf and Islamic microfinance properties have been used to build mosques and Islamic schools. This type of waqf fund is for the development of the southern Philippines, which is the regional center of the Bangsamoro Autonomous Region in Muslim Mindanao (BARMM). This is despite the numerous benefits that such an approach can have in terms of poverty alleviation. Muslims in Mindanao, Philippines, are expected to be aware that Shariah-compliant alternatives to conventional financing exist. However, for a variety of reasons, the development of waqf and Islamic microfinance institutions in Mindanao, Philippines has stalled. As a result, the Muslim community's understanding of this institution, its significance, and how it operates has steadily declined. On the other hand, existing of waqf and Islamic microfinance institutions continues to play a role in raising public awareness. Because raising awareness of any institution is the first step toward its development. The objective of this study is to assess the level of awareness among the Bangsamoro people in Mindanao, Philippines. To attain the objective, the study collected primary data from (204) respondents via a survey questionnaire. The data was analyzed using the (SPSS) statistical package. The analysis focuses on how people are aware of the existence of Waqf and Islamic microfinance, how they work, and how they might use it in their communities. The study's findings show that, while their basic knowledge of waqf is average, their knowledge and awareness of some specific current waqf practices is rather low. Furthermore, the study's findings show that there is a significant difference in awareness and knowledge between men and women. The study could help lay the groundwork for the use of waqf Islamic microfinance to alleviate poverty in the Philippines.

Keywords: Waqf, Islamic microfinancing, BARMM, Philippines, Muslim Mindanao.

^a This study was produced from the master's thesis titled " Testing the Awareness Of Waqf And Islamic microfinancing In Mindanao Philippines For Poverty Alleviation" that is conducted by Salama Lampatan under the supervision of Asst. Prof. Dr. Muhammad Gaith Mahaini.

ROLE OF ISLAMIC FINANCE IN SUSTAINABLE AND GREEN TRANSITION^a

Ubedahmed Moulvi

İstanbul Sabahattin Zaim University, moulvi.ubedahmed@std.izu.edu.tr

ABSTRACT

In recent years, the severe impact of human activities on future sustainability has boosted the debate about the environment. Hence, the international financial architecture and infrastructure have started transforming drastically in terms of responsibility and going green to cope with this global climate change risk. Green economic transition (GET) is defined in the study as achieving high human development within the one earth's ecological capacity, and it is argued that this should be the axis of the emerging climate policy landscape. Since the SDGs' environmental and ecological aspects conflict with their economic and social aspects, therefore, it is imperative to align and remove this conflict by adapting a robust policy. The whole Islamic financial system is based on ethical values and principles of Islamic Shariah, and it has substantial potential to cope with this conflict and can play a vital role in green economic transition. Islamic financial instruments like Sukuk and Waqf can contribute to sustainable green finance and can make the world a better place. Even though theoretically Islamic Economics and Finance has great potential to support the sustainable and green transformation but in practice it still follows the conventional finance, so there is a gap, this study, therefore provides a framework for the evolution of a coherent climate policy landscape in Islamic finance to remove this gap and explores the possible opportunities of Islamic sustainable green financing, looking at the successful case studies to get a better insight and provide recommendations to build a standard ecosystem for worldwide Islamic green and sustainable finance. Furthermore, this study will also discuss how Islamic finance can help the world for greener and sustainable project and what tools are available to use.

Keywords: Climate Change, Sustainability, Green Economic Transition, Islamic Finance.

^a This study was produced from the master's thesis titled " Role of Islamic Finance in Sustainable and Green Transition" that is conducted by Ubedahmed Moulvi under the supervision of Prof. Dr. Tariqullah Khan.

A PAN-ISLAMISM AND ORDONANTIE HADJIE IN EAST INDIES; THE IMPACT OF SNOUCK HURGRONJE'S POLICY ON THE DUTCH COLONIAL^a

Mahendra Utama Cahya Ramadhan, Graduate Student

Istanbul Sabahattin Zaim University, ramadhan.mahendra@std.izu.edu.tr

Doç. Dr. Anmar Ahmad Muhammed

Fatih Sultan Mehmed Vakif University, aammuhammed@fsm.edu.tr

ABSTRACT

The VOC's bankruptcy in the late 18th century signaled the end of their companies full control and the beginning of direct rule by the Royal Dutch Government in the Dutch East Indies. Various policies with full control and interventional supervision on Muslim religious life there were implemented during this period, including the supervision of the departure of the hajj, which was later called the "Ordonantie Hadjie". The Dutch governor sent several academics to carry out their duties, beginning with K.F. Holle, then L.W.C van den Berg, and finally Snouck Hurgronje. Snouck, a prominent Leiden orientalist, was able to establish the fundamentals of thought that were later adopted as the Inlands Policy by the Dutch colonial government, which strictly separated three major issues in the religious life of Muslims in Indonesia: ritual, muamalah, and politics. Then, in 1889, he established Kantor voor Indlandsche Zaken and became the first official. He made several recommendations that formed the basis of Dutch colonial policy toward the colonies.

This research shows that the Dutch government's policy with the "Islam Politiek" of Snouck Hurgronje towards the hajj process and Muslims in Indonesia aims not only to reduce the resistance of the Indonesian people, who are predominantly Muslim, but also to control the entire territory of Indonesia by instilling a system and understanding in Indonesia. The study's results are as follows: (1) Through a policy that prohibits all Muslim communities in Indonesia from performing Hajj activities. Only selected Dutch citizens are permitted to perform the Hajj. And if the Indonesian people want to visit Mecca, they must first complete a data collection process. (2) The Islamic revolt movement in the Dutch East Indies was most likely the result of the Pan-Islamism influence they received while in Mecca, and the colonials

^a This study was produced from the master's thesis titled "The Impact of Dutch Orientalism on the colonies of East India (present-day Indonesia) A Study on the Cognitive and Legacy of the Orientalist Christiaan Snouck Hurgronje" that is conducted by Mahendra Utama Cahya Ramadhan, under the supervision of Dr. Anmar Ahmad Muhammed

were obligated to monitor who went there. (3) According to Snouck Hugronje, the Indonesian people can perform Hajj freely, but under the complete control of the Dutch government in Jeddah.

Keywords: Panislamism, Haji, Dutch, Colonialism, Snouck Hurgronje.

دور الألعاب الإلكترونية في تعليم اللغة العربية للناطقين بغيرها دراسة بالملاحظة^a

عبد الله برؤ، طالب ماجستير

جامعة صباح الدين زعيم، brro.abdullah@std.izu.edu.tr

إشراف الدكتور، بن سعيد بن عودة

جامعة صباح الدين زعيم، benaouda.bensaid@izu.edu.tr

الملخص

تُعتبر الألعاب اللغوية من الوسائل الأكثر استخدامًا في مجال تعليم اللغة العربية للناطقين بغيرها بسبب دورها الجلي في تثبيت المعلومات، وكسر حاجز الخوف والملل الذي يعترض بعض الطلاب عند تعلمهم لغة أجنبية، وبعد انتشار الوباء العالمي-كوفيد-19-، أصبح التعلم والدراسة عن بُعد، وبدأت تظهر بعض المشكلات مثل انخفاض حماس الطلاب بسبب الملل من كثرة المكوث في البيت، وعدم وجود أنشطة رياضية في حياتهم اليومية، بالإضافة إلى صعوبة تقييم فهم الطلاب للدرس في الصفوف ذات الأعداد الكبيرة، لذلك لجأ الكثير من المعلمين إلى البحث عن ألعاب لغوية جديدة تناسب الدروس عن بُعد وتُقي بالغرض، ومنها الألعاب الإلكترونية التعليمية في موقعي (quizizz) و (quizlet)، فكان لابد من دراسة دور هذه الألعاب الإلكترونية من الناحية التعليمية، وأثرها على سلوك الطلاب، ولهذا السبب أراد الباحث أن يصل إلى أثر هذه الألعاب الإلكترونية، ودورها في تعليم اللغة العربية، فلجأ الباحث إلى تأسيس ألعاب لغوية إلكترونية على الشبكة العنكبوتية، ومشاركة هذه الألعاب مع طلابه أثناء الدرس الذي يُقام عن بُعد- عن طريق برنامج zoom-، وكان الطلاب يدخلون إلى موقع اللعبة بنفس الوقت، وكانوا يحاولون الإجابة بشكل سريع وصحيح ليتقدم الواحد منهم على باقي الطلاب، ولينفوزَ بالمرتبة الأولى. وبدأ الباحث يُلاحظ التغييرات النفسية والعقلية لدى الطلاب. حيث توصل إلى نتائج مهمة منها دور هذه الألعاب في تعزيز الثقة بالنفس، وكسر حاجز الخجل أو الخوف لدى الطلاب، ودورها الفعّال في تثبيت المعلومات وتقييم فهم الطلاب، ويمكن القول أنّ الباحث من أوائل من تكلم في دور الألعاب الإلكترونية في تعليم اللغة العربية للناطقين بغيرها. وقد استخدم الباحث منهج الملاحظة في دراسته. ويأمل إلى إيجاد طرق تعليمية ممتعة ومفيدة تواكب ظروف التعليم المنزلي.

الكلمات المفتاحية: الألعاب اللغوية، الألعاب الإلكترونية، تعليم اللغة العربية، للناطقين بغيرها، quizizz، quizlet

^a هذه الورقة تعتمد على رسالة ماجستير تم كتابتها تحت الإشراف الأكاديمي للدكتور بن سعيد بن عودة

الأثار المترتبة على حياة الشاب السوري في السّكن الشبابي في تركيا دراسة ميدانية (مقابلة)^a

عبد الله برّو، طالب ماجستير

جامعة صباح الدين زعيم، brro.abdullah@std.izu.edu.tr

إشراف الدكتور، بن سعيد بن عودة

جامعة صباح الدين زعيم، benaouda.bensaid@izu.edu.tr

الملخص

شهد عصرنا الحالي اضطرابات ونزاعات مسلحة في منطقة الشرق الأوسط -سوريا، اليمن، ليبيا.....- لتغيير الأنظمة، مُخَلِّفَةً وراءها دمارًا ودماءً، وهجرات جماعية إلى دول الجوار، ولجأ العديد من الشباب السوريين إلى تركيا، ولأنهم السند والوثد لأهلهم وعائلاتهم، فرّضت عليهم الظروف العمل، وتحمل مسؤوليات كثيرة، وفي ظلّ هذه الأحداث تأسست سكنات شبابية في تركيا، يعيش فيها القاصي والداني، وبعضها أشبه بمهجع الجنود، يسكن فيه أزيد من عشرين شابًا، تضمّ فيها مهاجرين يتقاسمون مرارة الواقع، ولأنهم اللبنة التي يقوم عليها المجتمع، دعت الحاجة إلى الغوص في أعماق غربتهم، للتعرف على خبايا حياتهم، والحال التي وصلوا إليها، والآثار الناجمة عن الابتعاد عن الأهل والوطن، وتسليط الضوء على أوجاعهم وجراحهم، ومعرفة العوائق والمشكلات التي تعترضهم، وللإستفادة أيضًا من خبراتهم وتجاربهم، وإحالة قصصهم إلى المجتمع بقالب بحثٍ علمي، ولأنّ الباحث قد عايشهم لسنوات بداية هجرته، أراد تناول قضيتهم، وإيصالها للمؤسسات المدنية والإجتماعية أملاً في مساعدتهم، لذلك تناول الباحث عبد الله برّو هذا الموضوع تحت عنوان (الأثار المترتبة على حياة الشاب السوري في السّكن الشبابي في تركيا)، وتعتبر هذه الدراسة من أوائل الدراسات التي تناولت قضية إجتماعية هامة لفئة من فئاتها في المهجر. ولتحقيق أهداف الدراسة أجرى الباحث دراسة ميدانية-مقابلة- مع بعض الشباب المقيمين في تلك السّكنات، وطرح عليهم أسئلة تتعلق بخبراتهم وتجاربهم وحياتهم اليومية والإجتماعية، واستمع أيضًا إلى همومهم ومشاكلهم، والصعوبات والعوائق التي واجهتهم. وتوصلت الدراسة إلى حدوث تغيرات إيجابية في شخصية الشباب-مثل الإعتماد على النفس-، وسلبية-مثل انحراف بعض الشباب وتعرضهم للإضطرابات والنكسات النفسية-، ثم أوصت الدراسة المؤسسات المدنية والإجتماعية بإنشاء مراكز شبابية إجتماعية لتوعية الشباب في المهجر، ورعايتهم ومساعدتهم في حل المشكلات والعوائق التي تواجههم.

الكلمات المفتاحية: الأثار، الشباب، الغربية، السوري، السّكن، تركيا

^a هذه الورقة تعتمد على رسالة ماجستير تم كتابتها تحت الإشراف الأكاديمي للدكتور بن سعيد بن عودة

هجرة السوريين غير الشرعية إلى أوروبا من تركيا نموذجاً^a

عبد الرحمن حمو مائل، طالب ماجستير

abdalrhmanhmo1980@gmail.com جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم

ملخص

تعد ظاهرة الهجرة غير الشرعية من الظواهر القديمة، فقد أدت الحروب والصراعات الدولية التي نشبت على نطاق واسع خلال عقود من الزمن، في بعض مناطق العالم إلى مقتل ملايين المدنيين الأبرياء بالإضافة إلى نزوح ولجوء ملايين المهجرين إلى الدول المجاورة لمناطق الصراع عبر الحدود الدولية، لذلك جاءت الدراسة لتسلط الضوء على ظاهرة الهجرة غير الشرعية من تركيا إلى أوروبا، وذلك بسبب موقع تركيا الجغرافي القريب من أوروبا، وكونها نقطة اتصال بين آسيا و أوروبا، وقربها من مناطق الصراع في سوريا، واتباعها سياسة الأبواب المفتوحة جعلها ممراً رئيسياً للمهاجرين السوريين من سوريا إلى أوروبا مروراً بتركيا استعرض الباحث أهم التحديات والمصاعب التي واجهت اللاجئين، والأسباب والدوافع التي دفعتهم للهجرة، والطرق التي سلكوها وحياتهم في البلدان الأوروبية المختلفة، ومستقبل حياتهم هناك. من خلال اجراء المقابلة مع عينة من المهاجرين. حيث قام الباحث بجمع البيانات وتحليلها وترتيبها ضمن خمسة محاور رئيسية تبدأ بسبب الهجرة و من ثما تحدث عن الطريق التي سلكها اللاجئون مروراً بسبب اختيار البلد المُهاجر إليه، وهل تأقلم المهاجر السوري واندمج في المجتمع الأوربي؟ وأخيراً المستقبل الذي يخطط له اللاجئ و هل من عودة بعد الغياب؟ متبعاً المنهج الوصفي التحليلي حيث درس الظاهرة أسبابها ظواهرها والعوامل المؤثرة فيها وأسبابها.

الكلمات المفتاحية: الهجرة غير الشرعية، تركيا، أوروبا، المهاجرون السوريون.

هذه الورقة البحثية لاستكمال متطلبات رسالة ماجستير في الدراسات الإسلامية الأساسية باللغة العربية للطالب عبد الرحمن حمو مائل في جامعة^a صباح الدين زعيم

الدراسة باللغة الإنجليزية في الجامعات التركية، الطلاب اليمنيون أنموذجاً دراسة ميدانية

أحمد محمد صالح عبدالله أبوسالم: طالب ماجستير

جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم Iahmed2abosalem@gmail.com

إشراف الدكتور. بن سعيد بن عودة

جامعة اسطنبول صباح الدين زعيم izuislamic@gmail.com

المخلص

يفضل كثير من الطلاب اليمنيين التوجه الى تركيا للدراسة، ولكنهم حين يصلون إلى تركيا يفضلون الدراسة في جامعاتها باللغة الإنجليزية، فقرر الباحث- تحت اشراف د.بن سعيد بن عودة-أن يقوم بدراسة هذه الظاهرة، وقد بدأ الباحث معتمداً على المنهج الوصفي من خلال المقابلات بدراسة هذه الظاهرة، واشتملت الدراسة على ثلاثة عشرة عينة، من إحدى عشرة جامعة، وقد توصل الباحث بعد إجراء المقابلات أن غالب الطلاب اليمنيين القادمين إلى تركيا يفضلون الدراسة باللغة الإنجليزية في الجامعات التركية، وأن ذلك التفضيل يعود لعدة أسباب أهمها "عالمية اللغة الإنجليزية وسعة انتشارها، وكثرة توفر المصادر والمراجع بها، والمعرفة السابقة باللغة الإنجليزية، وأن كثيراً من المصطلحات العلمية باللغة الإنجليزية، وتأثير البيئة الأسرية والمجتمعية على الطالب، وحرص الطالب اليمني على تكافؤ الفرص مع الطالب التركي، وسهولة الحصول على فرص العمل، وعدم نية الطالب الاستقرار في تركيا"، وأنه بسبب هذا التفضيل، يواجه الطلاب الكثير من الصعوبات، قبل الالتحاق بالجامعة مثل "قلة فرص الحصول على مقاعد جامعية باللغة الإنجليزية، وعدم وجود التخصص المرغوب بها، والتأخر عن الالتحاق بالجامعة"، ويواجهون بعد الالتحاق صعوبات مثل "ضعف الدكاترة في اللغة الانجليزية، وشرحهم بعض تفاصيل المنهج باللغة التركية، وضعف الاستفادة من المؤتمرات والندوات وورش العمل المقدمة من الجامعة باللغة التركية، واحتياجهم للغة التركية في المعاملات الطلابية داخل الجامعة وخارجها، واحتياجهم لها في التخاطب مع المجتمع التركي" وقد أكدت الدراسة من خلال كلام العينات على ضرورة الجمع بين اللغتين، التركية والانجليزية للراغبين في الدراسة بالإنجليزية في الجامعات التركية.

الكلمات المفتاحية: الدراسة باللغة الإنجليزية في الجامعات التركية الطلاب اليمنيون أنموذجاً، الدراسة باللغة الإنجليزية في الجامعات التركية، اللغة الإنجليزية في الجامعات التركية، الطلاب اليمنيين في الجامعات التركية، الطلاب الدوليين في الجامعات التركية.

أثر أسباب النزول في تفسير القرآن الكريم

عائشة عبد العظيم، طالبة ماجستير

جامعة صباح الدين الزعيم aishemhd123@gmail.com

إشراف الدكتور: مصطفى التميمي

الملخص

كتاب الله هو المعجزة الخالدة الباقية ما بقيت السماوات والأرض، الذي أعجز الجن والإنس عن الإتيان بمثله، والذي حُفظ من التحريف والتبديل إلى قيام الساعة، فيه من الدرر والجواهر مالا يحصى؛ فهو النور والهدى والموعظة والشفاء لما في الصدور والقلوب؛ ولهذا انكب العلماء منذ فجر الإسلام على تفسيره وتوضيح معانيه وبيان أحكامه ومجازاته ومقاصده، واستعانوا على ذلك بعلوم شتى منها أسباب النزول؛ الذي هو من أجلّ العلوم وأشرفها وأكرمها؛ وهو من أعظم الآلات المعينة على فهم مقاصد التنزيل العزيز، وأفضل الأدوات الدالة على مرامي الشارع الحكيم، حيث يعد أسباب النزول من أهم الشروط التي ينبغي على المفسر معرفته والإلمام به والوقوف على رواياته وتمييز الصحيح والضعيف منه، حيث يعد من باب التفسير بالمأثور ولا يعد تفسيراً قائماً بذاته. يهدف هذا البحث إلى التعريف بأسباب النزول وبيان أهميته في فهم معاني الآيات فهماً صحيحاً يدفع التوهم والالتباس الذي قد يحصل، كما يعين على دفع توهم الحصر، وإفادته في التوصل إلى الحكمة الباعثة على تشريع الأحكام، ودوره في تعيين المعنى المقصود من الألفاظ المشتركة والمعاني المجملة والمبهمة، وفي تعيين اسم النازل فيه الآية، وإسهامه في معرفة الناسخ والمنسوخ، وإبرازه لبلاغة القرآن الكريم، وتوضيحه يسر الإسلام وسماحته في أحكامه وشرائعه، وترجيحه لما وافقه من أوجه التفسير، وتقييده للنص النازل فيحمل المطلق على المقيد.

الكلمات المفتاحية: القرآن الكريم، أسباب النزول، التفسير، أثر، الآيات القرآنية.

آثار التعليم عن بعد على الطلبة العرب الجامعيين في إسطنبول

أماني التيناوي: طالبة ماجستير

جامعة صباح الدين الزعيم amani00syria@gmail.com

إشراف الدكتور: بن سعيد بن عوده

جامعة صباح الدين الزعيم benaidoua.bensaid@izu.edu.tr

الملخص

يهدف البحث إلى سبر أغوار هذه العملية التعليمية، وأدائها، وآثارها على الطلبة حال كونها اعتمدت النظام الإلكتروني الذي احتل ساحة التعليم الجامعي بأكملها في زمن الجائحة (كورونا)، وإلى محاولة فهم ورصد للواقع الذي عايشه الطلبة أثناء هذه الفترة، والتعرف على المشكلات والصعوبات التي واجهتهم، هذا وإن تطبيق هذا النظام كان له العديد من الآثار على الطلبة، فأرادت الباحثة تسليط الضوء على هذه الآثار الواقعة على الطلبة العرب الجامعيين في مدينة إسطنبول، متبعة المنهج الوصفي النوعي الذي يعتمد المقابلة والملاحظة، وقد تم إجراء المقابلات مع أفراد العينة من الطلاب العرب من جامعات متعددة، ومن تخصصات مختلفة، وكان عدد المشاركين كاملاً 13 طالب وطالبة، 6 منهم ذكور و 7 إناث، وقد تبين من خلال الدراسة أن الأساليب والتقنيات المستخدمة في التعليم عن بعد، والأنظمة الامتحانية اختلفت من جامعة لأخرى، واختلف الأمر من محاضر لآخر من حيث الجدية والتفاعل وحسن الإلقاء، وتجدر الإشارة هنا إلى أن العديد من التخصصات تأثرت سلباً بغياب الجانب العملي، والتعامل معه بطرق غير مناسبة، كما وجد غالبية الطلبة صعوبة وعدم جدية في الاختبارات، وأن النتائج لم تكن عادلة، هذا وإن التعليم عن بعد خلف بعض الآثار الاجتماعية السلبية والمشاكل النفسية على فئة من الطلبة، وتبين كذلك ازدياد النشاطات الخاصة للطلبة، وانخفاض النشاطات الدراسية والتفاعل أثناء الدروس، وكان للتعليم عن بعد إيجابيات متعددة، كتسجيل المحاضرات، واستغلال الوقت والجهد....، كما كان له العديد من السلبيات: كعدم إعطاء العلم أهميته، وصعوبة التعامل مع المواد العملية، وضعف الخبرات، والتفوق على الذات... ثم انتهى البحث إلى أنه لا بد لإتمام المسيرة التعليمية الجامعية في نظام التعليم عن بعد من وضع خطط فعالة لحل المشكلات وإزالة العوائق والصعوبات.

الكلمات المفتاحية: التعليم عن بعد، الآثار التعليمية، الجامعيون في إسطنبول، الاختبارات.

الدعوة الإسلامية هي مهمة الحكومة وليس الأفراد

عاشق أحمد بن أحمد جلال الدين، طالب ماجستير
إستانبول صباح الدين زعيم، ashiqahamed001@gmail.com

الملخص

هل هذه الدعوة واجبة على الأفراد أو الحكومات الإسلامية؟
شرع الله سبحانه وتعالى في القرآن والسنة مسؤولية الدعوة، وكذلك عند تأمل خفيف في هذا الموضوع توجد إرشادات عقلية فيها بعض الناس يأخذون هذا الأمر بالجد يدعون الناس بلا علم و لا حكمة ويقعون هم في الخطر ويقعون الذين حولهم في الخطر.

وقد أسست جمعيات دعوية وهم ثلاث أو أربع أشخاص، ليس عندهم دعم الحكومة
الخطأ الأول فيما يتعلق بمفهوم الدعوة هو عدم التفريق بين مفردات الدعوة، والتبليغ والأمر بالمعروف والنهي عن المنكر . فكثير من الناس خصوصاً طلاب العلم الشرعي ممن يظنون أن هذه العبارات متساوية في المعنى. والخطأ الثاني هو تطبيق دعوة النبي كفرد و ليست كحكومية.
أهمية الدراسة:

إن هناك حاجة ماسة لدى طلاب العلم والمجتمع بتعليم حقيقة الدعوة وكيفيةها
إن مفهوم الدعوة الصحيحة يحفظ شباب المسلمين من انحراف الفكري
أهداف الدراسة:

بيان حقيقة الدعوة وكيفيةها لدى المجتمع
إرشاد شباب المسلمين في تطبيق الإسلام و حفظهم من الأفكار الخاطئة
منهج الدراسة:

اعتمد الباحث على المنهج الاستقرائي
لا أدعي أن الأفراد لا ينبغي لهم دعوة الناس إلى الإسلام، بل لو تيسر له الأمر يمكن له ذلك، والدعوة ليست مهمتهم. وهناك أهم من ذلك إصلاح المسلمين خاصة الأسرة.

الكلمات المفتاحية : الدعوة ، الفرد ، مهمة ، الحكومة

تعريف بكتاب شرح المنظومة البيقونية لناظمها عمر بن محمد بن فتوح البيقوني
الدمشقي الشافعي (ت: 1080م) وشارحها الشيخ عبد الله سراج الدين (ت1422هـ)

إقبال طالب طالبة ماجستير

Istanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Ekbal.taleb@gmail.com

المخلص

المنظومة البيقونية هي متن في مصطلح الحديث، وهي من بحر الرجز، مؤلفة من 34 بيتاً. وشرحها عبد الله سراج الدين حيث ربط ما اشتهر من العلوم الحديثية وما يحتاج إليه من المباحث والقواعد الاصطلاحية بمتن المنظومة البيقونية لسهولة حفظها، ولجودة نظمها ولفظها. وتناول الشارح في شرحه الأصول المهمة التي يحتاجها طالب الحديث بأسلوب مبسط، فبدأ بمقدمة في فصلين، تكلم في الفصل الأول: عن بيان علم الحديث وتحدث عن نوعين من علوم الحديث وهي علم خاص بالرواية ويتناول أقول الرسول ﷺ وأفعاله وتقاريراته وروايتها وضبطها وتحرير ألفاظها. وعلم ثاني خاص بالدراسة فيعرف حقيقة الرواية وشروطها وأصناف المرويات وما يتعلق به. ثم في الفصل الثاني قام ببيان بعض كلمات المصطلح عليها الذي لا يسع القارئ في هذا الفن جهله. كالإسناد، المتن، الحديث، الخبر، المسند، والمحدث وغيرها. وكانت طريقته يضع عنوان للبيت ثم يشرحه ويذكر أقوال علماء الحديث. وبين أنواع الحديث وما له من أحكام وأقسام، وكل ما يتعلق به من قواعد وفوائد، مبيناً آداب المحدث والسامع، وتحمل الحديث وآدابه. متبعاً طريقة الإيجاز والاختصار، قدم وأخر في بعض أبيان المنظومة تسهيلاً للمبتدئين الذين ليس لهم سابق في فن مصطلح الحديث. ثم ذكر أبيات المنظومة في نهاية الشرح. واختتم الشارح بقوله تعالى: ﴿رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ (البقرة: 127)

الكلمات المفتاحية: المنظومة البيقونية، شرح، مصطلح الحديث.

"مفهوم الأخوة الإيمانية عند الشيخ سعيد عقيل سراج" دراسة تحليلية¹

كورنيادي، طالب ماجستير

جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم، kurniyadi.kurniyadi@std.izu.edu.tr

الأستاذ الدكتور بن عودة بن سعيد

جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم، izuislamic@gmail.com

ملخص البحث

يعتبر التعايش السلمي من أشد ما يحتاج إليه الناس في هذه الدنيا ولا سيما أنهم يعيشون في المجتمع المتعدد الأديان والثقافات والأعراق وذلك كأندونيسيا، ولقد عانى المجتمع الإسلامي الأندونيسي في الأونة الأخيرة من قضية العنف والتعصب والتطرف الديني، مما أدى إلى انتشار الحروب والنزاعات بين الأديان. وفي هذا الإطار عمل الشيخ سعيد عقيل سراج - والذي يُعد من أهم رجال الإصلاح في العالم الإسلامي وأعلام النهضة الإسلامية الحديثة في أندونيسيا - على البحث في هذه الظاهرة ومعالجتها وترشيدها من خلال فكرة الأخوة الإيمانية؛ لتربط بها أصحاب الديانات ولتتمكنوا بها من العيش سلمياً بعيداً عن العنف والتعصب الديني.

إن مفهوم "الأخوة الإيمانية" عند الشيخ سعيد ليس كما هو متعارف عليه بين الناس، وإنما هي فكرة جديدة اقترحتها لتحقيق التعايش السلمي في المجتمع المدني المتعدد الأديان، فالمتعارف عليه في مفهوم الأخوة الإيمانية هي الأخوة بين المسلمين دون أن تتعدى إلى غيرهم، إلا أن الشيخ سعيد جعلها عامة بحيث تشمل المسلمين وغير المسلمين. فـ"الأخوة الإيمانية" عنده هي رابطة بين كل من يؤمن بوجود الإله، سواء كان إله حق أو باطل، فهو لا يفرق في الأخوة الإيمانية بين أصحاب الديانات السماوية وغيرها من الديانات المنتشرة كالبودية والهندوسية والمجوسية، فإنهم جميعاً تربطهم علاقة أخوة إيمانية فيما بينهم. ولاستكشاف هذه الفكرة والغوص في فكر الشيخ سعيد عقيل ومنهجيته، يسعى الباحث بالمنهج التحليلي إلى الاستجلاء والتوسع في دراسة رؤيته حول فكرة الأخوة الإيمانية، ومعرفة مفهومها لديه، وكيف يفسر الإيمان والتعددية الدينية لتحقيق التعايش السلمي في المجتمع المتعدد الأديان.

من النتائج المتوقعة للبحث إظهار كيف أن الشيخ سعيد عقيل يسعى من فكرة "الأخوة الإيمانية" إلى المساواة بين المسلمين وغيرهم تحت مظلة الأخوة الإيمانية؛ وذلك لتحقيق التعايش السلمي والتسامح بين أصحاب الديانات في المجتمع المتعدد الأديان.

الكلمات المفتاحية: التعايش السلمي، الأخوة الإيمانية، الإيمان، التعددية الدينية، سعيد عقيل سراج.

¹ هذه الورقة تعتمد على رسالة ماجستير تم كتابتها تحت الإشراف الأكاديمي للدكتور بن عودة بن سعيد

تقويم طلاب السنة التحضيرية للناطقين بغير العربية عبر المقابلات الميدانية لمهارة الاستماع – جامعة مرمره نموذجاً

طالب الماجستير، محمود الغفير

جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم ، mahmoudalghahfier@gmail.com

الدكتور بن سعيد بن عودة

جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم ، izuislamic@gmail.com

الملخص

يرى الباحث ضرورة اعتماد تقويم مناهج تعليم اللغة على استطلاع رأي الطلبة عن طرق المقابلة، لاعتبار طرق استبانات إلكترونية، وذلك لأن الطالب يعتبر محوراً أساسياً في العملية التعليمية ويمكننا عبر المقابلة الاستماع إلى اقتراحات ومشكلات الدارسين بتفاصيل لا تتأتى عن طريق الاستبانات المقيدة، فقام الباحث – وهو من مدرسي اللغة العربية للناطقين بغيرها في جامعة مرمره – بمقابلات مع طلاب السنة التحضيرية وطرح عليهم عدداً من الأسئلة التي تبين رأيهم في مناهج مادة الاستماع، من حيث الشكل والمضمون (الكتاب والأصوات) والمشكلات التي واجهتهم أثناء الدروس في المخرجات والتدريبات والأنشيد. تكمن أهمية الدراسة في أن استطلاع رأي الطالب يساهم في دفع العملية التعليمية باتجاه رغبات وميول الدارسين، والهدف من المقابلة هو تعديل مناهج الاستماع ورفع سويته بالاعتماد على رأي الدارسين، فهم ينظرون إلى المادة التعليمية من زاوية التعلم، فطرح الباحث فكرة المقابلة وكان عدد المتطوعين 25 طالباً وطالبة من صفوف مختلفة، وتمكن من تدوين آراء 10 منهم. مع السماح بإضافة أي ملاحظة من المقابليين. وكانت الأسئلة: - ما رأيك في مادة الاستماع (السلبيات والإيجابيات)؟ - كيف كان الكتاب والتدريبات؟ الأصوات هل كانت مناسبة لمستوى دراستك؟- ما رأيك بطريقة الامتحان؟- ماذا تقترح على مؤلفي الكتاب؟ وخلص البحث إلى عدد من النتائج، وهي الغاية من هذه الدراسة ومن أهمها رغبة الطلاب بزيادة حصص المادة، وطلب الدارسين العناية بالنصوص الاجتماعية والإنسانية ودعم النشيد، وتخفيف المؤثرات الموسيقية المرافقة للأصوات، وجاءت التوصيات بناء على النتائج. منهج الدراسة: الوصفي التحليلي عن طريق المقابلة الميدانية، عبر وسائل التواصل الاجتماعي، نظراً لظروف جائحة كورونا.

الكلمات المفتاحية: تقويم الاستماع، مناهج الاستماع، للناطقين بغير العربية، آراء الدارسين، تعليم اللغات.

موقف الإمام ابن كثير من الاسرائيليات

راشد شلال، طالب ماجستير

Istanbul Sabahattin Zaim University, shallalrashed@gmail.com

د. مصطفى التميمي

Istanbul Sabahattin Zaim University, mustafa.temimi@izu.edu.tr

الملخص

يبين هذا البحث معنى الروايات الإسرائيلية وتاريخ دخولها إلى كتب التفسير، وما هو المقبول منها وما هو المردود، كما يبين موقف الصحابة والتابعين ومن جاء بعدهم من رواية الاسرائيليات، ويركز خاصة على تبين موقف الإمام ابن كثير من الاسرائيليات من خلال، واتباع الباحث المنهج الاستقرائي التحليلي من خلال تتبع كثير من أقوال الإمام ابن كثير في كتابيه: تفسير القرآن العظيم، والبداية والنهاية؛ للوقوف على موقفه النظري والتطبيقي في التعامل معها والبحث يجب على أسئلة يمكن تلخيصها فيما يلي: ما هي الاسرائيليات؟ ما هو المقبول منها والمردود؟ كيف تعامل الصحابة والتابعون ومن بعدهم مع الاسرائيليات؟ ما هو موقف الإمام ابن كثير من الاسرائيليات؟

وخلص البحث إلى أن الإمام ابن كثير قد تعامل تعاملًا منضبطاً مع الاسرائيليات، فلا هو يرد جميع الروايات الإسرائيلية، ولا هو يرويها كلها دون فحص ونظر، بل طريقته وسط بين ذلك، وهذه الطريقة هي التطبيق العملي لما ورد عن سيدنا رسول الله -صلى الله عليه وسلم- في التعامل مع الاسرائيليات، وما ورد عن الصحابة والتابعين، مع تأكيد ابن كثير على أن ما في شريعتنا الإسلامية من علوم غنية وكفاية عن الرواية عن بني إسرائيل، كما خُصص البحث إلى أن طريقة الإمام ابن كثير في تعامله مع الاسرائيليات يمكن أن تكون منهجاً يُدرس من خلاله كيفية التعامل مع الروايات الإسرائيلية الموثقة في كتب كثير من أهل العلم.

الكلمات المفتاحية: ابن كثير، الاسرائيليات، تفسير ابن كثير، علوم القرآن.

أثر واقع التعايش الاجتماعي لدى الطلاب اليمنيين:
جامعة إسطنبول قيليشم (تركيا) نموذجاً
دراسة ميدانية

صالح عبد الله، طالب ماجستير

جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم، salehhezam1994@gmail.com

الأستاذ الدكتور بن سعيد بن عودة

جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم، benaouda.bensaid@izu.edu.tr

الملخص

يهدف البحث إلى دراسة واقع التعايش الاجتماعي لدى الطلاب اليمنيين في جامعة إسطنبول قيليشم، من خلال رصد العقبات والتحديات التي واجهتهم أثناء مرحلة التعايش والاندماج مع غيرهم من الطلاب، والكشف عن العوامل التي ساهمت في تحقيق اندماجهم، مع الإشارة إلى أثر ذلك على مستواهم الدراسي وتأقلمهم الاجتماعي وتقديم التوصيات والمقترحات.

واتبع البحث المنهج الكيفي النوعي الذي يعتمد المقابلة والملاحظة حيث تم إجراء المقابلات مع (10) طلاب وطالبات يمنيين ممن تتراوح أعمارهم بين (26-21 عاماً) كلهم يدرسون في جامعة إسطنبول قيليشم في منطقة أفجلار في إسطنبول. وتبين من خلال الدراسة أن هناك عاملان أساسيان هما الأساس في تحقيق التعايش الاجتماعي لدى الطالب اليمني مع غيره من الجنسيات الأخرى في الجامعة وهما عامل اللغة ونمط الشخصية العام لدى الطالب اليمني في حبه للتعايش مع الغير وتكوين علاقات جديدة، بالإضافة إلى بعض العوامل المصاحبة الأخرى كالأنشطة التي تقوم بها إدارة الجامعة داخل وخارج الحرم الجامعي.

وهناك بعض التحديات والصعوبات التي واجهها الطلاب اليمنيون أثناء مرحلة التعايش الاجتماعي كانت في مقدمتها اختلاف اللغة والثقافة، وبعض العادات والتقاليد الخاصة بكل بلد.

وقد أوصى البحث بإقامة أنشطة وفعاليات تهدف إلى تعريف الجميع بضرورة التعايش الاجتماعي وأنه عملية تشاركية تتم بين جميع الأطراف والجنسيات المختلفة.

الكلمات المفتاحية: التعايش، التعايش الاجتماعي، الطلاب اليمنيين، جامعة قيليشم.

مفهوم الدين^a

سمية محمد عيسى، طالبة ماجستير

Semoon1151@gmail.com جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم

الأستاذ الدكتور بن عودة بن سعيد

benaouda.bensaid@izu.edu.tr جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم

الملخص

يعدّ الدين أحد الدعائم الأساسية التي قامت عليها العديد من الحضارات والمجتمعات التي تكونت قديماً وحديثاً، وقد تعددت معتقدات الناس وأديانهم وآلهتهم وطقوسهم وعباداتهم، ويقدر اختلاف مشارب الناس وحضاراتهم واعتقاداتهم، اختلفت وتعددت مفاهيم الدين وتعريفاته لديهم، الأمر الذي جعل من العسير الوصول إلى تعريف مقنن واضح متفق عليه بين الأمم.

وبالرغم من ذلك فقد كان دين العلماء والباحثين في تعريف الدين، محاولة الوصول إما إلى تعريف مقنن من خلال الدراسة والتجربة، أو المقاربة بين التعريفات السابقة وتقييمها والتجديد فيها، أو حتى المفاضلة بين التعاريف القائمة واستخلاص أدقها أو أقربها إلى موضوع بحثهم وتخصصهم.

وقد حاولت الباحثة في هذه الورقة: بيان وتوضيح مفهوم كلمة الدين، من خلال الاستعانة بكتب اللغة في بيان أصل الكلمة واشتقاقاتها ابتداءً، ثم تأصيلها بعد ذلك من القرآن من خلال ذكر أوجه ورودها ومعانيها، وانتهاءً بذكر التعاريف الاصطلاحية لمن سبق، ثم المفاضلة بينها للوصول إلى التعريف الأدق والأقرب - من وجهة نظر الباحثة - لمفهوم الدين.

وقد اعتمدت الباحثة في ذلك على المنهجين الاستقرائي والاستنباطي، وتوصلت إلى ما يلي: ١. تشعب وكثرة الآراء الواردة في مفهوم الدين وصعوبة حصره في تعريف واحد. ٢. ترى الباحثة أن أقرب تعريف لمفهوم الدين وأكثره شمولاً، هو تعريف د. سيكو مارافا توري للدين بأنه: " الاعتقاد الأول وما ينبني عليه من لوازمه، وهو الإيمان الأكبر وما يتفرع منه من لوازمه". وتوصي الباحثة: بإجراء مزيد من الدراسات والبحوث في هذا الموضوع وبخاصة في تأصيل جهود العلماء المسلمين في هذا المجال.

الكلمات المفتاحية: الدين، الإسلام، مصدر الدين.

^a هذه الورقة تعتمد على رسالة ماجستير يتم كتابتها تحت الإشراف الأكاديمي للدكتور بن عودة بن سعيد.

حفظ القرآن الكريم في المعاهد الشرعية (معهد عزيز محمود هدايي في اسطنبول أنموذجاً) دراسة ميدانية^a

عدنان بكور، طالب ماجستير

adnanbakour 2016@gmail.com جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم

الأستاذ الدكتور بن عودة بن سعيد

izuislamic@gmail.com جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم

الملخص

يهدف البحث إلى دراسة تجربة حفظ القرآن في المعاهد الشرعية، ورصد التحديات التي واجهت الطلاب أثناء حفظهم، والكشف عن العوامل المؤثرة على حفظهم للقرآن، مع الإشارة إلى أهمية هذا الأمر بالنسبة لهم، وتقديم التوصيات والمقترحات، وأوصى البحث بتفعيل النشاطات الداعمة لعملية الحفظ، والقيام بمحاضرات وفعاليات موجهة إلى الطلاب بهدف توعيتهم إلى أهمية حفظ القرآن الكريم في دراستهم للعلوم الشرعية، يضاف إلى ذلك التأكيد على أهمية دور الأسرة في استمالة الطلاب نحو الحفظ. واتباع البحث المنهج الكيفي النوعي الذي يعتمد المقابلة والملاحظة حيث تم إجراء المقابلات مع (١٣) طالباً ممن تتراوح أعمارهم بين (١٧-٢٥ عاماً) ويدرسون في معهد عزيز محمود هدايي في إسطنبول. وتبين من خلال الدراسة أن العامل الشخصي المتعلق بالطالب نفسه ويتمثل في (مسألة الاختلاف في شخصيات الطلاب وميولهم الذاتية نحو حفظ القرآن من عدمه، ومدى أهمية الحفظ بالنسبة لوضعهم) هو من العوامل المؤثرة في حفظهم للقرآن، إضافة إلى دور البيئة المحيطة بهم من أصدقاء، ومدى دفع أسرهم لهم، وكذلك خطة المعهد (إدارة ومعلمون) اتجاه حفظ القرآن. وقد واجه الطلاب أثناء حفظهم للقرآن الكريم العديد من الصعوبات والتحديات كان في مقدمتها عدم الصبر، وكثافة المواد الشرعية، إضافة إلى عدم المتابعة الدائمة من قبل المعهد، يضاف إليها الصحبة غير المناسبة، وعدم التشجيع المناسب، والحالة المادية للأسرة.

الكلمات المفتاحية: العلوم الشرعية، حفظ القرآن، طلاب العلم، المعاهد الشرعية.

هذه الورقة تعتمد على رسالة ماجستير تم كتابتها تحت الإشراف الأكاديمي للدكتور بن عودة بن سعيد^a

من هو ثابت دامولام رئيس الوزراء لجمهورية تركستان الشرقية الإسلامية؟

أحمد عيسى، طالب ماجستير

ahmetcan.isa777gmail.com جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم

الدكتور فخر الدين يلدز

fahreddin.yildiz@izu.edu.tr جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم

الملخص

ثابت بن عبد الباقي دامولام ولد عام 1883 في قرية أزاق بمدينة آرتوش وحصل على تعليمه الابتدائي من أعم آخونوم في قرينته، ودرس العلوم الإسلامية في مدرسة خانليق في مدينة كاشغر ثم ذهب إلى بخار لمواصلة تعليمه العالي عام 1910، وأصبح مدرسا في مدرسة خانليق بعد عودته عن بخارا، هو. يعلم اللغة التركية والعربية والفارسية، وله مؤلفات كثيرة مثل شيرين كلام في السيرة النبوية وشرح ألفية بن مالك والعقائد الجوهرية وترجمة معاني القرآن الكريم إلى اللغة الأويغورية.

عام 1930 بدأ رحلة الحج وبعد أداء فريضة الحج بقي بمكة المكرمة وتركيا، بينما كان في تركيا سافر إلى القاهرة، وبعد عودته إلى تركستان الشرقية الضم منظمة سرية أسسها محمد أمين بوغرا. فاندلعت ثورة الاستقلال من الاحتلال الصيني 24 فبراير 1933 في قاراقاش بقيادة الزعيم محمد أمين بوغرا وبحلول أبريل 1933 كانت منطقة خوتان قد وقعت في أيدي الثوار. في 5 أبريل تم إعلان حكومة خوتان الإسلامية في 15 أغسطس 1933 فتح ثابت دامولام مكتبا لحكومة خوتان في كاشغر وتم إلغاء المكتب وحل محله جمعية استقلال تركستان الشرقية 10 سبتمبر، وبعد شهرين من العمل التحضيري القوي تم إعلان جمهورية تركستان الشرقية الإسلامية في كاشغر 12 نوفمبر 1933 وعين ثابت دامولام رئيس الوزراء للحكومة. وتوفي في سجن الصين في مدينة أورومتشي عام 1941.

الكلمات المفتاحية: دامولام، تركستان الشرقية، ثابت، الأويغورية.

الخلاوي القرآنية في تشاد ونظامها التعليمي

بكر محمد خليفة، طالب ماجستير

khalife.bakor @std.izi.edu.tr جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم

الدكتور بن سعيد بن عودة

benauoda.bensaid@izu.edu.tr جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم

المخلص

يعد التعليم بشكل عام موردا هاما في تشكيل هوية المجتمعات، واهتم الإسلام كثيراً في التعليم الذي بواسطته يتشكل بناء الإنسان معرفياً وسلوكياً، ومنذ بزوغ فجر الإسلام كان القرآن هو المنهل الأول الذي يستقي منه المسلم أولى معارفه، ولهذا تعتبر الخلاوي القرآنية في تشاد معلماً من معالم التراث الإسلامي، فهي إرث ثقافي عريق ومحضن تربوي وتعليمي قديم، وجد منذ دخول الإسلام في تشاد، وكان محل اهتمام الممالك القديمة توارثه الآباء والأجداد خلفاً عن سلف. ومع تقدم العالم وتطوير طرق التعليم ما زالت بعض المجتمعات الإفريقية متمسكة في طريقة تعليمها التقليدي الإسلامي المتمثلة في الكنائس والمحاضر والخلاوي القرآنية، ومنها جمهورية تشاد، والمشكلة أن هناك تباين بين مناهج وطرق التعليم القرآني في العالم الإسلامي ولهذا يهدف هذا البحث في تسليط الضوء وإبراز خصائص الخلاوي القرآنية في تشاد وبيان نظامها التعليمي والتربوي، وتبين الدراسة واقع الخلاوي والبرنامج اليومي للخلوة وطرق الحفظ ووسائل التعليم، بالإضافة للإسهامات العلمية والتربوية للخلاوي في تشاد، ويستخدم الباحث المنهج الوصفي لتوفير معلومات دقيقة عن الخلاوي القرآنية في تشاد كما يقوم بشرح وتحليل هذه المعلومات واستخراجها في الدراسة، ويتوقع أن يصل الباحث إلى نتيجة مفادها تعريف القارئ عن ماهية الخلاوي القرآنية في تشاد وطريقة التعليم فيها وبيان نظامها التعليمي والتربوي.

الكلمات المفتاحية: الخلوة، اللوح، المهاجر.

المسيح الدجال في السنة النبوية قراءة تحليلية معاصرة 2022م

طالب ماجستير, Firas Vais

جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم wais.feras@std.izu.edu.tr

Dr. El Hassen Sid Ahmed El Habib

جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم el.habib@izu.edu.tr

المخلص

إن فتنة الدجال من أعظم الفتن وأخطرها في الدنيا؛ ولذلك حذرت الأنبياء جميعا أممها من شره وفتنته؛ ولذلك كان النبي صلى الله عليه وسلم يستعيز من فتنته في كل صلاة، وبين أن فتنته أعظم فتن منذ خلق الله آدم عليه السلام إلى قيام الساعة.

وإذا كان الأمر كذلك، كان لزوما كفايا على كل مسلم تجلية هذه الفتنة وتحديث تطورتها في كل حقبة تاريخية، تبرئة للذمة، وتحذيرا لباقي المسلمين الذين دهشتهم صعوبات الحياة في كل ظل غياب حاميتهم ومرشدهم كدولة وقيادة واحدة، حرة الفكر والقرار.

من هذا الحس بالمسؤولية، خاض الباحث في موضوع فتنة الدجال فجمع ما صح من الأحاديث في السنة النبوية من مصادرها المعتمدة، ثم قام بإسقاطها على الواقع الحال من خلال إسقاط شروحات الأحاديث مع الإشارة إلى توقعات مستقبلية مرتبطة بالبحث، وهدف الباحث إلى نشر النتائج التي وصل إليها لتصبح نذيرا موضحا مبلغا لسنة النبي صلى الله عليه وسلم بعد قراءتها بلغة سنة 2022م وأحداثها وما قد يتم توقعه لما بعدها من خلال المعطيات المعاصرة، وقد أصاب بذلك هدفين:

-الأول: عرض ما توصل إليه الباحث على مفكري وعلماء الأمة ليتم صقل وتنقيح البحث من خلال مشاركاتهم.

-الثاني: تنبيه جميع من يطلع على البحث ليحذر الدجال وفتنته، لعل الله تعالى يحفظ المسلمين – ممن يطلع على هذا البحث- من وسائل الدجال المعاصرة في فتنته لاحقا يوم يعلن ظهوره.

الكلمات المفتاحية: المسيح الدجال في السنة النبوية، فتنة الدجال، علامات الساعة وفتنة الدجال.

الشيخ عبد الوهاب طلس

هبة الله طالب، طالبة ماجستير

taleb.hebat@std.izu.edu.tr جامعة صباح الدين الزعيم

الدكتور فخر الدين يلدز

fahreddinyildiz@gmail.com جامعة صباح الدين الزعيم

المخلص

الشيخ المرحوم عبد الوهاب طلس، (1299-1354هـ / 1883-1935م) هو عبد الوهاب بن الشيخ مصطفى بن الشيخ محمد طلس الحلبي. ولد في حلب عام 1883م. نشأ في أسرة ذات علم وفضل، فقد كان والده العلامة الشيخ مصطفى طلس، ترجم له الطباخ في أعلام النبلاء، كان مدرسا في الجامع الأموي الكبير، بحلب، ولده الدكتور محمد أسعد طلس كان عالما وأديبا.

تلقى العلم عن والده، ثم درس العلوم الشرعية على أيدي كبار العلماء، من زملاء والده، في المدرسة الشعبانية والحلوية والخسروية بحلب. كان من وجهاء حلب، وعلماً من أعلامها، عرض عليه الشيخ تاج الدين الحسني، أول رئيس لسورية بعد الاستقلال (1941 م)، الوزارة فاعتذر عن قبولها، حيث كان يتعاون سراً مع ثورة الزعيم الوطني إبراهيم هنانو.

عقب وفاة أخيه الشيخ القاضي محمد نافع طلس، استلم إدارة الجامع المعروف بالمدرسة الحلوية، وأوقفها وخدمة طلابها، كان طويل القامة، حسن المظهر والمعشر، محدثاً لبقاً. محبوباً لدى الخاصة والعامة من الناس.

حفظ الشعرة النبوية، وأقام لها حجرة خاصة، من الحجر الأصفر الصقيل، داخل القبليّة، كتبت عليها هذه العبارة: أتحنف المدرسة الحلوية بالشعرة الطاهرة النبوية، وأنشأ هذه الحجرة، متولي أوقافها عبد الوهاب بن الشيخ مصطفى طلس، غفر الله لهما، سنة (1344) هجرية انتقل إلى رحمة الله. وقد رثته كثير من الصحف والمجلات السورية، وذلك في عام (1354 هـ / الموافق لعام 1935 م). ودفن في مقبرة الشيخ ثعلب، المعروفة بمقبرة هنانو، والتي حولت فيما بعد لبناء جامع كبير.

الكلمات المفتاحية: طلس، حلب، الحلوية.

نجاح القاري شرح صحيح البخاري

يوسف أفندي زاده

من بداية "باب حكم الجاسوس إلى باب إذا نزل العدو على حكم رجل" دراسة وتحقيق^a

طالب ماجستير، عرفان أوتكور

جامعة إسطنبول صباح الدين الزعيم otkur.irfan@std.izu.edu.tr

الدكتور عادل أبو شعر

جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم adel.abushaar@izu.edu.tr

الملخص

إن هذا البحث هو خلاصة دراسة وتحقيق عدد من أبواب كتاب الجهاد، ابتداء من (باب حكم الجاسوس) إلى نهاية (باب إذا نزل العدو على حكم رجل)، من كتاب نجاح القاري شرح صحيح البخاري للشيخ يوسف أفندي زاده، (ت 1167م 1754م).

سيقوم الباحث بإجراء دراسة علمية عليها ابتداء بتعريف صاحب المين: الإمام البخاري، وكتابه وبصاحب الشرح: الشيخ يوسف أفندي زاده، وكتابه "نجاح القاري" والتعريف بمنهجه في شرح هذه الأبواب، واستكشاف المصادر التي اعتمد عليها، ومعرفة طريفته في الاستفادة منها.

"نجاح القاري" من أضخم الشروح لأصبح الكتب بعد كتاب الله عزوجل، تأتي أهمية هذه الدراسة بكون ألا وهي صحيح البخاري الذي يتصل أسانيدُه إلى نبينا محمد صلى الله عليه وسلم، واعتبار مؤلفه يوسف أفندي زاده – رحمه الله، من العالم العثماني الذي جاء في وقت متأخر بحيث استفاد من الشروح قبله، فجمع جهودهم في شرحه بأسلوبه الجميل، أهمية علم الحديث؛ لكونه التفسير المباشر بكلام الله تعالى، وشرفه على سائر العلوم. وقد حققت أجزاء كثيرة من هذا الكتاب الجليل كرسائل جامعية في عدد من الجامعات، والجزء الذي صار من حظ الباحث من الكتاب لم يحقق تحقيقاً علمياً من قبل.

الكلمات المفتاحية: نجاح القاري، الجاسوس، صحيح البخاري، تحقيق، يوسف زاده.

هذه الورقة تعتمد على رسالة ماجستير تم كتابتها تحت الإشراف الأكاديمي للدكتور عادل أبو شعر^a

شعب الأويغور بين معتقداتهم الدينية قبل الإسلام والمحافظة على الهوية الإسلامية

إسماعيل قدر أوغلو، طالب ماجستير
52322106@std.izu.edu.tr جامعة صباح الدين الزعيم
إشراف الدكتور عمر كمال شاهين
omerkemal.sahin@izu.edu.tr جامعة صباح الدين الزعيم

الملخص

هذه دراسة تهدف إلى بيان ديانات اعتنقها شعب الأويغور غير عصور مختلفة، وكانت في مقدمتها الديانة الوثنية التي تعد من أول الديانات التي انتشرت بين شعوب عدة، نظرا لحاجتهم إلى دين، وقانون، ونظام مقدس ينظم لهم حياتهم، ويضع الأمور في نصابها الصحيح؛ وقد يكون هذا بسبب تنقلهم من بلد إلى بلد آخر، وتأثرهم بأقوام وشعوب عدة، واختلاطهم معهم، فضلاً عما شهدوه من تطور فكري وديني عبر المراحل التاريخية لدولتهم، وأيضاً مدى تأثير الديانات التي اعتنقوها في حضاراتهم، وعاداتهم في حياتي اليومية وكيفية تخلصهم منها. أما سبب اختيار الباحث هذا العنوان وأهميته فهو يتضح من خلال ذكر الأسباب العدة: أهمها - أن تاريخ هذا الشعب يجله كثير من المسلمين اليوم، ولا يكادون يعرفون عن علمائه، ومدنه التاريخية، وثقافته، ومعتقداته الدينية المختلفة شيئاً، وإيضاً أن هذه المنطقة التي يعيش فيها شعب الأويغور « في تركستان الشرقية» قد برز منها عشرات الآلاف من العلماء، والنبلاء، والقائدين الذين كان لهم الأثر العظيم على الحضارة الإسلامية، ونصروا على دين الله بقبول الإسلام الديني، ثم بالمحاربة نحو الأديان الباطلة التي اعتنقوها، وسطروا أروع الصفحات في تاريخنا في جوانب عديدة، وتلك الجهود الضخمة لا بد من الحديث عنها، لأنه كانت لهم اعتقادات، وعادات، وثقافات مختلفة، وجوانب عديدة للاختراع والكشف لعبت دوراً مهماً في تاريخ الحضارة الإنسانية قبل الميلاد وبعده، وفي تاريخ الإسلام بعد قبولهم الإسلام ديناً؛ وأرى أن الحديث عنها يعد من باب رد الجميل لهؤلاء الذين ضحوا وقدموا حياتهم كلها في سبيل إعلاء كلمة الله تعالى، وتحرير أوطانهم عن العدوان، وسائر الأعمال التي فعلوها من أجل دينهم، وثقافتهم، وعاداتهم، ولهذا حاول الباحث أن يبين جهود شعب الأويغور في محافظتهم على الهوية الإسلامية من خلال تعريفهم من حيث أصول التاريخية، ومعتقداتهم الدينية التي اعتنقها شعب الأويغور في عصورهم المختلفة من ديانة الشامانية، والزرادشتية، والبوذية، والمانوية، والمسيحية، والتاوية إلى اعتناقهم الدين الإسلامي على يد ساتوق بوغراخان في عهد القراخانيين.

الكلمات المفتاحية: شعب، الأويغور، تركستان الشرقية، المعتقدات الدينية.

منهج الشيخ محمد رشيد رضا في فهم السنة والأحاديث

عز الدين العيد، طالب ماجستير

izzeddinalabid@gmail.com جامعة صباح الدين الزعيم

ملخص

يسعى البحث لبيان مكانة أحد رواد حركة الإصلاح والنهضة الدينية والعلمية، الشيخ رشيد رضا العلمية، وخصوصا في مجال السنة الشريفة، وبالتحديد دراسة الغموض الذي اكتنف موقفه من السنة النبوية من خلال مجلة المنار العالمية، والتي واكبت كثيرا من الآراء الإصلاحية والفتاوى الشرعية بداية القرن العشرين.

تكمن أهمية هذا البحث في التعرف على آراء الشيخ حول السنة، وموقفه من بعض المسائل الحديثية مثل حجية الخبر الواحد، وعدالة الصحابة، وتدوين الحديث، وعدالة مسلمة أهل الكتاب، وأحاديث الصحيحين، وتحاول الدراسة الكشف عن مدى سلامة تطبيقاته، وموافقة آرائه للأصول الإسلامية وقواعدها العامة المشهورة، وما مجالات تأثره بأراه شيخه محمد عبده؟ وإلى أي مدى تغيرت آرائه ومواقفه حول قضايا الحديث والسنة؟ ويخلص البحث إلى أن الشيخ رشيد رضا رابط على ثغر من ثغور المسلمين العلمية والمعرفية والإصلاحية، وأنه تأثر بأستاذه الشيخ محمد عبده، غير أنه اعتدل بعد وفاة شيخه، بل وتراجع عن بعض آرائه السابقة، وأن ما اشتهر من مخالفته العلماء إنما كان في بداية حياته في أعداد المجلة الأولى.

الكلمات المفتاحية: رشيد رضا، مجلة المنار، محمد عبده، فهم السنة، فهم الحديث.

تعاطي المراهقين والمراهقات مع الحجر المنزلي في ظل الوباء إسطنبول أنموذجا^a

Selva Sultanı Eleşref

salwa.sultane@gmail.com جامعة صباح الدين زعيم اسطنبول

اشراف الدكتور بن سعيد بن عودة

benauoda.bensaid@izu.edu.tr جامعة صباح الدين زعيم اسطنبول

ملخص

خلال الحقبة الزمنية والفترة الراهنة طرأ على المجتمع العالمي حدث جديد، وهو حلول وباء عظيم غير مجرى العالم، وكان له أثره على مختلف جوانب الحياة وأفرادها رجالاً ونساءً. فتيانا وفتيات.

فكان لا بد من دراسة الوضع دراسة دقيقة تفصيلية بشكل عام، وقد استهدف البحث طبقة الشبان والشابات من فئة المراهقين والمراهقات بدراسة حالهم مع مراعاة طبيعة تأثيرهم بالطواري التي تحيط بهم وأنهم في مرحلة حساسة تحتاج اهتمام أكبر وفهم واسع وأعمق. فسعت الباحثة إلى تسليط الضوء على الفئة الشابة وتعاطيهم مع قرارات الحجر المنزلي في ظل الوباء وأثر الحجر عليهم وما الذي حققوه أو وصلوا إليه خلال تلك الفترة من تغيرات وتصورات. قامت بإجراء مقابلات مع فئات مختلفة من الشبان والشابات وقد وصل عددهم إلى عشرة أشخاص، خمسة منهم من الفتيات وخمسة من الشبان في أعمار متفاوتة، جميعهم من سكان تركيا (اسطنبول).

خلص البحث إلى أن آثار الوباء كانت واسعة ومختلفة تخللت حياتهم بتوسع فجوة الفراغ في الوقت عندهم.

وتم التوصل إلى نتائج مختلفة على الصعيد الصحي والتعليمي والاجتماعي والاقتصادي، إضافة إلى قيام المقابلين بالإشارة إلى جوانب مهمة أعطاهم الحجر فيها فرصة الاهتمام بها وتنميتها بما يتوافق مع هوياتهم بحكم حصولهم على مزيد من الوقت.

وقد كان هناك عدة توصيات مختلفة أهمها مسؤولية الجهات الإدارية في استثمار امكانياتها بما يخدم مصالح الشباب المراهق في ظل ظروف الوباء من خلال إدارة المشاريع التي تحقق لهم ممارسة الهوايات أو تعلمها مما يجعل الحجر بعيداً عن كونه وقتاً ضائعاً دون فائدة.

الكلمات المفتاحية: الوباء، المراهقين، المراهقات، الحجر.

^a تم العمل على البحث (تعاطي المراهقين والمراهقات مع الحجر المنزلي في ظل الوباء) من قبل الطالبة: سلوى سلطاني الأشرفي تحت اشراف الدكتور: بن سعيد بن عودة.

اللباس المنهي عنه للرجال

أبوبكر باري، طالب ماجستير

صباح الدين الزعيم barrieabubakarr39@gmail.com

إشراف الدكتورة فخر الدين يلدز

جامعة صباح الدين الزعيم fahreddinyildizi@gmail.com

الملخص

لقد أنزل الله علينا لباسا يوارى سواتنا وريشا ولباس التقوى ذلك خير فإن من نعم الله العظيمة على الإنسان أن شرع له من اللباس ما يتجمل به في الناس ويوارى به جسده عن الحر ويستكن به من البرد ويستتر به عورته عن الآخرين ولكنه حرم عليهم بعض الألبسة مراعاة لمصالحهم الدنيوية والأخروية لما كان لباس الرجل والأحكام المتعلقة به لم يحض بالاهتمام المطلوب حيث لم يتعرض له أكثر الباحثين بتفصيل أحكامه ولا بيان ضوابطه وشروطه رغم أهمية وتعلقه بنصف المجتمع البشري وفي حياة البشر وأثره الواضح على الأخلاق والمروءة والحياء وما يعتريه التساهل في بعض الجوانب من خراب والمؤثرات على الأفراد والمجتمعات المسلمة ولأن لباس الرجل المسلم هو الصورة الواضحة التي تميزه عن غيره من الأمم غير المسلمة والملاحدة وعبدة الأوثان وتميزه عن المرأة كما وقع بعض الرجال في العصور المتأخرة من منكرات ومخلفات شرعية صريحة في اللباس والتهاون من يرض الرجال فيما ينطق باللباس والتقليل من شأنه وعدم العناية بأحكامه كما جرهم ذلك إلى التباهي والتفاخر بلباس الغرب والغاية به والتخلي عن اللباس الشرعي وهذا كله يرجع إلى الجهل بالدين وأحكامه بالثياب والزينة وأمور المسلمين لذلك خصصت هذا البحث للحديث عن الأحاديث الواردة في اللباس المنهي عنه للرجال فقط في الكتب الستة وملخص البحث هو أنواع اللباس المنهي عنه للرجال أنواع القماش وتحتة الحرير المخلوط بالحرير أو المنسوج بالحرير جلد السباع وجلد الميتة ولباس الشهرة ولباس التشبه ولباس الكفار البس المشتملة على الصور والصليب ما يختص باللون المعصفرة والمزعفرية ما يختص باليدين من ليس خاتم الذهب وهناك لباس منهي عنه للرجال لأسباب معينة ولأمور طارئة مثل لباس ينطق بالصلاة والحج والإسراف في اللباس.

الكلمات المفتاحية: اللباس المنهي عنه للرجال، جمع الأحاديث الواردة في ذلك، أنواع اللباس المنهي عنه للرجال

دوافع وتحديات العمل النقابي في الاتحادات الطلابية اليمنية في تركيا

أسامة أحمد محمد حسين خميسي، طالب ماجستير

جامعة صباح الدين زعيم asamah71431@gmail.com

إشراف الدكتور بن سعيد بن عودة

جامعة صباح الدين زعيم benaouda.bensaid@izu.edu.tr

الملخص

يهدف البحث إلى دراسة دوافع الطلاب للتطوع في الاتحادات الطلابية في تركيا، وكذلك الكشف عن أبرز التحديات التي تواجههم وتقديم التوصيات للراغبين في خوض التجربة النقابية في الاتحادات الطلابية واتباع البحث المنهج الكيفي النوعي الذي يعتمد على المقابلة والملاحظة حيث تم إجراء (11) مقابلة مع الطلاب، المتطوعين في الاتحادات. وتبين من خلال الدراسة أن الدوافع الشخصية هي الدافع الأبرز عند الطلاب كالظهور، وكسب العلاقات، واكتساب الخبرات، واعتبار الاتحاد مرحلة تدريبية لخوض غمار السياسة مستقبلاً وكذلك الحصول على فرص عمل نتيجة للظهور وتوسيع دائرة العلاقات بينما تضعف الدوافع الشخصية عند الطالبات ويبرز دافع خدمة الطلاب كأحد أهم الدوافع عند الطالبات إضافة إلى الدافع الإيماني، ويشترك الطلاب الطالبات في هذا الدافع، وقد واجه المتطوعون العديد من الصعوبات لعل أبرزها هو التحدي المالي واضطرار المتطوعين للإنفاق من مالهم بسبب زيادة الأعباء دون اعتماد حافز مالي من الاتحادات ثم تأتي الحملات الإعلامية المضادة والتي تهدف إلى النقد غير البناء، والتقليل من جهود المتطوعين والتعريض بشخصهم. وأخيراً يأتي تحدي الجمع بين الدراسة والتطوع إلا أن هذا التحدي يعتبر عند الغالبية أمراً يسهل السيطرة عليه، بل استطاع البعض أن يحوزوا على نسب عالية، وأوصى البحث الطلاب بالاشتراك والدخول في الاتحادات الطلابية حيث أن الطالب يجني الكثير من الفوائد ويكتسب العديد من المهارات والخبرات. كما أوصى الطلاب أيضاً باتباع اللوائح والأنظمة التي تحتويها لائحة الاتحادات في التصحيح والتقويم والابتعاد عن شن حملات إعلامية تتسبب في تشويه الصورة الجيدة المنطبقة للاتحادات الطلابية في أذهان الداعمين وخصوصاً الرسمية، وأوصى البحث أيضاً المؤتمر العام بإقرار مقابل مادي تحفيزي لأعضاء الهيئات الإدارية والتنفيذية للاتحادات الطلابية والاهتمام بتنقيف الطلاب بلوائح وأنظمة الاتحادات وخصوصاً مهام لجنة الرقابة والتفتيش.

الكلمات المفتاحية: دوافع، الاتحادات الطلابية، العضو القيادي، الهيئة التنفيذية المتطوعون.

تحديات التعلم عن بعد خلال وباء الكوفيد - ١٩ : طالبات ماجستير الدراسات الإسلامية بجامعة صباح الدين زعيم أنموذجاً: دراسة ميدانية^a

حفصة محمد عيسى، طالبة ماجستير

جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم aakibissa209@mail.com

الملخص

لقد حث الإسلام على العلم والتعلم، ورفع من شأن الذين أوتوا العلم درجات، قال تعالى: (يرفع الله الذين ءامنوا منكم والذين أوتوا العلم درجات والله بما تعملون خبير) [سورة المجادلة: 11]. وقد سعت الحكومات قديماً وحديثاً إلى تأسيس المدارس والجامعات للتيسير على الناس في طلب العلم، وتوفير البيئة المناسبة لذلك. وقد كان المتعارف في المؤسسات التعليمية الدراسة حضورياً، ويندر فيها التعلم عن بعد. وعندما ضربت جائحة فيروس كورونا (كوفيد-19) دول العالم بدون سابق انذار، فرضت الحكومات حظر التجول الكلي، واضطرت المؤسسات التعليمية للإغلاق دون وجود خطط شاملة في تحويل الطلاب من النظام الحضوري إلى نظام التعليم عن بعد. وهذا التغيير المفاجئ أدى إلى ظهور تحديات جديدة للطلبة في التعلم عن بعد. لذلك تعمل هذه الورقة على مناقشة هذه التحديات. وكانت حدود هذه الدراسة على عينة من طالبات ماجستير الدراسات الإسلامية بجامعة صباح الدين زعيم في إسطنبول، لذا أرادت الباحثة معرفة مدى تأثير ذلك على الطالبات من حيث تحصيلهم العلمي، ومن حيث التوفيق بين الدراسة عن بعد وبين مهامهن الأخرى سواء كن موظفات أو ربات بيوت. وتقوم الورقة بتتبع الصعوبات التي واجهت الطالبات أثناء التعلم عن بعد خلال الجائحة، وكان من أهمها عدم توفر بيئة ملائمة للدراسة في المنزل، وانقطاع شبكة الانترنت في بعض الأحيان أثناء الدروس. وقد اعتمدت الباحثة المنهج الوصفي في هذه الدراسة، واستعملت أداة المقابلة كوسيلة لجمع البيانات، وبسبب صعوبة اللقاء أثناء الجائحة اضطرت الباحثة لعمل المقابلة مع الطالبات عبر برنامج الزوم. من النتائج المتوقعة للبحث إظهار الصعوبات التي واجهت الطالبات في تحويل التعليم الحضوري إلى نظام التعليم عن بعد أثناء الجائحة، وتفاوت تقبل الطالبات لهذا التحول المفاجئ.

الكلمات المفتاحية: التعلم عن بعد، كوفيد-١٩، الدراسات العليا.

^a دراسة ميدانية للطلبة في مادة مناهج البحث العلمي، تحت إشراف: الأستاذ الدكتور بن عودة بن سعيد، جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم

الاغتراب عن الأسرة (الطلاب اليمنيين نموذجاً) دراسة ميدانية

عبد الرحمن هادي عبد الرب صالح العبدلي: طالب ماجستير

جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم abduhrahmanalabdali33@gmail.com

إشراف الدكتور: بن عودة بن سعيد

جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم benauoda.bensaid@iau.edu.tr

المخلص

الغرض من الدراسة معرفة الاغتراب بمعنى الابتعاد عن الاسرة بالنسبة للطلاب اليمنيين وأثاره على الطلاب من الناحية النفسية والاجتماعية والتعليمية، مع المقارنة بين أثر الاسرة على الطالب قبل الاغتراب وبعده، ورصد التحديات التي واجهتهم، والكشف عن العوامل والأسباب التي أدت إلى الاغتراب، مع الإشارة إلى الحلول الأنوية للحد من آثار الاغتراب وتقديم التوصيات والمقترحات. واتبع البحث المنهج الكيفي النوعي الذي يعتمد المقابلة والملاحظة حيث تم إجراء المقابلات مع (7) من الطلاب والطالبات اليمنيين ممن تتراوح أعمارهم بين (18-29 عاماً) ويدرسون في عدة مناطق في مختلف المستويات التعليمية، وتبين من خلال الدراسة أن عدم وجود تعليم متميز في اليمن، وكذلك سوء الأوضاع الأمنية والاقتصادية من أبرز أسباب الاغتراب والبعد عن الاسرة، وظهر أن له آثار كبيرة على الطالب من الناحية النفسية وأثار على مستواه التعليمي قد تؤدي إلى أن يترك الطالب التعليم. كما أوضحت الدراسة أن من أبرز الحلول والمقترحات للحد من آثار اغتراب وبعد الطالب من أسرته في محاولة إيجاد عمل يتناسب مع العملية التعليمية ولا يخل بها، وكذلك ترتيب لقاءات دورية بين الطالب وأسرته، مع انشاء جمعيات من الجهات الحكومية أو الخيرية تدعم هذه الأشياء بطريقة مدروسة من خلال إيجاد اعمال مناسبة واكتساب الخبرات او بدعم برامج المنح والكفالات، وكذلك تزويج الطلاب الذين لديهم دخل مناسب. وأوصى البحث بضرورة إنشاء منصات وبرامج للتوعية من مخاطر الاغتراب وعدم الانجرار وراء الكسب المادي على حساب العملية التعليمية والهدف الذي اغترب الطالب من أجله، كما اقترح إنشاء لجنة في كل بلد يوجد فيها طلاب مغتربين تختص بمراقبة وحصر الطلاب الذين توجد لديهم مشاكل أسرية أو مادية، فيعمل على حلها عبر صندوق رعاية بالتعاون مع الجاليات والسفارات. يضاف إلى ذلك التأكيد على أهمية التعليم ومواجهة من يسعون لتجهيل الشعب اليمني بملاحقتهم للطلاب والتسبب في اغترابهم بثتى الوسائل والأساليب الممكنة.

الكلمات المفتاحية: الاغتراب، غربة الطلاب، الطلاب اليمنيون، الأسرة.

قيمة وحدة الأمة في ضوء مقاصد الشريعة وتطبيقاتها الفقهية

Yaser Alkadri, Doktora Öğrencisi

Yalova Üniversitesi, [ymk.fateh@gmail.com](mailto:y mk.fateh@gmail.com)

Yrd. Doç. Dr. Şamil Şahin

Yalova Üniversitesi, samil.sahin@yalova.edu.tr

ملخص

تمارس القيم الإسلامية دوراً محورياً في صياغة النظام الإسلامي في مختلف المستويات الأخلاقية والسياسية والاقتصادية وغيرها، وذلك بدوافعها الفطرية ومنطلقاتها التعبدية. وتساهم هذه القيم في تحقيق المقاصد التي راعاها الشارع في مختلف الأحكام الشرعية، ويظهر التلازم والترابط الواضح بين القيم والمقاصد من خلال دراسة هذه القيم وما يتعلق بها من الأحكام الشرعية في ضوء المقاصد الشرعية وأقسامها ومراتبها. وتعتبر قيمة وحدة الأمة أحد ركائز الرؤية السياسية الإسلامية، وهي حاضرة بتأثيرها في الأحكام الشرعية المتعلقة بقضايا الأمة السياسية.

تهدف الورقة إلى بيان مفهوم قيمة وحدة الأمة وأهميته وموقعه في منظومة القيم السياسية، وإلى تحديد علاقة وحدة الأمة بمقاصد الشريعة ومراتبها، ثم تطبيق بعض الأحكام الشرعية السياسية على المقاصد الشرعية لقيمة وحدة الأمة.

وقد اعتمد الباحث المنهج الوصفي التحليلي؛ حيث وصف مفهوم قيمة وحدة الأمة، ثم حلل علاقته بمراتب المقاصد الشرعية، كما اعتمد على المنهج الاستنباطي في تطبيق أثر المقاصد في بعض الأحكام الشرعية المتعلقة بوحدة الأمة. حيث تكوّن البحث من مقدمة وخاتمة بينهما ثلاثة مطالب؛ تناولت قيمة وحدة الأمة وأهميتها في الرؤية السياسية الإسلامية، ثم حللت وحدة الأمة في ضوء مقاصد الشريعة، وأخيراً استنبطت المقاصد الشرعية المتعلقة بوحدة الأمة من خلال بعض التطبيقات الفقهية.

الكلمات المفتاحية: القيم الإسلامية، القيم السياسية، وحدة الأمة، مقاصد الشريعة، المقاصد.

هجرة الطلاب اليمنيين إلى تركيا الأسباب والتحديات

يوسف ناصر حسين صلح: طالب ماجستير

جامعة صباح الدين الزعيم yousifsolh2018@gmail.com

إشراف الدكتور: بن سعيد بن عوده

جامعة صباح الدين الزعيم benaouda.bensaid@izu.edu.tr

الملخص

تتناقش هذه الدراسة موضوع هجرة اليمنيين إلى تركيا، في ظل الأحداث الحاصلة باليمن، واستمرار أمد الحرب وعدم الوصول إلى حل نهائي لها، وتركزت الدراسة حول تركيا لسهولة الوصول إلى عينة الدراسة، إضافة إلى أن تركيا تعد من أكثر الدول استقبالا لليمنيين حول العالم، الذي استدعى القيام بدراسة حول الأسباب الدافعة بهم للهجرة إلى تركيا، مع دراسة التحديات والصعوبات التي تواجههم، في ظل غياب الدولة بسبب الحرب كما أسلفنا، وبما أن قرار الهجرة الخارجية قرار صعب، لما يترتب على ذلك من تغيير في نمط الحياة، والسلوك الاجتماعي، فعلى المهاجر أن يعيش في مجتمع جديد مغاير لمجتمعه في أمور شتى، بدء بالقيم الاقتصادية، والاجتماعية، والثقافية، والروحية، والأخلاقية، وعليه أتت هذه الدراسة لتناقش هذه المواضيع وغيرها، والأسباب الدافعة للهجرة، ومدى تأثيرها على المهاجر اليمني، مع إيجاد حلول للمشاكل، والتحديات التي قد تعترضهم، وتقديم بعض التوصيات، والمقترحات، للجهات اليمنية المختصة في تركيا، بإقامة العديد من البرامج التوعوية، وتسهيل عملية الاندماج مع المجتمع التركي، وتذليل الصعوبات والتحديات التي تواجههم، وتقديم توصيات للمهاجر اليمني للمحافظة على الهوية والوحدة اليمنية، وإخراج اليمن من مستنقع الحروب والمشاكل، والعمل على إعادة اليمن إلى بر الأمان.

الكلمات المفتاحية: هجرة اليمنيين- اليمنيين في تركيا- الهجرة اليمنية - الجالية اليمنية في تركيا- الشباب اليمني- الطلاب اليمنيين في تركيا.

تفسير الزيدية في اليمن

برهان صالح حزام المقشي، طالب ماجستير

جامعة صباح الدين زعيم، burhan199530@gmail.com

إشراف الدكتور: مصطفى التميمي

جامعة صباح الدين زعيم، mustafa.temimi@izu.edu.tr

الملخص

إن مذهب الزيدية هو أقرب مذاهب الشيعة الى أهل السنة، حتى لا تكاد تجد فروقاً جوهرية بينهم، فهم لا يتبرأون من الشيخين، ولا يُكفرونهما، بل يُجوزون إمامتهما، لأنه تجوز عندهم إمامة المفضول مع وجود الفاضل، وتراث الزيدية لم يُعطى حقه من الاهتمام والاستقرار والتدوين والطباعة، إضافةً إلى تقصير علماء وطلاب المذهب الزيدي في عدم الحفاظ عليه، وعدم العناية بمجال التفسير في مذهبهم، فحظ التفسير في مذهب الزيدية ليس كحظه في كتب الفقه من التدوين والنقل، فلم يكن له اهتمام كبير عندهم، لاعتمادهم الكبير على تفاسير المعتزلة، وذلك لأنهم تأثروا إلى حد كبير بأراء المعتزلة ومعتقداتهم، ويرجع السر في هذا إلى أن إمامهم زيد بن علي، تتلمذ على واصل بن عطاء، فلا يُطمع كثيراً أن يرى للزيدية أثراً مميزاً، أو طابعاً خاصاً في التفسير كغيرهم من المذاهب، وقد ألفوا كتباً كثيرة في تفسير القرآن كاملاً، وكتباً في تفسير سور معينة، وكتباً في تفسير آيات الأحكام، وكتباً في التفسير اللغوي والبلاغي، وتظهر قيمة التفاسير العلمية في تفسير آيات الأحكام في كثرة إيرادهم لأقوال السلف من الصحابة، والتابعين، واعتمادهم عليها في التفسير، ومن مميزات التفسير باليمن أنه لم يتأثر بالإسرائيليات، وأنه اتجه اتجاهاً لم يكن معهوداً من قبل، حيث اتجه المفسرون إلى تفسير آيات الأحكام كما فعل يوسف الثلاثي (ت: 832هـ) في كتابه "الثمرات اليانعة والأحكام الواضحة القاطعة"، وكثيراً من كتب الزيدية إما مندثرة أو غير مطبوعة، وفي حقيقة الأمر أن مكتبة الزيدية مليئة بالكتب المخطوطة، في مختلف العلوم الشرعية كالتفسير والفقه وغيرها، إلا أنها لم تحظى بالعناية اللازمة والكافية لها، وذلك بسبب كثرة النزاعات والصراعات والحروب الداخلية، وعدم اهتمام الناس بكتابة العلم وتدوينه بسبب الظروف المعيشية الصعبة، التي يعاني منها بلاد اليمن السعيد من قرون طويلة.

الكلمات المفتاحية: الزيدية في اليمن، تفسير الزيدية، المذهب الزيدي، آيات الأحكام.

التحاق الطلاب اليمنيين بتخصصات ليست من الرغبة الأولى-أنموذجاً

حامد أحمد صالح الماخذي: طالب ماجستير

جامعة صباح الدين الزعيم abuowais2021@gmail.com

إشراف الدكتور: بن سعيد بن عوده

جامعة صباح الدين الزعيم benaouda.bensaid@izu.edu.tr

الملخص

هذه دراسة ميدانية قدمت لاستكمال متطلبات مادة البحث في جامعة صباح الدين زعيم في الفترة ما بين شهر ١٢ من العام ٢٠٢١م وشهر ١ من العام ٢٠٢٢م حيث تهدف إلى مناقشة ظاهرة فشلت بين أوساط الطلاب اليمنيين الموجودين في تركيا على محورين أساسيين : المحور الأول: مرحلة ما قبل التحاق الطالب بتخصصه الحالي ، والمحور الثاني: مرحلة ما بعد الالتحاق مضمنة هذه المحاور مجموعة من الأسئلة الدقيقة ، لتتوصل في الأخير إلى تصور لهذه الظاهرة ببيان أسبابها ومعرفة آثارها وإدراك مدى حجمها، متوجة ذلك بجملة من التوصيات والحلول .

اعتمدت الدراسة المنهج الوصفي الكيفي النوعي القائم على أسلوب الملاحظة والمقابلة في جمع البيانات وتحليلها وتوصلت إلى مجموعة من الأسباب المؤدية إليها من أهمها: نظرة المجتمع وتأثيرها البالغ على الطالب في اختيار التخصص وقلة المعرفة بما يتطلبه التخصص أو العجز المادي مقابل ما تشترطه الجامعات من رسوم أو توفر التخصص المطلوب ولكن بلغة لا يتقنها الطالب وأغراض خارجية كالحصول على منحة دراسية أو إقامة وغير ذلك.

وتبين من هذه الدراسة أن الظاهرة لم تعد في المستوى الأول من مستوياتها بل أصبحت في مستويات متقدمة فهي لم تعد تقتصر على الرغبة الأولى بل تعدتها إلى الرغبة الثانية وقد تجاوزتها عند البعض ، كما تبين أن الطلاب الواقعين تحت هذه الظاهرة قد أضعوا الكثير من أعمارهم وصلت إلى خمس سنوات عند البعض رغم معدلاتهم المرتفعة البالغ بعضها ٩٦،٧٧% وبناء على هذا فقد خرجت الدراسة بمجموعة من التوصيات أهمها:

- المعرفة الدقيقة بما يتطلبه التخصص من أمور قبل الالتحاق به مع توفر الرغبة في ذلك .
- أن يكون للطالب أكثر من خيار عند اختيار التخصص حتى إذا استصعب عليه الخيار الأول انصرف لما بعده.

الكلمات المفتاحية: الرغبة الأولى-التخصص الحالي-الالتحاق.

توجيه ما انفرد به مصحف الديانة من وقوفٍ مقارنةً بمصحف المدينة المنورة

شعبان عقبي، طالب ماجستير

جامعة صباح الدين زعيم، Shabaanokbey@yahoo.com

إشراف الدكتور، مصطفى التميمي

جامعة صباح الدين زعيم، mustafa.temimi@izu.edu.tr

الملخص

إن مصحف الديانة يعتمد في وقوفه على كتاب (علل الوقوف) للسجاوندي، وهذه الوقوف منها وقوف منفردة – لا مقابل لها في مصحف المدينة – وإذا نظرنا لسورة مريم كنموذج نجد فيها ثلاثة عشر موضعاً، وتوجيه هذه الوقوف – تفسيراً وإعراباً – يدلنا على علل السجاوندي لهذه الوقوف، وما وصل إليه البحث من كونها وقوف مناسبة أو تحتاج إلى تعديل الرمز الدال عليها فمثلاً قوله تعالى: (قال رب أنى يكون لي غلام وكانت امرأتي عاقراً وقد بلغت من الكبر عتياً، قال كذلك قال ربك هو علي هين....) فالوقف على (كذلك) في مصحف الديانة بعلامة (ج) ومدلولها: جواز الوقف والوصل مع كون الوقف أولى؛ ويرى الباحث أن علامة (ز) أنسب ومدلولها جواز الوقف والوصل مع كون الوصل أولى لقصر الآية.

وأيضاً قوله تعالى: (قال إنما أنا رسول ربك لأهب لك غلاماً زكياً)، فالوقف على (ربك) أشار إليه مصحف الديانة بعلامة (ق) ومدلولها: الوصل عند أكثر القراء ويجوز الوقف،

ويرى الباحث أن الوقف يستدعي تقدير سؤال، وطالما أن السياق لا يحتاج إلى تقدير فالأولى عدم التقدير، إضافة إلى ذلك، كون الآية قصيرة فلا داعي للوقف عليها.

وأيضاً قوله تعالى: (فأجاءها المخاض إلى جذع النخلة قالت يا ليتني مت قبل هذا وكنت نسياً منسياً) فالوقف على (النخلة) أشار إليه مصحف الديانة بعلامة (ج) وقد سبق ذكر مدلولها وهي علامة مناسبة جداً كما يرى الباحث حيث هذا الوقف يجعل السامع في حالة ترقب لمعرفة حالة السيدة مريم حين جاءها المخاض وأيضاً لطول الآية مما يرجح فيها الوقف الأولى كما أشار مصحف الديانة.

وأيضاً: قوله تعالى: (وكم أهلكنا قبلهم من قرنا هل تحس منهم من أحد أو تسمع لهم ركزاً).

فالوقف عليها في مصحف الديانة بعلامة (ط) ومدلولها: الوقف المطلق المجرد عن اللزوم والجواز.

بينما يرى الباحث أن الوصل أولى لأنه يرسم صورة متكاملة للسامع ليتخيلها بذهنه عن كثرة الأمم التي استأصلها الله لجبروتها، فهذه الأمم لا يرى منهم أحد.

الكلمات المفتاحية: مصحف الديانة، توجيه، وقوف المصحف، الانفراد.

الطلاب العرب في تركيا (الطلاب اليمنيين أنموذجاً)

صديق مصلى على مصلى الشفق، طالب ماجستير

جامعة صباح الدين الزعيم ss77a48d40k309@gmail.com

إشراف الدكتور، بن سعيد بن عوده

جامعة صباح الدين الزعيم benouda.bensaid@izu.edu.tr

الملىص

هذا البحث الميداني يدرس الطلاب اليمنيين في تركيا وتسلط الضوء على أحوالهم قبل الملىء إلى تركيا وذكر الدوافع والأسباب التي جعلتهم يذهبون إليها وذكر التحديات والمعوقات التي واجهتهم قبل الملىء إلى تركيا وبعد الملىء إليها، ورصد المجتمع من حولهم وتأثيره ودوره معهم وذكر تقييم الطلاب وتوصيتهم للطلاب الآخرين ودراساتهم بشكل عام وذكر أهم التوصيات والاقتراحات.

واعتمد في هذا البحث المنهج الكيفي النوعي وكذلك الوصفي التحليلي.

وأجريت المقابلة مع (10) عينات خمس منهم ذكور وخمس منهن إناث وقد حرص الباحث أن تكون العينة شاملة وحاوية قدر الإمكان لكل شرائح الطلاب اليمنيين.

وتبين من خلال الدراسة التي قيم بها أن الدافع الديني هو من أهم الدوافع في توجه الطلاب للدراسة في تركيا.

وقد ذكر فيها أن من أهم التحديات التي واجهة الطالب اليمني قبل ملىءه إلى تركيا هي نقص المعلومة وشحتها عن تركيا والسفر وتبعاته وكلام الناس عن المرأة وسفرها وحدها إلى بلد ثقافته مختلفة بشكل كبير، أما بعد الملىء إلى تركيا فالجانب المالي من أهم التحديات وكذلك اللغة التركية التي تعتبر حجر الزاوية لما بعدها من التحديات والاندماج مع المجتمع والمنهج التركي والطلاب والمعلمين والمعاملات بشتى أنواعها والبعد عن الجامعات وكذلك الثقافة الجديدة والتحصيل العلمي. ثم يأتي دور المجتمع الخارجي للطالب من الأسرة ودورها المادي والمعنوي والمجتمع اليمني في تركيا ومؤسساته وجمعياته واتحاداته وأنديته والتحدث عن دور الدولة اليمنية و الدور الإيجابي للجمهورية التركية ومؤسساتها في مواجهة الطالب اليمني للتحديات والسعي للمساعدة والوقوف معه. ثم يأتي رأي المقابلين لتقييم الوضع العام للطلاب الآخرين من زملائهم ثم ذكر بعض التوصيات التي تهم الطالب الذي يرغب في الالتحاق بالدراسة في تركيا. وكذلك ذكر بعض النتائج التي من أهمها أن الاهتمام باللغة التركية وإتقانها من أهم العوامل التي تساعد على تجاوز التحديات الكثيرة. وهناك توصيات أهمها الاهتمام بمواضيع الطلاب اليمنيين وما يعانونه وإظهارها للعلن والسعي لتبني مشاريع تقوم بجهد إيجابي تجاههم.

الكلمات المفتاحية: الطلاب، العرب، اليمنيون، الطلاب العرب، الطلاب اليمنيون.

الطلاب اليمينيون في الثانويات التركية

مازن صالح محمد يحيى حفيظ: طالب ماجستير

جامعة صباح الدين الزعيم ist.hfyzmazn79@gmail.com

إشراف الدكتور: بن سعيد بن عوده

جامعة صباح الدين الزعيم benaouda.bensaid@izu.edu.tr

الملخص

تهدف الدراسة إلى بحث تجربة التحاق الطلاب اليمينيين بالثانويات التركية، ورصد التحديات والصعوبات التي تواجههم، والكشف عن العوامل التي ساهمت في تفوقهم وتحقيق اندماجهم، مع الإشارة إلى أثر ذلك على مستواهم الدراسي وتأقلمهم الاجتماعي وتقديم التوصيات والمقترحات. واتبع الباحث المنهج الكيفي النوعي الذي يعتمد المقابلة والملاحظة حيث تم إجراء المقابلات مع عشر عينات من الطلاب والطالبات اليمينيين سبعة منهم من الطلاب، وثلاث من الطالبات، ممن تتراوح أعمارهم بين (١٥ - ١٨ عاماً) ويدرسون في ثانويات تركية مختلفة في مدينة اسطنبول. وتبين من خلال الدراسة أن العامل النفسي والذاتي عند الطالب هو من أهم العوامل المؤثرة في تأقلمه واستقراره وتحقيق اندماجه وتفوقه الدراسي، إضافة إلى دور المحيط الاجتماعي (التمثل في الأسرة، والإدارة والمعلمين، والطلاب الأتراك) وكذلك النشاطات الموجهة التي تقبمها المدارس لدعم تحقيق الاندماج. ويواجه الطلاب اليمينيون في فترة دراستهم العديد من الصعوبات والتحديات كان في مقدمتها اختلاف اللغة، والاندماج مع المجتمع التركي في ظل وجود مظاهر للعنصرية في بعض المدارس من بعض المنتسبين إليها، بالإضافة إلى المنهاج التركي. وأوصى الباحث بتفعيل النشاطات الداعمة للاندماج الدراسي، والقيام بمحاضرات وفعاليات موجهة إلى الطلاب اليمينيين والأتراك أيضاً تنمي لدى الطرفين قيم الانفتاح وتقبل الآخر، وذلك لأن الاندماج عملية تشاركية تتم بين الوافدين اليمينيين والوسط الاجتماعي المضيف المتمثل في البيئة المدرسية التركية، وتفعيل برامج ونشاطات تسهم في حفظ الهوية واللغة والثقافة الخاصة بهم، كما يوصي الباحث الجهات اليمينية المختصة بإقامة برامج تشاركية مع الجانب التركي تهدف إلى تذليل العقبات أمام الطالب اليمني في المدارس التركية.

الكلمات المفتاحية: الثانويات التركية – الطلاب اليمينيون – الاندماج – العامل النفسي.

تقييم دور المصارف الإسلامية في تمويل التجارة الخارجية في ضوء معايير هيئة
المحاسبة والمراجعة للمؤسسات المالية الإسلامية "أيوبي" (دراسة حالة مصرف واقف
التشاركي في تركيا)

Abdullah Gamal Hamed Ali, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ali.abdullah@std.izu.edu.tr

الملخص

المصارف الإسلامية أصبح لها دور مهم في التجارة الداخلية والخارجية وتعددت وسائل وطرق الدفع والتمويل والضمان والخدمات فيها وكان لابد من تقييم دور المصارف الإسلامية في تمويل التجارة الخارجية فقام الباحث بتقييم دور المصارف الإسلامية في تمويل التجارة الخارجية في ضوء معايير هيئة المحاسبة والمراجعة للمؤسسات المالية الإسلامية "أيوبي" مع دراسة حالة مصرف واقف التشاركي في تركيا وهو من أحدث المصارف الإسلامية في تركيا، وكانت إشكالية البحث الرئيسية ما دور المصارف الإسلامية في تمويل التجارة الخارجية؟، وأنتهج الباحث المنهج الوصفي التحليلي لوصف واقع التجارة الخارجية وتمويلها من جانب المصارف الإسلامية، وتضمن الإطار النظري للبحث مفهوم التجارة الخارجية وموقعها المعاصر ووسائل الدفع المستخدمة في التجارة الخارجية والضوابط الشرعية للتجارة الخارجية وتعريف المصارف الإسلامية ومفهوم وأهمية وصيغ التمويل المصرفي الإسلامي واختار الباحث معايير هيئة المحاسبة والمراجعة للمؤسسات المالية الإسلامية "أيوبي" لمقارنتها بقرارات الهيئة الشرعية في المصرف، توصل الباحث إلى عدة نتائج أهمها انفتحت اغلب بنود عقود التمويل المستخدمة في مصرف واقف التشاركي مع معايير هيئة المحاسبة والمراجعة للمؤسسات المالية الإسلامية (أيوبي) واختلفت في بعض البنود وأوصى الباحث بإعادة النظر في البنود التي خالفت المعايير الشرعية لهيئة المحاسبة والمراجعة للمؤسسات المالية الإسلامية ووجود هيئة شرعية واحدة تضع معايير ويلتزم بفتواها كل المصارف الإسلامية.

كلمات مفتاحية: تمويل، تجارة خارجية، مصارف إسلامية، تقييم شرعي.

التقييم حول موقف الإمام أبي حنيفة من خبر الأحاد

Abdullah Müydünoğlu, Yüksek Lisans Öğrencisi

Marmara Üniversitesi, abdullahmuydunoglu@gmail.com

ملخص

لا شك في أن السنة هي من أهم أدلة الأحكام في استنباط الأحكام الفقهية عند الإمام أبي حنيفة. وهذا ما نلاحظه عند تمعننا في أقواله وآرائه في كثير من المسائل المستنبطة من السنن، خاصة من أخبار الأحاد. ومن جانب آخر قد اتسم المذهب الحنفي بأخذ القياس العقلي كمصدر أساسي أكثر من غيره من المذاهب المعتمدة. وبهذا السبب، اتهم الإمام أبو حنيفة من قبل الكثير بأنه يرفض السنة، خاصة خبر الأحاد، وأنه يقدم القياس العقلي على خبر الأحاد، ويأخذه كمصدر بدلا عن الأحاد، حتى نسبت إليه بعض الروايات الواردة في هذا الاتجاه.

وفي الحقيقة قد نفى أبو حنيفة هذه التهم عن نفسه في حياته، ورفضها رفضا تاما مع بيان أنه لا يلجأ إلى القياس العقلي إلا بعد عدم العثور على نص صريح الدلالة في مسألة من المسائل. وهذا البحث يتناول منهج الإمام أبي حنيفة في أخذ الحديث كمصدر ثان بعد القرآن الكريم، لا سيما موقفه من خبر الأحاد الذي هو موضوع الجدل بين الأصوليين. كما يناقش معايير أبي حنيفة في قبوله أو رده لخبر الأحاد، وبعض الشروط التي يشترطها في قبوله للتمييز بين المقبول منه والمردود، مثل اشتراطه عدم مخالفة خبر الأحاد على نص الكتاب أو على دليل أقوى منه. كما يتطرق إلى رد شبهات ممن يزعم أنه يقدم القياس العقلي على خبر الأحاد، بسبب شهرته بالقياس والجدل والمناظرة، مشيرا إلى بعض الأمثلة التي تثبت لنا تمسكه بخبر الأحاد عند توافر شروطه فيه، وعدم تقديم القياس العقلي على خبر الأحاد الذي يعطي دلالة صريحة في مفهومه من رسول الله صلى الله عليه وسلم. خلاصة القول فيه إننا نحاول في هذا البحث القصير أن نلقي الضوء على موقف الإمام أبي حنيفة من استدلال خبر الأحاد، مشيرا إلى الشروط التي وضعها الإمام لقبول خبر الأحاد، بالإضافة إلى رد شبهات ممن يتهمه برفض السنة.

الكلمات المفتاحية: أبو حنيفة، خبر الأحاد، الأحناف، رفض السنة، الاستدلال، أصول الفقه.

اقتصاديات الأمن السيبراني وعلاقته بالمقاصد الشرعية

طالب الدكتوراه، Ahmed Sifelislam Abdelrahman

ahmed.abdelrahman@std.izu.edu.t جامعة اسطنبول صباح الدين زعيم

المشرف على الأطروحة : دكتور عدنان عويضة، جامعة أنقرة للعلوم الاجتماعية ASBU

المخلص

يتميز العصر الحالي بالتقدم الهائل في مجال الاتصالات وتكنولوجيا المعلومات، وقد أدى تطوير تكنولوجيا المعلومات إلى خلق منظور جديد حول كيفية تطور المجتمع، حيث أصبحت التكنولوجيا ضمن البنية التحتية في أي دولة، وقد أصبح الأمن السيبراني قضية ذات أهمية قصوى لأن كمية المعلومات والتكنولوجيا المتاحة في الفضاء السيبراني أخذت في الازدياد. وتعد الجرائم الإلكترونية أحد الأنشطة الإجرامية التي تحدث عبر الإنترنت، وتتطور بسرعة على مستوى العالم، وكان لها تأثيرات كبيرة على اقتصاديات بعض الدول. وتقدر الخسائر العالمية بسبب الهجمات السيبرانية بنحو 6 تريليون دولار عام 2021م، وبالتالي أصبح أمن المعلومات ضرورة ملحة سواء على مستوى الأفراد أو الشركات أو الحكومات والدول..

وليست الدول الإسلامية والعربية بمنأى عن الهجمات والجرائم السيبرانية مثل سرقة الأموال، أو سرقة المعلومات، ومن المهم للغاية رؤية الهجمات السيبرانية من منظور الشريعة الإسلامية، حيث يمكن للشريعة الإسلامية أن تقلل من الجرائم الإلكترونية من خلال توفير عقوبة دنيوية كما في الآخرة، وتعزيز تمويل الاستثمارات في الأمن السيبراني .

ومع تزايد انتشار الهجمات السيبرانية على نطاق واسع في الآونة الأخيرة، وما تلحقه من أضرار كبيرة تمس الفرد والمجتمع بل وأمن واقتصاد دول كاملة، وما تكتنفه هذه الهجمات من غموض وبطء التحركات الدولية لتعزيز الأمن السيبراني نتيجة لتعرضها لضغوط، فإن مشكلة الدراسة تتبلور في تحديد العلاقة بين الإنفاق الأمن السيبراني ومقاصد الاقتصاد الإسلامي. ويمكن صياغة مشكلة الدراسة هذه في التساؤل الرئيسي التالي: ما هي العلاقة التي تربط بين الإنفاق على الأمن السيبراني ومقاصد الاقتصاد الإسلامي؟

تنقسم الدراسة إلى ثلاثة أقسام بخلاف المقدمة والنتائج، حيث يتناول القسم الأول: ماهية الأمن السيبراني، من حيث: المفهوم، والإشكالية، وأهميته، وأهدافه وأبعاده، وأنواع الجرائم السيبرانية وأسبابها. ويتناول القسم الثاني: الإنفاق على الأمن السيبراني. بينما يتناول القسم الثالث: موقف الاقتصاد الإسلامي من الإنفاق على الأمن السيبراني وفقاً لمقتضيات الشريعة الإسلامية.

وقد توصل البحث الى بعض التوصيات منها أنه يجب على الدولة العمل وفق استراتيجية شاملة للأمن السيبراني تشمل المؤسسات الحكومية والعسكرية، بالتعاون مع القطاع الخاص والمجتمع المدني والأفراد، ونشر التوعية بالهجمات السيبرانية وكيفية التعامل معها. فضلاً عن إنشاء جهة مختصة قادرة على التنبؤ بالهجمات السيبرانية واكتشافها في وقت مبكر والتعامل معه، كذلك إنشاء نظم سيبرانية لردع ومنع الهجمات السيبرانية، أيضاً ضرورة العمل على رفع مستوى الوعي لدى أفراد المجتمع والمؤسسات بأهمية الأمن السيبراني وضرورة الإنفاق عليه.

الكلمات المفتاحية: الأمن السيبراني، الجرائم الإلكترونية.

نظام اللجوء في الشريعة الإسلامية ووسائل تمويله من منظور الاقتصاد الإسلامي دراسة مقارنة مع القانون الدولي

طالب دكتوراه، عمار الصالحاني

alsalhani.amar@std.izu.edu.tr جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم

الدكتور أحمد الهرش

جامعة أنقرة للعلوم الاجتماعية

الملخص

تشير الإحصائيات الدولية إلى تزايد عدد الفارين من بلادهم بسبب الحروب الاضطهاد والظلم والعدوان الذي ينالهم، لأسباب دينية، أو طائفية، أو سياسية، أو اقتصادية، أو اجتماعية، أو غير ذلك، ولا يكاد يمرّ يوم في جميع أنحاء العالم إلا ويتخذ أشخاص أحد أصعب القرارات في حياتهم وهو مغادرة بلدانهم بحثاً عن حياة أفضل وأكثر أماناً.

تأتي أهمية هذه الورقة من محاولتها بيان النظام الإسلامي الخاص بحماية اللاجئين ووسائل تمويلهم في ظل اقتصاد إسلامي ومن ثم مقارنتها مع النظام الدولي بحيث يكون هذا البحث مرجعاً لدول اللجوء واللاجئين أنفسهم لبيّن حقوق والتزامات الطرفين، كما يهدف إلى بيان مصادر تمويل اللاجئين في ظل نظام اقتصادي إسلامي، وليكن أداة لتطوير التشريعات والقوانين المعمول بها في هذا المجال، وبالتالي تكون مرجعاً في حال حدوث أزمات مشابهة في المستقبل.

وتعمل الدراسة على الأسئلة الرئيسية الآتية:

ما النظام الإسلامي الخاص بحماية اللاجئين ومصادر تمويله في ظل اقتصاد إسلامي؟

ما النظام الدولي لحماية اللاجئين؟

ما أوجه الشبه والاختلاف بين النظام الإسلامي والنظام الدولي فيما يتعلق باللاجئين؟

وتحقيقاً لهدف الدراسة سيتبع الباحث المنهج الاستقرائي بمراجعة كتب التراث الإسلامي ومصادر التشريع الإسلامي (القرآن والحديث) وكتب الفقه والتراث العربي والإسلامي، وأيضاً مراجعة الاتفاقات الدولية والكتب والدراسات المتعلقة في هذا المجال.

كما سيتبع الباحث المنهج التحليلي للمقارنة بين النظام الإسلامي الخاص باللاجئين مع النظام الدولي، كذلك طرق التمويل والتعامل مع هذا الموضوع.

من النتائج المتوقعة للبحث بيان النظام الإسلامي الخاص بحماية اللاجئين ووسائل تمويله في ظل اقتصاد إسلامي ومن ثم مقارنتها مع النظام الدولي.

الكلمات المفتاحية: اللاجئ، الاقتصاد الإسلامي، القانون الدولي للجوء.

مدى مساهمة أساليب التمويل الاجتماعي في التمكين الاقتصادي^a

إبراهيم الدالي، طالب دكتوراه

aldali.ibrahim@std.izu.edu.tr جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم

الأستاذ الدكتور، أحمد الهرش

ahmad.hersh@asbu.edu.tr جامعة أنقرة للعلوم الاجتماعية

الملخص

تركز هذه الدراسة على التأصيل لفكرة التمويل الاجتماعي الإسلامي، والذي يشير إلى تقديم التمويلات إلى الفئات الأقل حظاً في المجتمع عن طريق أساليب تمويلية خيرية أو بربحية متواضعة، فبالرغم من أن المؤسسات المالية الإسلامية القائمة في وقتنا الحالي قد حاولت طرح العديد من المنتجات التمويلية، إلا أن من يستفيد من هذه الأساليب التمويلية في الحقيقة هم في الغالب أناس يستطيعون إنشاء المشاريع الاستثمارية بدون اللجوء إلى المؤسسات المالية، بينما الفئات الفقيرة لا تستطيع الوصول إلى هذه المؤسسات المالية، ولا تستطيع الحصول على التمويلات التي يمكن أن تحقق بها مستوى معيناً من التمكين الاقتصادي، وهذا بالطبع يؤدي إلى زيادة التفاوت بين شرائح المجتمع، ويؤدي إلى عدم تحقيق التوزيع العادل للثروة الذي يفهم من مقصد الآية الكريمة (كَي لا يُكون دولة بين الأغنياء منكم) (الحشر: 7).

ومن هنا تأتي أهمية موضوع الدراسة في الإجابة على السؤال: كيف يمكن أن تسهم أساليب التمويل الاجتماعي الإسلامي في تحقيق التمكين الاقتصادي؟

من النتائج المتوقعة للبحث تأصيل نظرية التمويل الاجتماعي الإسلامي، وإبراز الأساليب التمويلية التي تتناسب مع الفئات الأقل حظاً في المجتمع مع الإشارة إلى التطبيقات العملية لهذه الأساليب التي يمكن عن طريقها تحقيق التمكين الاقتصادي.

الكلمات المفتاحية: التمويل الاجتماعي الإسلامي، التمكين الاقتصادي.

^a هذه الورقة تعتمد على رسالة دكتوراه تم كتابتها تحت الإشراف الأكاديمي للدكتور أحمد فايز الهرش

أحكام إخراج زكاة العملات الافتراضية

طالب الماجستير، Maha sabri Alshammari
جامعة صباح الدين الزعيم، mahasabrias@gmail.com

الملخص

تهدف هذه الدراسة بصورة رئيسة إلى بيان أحكام زكاة العملات الافتراضية وأثارها الاقتصادية إذ توضح التكييف الفقهي لتلك العملات، ومدى انطباق وظائف النقود عليها، وتكشف عن مدى وجوب الزكاة في العملات الافتراضية، كما تظهر أبرز الآثار الاقتصادية والاجتماعية الناشئة عن إيجاب الزكاة فيها، وخلصت الدراسة إلى أن العملات الافتراضية تكيف على أنها نقود خاصة؛ لما تؤديه من بعض وظائف النقود، كقبولها وسيطاً في التبادل، لما لاقتنه من قبول لا بأس به في بعض الأوساط التجارية، وبناء على ذلك رجحت وجوب الزكاة فيما تمثله من قيمة، وزكاتها زكاة النقود، وقد رصدت الدراسة أهم الآثار الاقتصادية والاجتماعية المترتبة على تطبيق الزكاة على تلك العملات.

الكلمات المفتاحية: العملات الافتراضية، البتكوين، الزكاة، الآثار الاقتصادية، زكاة العملات.

دور المذهب الحنفي في تصدي تشويه الصين للهوية الإسلامية في تركستان الشرقية

Muhammed Emin Uygur, Yüksek Lisans Mezunu

m.uyghuri2022@gmail.com İstanbul Üniversitesi,

ملخص

عندما ندرس الأسباب الكامنة وراء بقاء الهوية الإسلامية في تركستان الشرقية رغم البوادر السياسية والأزمات نلاحظ أن المسلمون هناك قد تبنوا المذهب الحنفي لإسلامهم؛ حيث واجهوا مجموعة من المشاكل والصراعات وتصادم الثقافات المتعددة والأديان الأخرى المتناحرة في أزمنة مختلفة، فضلاً عن مشاكل الحروب الطاحنة والاستعمار المتقلب في ذلك الوطن، كاجتياح المغول وبعده الصين المانشورية وأخيراً احتلال الصين الشيوعية. رغم هذه البوادر السياسية لقد حافظوا على هويتهم الإسلامية وأحيوها في حياتهم الاجتماعية إلى حد كبير، دون ذوبان وميوعة في الأغلبية. كما حدث هذا في بعض المجتمعات المتعرضة للاحتلال.

اهتماماً مني بدراسة ما يتعلق بأدوار الروابط الإسلامية وهوية ذلك المجتمع المنفصل عن العالم الحر، قد أعدت بحثاً علمياً لأطروحة الماجستير في كلية الإلهيات من جامعة إسطنبول، وتمت مناقشتها بتاريخ 11 شباط 2022. أثناء مرحلة تعديل تلك الرسالة ومقترحات الأساتذة المناقشين بها؛ بادر إلى ذهني أفكار علمية وجوانب يجب تطويرها علمياً؛ ففقت بإضافة الأفكار المطروحة وإضافات أخرى. وأرى من الضروري أن أعرض مضمون هذا البحث إجمالاً بثوب جديد في مؤتمر طلاب الدراسات العليا، لنكشف عن مزايا هذا المذهب- المذهب الحنفي في تركستان الشرقية. ثم نعهده كملخص في كتاب المؤتمر.

كما سنتناول الدراسة دور المذهب الحنفي في الحفاظ على إسلامية ذلك المجتمع وهويته الإسلامية لأتراك الأويغور. ثم ندرس مدى جهود علماء الأحناف وتمعنهم وتعمقهم في استنباط الأحكام الشرعية في النوازل وحذقهم وتمسكهم بأصول المذهب، مراعين قاعدة التيسير والتسهيل، ومعتمدين على روح مقاصد الشارع الحكيم بالتشريع. وقد يلوح هذه الميزة في فترات اشتدت بها الفتن وكثرت النوازل، وصعب فيها حل المشاكل الاجتماعية.

الكلمات المفتاحية: المذهب الحنفي، الهوية الإسلامية، أتراك الأويغور، تركستان الشرقية، الصين.

القبض الإلكتروني وتطبيقاته في بيع الأجل والسلم

طالب الدكتوراة محمد أكبروف

mukhammad.akbarov@std.izu.edu.tr جامعة صباح الدين الزعيم

الدكتور أحمد فايز الهرش

Afayh0011@yahoo.com جامعة أنقرة للعلوم الاجتماعية

الملخص

يشهد العالم اليوم تطورا ماديا وفكريا سريعا شمل معظم جوانب الحياة، وتتسارع التطورات التكنولوجية والتقنية عالميا خاصة في عالم المال والأعمال، وكان لعالم الاقتصاد والتجارة والمبادلات التجارية مجال فسيح وواسع في هذا التطور، فقد تطورت أدوات وصيغ وأساليب ابتكرت في العقود والمعاملات لم تكن معروفة من قبل لتسريع إنجاز العقود والتقليل من الكلف والزمن.

تسلط هذه الورقة الضوء على موضوع ذي أهمية من هذه المعاملات متعلق بالقبض الإلكتروني وتطبيقاته في بيوع ومعاملات إسلامية مثل البيع الأجل وبيع السلم. حيث تعمل الدراسة على تحديد مفهوم القبض الإلكتروني وتطبيقاته ومدى انسجام هذه العقود من منظور الشريعة الإسلامية.

وتحقيقا لهدف الدراسة اتبعت الدراسة المنهج الاستقرائي بالاطلاع على الدراسات السابقة حول الموضوع، ومن ثم المنهج التحليلي لدراسة القبض الإلكتروني وتطبيقاته في بيع الأجل والسلم.

وتتضمن الدراسة المحاور الآتية:

- مفهوم بيع الأجل والسلم الإلكتروني.
 - كيفية القبض الإلكتروني في بيع الأجل وقبض السلم وحكهما.
 - حقيقة قبض السلع الإلكتروني والمادي.
 - توضيح كيفية إتمام قبض رأس مال السلم الكترونيا.
 -
- وقد ركزت الدراسة على ذكر ضوابط القبض ببيع الأجل والسلم الإلكتروني، كما حرص على تطبيق أحكام وقواعد القبض الإلكتروني التي تقع على بعض المعاملات التي طرأت على الساحة؛ كالقبض الإلكتروني في بيوع الأجل وفي بيع السلم. وتوضيح إجراء التعاملات المالية من دفع أثمان السلع عن طريق وسائل الدفع الحديثة.

الكلمات المفتاحية: بيع الأجل الإلكتروني، أنواع القبض، كيفية، القبض في عقود بيع الأجل والسلم.

القبض الإلكتروني في عقود الصرف من منظور الاقتصاد الإسلامي

باحث دكتوراة، محمد أكبروف

mukhammad.akbarov@std.izu.edu.tr جامعة صباح الدين الزعيم

الدكتور أحمد فايز الهرش

Afayh0011@yahoo.com جامعة أنقرة للعلوم الاجتماعية

الملخص

تتسارع التطورات التكنولوجية المتعلقة بتعاملات الناس وتنتشر في البلاد الإسلامية وغيرها، كما تتنوع العقود المعتمدة على التكنولوجيا؛ ولما كان هذا الموضوع يحظى باهتمام كبير في المؤسسات المالية الإسلامية؛ فإن هذه الدراسة تهدف إلى تحديد مفهوم القبض الإلكتروني في عقود الصرف من منظور الاقتصاد الإسلامي، ومدى انسجام هذه العقود مع الأصول والقواعد الإسلامية. كما تهدف الدراسة إلى بيان أوجه التطبيقات بهذا الخصوص.

وتحقيقاً لهدف الدراسة فقد اتبع الباحث المنهج الاستقرائي بتتبع أبرز الكتابات في أدبيات الموضوع، ومن ثم المنهج التحليلي لاستنباط أوجه القبض الإلكتروني في عقود الصرف.

وقد قسّمت الدراسة إلى عدد من المحاور أهمّها:

- مفهوم القبض الإلكتروني على ضوء التطورات التكنولوجية.
- مفهوم عقود الصرف وأركانها
- تطبيقات القبض الإلكتروني في عقود الصرف
-

وقد توصلت الدراسة إلى أن الاقتصاد الإسلامي قد نظم العقود وأرسى معالمها في بناء عقدي محكم، هذا وقد استقرت الدراسة مفهومي القبض الإلكتروني والصرف فقهيًا، وكذلك حددت الدراسة عدداً من تطبيقات القبض الإلكتروني في عقود الصرف.

الكلمات المفتاحية: عقود الصرف، القبض الإلكتروني، الاقتصاد الإسلامي، التكنولوجيا المالية.

تفعيل أساليب التمويل الإسلامية في التمكين الاقتصادي المجتمعي

طالب الدكتوراة, Nabil Mohamed Zoheir Hamed Albably,

جامعة اسطنبول صباح الدين زعيم albably.nabil@std.izu.edu.tr

المشرف على الاطروحة: دكتور عبد القادر شاشي

جامعة صباح الدين زعيم

المخلص

مما لاشك فيه أن للتمكين الاقتصادي الأثر الهام في زيادة مستويات الافراد، والأسر، والمجتمعات، وتحسين مستويات المعيشة لهم، وقد أشارت البحوث المتخصصة إلى ضعف مستويات التمكين الاقتصادي في أغلب الدول النامية، ويأتي التمكين الاقتصادي من خلال حصول الأفراد على المهارات والقدرات المناسبة، ليكونوا قادرين على الكسب، مما يفتح أمامهم المجال للقيام بمشاريع علمية واقتصادية تعود عليهم بالنفع العلمي والمادي، وكذلك يعتبر التمكين الاقتصادي من أهم الأولويات التي تتبناها الدول من أجل مكافحة الفقر، لذلك كان هذا البحث الذي يتناول تفعيل العديد من أساليب وأدوات التمويل الإسلامي المختلفة، المصرفية منها، وغير المصرفية مثل الزكاة والوقف، في التمكين للأفراد والمؤسسات والمجتمع، باستهداف المشروعات الصغيرة والمتوسطة خاصة للفئة الضعيفة منهم، وي طرح البحث سؤالاً هل تم تفعيلها هذه الأساليب والأدوات لتمكين الافراد والمؤسسات اقتصادياً؟، أم ان هناك قصور في تطبيقها، وكيف يمكن علاج هذا القصور، وقد استخدم البحث المنهج الاستقرائي الوصفي، للمقارنة بين واقع التمكين المجتمعي، ودور المصارف الإسلامية فيه، وكذلك ما كان ينبغي فعله للتمكين الاقتصادي للأفراد والمجتمع، كما أراد الأباء المؤسسون لهذه المصارف، ويقترح البحث أنه يمكن استخدام بنك الادخار المحلي المصري كنموذج يمكن أن يُحتذى به في التمكين الاقتصادي للأفراد، حتى تظل هذه البنوك ترسخ وتعمم من دورها في المجتمع والدولة.

وتأتي أهمية البحث من عدة زوايا، أولاً زيادة الطبقة الهشة في المجتمعات والدول النامية، وكذلك تزايد نسبة الفقر والفقراء في كافة أنحاء العالم، لعدم قدرتهم على الحصول اكتساب المال، وذلم لعدة أسباب منها عدم وجود فرص عمل توفر لهم حياة كريمة، أو لضعف القدرات المالية لهذه الطبقة، مما لا يمكنهم من البدء في مزاولة أنشطة اقتصادية خاصة بهم، أو لعدم وجود من يقدم لهم يد المعاونة، سواء المالية منها أو الإدارية، وثانياً ضعف مفهوم وثقافة التمكين لدي الداعمين والمتبرعين بالأموال، سواء الأفراد، أو المؤسسات المانحة، مثل البنوك أو الجهات والمنظمات الدولية، مما يكرس من زيادة المعاناه ومعدل تفاقمها، وثالثاً بيان كيف يمكن لأدوات التمويل الإسلامية أن تساهم في علاج مشكلة البطالة والفقر، بحسن تفعيلها في التمكين الاقتصادي للافراد والمؤسسات والمجتمع، وذلك من خلال المشروعات الصغيرة والمتوسطة، مع الاخذ في الاعتبار تجربة بنك الادخار المحلي في مصر، وغيره من البنوك المشابه.

فإن مشكلة الدراسة تتبلور في تحديد العلاقة بين التمكين الاقتصادي المجتمعي، وأساليب التمويل الإسلامي، ويمكن صياغة مشكلة الدراسة هذه في التساؤل الرئيسي التالي: كيف يمكن تفعيل أساليب التمويل الإسلامية في التمكين الاقتصادي المجتمعي؟

تنقسم الدراسة إلى ثلاثة أقسام بخلاف المقدمة والنتائج، حيث يتناول القسم الأول: المصارف الإسلامية ونشأتها وتطورها ووسائل التمويل بها، ويتناول القسم الثاني: أهمية التمكين للمشروعات الصغيرة والمتوسطة، بينما يتناول القسم الثالث: واقع التمكين الاقتصادي في ممارسات المصارف الإسلامية

الكلمات المفتاحية: التمكين الاقتصادي، المشروعات الصغيرة، المصارف الإسلامية، أدوات التمويل الإسلامي.

دور الدولة التنموية الإسلامية في مكافحة الفقر

طالب الدكتوراة, Nabil Mohamed Zoheir Hamed Albably

جامعة اسطنبول صباح الدين زعيم albably.nabil@std.izu.edu.tr

المشرف على الأطروحة: دكتور عبد القادر شاشي

جامعة صباح الدين زعيم

الملخص

أظهرت بيانات المنظمات الدولية تفاقم مشكلة الفقر والبطالة بشكل كبير، وهو ما نجم عنه مشاكل كبيرة أدت إلى موت عشرات الآلاف يومياً حول العالم من الأطفال والرجال والنساء، وذلك لعدم قدرتهم على الحصول على الحد الأدنى من درجات الرعاية الغذائية والصحية في الدول التي يعيشون فيه، مما دفع العديد من الباحثين في معرفة أسباب تقاعس بعض الدول في الاهتمام بشعبها، واستمرارها في التخلف لسنوات عديدة، بينما نهضت دول أخرى وتقدمت تقدماً كبيراً، مما تمخض عنه ظهور مفهوم الدولة التنموية أو الإنمائية لأول مرة عام ١٩٨٢م على يد عالم السياسة الأمريكي "تشارلز جونسون" في كتاب له حول ما سماه المعجزة اليابانية، ذلك إشارة إلى نموذج التنمية التي شهدتها اليابان خلال النصف الثاني من القرن العشرين، وقد تكرر هذا النموذج في العديد من دول جنوب شرق آسيا، حيث تتدخل الدولة في مسار التنمية الاقتصادية وتوجيهه، وتلعب فيه الدولة الدور الأهم، فالدولة التنموية "هي الدولة التي تمارس دوراً محورياً في اغلب عملية التنمية"، وهي عادة الدولة التي تبدأ متأخرة في عملية التنمية، لذا تسعى لتحقيق النمو السريع والمعتمد على التصنيع الموجه نحو التصدير بالأساس، كما قد حدد "تشارلز جونسون" مجموعة من السمات للدولة التنموية هي، وجود قيادة سياسية ذات فلسفة تنموية تساهم في خلق استقرار سياسي عبر فترة طويلة من الوقت، وتحقيق العدالة الاجتماعية بحسن توزيع الدخل بين مواطنيها، وتضع الأهداف الاستراتيجية من خلال "رؤية واضحة للتنمية"، وتدير عملية التنمية نخبة احترافية بيروقراطية وطنية كفؤة، لها خبرة واسعة بأولوية التنمية، بالإضافة إلى الجمع بين آليات السوق وتدخل الدولة في الاقتصاد، فتقيم تحالفاً مع القطاع الخاص، بحيث تقوم بتوجيهه، وقيادته نحو أهداف التنمية، كما أن تلك الدولة الإنمائية في أحيان كثيرة تستمد شرعيتها من انجازها الاقتصادي المتواصل، وتأتي أهمية البحث من عدة زوايا، أولاً ضعف مفهوم ونتائج الدولة الإنمائية في العديد من الدول، وما يجب أن تقوم به هذه الدول تجاه مواطنيها، إما لنتيجة عدم وجود رؤية واستراتيجية واضحة المعالم لهذه الدول، أو نتيجة ضعف اقتصاديات هذه الدول بشكل عام، أو نتيجة سوء التخطيط الاقتصادي فيها، أو لكثرة الفساد المالي والإداري والاقتصادي في مفاصل هذه الدول، وثانياً بيان كيف نجحت العديد من الدول المعاصرة في مكافحة الفقر، بعد تبنيها رؤية واستراتيجية للنهضة، ساهمت في مكافحة الفقر بشكل كبير وملحوظ مثل ماليزيا على سبيل المثال، وكيف يمكن الاستفادة من هذه التجربة في الدول العربية والإسلامية، ويمكن صياغة مشكلة الدراسة هذه في التساؤل الرئيسي التالي ما هو دور الدولة التنموية في الاسلام في مكافحة الفقر؟

تنقسم الدراسة إلى ثلاثة أقسام بخلاف المقدمة والنتائج، حيث يتناول القسم الأول: مفهوم الدولة التنموية في الاسلام، ويتناول القسم الثاني: مشكلة الفقر حول العالم وتداعيتها على البشرية، بينما يتناول القسم الثالث: دور الدولة التنموية في مكافحة الفقر

الكلمات المفتاحية: الدولة التنموية في الاسلام، مكافحة الفقر.

عقود الاستجرار في المصانعة النسيجية في ظل الأزمات العالمية والحلول المقترحة

نادرة خلوف، طالب ماجستير

khalouf.nadra@std.izu.edu.tr جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم

الأستاذ الدكتور عمر كشكار

omar.kachkar@ihu.edu.tr جامعة ابن خلدون

الملخص

لا يخفى على أحد أهمية عقد الاستجرار، في كافة المجالات الصناعية والتجارية، من تسهيل عمليات حركة الموارد وإمداد الشركات بالمواد الأولية، وضمان استمرارية العمل في المصانع والمحافظة على نفس الجودة بعدم تغيير مصدر المواد الأولية بشكل مفاجئ، وعدم وجود رؤوس أموال كافية لشراء كميات كبيرة من المواد الأولية لتحصل على نفس الجودة، مما يؤدي إلى الحاجة لوجود مستودعات ضخمة تضم هذه البضائع حتى يأتي زمن تصنيعها وبيعها، مما يؤدي إلى تحمل أعباء التخزين ونفقاتها.

وإن عالم الصناعة يزداد تقدماً يوماً بعد يوم، في ظل التطور السريع الذي نشهده في عصرنا الحالي، ولكننا نواجه مشاكل حقيقية في عقد الاستجرار، وأهمها المتغيرات السريعة لأسعار المواد الخام وتضخم العملات، والحروب التي اجتاحت العالم، وقطع أو تأخر في طرق التجارة العالمية.

وإن هذا البحث سيدرس التحديات التي تواجه تطبيق عقد الاستجرار في ظل المصانعة النسيجية، والمشاكل التي تنتج عن تطبيقه في ظل الأزمات الاقتصادية العالمية، وخاصة هذا التضخم الكبير الذي يطرأ على العملات.

دراسة اقتصادية فقهية واقعية، عن طريق عرض المشاكل وبيان صور هذا النوع من البيع، وأراء الفقهاء المختلفة في كل صورة، ثم الأدلة ومناقشتها وترجيح ما تركز إليه النفس لقوة دليله، ثم تطبيقاته المعاصرة في معاملات المصانعة النسيجية، ومحاولة وضع عقد موحد ليصبح في متناول الصناعيين، ومن هنا جاء البحث بعنوان (عقد الاستجرار في المصانعة النسيجية في ظل الأزمات العالمية) مشاركة مني في بيان رأي الشريعة الإسلامية في إيجاد حلول مناسبة للتحديات التي تواجه هذا النوع من البيوع الذي انتشر في المصانعة النسيجية، ومساعدة الصناعيين في أن يكون مصدر دخلهم خال من الشبهات والله ولي التوفيق.

الكلمات المفتاحية: عقد الاستجرار، التضخم، العقود.

التمويل الإسلامي للمشروعات بنظام الفرانشايز^a

Nasser Naji Yüksel, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, naji.nasser@std.izu.edu.tr

Prof. Dr. Heytem HAZNE

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, heytem.hazne@izu.edu.tr

الملخص

التوسع في استعمال أسلوب المراجعة والإجارة المنتهية بالتملك في عمليات التمويل الإسلامي والإحجام عن خوض المشاركات خوفاً من المخاطر، جعل التمويل الإسلامي في نظر كثيرين مشابهاً في الشكل للتمويل المعتمد في المصارف التقليدية. برزت مطالبات عديدة بضرورة تفعيل الدور الاستثماري للبنوك الإسلامية، ومطالبات بابتكار أساليب تمويل لا تشبه تلك القائمة على الاقتراض والاقتراض. والتمويل الذي يقترحه الباحث، تمويل بعيد عن المداينة ومُندرج في مفهوم التمويل الذاتي، ونسبة المخاطر فيه مُتدنية، ويكون على مرحلتين: الأولى: تمويل في مرحلة التأسيس أو التأهيل، أي تأسيس المشروع والانتاج الفعلي والممارسة المفضية إلى نجاح واستقرار، ويكون بالصكوك الإسلامية أو الأسهم. وكلاهما خارج نطاق المداينة. الثانية: تمويل مرحلة التوسع والانتشار، يكون باعتماد نظام الفرانشايز، وهو بعيد عن المداينة أيضاً. مع ملاحظة أن طريقة التمويل في المرحلتين، منطبقة على منح الامتياز والحاصل عليه؛ يتموّل بالصكوك أو الأسهم في مرحلة التأسيس والانتاج المفضية إلى النجاح، وبعقد الفرانشايز في مرحلة التوسع والانتشار، وهي الحال التي يكون للحاصل على الامتياز حق منح الامتياز لآخرين. البحث يهدف إلى شرح هذا المقترح، مع التركيز على تمويل المرحلة الثانية، وبيان مفهوم عقد الفرانشايز وأهميته في تمويل المشروعات الصناعية وغيرها، وإبراز مزاياه وفوائده بالنسبة لطرفي العقد (مانح الامتياز والحاصل عليه)، إضافة إلى بيان الالتزامات الأساسية للمتعاقدين، ومناقشة مشروعية هذا العقد الحديث نسبياً. اتبع الباحث المنهج الوصفي التحليلي، حيث قام بتحديد المفاهيم وأبرز الخصائص وحدد التزامات الأطراف، وأظهر الآثار الإيجابية المترتبة على استعمال نظام الفرانشايز، واستدل على مشروعية هذا النوع من العقود في إطار منهجية شرعية تأصيلية يمكن البناء عليها في دراسة العقود المالية الإسلامية.

الكلمات المفتاحية: اقتصاد إسلامي، تمويل إسلامي، تمويل المشاريع، فرانشايز، تمويل ذاتي، هندسة مالية إسلامية

^a Bu çalışma, Nasser NAJI Prof. Dr. Heytem HAZNE danışmanlığında yürütülen Doktora tezinden üretilmiştir.

دور التكنولوجيا في زيادة الحصة السوقية للبنوك الإسلامية العاملة في الضفة الغربية: دراسة مقارنة

سلامة سليمان، طالب دكتوراة

جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم salameh.salamah@std.izu.edu.tr

الدكتور أحمد فايز الهرش

جامعة أنقرة للعلوم الاجتماعية afayh0011@yahoo.com

الملخص

تهدف هذه الدراسة إلى بيان أثر التكنولوجيا المستخدمة في البنوك الإسلامية على الحصة السوقية لهذه البنوك. كما تهدف إلى تحديد هذا الأثر مقارنة مع البنوك التقليدية. وتحقيقاً لهدف الدراسة فقد قام الباحث باستخدام المقابلة كأداة أولية لجمع المعلومات، وتم حصر المقابلة في المدراء العاملين في البنوك الإسلامية (البنك الإسلامي العربي، البنك الإسلامي الفلسطيني، وبنك الصفا) ومن البنوك التقليدية المقارنة (البنك العربي، بنك فلسطين)، حيث تم أخذ عينة عشوائية من المدراء عددها ١٤ مديراً، وتم تحليل المقابلات باستخدام SWAT Analysis لمعرفة نقاط القوة والضعف والمؤشرات الداخلية والخارجية في أثر استخدام التكنولوجيا على الحصة السوقية في البنوك الإسلامية مقارنة بالبنوك التقليدية.

وخلصت الدراسة إلى عدد من النتائج أهمها أن للتكنولوجيا المستخدمة أثر في زيادة الحصة السوقية للبنوك الإسلامية، كما أن هناك تطوير مستمر للتكنولوجيا المستخدمة في البنوك الإسلامية، إضافة إلى أن البنوك الإسلامية توجد بها أقسام تكنولوجيا للتطوير التكنولوجي الخاصة بها بالإضافة إلى الاستعانة بشركات تكنولوجية متخصصة تقوم بتحديث البرامج بشكل مستمر.

وفي ضوء النتائج أوصى الباحث بضرورة توسيع نطاق العمل التكنولوجي في البنوك الإسلامية، من حيث العمل على نشر التطبيقات الخاصة بالبنك لكافة العملاء، وتوفير المصارف الآلية بشكل فعال وكاف. وأيضاً العمل على مواكبة الأنظمة العالمية للعمل البنكي، وفتح باب التعامل وتحويل الأموال بين البنوك داخلياً وخارجياً للتسهيل على العميل في معاملته البنكية.

الكلمات المفتاحية: البنوك الإسلامية، الحصة السوقية، التكنولوجيا، البنوك التقليدية.

دور الصكوك الإسلامية المتداولة في تعبئة المدخرات والتنمية

طارق خليفة سالم حسين، طالب دراسات عليا

جامعة صباح الدين زعيم إسطنبول، hussin.tarek@std.izu.edu.tr

أ.د أسامة الحموي، الأستاذ المشرف على الأطروحة

جامعة إسطنبول

الملخص

تُعد الأدوات المالية، من أهم الوسائل التي تعتمد عليها جميع المعاملات المالية، في جميع بلدان العالم والمحرك الرئيس للاقتصاد القومي، والنمو، والتنمية، واحتياجات المجتمع المالية بصفه عامة. فالأدوات المالية هي المكون الرئيسي لراس مال أي مشروع استثماري، أو مؤسسه مالية، باعتبارها أصول يمكن تداولها، بحيث تكون في صورة نقد، أو حقاً تعاقدياً لتسليم واستلام النقد، أو ضمان للحقوق على الغير، أو دليل على ملكية الفرد أو المؤسسة في بعض الأصول، فالأدوات المالية يمكن أن تكون مستندات حقيقية، أو افتراضية، تمثل اتفاقاً قانونياً ينطوي في الأساس على قيمه مالية. وهذه الأدوات منها ما يتعارض وأحكام الشريعة الإسلامية لكونها وثائق تحمل في طياتها معاملات ربوية، أو بيع محرم، أو حقوق في أصول تتعارض وأحكام الدين الإسلامي، وغيرها من الشبهات، على سبيل المثال لا الحصر، سندات الديون التي يتم فيها التعامل بالفوائد الربوية، واسهم الشركات التي تتعامل بالمحرمات في نشاطاتها أو تعاملاتها المالية، والعديد من الأوراق التجارية الربوية وغيرها. وعلى غرار ما سبق صار من الوجب والملح ابتكار وتطوير أدوات مالية تتوافق وأحكام الشريعة الإسلامية، تلبي احتياجات المسلمين التمويلية، والاستثمارية، مما أدا بالفعل الى أعداد الدراسات والأبحاث العلمية، وتم التوافق على اعتماد ما يعرف بالصكوك الاستثمارية الإسلامية، من أهم أسباب نجاح التمويل بالصكوك الاستثمارية هو قابليتها لتداول، مما يعطي لحاملها مرونة في إدارتها، وتملكها بطريقة سهلة، بحيث يمكن للمستثمر أن يغير ملكيتها لمن يشاء في أي وقت يشاء دون أن يؤثر ذلك على الجهة المصدرة لهذه الصكوك. ما يميز صكوك الاستثمار عن باقي الأوراق المالية الأخرى الالتزام بالضوابط الشرعية التي يجب التقيد بها حتى يكون التعامل بها مباح ولا تشوبه شبهة الحرام. ولكل نوع من أنواع الصكوك المختلفة حكم شرعي يختلف عن غيره وذلك لاختلاف الصيغة الاستثمارية، أو التمويلية التي ينتهجها، مثل المعاوضات كالمضاربة، أو المشاركة، أو المداينات كالمرابحة، وبيع السلم والاستصناع، وغيرها من الأدوات الاستثمارية الأخرى، مما يجعل من بعضها قابل للتداول في الأسواق المالية، والبعض غير قابل للتداول وفق أحكام شرعية محددة. تكمن أهمية تداول الصكوك الإسلامية بشكل خاص في العمل على جذب المدخرات المكتنزة لدى كافة أفراد المجتمع الإسلامي الذي يحجم عن الاستثمارات الربوية، والذين يرغبون في استرجاع مدخراتهم خلال فترات متفاوتة، وقت احتياجهم لها، دون تحمل مخاطر بيعها بأقل من قيمتها السوقية. ومن خلال ضخ المدخرات المكتنزة في سوق العمل تسهم وبشكل فعال على تنفيذ وتمويل خطط التنمية، والرواج الاقتصادي والقضاء على البطالة، كل ذلك يتم بتمويل شرعي وبأموال نظيفة لا تلوثها شبهة الربا. وفي هذه الورقة البحثية نتعرف على هذه الصكوك الإسلامية وأهمية تفعيل وتطوير خاصية التداول على الاقتصاد الإسلامي والتنمية من خلال تشجيع أصحاب المدخرات على الاكتتاب في الصكوك المتداولة على وجه التخصيص.

الزكاة في مال اليتيم

ز عبي الزعبي، طالب دراسات عليا

Istanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, alzohby.zohby@std.izu.edu.tr

الملخص

تعد الزكاة من أركان الإسلام المهمة، وقد لقيت الزكاة عناية عند الصحابة الكرام، ولا يخفى موقف الصديق أبو بكر في حرصه على الزكاة وقتال المرتدين لأجلها، كم أن الحرص على أموال الأيتام مطلب شرعي، وقد تناول البحث الحديث عن الزكاة في أموال اليتامى، ولأن الأيتام شريحة من الناس التي قد تملك مالا تجب فيه الزكاة، فكان لابد من دراسة هذا البحث، وذلك من خلال مناقشة سبب الزكاة في الأموال، هل هي الملك أم التكليف، فقد سار البحث بتعريف الزكاة وتعريف اليتيم، ثم بيان محل النزاع في مسألة زكاة مال اليتيم وعلة وجود الوصي مع عدمه، لأن الفقهاء اتفقوا على وجوب الزكاة في مال المسلم البالغ العاقل المالك للنصاب، ولكنهم اختلفوا في وجوب الزكاة في مال اليتيم. وما هو سبب الخلاف بين الفقهاء في الحكم على مال اليتيم بوجوب الزكاة وعدمها، مع عرض لأقوال الفقهاء مقرونة بأدلة كل قول منها، وبعد عرض الأقوال وسرد الأدلة ومناقشتها والرد عليها، يتبين لنا رجحان القول بوجوب الزكاة في مال اليتيم، وهو قول جمهور الفقهاء (المالكية والشافعية والحنابلة) وذلك إذا توافرت فيه شروط الزكاة، وأنه لا فرق في وجوب الزكاة بين الثمار والزروع والمواشي وغيرها من الأموال، فأموال المكلف وغير المكلف في وجوب الزكاة سواء، والزكاة حق يتعلق بالمال، فهي واجبة في ماله لأهل الزكاة، فلا يشترط البلوغ والعقل، وقد وصل البحث إلى عظم أمر الزكاة وقياس الزكاة في مال اليتيم على وجوب النفقة وغرامة الإتاوات المالية، وتحقيق مقاصد الزكاة الاجتماعية ومساهمتها في التكافل الاجتماعي، وقد حث البحث الأوصياء على المتاجرة واستثماره مال اليتيم، كي لا تأكله الزكاة.

كلمات مفتاحية: الزكاة، اليتيم، المال، النصاب.

دور المؤسسات الناشئة في التنمية الاقتصادية

باحثة دكتوراة، صفية ناصر محمد الصريمي

جامعة صباح الدين زعيم alsrymysfyt@gmail.com

الدكتور أحمد فايز الهرش

جامعة أنقرة للعلوم الاجتماعية Afayh0011@yahoo.com

الملخص

تعد المشروعات الناشئة والصغيرة والمتوسطة قناة مهمة في التنمية بمختلف المجالات، وتعتبر بمثابة العمود الفقري لاقتصاديات الدول المتقدمة والنامية على حد سواء، وذلك للبعد الملموس الذي تمثله هذه المشروعات في هيكل بناء هذه الاقتصاديات، في الدول المتقدمة وفي البلدان النامية، خاصة الوطن العربي.

وتعد المشروعات الناشئة نموذجاً حياً لتطوير الأعمال على مستوى الفرد ومن ثم المجتمع، ونظراً لدور المؤسسات الناشئة في التنمية الاقتصادية وأهميتها الكبيرة، وعلاقتها الوثيقة بالحياة الإنسانية والمعيشية وجهت العديد من الجهات ومركز البحوث الاقتصادية جل اهتمامها إلى هذا الجانب.

تهدف هذه الورقة البحثية إلى دراسة: المشروعات الناشئة وأهميتها وثمارها ودورها في التنمية الاقتصادية، ومدى نجاح المشروعات الناشئة في التنمية والاستقرار، وسبل تمويل المشروعات الناشئة والتحديات والعوائق التي تواجه المشروعات الناشئة.

وقد اتبعت هذه الدراسة المنهج الاستقرائي حول ما كتب في هذا المجال، وتتبع مفهوم المشروعات الناشئة وظهورها وكيف ساهمت في الحياة الاقتصادية والمعيشية، ومن ثم المنهج التحليلي لتحليل دور المشروعات الناشئة في التنمية الاقتصادية وأهمية تمويل المؤسسات الناشئة والعمل على تحقيق التنمية الاقتصادية.

وقد قسمت الدراسة إلى المحاور الآتية:

المبحث الأول: مفهوم المشروعات ومفهوم التنمية الاقتصادية.

المبحث الثاني: أهمية المشروعات الناشئة في التنمية الاقتصادية للدول.

المبحث الثالث: المشروعات الناشئة وأثرها على التنمية.

المبحث الرابع: مدى تطبيق دور المشروعات الناشئة على أرض الواقع في تحقيق التنمية.

المبحث الخامس: التحديات والمعوقات التي تواجه التنمية الاقتصادية للمشروعات الناشئة في الدول الإسلامية.

الكلمات المفتاحية: التنمية، المشروعات الناشئة، الاقتصاد، التنمية الاقتصادية.

التكييف الفقهي للاعتمادات المستندية وآليات التعامل بها في المصارف الإسلامية دراسة حالة : بنك سلام الافريقي^a

عبدالرحمن رضوان حرسى، طالب ماجستير

جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم abdirahman.hersi@std.izu.edu.tr

الأستاذ الدكتور محمد غيث المهائني

جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم mohammad.mahaini@izu.edu.tr

الملخص

مع نشوء التجارة منذ القدم نشأة معها وسائل تمويل مختلفة للتجارة الداخلية و الخارجية ومن اهم وسائل تمويل التجارة الخارجية وطرق الدفع فيها يبرز الاعتماد المستندي الذي يعد وسيلة ذائعة الصيت في هذا المجال الى درجة ان بعض الدول حصرت تمويل الاستيراد في التجارة الخارجية بالاعتماد المستندي في ماعدا الواردات التجارية ذات التمويل المحدود مثل دولة مصر^b

ويعتبر الاعتماد المستندي من وسائل تمويل التجارة الخارجية التي تعطي درجة عالية من الأمان للأطراف المشاركة فيها.

ولكون الاعتماد المستندي بحاجة الى اليات تقوم بتنظيمه كان لازما ان يكون مجال للبحث والدراسة وفق مبادئ الفقه الإسلامي واللوائح القانونية الدولية المنظمة له ، لتحسين قواعد التعامل به ، ولتحسين سبل تطبيق تلك القواعد.

وبناء على ما سبق تناول الباحث في هذه الدراسة التكييف الفقهي للاعتمادات المستندية واليات التعامل بها في المصارف الإسلامية حيث ذكر الباحث تعريف الاعتماد المستندي وأطرافه والتصنيفات التي يصنف على اساسها الاعتماد المستندي الى أنواع عديدة ومن ثم قام الباحث بتناول مفهومه وتكييفه في الفقه الإسلامي وبعد ذلك أورد الباحث اليات تعامل المصارف الإسلامية بالاعتماد المستندي وتناول الية التعامل بالاعتماد المستندي لدى بنك سلام الافريقي في جيبوتي وخرج بجملته من النتائج والتوصيات المتعلقة بذلك.

الكلمات المفتاحية: التكييف الفقهي، الاعتماد المستندي، آليات الاعتماد المستندي، المصارف الإسلامية، بنك سلام الافريقي.

^a هذه الورقة تعتمد على بحث سمنار تم كتابتها تحت الإشراف الأكاديمي للدكتور محمد غيث المهائني

^b شركة NBC العالمية كومكاست ، البنك المركزي المصري : بدا من مارس العمل بالاعتمادات المستندية بعمليات الاستيراد ، 15.02.2022 ، www.cnbcarabia.com/news/viwe/93948/ ،

تقييم مستوى جودة الخدمات المصرفية الإسلامية في تركيا من وجهة نظر العملاء العرب

نهلة درويش، طالبة ماجستير

جامعة صباح الدين زعيم aba.nahla@std.izu.edu.tr

الأستاذ الدكتور محمد غيث مهاني

جامعة صباح الدين الزعيم mohammad.mahaini@izu.edu.tr

الملخص

تعدّ تركيا من الإقتصاديات النامية بشكل متسارع وخاصة إسطنبول باعتبارها العاصمة المالية لتركيا، حيث تتواجد فيها المراكز الرئيسية لأغلب المصارف التركية. كما ازداد في الفترة الأخيرة إهتمام وإقبال المستثمرين الأجانب وبالأخص العرب منهم على الإستثمار في تركيا في العديد من القطاعات الأمر الذي أوجد حاجة ملحة لتطوير القطاع المصرفي الإسلامي التركي ليتماشى مع رغبات و إحتياجات هؤلاء المستثمرين، ومن هنا بدأت المصارف الإسلامية العاملة في تركيا بتطوير منتجاتها و خدماتها و زيادة التنافسية فيما بينها لإرضاء العملاء و المستثمرين الأجانب. ومن هذا المنطلق أتت هذه الدراسة لتبحث في مدى جودة الخدمات المصرفية الإسلامية التي تقدمها البنوك الإسلامية في تركيا ومدى رضا العملاء العرب عن هذه الخدمات وذلك لتحديد المشاكل وبحث أساليب المعالجة والدور الذي يمكن أن تلعبه جودة الخدمة في كسب رضا العملاء وولائهم والمحافظة عليهم من خلال تقييم عملاء البنك لمستوى جودة الخدمات المقدمة لهم من البنك وقدرته على تقديم أهم التحسينات التي يمكن أن تطبقها البنوك الإسلامية في تركيا لاستقطاب مزيد من العملاء العرب، اقتصرت الدراسة على العملاء العرب للمصارف الإسلامية التركية في تركيا فقط، وتناولت الدراسة جودة الخدمات المصرفية من وجهة نظر عملاء المصارف الإسلامية أنفسهم وليس من وجهة نظر القائمين على تلك المصارف، وهذا يعطي نتائج أفضل للبحث.

وقد توجه الباحث إلى الجانب العلمي من خلال تقديم استبيان لعينة عشوائية من مجتمع الدراسة، والمتمثلة في عملاء المصارف الإسلامية بمدينة تركيا، و لتحقيق هذه الدراسة تم توزيع إستبانة وزعت على عينة عشوائية بسيطة من 300 شخص من عملاء المصارف الذين هم محل الدراسة

وقد أوضحت الدراسة ان هناك علاقة قوية بين جودة الخدمة المقدمة ورضا العملاء كما أوصت الدراسة بأنه من الضروري إهتمام إدارة المصارف التركية الإسلامية بقياس جودة خدماتها المقدمة وتقييمها بشكل مستمر من أجل الإستفادة من النتائج في تحسين جودة خدماتها وذلك لما لها من تأثير قوي في ولاء العملاء العرب

الكلمات المفتاحية: جودة الخدمة المصرفية، رضا العملاء، الخدمات المصرفية.

الشرط الجزائي عند الحنابلة

الطالب الماجستير، ياسر وفا الحجي

جامعة اسطنبول صباح الدين الزعيم alhajji.yasser@std.izu.edu.tr

ملخص

تعد الشروط من الضوابط التي تقلل النزاع في العقود، ولا شك بأن العقود الخالية من الشروط أكثر عرضة للنزاع من التي تضمنت الشروط التي تضبط العقود، وبعد تنوع المعاملات كماً وكيفية، وفي ظل سبل التجارة الحديثة، فإن الشرط الجزائي يعد من الشروط المهمة التي تستحق البحث، وقد تناول البحث الحديث عن الشرط الجزائي، وذلك عند فقهاء الحنابلة، من خلال بيان معنى الشرط والجزاء، واصول الشروط عند الحنابلة، وما هي الأصول التي بنى عليها الحنابلة الإباحة والمنع (أو الصحة والفساد) في الشرط الجزائي، وعرض الصور التي يدخل فيها الشرط الجزائي، في المعاملات او الديون، ثم الحكم على كل منهما حسب ما بينه الحنابلة، وتبين للباحث أن هذه المسألة معاملة مستحدثة بهذا الاسم، وأن لها أصولاً في السنة، وأن الشرط الجزائي له بواعث هي التي تلجئ إليه، كما أنه لا بد فيه من مراعاة العرف، وأن لا يكون الشرط مجحفاً بحق طرف من الأطراف، وأنه قابل لتعديله فيما لو تبين أن الضرر الواقع دون الشرط المتفق عليه، وأنه مجرد وجود الشرط الجزائي في عقد ما لا يعني مطلقاً وجوب أدائه، إذ لا بد فيه من استيفاء شروط استحقاقه، كما تبين للباحث أن فقهاء الحنابلة من أوسع الفقهاء في الشروط، وأن الأصل في الشروط الصحة والإباحة ما لم يأت دليل صارف، واتفقوا على جواز الشرط الجزائي في المعاملات، واختلفوا في صحة هذا الشرط في الديون، والراجح عندهم عدم صحته.

الكلمات المفتاحية: الشروط، الجزائي، الحنابلة، المعاملات.

المنهج الاقتصادي الإسلامي في حماية البيئة والتنمية المستدامة

هاجر الشتواني، طالبة دكتوراه

جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم chentouani.hajar@std.izu.edu.tr

الدكتور أحمد فايز الهرش

Afayh0011@yahoo.com استاذ مشارك، جامعة أنقرة للعلوم الاجتماعية

المخلص

تعد قضية حماية البيئة من الموضوعات المتجددة التي تحظى باهتمام وحضور دائم على الأصعدة الوطنية والدولية، ويرجع ذلك الاهتمام إلى إدراك الدول لخطورة الأثار الناجمة عن تدهور البيئة التي يعاني منها الإنسان والكائنات الحية بل والكائنات الحية، وبالتالي أثارها على التنمية المستدامة.

وقد أخذت تلك المشكلة تتفاقم وتزايد حداثتها في الآونة الأخيرة على النحو الذي يهدد حياة الإنسان بل والكائنات الحية، الأمر الذي يتطلب مواجهة عاجلة ومعالجات عديدة، ومن هنا جاءت مشكلة هذه الدراسة حول المنهج الإسلامي في حماية البيئة، والآليات الاقتصادية الإسلامية لتحقيق التنمية المستدامة.

تهدف هذه الدراسة إلى إبراز مكانة حماية البيئة في الاقتصاد الإسلامي، وبيان دور الآليات الاقتصادية الإسلامية في حمايتها، كذلك أثر ذلك على التنمية المستدامة.

ولتحقيق أهداف الدراسة، اتبع المنهج الاستقرائي لتتبع النصوص الشرعية المتعلقة بالبيئة، ومن ثم المنهج الاستنباطي لتحليل مدى مساهمة الاقتصاد الإسلامي في حماية البيئة والمحافظة عليها، وبالتالي تحقيق أثر إيجابي على التنمية المستدامة.

وقد تضمنت الدراسة عددا من المحاور أهمها: مفهوم البيئة، والبيئة من منظور الاقتصاد الإسلامي، والآليات الاقتصادية الإسلامية لحماية البيئة المنهج الإسلامي في التنمية المستدامة.

وأبرزت الدراسة اهتمام الإسلام بموضوع حماية البيئة والحرص على سلامتها من مكارم الشريعة الإسلامية الغراء، التي تنبذ كل ما يسبب فساد الأرض وإلحاق الضرر بها، بل تسعى إلى التنمية وعمارَة الأرض، بما يحقق النفع الاقتصادي للأمة والبشرية.

وقد خلصت الدراسة إلى أن اتباع المنهج الاقتصادي الإسلامي في حماية البيئة سيعمل على تقليل التدهور البيئي في العالم المعاصر والحد منه، وذلك من خلال تطبيق الآليات الاقتصادية الإسلامية التي تسهم في تحقيق تنمية اقتصادية مستدامة، وصولاً إلى الحفاظ على الموارد للأجيال القادمة، والعمل على تعزيز القيم الإيمانية وتطبيق الأحكام الشرعية ذات الصلة وتهذيب السلوك فيما يتعلق بالبيئة وحمايتها.

الكلمات المفتاحية: الاقتصاد الإسلامي، البيئة، الموارد، التنمية المستدامة.

دور مؤسسات الزكاة في التنمية الاقتصادية

كوثر الشتواني، طالبة دكتوراه

chetouani.kaoutar@std.izu.edu.tr جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم

الدكتور أحمد فايز الهرش

Afayh0011@yahoo.com أستاذ مشارك جامعة القرّة للعلوم الاجتماعية

الملخص

تمثل الزكاة وما تتميز به من مزايا اقتصادية واجتماعية عظيمة منبعاً متجدداً للبقاء في المجتمع المسلم، وأما كان التوجيه الرباني للمسلمين "خذ من أموالهم صدقة تطهرهم وتزكّيهم بها" فإن الدراسة انطلقت من دور الزكاة كمؤسسات ترفعها الدولة في تنمية المجتمعات اقتصادياً واجتماعياً.

يهدف البحث إلى بيان دور مؤسسة الزكاة في التنمية الاقتصادية، وإبراز حكمة تشريع الزكاة ومزاياها مع التركيز على آثارها الاقتصادية، ومدى مساهمتها في الجانب الاجتماعي.

كما تهدف الدراسة إلى بيان فعالية مؤسسات الزكاة في خلق فرص للمنتجين ودعمهم والمحافظة عليهم بتأهيلهم وتدريبهم كل في مجال تخصصه، مما تساهم في التنمية الاقتصادية وتحقيق غايات الزكاة والمقاصد السامية.

وقد قُسمت الدراسة إلى عدد من المحاور أهمها: مفهوم الزكاة والحكمة من تشريعها وفوائد الزكاة، وفعالية مؤسسات الزكاة في خلق فرص للمنتجين ودعمهم والمحافظة عليهم، وكذلك دور مؤسسات الزكاة في التنمية الاقتصادية.

وقد خلصت الدراسة إلى مجموعة من النتائج أهمها: أن للزكاة إسهاماً في إصلاح الخلل في التوزيع في المجتمع المسلم على المدى المتوسط؛ فقد تبين أن للزكاة دوراً مهماً في تداول المال، وعدم تركيزها في يد فئة محدودة مما يساهم في تحريك الاقتصاد.

وكذلك خلصت إلى أن الزكاة تساهم في تحفيز القوة الشرائية للمستهلك المستفيد من أموالها، مما يعني دعم المنتجين بطريقة غير مباشرة؛ مما يؤدي إلى إحداث التنمية الاقتصادية والعمل على مكافحة الفقر.

واستنتجت الدراسة الدور المهم لمؤسسات الزكاة في إدارة جهود التنمية الاجتماعية والاقتصادية في الدول المسلمة إن تم تفعيلها بشكل مناسب.

الكلمات المفتاحية: الزكاة، الاقتصاد، الفقر، التنمية الاقتصادية.

الأسر المنتجة في السعودية ماهيتها وأهم مشاريعها والجهات المختصة بها

عائشة بنت محمد، طالبة ماجستير

جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم auoosh485@gmail.com

الملخص

تلعب الأسر المنتجة دوراً بارزاً في تشغيل العمالة الوطنية والتخفيف من معدلات البطالة مما يرجع بالإيجاب على الاقتصاد الوطني، وقد تنبّهت بعض الدول لهذا الأمر فقامت بإنشاء مشاريع ومؤسسات لدعم وتمويل ورفع كفاءات الأسر المنتجة وتسهيل انخراطها في سوق العمل.

ومع تزايد أعداد الأسر المنتجة في الوطن العربي ولأهميتهم الاقتصادية المذكورة سلفاً، أرادت الباحثة دراسة حالة الأسر المنتجة في السعودية، ووجدت الباحثة أنه من المهم التعريف بتلك الفئة وأهم المشاريع التي تزاولها والجهات المختصة والمعنية بتمويلها وذلك من خلال الإجابة على السؤال الرئيسي التالي: من هم الأسر المنتجة في السعودية وما هو أهم مشاريعها وما هي الجهات المختصة بها؟

وقد قامت الباحثة باستخدام المنهج الاستقرائي؛ حيث تعرفت على مصادر البيانات المتمثلة في الكتب والمراجع والأبحاث والدراسات السابقة، وكذلك الاطلاع على المواقع الإلكترونية المختلفة ومن ثم تحليل النتائج المتعلقة بالأسر المنتجة السعودية

كما قامت الباحثة باستخدام المنهج الوصفي؛ وذلك بالتعرف على أسباب مشكلة البحث باستخدام أساليب الدراسة الوصفية، ووصف هذه المادة كما هي وارادة في مصدرها الأصلي.

من النتائج المتوقعة للبحث: التعريف بالأسر المنتجة في السعودية وأهم مشاريعها ومدى أهمية المشاريع الصغيرة وميزات وتحديات العمل من المنزل، اظهر أن الجهة المختصة بالأسر المنتجة هو بنك التنمية كما جاء في اللائحة التنظيمية لعمل الأسر المنتجة الصادر من الوزارة السعودية كذلك التعرف على التمويلات وبرامج البنك الموجهة للأسر المنتجة وطرق التسجيل والاستفادة منها.

الكلمات المفتاحية: الأسرة المنتجة، المشاريع الصغيرة، تمويل.

دور الاستثمار في تحقيق الاستفادة في أعمال الجمعيات الخيرية "دراسة حالة عن الجمعيات الخيرية بمكة المكرمة"

عبدالرحمن باجنودح، طالب دكتوراة

bjn9141@gmail.com جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم

الأستاذ الدكتور سهيل الحوامة

جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم Suheil.hawamdeh@izu.edu.tr

المخلص

يعد الاستثمار من أهم مقومات النمو الاقتصادي للمجتمع، ويعد القطاع الثالث من أهم العناصر الرئيسية التي ركزت عليها منظومة العمل المجتمعي، وتعتبر الجمعيات الخيرية جزءاً مهماً ومكوناً رئيساً في عملية التنمية المستدامة، وتتنوع أدوارها لزيادة العملية التنموية بشكل تكاملي مع الحكومة.

وتواجه هذه الجمعيات الخيرية أزمة حقيقة تتمثل في محدودية مواردها لعدم استثمارها للمواد الموجودة لديها بشكل صحيح وفعال وكفاء؛ مما يهدد هذه الجمعيات ويحرمها من الاستفادة في عطاءها الاجتماعي، كما أن التغيرات الاقتصادية وتغيير نظرة المانحين في آليات الدعم، عكس سلبيات على ملائمة وقدرة الجمعيات في تجميع الأموال. وهنا تكمن أهمية البحث للإجابة على السؤال الرئيسي ما دور الاستثمار في تحقيق الاستفادة في عمل الجمعيات الخيرية العاملة في محافظة مكة المكرمة؟

وسوف تكون منهجية البحث من خلال استخدام المنهج الإحصائي التحليلي في إنجاز البحث، وسوف يتم استخدام استمارة الاستبيان كأداة رئيسة لجمع البيانات على أساس متغيرات البحث الرئيسية المتغير التابع (الاستدامة) و المتغيرات المستقلة (الاستثمار) من النتائج المتوقعة للبحث:

1. التعرف على دور الاستثمار في تحقيق استدامة الجمعيات الخيرية.
2. توضيح العلاقة بين تطوير عمل الجمعيات الخيرية وتحقيق الاستفادة فيها.
3. الكشف عن العلاقة بين التمكين الاقتصادي في المجتمع وتحقيق استدامة عمل الجمعيات.

الكلمات مفتاحية: التنمية الاجتماعية، القطاع غير الربحي، الاستثمار.

سياسات النشاط الاستثماري ووضوابطه في شركات التأمين التكافلي الإسلامي

محمد القليب

جامعة اسطنبول صباح الدين زعيم elgalib.mohamed@std.izu.edu.tr

الدكتور أحمد فايز الرش

جامعة أنقرة للعلوم الاجتماعية afayh0011@yahoo.com

الملخص

تعد شركات التكافل الإسلامي؛ إحدى الركائز المهمة ضمن المؤسسات المالية في الاقتصاد الإسلامي؛ فهي مؤسسات تمارس دوراً مزدوجاً؛ تجمع بين إدارة النشاط التأميني للمشاركين، وإدارة النشاط الاستثماري للمشاركين والمساهمين، فعملية استثمار الأموال في هذه الشركات له أبعاد عديدة، فهي بالأساس تنفيذ لمهمة الاستخلاف في الأرض وعمارة الكون، ولكي تتم عملية التنفيذ وفق الضوابط الشرعية، يجب أن يخضع النشاط الاستثماري لمعايير ووضوابط شرعية، وكذلك سياسات استثمارية ملائمة، يتم بموجبها اتخاذ كافة القرارات المالية والاستثمارية، التي تحقق أهداف الاستثمار.

وعلى الرغم من التقدم الكبير الذي شهدته صناعة التكافل الإسلامي في السنوات الأخيرة، إلا أن النشاط الاستثماري في العديد من شركات التكافل الإسلامي، ما زال يعاني من عدة صعوبات وتشوهات حقيقية، على صعيد المعرفة الشاملة بالمعايير والضوابط الشرعية لاستثمار الأموال في هذه الشركات، ومن ثم متابعة تطبيقها، تمييزاً عن الاستثمار المحرم، وفي ذات الوقت عدم القدرة على اتخاذ السياسات والقرارات الاستثمارية المناسبة في الوقت المناسب، وعد الأخذ بعين الاعتبار طبيعة أعمال التكافل الإسلامي ومتطلبات المساهميت.

وبالتالي فإن إشكالية البحث تكمن في التساؤل الآتي: ما السياسات الاستثمارية المتبعة والضوابط الشرعية الحاكمة لإدارة استثمارات صناديق شركات التكافل الإسلامي؟

أما منهجية البحث فستقوم على استخدام المنهج الاستنطائي؛ في بيان المعايير والضوابط الشرعية لاستثمار أموال شركات التكافل الإسلامي، وكذلك استخدام المنهج الاستقرائي في عرض مفهوم التأمين التكافلي، وكذلك مفهوم الاستثمار الإسلامي، والأسس الاستراتيجية المطلوبة للاستثمار في شركات التكافل الإسلامي، والسياسات والقرارات الاستثمارية المتبعة.

وتتمثل محاور البحث في الآتي:

- المحور الأول/ مفهوم التأمين التكافلي الإسلامي وأنواعه.
- المحور الثاني/ مفهوم الاستثمار ووضوابطه وقواعده الشرعية.
- المحور الثالث/ أدوات وصيغ الاستثمار في شركات التكافل الإسلامي.
- المحور الرابع/ السياسات والقرارات الاستثمارية المتبعة في شركات التكافل الإسلامي.

الكلمات المفتاحية: التأمين الإسلامي، التكافل، الاستثمار، السياسات.